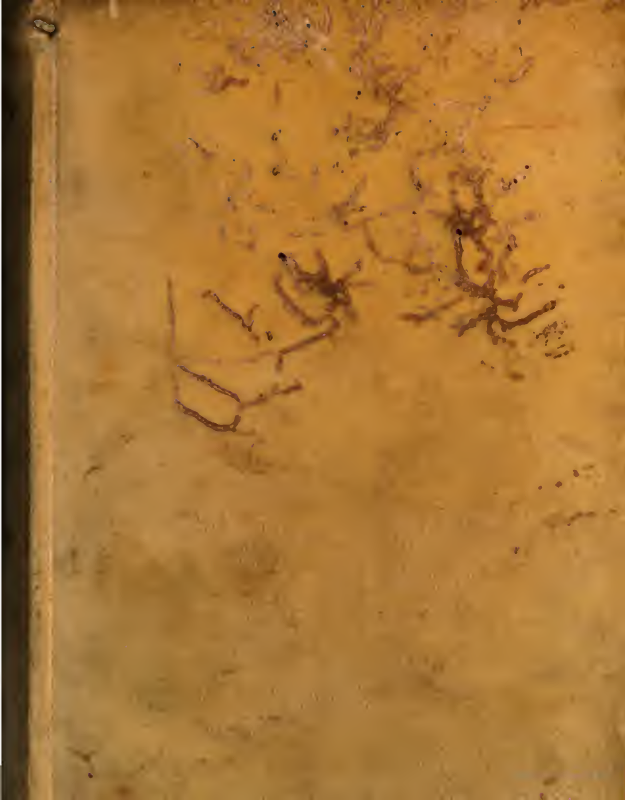

6
20-b
71

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

20 b 71

21 g 68

Digitized by Google

H. 8/15

Digitized by Google

Digitized by Google

VRBANOSIRIDOS
LIBRI DVODEVIGINTI.

Seu de Christi veri, summique Serapis sacrarum Apum beatissima reparata Sobole, Aeterni ac Nectaris vndis.

A nascentis Ecclesię primordijs, Ad arcanas vsq. Magni VRBANI Apes æthereo stemmate fulgidas.

Vbi Ecclesię omnis historia poeticis digesta commentis comprehenditur.

AD VRBANVM OCTAVVM

Eiusdem reparatæ Christi Sobolis summo pro Numine cælesti stemmate Regem.

Bibl: Soc Coll Rom: Soc Jesu

AVCTORE D. IOANNE CHRYSAPHVLLO
Graecis Χρυσοφύλλου, ex Messanensi origine Neapolitano,
Sacræ Theologiæ Doctore, & V. I. professore.

NEAPOLI, Ex Typographia Aegidij Longhi MDCXXX.

Digitized by Google

Digitized by Google

VRBANO VIII.
PONT. OPT. MAX.

VRBIS, ET ORBIS CHRISTO SVMMO
Pro Numine Regi,

BIBLIOTECA MAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE II

Cæli ad valuas Præsuli, Æternæ Aulæ Claugero.

IOANNES CHRYSAPHVLLVS
Vrbanarum Apum delicias consecrat.

Pportune prorsus, quin diuino cō silio, ac mira prouidentia, VRBANE Opt. Max. hoc meum de sacris Apibus, Christi summi Serapis arcano viscere efferuescentibus, deq. omni Ecclesiæ sanctæ historia Carmen tuo sub Nectareo stemmate, tuisque beatissimis auspicijs, tot inter turbas, & totius Europę immanes motus, atq. labores; dum buccina perstrepit horrida, bellumq. sæuior accendit, nouo concentu editum, clangore citas arduo mulcere nititur auras, orbemq. Christianum tot cladibus, & procellis exacerbatum, tuarum sacrarum Apum infusa Nectaris studet condire dulcedine. Nam sic Moses poetis prę luxit omnibus, primus cum sacram orditus historiam, castra inter, & agmina cecinit, omnemq. diuo concentu compleuit eremum. Quod ipsum, Rempubli-

Digitized by Google

cam inter administrandam, & bella gerenda, studium successor est Iosue prosecutus. Sic Dauid acies inter, Dux fortissimus, vna dum psallit vates inclytus, cælestia superum castra æmulatur. Sed etiam Iosaphat Syros hostes sacro subinde carmine debellauit. Hieremias, & Daniel inter excidia suis oraculis sacram subtexuerunt historiam. Machabæi eiusdem historiæ memores, maiorum constantibus diuis firmati vestigijs sacram Rempublicam ab infensis hostibus vindicarunt. His attexe Christi Ecclesiæ institutum. Nam illicò inter innumeros Martyrum cruciatus acta ipsorũ perenni stylo exarauit; & duodenis retro seculis, cum Romanum occiduum imperium, barbarorum fluctibus mox demergendum, horrisonis procellis iactaretur, opportune Magnus Augustinus libros de Ciuitate Dei, sacram velut anchoram sacra disputatione, historiaq. demisit; qua tot inter tempestates mens Christiana consisteret. Sed nunc sub æthereis Augusti tui, VRBANE, stemmatis Apibus, spes est omnino certa salutis; imò & Christi fidei ad sidus vtrumq. latissime propagandæ. Nunc ergo iure magis celebranda tua, VRBANE Opt. Max. Christi aræ gloria, te solo digna miracula Cano, dedico; nihil qui proprium habeam laude dignum. Nam beatissimæ Apes tuæ, me cælo, haud scio an decore, & serio Musas inter, diuasq. Sirenas iamdudum versantem, Canoris, nectareisq. suis obmurmurantibus vndis ad sua sacra aluearia deduxerunt. Etenim sub tua prope cælestis auspicia imperij rem omnem Theologam modulari aggressus; haud scio an gnauiter, quæ de Deo sunt vno, Trinoque ad Scholæ ipsum acumen, Musarum sed lenitum blanditijs, versuum viginti millibus hucusq. cecini, commẽta, vt fas est, poetica opportune inserenda meditatus.

Gra-

Digitized by Google

Grauiora ſedenim, & priſcis, quod ſciam, prætermiſſa Theologis, eaq. ni fallor, ad fidem illuſtrandam vigore potentiſſima, ſtylo vberiore ſoluta oratione; ſed genuina, vt reor, nouaq. methodo proſequi placuit; omnia vltro ad orthodoxæ, Deo afflatæ Romanæ Eccleſiæ prona ceruice, ſupplici geſtu, calculum referenda. Vulgare cum vellem, & tu vnus, vnum qui Numen in vrbe, & in orbe agis, Magne VRBANE, ſupereſſes, cui dicata prodirent omni ab hoſte tuta; Ecce tuæ Auguſtæ Apes, tuiq. arcani ſtemmatis profuſa ſuauitas ad ſuas Hymettias delicias me diuertere cōpulerunt. Apes nectareo à pelago iam Sirenes, diuino ipſo à potu, felicis inter vitæ conuiuia, æternæ ſuauitatis & gaudia Numini aſtant muſę beatitudinis fauſta fronte pincernæ. Quæ aurea nitidæ luce, dulcibus, & ſonoris diuites vndis, flores inter Hymetti iucūdiſſimæ, & omni odorum ſuauitate fragrantes auras, interq. cęli delicias mentem, & ſenſum omnem omni felicitate redundantes complerent. Illis frui, etſi ſero allectus; alter nunc vix agitur annus; ijs afflari cupidus ad tui Hymetti iuga ſeceſſi. Flores carpere, Apes reuiſere ſæpius ſtudui, floribus & veſci ſacris, vt tandem flos ipſe transformi Apum, & montis virtute cōſurgerem. Me tum Apibus conuiuia inter appoſui, forte etiam vt Nectaris vnda manarem. Cœpi non nihil tibi Apum Regi profluere; cum ò immenſa inclyti VRBANI Apum vbertas, ſubitò iam, nec id fere meditans, tuum Rex Aræ, & omnis Eccleſiæ, imò & ab orbe propè concito, ſub tergemina lege, cæli diues pelagus vndis erumpo, Italis præſertim allabens, Romaniſque litoribus. Nam tuo, tuarumq. Apum arcano fotus halitu, Deum quem refers ipſum teſtor, ſexdecim vix circiter menſes carmine omnem, tuam inprimis

mis, & Ecclesiæ omnigenæ historiæ, commentis vndique distinctæ poeticis duodeuiginti libris complexus sacram gloriam, in quibus postremi septem libri tuas resonant inclytas, summe VRBANE, res gestas, ac gerendas pro tuis nectareis fatis, omni etiã Romanorũ Pôtificũ à Diuo Petro ad te deducta côtinẽti serie, vt potui, haud pellucidis quanquã vndis, earũ sed tamẽ instar quæ super astrã fluunt, cæli velut litora protinus allui. En tuo nunc æthereo calci pelagi, terrarumq. pro Christo summo Numine Numini, fluctuũ equidem sacrorum clara volumina calcanda libens, ac premẽda subijcio; vt si tuarum Apum nectaris laude, quæ tua est singularis Augusti Principis clementia, hæc mea insulsa, haud salsa alioquin æquora probaueris; tuisque ab Apibus mihi sacra, & nectarea prouenerint otia, superas illas Musas, Sirenasq. eadem tuæ gloriæ sub æquora mergam. Ita quidem si res Christo cedat honori: quod tuo cælesti sedet arbitrio. Interim me, meaque omnia Tibi consecro pro Numine Regi. Tu æternum eodem à Numine, eiusq. omnipotente clementia protege; qua tu seruatus, VRBANE Opt. Max. Ecclesiæ toto orbe summa gloria propagandæ, in æuum, quæ sunt mea, & Christi fidelium sacra vota, præsto.

AN-

Digitized by Google

ANTONIO PATRVO,
FRANCISCO, ANTONIOQVE
NEPOTIBVS BARBERINIS,

Eminentissimis sacræ purpuræ floribus, VRBANI cælestis stemmatis Augustis trigeminis Apibus.

Ode.

Ergeminæ Apes vos stemma suaue surgitis
Regi sacrorum, Numinis ad Aram iconi.
Augustæ Apes, Ducesq. sacrorum agminum,
Et Nectaris vitæ beatæ gloria.
Vnde Deus ipse Nectaris pelagus fluit,
Sacras inundans Vrbis, orbis quin plagas.
Squamis corusca fulgidis, & murice
Lustratis Vrbem VRBANI Hymetti à culmine,
Congressu Apes tres vno, at vna Nectaris
Potus beati gloria VRBANI aluei.
Vnus sed à summo eminet iugo potens,
Enixus alis Patruus consistere
Cælo propinquis, arduisque tractibus.
Hinc celsior viget Apis vna stemmatis;
Geminæ Nepotes inclyti cedunt Apes;
Virtutum vt exprimant pium triangulum
Fidei, spei, sub vno amoris acumine;
Quæ Diuæ Apes Deo redundant nectare.
Hoc stemma summi est Numinis: felix iter
Aperit ad Astra, luce præfulgens sua:
Certaque via hæc salutis vna sternitur.
Volatis, an subsistitis pro stemmate

Digitized by Google

VRBANI Apes, sed NVMINIS prænunciae!
Volatis ipsae perpetim, sed sistitis
Immota nobis ad Dei torum via.
Hinc binae ad vnum tenditis fastigium.
Pateant mihi sed Nectaris vestigia:
Ad Regis aulam nunc beatam ducite
Iam Numinis pro Numine Arae Praesulis.
Vestrum, mea hac libate Nectar, carmina
Perfusa vestræ rore suaui gloriæ.
Sic Carmini tandem meo VRBANI licet
Torquentis æthera, Optimi iam, Maximi
Vernare ad Auras luminum, inter Nectaris
Vndas beatas, florem Hymetti stemmatis.

IL

Digitized by Google

PRAELI CASTIGATIO.

LIBRO PRIMO.

IN excerptis primi libri,pag.2. nonus numerus octauum repetit.Num.12. imicata mirifice commeadatur. Lege, imitata mirifice commendatur.Num. 14. sauis. lege fauis pag.3.num.21.Nestar.lege Nectar.pag.4.num.30.si diuina processio.Lege,sit diuina processio.

In carmine primi libri,p.6.vers.4.qua vigit.l.viget,ibidem vers.15.& cæli rutilas.l.rutilat.vers.21.opifesq. l.opifexq.p.10.13.ver.anfractus.l.anfractus.p.12.ver.11.culmina,egregias.l.culmina & egregias.vers.22. ibid. latamgue.l.latamque.pag.13.vers.14.& gaudent inna re.l.innare.ver.22.ibid.acta.l.actis.p.14.ver.1.calore, l.colore.p.16 ver.26.omigenis.l.omnigenis.p.19.ver.23. rubsistēs.l.subsistens .ver.27.ibid.mmensus.l.immensus.p.20.ver.5.coucoquit.l.concoquit.ibid.ver. 9.refuse.l.refusa.p.22.vers.3.diuina.l.diuinæ.

LIB. II.

IN excerptis secundi libri.num.6.sistis.l.sistit.nu. 20.& neglecta.,l.ut neglecta.ibid.cruciatunm.l. cruciatuum.

In carmine secundi libri.pag.30. vers. 29. Partibis.leg. Parthis. p.31.vers.22.Aothea.l. Protea.pag. 32. ver.14. e nego.l.en ego.pag.33.vers.31.lacinia.l.Lacinia.p.35.ver. 18.imgenit.l.ingemit.ibid.ver.29.reserre.l.referre.ver.32 ibid.fuisis.l.fusis.p.36.ver.2.viræ.l. vitæ,ver.18.ibid.nxe l.axe.ver.23.vunquam.l.nunquā.p.38.ver.17.exrebusq.l. Erebusq.pag.39.ver. 7.pineus.l.Peneus.ver.22.perauia.l. per auia.

LIB. III.

IN argumento tertij Libri,pag.46.vers.3. Hin.l. Hinc. In excerptis tertij libri,nu.7.hnmario.l.humano.nu. 10. luctamque.l.luctumque.nu.14.lacer.l.sacer.nu.36.victime

S l.ui-

Digitized by Google

l.victimæ.nu.44.m ttenda.l.mittẽda.In Carmine tertij libri.p.51.ver,.7.Eurydice.l.Eurydicæ.p.52.ver.20.nistar.l.instar.ver.26.dextram.l.dextra.p.58.ver.29.patet.l.pater.p.59.v.13.saphytis.l.saphyris.v.32.renebris.l. tenebris p.60.ver.5.numinæ.l.numine.v.13. occidũq. l. occiduũq. p.63.ver.3.qua deinde.l.qua inde.ibid.ver.5.tecliuis.l. recliuis.p.64.ver.4.iuberis.l.iubaris.ibid.v.12.terra.l. terræ limus.ver.20.gemioq.l.gremioq.ver.33.serri.l.terris.p.67. ver.9.binc.ergo te cælum.l.hinc te ergo.ver.27. cæruleus. l. caruleus.p.68.ver.5.sotore.l.sorore.ver.12.libertate.l.libertate.p.70.ver.1.insidiat.l. insidat. ver.2.fuiminis.l. fulminis.v. 5.numem.l.numen. ver.26.Titaues.l. Titanes.p.72. ver.2.solettia. l.solertia.ver.11.Aegique.l.Regique.ver.19 immotusquæ.l.immotusq.p.75.ver.8.lemper.l.semper.p.77 ver.11.exous.l.exosus.

L I B. IV.

IN excerptis quarti Libri.num.4.c & ælum.l.& cælum. nu. 30.bis Ismaelem arcet.l.hinc Ismaelem arcet.nu.31 Italice sceptro.l.Italia.nu.39.illides.l.illidens.

In carmine libri quarti.p.86.ver.1. prodijre.l. prodire. ver.12.cellam.l.celsam.ver.26.excitet. l. exciret. ver. 28. subditoque.l.subitoque.p.87.ver.18.red,olet.l. redolet. pag. 92.ver.14.Apibur.l.apibus.p.93.ver.5.demissi. l. demisit. p.95.ver.29.Paulu,siam.l.Paulus iã. p.96.ver.6.Assellũs. l.Asellus.p.98.ver 7.cura.l.cum. ver.8.crucemso,lymaque. l.crucem Solymaque.ver. 9.in cessu.lege. incessu, pag. 100. v.15.lapsius.l.lapsus.v.25.cutru.l.curru.p.101.v. 15.sub traxi.l.subtraxit. ver.19.Regem & pum.l.& Apum.pag. 102.ver.27.præcessit.l.præesset,p.103.ver.25. e teurum. l. & Eurũ.p.112.ver.28.addieta.l.addicta.p.113.vers.18. Totilas.l.Totila.p.114.ver. 18.instat.l.instar.p.115.v.5. iam pr,obra,Getico l.Getico probra.ver.22.feelis, l.feelis.

LIB.

Digitized by Google

LIB. V.

IN carmine quinti libri.p.128.ver.31.Apros.l. Afros.p. 129.verf.2.fecumdū.l.fecum dum.ver.6.ottu. l.ortu.p. 130.ver.2.ueutos.l.ventos.p.135.verf.16.proceiijs.l. procel lis.ver.23.in fine verfus l.atris.ver.31.fummope,triq.l.fum mo Petriq.p.136.uer.24.hortidus.l.horridus.p.137.uer.21. poẽnarum.l.poenarum.p.138.uer.13.infectium.l.infeftum. p.139.uer.4.fukire.l.fubiere.p.140.fcribitr.100. mendum eft. Ibi uerf.7.bin.l.binc.p.142.uerf.18.mittantur.l. mirantur.pagin.144.uerf.15.folę.leg.fole.uerf.18. ibid.diftimat.l. dirimat.uer.28.agit l. angit.uer.32.fi lucre l.filue re.p.146.uer.10.preftigiis.l.præftigijs,ibid.uer.13.foritis. l.foricis.p.147.uer.13.ebries.l.ebrius. uer. 17. Hermeus. l. Hermes: uer.24.procinus.l.protinus.p.151.uer.2. dimittit. l. demittit.

LIB. VI.

IN excerptis fexti libri,nu.19.præferiim.lege,præfertim. nu.27.facrorum Reges uifcera.l.Regis.nu. 31.poft Gregorium feptimum, & Victorem tertium,nam ibi Victorem typi non reddunt. nu.46.uernunt.l.fternunt.

In carmine fexti libri.p.160.uer.13.torret.l. terret. uer. 25. Auerne.l. Auerno.uer.27.à facro aut forte labore.l.facri at arte laboris.p.167.uer.22.funditu l. funditur.pa. 168. uer.17.Auguftus qiuam trabea.l.Auguftus quanquam trabea.p.169.u.21.enix.l.enixi.uer.22.dem fit.l.demifit. pa. 171.uer.22.fenfufi.l.fenfus.p.174.uer.7.triumpha l.triumphus.p.177.ver.13.felx.l.felix. ver.30.conternimus. l.cōterminus. pag. 178.v.20.pracant.l.praecant.pag.179.ver. 4.profundit.l.perfundit.ver.11.qunaquam.l. quanquam.p. 182.ver.5.fubicere.l.fubiere.p.186,v.3.anfaque.l aufaq. p.187.ver.10.lamulus.l.tumulus.p.188. ver. 25. cunctis l. cuncti.

Digitized by Google

L I B. VII.

IN excerptis septimi libri, nu. 1. Aecto. l. Alecto. nu. 4. pontens. l. potens. nu. 10. tebescit. l. tabescit. nu. 17. Nilore. l. Nilo restagnante. num. 31. suauissimæ nectar. l. suauissime. n. 32. præripucere. l. præripuere n. 40. innumeri. l. innumeris. ibidem styggiæ leggis. l. stygiæ legis.

In carmine septimi libri pag. 197. ver. 11. lata. l. lætæ. ver. 28. mandescunt. lege. madescunt. pag. 198. ver. 9. Hydramalit. l. Hydram alit. p. 199. ver. 15. Eegypto. l. Aegypto ver. 18. oeciduos. l. occiduos. p. 200. ver. 28. Casistus. l. Calistus. p. 201. ver. 32. ad Galles. l. Gallos. p. 203. ver. 10. bic sluctibus. l. his fluctibus. p. 204. ver. 11. bellom. l. bellum. ver. 22. ciade. l. clade. vers. 30. Tripoiis l. Tripolis. p. 205. ver. 11. resilti. l. resilit. pag. 206. ver. vlt. immeriq. l. innumerique. p. 207. ver. 13. propriÿ suates. l. propriÿs, vates. pag. 210. ver. 28. ab arxe. l. ab axe. p. 212. ver. 4. reserat. l. referat. p. 215. ver. 22. redire. l. rediere. pag. 216. ver. 24. tum letas. l. tam letas. p. 217. ver. 23. tonueres potente. l. tonuere potentes. pag. 219. ver. 27. sœuum t, urpemque. l. sæuum, turpemque, p. 226. ver. 25. preßos. l. preßum.

L I B. VIII.

IN excerptis libri octaui num. 1. labentihus. l. labentibus. n. 4. Tyrannus hic. l. Tyrannus hinc. n. 6. declinent in, que l. inque. nu. 12. iu samnitibus. l. in sammitibus. nu. 14. subÿt. l. subÿt. nu. 23. een prata. l. en prata. nu. 25. viuan. teuius. l. viuant. cuius. nu. 34. Manibus. l. Manibus.

In carmine libri octaui p. 234. ver. 2. temdere. l. temnere. uer. 24. tetto. l. tetro. pag. 236. uer. 9. menbra. l. membra. u. 11. retũ. l. rerũ. u. 15. Thracnm. l. Thracũ. u. 17. princep, spe tri. l. princeps, Petri. pag. 240. uer. 13. rrabea. l. trabea. p. 241 uer. 28. terca. l. terra. pag. 242. u. 10. Thtacum. l. Thracum. pag. 245. uer. 17. in uariass, ora. l. in uarias oras. p. 247. uer.

Digitized by Google

29.nomcn.l.nomen.p.250.uer.3.Augesta.l. Augusta. uer. 26.procelli. leg.procellis. p. 251.uer.16.lceptrum l.sceptrũ. ibidem.labotum.l.laborum.uer.32.snperæ.l.superæ.p. 252. u.1.numina.l.numine.p.253.u.16.peiago.l.pelago. p.255. v.10.meruit. l. metuit. u.23.petago.l.pelago.p.258.u.25. su*n*dant.l.fundant.p.261.uer.18.festina.l.festiua. p.262. uers.32.affla l.afflat.p.267.uers.5.manuf,unditque.l. manu,funditque.uer.9.tecurrente.l.recurrente.p. 269.uer.12. nouus.l.nouas.p.272.uer.29.humores.l.humeros.

LIB. IX.

IN excerptis noni libri,nu.6.deserte,,l.deserta.n u.18.rapiatur.l.raptatur.nu.19.exciduum l.excidiũ.

In carmine noni libri.p.287.uer.6.ar,cet.l.arcet.p.291. uer.7.Cocyto.l.Cocyti pag.292.uer.3.tona,tomnino l.tonat omnino,pag.297.uer.10.crebro.l.Erebo.pag.298.ue.24.nocti.l.noctis.p.299.uer.23.qui spes.l.quæ spes.uer.27.reddit l.reddidit.p.301.uer.18.propinquamte.l.propinquante.pag 302.uer.23.de petra potant ac,l.de petra ac potãt.pag.304. uer.30.uecor. l. uecors. hic in numero duarum paginarum irrepsit mendum 332.& 334.sunt uerò pag. 302. & 304. pag.306. uer.23.patenti l.parenti.p.307.uer. 6.protetit.l. proterit.p. 309.uer.17.bosies.l.hostes.pag.311.uer.23. ducti.l.ductis.pag:317.uer.7.punius l.unius.

LIB. X.

IN excerptis libri decimi.nu.23.Argiue.l.Argiuo.nu.35 æstrũ oestrũ.lege semel,oestrum.

In carmine decimi libri.p.325.uer.19 Zorobabel.l.Zorobabelus.p.336.uer.15.incipit.sacro;nam ibi aliqua delitent notæ.pag.340.uer.3. Numinis.l.nominis.p. 342. uer.25. Nummen.l.Numen.p.344.uer.4.Numiue l.Numine.pag. 345.uer.6.insultus.l.insulsus.pag.346.uer.1.Nicitur.l. dicitur.v.30.Gaturæ.l.Naturæ.p.347.u.25.incipit.Abrahæ.

p.348.

Digitized by Google

p.349.uer.1.coniuɛ it.l.coniugis uer.10.peilice.l.pellice.uer. 18.cireum.l.circum.uer 23.p,eces.l.preces.p. 352. uer. 14. superba.l.s.ap:r.bit.

L I B. XI.

IN excerptis lib.undecimi.nu.5.pessumdatam.l. pessundatam.nu.27.uber. l.uber.nu.28.diuo seu.l.ceu.nu.42 uillut.l.uelut.nu.68.da retu.l.daretur.n.80.subdusstus.l.subductus.

In carmine libri undecimi,p.377.uer.8.fercula.l. fercula.p.381.uer.26.sygis.l.Stygis.p.386.uer.21.foecunpa.l.fœcunda.p.388.uer.1.conlortis.l.consortis.p.389.uer.2.artaque.l.atraque.uer.2 : .lucisc.l.lucis.uer. 28. ibidē ciaibus. l. ciuibus.uer.29.fetices.l.felices.p.396.uer.10.unda.l.undas. uer.31.fidu.l.fidus.p.397.uer.2.præterluit.l. præterluat. p. 398.uer.9.obtuta.l.obruta.uer.32.ibidē cal l.cœli quæ.pag. 399.uer.25.ledula.l.sedula.p.400.uer.15.scertaque. l.sertaque.uer.27.æterui.l.æterni.p.404.uer.16. Regi. l. Regis. uer.24.lplendet.l.splendet.p.407.uer.ult.restroque.l.rostroque.p.410.uer.4.hyperborreas.l.hyperboreas.uer. 5. deffugiūt.l.diffugiunt.p.411.uer.4.circum.l.circum.p. 412.uer. 25.olium. l.olim.uer.32.soboli.l.sobolis.pag.413.uer.3.deberunt.l.dederunt.p.415.uer.23.uerso.l. uersos.p. 417.uer. 11.ac crucis.l.at crucis.p.424.uer.5.Indue.l.Indas.uer.21. ibid.haud illi unquam inferior.l. haud ulli unquā infensior. p.425.uer.6.Inda.l.Inde.

L I B. XII.

IN excerptis lib.12.nu.11.insltituit.l.instituit.nu.26.dirtis l.dirutis.nu.36.sculorum.l.seculorum.

In carmine lib.12.p.438.uer.7. blactis ditis.l. l. blattis diris.ibid.uer.13.Ofiri.l.Osiris.p.451.u.2.ac iudex.l.at iudex.uer.5.ubi litera delitent.l.summusque.& uer.6.similiter,ubi delitent nota l.sub seela.fic ēt p. 463.uer.2. in fine l. migrare. LIB.

LIB. XIII.

IN excerptis lib.13.n.3.letus.l. latus nu.7. sub Vrbani.l. sub Vrbano.nu.26.uol.procul.l.uel procul.

In carmine lib.13.p.475.uer.22. pugnnet.l. pugnent.p. 483.uer. 30.Antonia.l.Antonius.p.486.uer.19.crebtisq. l. crebrisq. u.ult.ibid.castiris.l.castris.p.490.v.28. ignis Iesus erat.l.Iesus ignis erat.p.491. v.29.artquas.l.Antiquas. p.497.ver.27.delicia.l.delicias.p.501.ver.21.Eutyches cũ Nestore.l.Eutyches & cum Nestore.

LIB. XIV.

IN excerptis lib.14.nu.2.seuendi Vrbani.l.secundi Vrbani.nu.18.parauis.l.parauit.& infra,atherisq.l.æthereisque.inferius quoque. astreiferi.l.astriferi.

In carmine lib.14.p.510.v.27.solus.l.salus.p.514.ue.21. Aius.l.Arius.p.515.v.vlt.recen.l.recẽs.p.521.ver.31.resonat.l. resohet.p.528.ver.21.cladem forte tulisset.l. si forte tulisset.p.535.ver.4.viscee.l.viscere.ibid.uer. 11. exceisæ.l. excelsæ.p.536.ver.9.varieq.l.uariaq. ibid.uer.10.deuicto l.deuictos p.543.uer.29.manet.l.manent.

LIB. XV.

IN carmine lib.15.p.552.uer.15.conctantur.l.cunctãtur. p.558.uer.14.pagasus.l.Pegasus.p.562.uer.31.pressa.l. pressi.p.563.ue.1.collisque.l.collisoq.p.565.uer.14.gentẽq. l.gentemq. ibid.ue.30.frustras,ubito.l.frustra subito.p.567. uer.27.Vbani,sacra.l.Vrbani sacra.p.571.uer.fin.acumina.l.acumina.

LIB. XVI.

IN carmine libri.16.p.580.uer.4.furos.l.fauos.p. 586. uer.25.perperam repetitur.p.591.uer.17.tuetur l. tuentur ibid.uer.22.nomiue.l.nomine.uer.26.hæc æuo.l.hoc æuo. uer.32.ngenti.l.ingenti.p.595.uer.12.uandalica.l.uandalico.p.596.uer.16.iactarus.l.iactatus.p.597.uer.22.dĩuo libamt

Digitized by Google

bant diuoq. palato. l. diuo libantque palato. p. 599. uer. 4. tato. l. rato. p. 600. u. 21. Christi humana. l. Christo humana. p. 605. uer. 25. uetut l. uelut. p. 606. uer. 18. tuit l. ruit.

L I B. XVII.

IN *excerptis lib. 17. nu. 3. nitidē l. nitidum. nu. 8. ac reformandis moribus l. de reformandis.*

In carmine lib. 17. p. 617. u. 9. iactatur. l. iactātur. p. 620. uer. 18. Hidrus. l. Hydrus. p. 621. uer. 4. æquo ra. l. æquora. p. 624. uer. 10. à omine. l. à nomine. uer. 20. in fine. l. triumphat. nam delitent notæ. u. 29. cutis. l. curis. uer. 30. ibid. tertuis. l. tertius. p. 625. uer. 14. originc. l. origine. p. 632. uer. 2. ad eaueam. l. caueam. uer. 4. principium delitet. l. anno. similiter in principio uersus 30. l. At. pag. 640. uer. 11. innanem. l. inanem. pag. 642. uer. 1. præsulit. l. præfulsit. ibid. uer. 3. l. antiquum. l. antiquam.

L I B. XVIII.

IN *excerptis lib. 18. nu. 11. d qua. l. de qua. nu. 20. Regn. l. Regno. nu. 36. sarri. l. sacri.*

In carmine lib. 18. p. 648. uer. 11. mugia tatque l. mugiat atque. p. 649. uer. 11. bosTe. l. hostes. p. 652. uer. 25. barathros l. barathro. p. 656. uer. 18. accidit l. occidit. p. 663. uer. 32. tenuit. l. tonuit. p. 664. uer. 15. occiais. l. occiduis. ibid. uer. 18 talis & pura Dei. *l. talis & Ara Dei. p. 673. uer. 17. petrua l. Petrus. p. 674. uer. 13. percluſa. l. perculsa. p. 678. uer. 5. sem per. l. semper: dele alterum semper. p. 684. uer. 21. mnotesque. l. montesq. p. 690. uer. 4. Tbadæi. l. Thaddæi.*

Leuiora errata præsertim interpunctionis quam plura facile discernet solers Lector.

ILLVSTRISS. ATQ. EXCELLENTISS. DOMINO

D. THADDAEO BARBERINO,

S.R.E. MILITIAE, ATQ. VRBI

Inclyto Præfecto,

Prænestino Principi, atq. Ereti dignissimo Duci,

Vrbanarum Apum ad immortalem gloriam aculeo.

Ode.

STemmate Vrbano rutilare quartam
Te Tribus consortem Apibus repostam
Nectaris prolem deceat perennem
Munere, gente.
Cur tribus solis micet; inter illas
Splendeas squamis neque tu coruscis,
Vna qui Gentis superes in æuum
Gloria ab alueo?
Tu Trium nexus struis imò stemma,
Spiculum, Nectar Trium Apum, Speique
Prolis æternæ geminata fatis
Squama refulges.
Omnis VRBANI à Tribus es potestas
Stemmatis; fulgor rutilas & vnus,
Vna virtutis, Generis propago,
Aculeusque.
Castra Tu munis, fluat vnde Nectar,
Tot rosas inter, violas, Hyacinthos,
Lilia, & flores, quibus Vrbs, & Orbis
Vernet amoenis.

Digitized by Google

Vrbis es culmen, reparas Quiritum
Gloriam, celsis præis arcibusque
Laude nunc prisca populo Quirini à
Laude Thadæe.

AD

Digitized by Google

AD ILLVSTR. ET DOCTISS. VIRVM.

D. IO. CRYSAPHVLLVM

SACRÆ THEOL. DOCTOREM,

Et omni liberali Doctrina politiss. ac poetam præstantissimum.

D. IO. PETRI MASSARII

Oratinensis in Samnio, & Ciuis Neapol. V. I. D.

EPIGRAMMA.

QVod canis, insignis vates, tam dulcis, & vber,
Non hoc humano manat ab ore melos,
Non sonat hoc hominem, non hoc mortale videri,
Sed fusum diuo Numine iure putes.
Qui canit obscœnas Veneres, qui laudat amores
Infando Vates carmine fœdus erit.
Qui docet agrestes operas, segetumq. labores
Otia ruris amat, rusticus arua colit.
Qui celebrat monumenta Ducum, Regumq. furores
Mæonio cantu, bellicus arma gerit.
Tu dum sancta refers, tam grandia facta piorum,
Atque pudica auctor carminis ipse pij,
Iam pius es, Diuus, Sanctus, vatesq. pudicus:
Hæc tua Ioannes gloria semper erit.
Ad tua flagrantes deponit Vesuius iras
Carmina, quæ mundus nunc stupido ore legit.

Digitized by Google

Mellifluos fructus decerpat quisq. beatis
Ex his delicijs, Nectareisq. plagis.
Vrbanofiridos Nectar potare salubre
AEternum liceat: sacra propinat Apis.
Vrbanofiridos quo pascitur vna Sabæa
Tam Regina potens Nectare, sponsa Dei.
Quid plura hic cumulem? dictu memora bile si quid
Enixi patres, en sacra Musa canit.

Digitized by Google

SACRI
HVIVS CARMINIS ARGVMENTI
Amplitudo,

Tum hac inprimis laboriosa, & ærumnosa tempestate,

Summa delectatio, atque vtilitas iucundissima.

Inter Diuam, orbisque perpetuam Symphoniam. Acroama.

Oc carmine abunde omnis Ecclesiæ describitur histtoria; nec liquidæ enarrationis perspicuitati sua tam multiplici Poesis commentatione quicquam officit; quin confert plurimum concinna imitatione descriptio. Etenim cum sacri rerum euentus peculiari arcana Dei *prouidentia gubernentur, ieiuna est historiæ simplex enarratio, quæ sola euenta commemorat; opima verò Poesis, quę imitationis indagine arcana diuini regiminis modulatur, & famulitio iucundissima troporum, quæ sensum effugiunt mysteria, velut obtutui subijcit elegante, & graphica descriptione spectanda. Inde diuina ipsa oracula sacris tropis vbique redundant, & arcanos præsertim diuinæ Hierarchiæ tramites æthereo lumine pandunt; pleraque etiam carmine afflata reboant, vt iure vatis nomen à diuinis, & fatidicis ad poetas traducatur. Hinc etiam tetri Manes, vt templa, arasque, & victimas summi scelestissima Numinis æmulatione affectarunt, ita & carmine*

oracula

Digitized by Google

oracula fundere tetrici teterrime studuerunt. Est inprimis carmen diuinis aptum mysterijs, tum etiam Ecclesiæ gestis, gloriæ, & laudibus concinendis. Nam modulationis hilaris suauitas felicitati debetur. At se ipso Deus, *felicitas omnis, vt gaudet solus, ita solus immensa reboat, immota, atque æterna Poesis. Carmen Deus est omne, rerum omniũ metrũ, tẽpora omnia, atq. interualla æterno, immoto fũdens à vertice. Tẽpora corripit, æuum producit immensa ipse productio. Tropis item vberrimus: omnia qui fingit sui ipsius imitatione penitissima cunctorum locupletissimum, ac primum exemplar. Cognitio Deus est; pleno sed carmine omnis prorsus omni felicitate suauitas. Se ipsum exprimit expressa beatissima comprehensio; quæ quidem immenso concentu æternitatis aures, diuas ac simul auras æternum complet immensas. Aures æternitatis agnosce, quibus nulla vicissitudo, nulla tempora se vnquam sistere ab origine immota potuerint. Nam etsi præsentia subsunt, fas tamen illis nunquam est suam immotæ æternitati æquare præsentiam. Ita ceu procul reiecta æternitati iam nullis ab auspicijs æqua, sed infinito distantia, velut solis auribus nota se proferunt. Hic concentus Dei apud Deũ ipsum gloria est sine limite fusa, innumeris quæ creandarum, seu quæ condi possent, rerum vocibus resonat iucundissime, sub vno diuinæ perfectionis tono, earum originis eminentia infinita sublimi, omnique felicitate canoro; dum tot diuinæ Symphoniæ veluti voces, & nomina attributorum, ac decorum, infinita plenitudine vnius simplicis omnino, puræque formæ tam dulci vnitatis consensu suauissime temperantur. Nam arcana deponit æternitas, supra limina immensitas acuit, vndique recurrit infinitio, cum omnipotentia profunditur omniscientia, effertur bonitas, atque amor, circum fluit prouidentia. Sic etiam personarum trium à diuinæ vnitate naturæ Symphoniæ*

resul-

resultat. Patris est modulatio: Echo resultat Verbum: Sanctum Flamen vnus Deus assonat Echo. Verbum quoniam melos est, canor est; non exile, non insonum stlet: aura nec torpet sanctus Spiritus, sed melica mulcet; Pater verò à se concentus omnis, omnis concentus origo refunditur. Genitori Deo similis carmini carmen quõque, & carmine prodijt orbis; qui Symphonia perennis modulatur. Inde tonis distinguitur tribus, terræ graui, cælesti acuto, aereo circumflexo. Interuallis etiam citis, & feris, omnia educens tempora, cælestium corporum varia conuersione celeri, & remorata temperatur. Natura denique motu gaudet, & tempore; & supera, quæ imis præsunt, fulgida cælestium orbium corpora anfractus certa lege, aptaque modulatione carmina etiam perpetim fundunt tot inferi orbis perennium vicissitudinum. Inde & Musæ nouem, quas inter incedat Apollo, Cælestium instar, qui cientur, orbium numerantur. Sirenes nec non ijsdem orbibus assignantur, qui melica conuersione concentum suauissimum plerisque, nec ignauis Philosophis credantur efficere. Sed omnino Diuini carminis omnipotẽtia opus est Vniuersum, cuius ad concentum nihilo excitum prodijt illicò. Fingit Poesis, quæ eius est virtus; sed ficti nempe carminis simulare est, non condere; condere autem veræ poesis, & viuifica est virtus omnipotens. Fingit quippe, non facit poeta exilis, & strigosus: vix quale esset concinnum herois opus, commento adumbrat, non exprimit, aut edit, verus non rerum euentu, quas canat, sed virtutis, arduique idea facinoris. Carminis sed enim, quo cuncta fiunt, Dei ab ore canentis exigua est imitatio; poeta dum temporum anfractu vario, quæ canit, conuersa, velut æthere, mente, intelligentiæ luci profert exposita, nullo rerum ordine, aut sede locata; vt quæ celebrata, & locuples reposcat virtus, insignia facta, moresque, non quæ ieiuna, pro humana

nempè

nempè imbecillitate, vitiorum inter colluuiem exhibeat, concentus suauitate excusa depromat imagine. At Carmen est plenum, & vigor rerum; poeta vnde rerum, quas canit, auctor, & origo dicatur: non temporum interuallis distinctum, sed tempora ab æternitate deducens; non auribus quod dulcifluum insonet, sed quod arcana suauitas auras proferat, auresque vel mutis, surdisque rebus, & cęco etiam nibilo sic flectendo iugiter, & compellendo appingat, auctori vt obtemperent illicò cuncta, & nihilo excita surgant, arcana auctoris, cui obediant, voce vel nihili mersis profundo peruigili studio exaudita. Nam nisi carmine, & concentu, nunquam loquatur diu i felicitas. En Geneseos primo illicò Diuum carmen tempora fudit, & orbem: Fiat lux, Fiat firmamentum, & ita deinceps ad orbis coronidem vsque hominem procreatum; & ea vi subitò constitit vniuersum. Nec mirum verba Dei concentum esse, & carmina: quippe felicitatis ipsius, omnisque suauitatis ore formata. Hinc & vates Psal. 148. orbi Symphoniam imperat Dei laudum, omnia vt condita poeta assonent conditori; quia ipse poeta solus origo concinit omnis: nempe ipse dixit, & facta sunt; mandauit, & creata sunt, quod & vbique sacra modulantur oracula. Quid de veris heroibus, imo Dijs attexam? Formantur omnes Diuæ concentu poesis, quæ Canticorum 2. concinitur. Surge, propera amica mea. docetq. dilectam carmina vicissim pangere: Sonet vox tua in auribus meis. & cap. 5. Diui concentus suauitas immensa redundat ad dilectæ vsque deliquium. Sic Ecclesia Dei Sacramentis excita carmine carmen excelsi compingitur: Sacramentorum nempe verbis arcanis, Ecclesia vt æternum carmen Deo moduletur. Metrum est Sacramentorum interuallis distinctum imparibus, caducis signis, & gratiæ collato munere suopte ingenio prorsus æterno. Hexametrum est, sed geminum: sex quidem Sacramen-

cramen-

Digitized by Google

cramentis struitur unum; quod reliqua virtute complectitur, alterum ipso Numine constat carmine infinito. Et Christus ipse carmen est humanis artubus exaratum, cui nascenti cælestium chorus vatum proinde carmini carmina concinit gloriosa. Quamobrem diuinis rebus, sanctæq. Ecclesiæ celebrandæ summo, ac singulari iure carmen, solis præque ipsis nulli debetur magnitudini. Deo quidem debetur felicitati ut carmini; Ecclesia verò felicitatis & coniugi, & beatissimæ proli. Nam si inanem, cæcoque errantem aere gloriam prisci ingenti laude cecinerunt, & recens plerique eandem viam ad æternitatem affectarunt; quanta diuinorum carmen, & sacrorum gloria personabit vbique, obruat vt alios velut inanes quoscũque concentus? Ego verò à diuinis auspicatus ad Ecclesiam pro tempore diuerti, mox ad diuina recursurus, illa æternum, Deo propitio, vt recinam felicitate canorus. Interim hoc carmine, & Deum complexus, & Ecclesiam, in Deo prolem, in in prole parentẽ enitor vtcumq. celebrare. Etenim circa prolẽ Ecclesiam pro re nata Diua conditoris Numinis parentis, & coniugis arcana opportune inserui. Deum nitidissimum, omnemq. cecini formam, æternam, immensam, infinitam. Triadis, sociatæq. humanæ naturę mysteria insuper modulatus, diuinę item gratię, virtutumq. cælestem chorum, superum, & Ecclesię Hierarchiam, sacramenta nec non, ęternas cęli delitias, terręque pro tempore primorum parentum delibaui, à scelerum quoque, & tetrę Stygis umbris aduersis detestatis. Ita planè Rem Theologam, Diuę fideique Mysteria qua potui dexteritate, obiter comprehendi, altero carmine seorsum suo nomine decantanda, & pręcipua etiam ex parte mihi, & sacris Musis, priuatim licet, pridem non insuaue concenta. Enim verò Ecclesiam sanctam, eiusq. sacra tempora, euentaq. pro uiribus hoc carmine ex composito primum celebranda suscepi. Itaque summi Regis, Dei, atq. hominis aduentum Christi, & humani iam perditi generis reparationem eodem

Christo, summo Serapi, ad crucis aram victima infiniti decoris immolato, vna ac nascentis eius inclytæ prolis, cælestis Apum Sobolis, Ecclesiæ primordia, virtutibus, & triumphis nectarea suauitate beatissima cecini, siue Apostolorum tuba percrepet orbis; siue eorumdem proles, Diuum ordo succrescat clades inter denas, Stygiasq. procellas innumerabilis; siue occumbens semper resurgat victrix, deq. orbe, & Styge triumphet, Romano donec imperio Christi sub felicissima iuga misso, & Constantino Augusto in terga reuincto Ecclesia rerum altè vbique potita terras astris inserat, & sacer surgat Olympus. Et hæc quidem pro Christo profusi prima celebrantur Ecclesiæ Dei nectarea secula trina cruoris. Sequuntur trina Doctrinæ, tot patribus gloriosa, & pacis sacræ magna ex parte Diuo nectare redundantia, hæresum nisi interturbet Stygia quandoque procacitas, nec non furens immanis sæuitia. Occiduum interea imperium, Barbaris vndique irrumpentibus quassum, sed ciuili præsertim discordia diffitum vasto dehiscit hiatu; Eoum verò Nouæ Vrbis incolume sereno fruitur cælo, aut ingruentes à Persis, inclytis triumphis, tranquillat disiectis nubibus, tempestates; occidui nec non iam collapsi imperij reparat ex parte ruinas, Vandalis Africa exactis, Getis ex Italia profligatis, Agareno donec ipsum turbine quatitur, & ex parte desidit, septimum dum Ecclesiæ vertitur æuum. Tunc Ecclesia Romana vberrime Nectar oras stagnauit occiduas, Barbarosque latè mersit sub suis, cælique felicibus vndis, Getas in Hispania, Francos in Gallia, Saxones in Anglia, aliosque totis fere septentrionibus. Sed & occiduum restituit imperium, Italiæque libertatem Magno Carolo sacri huius vi Nectarei pelagi felicibus auspicijs ad Augustas auras educto. Deinde Nectar idem intumens pelago, vndecimo refluum seculo inundat eoos, & Solyma Regna Agarenis facibus soluit. Sed duodecimo arcanis fatis ijsdem iterum obruenda dimittit. At

interim

interim Latino nomini Vrbs cedit eoa, vt fidei se deinceps Romanæ prona, procul ab omni perfidiæ labis periculo credat, & fatali ab Agarenis, Scythioque furore cladi, Græcam quãdoque vlturæ perfidiam, Tutelares illius plagæ Diui opportune interea etiam sua Eois aris locata pignora, ad cælum Italũ commeantes, caute præripiant. Quod tandem exitium à Turcis, Stygia superstitione Agarenis, post Latinos acerbo inde odio exturbatos, Graia perfidia recrudescente duobus illud prope retro seculis deleuit imperium. Sed mira Dei benignitate, tantopere Romano propitia nomini, & eiusdem Romanæ Ecclesiæ perenni gloria, cum eoa sic perfidia teritur, occidua Romana fides, & Agarenos ex vltima extrudit Hesperia; quos aliàs, nec semel, solo vel Numine ex Italia Romana sedes olim profligauerat; & nouos insuper excit orbes, profundis ipsos mersos sub manibus, Christi nomini Romanis radijs consecrandos. Quin supra eoos Indos, ad Cinæ, & Iaponiæ oras, atq. in profundos Afros, Apostolicæ instar tubæ Romano clangore expergito Christi fides est recens Lusitana nauigatione propagata. Hæc igitur Sacrorum tot Ecclesiæ euẽtuũ, facinorumq. cælestium per tot subinde vices, perque fatalia discrimina, Diua arcanæ prouidentiæ resti perpetim surgentia miracula modulatus hoc carmine, Pontificum etiam Romanorum, perpetua tot seculorum continenti serie, ordinem disposui, gestaque gloriosa, simul atque inclytos, de Stigijs cũctis hostibus reuecta hucusq. trophæa, siue Ethnicus, siue Agarenus sæpe furor impetierit; siue Hydra quæcunq. hæresum, & schismatũ, aut forte ab Augusta plerũq. Lerna eoa, Borea venenato centũgemino ore insilierit. Ita & concilia memorantur œcumenica, & tot sacrorũ ordinũ, Christi siue castra firmissima, siue fidei munitissima propugnacula celebrãtur. Et tandẽ quæ vatibus promissa maneant ad orbis vsq. periodum Ecclesiæ culmina gloria toto Orbe fundendæ, concentu resonat hoc carmen extremo. Quoniam verò Christi Ecclesia cum

orbe ipso à rerum auspicijs ad exitum vsq. recurr it vmbris arcanis, sub gemina lege, naturæ, seu tacita, & scripta deductis gloria iubaris expectati tunc Christi, immensi solis aduentus, vtrumq. etiam statum legis vtriusq. hac iure communis veluti Symphonia intercinit; nec terræ proinde silentur imperia. Quamobrem hoc carmine arcana ipsius fidei, diuinæ, supremi ordinis præsertim, Naturæ supra regimen, prouidentia, omniumq. uirtutum, diuini potissimum afflatus locupletissimum instruitur promptuarium; vt contemplanti æque, atque agenti, Diuum dum terit iter, illicò diuina siue mysteria, siue exempla obuia Symphonia inter canoros numeros occurrant, memoria inerrantia facili, qua facilius mentes ad diuina agantur afflata. Hæc igitur Carminis argumenti est tum amplitudo, tum summa, cum pari vtilitate, iucunditas.

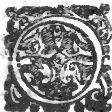

VRBA-

Digitized by Google

VRBANO SIRIDOS

Cur hi poeseos, de Ecclesiæ sacra omni historia, libri inscripti?

Ffendat forte apud aliquos hæc inscriptio: sed immeritò, si diligentius arcanam vim nominis expenderint. Fictum est mihi hoc vocabulum; vt vno illo & rem, & Symbolū, profana expuncta inanitate, complecterer. Christum memoro Aegypti, hoc est gentiū Regem, hominemq. Deumq. ac pro generis vniuersi salute opiparam victimam, sacrum inde, non profanum illum Osirim, sed quem Ecclesiæ sceptro, atque imperio refert omnis Romanorum Pontificum æterna successio, ac præsertim nunc quidē Magnus Vrbanus, arcano suo qui stēmate sacras reparatas Apes, Christi, locupletissimæ victimæ, ceu Bouis Aegyptij, eiusdemq. Osiris, puncto, & reserato viscere perpetim efferuescentes educit. Ita complector & Christi sacram Sobolem, Apum Diua examina, sub Regum, Romanorum Pontificum, in ijs & Christi, Summi Serapis cælesti regimine, eiusdem nec non Sobolis miracula, Diuum Nectar; latè quod funditur toto orbe, dum superest, æternis Olympi nitidissimis cellis asseruandum, Numinis nempe potus, & gloria. Sed cur Osiris Christi Symbolum consecretur? scilicet quod Bos Princeps victima cultus fuerit, Apum iugis origo; quin & Apis, Bos nempe Aegyptijs dictus, Magnusq. Serapis. quę vocabuli cognatio iucundissima visa est, & ad poesim aptissima. Sed Aegyptia olim superstitio inprimis, Deo Stygem arcanis mæandris agente, Christi cultui ignorans, imò inuita, scelus ac suopte ingenio affectans vani cultus, obsecuta

vi-

videtur. Narrat Socrates lib. 5. cap. 17. diruto Serapidis templo fundamentum emersisse lapidibus stratum Crucis signo notatis. Vnde Serapidis cultores aliquid Serapidi cum Christo commune esse dictitarent. At Hieroglyphicorum periti ea Crucis nota vitam venturam portendi tradebant. Id accidit Magno Theodosio imperante. qua de re Sozom. lib. 7. cap. 15. & Suidas in verbo σαυρὸς· Ita in Serapidis, siue Osiridis olim pectore crucem pingi solitam testis est Cælius Rhodig. lib. 10. cap. 8. & in obeliscis Romæ, nempe ex Aegypto aduectis, Circulo, quem Osiridem accipiunt, Solem scilicet, & Iouis oculum vocitatum, vt videre est apud Euseb. de pręparat. Euang. lib. 1. cap. 6. Crucem AEgyptij supposuere. Iure etiam Osiris in hoc carmine in Aristæum migrat, siue potius in Osiridem Aristæus. Nam & Apollo sacer dici potest, & Apolline natus, eodemq. Ioue, sed sacro sapientia Patris, & splendor gloriæ Christus Dominus, vnus & idem omnino Deus. Quod facilius admittitur in sententia, quam Varro indicat de vno Numine, explosa apud cordatos ipsos priscos Deorum inani multitudine; licet ij etiam multis nominibus redarguantur, vt late prosequitur August. de ciuit. Dei lib. 4. c. 30. & 31. ac lib. 6. sed etiam apud poetas non eadem erat semper in discernendis Numinibus olim sententia. Quod præsertim in Osiride contigit; quem Apollinem faciunt, & Solem. Tibullus tamen lib. 1. videtur in Bacchū transformare. Aristæi commentum huius carminis prosequitur lib. 2. Osiris verò, et Ius coniugis opportune liber decimus, & vndecimus. Deniq. si Diuo Paulo Actor. 17. tot inter inania Numina ignotum, & peregrinum apud Atheniēses Deū ad Christum vnum, verumq. Deum traducere licuit aptè, velut Atheniensibus adhuc ignotum; cur mihi nefas sit poetico commento arcanum agnoscere in eodem Christo Osiridē; pręcipue cum tam præclarè omnia consonent; vt diuina arte falsus Osiris verum nihilominus quodammodo portendisse

visus

viſus ſit? Quod e re fuit inprimis, vt ad Magni Vrbani arcanum, nectareumque ſtemma, tam vaſtam per tot ſecula Eccleſiæ Sanctæ hiſtoriam, tot euentibus, Italiæ, atque imperij vicibus implicitam, diffuſamq. Syluæ inſtar Hercyniæ, hortorum ſacrorum veluti delicias, vbi ſacra locarem aluearia, congenita rerum ſerie carmen ſuaue proferret. Itaq. non inepte hac poeſis VRBANOSIRIDOS, nouo licet, Sed e renato nomine dedicatur.

CAN-

Digitized by Google

VRBANOSIRIDOS LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI.

Vrbani arcanum nomen, tum ſtemma refulgent,
Numine quod trino, dulcedine nectaris vna
Aræ portendit felicia regna ſalutis;
Roma, & ab Vrbano culmẽ trahit Vrbis olym-pi.

EXCERPTA PRIMI LIBRI, Illicò vt totius operis ſtructura ſe proferat.

1 *Ecinit autor, etſi non adhuc in vulgus fidei cęleſtis lucis, & ſacræ ſapientiæ plura arcana. Interim terras repetens diuertit ad Eccleſiæ geſta, Muſamquè ad ad eius, Regisque ſacri Pontificis Summi reuocat laudes proſequendas, vt tum feſtiua magis recurrat ad ſupera.*

2 *Amplitudo ſacri Eccleſiæ Imperij, & aræ præſulis ætherea maieſtas deſcribitur, ſolium ſceptrum. Corona, vnum omnia Chriſti Dei hominisque, atque*

ipsius immensæ Triadis iubar infinitum.

3 *Octaui inde VRBANI pro Christo Regis sacra gloria commendatur, & VRBIS ROMAE tanti sedes Imperij splendor educitur veteri præsertim VRBI collatus.*

4 *ARCANA VRBANI nominis proferũtur.*

5 *Inde & stẽmatis VRBANI tribus distincti augustis APIBVS veluti diuini fulgoris sacrarium colitur.*

6 *TRINA stemmatis Apis Deum vnum trinumq. nectare, luce refert.*

7 *Quæ gemina Apum agmina, gemino sub Rege, rutila, & fœda? Quidue arcano sensu subijciant?*

8 *VRBANI APIS Numine luce rutilat.*

9 *VRBANI APIS NVMINE luce rutilat.*

10 *Lux Deus describitur cœlesti cum luce collatus & APIS.*

11 *OMNIA Omnino lux diua recludit, cuius vestigia cœlum supra terit APIS arcana mira sensus indagine.*

12 *APIS solertia vel Numinis sapientiam summi imitata mirificè commendatur.*

13 *NVMINIS emblema APIS*

14 *Mundus Dei Apis aluearia tot cellis distinctus, tot fauis diues & redundans.*

15 *Materia fundamen subijcit, moles imponitur ceræ, Nectar forma profunditur, præsertim vero humanus*

nus

nus animus.

16 *Rerum nectar mentis sitim minime restinguit; interim tamen lenit, donec diuinum nectar sitim protinus expleat.*

17 *Cur Deus solus sitim expleat rerum potu dum lenit ille, magis magisq. simul accensam?*

18 *Superi vno hauctu orbis nectar potant, homo fugiẽtes captat vndas, & TANTALVS ARDET.*

19 *Rerum faui describuntur, cælum, elementa & ea quæ ex elementis concrescunt.*

20 *TERRA cælo potior fauus.*

21 *Superæ Mẽtes Nectar Apesq. vigent; nectar verò nullo cohærẽt nixũ fundamine, nec cera vellantur.*

22 *Ijdem superi Apes cælo incubant, naturaq. fauos rotatis astris excudunt.*

23 *Nectare Apes Deum infinitum exprimunt, & quid omnino sit Dei infinitio?*

24 *Deus Apis legat vnde flores?*

25 *Apum spicula iustitiam Dei referunt. mellis gloria miserationes, diuam deniq. sapientiam APVM ADMIRABILE Regimen præclare exprimit.*

26 *Stemma APVM bellissime Romano præclucet Antistiti.*

27 *TRINA APIS TRIADIS Summa icon.*

28 *Natura omnis Dei Apis est exiguus fauus mens cõdita Nectaris alueus; riuus gratia. Gloria flumẽ; immensũ Nectaris pelagus Deus ipse Apis infinita.*

29 *Patris Nectar, Verbum; utriusq; Sanctum flamē.*

30 *Cur gemina duntaxat si diuina processio?*

31 *Flaminis & omnino sanctæ Triadis nectar est rerum ordo cōditus, præsertim naturam supra; culmē verò arcanum est fœdus in Christo Domino humanæ naturæ in VERBO repositæ. Sed & ipsa diuinæ formæ vbertas infinita commune est nectaris pelagus infinitum.*

32 *Christo Domino Cælo purior alueus VIRGO parata. Opifex præfuit Sanctum flamen, & omnino Deus vnus ac Trinus. Cera suspensa est humana natura. VERBUM deniq. nectar effusum infinitum.*

33 *Vis diui nexus quanta vt VERBUM absq. vlla vicissitudine humanæ penitissime instrauerit formæ nunquam dissocianda?*

34 *Deniq. Nectar gratiæ, & gloriæ Sācto ipsi tribuitur Flamini. Ita vis stemmatis Magni VRBANI arcanis vndiq. radijs emicat.*

CAR

Digitized by Google

CARMEN

1 SIt mihi fas cœlo sacram deducere musam,
Quæ Numen resonat concẽtu Numinis Echo.
Hanc radijs demitte tuis Regnator olympi
Lustret, vt interea terras, & carmine Regem
Concelebret nobis profert, qui Numen ab ara,
Ac cœcas oras in lucis vertit olympum.
2 Huic patet imperium supra Garamanthas, & indos
Subijcit atque erebum, victor cum sole recurrit,
Instar qui cęli vastum complectitur orbem.
Sole torus tanto instratus micat vndique Regi
Vnde tonat sceptro insignis, tonitruq. coruscat.
Serta capnt, nec gemmis iam contexta, nec astris
Incingunt, Summæ Triadis, sed gloria felix.
Inde corona triplex vno sed culmine frontem
Condecorat, patris, Verbi cum Flamine Nomen.
Sol Christus solium carnis stat cardine celso
Verbo consertæ immenso, quo fœdere sidit
Aeterno, Imperij lex tanti firma per æuum.
Murice quo vero ardet Rex nisi flaminis aura?
Vt Numen solium, coccus sceptrumque corona
Emicet & virtus omnis regni vna potestas.
3 VRBANVS Rex en æterna regnat ab VBBE
Collibus ac septem octauus velut eminet Axis.
Regnat, ab VRBE Deo diuino regnat ab orbe.
VRBS patet orbis, quin maior trans ęthera surgit.
Inde æterna potens, non vi, sed Numine fulta,
Non bello, sed pace crucis non effera telis,
Sed diuis monitis, placidis sed moribus æqua
Illi à bellis meta fuit, cecinere profani
Olim quanquam axem vates, & tempora tandem

Mole

Mole laborantem preſſere,ſed excita Chriſti
In gens eduxit ſceptro ſuper æthera culmen.
Nunc iam,nec rerum metas, nec tempora ponit
Aeternæ Deus VRBI,quæ vigit alter olympus
Atque eadem VRBANVM ſequitur nũc gloria vitæ.
4 VRBS Nomen Romæ,cunctas ſed vt obruat Vrbes
Laude ſua,reliquas faſtidit,ſidera verti
Queis ſolum gaudet Romæ ſub culmine ſtratis.
VRBANVS quid ni? Romano à Nomine laudis.
Hinc radias Princeps,Romani ſolis honore
Vt tibi ſit nomen communis gloria gentis.
Præterit imo alios,ſolo te Principe gaudet.
Vrbibus vt reliquis nomen ſe ſubtrahit VRBIS.
Nam tu Romanus rerum à quo Roma potitur
Et cœlum rutilas ſedes ſeu Numinis Aula
Te ſine quæ nullo præſit,iam cardine mundo.
VRBANVS non VRBE ſatus,ſator Imo perennis
Munere nempe tuo cœlum quo Roma rotatur
Sed Rotat ipſe Deus ſummo à te cardine cœli.
Ipſe Auctor Petrus Faber eſt,Petriq.propago.
VRBEM quiſq. ſtruit petra idem opifeſq.faberq.
Summum qua lapidem referunt fideiq.Magiſtrum.
Haud lapis es cæcus rutilas ſol lumine Diuo.
Extruis,& radijs VRBEM velut æthere ſuſam.
Imò ſtruis cœlum ſtellis,& ſole coruſcum
Arte VRBANE Tua fulges qua à culmine olympi.
VRANOS eſt Nomen cœlum ſi Roma renidet
A te qui terris Axem Numenq.reponis
Scilicet à Cœlo Numen quod pectore condas,
Et terris rutiles aſtris ac ſole rotatis
Omnia comprendens gremio ceu Numine pleno.
Si tamen VRBI qua curuum,dat nomen Aratrum
En tu curuus aras vaſti orbis pondere preſſus.

Nec

Digitized by Google

Nec torques humero ſolum,ſed ſcindere glebas
Mente ſtudes fruges ac cultu educere cœlum.
Viribus inde tuis Atlas decedat vterq.
Queis Numen referens ſolo cum Numine certas.
Hoc iam ſtemma docet,portendit nobile gentis
Hoc inſigne tuæ,fore Te vel Numinis inſtar.
Seu propagandum genus ad faſtigia olympi
5 Eſt APIS illa triplex generis ſplendoris imago
Sed tua fata VRBANE, Dei prænuncia mentis.
Ambroſiam,& nectar diuinis ſurgere campis
Pabula iam potumq.Deum,fuit inclyta fama
Vatibus atq.ſophis numeris celebrata canoris.
Hoc arcana ferunt oracula: mente vereri,
Fas eſt,& prona, ſacroq.exponere ſenſu
An Deus æternus metuat Diſpendia vitæ
Sarciat vt ſuccum populantis damna caloris
Fercula dum libat,felicia pocula potat?
Eſt Deus immenſus. quæ iam ſatis horrea tanto
Siue dapes aluo?cyathis quibus atq. propines?
Nec ſatis eſt pelagus,cœlum nec menſa referta.
Immenſos opus eſt agros proferre feraces
Ambroſiæ, immenſumq.æquor ceu nectaris vndis
Fundere,& vno cuncta immenſus ſorbeat hauſtu
Ambroſiæ Deus ipſe ferax & nectaris omnis
6 Eſt felix pelagus ſemper qui vita redundat,
Sic tua dum felix Vrbane inſignia manant
Nectare iam ſimul vno,trino Numine fulgent
Eſt inſigne Deus,Deus eſt Apis vna triplexq.
Vna quidem forma,triplici diſtincta ſed ore.
Vna & ab Ambroſia,felici ac nectare fuſo.
Sed triplex cella eſt ſemper qua læta redundat.
Floribus inſidunt vnis primiq. nitoris,
Inde vna eſt hilaris vitæ lætiſſima meſſis

Am-

Digitized by Google

Ambrosiæ,& potus felicis gaudia nectar.
Prima Apis est pater,est verbũ altera, Tertia Flamen
Est sanctum,tamen vnum sunt insigne decoris.
Vis vna est formæ,nitoridem,gloria regni
Vna micat,refluit dulcedo nectaris vna.
7 Quid geminum genus,exosum,semperq.beatum
Insinuat pugna geminis sub Regibus aeri
Infestis sibi dissimili facieq. vicissim?
Namq.horrent aliæ tetro sub principe turpes.
Præfulgent aliæ,squamis rutilisq. coruscant
Insignis pariter forma sub Regis honore.
En tibi diua cohors,tetri manesq. profundi,
Ac binæ Regum facies,decus omne scelusq.
Agmina tot lucis cæcę Stygis agmina dira.
Virtutis Numen facies sine limite fusa
Lux nitet omnis,felicis seu gloria vitę.
Pluto licet radius forma sit Numinis,vmbris
Atque orco caput obduxit tamen ipse superbum,
Nocte,erebo;Harpijs,Monstris,scyllaque charybdi.
Omne nefas facies tumet illi nocte sepulta
Immani,scelus omne vomit simul ore procaci.
8 Ast Apis hęc VRBANE tua aurea luce coruscat,
Exprimit ac solem radijs,arcetq. tenebras.
Numinis ergo micat noctem qua tergit, imago
9 *Lux Deus* est immensa & nullis septa tenebris,
Degit inaccessa diues semperq. profunda
Luce quidem,ipse sibi aula, aulæa corusca supellex
Nulli quam penetrare licet,comprendere nulli.
Gloria lux cœli est,astrorum diues amictus
Insignis trabea est solis, tegat vnde decoris
Lacinijs orbem retegens hinc peruia ad oras
Rerum quæ radijs subducunt viscera cœca:
Et tandem latè mundo conopea tendit.

Nempè

Digitized by Google

Nempè Dei ſtemma eſt inſigne autoris,& orbi
Excelſum profert fuſo ſplendore parentem.
Sic Apis vt rutilat lucis pars emicat,aſtris
Nobilior,cœlo toto,quin ſole dieque
Quà viuit,qua ſenſu pollet,& æmula mentis
Lucet Apis ſquamis magis à penetralibus auris.
8 At quæ lux Deus? omnis vt omnino omnia prodat
Quæ fuerint vnquam,quæ ſint,& quæq.futura
Corpora ſeu mentes,quid agant? affecta quibuſue
Sint formis præter;contra, ſupra que ſecundum
Ingenium,fugiant, ſubeant,ſeu forte repoſcant,
Aut vix ſuſpectent autori læta ſubeſſe.
Obruta ſed cæcis etiam nihilique tenebris
Lux referat diua omnipotens quæ educere poſſet,
Seu quæ nec tandem poſſent emergere noctis
Horrore immoto ſuperi ſplendoris ad auras
Caligant ſolis radij , ſol delitet orbus
Præ diui iubaris ſummo fulgore,colores
Vix aperit ſol,delibant qua lucis honorem.
Cætera non audet proferre arcana tuenti.
Subijcit at quicquid,profert ab imagine ſola
Non ipſas formas perfundit lumine vitæ
Vt ſurgant nihilo,nitidis auriſque fruantur.
At lux omnipotens tenebras detergit inanes
Res quibus infoſſæ nullis occurrere poſſent
Mentibus,immenſos quamuis tranſmittere campos,
Et ſedes rerum cunctas ſine limite curent
Quod nuſquam,& nullæ ſibi nec dicantur adeſſe.
Vmbris ſed terſis nihili Deus excit ab orco .
Res primum vt ſint,hinc profert quoq.mentibus ipſas.
9 En Apis haudaliter diuæ eſt velut æmula lucis
Cum ſenſu arcano præſentit cæca futura
Inſcia præteriti, nec adhuc experta dierum
Forte vices,facieſq.ferat quid turbida cæli?

Scilicet orta recens, tamen alto lumine lustrat
Euentus rerum varios cælique figuram.
Et cauet,& curat,circumspicit omnia solers
Consilio opportuna suo procul vsque periclis
Occurrit brumæque penum sibi prouida condit.
Ergo præteritum,præsens,simul atq.futurum
Vno ceu lucis radio sensusq.nitore
Detegit arcano;euentu neq.discit ab ipso.
Hinc memores venturæ hyemis dicuntur ab æquo
Spectato simul omni,temporibusque rotatis
Vt quod præterijt, præceps quod labitur æquè
Obuia procedant,vna & quod surget ab ortu
An fractus alis queis totum peruolet axem.
Non à pulsa hyeme,exacto brumeq.rigore
Illius vt memores nituntur quærere victum
Annonamq.sibi pro hyberno sole parare
Cum procul à summo decurret vertice cœli.
Aeternum,immotum,nullo fessumq.labore
Audent,mirum,imitari tam arcta in mole vigorem.
Stat Deus æternus,labuntur tempora,nec fas
Sistere sic præceps æuum,tamen omnia subsunt
Aeterno simul omnino discrimine nullo.
Haud secus à stabili sensu firmoq. peræuum
Tempora lustrat Apis simul omnia nata recensque.
Nec solam annonam curat tam prouida semper;
Sed vires etiam cæli præsentit,& astra
Suspicit,vt se effert alis cælo que vagatur,
Sedibus aut imis hærens meditatur acuta.
Hinc neq. confidunt cœlo quando ingruat eurus,
Nec tectis abeant, si forte impendeat imber.
Luce nitent ergo finibus sub viscere clausis
Et sensus foribus,vitæ ac penetralibus auris
Eximia magis effusa quam squama coruscet

Sic

Sic aciem fugit excelsi lux Numinis omnem
Externam sensus, nimioq. nitore retrudit
Nempè hebetem, sed mens caligat quæq. superna.
Ipsa sibi soli trans limina fusa patescit
Fulgor vt omnis & immensæ præsentia lucis.
12 Lux sed enim Deus est nullis immista tenebris
Qua rutilat simplex, variat nec fusca nitorem;
Sed decus omnino est purum liquidumq. nec auris
Expositum refluis diues magis vnde nitescat.
Exprimit hoc etiam dulcedo nectaris vna,
Atq. opifex Apis; hinc insigne decoris vtrumq.
Numinis excelsum, Vrbani aut à Numine regni.
Fontibus en liquidis muscoq. virentibus vndis
Gaudet Apis, tenuesq. petit per gramina riuos.
Florida tecta subit, latos campolq; peragrat;
Excerpitq. hilares flores, & gaudia metit.
Est Apibus cælo statio sternenda sereno,
Quo neq. ventorum irrumpat vis agmine denso,
Nec calor exurat nimius, nec sæuiat algor;
Sed tepeat blandis vicibus circumfluus aer,
Omnia sint tandem pro aluçari mellis amœna.
Nam procul esto palus, vallis, loca concaua, cœnum
Quod graue olet, taxus, nidor cancrique rubentis,
Et circum vireant casiæ serpillaq. Thymbra;
Obuia & à laetis aruis quoque frondeat arbos;
Perquerosas suaue incedant, per lilia circum,
Narcissos, violas, apiumque, crocumq thymumque,
Omne genus florum terræ cæliq. nitores.
Hinc Apibus quæ vita ciet iam purior aura
Intima visceribus, sensus prior afflat origo,
Perfunditq. sinus mentis prope lumine miro
Vt cæli faciem norint, siue astra notare,
Et pace ac bello condant clarissima regna.

Digitized by Google

Nectaris hinc etiam fundunt suauissima stagna,
Munera vel Diuum immortali digna palato,
Sed quo mulcentur tamblandi rore per artus
Veris,& aerei lenis suauisq. teporis
Sed validi, vt terræ flores in nectaris vndas
Vertant,& diuis forment libamina mensis?
Sic Apis effingit lucem purumq. nitorem
Diuini iubaris, redoletq. æterna peracris
Obuia dum supra euentus arcana reuoluit.
Omnia quin diuæ lucis studet apta referre
Culmina, egregias v ires exercet abunde.
Exprimit immensum cellis diffusa fauisq.
Innumeris, communi opere, vna mente, labore.
13 Quid ni diua putes vastum hunc aluearia mundum?
Cellæ vbi tot circum numerentur, terra polusq.
Et quæ intercurrunt elementa, mare, auraq. & æther.
14 Fundamen posuit cæcam sine lucis honore
Materiam quæ prima subest formanda potestas,
Et nitet á formis, tenebris mergenda profundis
Si procul absistat, medio que locetur inani.
Tum ceras veluti molem suspendit obesam,
A triplici positu longam, latamgue profundam
Vndique tendentem partes semperque tenacem.
Denique mella fouet formas libamina diua,
In quibus est animus diuinæ mentis imago
Ambrosia & nectar, potusq.& Numinis esca.
Sed reliquę formæ sunt primæ imitamina lucis
Ipsę etiam,& nectar diuum funduntur vbiq.
15 Harum nam mentes captæ dulcedine potant
Immensum mundi cyathum pelagique capacem
Semper,& inde sitim modicum restinguere anhelant.
Expleat vnda Dei cyatho comprensaque nullo
Mentis sola sitim cunctorum diues origo.

Prin-

Digitized by Google

Principium quoniam summa est quoque meta sciendi;
Vt cuncta vnde fluunt, refluant ad originis vndas.
16 Inde quidem viuunt; inde ergo est scire necesse;
Vt prorsus menti procedant obuia cuncta,
Et magis, hinc sitiat, fugiat si causa, fluente
Fœtu, inhietq. magis nitidis manantibus vndis
Vt fontem potet sublimi e colle scatentem,
Libet & inde quidem riuos, amnesq. beata.
Interea verò cum mens arcetur ab alto
Fonte Deo, immensos qui felix alluit agros;
Nec nisi sponte rigat conclusos vndique campos;
A riuis menti est dulcis ceu nectaris vnda.
Hinc superi cæli formas viresque tuentur,
Et gaudent inna te polo, nec mergitur vllus;
Queis haurire licet totum vno mentis & haustu
Guttæ istar modicæ, naturæ omnisq. profundum.
At sitis humanæ mentis fugientia captat
Flumina & æger semper homo ceu Tantalus ardet.
Caligat semper, nec fas penetrare recessus
Naturæ nobis, quibus est Dux pupula cæca.
Et tamen ambrosia vesci, libare fluenta
Nectaris, ac Diuum conuiuia suaue parata
Credimus esse sophis, rimantur vt abdita rerum.
17 Est fauus ah, quam dulcis cœli ea læta sereni
Forma nitore suo conflictu libera sæuo,
Nec timet aduersos ictus, hostemq. veretur
Nullum, sed tranquilla regit mortalia castrã.
Non aret cælum, non humet, frigore nescit
Cogi, nec solui magno lenique calore.
Sed leue nec surgit, premitur nec pondere ad ima;
Eminet at leuibus, mundiq. in cardine sistit.
Sistit & anfractu torquetur partibus acta
Circum, sed totum semper consistit ibidem.

Lux

Lux quoq. pura micat nullo fucata calore,
Cæruleus vero à medio sic fingitur alto.
Ima pete,& fauus est ignis,fauus æquoris vnda,
Aura etiam tenuis, pellucida, cæcaq.tellus.
Mens libat vario discreta,elementa vigore;
Et fruitur sapido librati fœdere mundi;
Dum pugnant aduersæ acie,sed damna rependunt
Aequa sorte,suæ ac tandem consortia miscent.
Inde faui innumeri cumulantur,terra deorsum
Cælestes gignit fœtus ceu semine cœli
Auro tam diues fuluo,lunæq.metallo.
Insuper educit fruges,prata,aruaq.lucos
Conuestit viridi vario sed semper amictu,
Et nemora excelsis ramis velut aggere munit
Vt cœlo certent,radios fusosq.retrudant.
Hic pecudi opportuna parat tot pabula,lustraq,
Educit circum cubet vt iam,& pasta quiescat.
Inde parens pecudum fœcunda,omnisq.caducæ
Est altrix vitæ,imo hominum quoq. mater habetur.
Est sedes vitæ quanquam mortalis & ægra;
Sed tamen est cælo potior quod sidera format
Lumine,sed nullo sensus mentis que nitore,
Extrorsum iaciant radios licet vndiq.fusos
Introrsum sed enim tenebris obducta profundis.
Agmina quod,verò superum spatientur amœnis
Prænitidisq. plagis cæli sine mole locata,
Sedem subijciunt cælum,non inde parentis
Nomine condecorant,nec aluntur sole vel astris.
18 Terra igitur melior fauus vnde excuditur alta
Mente potens homo,ceram operi dum terra ministrat
Molem,Apis at Deus est opifex ac nectaris auctor
Infusæ mentis solus qua vescitur ipse.
19 Non ita sint mentes superæ ceù mella fauorum,
Cera

Cera quibus iam nulla subest, aluearia structa
Nec poscunt, vlla nec egerent sede, locoue.
Et possent extra mundi quoq. sistere claustra,
Ac spatijs nullis æque se fundere totas.
Scilicet expertes partis sine corpore formæ.
Nectaris hoc aliud genus est, purum vndiq. sistit:
Robore quippe suo nulla est in sede reclusæ.
Imo Apis est potius rutilo sub Numine Rege,
Excuditq. fauos naturæ dum æthera vertit.
20 Incubat illa polo, fouet inde caduca rotatis
Anfractu vario vi sole astrisq. perenni
Ordine tam miro, doceat quo sidera, solem
Vires exercere suas, rerumq. parentem
Instruat arcanam naturam dum arte reducit
Educitq. sua, fœtus vt condat, & edat,
Opportuna loco, numero, serieq. dieque
Viribus omniferis illius protinus haustis.
Exprimit hæc equidem diuinum stemma feracis
Nectaris, ætherei potus liquidiq. parentis
Aureæ Apis rutilæ triplicis squamilq. coruscæ.
21 Qui tamen hinc poterit Deus infinitus haberi
Cum certo stet Apis virtutis limite, formae?
Sed simul audet Apis transcendere limina solers
Stemmatis excelso vexillo, munere, prole
Qua Deus infinitus luce ad limina nulla
Confulget circum nullo discrimine fusus?
Non est immensæ vigor hic præsentia formæ,
Non vis omnipotens, æternæ aut gaudia vitæ;
Aut nulla a causâ prorsus pendere fluentem.
Nomina sunt alia, vt dirimit mens nostra nitores
Ceu varios quanquam lux Numinis vna renident,
Pluribus at radijs solo discrimine rerum
Sic variat menti fulgorem, vt temperet altum

Digitized by Google

Inde reflexa micans quę recta sibi enitet vna:
Immensus spatijs instat labentibus æuo,
Imminet æternus vita,vel munere fluxis.
Innumeros fœtus,quæcunq. existere possunt
Continet & profert quæ vult diuina potestas.
Contra causa Deus causam omnem prima priorem
Trudit vt ipse,sibi satis,vnus præsit origo.
Hoc superest igitur nullo quo culmine sistat
Omne quod ipse Deus lux pura effulgeat vna
Limite,& hinc decoris nullo concluditur arcto.
Nectaris est verò similis dulcedo,dapesq.
Omnes exuperat;libamina vt vna palato
Dulcia subijciat cuncta infinita voluptas.
Sic Apis infinita viget prope munere,prole
Compleat vt tanta fusum dulcedine nectar
Viscere tam dulci flores quo suaue laborat.
Afflat & immensæ blandas dulcedinis auras.
Illa metit flores,trahat inde vt nectaris vndas,
Suaue fouet proprio,funditq. calore saporem
Quo simul ac fuluo referant splendore Magistrum.
22 At Deus vnde legat flores? quas carpat amœnas
Agri delicias,coquat vt dulcissima mella
Si fauus est rerum,nectar stipataq. forma?
Floribus haud egeat nitidis violisq.rosisq.
Nec lætis rerum campis, pratisq.venustis
Floribus omigenis afflantibus vndiq. odorem,
Ipse ager est diues, flos imò omnisq.beatus,
Lilia,siue rosæ,& quotquot iam thessala Tempe
Vernent,eductos que sinu velut astra reponant.
Orbes ipse est innumeri semperq.decore
Ditior effertur,maior sine limite certo,
Et melior semper consurgit munere,forma.
Est tamen orbes innumeri discrimine nullo

For-

Digitized by Google

Formæ seu lucis qua immensus funditur orbis,
Vnus,& vna omnino lux purissima fulget.
Omnibus ad certos fines tendentibus inde
Eminet excelso infinito culmine mundis
Causa potens rerum felix ac diues origo.
Et Faber est rerum summus simul atq.perennis.
Summa trahit meta hinc feruentia viscera mundi.
Sed præit vt rerum species decor,alta que forma
In mente artificis summi,collimet vt instar
Ipse sui quæcunq.potens ars ipsa magistra
Forma, opifex meta omnipotens fabricauerit vnquã.
Vna quidem forma est,rerum vt nitor emicat vnus.
Multiplici sed enim rerum discrimine plures
Mens dirimit nostra, vt liceat sic carpere flores
Ceu varios,quoties prodibunt Numinis instar
Artificis summi tot rerum imitamina fusa.
Floribus his ergo diuis quæ nectaris vnda
Profluat omnipotentis Apis feruore liquata?
Hinc mundus decor est,nomen que decoris ab alto
Accipit artifice,vt lux est immensa decoris;
Influit atq.decus semper,seu forma sit orbis
Impressa simili luce atq.imitaminis aura
Transfusa solum,rapiat seu meta vigorem
Cunctorum,Deus idem opifex seu proferat orbem.
Quid reliquos radios diuinæ lucis ab vna
Nunc ape mentis ad humanæ oras suaue reflexos
Prosequar VRBANI resonans hoc carmine stemma?
Nectaris est eadem vis omnipotentis imago
Vndiq.collectos flores qua præcoquat omnes
Vna Apis,& nectar fundat dulcedinis aluum.
23 Spicula iustitiam referunt,miserantis amorem
Exprimit illa eadem generandi gloria mellis.
Ars etiam seu mira Dei sapientia prodit

Digitized by Google

Obuia sectanti vestigia, gesta, laborem,
Et quotquot subeunt vno sub principe curas
Agmina apum, quæ sola student sibi condere tecta
Communi lege & victu parere parata
Illustris populi virtute ac moribus instar,
Vrbis & excelsæ imperij sedisq. Quiritum.
Sic studia & belli & pacis distinguere norunt,
Ausus vt hanc sobolem conferre Quiritibus olim
Iam fuerit vatum princeps, paruosq. Quirites
Hoc apis appellare genus melioris & auras
Carpere diuinas celso velut æthere fusum
Crediderit, partem ac sibi diuæ arcessere mentis
24 Iure hoc stemma nitet Romano principe dignum,
Et sacrum potius deceat pro Numine Regem.
Armorum legumq. parens fuit inclyta Roma,
Gloria & imperij geminos quod fudit ad axes
Protendens a sole potens cum Nomine sceptrum
Augusto, instructas acies & signa triumphi.
Sol erat VRBS, radij circum velut agmina solis,
Imperiumq. dies, claras vt carperet auras
Orbis virtutum, cæcis quem presserat vmbris
Nox prius ignauæ mentis, quia barbara sæuæ.
Armorum, legumq. eadem, alti ac gloria sceptri
Est apibus, complentq. fauis prope nectaris orbem.
Sed magis ad sacros spectabit stemma Quirites
Quod Numen nectar profundant vbere cæli;
Inserere ac studeant astris virtutibus orbem.
25 Insuper & Triadis summæ vestigia figit
Sacra Apis hæc triplex immensi nectaris icon,
A patre quo Verbum profunditur, Aura ab vtroq.
Sancta quoq. vt niteant lux imme̅sa vna, Deus que.
Vna Apis est simul at triplex distinguitur, vna.
Quippe Apis est princeps, & regno examina frenat

Vno

Digitized by Google

Vno apis vna, nec imperij consortia quærit.
Ergo triplex rutilat, tres vt regnare sed vnum
Ostendant Regem vna omnino mente, vigore.
Hæc verò est maior generandi gloria mellis:
Funditur immensum quoniam dulcedinis æquor,
Nectaris ac pelagus, formæ diuæq. profundum,
Non fauus, integer aut aluus, nec Riuus & amnis.
26 Naturæ est fauus ad mentis fastigia pronæ;
Surgere quę nequeat: sed mens est nectaris aluus
Vberior, riuus fluit æthere gratia fusa
Consors diuini iubaris, similiq. nitore;
Quæ numen referat iure hinc tam grata tonanti,
Gratia vt ipsa Dei celebretur nomine, cultu.
Deniq. spectato est felix à Numine flumen
Gloria, qua fruimur consortes ipsius auris.
At pelagus Deus vnus erit sine fine redundans
Aeternum Triadis finibus tamen vndiq. fusum:
Immensum quoniam conclusum dicere nec fas
Immensis etiam spatijs semperq. profundis
Excelsæ Triadis rerum trans limina cuncta.
27 A se flore Pater mentis dum demetit ore;
Atque suæ formæ spectat fulgoris honores
Ordine subsistens Verbi genitiq. refundit.
Diuini decoris nectar sine labe fluentis,
Et Verbum gignit Numen de Numine summum,
Alueus ipse Pater nitidus, nitor imò, decusq.
mmensus simul æternus sine fine patatur
Felicis vitæ dulcedinis omnis origo
Qua Verbum fundit diuinæ mentis ab aluo,
Nectar & ipse Pater Verbi vna est nectaris aluus,
Atque Apis immotis peragrat felicia pennis
Arua immensa Deum flore vno omniq. referta.
Concoquit ardo Patris diuini nectar honoris

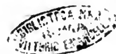
Vt pater et Deus à nulla sit origine fusus;
Inde refundat Apis diuinum nectar vt vber
Vbertate pari nullis iam finibus, imò
Funditur vt pelagus diuini nectaris ipsum.
Coucoquit ordo patris, nullo discrimine forma
Vt micet ipsa Dei, dirimat nisi mentis acumen
Imbecille tamen nostræ, dum concipit ægre
Immensi pelagi purum nitidumq. liquorem.
Concoquit ac tandem vt forma alta mente refusc
Ordine iam constet geniti procul ordine patris:
Oppositi quoniam dirimunt Verbumq. Patremq.
Numen idem diua forma quod fulget ab vna.
Cera sit ordo tamen sistit quo a patre diremptus
Filius, at nectar diuina sit aura redundans.
Num pater est Apis, & nectar simul alueus vber,
Et Verbum nec apis rutilet, neq. nectaris aluus
Nomine contentum diuini nectaris vno?
Haud ita, sed verbum pater aluum, Nectar Apemq.
Diues progignit fundant vt Flamen origo
Vna quidem quamuis subsistant ordine bino;
Insitus est quibus afflantis tamen ordo peræq.
Communis, sed enim Verbum sic vber amore
A patre afflans suauis prodit origo refusa.
At Flamen quid Apis rursum? quid & alueus exit
Si superest nulla fundendi gloria mellis?
Gloria cur desit? virtus si funditur omnis,
Si felix est vita Deus, si Numine ab vno
A geminis quanquam personis prodit & vnum
Numen & vbertas eadem, vigor vnus & omnis
Non superest equidem cui diuos afflet honores
Formæ iterum summæ, iubarisq. nitore refuso
Quo rutilant Pater & Verbum cum Flamine solo
Ordine, dum tres subsistunt spectantq. viciffim

Ad-

Digitized by Google

Aduerſo obtutu virtute, aut o byce recto;
Diuinæ ſed enim formæ diſcrimina trudunt.
28 Eſt gemina omnino qua funditur axis origò
Diuinæ lucis ſummæ pro munere vitæ
Quæ procul à molis concretæ ſordibus auras
Incolit immenſo rutilas fulgore ſupernas.
His propior mens noſtra quidem ſpatiatur amœnis
Aethereis, nitidiſq. plagis cuncta vnde tuetur
Lumina transformis, ſimiliſq. ab imagine verbo
Vt referat quæcunq. videt ſublimis ab arce
Orbis, quæ cæli ſupra faſtigia ſurgit.
Tum bona cuncta fouet, gremioq. recliuia blando
Excipit, & flagrans reſerat præcordia amoris.
En binos numerare licet ſine ſordibus atris
Prænitidos fœtus conceptos ſemine mentis,
Verbum mente ſatum, ſuſceptæ ac lucis amorem.
Sic igitur gemina hæc ſupereſt ſine labe coruſca
Vndiq. fœcundæ diuinæ lucis origo;
Non qua procedat, ſed qua profunditur vber
Forma Dei, vt gemina eſt vbertas mentis amoris.
Verbum nam Patris procedit ab vbere mente;
Aura ab vtroq. afflatur Numen amore beato.
Nec ſupereſt ſimilis, quæuis nec diſſita origo
Munere, virtute, aut varia vbertate redundans.
Vbertas quoniam gemina eſt quæ pura niteſcit;
Vtraq. & immenſa immenſis profunditur oris.
Inde ſemel Verbo, ſemel alto ac Flamine ſiſtit.
29 Eſt ergo Flamen nectar, ſed vita perennis;
Nec iacet extinctum omnis vitæ lucis vt expers.
Hinc quoque viuit Apis, Deus vnus, vt vndiq. manat
Nectare, & excudit rerum tam dulcia dona.
Quin etiam diuum nectar profundit, & extra
Immenſas Triadis crates, arctaq. reponens

Vir-

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

Virginea effudit nostræ sub glutine ceræ.
Humanam memoro formam,cui fœdere miro
Diuino in Verbo sociatur gloria lucis.
30 Alueus huic operi strùctus ceu purior astris
Virginis aula Dei fuit altior aluus olympo:
Aura opifex vbi sancta fauum construxit Apisq.
Ipsa Deus Pateret Verbum cum Flamine trina.
Humanæ formæ ceram suspendit,& almum
Distendit nectar Verbum,nitidumq.decorem
Immensæ lucis qua Verbum à Patre refulget
Iam Deus idem,eadem virtus,atq. vna potestas.
Nectaris hic pelagus Patris concluditur omne,
Non tamen omnino,nec cerea litora circum
Humanæ formæ,crates,neq.virginis aluus
Vndas immensas arcto sub fine coercent.
31 Fœderis excelsi vis est super ęthera fusa
Infinitum vincire ausa vigore tenaci.
Sed nec in ipsum irrepit fixa in finibus imis,
Cera vbi seu mentis,seu carnis candida nostrę
Suspensa immenso veluti vi fœderis hęret.
Nil variat Verbum,immotum stat;cera liquescit
Sola quidem,& mira immenso compagine sidit.
32 Pręterea sanctum Flamen mel construit ipsum,
Immensi pelagi libat quod nectaris vndas,
Floribus expressas nullis virtute recenti,
Seu qua excudat apis cum lilia legerit hortis.
Ecce fauos struit innumeros dulcedine summa
Aetherei mellis,Diuo gratiq. palato,
Quo mens grata Deo placet,inde beata,refertos.
Cratibus at superis,aut nostris mentibus imis
Incubat,& ceras virtutum fingit ab aura
Humanę aut superę mentis,dum hęc suaue souetur
Flaminis impulsus diui,vitęq. calore.

Tum

Digitized by Google

Tum grato mentis distendit nectare cellas,
Hęreat vt nostris studijs, ceręq.tenaci,
Mens quibus instruitur, cęliq.ad dona paratur.
Diuinę est formę semen, vita ipsa beata
Diuinę consors lucis sine labe perennis
Hoc nectar, Numen referat quo cella referta.

Digitized by Google

VRBANOSIRIDOS
LIBER SECVNDVS.

ARGVMENTVM SECVNDI LIBRI

Nectar,apesq. suas immani clade peremptas
Luget Aristæus,Proteiq. oracula discit
Matris ope;inde boues aris imponit honorē;
Extinctum genus educitq. è visceere sacro,
Quod Christū,arcanam velat nostrāq. salutem.

EXCERPTA SECVNDI LIBRI

1 *CHRISTVS Apis est,& nectaris pelagus, Rex simul & apum reparator sacrarum.*

2 *Genus humanum Christi cælestis fauus, vel alueus gratiæ nectare & virtutum redundat uberrimus.*

3 *A sacris aluearibus arcet Christus monstra stygis Sacri Nectaris hostes.*

4 *Eurydices, Orphei,& Aristæi labores,*

5 *Apum exitium.*

6 Ari-

Digitized by Google

6 *Aristęus querulus ad Cyrenes matris cryſtallinum ſiſtis veſtibulum.*

7 *Adit lacunar matris vitreum; implorat extinctis atque apibus opem.*

8 *Conuiuio excipitur, Proteoque à uate oracula extorquere docetur.*

9 *Duce Matre in Protei ſpecum, ipſo procul, ſe abdit; mox in ipſum tectum ſubeuntem, & ſomno, feſsis iã artubus ſopitum alacer irruit, & vinclis ad oracula inuitum adigit promenda, omnia licet in ſpectra illico transformem.*

10 *Triſtia de Apum exitio edit Proteus aſper oracula.*

11 *Durus reparandi Apes ſubiicet artem, elapſuſq. repente ſe mergit in vndis.*

12 *Ancipiti nato Cyrene adſtat mater, reparãda ac ſobolis taurorum victima monſtrat viam.*

13 *Sacra allegoria Chriſtum refert Ariſtæus patre iubare Numine natus, Matre Cyrene alma virgine ſatus.*

14 *Virgo Peneo genita Anna flumine gratia, Tempe, quod interfluit beatiſſima templa iam Dei.*

15 *Eurydice mentem exprimit humanam, Orpheus blandum ſenſum.*

16 *Rapit hic lyra rupes, iuga, ſaltus, & flumina ſiſtit.*

17 *Eurydice Mens inde crimen offendit colubrũ Chri-*

 ſtum

Digitized by Google

Lux quoq. pura micat nullo fucata calore,
Cæruleus vero à medio sic fingitur alto.
Ima pete,& fauus est ignis,fauus æquoris vnda,
Aura etiam tenuis, pellucida, cæcaq.tellus.
Mens libat vario discreta,elementa vigore;
Et fruitur sapido librati fœdere mundi;
Dum pugnant aduersæ acie,sed damna rependunt
Aequa sorte,suæ ac tandem consortia miscent.
Inde faui innumeri cumulantur,terra deorsum
Cælestes gignit fœtus ceu semine cœli
Auro tam diues fuluo,lunæq.metallo.
Insuper educit fruges,prata,aruaq.lucos
Conuestit viridi vario sed semper amictu,
Et nemora excelsis ramis velut aggere munit
Vt cœlo certent,radios fusosq.retrudant.
Hic pecudi opportuna parat tot pabula,lustraq,
Educit circum cubet vt iam,& pasta quiescat.
Inde parens pecudum fœcunda,omnisq.caducæ
Est altrix vitæ,imo hominum quoq. mater habetur.
Est sedes vitæ quanquam mortalis & ægræ;
Sed tamen est cælo potior quod sidera format
Lumine,sed nullo sensus mentis que nitore,
Extrorsum iaciant radios licet undiq.fusos
Introrsum sed enim tenebris obducta profundis.
Agmina quod,verò superum spatientur amœnis
Prænitidisq. plagis cæli sine mole locata,
Sedem subijciunt cælum,non inde parentis
Nomine condecorant,nec aluntur sole vel astris.
18 Terra igitur melior fauus vnde excuditur alta
Mente potens homo,ceram operi dum terra ministrat
Molem,Apis at Deus est opifex ac nectaris auctor
Infusæ mentis solus qua vescitur ipse.
19 Non ita sint mentes superæ ceù mella fauorum,
Cera

Cera quibus iam nulla subest, aluearia structa
Nec poscunt, vlla nec egerent sede, locoue.
Et possent extra mundi quoq. sistere claustra,
Ac spatijs nullis æque se fundere totas.
Scilicet expertes partis fine corpore formæ.
Nectaris hoc aliud genus est, purum vndiq. sistit:
Robore quippe suo nulla est in sede recluse.
Imo Apis est potius rutilo sub Numine Rege,
Exuditq, fauos naturæ dum æthera vertit.
20 Incubat illa polo, fouet inde caduca rotatis
Anfractu vario vi sole astrisq. perenni
Ordine tam miro, doceat quo sidera, solem
Vires exercere suas, rerumq. parentem
Instruat arcanam naturam dum arte reducit
Educitq. sua, fœtus vt condat, & edat,
Opportuna loco, numero, serieq. dieque
Viribus omniferis illius protinus haustis.
Exprimit hæc equidem diuinum stemma feracis
Nectaris, ætherei potus liquidiq. parentis
Aureæ Apis rutilæ triplicis squamisq. coruscæ.
21 Qui tamen hinc poterit Deus infinitus haberi
Cum certo stet Apis virtutis limite, formae?
Sed simul audet Apis transcendere limina solers
Stemmatis excelso vexillo, munere, prole
Qua Deus infinitus luce ad limina nulla
Confulget circum nullo discrimine fusus?
Non est immensæ vigor hic præsentia formæ,
Non vis omnipotens, æternæ aut gaudia vitæ;
Aut nulla a causâ prorsus pendere fluentem.
Nomina sunt alia, vt dirimit mens nostra nitores
Ceu varios quanquam lux Numinis vna renident,
Pluribus at radijs solo discrimine rerum
Sic variat menti fulgorem, vt temperet altum

 Inde

Inde reflexa micans quę recta sibi enitet vna.
Immensus spatijs instat labentibus æuo,
Imminet æternus vita, vel munere fluxis.
Innumeros fœtus, quæcunq. existere possunt
Continet & profert quæ vult diuina potestas.
Contra causa Deus causam omnem prima priorem
Trudit vt ipse, sibi satis, vnus præsit origo.
Hoc superest igitur nullo quo culmine sistat
Omne quod ipse Deus lux pura effulgeat vna
Limite, & hinc decoris nullo concluditur arcto.
Nectaris est verò similis dulcedo, dapesq.
Omnes exuperat; libamina vt vna palato
Dulcia subijciat cuncta infinita voluptas.
Sic Apis infinita viget prope munere, prole
Compleat vt tanta fusum dulcedine nectar
Viscere tam dulci flores quo suaue laborat.
Afflat & immensæ blandas dulcedinis auras.
Illa metit flores, trahat inde vt nectaris vndas,
Suaue fouet proprio, funditq. calore saporem
Quo simul ac fuluo referant splendore Magistrum.
22 At Deus vnde legat flores? quas carpat amœnas
Agri delicias, coquat vt dulcissima mella
Si fauus est rerum, nectar stipataq. forma?
Floribus haud egeat nitidis violisq. rosisq.
Nec lætis rerum campis, pratisq. venustis
Floribus omigenis afflantibus vndiq. odorem,
Ipse ager est diues, flos imò omnisq. beatus,
Lilia, siue rosæ, & quotquot iam thessala Tempe
Vernent, eductos que sinu velut astra reponant.
Orbes ipse est innumeri semperq. decore
Ditior effertur, maior sine limite certo,
Et melior semper consurgit munere, forma.
Est tamen orbes innumeri discrimine nullo

Fot-

Formæ seu lucis qua immensus funditur orbis,
Vnus, & vna omnino lux purissima fulget.
Omnibus ad certos fines tendentibus inde
Eminet excelso infinito culmine mundis
Causa potens rerum felix ac diues origo.
Et Faber est rerum summus simul atq. perennis.
Summa trahit meta hinc feruentia viscera mundi.
Sed præit vt rerum species decor, alta que forma
In mente artificis summi, collimet vt instar
Ipse sui quæcunq. potens ars ipsa magistra
Forma, opifex meta omnipotens fabricauerit vnquã.
Vna quidem forma est, rerum vt nitor emicat vnus.
Multiplici sed enim rerum discrimine plures
Mens dirimit nostra, vt liceat sic carpere flores
Ceu varios, quoties prodibunt Numinis instar
Artificis summi tot rerum imitamina fusa.
Floribus his ergo diuis quæ nectaris vnda
Profluat omnipotentis Apis feruore liquata?
Hinc mundus decor est, nomen que decoris ab alto
Accipit artifice, vt lux est immensa decoris;
Influit atq. decus semper, seu forma sit orbis
Impressa simili luce atq. imitaminis aura
Transfusa solum, rapiat seu meta vigorem
Cunctorum, Deus idem opifex seu proferat orbe m.
Quid reliquos radios diuinæ lucis ab vna
Nunc ape mentis ad humanæ oras suaue reflexos
Prosequar VRBANI resonans hoc carmine stemma?
Nectaris est eadem vis omnipotentis imago
Vndiq. collectos flores qua præcoquat omnes
Vna Apis, & nectar fundat dulcedinis aluum.
23 Spicula iustitiam referunt, miserantis amorem
Exprimit illa eadem generandi gloria mellis.
Ars etiam seu mira Dei sapientia prodit

C Obuia

Obuia sectanti vestigia,gesta,laborem,
Et quotquot subeunt vno sub principe curas
Agmina apum,quæ sola student sibi condere tecta
Communi lege & victu parere parata
Illustris populi virtute ac moribus instar,
Vrbis & excelsæ imperij sedisq.Quiritum.
Sic studia & belli & pacis distinguere norunt,
Ausus vt hanc sobolem conferre Quiritibus olim
Iam fuerit vatum princeps,paruosq.Quirites
Hoc apis appellare genus melioris & auras
Carpere diuinas celso velut æthere fusum
Crediderit,partem ac sibi diuæ arcessere mentis
24 Iure hoc stemma nitet Romano principe dignum,
Et sacrum potius deceat pro Numine Regem.
Armorum legumq. parens fuit inclyta Roma,
Gloria & imperij geminos quod fudit ad axes
Protendens a sole potens cum Nomine sceptrum
Augusto,instructas acies & signa triumphi.
Sol erat VRBS,radij circum velut agmina solis,
Imperiumq. dies,claras vt carperet auras
Orbis virtutum,cæcis quem presserat vmbris
Nox prius ignauæ mentis,quia barbara sæuæ.
Armorum,legumq.eadem,alti ac gloria scepti
Est apibus, complentq.fauis prope nectaris orbem.
Sed magis ad sacros spectabit stemma Quirites
Quod Numen nectar profundant vbere cæli;
Inserere ac studeant astris virtutibus orbem.
25 Insuper & Triadis summæ vestigia figit
Sacra Apis hæc triplex immensi nectaris icon,
A patre quo Verbum profunditur,Aura ab vtroq.
Sancta quoq.vt niteant lux immẽsa vna,Deus que.
Vna Apis est simul at triplex distinguitur,vna.
Quippe Apis est princeps,& regno examina frenat
Vno

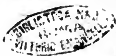
Vno apis vna,nec imperij consortia quærit.
Ergo triplex rutilat,tres vt regnare sed vnum
Ostendant Regem vna omnino mente,vigore.
Hæc verò est maior generandi gloria mellis:
Funditur immensum quoniam dulcedinis æquor,
Nectaris ac pelagus,formæ diuæq.profundum,
Non fauus,integer aut aluus,nec Riuus & amnis.
26 Naturæ est fauus ad mentis fastigia pronæ;
Surgere quę nequeat:sed mens est nectaris aluus
Vberior,riuus fluit æthere gratia fusa
Consors diuini iubaris,similiq.nitore;
Quæ numen referat iure hinc tam grata tonanti,
Gratia vt ipsa Dei celebretur nomine,cultu.
Deniq.spectato est felix à Numine flumen
Gloria,qua fruimur consortes ipsius auris.
At pelagus Deus vnus erit sine fine redundans
Aeternum Triadis finibus tamen vndiq.fusum;
Immensum quoniam conclusum dicere nec fas
Immensis etiam spatijs semperq. profundis
Excelsæ Triadis rerum trans limina cuncta.
27 A se flore Pater mentis dum demetit ore;
Atque suæ formæ spectat fulgoris honores
Ordine rubsistens Verbi genitiq. refundit.
Diuini decoris nectar sine labe fluentis,
Et Verbum gignit Numen de Numine summum,
Alueus ipse Pater nitidus,nitor imò,decusq.
mmensus simul æternus sine fine patatur
Felicis vitæ dulcedinis omnis origo
Qua Verbum fundit diuinæ mentis ab aluo,
Nectar & ipse Pater Verbi vna est nectaris aluus,
Atque Apis immotis peragrat felicia pennis
Arua immensa Deum flore vno omniq. referta.
Concoquit ordo Patris diuini nectar honoris

Vt pater et Deus à nulla ſit origine fuſus;
Inde refundat Apis diuinum nectar vt vber
Vbertate pari nullis iam finibus, imò
Funditur vt pelagus diuini nectaris ipſum.
Coucoquit ordo patris, nullo diſcrimine forma
Vt micet ipſa Dei, dirimat niſi mentis acumen
Imbecille tamen noſtræ, dum concipit ægre
Immenſi pelagi purum nitidumq. liquorem.
Concoquit ac tandem vt forma alta mente refuſe
Ordine iam conſtet geniti procul ordine patris:
Oppoſiti quoniam dirimunt Verbumq. Patremq.
Numen idem diua forma quod fulget ab vna.
Cera ſit ordo tamen ſiſtit quo a patre diremptus
Filius, at nectar diuina ſit aura redundans.
Num pater eſt Apis, & nectar ſimul alueus vber,
Et Verbum nec apis rutilet, neq. nectaris aluus
Nomine contentum diuini nectaris vno?
Haud ita, ſed verbum pater aluum, Nectar Apemq.
Diues progignit fundant vt Flamen origo
Vna quidem quamuis ſubſiſtant ordine bino;
Inſitus eſt quibus afflantis tamen ordo peræq.
Communis, ſed enim Verbum ſic vber amore
A patre afflans ſuauis prodit origo refuſa.
At Flamen quid Apis rurſum? quid & alueus exit
Si ſupereſt nulla fundendi gloria mellis?
Gloria cur deſit? virtus ſi funditur omnis,
Si felix eſt vita Deus, ſi Numine ab vno
A geminis quanquam perſonis prodit & vnum
Numen & vbertas eadem, vigor vnus & omnis
Non ſupereſt equidem cui diuos afflet honores
Formæ iterum ſummæ, iubariſq. nitore refuſo
Quo rutilant Pater & Verbum cum Flamine ſolo
Ordine, dum tres ſubſiſtunt ſpectantq. viciſſim

Ad-

Aduerso obtutu virtute, aut o byce recto;
Diuinæ sed enim formæ discrimina trudunt.
28 Est gemina omnino qua funditur axis origo
Diuinæ lucis summæ pro munere vitæ
Quæ procul à molis concretæ sordibus auras
Incolit immenso rutilas fulgore supernas.
His propior mens nostra quidem spatiatur amœnis
Aethereis, nitidisq. plagis cuncta vnde tuetur
Lumina transformis, similisq. ab imagine verbo
Vt referat quæcunq. videt sublimis ab arce
Orbis, quæ cæli supra fastigia surgit.
Tum bona cuncta fouet, gremioq. recliuia blando
Excipit, & flagrans reserat præcordia amoris.
En binos numerare licet sine sordibus atris
Prænitidos fœtus conceptos semine mentis,
Verbum mente satum, susceptæ ac lucis amorem.
Sic igitur gemina hæc superest sine labe coruscа
Vndiq. fœcundæ diuinæ lucis origo;
Non qua procedat, sed qua profunditur vber
Forma Dei, vt gemina est vbertas mentis amoris.
Verbum nam Patris procedit ab vbere mente;
Aura ab vtroq. afflatur Numen amore beato.
Nec superest similis, quæuis nec dissita origo
Munere, virtute, aut varia vbertate redundans.
Vbertas quoniam gemina est quæ pura nitescit;
Vtraq. & immensa immensis profunditur oris.
Inde semel Verbo, semel alto ac Flamine sistit.
29 Est ergo Flamen nectar, sed vita perennis;
Nec iacet extinctum omnis vitæ lucis vt expers.
Hinc quoque viuit Apis, Deus vnus, vt vndiq. manat
Nectare, & excudit rerum tam dulcia dona.
Quin etiam diuum nectar profundit, & extra
Immensas Triadis crates, arctaq. reponens

Vir-

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

Virginea effudit noſtræ ſub glutine ceræ.
Humanam memoro formam,cui fœdere miro
Diuino in Verbo ſociatur gloria lucis.
30 Alueus huic operi ſtrùctus ceu purior aſtris
Virginis aula Dei fuit altior aluus olympo:
Aura opifex vbi ſancta fauum conſtruxit Apiſq.
Ipſa Deus Pateret Verbum cum Flamine trina.
Humanæ formæ ceram ſuſpendit,& almum
Diſtendit nectar Verbum,nitidumq. decorem
Immenſæ lucis qua Verbum à Patre refulget
Iam Deus idem,eadem virtus,atq. vna poteſtas.
Nectaris hic pelagus Patris concluditur omne,
Non tamen omnino,nec cerea litora circum
Humanæ formæ, crates,neq. virginis aluus
Vndas immenſas arcto ſub fine coercent.
31 Fœderis excelſi vis eſt ſuper ęthera fuſa
Infinitum vincire auſa vigore tenaci.
Sed nec in ipſum irrepit fixa in finibus imis,
Cera vbi ſeu mentis,ſeu carnis candida noſtrę
Suſpenſa immenſo veluti vi fœderis hęret.
Nil variat Verbum,immotum ſtat;cera liqueſcit
Sola quidem,& mira immenſo compagine ſidit.
32 Pręterea ſanctum Flamen mel conſtruit ipſum,
Immenſi pelagi libat quod nectaris vndas,
Floribus expreſſas nullis virtute recenti,
Seu qua excudat apis cum lilia legerit hortis.
Ecce fauos ſtruit innumeros dulcedine ſumma
Aetherei mellis,Diuo gratiq. palato,
Quo mens grata Deo placet,inde beata,refertos.
Cratibus at ſuperis,aut noſtris mentibus imis
Incubat,& ceras virtutum fingit ab aura
Humanę aut ſuperę mentis,dum hęc ſuaue fouetur
Flaminis impulſus diui, vitęq. calore.

Tum

Digitized by Google

Tum grato mentis distendit nectare cellas,
Hereat vt nostris studijs, cereq.tenaci,
Mens quibus instruitur, celiq.ad dona paratur.
Diuine est forme semen, vita ipsa beata
Diuine consors lucis fine labe perennis
Hoc nectar, Numen referat quo cella referta.

Digitized by Google

6 *Aristæus querulus ad Cyrenes matris crystallinum sistis vestibulum.*

7 *Adit lacunar matris vitreum; implorat extinctis atque apibus opem.*

8 *Conuiuio excipitur, Proteoque à uate oracula extorquere docetur.*

9 *Duce Matre in Protei specum, ipso procul, se abdit; mox in ipsum tectum subeuntem, & somno, fessis iã artubus sopitum alacer irruit, & vinclis ad oracula inuitum adigit promenda, omnia licet in spectra illico transformem.*

10 *Tristia de Apum exitio edit Proteus asper oracula.*

11 *Durus reparandi Apes subticet artem, elapsusq. repente se mergit in vndis.*

12 *Ancipiti nato Cyrene adstat mater, reparãda ac sobolis taurorum victima monstrat viam.*

13 *Sacra allegoria Christum refert Aristæus patre iubare Numine natus, Matre Cyrene alma virgine satus.*

14 *Virgo Peneo genita Anna flumine gratia, Tempe, quod interfluit beatissima templa iam Dei.*

15 *Eurydice mentem exprimit humanam, Orpheus blandum sensum.*

16 *Rapit hic lyra rupes, iuga, saltus, & flumina sistit.*

17 *Eurydice Mens inde crimen offendit colubrũ Christum*

animis, & funere ipso perpetim communem cladem deplorat, artuum extinctorum flebili ceu lyræ concentu vel tigres mulcet, cautesque miseratione reuellit.

25 *Inde infoditur, fluit vnda, vel euolat aura, vt ad coniugem & noctem permeet altam, ad inhospita tesqua.*

Digitized by Google

CARMEN

1 PAstor Aristæus nectar monstrauit, apesque.
Fabula narratur: sed enim sub tegmine verus
Exprimitur Christus cœlestis Nectaris auctor.
Ipse Apis, & nectar, fauus est, diues que profundum
Nectaris immensum, nostri reparator & aluei.
Rex & apum custodit opus, summusque magister.
Cœli format Apes, flores, omnemq. decorem
Agrorum profert, fingendi est gloria mellis.
Est quoniam tantæ dulcedinis vna potestas
Christus homo, Deus, vno orbem almo nectare cõplet.
Ipsius à meritis confertur vita, salusq.
Omnibus, ipse salus, via, lux est, gloria, meta.
2 Nos ope cælesti meritis concinnat opimis
Aethereas sedes, vbi mellis dona superni
Stipet, quo tam grata placet mens nostra palato
Excelsæ Triadis, cumulatur & æthere fuso,
Nectare seu diuo, fruimur dum Numine coram.
Hic fidei certæ naturæ limina supra,
Sensus ac mentis, diuino robore firmæ
Inmoti veri, tutæ hic semperq. potentis
Deinde spei; diui hic tandem mel fingit amoris.
Dulcia quèm morum cælestia dona sequuntūr
Virtutes superæ, tendunt vt lumine grato
Ad rectam metam, sectantur iterq. decoris;
Vt placeant menti, qua iam placet ipsa palato
Numinis exercens diuino digna magistro.
Lancibus en librat Diuis; fortisq. tuetur
Castra Dei, illecebris qua lenis temperat auris,
Blandaq. diuinis diuinum imitata nitorem,
Semper luce Dei prudens ac prouida sẽper

In-

In superam obtutus defixo lumine metam.
Munera nec non sancti illius Flaminis alta
Excudit purum nectar, quo Flaminis esca
Deliciæ immensi, celsoq. sapore paramur;
Mobilis vt facile æthereis sit Flammis auris
Mens, paret atq. dapes inprimis Numine dignas.
3 Nectaris at fures quis iam propulsat & hostes?
Nostra quidem Christus sic circum aluearia munit
Ceu radijs perfusa suis, protectaq. telis,
Orcus vt immanis paueat, Ducis vndique signis
Territus absistat veritus vestigia Christi.
Hinc fucus, crabro hinc arcetur stellio quanquam
Stellis distinctus nitidis, sed nectaris, vndas
Diripit ore vorax, stygias simul exprimit artes.
At fucus, crabro, infestum genus omne voluerum
Mente volant similes Apibus, sed nectare prçda
Vna lætantur, dulces furantur opesq.
4 Nupserat Eurydice coniux pulcherrima thraci
Suaue lyra saltus, cautesque & saxa trahenti;
Amnes & qui iam labentes sisteret vndis.
Huius Aristæum, fama est, arsisse venusta
Coniuge, perque vias sectatum atq. auia duram.
Semper vt ardentem fugeret pede concita retro
Montibus illa, agris, syluis, pratisq. vagata.
At fugiens offendit tandem incauta colubro
Calce premens, viridi multa se dum abdit in herba;
Tristis & occubuit morsus stimulata veneno.
5 Funus triste Apibus, mellis spes vnde perempta
Extinctis illis Nympharum vindice luctu.
Luget Aristæus iacturam Nectaris, implet
Gemitibus cœlum, deflet genus omne peremptum
Opificum mellis seu perdita mellea regna.
6 Implorat tandem hæc reparanda ad regna parentem
Qua

Digitized by Google

Obuia sectanti vestigia, gesta, laborem,
Et quotquot subeunt vno sub principe curas
Agmina apum, quæ sola student sibi condere tecta
Communi lege & victu parere parata
Illustris populi virtute ac moribus instar,
Vrbis & excelsæ imperij sedisq. Quiritum.
Sic studia & belli & pacis distinguere norunt,
Ausus vt hanc sobolem conferre Quiritibus olim
Iam fuerit vatum princeps, paruosq. Quirites
Hoc apis appellare genus melioris & auras
Carpere diuinas celso velut æthere fusum
Crediderit, partem ac sibi diuæ arcessere mentis
24 Iure hoc stemma nitet Romano principe dignum.
Et sacrum potius deceat pro Numine Regem.
Armorum legumq. parens fuit inclyta Roma,
Gloria & imperij geminos quod fudit ad axes
Protendens a sole potens cum Nomine sceptrum
Augusto, instructas acies & signa triumphi.
Sol erat VRBS, radij circum velut agmina solis,
Imperiumq. dies, claras vt carperet auras
Orbis virtutum, cæcis quem presserat vmbris
Nox prius ignauæ mentis, quia barbara sæuæ.
Armorum, legumq. eadem, alti ac gloria scepri
Est apibus, complentq. fauis prope nectaris orbem.
Sed magis ad sacros spectabit stemma Quirites
Quod Numen nectar profundant vbere cælis
Inserere ac studeant astris virtutibus orbem.
25 Insuper & Triadis summæ vestigia figit
Sacra Apis hæc triplex immensi nectaris icon,
A patre quo Verbum profunditur, Aura ab vtroq.
Sancta quoq. vt niteant lux immēsa vna, Deus que.
Vna Apis est simul at triplex distinguitur, vna.
Quippe Apis est princeps, & regno examina frenat
Vno

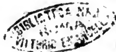
Vno apis vna, nec imperij consortia quærit.
Ergo triplex rutilat, tres vt regnare sed vnum
Ostendant Regem vna omnino mente, vigore.
Hæc verò est maior generandi gloria mellis:
Funditur immensum quoniam dulcedinis æquor,
Nectaris ac pelagus, formæ diuæq. profundum,
Non fauus, integer aut aluus, nec Riuus & amnis,
26 Naturæ est fauus ad mentis fastigia pronæ;
Surgere quæ nequeat: sed mens est nectaris aluus
Vberior, riuus fluit æthere gratia fusa
Consors diuini iubaris, similiq. nitore;
Quæ numen referat iure hinc tam grata tonanti,
Gratia vt ipsa Dei celebretur nomine, cultu.
Deniq. spectato est felix à Numine flumen
Gloria, qua fruimur consortes ipsius auris.
At pelagus Deus vnus erit sine fine redundans
Aeternum Triadis finibus tamen vndiq. fusum:
Immensum quoniam conclusum dicere nec fas
Immensis etiam spatijs semperq. profundis
Excelsæ Triadis rerum trans limina cuncta.
27 A se flore Pater mentis dum demetit ore;
Atque suæ formæ spectat fulgoris honores
Ordine subsistens Verbi genitiq. refundit.
Diuini decoris nectar sine labe fluentis,
Et Verbum gignit Numen de Numine summum,
Alueus ipse Pater nitidus, nitor imò, decusq.
mmensus simul æternus sine fine patatur
Felicis vitæ dulcedinis omnis origo
Qua Verbum fundit diuinæ mentis ab aluo,
Nectar & ipse Pater Verbi vna est nectaris aluus,
Atque Apis immotis peragrat felicia pennis
Arua immensa Deum flore vno omniq. referta.
Concoquit ordo Patris diuini nectar honoris

Digitized by Google

Vt pater et Deus à nulla sit origine fusus;
Inde refundat Apis diuinum nectar vt vber
Vbertate pari nullis iam finibus,imò
Funditur vt pelagus diuini nectaris ipsum.
Coucoquit ordo patris,nullo discrimine forma
Vt micet ipsa Dei,dirimat nisi mentis acumen
Imbecille tamen nostræ,dum concipit ægre
Immensi pelagi purum nitidumq.liquorem.
Concoquit ac tandem vt forma alta mente refusc
Ordine iam constet geniti procul ordine patris:
Oppositi quoniam dirimunt Verbumq. Patremq.
Numen idem diua forma quod fulget ab vna.
Cera sit ordo tamen sistit quo a patre diremptus
Filius,at nectar diuina sit aura redundans.
Num pater est Apis,& nectar simul alueus vber,
Et Verbum nec apis rutilet,neq.nectaris aluus
Nomine contentum diuini nectaris vno?
Haud ita,sed verbum pater aluum,Nectar Apemq.
Diues progignit fundant vt Flamen origo
Vna quidem quamuis subsistant ordine bino;
Insitus est quibus afflantis tamen ordo peræq.
Communis,sed enim Verbum sic vber amore
A patre afflans suauis prodit origo refusa.
At Flamen quid Apis rursum?quid & alueus exit
Si superest nulla fundendi gloria mellis?
Gloria cur desit? virtus si funditur omnis,
Si felix est vita Deus,si Numine ab vno
A geminis quanquam personis prodit & vnum
Numen & vbertas eadem,vigor vnus & omnis
Non superest equidem cui diuos afflet honores
Formæ iterum summæ, iubarisq.nitore refuso
Quo rutilant Pater & Verbum cum Flamine solo
Ordine, dum tres subsistunt spectantq.vicissim
Ad-

Aduerso obtutu virtute, aut o byce recto;
Diuinæ sed enim formæ discrimina trudunt.
28 Est gemina omnino qua funditur axis origò
Diuinæ lucis summæ pro munere vitæ
Quæ procul à molis concretæ sordibus auras
Incolit immenso rutilas fulgore supernas.
His propior mens nostra quidem spatiatur amœnis
Aethereis, nitidisq. plagis cuncta vnde tuetur
Lumina transformis, similisq. ab imagine verbo
Vt referat quæcunq. videt sublimis ab arce
Orbis, quæ cæli supra fastigia surgit.
Tum bona cuncta fouet, gremioq. recliuia blando
Excipit, & flagrans referat præcordia amoris.
En binos numerare licet sine sordibus atris
Prænitidos fœtus conceptos semine mentis,
Verbum mente satum, susceptæ ac lucis amorem.
Sic igitur gemina hæc superest sine labe corusca
Vndiq. fœcundæ diuinæ lucis origo;
Non qua procedat, sed qua profunditur vber
Forma Dei, vt gemina est vbertas mentis amoris.
Verbum nam Patris procedit ab vbere mente;
Aura ab vtroq. afflatur Numen amore beato.
Nec superest similis, quæuis nec dissita origo
Munere, virtute, aut varia vbertate redundans.
Vbertas quoniam gemina est quæ pura nitescit;
Vtraq. & immensa immensis profunditur oris.
Inde semel Verbo, semel alto ac Flamine sistit.
29 Est ergo Flamen nectar, sed vita perennis;
Nec iacet extinctum omnis vitæ lucis vt expers.
Hinc quoque viuit Apis, Deus vnus, vt vndiq. manat
Nectare, & excudit rerum tam dulcia dona.
Quin etiam diuum nectar profundit, & extra
Immensas Triadis crates, arctaq. reponens

Vir-

BIBLIOTECA NAZ. ... VITTORIO EMANUELE

Virginea effudit noſtræ ſub glutine ceræ.
Humanam memoro formam,cui fœdere miro
Diuino in Verbo ſociatur gloria lucis.
30 Alueus huic operi ſtrùctus ceu purior aſtris
Virginis aula Dei fuit altior aluus olympo;
Aura opifex vbi ſancta fauum conſtruxit Apiſq.
Ipſa Deus Pateret Verbum cum Flamine trina.
Humanæ formæ ceram ſuſpendit,& almum
Diſtendit nectar Verbum,nitidumq.decorem
Immenſæ lucis qua Verbum à Patre refulget
Iam Deus idem,eadem virtus,atq. vna poteſtas.
Nectaris hic pelagus Patris concluditur omne,
Non tamen omnino nec cerea litora circum
Humanæ formæ, crates,neq.virginis aluus
Vndas immenſas arcto ſub fine coercent.
31 Fœderis excelſi vis eſt ſuper ęthera fuſa
Infinitum vincire auſa vigore tenaci.
Sed nec in ipſum irrepit fixa in finibus imis,
Cera vbi ſeu mentis,ſeu carnis candida noſtrę
Suſpenſa immenſo veluti vi fœderis hęret.
Nil variat Verbum,immotum ſtat;cera liqueſcit
Sola quidem,& mira immenſo compagine ſidit.
32 Pręterea ſanctum Flamen mel conſtruit ipſum,
Immenſi pelagi libat quod nectaris vndas,
Floribus expreſſas nullis virtute recenti,
Seu qua excudat apis cum lilia legerit hortis.
Ecce fauos ſtruit innumeros dulcedine ſumma
Aetherei mellis,Diuo gratiq. palato,
Quo mens grata Deo placet,inde beata,reſertos.
Cratibus at ſuperis,aut noſtris mentibus imis
Incubat,& ceras virtutum fingit ab aura
Humanę aut ſuperę mentis,dum hęc ſuaue fouetur
Flaminis impulſus diui,vitęq. calore.

Digitized by Google

Tum grato mentis distendit nectare cellas,
Hęreat vt nostris studijs, cerçq.tenaci,
Mens quibus instruitur,cęliq.ad dona paratur.
Diuinę est formę semen, vita ipsa beata
Diuinę consors lucis sine labe perennis
Hoc nectar,Numen reserat quo cella referta.

Digitized by Google

6 *Aristeus querulus ad Cyrenes matris crystallinum sistis vestibulum.*

7 *Adit lacunar matris vitreum; implorat extinctis atque apibus opem.*

8 *Conuiuio excipitur, Proteoque à uate oracula extorquere docetur.*

9 *Duce Matre in Protei specum, ipso procul, se abdit; mox in ipsum tectum subeuntem, & somno, fessis iā artubus sopitum alacer irruit, & vinclis ad oracula inuitum adigit promenda, omnia licet in spectra illico transformem.*

10 *Tristia de Apum exitio edit Proteus asper oracula.*

11 *Durus reparandi Apes subticet artem, elapsusq. repente se mergit in vndis.*

12 *Ancipiti nato Cyrene adstat mater, reparāda ac sobolis taurorum victima monstrat viam.*

13 *Sacra allegoria Christum refert Aristaus patre iubare Numine natus, Matre Cyrene alma virgine satus.*

14 *Virgo Peneo genita Anna flumine gratia, Tempe, quod interfluit beatissima templa iam Dei.*

15 *Eurydice mentem exprimit humanam, Orpheus blandum sensum.*

16 *Rapit hic lyra rupes, iuga, saltus, & flumina sistit.*

17 *Eurydice Mens inde crimen offendit colubrū Christum*

animis, & funere ipso perpetim communem cladem deplorat, artuum extinctorum flebili ceu lyræ concentu vel tigres mulcet, cautesque miseratione reuellit.

25 *Inde infoditur, fluit vnda, vel euolat aura, vt ad coniugem & noctem permeet altam, ad inhospita tesqua.*

Digitized by Google

In ſuperam obtutus defixo lumine metam.
Munera nec non ſancti illius Flaminis alta
Excudit purum nectar,quo Flaminis eſca
Deliciæ immenſi,celſoq. ſapore paramur;
Mobilis vt facile æthereis ſit Flammis auris
Mens,paret atq.dapes inprimis Numine dignas.
3 Nectaris at fures quis iam propulſat & hoſtes?
Noſtra quidem Chriſtus ſic circum aluearia munit
Ceu radijs perfuſa ſuis,protectaq. telis,
Orcus vt immanis paueat,Ducis vndique ſignis
Territus abſiſtat veritus veſtigia Chriſti.
Hinc fucus,crabro hinc arcetur ſtellio quanquam
Stellis diſtinctus nitidis,ſed nectaris,vndas
Diripit ore vorax,ſtygias ſimul exprimit artes.
At fucus,crabro, infeſtum genus omne voluerum
Mente volant ſimiles Apibus,ſed nectare pręda
Vna lætantur,dulces furantur opeſq.
4 Nupſerat Eurydice coniux pulcherrima thraci
Suaue lyra ſaltus, cautesque & ſaxa trahenti;
Amnes & qui iam labentes ſiſteret vndis.
Huius Ariſtæum, fama eſt,arſiſſe venuſta
Coniuge,perque vias ſectatum atq.auia duram.
Semper vt ardentem fugeret pede concita retro
Montibus illa,agris,ſyluis,pratiſq.vagata.
At fugiens offendit tandem incauta colubro
Calce premens,viridi multa ſe dum abdit in herba;
Triſtis & occubuit morſus ſtimulata veneno.
5 Funus triſte Apibus, mellis ſpes vnde perempta
Extinctis illis Nympharum vindice luctu.
Luget Ariſtæus iacturam Nectaris,implet
Gemitibus cœlum,deflet genus omne peremptum
Opificum mellis ſeu perdita mellea regna.
6 Implorat tandem hæc reparanda ad regna parentem
Qua

Qua genitus primum,cuius tum nectare pastus;
Auras & vitæ carpsit,tenuitq. receptas.
Aulam matris adit, labentibus adstat & vndis,
Vestibulo matris thalami,ad primordia regni,
Defluit vnde amnis primum, rigat vber agrosque.
Senserat à nitidis crystallo sedibus imis
Cyrene structis querulas latè aera voces
Queis Natus tristi luctu complebat et vndas.
Et iubet inferri,decedere flumen,iterq.
Nato aperire,auris curuumq. patere deorsum,
Vt tumeat sursum montis ceu vertice surgens:
Fornice sed flexum gremio se subtrahat auris;
Quas inter tenues natum demittat ad aulam.
7 Lustrat Aristæus sub terris vitrea regna,
Et specubus circum innumeris tot stagna recepta,
Et campos liquidos celeri motuq.sonantes
Vndarum ingenti;properant dum cuncta rigare,
En spectat diuersa locis labentia circum
Flumina,quæ latè studeant transmittere terras.
Quatuor & prima excelso,quæ à vertice mundi
Decurrunt,amnes inter dominata minores
Innumeros;sceptroq. regunt crystallina regna
Hos inter spectare petit procul vsq.fluentes
Gaudent qui multos populorum lambere fines,
Alluere & vastas oras,tractusque, plagasq.
Tot populis cultas,vario cultuq. diremptis.
Viginti minus hinc,vno videt amnibus Indum
Eois vndare plagis, Asiamq. secare;
Et Parthis,Medisq. allabi vsq.India Hydaspen.
Inde Tagum auriferum occiduo sub sole tuetur
Vndas voluentem rutilas aurique feraces.
Sic & Pactolus diues spectatur ab vndis
Mæonijs fuluis,nitidisq.trahentibus aurum;

Digitized by Google

Italus Eridanus,Tybrisq. & thracius Hebrus.
Excipitur matris tandem sub flumine tectis
Perspicuis vitro,circum licet vnde tueri
Tot liquidos campos,terræ quibus arua rigantur
Vndique transuersum totum dirimentibus orbem.
Lætos amplexos inter tunc,blandaq.matris
Oscula,plorat Aristęus sibi nectar Apumq.
Sic perijsse genus,nec spem superesse salutis;
Cyrenes nisi matris opem ferat vna potestas.
Solatur,Nato lacrymantia lumina risu
Tergit mater,opemq.suam docet esse paratam.
8 Interea mensæ sternuntur diuite gaza
Opiparis dapibus,lætis cyathisq.refertæ.
Lautaque Cyrene Mater conuiuia Nato
Suaue agit aduentum celebrans tam prolis amatæ.
Prandet Aristæus,simul atq. oracula matris
Scitatur,quam possit opem sibi ferre salutis?
Tunc illa arcanam cladem docet esse,luemque
Melliferi generis,causam inde à vate petendam.
Esse in Carpathio pelago quem consulat;ægre
Sed duro à sene posse vnquam responsa referri.
Vi sola,haud precibus flecti,quem nomine Protea
Appellant,& phocas ipse sub æquore pascit
Immanes, custos Neptuni,armenta que seruat.
Sed vi etiam captus fugiat mutatus in ora,
Et varias rerum species transformis in omnes
Et subitò formas,ignem, rupemque,ferasq.
Et liquidas vndas, quotquot spectra obuia rerum
Dira metum incutiant,vim nempè horrore repellens.
Tu verò iam Nate,monet Peneia Nympha,
Constans frange dolos,quibus ille illudat aprina
Conspectus subito specie,mox sæuiat vrsus,
Inde leo rugiat, Tigrisue hircana minetur
Vnguibus arripere,aut dentes infigere acutos,

Digitized by Google

Fulmine ſiue tonet,fulgur luſtretq.coruſcum:
Vinctum Nate potens eſto retinere fugacem
Offert cum ſpeciem,vanus nihil ille reſiſtet;
Et primam repetens formam te arcana docebit
Inuitus licet,vnde Apibus ruat alta procella.
Ipſa ego vbi immani feſſus iacet ille ſub antro
Te,ſiſtam medio cum iam ſol imminet æſtu;
Et placet vmbroſis tantisper ſidere tectis
Ac cæli ardentis radios arcere ſub vmbra.
Opprime tunc feſſum,claudentem lumina ſomno;
Et manicas infer manibus,vincla inijce collo,
Spectraque deridens pedicis magis imo reuinci:
Nam tandem perſtans optata oracula diſces.
E nego te ducam,præſens opus ipſa tuebor,
Incolumem ſeruans deducam atque ipſa reducam.
Teque ſpecus latebris, Proteo procul inde, repoſto
Dum redeat,nebulis ego circum obducta recedam.
Dixit & Ambroſio natum perfudit odore,
Quo nempè æthereas ſimul illi afflauit & auras
Artubus & prope diuum infudit ab ore vigorem.
9 Lætus Ariſtęus ſurgit,Duce Matre,lacunar
Audet adire ſpecum exeſo ſub monte repoſtam;
Expectat;redit at Proteus iam feſſus ab undis ,
Feruens atque æſtu nimio alto à vertice ſolis,
Axem dum medium luſtrat,iacit vnde ſagittas
Crebris incenſas radijs,alteque reflexis.
Vt repetit Proteus,tectum ſubit immemor omnis
Tanto quod vati immineat tunc forte pericli,
Quanquam cuncta tenet,quę etiam vētura ſuperſint;
Sternitur ad ſomni componens membra ſoporem.
Hic iam defeſſos ſubito ſenis occupat artus;
Et latebris ſurgens iuuenis clamore repente
Irruit inſultans magno,mox vincula nectit.

Eui-

Euigilat Proteus, variaſque ſubire figuras
Arte ſtudet mira, dum ſe velut omnia profert,
Inque pyram ardentem migrat, glaciemq. feraſq.
Subtrahat vt ſe aſpectu, mox & vincla reſoluat.
Ars ſed nulla dolis potuit tunc fallere Nymphæ
inſtructum iuuenem monitis, magis inde tenacem.
Protinus ergo ſuo ſe profert ore retectus
Ille quidem, & primum verbis eludere tentat.
Infremuit tandem eluctans, & lumina torſit
Lima vbi compelli; nec poſſe euadere ſentit.
Votaq. prænoſcens oracula cogitur vltro
Fundere Ariſtæo, proprio qui ipſe ore labores
Pandere detrectat pateant cui æque omnia vati
Exitij rerum cauſam, ſeriemque malorum.
10 Tunc Proteus muſſans fatorum arcana profatur.
Eurydices memorat caſum; & miſerabilis Orphei
Immanem cara extincta pro coniuge luctum:
Crimen Ariſtæi thalamum temerare iugalem
Auſi conatu infando, & vim inferre parati.
Dum fugit illa metu, enarrat, perculſa furoris
Auia conſectans nemorum, tranſuerſaq. ripas
Amnis; adhalantem alta hydrum non vidit in herba;
Tunc Dryadum chorus, heu valles, iuga celſaq. circũ
Eurydice extincta complerunt funere triſtes,
Montes quam reſonant luctu, ſylnęq. gementes.
Immanis luctus: totus contabuit orbis,
Dum querulæ ſtrident nymphæ, cælumq. remugit.
Mars fremuit, riguitq. potens, contexit & Hæmum
Vndiq. mœroris tenebris ac nubibus atris,
Eductus licet emineat prope culmina cælo,
Vnde procul pontum ſimul atque lacinia ſpectet
Bina freta, alpes, necnon vno lumine & iſtrum.
Sed lacrymis fuſis nimbos dedit Hæmus, & imbres;

Digitized by Google

Effluxitq. suis Nestus iam turbidus vndis.
Orphei thracis onus, dolor est gemitusq perennis
Coniugis exitio Thalami, prolisq futuræ
Spe omni prærepta ; dulcis qua gaudia vitæ
Suaue afflant, collapsa spe fugiuntq. ruuntq.
Delicias deflet noctuq. diuque peremptas
Funere perpetuo, quouis vestigia vertat.
Eurydicenq. domi, Eurydicen compellat ad auras.
Multiiuges toto miserabilis orbe vagatus.
Ausus adire domum Ditis regnumq. profundum;
Tecta pauenda vmbris, altisq. immersa tenebris;
Visere & Eumenidas crinitas anguibus atris.
Namq. lyra potuit mulcere tot horrida monstra
Et Stygias vndas concentu sistere leni.
Quin Erebum placidũ ire ipsũ atq. Acheronta coegit.
Tunc semel Alecto risit, simul atque sorores.
Hæserunt lethi fauces, canis ora trisulci.
Eridani interea haud fugientis Tantalus vndas
Haurit, pomaq. decerpit; lyra dum arcet acerbos
Monstrorum dentes, alto & tenet vna sopore
Harpyas, & quotquot dira, famemque, sitimq.
Agmina poenarum, luctum, gemitumq. luemque.
Vultur & ille stetit tondere oblitus obunco
Immortale iecur rostro prope iugere latum
Ingentis Titij, miseri magis inde gigantis.
Denique pallentes vmbræ sua funera dulci
Thracis concentu siluerunt semisopitæ.
Et furor immanis coepit mansuescere Ditis;
Eurydiceq. viro rediuiua reducitur orco;
Si modo sub styge nunquam illam spectare sequẽtem
Thracius auderet prohibens sua lumina, donec
Ad superas auras per inania regna rediret.
Respicit incautus, sed enim prope limina lucis;

Digitized by Google

Respexitque acri impatiens ſucceſus amore;
Atque iterū Eurydice,heu,triſtem reuocatur ad orcū.
Tunc Phlegethō fremitu ingenti quatit omnia circū,
Iam temerata,quam tulerat Proſerpina lege,
Imperio & Ditis violato crimine amoris;
Parcere cui renuunt inſonti Acherontia regna.
Nec lyra ſuaue poteſt bis flectere dira ſub orco
Pectora,quæ nequeunt iterum manſueta rogari.
Tantum iter emenſus fruſtra tunc horruit Orpheus
Per ſtygias vndas,Cocyti ſtagnaq. auerna.
Irritus,heu,labor eſt omnis,veſtigia,cantus;
Nullaque ſpes ſupereſt,nec fas reparare ruinam.
Perque viam irreducem retrahunt crudelia fata
Eurydicen,triſtiſq. vale iam preſſa tenebris
Poſtremum Orpheo immugit condenda ſub orcum.
Vix queritur ſub Dite iterum licuiſſe peremptas
Carpere præcipites auras,& munera vitæ.
En iterum me inhiat crudelior,ingemit,orcus
Orpheu, deliciaſq.tuas rapit inuidus omnes:
Perdidit,heu,nimius geminos amor,immemor,eſſlo:
Tu que vale: ſubito tenuiſq.euanuit auras;
Nec retinere valet fruſtra conatus in vmbras
Bracchia dum tendit fugientes impiger Orpheus.
Sed neque verba licet libare aut oſcula triſti
Poſtremum,heu,miſero quærenti dicere multa.
Nec fas reſpondere vale bis perdita coniux
Immani gemitu,immoto,ſed reſtitit ore.
Iamque referre pedem,& ſtygiam tranare paludem
Fas iterum nulli,prohibent id iura Charontis.
Hinc caram Eurydicen ſupereſt ſpes nulla petendi;
Nec locus eſt precibus,ſine ſpe dolor æſtuat excors.
Nec luctus ſuiſis lacrymis acherontia monſtra,
Forte lyræ aut ſuadet concentu flectere rurſus.

Illa retro fugit,Heu ſub noctem rapta profundam
Iam nunquam vitæ dimiſſas carpat vt auras,
Inde viri aſpectu,concentu & carminis orba,
Aeternum triſtis ſine coniuge merſa barathro.
Hic ſuperas tandem euadens miſerandus ad oras
Corde premit noctem,ſtygiam geſtatq. paludem;
Lux vbi,qua ſola frueretur,conditur alte.
Styx amor eſt Orpheo,ſtyx dulcia carmina,cantus;
Styx dolor,& gemitus ſimul eſt omniſq. voluptas.
Et quoniam ſtygijs vndis ſe mergere rurſus
Et Ditis penetrare nequit ſub nocte lacunar,
Hæc adit,hæc luſtrat ſuperas emerſus ad auras
Quæ referant vmbras Erebi,ſeu funeris atras,
Rupes,antra,nemus tigres inter que leones,
Et gelidas horrent ſemper quæ frigore cautes,
Riphæas & hyperboreas,iuga ſqualida dumis,
Vere vbi nec tepeat tellus,nec germinet vnquam
Sole rigens hyberno ſub gelido axe boreo,
Ad ripas Iſtri ſimiles ſtygijſq. profundis;
Horret trux vbi iam propior Scytha ſedibus orco;
Dulcibus inde caret vicibus,ridentibus agris
Atque hilari cælo,læto ſoliſq.recurſu,
Vt uunquam viridi gleba ſub vere fruatur,
Florum nec ſertis,nec lilia colligat alba
Purpureaſq. roſas,vber nec frugibus vllis
Lætetur, libet nunquam carcheſia Bacchi.
Hic vagus,hic errat,mortis depaſcitur arua,
Et triſtes fruges large quas demetit horror
Algentis,rigidæque plagæ prope tartara cæca.
Irrigat heu lacrymis,arat ingentique dolore;
Seminat ac gemitus,circum ſuſpiria ſpargit
Pingue fimum,maior creſcat ſeges vnde laborum
Extinctam Eurydicen reſonans ciet omnia ventis.

Vndi-

Digitized by Google

Vndique hyperboreis, & pectora frigore cogit.
Mulcet sic Tigres, sed iam non mulcet amorem;
Qui magis inde fera configit cuspide pectus.
Qualis Nympha specus syluarum concaua luget
Tabe rigens longa, Narcissi saucia duri
Vulnere crudeli; Nympham dum spernit acerbus;
Seu vox nuda gemit vitæ sed inanis imago,
Obuia & auditis respondet vocibus ægra,
Postremos resonare tonos enixa cadentes,
Occurrat si forte suis gemebunda querelis
Narciso, inclametq. ferum, nec funere flexum.
Vnda fluit tandem, lacrymis luctuque solutus
Orpheus perpetuo, ripisque allabitur Hebri.
Pars etiam circum tenuis velut aura vagatur;
Eurydicenq. sonat lugubri murmure ripæ.
11 Restitit hic Proteus, vix cæca oracula durus
Edidit, & præceps subito se mergit in vndis.
Tunc Cyrene adstat nato, soluitque timore
Nutantem elapso certo sine carmine vate
Lapsis quo rebus quæsita arcana referret.
12 Quid tu Nate, inquit, dubia nunc mente laboras,
Diffidis rebusque tuis, Apibusque parandis
Arte iterum, quas Diuum vltrix extinxerit ira?
Pone metum, omnes solicitas procul abyce curas;
Eurydicen caram faciles planxere Napææ;
Ipsę Apibus misere luem consortis acerbo
Dum luctu mœrent vltæ sic damna, scelusq.
Illas nunc opus est placare, illisq. litandum
Eurydices congressu orbis quæ læta choreas
Duceret, atq. choros ageret sociata Napæis.
Ingenium facile est Nymphis, blandęque remulcent
Succensam mentem, obsequio indulgentq. recepto.
Quattuor ergo aras sacro perfunde cruore
Quat-

Quattuor à iugulo taurorum corpore, forma
Præstantum eximia; tum corpora frigida syluis
Abde vmbrosis, vt nono surgente reuisas
Ipse die simul Eurydicen veneratus & Orpheum.
Audijt ille pia hæc matris documenta, Napæas
Orat, rite altas ac tauros mactat ad aras.
Tum syluis infert taurorum viscera cæsis,
Et nono iubare exorto placare laborat
Funera dira viri extinctæ cum coniuge thracis,
Ac lucos repetit qui bubula viscera condunt.
Tunc Dryadum subitò virtus miracula concit;
Viscera & ipsa boum emittunt examina fulua;
Ac nemus omne apibus circum completur ab imo
Stridentesque vtero erumpunt examine crebro.
Hæc sunt priscorum deliria suauia vatum;
Cum studuere suos astris inferre beatis.
Quos tamē alta tenet Styx; nox Erebusq. profundus.
Nec vates graij, Mānes sed vana tot ausi
Fingere, vt auersos cælo nos orcus haberet.
Lux sed enim tenebras tersit, Christumq. retexit,
Quem vatum quoq. complecti mendacia norunt;
13 Manibus inuitis compulsis promere vera.
Christus Aristæus patre natus Apolline lucis
Principio, mente immensa est Deus omnia lustrans;
Nec non Cyrene matre alma virgine lymphis
14 Penei genita Tempe qui interfluit vber
Excurrens Pindo montes Ossam inter Olympum,
Delicias nemorum arboribus lætissima, & vndis
Irrigua, & viridi ripis quoq. gramine amoenis.
Muneribus locuples diuis hic defluit amnis
Delicias inter mentis gratissima Tempe,
Et iuga terrarum, & sublimia culmina cœli.
Virginis Anna parens nam Gratia nomine felix

Di-

Digitized by Google

Dicitur,& flumen Tempe felicibus vndis
Exhilarat,populosque pios ceu templa tonantis.
Hæc nemus excelsi,propius, quod surgit olympo,
Ossam inter iuga terrarum,cælique cacumen
Corpore mortali,supra sed sidera mente.
Anna fluit templi medijs celeberrimus agris,
Diuitibus cæli plantis Pineus vt amnis
Tam diues gratis summi vel Numinis vndis.
Quas etiam immenso ciet vna & continet alueo;
Nempe vtero gestans Numen qua prodijt aluum.
His vndis sata Cyrene consortia quærit
Immensi iubaris;congressu & Apollinis alto
Virgo Deum peperit nostræ sub tegmine carnis
Christũ hominem simul ac Verbũ à patris vbere mẽte
Aeternum diua rutilum ipsa luce parentis.
15 Eurydicen sed enim blando quæ nupserat Orpheo
Aeterno arsit ab accubito, gremioq.recumbens
Vel patris immenso,immensis vbi cuncta redundant
Delicijs,omnisq.fruens se vita beata,
Diligit humanam mentem , quæ capta canori
Concentu thracis sensus connubia quærit
Tota auersa Deo,fugiensque perauia præceps.
16 Nam trahit ille lyra rupes,iuga celsaq.saltus,
Concentu nec non labentia flumina sistit;
Scilicet immotas mentes & culmina quæuis
Deijcit,& quotquot repetunt ceu flumina pontum,
Oceanum que Deum recta properantibus vndis
17 Sistit,& harmonicis fidibus deflectit ad orcum.
Mens verò dum cæca fugit vim Numinis Orpheo
Coniux fida viro,transmittit & ocyor orbem
Alitibus cæli,cunctos penetratque recessus;
Et nemora.atq.agros lustrat camposq.patentes;
Inque specus se abdit,vel ripis conditur altis,

om-

Digitized by Google

Omnia delibans dulcis fluat vnde voluptas,
Offendit crimen, mùlta vt latet anguis inherba;
aut hydrus seruat ripas immanis amoenas
Sensus delicias Dæmon, mentemq. veneno
Inficit ac mactat prærepta crimine vita.
18 Hinc subito rapitur stygijsq. immergitur vmbris
Lumine cassa Dei mens quæque obnoxia culpæ
Si tandem efflatur lethali crimine pressa.
Interea verò proprios dum vegetat artus,
Styx inhiat quanquam iam iamq. vorare parata,
Fas reuocare pedem, lacrymis ac tergere labem;
Præsertim pauidus si sons descendat Auernum
Sponte quidē ærumnas meditans sub nocte profunda;
Quæ maneant sonti pœnæ? quæ funera vitæ
Felicis lapsæ? nec spem superesse salutis.
Numen sentire infensum semperq. perenni
Immota lege æternas infligere pœnas
Omnipotente manu, pelagum versare furoris
Ore sed immenso, niue, grandine, fulmine, & igni:
Nulla vnquam mulcere aura, radijsque micare
Nullis, sed diris semper discerpere pœnis,
Aeternęq. vmbris sontes inuoluere noctis
Sed geminæ, dum nec menti vnquam affulget eous
Sol miserans cladem tantam tenebrasq. profundas,
Numen ab auxilio quo sons labem ingemat vltro
Et supplex veniam alto à Rege precetur opemq.
Et tamen hinc reuocare audet miserabilis Orpheus
Eurydicen mersam sub tartara flante salubri
Euro, vnaque Noto, stipato africoque procellis,
Queis tamen excieant Orcum, Phlegethōtis & vndas
Fluctibus immensis agitent, & ad æthera tollant,
Vt referant mersos sontes superisq. reponant.
Nititur ille caua testudine flectere monstra

Con-

Concentu ſenſus minor vt furor ille Charontis;
Vmbrarumque ſtygis miteſcere forte putetur;
Nec timeat coniux crimen, pœnaſq. ſubire
Delicijs iam nupta, ſuis ſenſumque ſecuta,
Per iuga, per valles, per amœana vireta, plagaſq.
Occiduas, eoas, per freta ſalſaque & amnes,
Perque niues, æſtumque, omnes belliqué labores;
Lilia per que roſas, per aperta, atque auia, dumos,
Semper vt excors, aut oblita ſui hæreat arcte
Coniugis illecebris, ſenſumq. ignaua ſequatur,
Virtutem fugiens, auerſa, exoſa que Numen.
20 Fallitur ah miſera, euadit ſed uincta catenis;
Perque vias gradiens Orci, per ſomnia cæca
Euaſiſſe putat tetro iam carcere clauſa.
Libera, læta volat, tenebris ſed merſa profundis:
Libera conatu, ſenſus & imagine vana.
Sopita eſt ſomno, euigilans iacet illa ſubumbris
Aeternæ noctis, quam tartara dira coercent.
21 Sed pauida interdum exhorret ſpectra obuia circum;
Aduertitq. dolos, ſibi vincla tenacia necti,
Et circum ſeptam tenebris errare barathri
Perpetuo, immota vt tandem veſtigia figat
Tartareis ſemper mortis ſqualentibus aruis;
Falce vbi crudeles pœnas metit atra, funenſque.
Tunc Orpheum ſequitur cæca ſub nocte ſilentem;
Et graditur tacita, vt ſponſum ſpectare nec auſit,
Complexum fugiens, & verba effundere blanda:
Eurydicemq. timet uir reſpectare ſequentem.
Hac lege incedunt, dum pergunt ire per vmbras
Altas Cocyti: ſenſu nam cauta perennis
Aura Dei mens naturæ pro munere ſolo
Vtitur interdum pœnæ perculſa timore.
22 Heu, ſed victa animi plerumq. ad limina lethi

Sensum respectare finit;perditq.laborem.
O quoties rapitur retro quando anxia curat
Immanis sub sensu euadere faucibus orci;
Ipsum nempe studens vna cum lege fouere;
Siue timens magis ægra Stygem,Phlegethontis &
Igniflui, lætas decoris quam diligat auras.
Nec timor hic solus tunc mentem educit ab orco;
Vix aperit sub Dite viam,reseratq. profundam
Compagem stygiam,silices,adamantaque supra.
Mens terit hoc iter;at nutans vestigia figit:
Illecebris inhiat quoniam,licet horreat vmbras.
Et stygios fremitus, pœnas studeatque cauere.
Labitur hinc facile,& præceps ad tartara retro
Ima ruit,propior cum forte exurgit amori;
Cum iubar affulget diuûm,seu Numinis aura
Prænitidis radijs;quibus est iam grata parenti
Mens perfusa Deo,Emergens ad amoris apricas
Et lætas oras,cælo ridente beatas.
Lumina,quin tenebras intorquet limen ad ipsum
Orpheus concentum memorans vocisq. lyręque,
Obtutu solo,& coniux vestigia vertit.
Sed Styx alta premit ne surgere possit ad auras
Iucundas superum,quanquam pernicibus alis
Aethereæ formæ, lapsam nisi dextra tonantis
Erigat,educatque potens e faucibus orci.
Tunc gemat illa prius iam haustis cælestibus auris;
Ac superæ lucis, licet imo mersa barathro;
Et feriat cælum torquens suspiria tela,
Quæ niteant,radijsque micent velut ætheris astra.
Orcus & inde pauens iam sidera claudere cæli
Deserat inuitus, sinat astraque surgere abysso
Clara,sed à summo diffusa Numine luce;
Vltro quidem scelerum tenebras qua tergit iniquas
Om-

Omnino miſerans nulla virtute litantem:
Pendere quod nequeat ſceleri par culmen honoris
Immenſo pauper, cuius faſtigia triuit
Crimine ſic auſus ſummum temerare nitorem.
Spes veniæ ſupereſt, donec mens nupta recumbit
Iam ſponſi thalamo, fouet & conſortia ſenſus.
23 At ſemel abrupto, communis fœdere vitæ
diuertens animus ſtygijs obnoxius vmbris
Criminibus preſſus, ſpe lucis decidit omni.
Tunc fragor auditur vaſtus Phlegethonte profundo,
Eumenideſq. furunt, Harpyæ, atque Hydra, Chymera.
Omnia prorumpunt immani pectore monſtra;
Eurydicemque ligant æternis vndique vinclis.
Igne, gelu innectunt, cunctiſq. doloribus orci;
Ocyus ac raptant, adigunt quin fulminis ictu
Heu miſeram, ingentem ſub noctem, Erebiq. procellas.
Tunc gemit æternum ſponſo ſociata dolori,
24 Orpheus ſediacet exanimis ſine lumine luctus
Immanis, rapta Eurydice, nec gaudia ſperet,
Quin neque eadem, quandoq. extincto orbe, recepta,
Ad pœnas triſtis rapiendus coniugis ipſas.
Interea tamen Eurydicem dolet vſque diremptam;
Deliciaſq. ſuas vna cum coniuge raptas.
Interijſſe gemit, geminos hoc funere ab vno
Naturæ gemitu, quæ iam propenſa repoſcit
Hoc decus amiſſum, direpta & gaudia vitæ.
Triſtior inde quidem nullam ſupereſſe ſalutis!
Expetta autore à nullo ſpem legibus altam
Aſtrorum atque orbis pro cauſæ viribus vllis.
Numinis eſt ſupra rerum, mundique vigorem,
Siue ratas leges naturæ excire ſepulchro
Extinctum ſemel, & rediuiuum ſiſtere cælo.

Sed quæ tum maneant vtrique à crimine pęnæ,
Surgere cum tumulo clausum omnipotente iubebit
Voce Deus post cæli tandem & funera terræ;
Sopitus letho, nulla nunc mente reuoluit.
Eurydicem solam raptam ore silente reposcit.
Frigida membra iacent; conduntur lumina nocte
Surgentis cœlo luce haud referanda diei.
Hæc lyra quam dulcis resonat mœrentibus orbis.
Ipsa ciet lacrymas, complet circum omnia luctu.
Scilicet extinctæ cara dulcedine vitæ
Vel tigres mulcet stratus miserabilis, Orpheus,
Frigentes artus immoto percutit ictu
Suaue fides quondam veluti citharæque canoras,
Et sedes vbi sensu olim iam vita uigebat.
Pulsabat viuus dulci modulamine sensus;
At nunc extincti concentus certat imago.
Os silet, at loquitur pridem cecinisse sonoris
Vocibus æthereis, haustis dum viueret aur s.
Lumina conduntur lethi iam pressa sopore;
Acrius at feriunt spectantia lumina circum.
Aures obstructæ mortis velut obyce voces
Reddere sponte studēt, resonatque hinc dulcius echo.
Spirant & nares tetrum sed mortis odorem;
At simul extinctas memorant tunc suauius auras.
Deniq. nil tangens penetrat vel pectoris ima,
Seu prope, seu procul incurras si forte feretrum.
Sic canit & luget stratus sed voce perempta,
Et citharam pulsat dextra læuaq. iacente.
Sic agit et syluas, cogit mansuescere tigres,
Et tumidas vndas lenit, soluitq. procellas;
Elatos animos, populorum corda stupentum,
Et quæ iam flagrant Mauortia pectora bello.
Quanquam vix vrbem lustrat elatus acerbo;

Im-

Immotusq; rigens feretro,& rapit omnia luctu,
Ac torquet citharæ cantu vel lustra ferarum.
Quin tristis resonare docet sua funera cælum,
Cogit & in lacrymas nubes,suspiria ventos.
24 Ast vbi sub styge delicias sibi sentit amatas
Eurydicen condi,tenebris petit ipse reponi,
Et loca senta situ stygiæ vicina paludi
Ardet,& infoditur penetrali viscere terræ,
Non Scytha vbi degat, sed mors & funus & vmbra.
Nulla Venus,nec Hymen,facies neque læta diei
Exoritur,sed nox ingens circum omnia stipat.
Tandem ibi pars fluit vnda viro,pars euolat aura.
Heu misero,Eurydice amissa miscetur & Hebro,
Permeet vt tandem ad stygias sic forsitan vndas;
Et repetat caras vmbris resonantibus auras.

VRBANOSIRIDOS LIBER TERTIVS.

ARGVMENTVM.

Extinctam Eurydicen sacræ ingemuere Napæę;
Insensæ ac statuunt cœcis absistere terris.
Hin piæ Apũ sobolis pereũt examina cũcta;
Quod Christus dolet exitiũ, patris vnica proles
Aeterni, arcanum matris subit inde lacunar;
Virginis vt tandem alta ope Apum sacer ordo
(resurgat.

EXCERPTA TERTII LIBRI.

1 *QVis sacer Dryadum chorus?*

2 *At ipsæ sacro nec infensæ Aristæo, sed potius Orpheo, & Eurydicæ. Insensæ sed enim illi Lamiæ, & mõstra Stygis, quæ Graij prisci orci tenebris obducti impio Carmine Napæas celebrarunt & Dryadas.*

3 *Verum sacræ Napææ, virtutum chorus, indignatæ cælo se continent, terris absistant. Irrunt Lamiæ, & genus humanum sacris extinctis Apibus omni labe præceps in Stygem agũt à veri & summi Numinis cultu auersum.*

4 Sa

Digitized by Google

4 Sacris Apibus gloria & gratia, Numinis consortium summi, Nectar elaboratur. cera suspenditur sublime meritum. Huic studio Nymphæ virtutes præsunt, atq apibus ipsis muneribus varijs nempè virtutum.

5 Virtutum morum geminus ordo, superus; & humanus pro vario mentis nitore gratiæ, vel naturæ, quem illæ sectantur anhelæ.

6 Prope vero Numini accedunt recto tramite virtutum trina culmina, quas theologas appellant.

7 Sed periere omnes humano generi Eurydice mente sopita.

8 Christus Aristæus tantum deplorat exitiũ, Apesq. vt reparet extinctas virgineum Matris thalamũ subit lubens.

9 Peneo Virgo nata Tempe lætissima interfluente gratia paradisum omnigenis floribus, & vitæ arbore beatissimum.

10 Gabriel, sacra iam Arethusa; Christi aduentum nuntiat matri, luctumque ex immani Apũ exitio.

11 Tunc Napæas inter nebat virgo enarrans orci labores, & diua trophæa, præsertim purissimæ quandoque virginis excelso partu ab orbe reparando.

12 Audito nuntio subeunti filio Penei inter vndas fornicis instar elatas iter aperit suauissimum.

13 Pari tum arte filius ad Matris penetrat Cryftallina tecta.

13 Vir-

14 *Virginis describitur mentis locupletissimũ lacunar.*

15 *Rerum flumina hic primum sacer Aristaeus humano obtutu à summo erumpere conspicatur Oceano.*

16 *Quo cultu à Matre exceptus, aduentus causam dum perconctatur?*

17 *Oracula filij.*

18 *Cur Verbum patris immensum humana succinctũ forma virgineum subire thalamum ad apes sacras reparandas necesse fuerit?*

19 *Virgine Matre duce Natus humana mente Protea sistit summum, aeternos penetratq. recessus, & fata rerum arcana.*

20 *Mens humana Dei solius virtute nihilo emergit excita. Artubus verò infunditur eadem vi, sed matris munere artubus apta parata materia. Nec semine opus est fabro, cũ in virgine Deipara virtus, Deus ipse, quibus immensum Verbum insternatur, exprimit artus.*

21 *Adam virgine satus terra, rubraq. Christi Conceptionis ex Virgine, typus insignis.*

22 *Virgo Christi Axis.*

23 *Sacri describitur Protei specus; fata vbi reposta.*

24 *Hic Natus Virgine Matre duce sistitur, rerum arcana vt humana mentis obtutu conspicetur.*

25 *Virginis ab vteri caelesti specula primum auctorẽ, rerumque secla, ac fata tuetur, aeternosq. recessus.*

26 *Matris arte transformem Protea tandem nexuit, propria quę edita forma.*

26 *Sibi*

27 *Sibi quidem ſemper immotus Proteus euentu rerum variο transformis occurſat, ſeu fulmen, ſeu pelagus, ſeu ignis, hiatus, coluber, leo, & omnia rerum miracula. At ſibi nitor blandus emicat omnis, ſoli inſenſus crimini, pœnaſq. minatur.*

28 *Ideo humanum genus vitabat, ſoli ſe prodebat hebræo. Sed virgini toto reſerato obuius ſemper Olympo.*

29 *Qua arte ſummum virgo reuinxerit Protea?*

30 *Quis tandem cæruleus ſit Proteus? turpes quas paſcat Neptuni phocas? quæ & æquora metiatur?*

31 *Protea quis Dryadum chorus? Quis grandæuus Nereus veneretur?*

32 *Quæ vis Protei fatorum?*

33 *Qua ratione ſe prodant Chriſto homini obuia matris ab aluo?*

34 *Rerum ab orbe condito reteguntur arcana ad Apũ vſque exitium.*

35 *Editis oraculis Proteus pelagi ſe mergit in vndis, vna & ſecum arcana de ſacra Apum ſobole reparanda. inde, vt doceat tamen Protei omnem abunde artem callens Natus, conſulit alta ſolertia Matrem.*

36 *Mater Nati luce viſtima vndas aperit cruentas; quibus Proteus ſe merſerit altè.*

37 *Natus probat. tum Mater Deo plena ſolennia, duramq. legem litandi proſequitur.*

38 *Expiet vt Apes ſummus victima eſt mactandus Oſiris ad aram.*

Digitized by Google

39 *Quatuor tauros, totidemq. iuuencas, quas tandē trahat ipse cæsus victimas, et pia munera secum?*

40 *Ipse tamen solus Apes reparat, proprioq. cruore.*

41 *Frondoso quo luco condendus Osiris?*

42 *Tertia aurora post quas Apes excitet? vberius sed nona?*

43 *Quæ nā vitulæ Hostia? Quæ ouis nigra mactetur?*

44 *Quæ mittenda lethea papauera?*

45 *Natus hilaris omnem subiturum laborem statuit, sacra pro sobole reparanda; gaudijsque & rationibus Matri expositis late perorat.*

CAR-

CARMEN

1 INſuper extinctã Eurydicen chorus omnis honorũ
Muſarum,& Dryadum deflet,Naiadumq.beatus,
Virtutum & ſupero, & quæ morum lumine ſplendent.
Nam mentis lætæ ſemper conſortia quærunt;
Et gaudent agitare choros in collibus altis
Aut lucos inter;mens reſtim vbi duxerit ima.
Eſt collis ſuperum; Eurydice ſeruatur amoenum,
Nempe nemus felix vndis,& fructibus vber.
2 Nulla ſed auctori infenſa eſt hinc Nectaris;Odit
Nullaque Ariſtęum,Eurydicen quod ſiſtere duram
Conatus ſemper fugientem obiecerit hydro,
Fabula delirat ſic thracis capta profani
Cantu;cuius Ariſtæo ſcelus impia vertit.
Hinc ſtudet inclamare pium,miſeratur iniquum
Et triſtem thracem,thalami violataque iura
Quin Orpheus cantu Eurydicen abduxit ab alto
Coniuge Ariſtæo enixo reuocare ruentem.
Debuit Eurydicen potius ſeruare nitori
Aeterni ſolis,Chriſto,mentiſq.diei;
Nec tenebras illi tetras offundere labis,
Queis ſolem arceret,fugeretq.per auia præceps
Calce premens hydrum,inde & ſe demergeret orco.
Fabula ſed mendax prorſus nec texitur,imo
Vera canit,Nymphas in Apes & mella furentes:
Non illas rutilas virtutum luce decoras,
Queis nemus eſt ſacrum,vernans ac ſemper amœnũ,
Lætaque gramineis ripis, Peneia Tempe.
Sed cæcas ſpecorum tenebris merſaſq. profundis:
Sphingas,nec Nymphas, lamias quæ crinibus, ore
Tam blando referunt Nymphas,ſed cauda venenum

 Vibrat,

Fulgori similis diuo propiorq.tonanti.
Cera tenax vigor est diues,cui præmia pendit
Immensa omnipotens,se ipsum fusumque nitorem,
Seu quo iam fruimur diuina luce retecta;
Seu quo transformes alacri spe nitimur astra
Scandere,& æterno iubari consistere tandem.
Præmia quæ nectar iam candida cera meretur.
Virtutes hilares Nymphæ cælestibus afflant
Auris,& præsunt fingendi nectaris arti,
Siue Apibus flores dum carpunt,mellaq.fundunt;
Muneribus varijs virtutum laude decoris;
Exercere quibus gaudet sua lumina virtus.
Innumera hæc sunt munera, Apũuè examina crebra;
Quæ studium cumulant per cerea tecta merendi;
Et meriti ceram excudunt,purissima stipant
Mella,fauosq;parant cælesti rore refertos.
Est Apis excelsi cultus,libare tonanti;
Thus adolere Deo,vt suaui vapor halet odore;
Atque aris solenni ritu imponere dona:
Est Apis æqua manus reddit cum iura petenti;
Et sontes plectit,mentesque coercet iniquas;
Pacem tutatur bello,sternitque superbos.
Est Apis egregiæ mentis fortissima Dextra,
Pectoris ac robur,subeat si forte pericla
Impauidumque necis,decus vt seruetur honoris.
Est Apis a blandis sensum compescere fœdis;
Virginis & pudor,& castæ lux candida mentis,
Ac premere ingluuiem,nec mergere labra Lyæo.
Quattuor hæ morum decerptis floribus agmine
Instructo coeunt,figunt & mellea castra.
At gemina hæc sunt,naturæ,deductaq.cælo.
Lumine quæ mentis gaudent,& quæ astra tuentur,
Seu potius iubar excelsum,vel Numinis ipsum;

Quo

Digitized by Google

Tecta petit nitidis felicia mersa sub vndis;
Alluitur quibus irriguum nemus inclyta Tempe.
9 En genus humanum pręceps delabitur amnis
Quo fata Virgo fuit, mortalis fluxit & vnda;
Peneo tamen inter suauia lętaque Tempe,
Vbere, muneribus diuis, cui gratia Nomen.
Perpetui hic flores vernant, velut astra nitentque
Omnigeni, & vitæ afflant immortalis odorem.
Pabula virtutum quæ apibus suauissima nectar
Mox liqueant, vbi sed placide digesserit aluus.
Obuia sunt hæc virtutum suadentia cultum
Irritamenta & felicis pignora vitæ.
Hic hilari violæ pallent, sanctoque timore;
Demissæ ac menti rutilant vaccinia fusca.
Inde rosæ vario scintillant suaue nitore
Albæ, purpureæ, diuini vnius amoris,
Et casti educunt candentia lilia mores.
Quid Tempe celebres, Penei aut fluminis vndas?
Horti deliciæ, Paradisus consitus hic est
Omnipotente manu, vastum quæ condidit orbem.
Et flumen pelagi instar Mundi quattuor amnes
Maiores fundit, cunctas quibus irriget oras.
Hic arbor vitæ profert sua poma perennis
Astra velut, procul omni vt sint à labe caduca.
Scilicet ille vigor, caueat qui crimina pressus,
Seruet & æternum menti haustam à Numine vitam;
Immensæ lucis semper pia carpat vt auras;
Nec fuscare sinit diuinæ lucis honorem
Elatas quascunq. leues super aera nubes.
Peneus verò voluit liquida astra, nec aurum
Aut gemmas defert, liquido sed currit Olympo,
Diuinis vndis, quin Numine perfluit ipso;
Dum studijs Deus ipse præest, & voluitur illis.

Digitized by Google

Nebat vt aulæis ſummum veſtiret Olympum.
Inſenſi interea curas narrabat inanes
Orci,Plutoniſque dolos,immania furta;
Atque chao cæcos numerabat acerba dolores.
Numinis at contra celebrabat ſumma trophæa
Orco ſeu ſtrato,ſeu cæli aliquando ruinis
Iuſtitia miſerante ſimul,ſed fœdere miro
Iam reparandis,cum Numen de Virgine naſcens
Inferre excelſis homines conabitur aſtris.
Hęc meditantem ſtipabant circum agmina mille
Cœlitum,& immenſos conatus Virginis orbis
Vel ſupra molem mentis,ſed mole ſtupebant;
Vt capere immenſum immenſo quoq. viſcere poſſet,
Digna parens Verbo iure hinc electa Tonanti.
Nam meditata Deum mentis faſtigia cœlo
Educit;nec iam ſatis illi hic ſiſtere,ſurgit
Innumeros ſupra cumulandos ordine mundos.
Exprimit ipſa Deum immenſo prope acumine Verbi;
Robore & immenſo Fidei,firmo que vigore;
Peruigil ac ſomno Verboq. Fide que perennat.
Hoc nitidum Verbum erumpit velut altus Olympus
Arcano mentis gremio,ſed luce renidet
Maiore, atque ſuis aſtris maioribus ardet.
Tum ſimiles Orbes in Numen torquet amoris,
Ingentiſque ſpei,cultus,omniſque decoris,
Elicit vt quotquot morum velut excitet Orbes.
Hæc dum mirantur faſtigia celſa Napææ,
Et cumulata poli ſupra iuga ſidera mole;
Quæ vincant Orbem, iubar imo nitore perenni,
Mentibus æthereis ipſis miracula denſa.
En Arethuſa hilaris reſeratam Numinis aulam,
Immenſam,æternam,capiat quæ Virginis axem
Nuntiat,aut potius ſe Virginis inferat aluo,

Et stupet hinc magis excelsus chorus omnis honorũ
Naiades,Oreades,Dryades,blandęque Napæę.
12 Tunc Virgo Penei altas discedere latè
Vndas mente iubet placida,simul atque pauescens
Numinis ad Sacras auras,quas nuntiat ales.
Flectitur inde tumens sursum,cauat vnda deorsum
Concaua ceu vallis supero sub monte reclusa,
Qua Verbum immensum penetret sub Virginis aluũ.
Prona Deo,sed plena Deo se subijcit ima
Mente terens sua;quæ cernit iuga surgere celsa,
Ac certare polo,propior tamen inde Tonanti
Sistit,& immensi genitrix demissa resurgit.
Numinis ancillam dum se pietate reuincit
Insigni,colitur mater,consorsq.tonantis
Hinc domina,& cœlo rerum,terraque potita.
13 Arte pari tunc tecta subit pellucida Matris,
Virginis atque aluum,quæ maior funditur axe
Immensum Verbum celso sub monte cauata
Valle ima fluctus tam grati fluminis inter.
Monte sub æterno,nullo qui culmine sistit
Diuinæ formæ,& Verbi fundamine nullo
Fine arcto;mirus sistendi in Numine nexus
Ima iacet vallis montis ceu faucibus hærens,
Humanam comprendens formam ita concaua circũ
Substruit,ac monti,vinclisq. tenacibus infert
Sistat homo vt Deus vno iam fundamine forma
Sed gemina, immensa; conclusa ac limite carnis.
Sic thalamum genitricis init qui condidit Orbem
Omnipotens,Matris Pater ipsæ æternus,& idem
Cum genitore Deus, rerum vna eademq.potestas.
Sed formam asciuit carnis,mentemq.tenellis
Artubus infusam penetrali munere vitæ;
Vt crescant, vigeant;menti sensusq. ministrent.

Se

Se Natæ Natum profert æternus & infans
Robore qua fulcit sistens sine fine beato
Consertam humanam formam, sed semine nullo
Naturam supra, arcana sub Virginis aluo.
Tunc lætæ matris curuantur protinus vndæ,
Peneusque omnis trans aera & instar Olympi
Flectitur eductus completque a Numine cuncta.
14 Lustrat homo Matris laquearia fulgida circum;
Struxerat ipse sibi quæ iam Deus, arte pararat
Ornatu, & mole virtutum Numine digna.
Vitrea nulla quidem forte, aut crystallina tecta,
Aurea nec fulgent, gemmis, adamante, smaragdis,
Compacta aut saphyris, nec cælo, astrisq. corusca.
Numine tecta micant: nam Numen Numinis aula
Immensi, vigor idem immensus, funditur vnum.
Numine plena parens vtero capit vbere Numen,
Immensoque sinu; tum immensis excipit vlnis.
Mentem aulam lustrat Natus se Numine stratam
Conspicit, ac Numen circum sine fine micare.
Solius memor est mater nam Numinis, ipsum
Affatur semper, meditatur laude perenni.
Præterit illa orbem, fastidit dum omnia solers;
Nititur & summum in rebus spectare parenrem.
Aeternos ipsos ad originis aula recessus
Mens rerum excurrit, queis secula nulla recurrant;
Orbis & erumpit claustris, ad inania circum
Tenditur, innumeri possent vbi surgere mundi;
Numinis immensas vt laxior hauriat auras.
Panditur atq; eadem omnipotenti fusa per omnes
Iam rerum campos, insessosq. orbibus orbes.
Immensæ vero Fidei fulcitur honore
Cæcæ, sed claræ nitidis à sole tenebris,
Visa sibi spectare Deum, dum credit abunde

Cordis tecta ſubit Natus,tum viſcera Matris;
Tractuſque immenſos geminari gaudet amoenos
Delicijs ſuperis ſolo ſe Numine dignis.
Eſt amor immenſus,ſpes eſt,cultuſq.perennis
Numinę quo flagrat Virgo,colit,vſque, veretur
Excelſum nomen ſimul ipſo freta vigore.
Principium hic audet Mens primum humana tueri
Magnus Ariſtæus dum Virgine ſidit Olympo;
Tempora & vnde fluunt,& res,ceu temporis amnes.
Oceano immenſo decurrere flumina ſupra
Aethereis vndis,radijs nitidiſque diei;
Aſtra rotari,torqueri axem lege perenni,
Surgere & eoum,occidumq.occumbere ſolem.
Sic ſuperas mentes pelago prorumpere vitæ
Aeternos amnes,ſed adhuc labentibus vndis;
Alueus vt cœlum tranſmittitur immortalis,
Perpetuis lymphis,ſemper dum ſecla recurrunt.
Munera nam vitæ fugiunt,& lumina mentis
Omnia dum luſtrant,ocyſſima oborta premuntur.
His geminis ſuperis ſubmitti bina deorſum
Flumina,terrarum,& generis cuiuſque caduci;
Cui ſenſu obductæ mentis allabitur vnda.
Quattuor hæc ſunt prima vberrima flumina rerum,
Quæ ſuperas,imaſque rigant menteſq. plagaſq.
Præterea innumeros alios à fonte minores
Proſpectat fluuios decliuibus vndique ripis
Aequoris ad ſalſi iam patria regna fluentes.
Nam cuiuſq.rei velut agros irrigat amnis
Numine ab Oceano voluens tot munera, lymphas
Diuæ ſemper opis,res vt ſeruentur,& extent.
Omnia,& ad metam certant decurrere Numen.
Sed magis huc mentes properãt,quæ; ſemper anhelæ
Felices auras,& gaudia plena repoſcunt.

Affluit

Digitized by Google

Affluit his vero magis,aut minus vnda salubris,
Lymphaque vel locuples,pelagi prolege fluendi,
Libero & vndarum imperio,quo sponte redundat.
Libera & hinc quoque mens fusas aut excipit vndas
Cælo prænitidas,proprias aut euomit atras.
Inde Tagus felix auro micat,astraque voluit.
Fluctibus ast alij exundant,sæuisq.procellis,
Qua tumidi cęnoque graues subeuntque,ruuntq.
Sed raros videt à lymphis rutilare coruscis
M..stus Aristæus terræ caligine pressos.
Innumeros quanquam retegit super astra beatos
Ire quidem æthereis semper stellantibus vndis,
In pelagum,atque hilares locuplete irrumpere gaza.
Diuertisse etiam magna cælique ruina
Præcipites alios,cæcumq. ruisse sub orcum.
Ingemit at prope quæ terras tot flumina lambunt
Omnia deflexo cursu prorumpere fœda
Colluuie Cocyti ad stagna,stygemque profundam
Vi rapida,qua tellus tota dehiscit auerna.
Inde & apum exitium generi,clademque ruisse;
Vndas dum lethi libant,immane venenum,
Humani generis crimen de labe parentis
Traductum,iubar vnde extinctum mentibus imis,
Offusæ ac tenebræ æterni ad noctem vsq.labori
Deflet Aristæus,geminataq. semper acerba
Tot scelera inuisæ prolis,quot litora arenis
Sternuntur,pelagusque fremit,Syrtesq. procellis.
Sic Matris thalamo moerens,sed suaue recumbit;
Hinc conatus opem reparanda ad damna referre
Humanam formam;possit qua ferre labores
Vita Deus felix,& curæ nescius omnis.
16 Mente Deum genitrix subeuntem à culmine Olympi
Viscera sacra colit,fœcundam Virginis aluum;

Hu-

Humana ac forma ceu nubis opacat honore,
Vt iubar arcanum sacris intermicet vmbris.
Oscula dein genito libat complexa beato
Ipsum vtero, nec opus medio dare brachia circum.
Atque dapes parat, apponit mensisque decoris
Delicias virtutum omnes, quas condit amore
Numinis immenso, Ambrosiam supra ætheris escam.
Mensa nitet diues, mantili instrata vel ipso:
Sole, Deo gratæ radijs lucisque refulget.
Gratia mensa placet, seu mens tam grata tonanti
Virginis eximijs Epulis onerata decoris.
Pocula nec non propinat suauissima laudis;
Relligio dum adolet thura, atque incendit odores,
Imponitque aræ, supra quæ surgit Olympum.
Affatur mater genitum, funditque beata
Verba, quibus cælo potuit deducere Numen.
Prona colit, surgit, plaudit, sub pectore cogit.
Quid mea tecta petis, cui nec satis astra paterent.
Orbis nec vastus, iubeas nec surgere quotquot?
Immenso recubas vtero, solioque paterno;
Astra regis, digito tot circum anfractibus orbem
Versas; concludis terram pugno, æquora, cælum:
Quid mea tecta subis nunc? cur meum inane lacunar
Angustum ac thalamum, nec stratum diuite gaza?
17 Audit ab abstrusa genitum aluo suaue tonantem.
Hæc patet aula mihi cæli fastigia supra;
Innumerosque orbes virtutum culmine maior;
Vno quæ minor est solio, gremioque paterno.
Huc me compellit reparandi æterna cupido
Mellifici generis funesta clade perempti:
Nectaris atque iterum libandi pocula grati,
Id mihi nam cibus est vna potusque beatus.
Hic hausi mentem simul atque oracula patris,

Tra-

Tantam qua possim opportune auertere cladem.
18 Nam Deus ipse scelus cum patre ac flamine multo,
Haud lito: mens socianda fuit mihi,qua deinde litarē
Iam Deus atque homo, sit satis vt vis æqua litandi;
Qua Deus,immēsa,quà homo,supplex,prona,rec liuis
Sic scelus immensum,immensi quod læsit honorem,
Nunc supplex immensus ego satis vsque rependam.
19 At tibi Mater ago grates, referamque supremas:
Quod Duce te mihi fas sit nunc seu sistere Protea,
Seu penetrare specum trans temporis æquora mersā
Aeternis salebris,pelagi scopulisque profundi.
Dux es,qua te Matre satus nunc sensibus auras
Humanæ vitæ carpo,mentisque reductæ:
Qui Deus æternus micui,mens semper origo
Lucis,& hinc radijs perfundo lumine cuncta,
Humana sed enim quia mente & carne luendum;
Hac aperire viam ad Protei vestibula cogor,
Rebus vt exitio lapsis oracula quæram.
Inde tua luce,humana qua mente potitus,
Lustro parens orbem,Protei nunc specto recessus.
20 Semper Mens equidem superis deducitur oris
Omnipotente Dei nutu, nec condita virtus
Somno sopitam æterno vigil exciat vnquam;
Quæ solo petit omnipotentis surgere iussu.
At vasi instructo,tersoque includere carnis,
Est opus immensi,ascito sed munere matris,
Quæ liquidos parat vber,deducitque Pyropos;
Vas queis arcana theca struat arte magistra
Rerum Opifex Summus vario ceu seminis ictu,
Mæandris vitæ, sensus sinibusque tot actis.
Arces virgo virum, sensus est nulla voluptas;
Aluum cum subeo nitor omnis ego ipse,Patrisque
Gloria fœcundi immensa sine coniuge prole.

Ver-

Digitized by Google

Verbum nam ſoli cieco ſolatia menti.
Non opus eſt valido,calidoque vigore virili;
Cum Deus eſt virtus prolis, fugit inde libido.
Vbertas roris; iuberis calor arcet amoenus
Aeſtum acrem,viridi terras conueſtit amictu
Vere quidem lætus circum ridentibus aruis,
Tellus vt viruit primum cum condita virgo.
21 Hac ſatus eſt homo,quem primum tũc ſurgere iuſſi;
Omnia cum circum terra,cæloque teperent,
Et flarent Zephyri, quæuis ac ſuauior aura.
Sat mihi nam fuit autori gleba illa,rubenſq.
Virginis & terra limus,prodire iuberem
Vt genus humanum,& mentis decerperet auras,
Qui nihilo eduxi omnipotens cælum, æquora, terras.
Cur nequit eſſe ſatis tellus,quæ fulget Olympus
Virgo tua,vt ſol exoriar rerum inclytus auctor
Inſidens axi ſolio,vectuſque quadrigis
Ipſe tuis,mea dum me torqueat vna poteſtas?
Sic ego luce tua nitor ſol ortus Olympo
Diuite ſede mea, iubaris gemioque refuſi.
Hinc Orbem luſtro humana quoque mente beatus,
Imum vna ac ſuperum,à ſupero tamẽ haurio & imũ.
Non à te radio qui terras,æthera luce
Compleo,ſed tua lux,Mater,mihi ſternitur aula,
Siue vbi dego,ſiue meis quæ viuit ab auris
22 Virginis illa tua eſt aluus,ſociatur at iſta
Et vitæ & menti geminæq.hominiſque,Deique.
Torqueor axe tuo, indefeſſis metior orbem
Viribus,æternus diſtinguo tempora terris:
Hæc mea ſacra via eſt,dirimo noctesq.dieſq.
Naturæ & legis, tenebras,& crimina trudo.
Semper ſed ſpe cto ſuperos à lumine felix
Immoto,terri quanquam conuertor in orbem.
Mor-

Mortalis ſenſu,ſupera ſed mente beatus.
A te ſic adij ſacri veſtibula Protei,
Quo ſine Apum fas nunquam ſit reparare ruinam,
Axe tuo citus,inde orbem complexus & aſtra.
23 Eſt ſpecus in medio pelago ſine limite fuſo
Aeternos inter ſcopulos,trans tempora ſyrtes;
Quo penetrare auſint hominum veſtigia nulla.
Sed neque fas ſuperis arcanum aperire Lacunar,
Fatà vbi tot rerum pendent Oracula Protei;
Sternitur æternum æterno Proteoq.cubile.
Quo duce tam cunctis cæcum penetrare receſſum
Fas mihi ſit? Quis iter pandat,ducatque,reducat?
Culmine & à quo oras retegam alta nocte ſepultas?
Quo ferar axe potens manes aperire profundos,
Et terris etiam ſummum reſerare cacumen
Aeternum,immenſa luce omnipotentis Olympi?
Eſt opus,eſt virtus immenſa,ego claudo,recludo
Autor,opuſque vnus Deus idem homo foedere miro.
Sed tamen humanæ mentis veſtigia figo,
Hoc iter vt teram ad arcanum,merſumq.lacunar
Fatorum Protei quæſitum oracula rebus.
24 Hinc Duce te retego Mater iam tecta profunda,
Aterna ac generi lapſo quoque fata reuoluo;
Humanæ mihi quod genitrix aſflaueris auras
25 Vitæ, vteroque tuo placide nunc geſter Olympo;
Vnde orbem ſpecto circum,immenſumq.Lacunar
Autoris rerum,pendentia & vndiq.fata
Humana ipſa mente,Deus quæ arcana paraui.
26 Expertus forma varium,ſpecieq.fugaci
Transformem Proteum, propria vt ſe proderet vltro
Arte tua tandem vinctum,nexumq.coegi.
Omnia nam ſubitò profert ſpectacula rerum
Diuinum iubar arcanum,ſeu luce retectis

Omnibus æterna, ſeu cura alcaque paratis.
27 Prouida mens ſtabili ſerie, variaq. gubernat
Cuncta opportune, quæuis nec negligit ima.
Sic rerum euentu transformis ſæpe videtur.]
En tetros Manes ceu fulmen adegit ad orcum.
Orbem ceu pelagus ſtagnauit, & obruit vndis
Vel iuga celſa, genus merſit ſub fluctibus omne.
Pentapoli generi auerſæ velut impluit ignis.
Glutijt & medijs caſtris immanis hiatus
Vt ſubitò tellus dehedit vatis ab ira,
Miti, relligioſa à ſacris mente rebelles.
Igniuomus populos coluber, crimenq. momordit;
Inſilijtque leo in vatem, temerare quod auſus
Mendaci parens vati mandata tonantis.
Omnia ſic rerum ceu ſpectra ſubire videtur.
At nitor eſt omnis blandus, ſemperq. beatus
Mens Protei, quam rerum nulla obduxerit vmbra;
Luminibusque pijs arridet diues amoris.
Infenſa eſt ſceleri ſoli, poenaſque minatur;
Aut etiam exercet ſontes, reprobosq. fatigat
Aeternum, ſpecie quibus hinc ſpectatur acerba.
28 Criminibus varijs Stygis inſtar & atra fluebat
Vndique iam tellus corrupta mente, fideque.
Inde exoſa Deo, Proteum eſt experta tenacem.
Nam genus inuiſum fugiebat nocte ſepultum
Mentis, & ad tetras præceps ſub Manibus vmbras.
Lucidis fundebat tantum oracula crebro
Aeternus Proteus, reliquos vitabat inanes;
Vana quod ignaui colerent ceu Numinis auras,
Sidera vel cæli; quæ finibus arcta cientur;
Et pecudi rutilant, nec mentis luce renident.
Sed quam calce premunt terram coluere recliui
Pectore, & erectis adolent iam thura ſub aris.

Pię.

Præteriere nihil venerati ſordida quæque;
Educta ac cælo ſummo dignantur honore
Moribus imbuti deceant qui luſtra ferarum.
At tibi ſancta parens omnis reſeratur Olympus,
Quæ circum ſurgis virtutum culmine maior.
Pulchrior at longe rutilas ſimul omnibus aſtris.
Nec iubar immenſum nubes ceu labis inumbrat;
Halitus aut tenuis terra, aut pelagi excitus vndis.
Hinc ergo te cælum ſubij, qui compleo Numen
Omnia, te ſolio inſiſto ſuper æthera fuſo.
29 Hic mea mens hominis Protei veſtibula ſacri
Arcanis adijt pennis, Proteumq. reuinxit.
Scilicet arte tua genitrix, qua Virgo, parenſq.
Numinis vna potes, coniux, nata eſſe tonantis.
Ars immenſus amor ſolo eſt quo Numine flagras;
Vt Numen referas transformi viſcere ſemper.
Ars nitor eſt morum, præſulgens Virginis aluus,
Et mentis iubar immenſum, quo Numine tota
Dilecto rutilas meditata in Numine cuncta.
Hac rapuiſſe Deum, atq. vtero clauſiſſe reuinctum
Arte parens mira gaude ſimul vna Tonantis
Et nata, & coniux, qua præſtas omnibus arte.
Sic Proteus vinctus patris ſapientia Verbum
Virginis en vtero recubat, ſpecto vnde profunda
Fata ego Mens homo, ſed Proteus qui ſiſto potenter
Ipſe, Deuſq. tono humanæ ſub Nubis honore.
30 Ille ego Cærulæus Proteus qui metior æquor
Aeui labentis; Neptuni vbi paſcere phocas
Iam ſtudeo turpes quanquam atque immania cete;
Sontes, quos tamen æternis felicibus auris
Deſtinat altus amor torquentis ſidera Patris,
Et iuncto bipedum curru vehor ales equorum,
Fluctibus & mentis medijs, cordiſque ſecatis

Digitized by Google

Consilio rapio Phocas,& cordis amore.
31 Me Dryadum chorus,ac Nymphe venerantur vbique
Gloria virtutum, Nereus Grandæuus & ipse,
Seu fidei lumen,pelagique propago decoris,
Nereidumque parens ex Doride mente sorore.
Fata ego tot rerum æterno sub pectore condo.
Sed sociatæ fas est illa recludere menti.
Omnia clauduntur Mater,sub Virginis aluo
Fata tua,inde mihi primum reserata patescunt
Infanti,qua mente homo lustro à Numine cuncta:
32 Fata quidē haud quæ adigāt homines,& vincula ne-
Pressa libertate,sinant sed tramite certo (ctant
Hos ruere,aut ducant illos ad culmen honoris.
Nam neque caligat Numen,dubiumque resistit.
Sed neq. quod fore verum est,nec fore id & fore verū
Iam simul esse potest:certa est præsentia rerum.
Inde nec est anceps quæcunq.ad tempora spectet,
Posterior,prior,elapsa aut oritura feratur.
Semper idem effertur certo pro tempore certum;
Cum prodit, donec superest,quod & ante futurum,
Elapsum post à vario sic dicitur æuo.
Fataque dicantur mea firma effata Tonantis.
33 Non tabulis descripta lego,nec tradita voce
Audio,sed res contueor sub fata repostas.
34 Aeternum siluisse orbem sub Numine fuso
Nullis iam rerum spatijs,cum tenderet oras
Omnipotens nullas,& tempora nulla rotaret;
Sed soli sibi qua præsentia funditur omnis.
Excitus inde orbis surgit, nihiloque repente,
Annuit, vt Numen,coeptum tempusque rotari.
Astra nitent sursum,vernat dum terra deorsum.
Mentes insidunt superæ cælestibus oris;

La-

Lata & lege Deo autori parere iubentur;
Vt tandem à meritis diuina luce fruantur.
Numinis est opus extremum, dum conderet orbem,
Humanum genus; vt terræ, pelagoque præesset,
Hortis delicijs illi sub sole paratis
Eoo, superum sedem qui suaue referrent;
Delicijsque redundarent alti instar Olympi.
Huic quoque iura poli dantur, mereatur vt astra
Scandere felicem sedem fulgore beato.
Illico at excelsi temerata lege ruerunt
Sidera mille quidem, superum pars tertia cæcas
Ad Stygias oras detrusi, mente superba,
Conflictu innumeras inter reprobasque, piasque
Aeternas mentes, complebant quæ agmina cælum,
Hesperus hinc acies tetras Dux instruit ater,
Conditus ille quidem summum inter sidera lumen
Cui saltem, nullum præstaret luce, decore.
Inde Michael Dux rutilat felicis Olympi;
Sternit & immanes acies, truditque sub orcum.
Et rerum à summa conspecta luce potitur.
Trux me ille impetijt, mea sceptra tenere superbus
Cornibus elatis cupijt, solioque paterno
Deturbare hominem sacra Te Virgine natum.
Hinc renuit parere mihi, submittere verbo
Pronum homini se, mētium & inclyta stēmata, fasces,
Agmina tot cæli, rutilantia castraque Olympi.
Haud ipsum superis, cælo, terræque præesse
Lege mea summum veluti sub Numine Regem
Commonui expectare Ducem; post secla rotanda
Plurima tum iussi Matris qui prodeat aluo
Numen Verbū, hominemq. & humū sup astra ferētē.
Interea colere immenso quæ foedere summo
Hæreat humanam mentem quandoque, hominemq.
Qui

Digitized by Google

Qui Deus insidiat solio patris æthera supra.
Ore reluctante infrænis tunc fulminis instar
Ire hostis cælique plagas,& sidera circum,
Diruere eniti,terebrata altaque ruina;
Iam Numem,legem latam, sceptrumq. perosus
Autoris rerum vesana mente superba.
Quin ipsum Imperio Cæli,Terræq.rebellis-
Deturbare studet,soliumque inuadere Olympi
Excelsum,inde sibi submittere cuncta tonanti.
Id suadere statim perfricta fronte laborat
Agminibus superum,vt sua tam impia signa sequãtur,
Et generis celsi,mentis puræq.solutæ
Culmine,& hinc cæli dignæ haud patiantur honorẽ,
Numine sub carnis suscepta mole daturo
Iura sibi imperio æterno sub calce terendum
Humano,terramque poli sceptra alta tenere.
Ast ubi fida Deo confligunt agmina Diuum;
Et totum mugit cælum Michaelis ab alto
Et sacro tonitru, Tonet an quis Numinis instar?
Quis certare Deo simili virtute decorus
Audeat? aut cui se autori componere fas sit?
Inde inter superas acies hoc nomine clarus
Strenuus hic Dux emicuit,dictusque Michael.
Sternitur,& præceps hostis turbatur Olympo;
Immanesque acies retro iactantur ad orcum,
Harpyæ,Eumenides,Titanes,Monstra Chimeræ,
Astra prius toto rutilarunt quæ vndiq.cælo;
Hesperus atq.nitor Briareus vertitur horror.
Tunc furit ille magis stygias illisus ad vmbras,
Et terram quatere excussus iam nititur axe
Ipse quidem,tetræque acies quas atra coercet
Nox,styx alta premit deiectas turbine cælo,
Infensum genus est homini mihi,& inde perosum
Me

Me quoque vel Numen genitum De Numine Verbũ,
Excelsam ac Triadem,& quicquid parere tonanti
Comperit,aut fudit quicquid diuina potestas.
Quin propriam lucem, propriæ seu lucis honorem
Immanis furor exhorret, qua Numinis icon
Mens primum emicuit referens iubar exijt vnde.
Hinc vecors diuam studuit corrumpere formam
Auersa mente,impressit quam conditor auris
Aethereis fusis,sibi sed corrupit iniquum.
Restitit at clarum genus,hostem trusit acerbum,
Deperit immanes tenebras,qui crimina terræ
Soli inhiat sceleri,lucemque auertere curat;
Numen si posset delere,& condita circum,
Confusa,vt nihilo iaceant demersa peræque
Autoris,rerumq.omni tunc luce perempta,
Ne reliquis Numen præstem sublimis origo,
Dirus vbi haud potuit draco rebus ab axe præesse.
Inde hominem exagitat terras deiectus adimas;
Nempè meum genus,hæsit quæ natura Tonanti
Iam mihi,sed petulans hostis inuidit honorem.
Eurydicen generis primam,tristemq.parentem
Insequitur,coluber'technis fallitq.recuruæ
Immanis caudæ,multa quam condit in herba.
Virginis ore extans perimit sermone,veneno
Eurydicen,simul inde virum,genus atque futurum.
Sic prolem humanam morti despondet & orco
Illecebris Orphei sensus,mendacibus auris;
Queis gaudet resonare caua testudine curua,
Pondere seu pressa scelerum,sed enim intus inani.
Hinc mihi Apum toto periere examina cælo,
deliciæq.pij virtutum Nectaris omnes.
Qua genus extinctum reparem nunc arte salubri
Alma parens?Proteus nam post hæc edita fata

Re-

Digitized by Google

Restitit,& vasti pelagi se mersit in vndis.
Posse latere nihil natum solertia Matris
Callet,& alta premi simul atque oracula fundi
Scitantis geniti,qui Verbum est Patris,ab ore.
Nam Matrem ille docet rogitans,monet atq.futura.
Ergo pauca refert genitrix affata sub aluo
Arcanis radijs afflanti oracula Nato.
36 Cuncta patent,fili,diuina luce retecta
Nunc tibi, nec se vnquam Proteus vi subtrahat vlla,
Fortè aut clam summo cęli,terręque Magistro;
Iam rerum domino,Aegiq.hominumq.Deumque,
Et tandem humani generis pro clade saluti,
Astrorum reparare ausis qui funera solus.
Est Proteus diuum pelagus,sapientia fusa,
Immensis placidis vndis semperq.redundat;
Aequora,& à nullo quæ educunt gurgite fluctus:
Quas igitur iactu dederit se protinus vndas
In liquidas pelagi Proteus,qui firmus vbique
Immotusquæ viget, nec vis ipsum vlla ciebit?
Scis fili hunc pelagum fundendo vndare cruore,
Expiet vt crimen generis reuocentur Apesq.
Fluctibus his Proteus,mersitq. sub æquore rubro
Cæruleam frontem qua cælum gestat,& orbem.
37 Tum Natus: genitrix sublime oracula pandis.
Hæc freta sunt Protei,inde opus est emergere mũdũ,
Sidera siue noua,& cœlum,terrasq.beatas.
Hinc nectar fas est haurire,examina surgent
Hinc & Apum,hisce Deo sacrisque litabitur vndis.
Excipit hęc genitrix, demittit lumina tristis,
Atque hilaris simul,orandi solennia ad aram
Plena Deo memorat,duram legemque litandi,
Illius afflata auris,cui tam arcana profatur.
Victima sed victrix,infit,summoq.triumpho

Cæsa

Cæsa cadet;cædit simul at dexrra vna tonantis
Ipsa,idem ut reparet Dux,victima,& Ara,sacerdos
Queis cadit à telis,cæli,terręq.ruinam;
Occiduis surgetq. potens tum victor ab oris.
Quattuor hæc supra tauros,totidemq.iuuencas
Expiet omne scelus,quotquot mactauit ad Aram
Vnquam Aaron,genus inde sacrum,Natiq. Nepotes.
Expiet eoos,axem lustretq.boreum,
Austrum nec non,occiduos ad sidus vtrumq.
A mundi cunis suprema ad funera mundi.
Expiet innumeros populos,simul inferat astris.
Inde cruor fusus totum iam perluit orbem
Vel pelago maior,lęsi cui Numinis ira
Mergitur,vt miserans surgat clementia lympis.
38 Hic bos mugitu valido simul æthera,terras
Compleat ante aram,mactatus sidera condat
Ingenti luctu,surgens educat Olympo
Terras,atq. pios soluat sub viscere manes.
Magnus Osiris erit,verus summusq. Serapis,
Sol Orbis,rerumq.sator,Deus ipse,Deoq.
Victima sacra simulquæ,sic mactatur ad aram;
Patre Deo genitus primum,tum Virgine Matre
Forma pro gemina,Deus est qua, & victima sacra;
A Patræ æternus,Natus post secula matre.
39 Quatutor at tauros præstanti corpore cæsus
Ipse trahet,totidemque iuuencas fortis ad Aram;
Insignes fidei testes,fusoque cruore
Innumeros,sed enim discretos clade quaterna.
Immolet Hebræus,mactent toto orbe Quirites;
Sæuiat Ismael,laniet tandem hostis amarus
Nominis excelsi postremi ad funera Mundi.
Sexus vterque cadet,Tauri simul atq.iuuencæ,
Fortes sed primi fusi virtute cruoris,

Vt feruent quo æterni viuant,Nomen Oſiris
40 Hic ſolus reparabit Apes,& munera cæli
Reſtituet,ſoboles vnde,& rediuiua reſurget
Alta illa; vt nectar fundat,libetq. cruorem.
Frondoſo interea luco condetur Oſiris,
Seu tumulo lætos inter, ſemperq. virentes
Felices hortos ſupra vel ſidera cæli,
Cæco ſeu terræ gremio Maneſq. profundos
Inter,qui iubar expectant ſine fine diei.
Tertia poſt vbi læta ſuos aurora capillos
Sparſe it a cęli rutilantes culmine terris;
Deſeret is cęcum ſaltum rediuiuus vtrumq.
41 Ortus iam ſol;ſecum educet ſidera Manes,
Haud tetras vmbras,noctiſq.immania ſpectra;
Inferat vt cælo tandem aſtra educta profundo,
Atq. ibi condantur,ſed ſolis amicta nitore.
Surgere Apes ſenſim videas tunc viſcere ab imo
Exciti Oſiris,dum blandus ſua lumina profert
Obuius ipſe ſuis perculſis clade Magiſtri.
Aſt vbi nona dies exorta retexerit orbem,
Vulnera ceu ſoboli palpanda reuiſet Oſiris,
Confoſſumq. latus proprium rediuiuus ab orco.
Tunc verò,mirum,toto per uiſcera cari
Aſpicient liquefacta vtero,ſed amore Serapis,
Stridere Apes primum,& diuis erumpere coſtis;
Surrexiſſe fide teſtantes Nectaris ore
Quem palpant hominem Dominum,ſimul eſſe Deūq.
Hoc primum examen,ſoboles ceu ſumma Tonantis
Prodit ceſſa,petens felicis culmina Olympi,
Nube quidem fidei immenſa,quæ,ſidera,ſolem
Tam locuples condat,tueatur,vt alta ſuperne.
Sic ſuperis ſidit ramis,& Numinis vuas
Demittit,flores fragrantes vndiq.libat

Suaue

Digitized by Google

Suaue Deo, nec non diuina luce coruscos,
Et pelagus potat diues, quod origo redundat
Amnibus omnigenis, vndis omnisq. decoris;
Quæque Apis vt terris etiam vel pondere pressa
Molis, iam degens carpat sua pabula, potum
Hauriat, inde Deo vescens, bibitura Deumq.
42 Hostia at hæc eadem vitulæ, sed nomine sacra,
Aut ouis, & nigræ semper mactabitur aras
Ad celsas, nitidas, nullo fusoq. cruore;
Eurydicæ vt pinguis vitula, alta at lacte tenella
Libetur, tristi sed ouis sit nigra marito.
Mentibus en cibus est, potus Deus ipse, dapesq.
Cæli deliciæ, diuo seu mensa palato
Digna, epulæ superum, carchesia Numine plena.
Pascitur Eurydice Ambrosia, dum est vsq. superstes
Hic equidem fuso diuo rediuiua cruore;
At sensu extincto inferiæ nigraq. dabuntur
Tunc oue, vt obscuro soluantur carcere Manes;
Nempè pij, fusi virtute cruoris Osiris.
43 Nec non mittentur lethæa papauera, somnum
Vt capiant moestæ, vinclis presleq. labore
Perpetuo Mentes, donec tergantur ab igni;
Expiet atque labor commissa piacula durus.
Conciliant somnum placidę sine labe quietis
Manibus hisce pijs hæc sancta papauera, curas
Quæ precibus fusis arcent, pœnasq. relaxant
Purpurea vt vernant Mactati ab Osirjdis vnda.
Orandi hæc alta est lex, Heu, sed tristia fata
Hæc tibi, Nate, manent; mihi funus, gladius anceps.
Annuit his Natus dictis, oracula lætus
Excipit, à genito genitris quæ fuderat ipso.
44 Gaudia summa, refert, mihi sint hęc funera Mater
Et dolor, & gemitus profusa ac vita cruore,

Triſtem ſi modo Apum ſit fas auertere cladem.
Gloria Apes florum, Hortorum, nemorumq. per ibūt
Vna omnes, luctu immani terræq. polique?
Glutiat ingenti blandum genus omne barathrum
Ore, tot excelſas fingendi Nectaris artes?
Sic genus omne meum trux hoſtis proterat orcus
Mente mihi infenſa, me hac clade vlturus iniqua
Exoſus queis præſum orbi mea ſceptra Tonantis,
Humanam renuens formam, ſolioque recliuem
Immenſo Verbo, ſuperis quoque iura ferentem
Supremo cultu venerari in Numine nixam?
Perdere me vecors inhiat, genus inde tenellum
Inſequitur nitens mihi ſceptra reuellere lucis.
Odia me primum feriunt, ſed mente ſuperba
Immani vana, furit vnde agitatus inanis
Altus cocytus, tum & Apes iactare laborat;
Munere qua dulci ſocientur nectare fuſo,
Et mihi Verbo homini, & Patri vna ac Flaminis auræ,
Cui Triadi potum felici à Nectare fundunt.
Hæc ſoboles mea, Regna hæc ſunt, auguſtaq. tecta,
Cerea quæ fingunt cultu, tum nectare complent.
Regna decora fretis, vndis quæ ſuaue redundant,
Fluctibus ac refluunt tumidis, ſed nectare dulci.
Nectare tot fontes, tot riui & flumina circum
Manant, quin montes complet, campoſque, vireta,
Arua, atq. imas valles, tectaq. caſtraq. & vrbes.
Omnia ſtipantur conferto Nectare, Apeſque
Ipſæ etiam nectar viuunt, ſapiuntq. palato
Numinis, omnis honor, virtus, & gloria cultus.
Quis te contemnat Genitrix? tua culmina ſterni
Quis ferat? an te prodam; hoſtis diſcerpat vt artus
Matris Verbi hominis iam Cerberus ore trilingui?
Te magis ille quidem eſuriat, ſitiatq. nefaſtus

Digitized by Google

Perdere,quam reliquum inuisum genus omne decorũ;
Quod propior luci rutiles,ceu Numine fœta.
Nec iam siue famem sedet,restinguat anhelus
Siue sitim cunctis orcus simul ore voratis,
Atque cruore hausto,nec si orbem forte ligurit,
Ebibit aut vastum pelagum,terrasq.polumq.
Glutit,vel quicquid possem iam condere Numen;
Ni me corripiat furor hic Phlegethontis,Auerni,
Immanis,rerum causam,certamq.salutem;
Omnia,seque ipsum subuertat origine cassa
Excors,se exous me dum insectatur iniquus;
Vt nihilo æque sic demergat cuncta profundo.
Vita ego nec desim,quisquam nec diruat orbem,
Aut mea sceptra,potens mea quæ iam dextra tuetur.
Sed nec Apes diro exitio sic deleat omnes;
Quæ mihi deliciæ,cęli inter & astra coruscent;
Quin etiam supra,fundant si nectar abunde,
Ac diui primum summi ceu munus amoris.
Ipse ego Apes inter numerer Rex summus Olympi,
Vna Diuum,hominumq.& qui axem torqueo nutu,
Iam Deus,idem homo,nectareo pelagoq.redundo.
Tu quoq.Mater Apis,cælum quo nectare comples,
Ac terras,suaui mira dulcedine gaudes.
Mens tua vasta,parens,toto patet amplior orbe;
Innumerosq.capit,dum certat amore Tonanti.
Aethera quot vertis virtutum,sidera,solem,
Educis mundo immenso fulgore beatum.
Vndiq. sed manas pro nectare Numine fœta.
Vt te præripiam funestis Manibus orci,
Immani ac baratro,tibi quod vasto ore dehiscit;
Et seruem genitrix tua Nectare dulcia regna;
Vnde dapes patri,& conuiuia fausta parantur,
Me labor exhilaret lætis felicior auris.

Nec

Digitized by Google

Nec pœnas horrere licet, mortemq. pauere,
Gaudia cui sint vna salus, & gloria Matris.
Quid memorem genus omne piū quod surgit ab ara,
Victima cædar vbi, fusoque cruore litabo
Ipse ego, cui faciam summus Me sacra Sacerdos.
Prodeat ex latere hoc reserato cuspide dira
Ingens, Mater, apum vis totum vt compleat orbem;
Vertat & in nectar diuo dignumq. palato
Quicquid delibent, aut fusa examina tangant.
Cæli progenies serie deducta perenni
Dum rotet æther, certa lege ac sidera vertat,
Numine me sata, pascenda, & Me Numine semper,
Vt me distendat summo ceu Nectare cellas.
Victima pergam igitur sublimes lætus ad Aras.

VRBANO SIRIDOS
LIBER QVARTVS.

ARGVMENTVM.

Victima tunc Aram cædendus anhelat Osiris:
Et tandē se vltro patri omnē imponit honorē
Certa salus Apibus, subito queis afflat & auras
Æthereas vitæ, liquefacto ac viscere fundit
Agmina mille Pia, vberior sed luce suborta
Auroræ nona, lustrique, ætatis, & cui.

EXCERPTA QVARTI LIBRI.

1 *CHristus anhelans crucem, quid interea matris thalamo cunctans æterni Patris iussu peruigil meditetur?*

2 *Ibi Religione, erigit Aram, succendit amore Crucis ligna, victima sic ut mactetur iugis amore, Apes suas reparare laborans.*

3 *Tempora anhelus celerat, noctéque intempestæ, erumpit, imo ipso à Numine exorto sole ꝓfulgido die cun-*

Digitized by Google

cunctis qui dierum praluxerit auris.

4 *Fulgor huius diei describitur, terra, unde sol surgit, in astra, cœlum locupletissime radiante.*

5 *Ad Crucem Christus festinat, & victima pro Apibus caditur suauissima, ut fusi cruoris diuis fragrantibus vitæ auris Orbem odoret, & mortis trudat ærumnas, terra iam Numinis æthercam aulā odore, & Nectare referente.*

6 *Crux paradisi Adæ delicijs ditior ac suauior, fonte diues uberiore diui cruoris effusi, quatuor unde erumpentibus amnibus, felicius orbem irriget beatissimum, quem paradisum supra, latissime diuos cōsecrat hortos.*

7 *Sed ex latere, sopiti morte Serapis vis mira erupit Apum, queis completur & orbis.*

8 *Non tamen semel genita, sed quandiu vertitur æther ex latere dormientis Christi, rediuiui licet æternum, perpetim lætissima examina prodeunt.*

9 *At præsertim à funere, tertia; & prima rediuiui Christi aurora.*

10 *Cumulatius vero nona.*

11 *Sic nono lustro toto strident Christi vtero, atque efferuescunt Apum examina.*

12 *Sed & prius nono mense Stephani sanguine consecrato.*

13 *Ocyus imò nona hebdomada sancto Flamine primum effuso.*

Nono

14 *Nono vero post annum conuersum, tempore efferbuit Paulus orbe toto Dux Apum fortissimus vna atque locupletissimus,*

15 *Aetate nona surgit Constantinus.*

16 *Nono seculo occiduum Romanum Apum Regis sacrarum nectare reparatur Imperium Augusto Magno Carolo à Sacro Ecclesiæ famulatu excelso Numine repente renunciato.*

17 *Ea serie octauo VRBANO aperiente nonum erũpet à Christo æuum Apum sacrarum Nectare felicissimum.*

18 *Binis à seculis sedenim surgit æuum, semper à Christo Apum sacrarum gloria hucusque celeberrimum.*

19 *Primo æuo Philippus Augustus primus Christo nomen dedit, & Arabs palam Christum coluit.*

20 *Altero sacræ doctrinæ Apum percrebuere examina; Ambrosius, Augustinus, Hieronymus, Chrysostomus, Petrus Chrysologus, Cyrillus & patres innumeri, Græci, Latini.*

21 *Tertio persam strauit Heraclius, insigni clade, crucemque recepit.*

22 *Heu, sed mox Apes iactat immanis ab Ismaele procella.*

23 *Quam felix Orbis, obstructis interim orci faucibus, Ismaele?*

24 *Nectare tunc diues eremus Pauli inter primi, mox & Antonij suauissimos fauos.*

L Ae.

Digitized by Google

25 *Aegyptus vnde tot Nectaris hauserit vndas?*

26 *Ismaelem ab orco exciuere scelera, & haresum colluuies; Arij, Macedonij, Nestorij, Eutychetis, Dioscori prasertim; nec non Augusta plerumq. perfidia, pro nectare hausto veneno, Cōstantij, Valentis, aliorūq. & ipsius tandem Heraclij Cyro Eumenidum proli post persica trophaea blandientis.*

27 *Arius & Nestorius communi satum veneno, semine Ismaelem fuderunt. Mahometem intellige ab Ismaele genere propagatum, hostem diuinae in Christo naturae, & latriae cultus, qui illi debetur, inprimis infensum.*

28 *At Christus contra tunc Apes propagat Columbani studio latè subaxe boreo; quo & eremi nectar ex Aegypti specubus rèpente transtulit, & Antonium in Benedictum transformauit.*

29 *Gregorij verò Magni virtute sacra pracordia, Italiam pramunijt, ne adhalantis tum colubri veneno infici posset.*

30 *Mira Romanorum aluearıorum fortitudo à circumuallante Numine ceu Christi sedem & aeterni Regni primordia. Vrbs noua translato fulta imperio schyticis vestigijs & Ismaelis calce protrita, en iacēt binis prope seculis. Roma vetus, & sacra tot inter hostes Ethnicos, aut Arianos, dilacerato imperio, nullis potēs agminibus, Nata ipsius ope iā sibi ingrata & impia mēte infēsa toties destituta, aut ad iugū*

com-

compulsa, bis senis iam seculis, sola Christi sede trũphat, bis Ismaelem arcet, aut etiam profligat; impẽrij hostes in Apes transformat fidei nectare, & virtutum fœtas, ac perpetim diuino iure, verbo tonans Christi, sibi latissime subijcit.

31 Magnus Carolus, & pater Pipinus Romanæ sedis Numine, non proprio robore Longobardos domuere, & Italicæ sceptro exuere: Galli siue Franchi siquidẽ hostes Italiam quoties inuaserunt, deleti; vicerunt quoties sacris Apibus famulati.

32 Nutu Romana tiara innumera sternit agmina. strauit sic Turcas Calistus Tertius; olim vero Mauros Ioannes Decimus: & nuper iterum Turcas Pius Quintus nauali certamine ad Naupactum profligauit.

33 Romani Imperij quæ reliquis gentium regnis longe antecellat magnitudo quanta, ex priscis etiam exterisq. testimonijs; sed præsertim ex diuinis oraculis?

34 Fines imperij quam late patuerint? & quandiu?

35 Romæ encomia.

36 Alijs confertur monarchijs.

37 Tandem nata ad sceptra Tonantis.

38 Imperium diruit sibi iam sacræ infensum, obsequẽs, dextra numinis erigit.

39 Regis Christi æmula Apis, & Apum Regina, saxum, Mons, Nectaris aluũs, Ara, Olympus; iubar imo perenne allides, illisaque petra hæc disterit hostẽ.

40 *Vetus Roma describitur.*

41 *Splendidior, sed nūc ab vno Christi æterno solio, vt vetus & labens gloria huius æternæ præierit icon.*

42 *Quæ fora nunc Romam decorent? Qui circi? Quæ thermæ? Quæ viæ, Amphitheatra, Theatra, odæa, Nymphæa, & quæuis, operum miracula? Quibus item instructa legionibus? Omniū sed culmen operū Christi sunt Aluearia.*

43 *Quæ mira Nerone principe ex vetere imperij, sacram emersuram protenderint Romam?*

44 *Rex Apū sacrarū vnus Italiæ omnis & Romæ salus, Attilam hostem nutu Italia exegit, Vandalū coercuit, sed Narses pietate magis Romano à fonte hausta, quam dextra Getas extinxit.*

45 *Cur Getis deletis nouus hostis Italiam inuaserit; seu quo diuino consilio? Nempè vt sacra tandem Roma hoc etiam hoste deleto, nec Natæ subesset vnquam, sed à Christo regnans occiduum imperium restitueret Augustis & ipsis à Numine iura daret, ità pro Christi dignitate cælestia sceptra administrans.*

46 *Christo Constantinus vrbem despondit Romam, imperijque collegam, Maiorum more, sibi asciuit, sed Romanum Pontificem, cui etiam subeßet pro Numine Regi.*

47 *Augustus sed enim sceptra tenere perstitit. Pontifice duntaxat sacra administrante. Inde illi Christus sceptrum eripuit italum, & credidit hosti Odoacro,*

Digitized by Google

ac Getæ deinde Theodorico. Mox reddit Augusto disiectis Getis, vt tandem disceret serio itala Regna, Vrbemque Almam Pontifici dimittere. Neglexit ille; iterum hosti sceptrum cedit Longobardo, vt tandem eoo excusso imperio, Pontifex occiduum suo iure reuocaret prolem sacram, & maior imperio Orbi atque Vrbi præesset, Augustos sua lege dëcernens; cũ imperium quoq. sacra Nectaris vnda profluxit tot seculis hoc iure perpetua.

CAR-

Digitized by Google

CARMEN

1 DIxerat,& subitò Matris prodiire parabat
Virgineo claustro,& se aris imponere honorem
Immensum Patri,vt genus inde resurgeret altum,
Exitio cecidit Summo,quod fraudibus orci.
Tantus amor sectatur Apes,& munera mellis.
Sed Patris interea lex Virgineo axe coercet;
Tempora dum surgant,fatis quæ plena rotabunt.
Sic Matris gremio recubat,placidusque quiescit ;
Et tamen anfractu mentis vigil omnia lustrat;
Ocyor & terras metitur,& æthera circum;
Vt genus ipse suum quærat,restauret Apesq.
2 Relligione potens celsam mente excitat Aram ,
panchæos supra suaues incendit odores,
Et summis fundit votis,cultuq.perenni
Ipse suum Patri,quo alitur sibi vita,cruorem.
Ignis amor rutilat,succendit ligna paratæ
Heu crucis, immanemq.trabem,mortisq.cubile,
Aut potius vitæ,generisq.salutis Asylum.
Hic iam perpetuo flagrans mactatur amore,
Semper Apes reparans pro Nectare,sanguinis vndis.
3 Tempora sed præceps agit, & ruere æthera cogit;
Vt mora nulla crucem,dulcem procul arceat Aram;
Vnde exciret Apes moriens rediuiuus ab orco.
Erupit tandem intempesta nocte citato
Axe,die superis rutilo subditoq.relato.
Nox ea nam cunctis præluxit læta diebus
Exorto iubare immenso inter viscera cæca
Vmbræ telluris vastæ,fusasq.tenebras.
4 Peruia terra altè micuit penetrata profundis
Fulgoris radijs,& in astra refudit Olympi.

Nam

Nam sol e terris tunc ortus ad æthera fulsit,
Aperuitque diem noctis post secula cęlo
Immensæ lucis præ qua phębæa lateret.
Inde astra,& superi celsis laquearibus orbis
Desiliere prope vt diuo fruerentur honore,
Et tam felicis caperent solatia lucis.
Eminuit maior tellus sic gloria Olympo.
Quid iam cum Numen tereret pede siue tenello
Infans;inde puer blando,mox siue labore
Iam duro ac nudo terras,vestigia figens
Lucis,& æternæ quam fudit vbiq.diei.
5 Festinus, sed enim semper,cursuque citato
Golgotha perrexit,montisq.ad culmen anhelus;
Ara vbi trabs ingens ramos tendebat ad astra.
Conscendit iuga tandem , & se profundit ad aram
Naribus excelsam Patris mactatus odorem
Immensum,vt generis maleolentes tergeret auras.
Ille cruor fusus red,olet compagine mira
Consertum Numen felix vt compleat orbem
Halitibus suaui fragrantibus vndiq.vita.
Hoc tellus suffita refert vel Numinis aulam
Omni ceu decore instratam,halitus vnde bonorum
Excitus exurgat,bona cunctaque naribus afflet,
Sic mors arcetur,tabes,dolor omnis,& aer
Ac pelagus circum suaues funduntur odores.
Irrigat arua cruor,pelago fons maior,& illo
Vberior,quo læta viret plaga consita summis
Vndiq.delicijs hortorum,atque instar Olympi.
Amnibus & quatuor dirimit ditissimus vndas.
Profluit ex celso Montis sub vertice sacri
E venis Aræ arcanis diuique Serapis,
Ipse qui Aristæus sobolem quæsiuit amatam,
Numina distinxit quanquam Stygis ara profundæ

Per-

Digitized by Google

Percita cui cessit vatum olim Musa furore.
Inde per anfractus miros fons alluit orbem
Vndique;& hortos vernantes educit vbique;
Cęli delicijs tellus vt gaudeat omnis.
Lilia pura nitent,castoq.beata decore;
Et fontes circum suaui violaria pallent
Atque hilari mœrore pia,vt gemebunda subortis
Crimina detergant lacrymis, labemq.pauescant
Dehinc omnem,ac macerent repetito admissa dolore.
Relligione thymus fragrat,spe gramina serpunt;
Et casiæ rutilant fidei à primoribus vmbris.
Sæpe & aromata mersa lyæo naribus afflant.
Nempe fides redolet virtutes luce reclusas
Numinis excelsa cuius iam viuit amore.
Victrix palma suo consurgit recta triumpho
Fortis,& elatis tot germina protegit vmbris.
Narcissus pax summa,Decus commune daturus
Iura orbi,floret lepor omnis,& vna venustas
Litora nec non consectans solertia Myrti
Impauida occurrit pelago,fluctusq. retrudit.
Singula quis referat pia germina,pomaq.flores,
Fruges,aut segetes agrorum,prata,vireta,
Delicias omnes virtutum,munera Osiris?
Sed cunctis præstant diuina rosaria amoris,
Ac sublime,preces inter,meditantis amatum
Mente Deum,vigili cinamomi gaudia odoris.
His tellus circum diues nunc certet Olympo;
Et felix genus exquirit,quod nectar ad astra
Tot iam delicijs pastum transmittat abunde,
Numen quo fruitur,cui mensam orbemq.parauit.
6 Ecce sed ex latere,Heu,sopiti morte Serapis.
A trabe dum pendet sublimis victima Patri
Excelsaq.ara,cessit cui Phœbus honore

Ipse

Digitized by Google

Ipſe ſuo condens præ funere lumina ſummo;
Erumpunt ſtridore pio, ah, mucronis ab ictu
Vndas inter, Apum vis ingens, atque cruorem,
Mellificum genus omne, examina fuſa per orbem.
8 Nec ſemel hinc genitæ, Soboles nec prodijt vna.
Quotquot Apes flores carpunt, ac flumina libant;
Quot nectar fingunt diuo tam ſuaue palato,
Ex latere effoſſo emergunt noua ſemper Oſiris
Immenſi proles, lymphis ſata, nata cruore.
Nam ſemper meditatus Apes, ſemperque laborans
Ipſe ſuis Apibus, ſummo complexus honore
Semper Apes arſit, reſonans quæſiuit Apeſq.
Deperiens tandem depaſto à corde tenaci
Emiſit caram ſobolem tranrformis amore.
Tertia cum iubari felix aurora præiret
9 Prænitidum referans vultum, pede ſerta roſarum
Educens terris, fronte oſtro, auroq. renidens,
Lætus ab occiduis ſurgit rediuiuus Oſiris?
Sol Diuum, innumeris circum ſtipatus & aſtris;
Nempè pijs illis, olim quæ clauſerat orcus
Summa ora, terras prope, lucis iterque diei.
Ara tamen ſemper ſupereſt, nec victima deſit,
Ipſe idem & cultu iugi mactatur Oſiirs.
Semper & ex latere icto, ſemper honore cruento
Supremi cultus erumpunt agmina ſacra.
10 Nona ſed aurora eſt fœtu cnmulata beato
Quæque magis, memores ſi ſecla rotata ſubinde.
11 Nono equidem luſtro Chriſti poſt funera, & ortum
Aeternæ lucis, Soboles pia de hoſte triumphat
Primo, iam ſtratis Solymis, temploque profano.
Edita tum Chriſto patuere oracula, Saxis
Excuſſis Vrbis, moles vt nulla maneret.
Propagata fides magis inde refulſit vbiq.

Clarius & nomen sonuit Christi aera circum.
Hinc & Apum proles creuit diffusa per orbem,
Nectaris & circum tractus;aluearia cellis
Complerunt immensos orbis,& auia quæque,
Saltus,ac nemorum latebras,cautesque,specusq.
Et pelagi scopulos gelidoque sub axe boreo.
12 Quid lustris cunctor?nono cum mense, December
Frigore qui primus riguit iam à funere,& ortu
Aeterno Christi,prima sub clade salutis
Nectare diues Apis penetrauerit æthera Martyr
Princeps atque Opifex Stephanus vel morte fauorũ.
Inde corona suo quoq. iure,& nomine claret.
13 Nona.sed hebdomada altã vim prius hauserat omnẽ
Flaminis excelsi,quod Apes,effudit in omnes,
Omnibus,omnigena vt manaret Nectare lingua.
14 Ast vbi sol circum rursus conuertitur axem,
Tempora post anni quatuor geminata recurrens.
Atque nouo properat gyro reuocare iuuentam,
Cornibus Arietis pulsa strataq.senecta,
Præceps cum sol hybernus,nouus atq.sub ipsum
Auspicium veris coeunt prope limen vtrumq.
Anni,surgentis veris, brumęq. cadentis,
Tempore iam nono instante alti à funere Osiris;
En tibi sub latere efferuescit gloria prolis
Inclyta,Paulus Apis,Saulus qui crabro furebat.]
Tunc & Apes toto sunt visæ efferuere mundo.
Nunc age maiores versemus temporis orbes;
Aetatem à Christo nonam;mox secula,& aeuum.
Sex lustris ætas conuertitur arcta,sed illa
Excurrit maior viginti ad lustra superstes,
Cui seclum nomen;gemina;consurgat & æuum.
Binis nam semper seclis iactabitur orbis.
15 Constantinus Apis,fidei diffusa propago

Alueo ab Imperio, terræ, pelagique potito
Aetate à Christo nona sic prodijt vber
Nectare, siue fauis vt toto cum orbe supersint.
Secla sed hæc tria, quæ nonam hāc traxere serenam
Pace data fidei, ætatem, victoq. Quiritum
Augusto, Christi spectat dum in sole trophæa,
Victor vt æthereo a labaro prosterneret hostes.
Læta suis Apibus manarunt nectare tota,
Culmine virtutum summo, ad fusum vsq. cruorem.
Nec numerare quidem fas est examina diua;
Nectaris & fidei lustrare aluearia, castraque
Innumera immensæ fortissima robore mentis.
Euentu rerum vario tum secula quinque
Voluuntur, ruit interea, quæ barbara inundat
Sæua procella, tonantis in orbe, heu, gloria Romæ
Axe sub occiduo; superest sed nomen eoum
Alterius Romę, Matris dum scepτra teruntur.
16 Nono post seclo reparatur Roma triumphis
Excelsi Caroli, Augusto, tum nomine sacro
Hostibus excussis itali geminique decoris.
Et regno potior præfulsit sacra tiara;
Imperium occiduis rediuiuum dum exeit ab oris;
Augustoq. præest & Christi, & lege Quiritum;
Nec timet eoum occidui lex summa Sacerdos.
Strepere tunc & Apes cæpere sub axe boreo.
17 Ergo age Nunc Vrbane aperi nonum altius æuum
18 Seclis quod binis diuinus torqueat ordo
Euentu rerum vario semperq. beato.
19 Augustum primum inter Apum cunabula nectar
Sanctæ fundentem fidei noua secla tulerunt
Primo æuo, inclyta cui parebat Roma, Philippum.
Tunc & sacra Dei cæperunt templa nitere;

Auri fulgore,& locuples conſpecta ſupellex
Sacrorum Auguſta gaza cultuque renidens.
Filius,& coniux Chriſto quoque ſponte dederunt
Ceruice ac prona nomen,cum ſecula dena
Vrbi conuerſa ad Chriſtum deducere tandem
Vrbem vna atque orbem Auguſti per ſacra ſtuderent.
Primus at Vrbanus tanti ceu lætus honoris
Vates,ſed tribus Antiſtes retro orbis & VRBIS
Omnino luſtris,argento lege litandum
Sanxit,& effregit ſacra Aræ vitrea vaſa
Pauperis,& quæis ante ferebat ſacra ſacerdos.
Prædia tunc etiam templis,Ariſq.dicata
Primum teſtantur veterum monumenta piorum.
Tunc palam Arabs Apibur ſe credidit alueus ipſe
Et nouus, & diues Chriſti, dedit inde Philippum
Auguſti fulgoris Apem fideique feracem.
Hæc æuo primo,tum ſecula bina ſequuntur:
Aeuum poſterius fulſit,quod Nomine Chriſti:
Mira cum Apum Doctorum examina clara repente
Percrebuere ſuis laribus ſuper aſtra,fauiſq.
Eductis,cæleſti rore ac nectare plenis.
En Apis Ambroſius,cui conſediſſe labellis
Infanti à cunis genus hoc ceruice ſupino
Mellificum ſubitò,conferto examine fertur.
Conſedit Deus,& Chriſti dulciſſima proles;
Virtutum chorus omnis,ſuauiloquentia, mores.
Hac genita eſt Apis ore inſignis,Nectare diues
E lateris lympha,diuo ceu ſemine Oſiris,
Et ſquamis rutilis auro vere Aureus ille
Mente Aurelius,Auguſti pulcherrima proles
Imperij ſummi ſceptro ſuper aſtra tonantis;
Dictus ab Auguſto hoc patre filius Auguſtinus.

Hic

Hic validis pennis, supero fulgore coruscis,
Ingenio pernix, calamo, & sermone beato
Aetherea transmittens hausit vel Numinis auras.
Diuos libauit flores, potauit & vndas
Aeterni fontis, cælum demisit ad ima,
Vt telluris Apes reliquæ iam carpere possent
Aethereos flores, biberent & flumina diua;
Possent & dehinc innumeras distendere cellas
Nectare tam dulci, complere & Numine terras.
Est & Apis locuples, pius ille Hieronymus quo
Vno qui viguit Doctoribus vbere sacris.
Hic Magnus flores carpsit velut ore trilingui
Delicias omnes hortorum, omnesq. recessus
Peruigil hic adijt, lucos Penetrauit, & antra,
Secretasq. specus, Sanctorum aluearia prima.
Occiduos primum, mox & lustrauit eoos.
Christi vbi percoluit cunas; & nectare pastus
Primo Regis Apum ad prima illa aluearia cęli.
Huc iam demissi, compleuit nectare regna
Sacra Dei, mendis Christique oracula tergens.
Quis Graios; Latiosque patres, examina crebra
Cogat apum, nec non aluearia diuitis æui?
Tunc celebris toto insonuit vox præsulis orbe
Aurea Ioannis, fundens à Nectaris ore
Flumina, queis cæli fœcunda tot arua rigentur.
Aurea fulsit Apis, nectar profudit & aurum,
Aureus vt fons iam riuos deduceret aureos,
Arua mellifluis auro ditaret abundis.
Huic suppar latijs Petrus sermone decorus
Nectaris, atque auri diues tunc præfuit agris,
Numinis auspicio præsul nutuque Rauennæ
Augustis claræ laribus, Romæq. minoris.

Tunc

Tunc quoque Nestorium strauit Cyrillus,& omnis
Sacrorum chorus accurrens festinus ad vrbem
Claram Ephesum,Matrem testatus Numinis almam
Quæ Christum peperit Numen de Numine natum.
Posterior rugijt Romæ Leo Magnus,& hostem
Voce tonans simili cælo super astra tonanti
Italia exegit;quanquam se cædere flagra
Immensi à dextra iactaret barbarus excors.
Armoricus Prosper,Paulinus diues egenis,
Se quibus effudit pretium,seruumq.redemptis;
Cuncta vbi iam bona pauperibus insumpsit alendis.
Ausonius nec non Prudentius,ambo poetæ,
Tertius & quibus accessit Sedulius æuo.
Magna virum inde choors superest,quos Musa silebit
Quod neq.par vni resonet tot laudibus æqua.
21 En rapit infestis signis Heraclius omni
Perside perdomita,gestans Crucis alta trophæa
A Christo sextum seclum, quod rettulit æuum
Tertium,ad æthereas accitis gentibus auras,
Ac superum,sacra præconum voce Tonantis.
Gaudia summa pijs strato tunc hoste superbo
Romanæ & fidei,& sceptri,telisq.parato
Agminibusq.inuisum Christi extinguere nomen,
Complerunt mentem; Et toto spes læta redundat
Pectore,fundendæ fidei cum sole per orbem,
Romani ac iuris cui sol pareret vterque.
Fuderat ille quidem,Ismael nisi fraudibus orci
22 Mitteret exitium terris,simul atque profundo;
Atque Arabas primum seduceret,inde Syrosq.
Phoenicesq. Aegyptum,& Charras legibus,armis
Imperio eriperet stygijs,Persasq.voraret,
Illius extincto tot seclis nomine gentis
Hac

Hac clade excidit Persas,accidit iniquus
Romanos primum,at soboles post plurima secla
Diruit eoos tandem,Thracesq.Quirites,
Getulos vbi,Maurosque vastauit,& Afros,
Sed neq.Styx poterat diris iactare procellis
Vix Crucis eximio ducto illo de hoste triumpho;
Diripere ac nectar fidei;cratesq.fauorum
Soluere,Apumq.repente;examina perdere eoa,
Romanas acies,aluearia,castraque cæli.
23 Quam lætę sedes cellis,tectisq.refertæ
Vndiq.nectareis,cæcis nemorumq.sub;antris,
Vallibus,atq.iugis,agris,& vbiq. paratæ.
Aegyptus scatuit felici hoc nectare,cultu
Semper Apum lætissima,floribus vber amoenis
24 Delicijsq.pijs virtutum,terra,polusq.
Cogeret vrbs vbi mortales,fulgeret Olympus
Tot rutilis sanctorum astris circum omnis eremus.
Inde Syri simili gaudebant diuite gaza;
Felicesq.plagas quotquot prope forte colebant.
Nec non occidui didicere hinc gaudia eremi.
Hic vbi Paulus iter triuit prior omnibus altum
Orbe procul,cælo propior,vitæq.beatæ.
Fons vbi fundebat sitienti Nectaris vndas;
Coruus & vngue rapax rostro tendebat adunco
Aethere demissum panem,conuiuia supra,
Aeque epulas dulcem,Ambrosia dextraq. subactum
Numinis æterni; mente vt qui scanderet astra
Paulu,siam superum felici accumberet arę.
Deniq.Palma vbi iam nudo texebat amictum
Victori, pede qui nitido sibi sterneret ima;
Et cælum peteret pennis ,ac Numinis auras.
Imminet hinc speccori educens sua culmina cælo.

Hic

Hic quoque versatus compleuit primus eremum
Fortis Apum castris pro Rege Antonius alto
Numine:tunc saltus manarunt nectare primo;
Alueus ac sterilis plaga,sed libamine diues
Tunc cæli fluxit:leo quin mansuescere blandis
Moribus,atq.humilis visus ceu mitis Asellūs.
Tunc vitulus,leo,ouis simul arua & prata frequenter
Depasti innocui stabulo cubuere sub vno;
Et pueri timuere minas, dextra ille tenella
Sistere dum sæpe,aut dorsum submittere fasci
Compellat,glomerare gradus iubeatq.citatos.
Sic didicere Apibus seruire,& pabula ferre.
Hoc olim cecinit vates,fore Numine terras
Calce terente suo,rutilo quo sidera figat.
Pressit at Aegyptum fugiens Deus ipse tenellus
Infans Virginea Matris vix fusus ab aluo;
Vbera dum lambit suspensus Virginis vlnis;
Agmina sæua trucis Regis scrutantia cunas,
Millia vt inter iactata incunabula possent
Hunc Regum,Diuumque infantem perdere Regem,
Sceptraq.tuta suo seruent scelerata tyranno.
Inde ferax cæli frugum,pubisque beatæ
Claruit Aegyptus primum, Saltusque parauit
Tecta augusta Apibus,repleant quæ nectare sacro,
Atque struant vigiles conuiuia lauta Tonanti.
Quo nunc immani exitio,qua clade iacent,heu,
Tecta augusta olim cęli culta instar eremus?
Nam quis nimbus Apes iactauit?flare procella
Quæ potuit tam dira,pium genus vnde peremptum;
Perdidit,& quæ vna nectar,cratesq.fauorum,
Diruit atque furens aluearia Numine plena?
Styx cæca inuidit,fateor,sed enim agmina circum

Val-

Digitized by Google

Vallabant superum, seruabat castraq. Numen
Nectaris opificum, cui dulcia pocula fundnnt.
Neglexit Numen? fusi num forte cruoris
Dulcis Aristæi oblitum? cur deserat vnquam
Immemor ipse sui carchesia Numine lęta;
Magnus Aristæus queis conditur ipse Deusqu.
26 Heu scelera auertunt superos, iubar atq. repellunt
Excelsum, fidei præsertim infensa supernæ;
Pectora dura iterum, mentes iterumq. procaces.
Arius & Macedo vastarunt turbine ab orco
Cæli delicijs vernantes floribus agros
Constantini alto fortis qui restitit æuo.
Impius at Natus Constantius excutit orbem,
Compellitq. pios decedere tramite recto;
Perque hilares *A*pibus campos, perq. arua beata:
Quo tendant læti ad felicia culmina Olympi.
Cladibus innumeris seclum hinc iactatur amarum.
Exitium validis iterat mox ictibus æger
Mente Valens getico donec succenditur igni.
Tunc cœlum micuit disiectis nubibus atris,
Et tellus gremium diues reserauit honore
Omni, seu florum, segetum, frugumq. refertum,
Vt sanctis Apibus paret omnem *N*ectaris escam.
Mox tamen eloquio compto, tum voce sonora
Infudit dirum virus iam Nestor eois.
Cui nisi Cyrillus sua pharmaca sacra parasset;
Extinxisset Apes corrupto Nectare dirus,
Propinant subito sua pocula mista veneno
Eutyches, atq. vafer pincerna Dioscorus orci;
Et moriuntur Apes, sidunt quæ solis ad oras.
Nec satis: immanis Cyrus molitur ab imis
Lethæis, Stygis atq. vndis deducere riuum,
*I*rriget vt tractus omnes profusus eoos;

Et vapor inficiat cælum,terram vnda venenet.
Polluit en solem,medio qui palluit axe.
Tabuit,heu,subito diffusa tabe per orbem
Ille Heraclius Augusta trabeaq.decorus,
Insigni & clarus de Persa Rege triumpho,
Ipso equidem nuper lustro vix ante rotato,
Augustis humeris solium cura Regis Olympi
Rettulit ipse crucemso,lymaq.repòsuit ara,
In cessu nudo,abiecta trabeaq.corusca.
Mox tamen,heu,tanta deletur clade trophæum
Illico,& exarsit late tunc ira tonantis;
Vt raperet subito Ismael excitus ab orco
Gaudia tot strato à Persa dudum hoste reuecta.
Ast iter hoc ipsum Ismael perrexit iniquus;
Quo trux lerneis lacubus iam prodijt hydra.
27 Arius,& Macedo proprio qua viscere Monstrum
Pervigili studio fuderunt;clade quod orbem
Vastauit dira totum,necuitq.veneno
Lucis Apes Christi;atq. aluearia cuncta resoluit;
Editus Ismael hinc Christo inuidit honorem,
Quo Numen colitur Patris sine limite Verbum,
Et Christum insessum veluti tot inanibus vmbris,
Ac Stygijs spectris vbi comperit horridus Anguis
Sacrilegæ legis concepit funere virus
Orbis fundendum vasti,fuditq. cruentus;
Pro Christo haud veritus se prodere lumen Olympis
Vt tergat tenebras offusas,lege sub alta
Christi equidem veri,ceu puræ Numinis auræ;
Numinis haud iam;sic Arium sonat ore trisulcos
Numine nec geniti sub forma Numinis vna.
Confusam Christi legem mentitur auerno
Gurgite,quæ semper Romano est pura Magistro.
Hinc opus esse nouo Duce,mundum qui eruat orco
Tot

Tot tenebris mersum,se missum a Numine vatem.
Huc cæci anfractus,vario flexique recursu
Implicuere dolos Cocyti stagna cientis.
Nam rapidis vndis vestigia mergit aperta;
Ancipiti vt semper vertigine quisque rotetur;
Nec tandem possit Duce iam nisi Numine sospes,
Nexibus implicitis,curuisq.exire viarum.
Alma fides primum,tum Christi nomen,& aura
Euanet prorsus,Styx cum simul alta dehiscit.
An cruor effusus summi fœcundus Osiris
Orbus prole sua efferuescere desinat vnquam;
28 Blandaq.Apum costis examina mittere ruptis
Oblitus iaceat cara sine prole Serapis?
Exitium est generis nullum,quanquam alueus oris,
Quæ pœna est scelerum,rapitur tam diues eois.
Ecce Columbanus gelidis e cautibus vmbris
Infessis circum prodit,lucisq. Scotorum.
Innumeras tum cogit Apes,sed sanguine cretas
Patris Osiris iam sub vespere & axe boreo.
Transtulit,ò celebranda Dei,semperq.colenda
Laudibus immensis,tam prouida cura parentis,
Atq. in Apes amor, Eois aluearia ab oris;
Illico ad occiduas,vbi sanctam educit eremum
Altas ad sedes virtutum,astrisq. propinquas
Antra Apibus cōplēs,celsos quoque nectare montes?
Hæc micuit Soboles Benedicti nomine clara
Occiduum totum quondam diffusa per orbem,
Tertia post geminas surgentis solis & Austri
Basilio Patre illustres, primoque Magistro
Nectaris Antonio,procul vrbibus inter eremum.
29 Gregorio quoque tunc Magno custode fauorum
Christi & Apum prius æterna vrbs munitur, & orbis;
Ne Christi saltem præcordia læderet hostis

Digitized by Google

Et Roma procul *Ismael* abſiſteret alta,
Numine quæ ſidit,perflatur & ætheris auris.
Perdidit hinc tandem.iam ſecula bina rotantur,
Prolem phoenicis Romæ,thracumque Quiritum
Imperij culmen,Romano nomine claram.
Numinis at ſolium Romam Matremq.perennis
Imperij poſt terras cœli,en ſecula dena
Voluuntur,propiorq.armis ſpectare nec audet,
Imperij quanquam nullo mucrone minacem;
Numine,ſed ſolo,ſacra firmamq. tiara.
Quin age,decedat pubes Romana,lareſq.
Deſerat,& ſolum nomen ſibi ſeruet auitum
Demigrans alio,nouam vbi Romam *e*xcitet;orbi
Quæ præſit ſceptro,dirimat vel iura regendi.
Irruat & tandem furor omnis lapſſus ab arctis
Sidonio & graio geminus,caudaque draconis.
Barbara hyperboreis decurrat montibus vnda
Agminibus ſæuis agitata,frequenſq.procella;
Diruat vt Romam,diſcrepat,& alta trophæa
Occiduæ ſedis;dum Aſiam regit altera victrix.
Sic iaceat quæ orbem ſtrauit pede trita Getarum;
Heu quos iam toties ſpectauit pompa triumphi
Prona ceruice,& manibus poſt terga reuinctis
Abductos acies inter,tot ſigna,tubaſque
Præ Ducis excelſo curru,rutiliſq.quadrigis.
Vandalus inde premat,ſed mox diſcedat onuſtus
Orbis diuitijs immenſis vrbe repoſtis
Aeterna,rerum Domina trux hoſtis vterq.
Tum iuga ſucipiat geticæ,ſed gentis eoæ,
Dum prior occidua hiſpanas diuertit ad oras.
Mox *Natæ*,excuſſo hoc ſceptro,ſed viribus alti
Imperij,quo nata præeſt à munere Matris.
Et tamen hæc proli demiſſo pareat ore.

Digitized by Google

Amiſſo quæ ſceptra dedit iam culmine regni.
Sed neque Nata ferat plerumq. infenſa parenti
Impia opem, cuius gaudet dominata triumphis
Siue Agiſulphus eam caſtris inſideat arctis;
Immineat ſiue Aſtulphus prope moenibus vrbis
Itala regna tenens; vix vt iuga Roma repellat.
En ſtrato imperij diſcerpti culmine ſola
Dum ſupereſt ſibi Roma tot inter cominus hoſtes;
Eminus atque alios, cunctos à Numine ſubdit.
Scilicet hic Rex ſummus Apum regit agmina diua;
Nectar quæ Chriſto fundunt, hic regnat Olympus;
Et nutu ſolo iam Romæ vertitur orbis.
Labitur imperium, ſupereſt ſed Roma, præeſtque
Tunc magis orbi, cum colitur pro Cæſare Numen.
Nam Geta Romano ſceptro ſubtraxi iberos;
Et Francus Celtas, extremos Saxos Britannos.
Et trepidi coluere ſtatim ceruice recliui
Nectare perfuſi Romana aluearia Chriſti,
Regem & pium, referat qui Romæ à culmine Numē.
Barbara colluies, fidei neque terſa nitore
Diripit imperium; mox vt veſtigia Romæ
Sacra colat, Romæque iterum ſe ſternat honori.
Agmina nulla timent armis inſtructa Quiritum;
Chriſti qui pacem, nutum, legemque verentur.
Romanas nam acies armis, aluearia Palmis
Omnibus ac florum ſertis, precibuſque petebant.
Italia hinc hoſtem exegit Romana tiara.
Bis prius edomito Aſtulpho iam Rege tyranno
Ticini, extinctoq. illo mox ſceptra tenentem
Extremum gentis prolixæ à nomine Barbæ;
Quem Deſiderium dixerunt omine cladis.
Pipinus fregit, tum Carolus altus ademit
Eridani ſceptrum genti infidæq. ſuperbæ;
Cui violare fidem fas, & contemnere ſacra Quan

Quando obstricta fides sit dlui iuris honore?
31 Auspicijs,sed enim sacris tunc fortis vterq.
Deuicit Salius,propriæ nec robore dextræ.
Nam sæpe Italiam conati inuadere Galli
Olim,post Salij Francorum nomine clari,
Clade sua potius retulerunt signa repulsi.
Vicerunt vero sacris tunc fœdere iuncti
Romanis Apibus,cupidi Regemque tueri.
Tanta Apibus vis,maior Apum sed gloria Regis
Sacrarum,aduersa vt nutu instructa agmina sternant;
32 Aut animum,viresque addant,iubeantq.trophæa
Astris inserere excelsis, cum mella tuentur.
Experti id Thraces Turcarum nomine fœdi
Iam toties,Calisto præsertim ordine summo
Fulmen seu dextra,seu Numinis ore ciente.
Tunc vel parua manus collectæ pubis inermis,
Millia quinq.ferunt,dum belli quisque peritus
Conflictum vetat, en sacro præcone canente
Classicum,& erecto labaro crucis,atque trophæo;
Ioannes fuit hic Francisci dulcis alumnus
Transformis Christi:Turcarum millia sternunt
Vel sesquicentum, atque aluearibus vndiq.Christi
Arcent pannonijsq,uanquam spe & Marte frementes
A Captis Graijs,Byzantio & vrbe Quiritum.
Experti ante Arabes,Mauri iam secula sena;
Alter Ioannes,sed Apum Rex ordine denus
Romanus præsul,cum sacris arce præcesset
Vrbis ab excelsa,grato orbi hoc nomine carus.
Iste triumphator Mauros ter fudit,& omni
Italia eiecit denis nouiesq.diebus;
Exiguo quanquam pugnaret milite fretus;
Agminaq. impeteret conferta,& pectore sæua
Quæ facile Italiam immani tunc clade vorarent
Om-

Omnia vaſtantes circum pede trita, vel armis.
Deniq. bis ſenis retro prope fœdere luſtris
Felici Venetæ claſſis, Sirenis Amœnæ,
Sicanæ & Liguris ſub ſignis Regis iberi,
Auſpicij ſed Apis Romanæ & cuſpide ſacra,
Ac labaro Crucis à puppi pendente ſuperne,
Nomine & imperio præerat quæ fœderis alti,
Seu Regum ſceptro pro Numine ab æthere Regis;
Mergitur Iſmael pelago, claſſiſq. profundis
Par vndis mole, & numero, deletur iniqui
Thracis, vel Chriſti ſupereſt pars victa triumpho.
Iactauit pelago, ſtrauitque immania vela,
Confregit remos, ſæuum demerſit & hoſtem,
Ac maris imperio deiecit fulminis ictu
Agminibus Thracem innumeris, & claſſe ſuperbum
Non victor miles, ſed Apum Rex ille Magiſter
Nectaris excelſi Pius alto à munere, More.
Ille precum fundebat nectar, & inde cruorem
Effudit Thracum, lacrymas, ſuſpiria, voces
Ille ciere ſtudens, ventos agitauit & vndas;
Atq. potens pelagus totum ſubuertit ab imo.
Nam procul, & cum Romæ alucaria ſacra foueret,
Iam pelago præerat, claſſiq. à Numine præſes.
Inde hoſtes terret, vires, & ſtrenuus addit
Chriſti militibus; fluctus compeſcit e teurum.
Hinc procul à Romæ ſpecula ſpectauit eoos
Agminibus citos fluctus, claſſeſq. paratas.
Tum pugna collidi, diram Eurique procellam,
Et prohibet flatum, difflat Thracem imò, reflatq.
Denique pro clamat cæleſti voce triumphum.
Vicimus: en pelago iacet hoſtis merſus, & omnis
Thracia, nunc claſſis diſiecta irrumpitur vndis.
Sic fatur vates, Dux, & Ducis inclytus idem

Afflat

Afflat victori lætos,ac perflat honores.
In Duce nam vincit Pius à quo ſæua retundit
Hoſtis tela,iacitq.pilas Dux turbine in hoſtem
Horriſono crebras,claſſemq.aciemq.terebrat.
Nec iam quiſque Ducem claſſi ceu fœderis auſus
Præficere excelſa redimitus fronte corona,
Stemmate vel quouis,rerum lateque potitus.
Soli Romanæ licuit ſacræque tiaræ
Vincere,& inde Ducem verbo,nutuq.ſacrauit;
Sterneret vt ſignis tranſmiſſis Numinjs hoſtem.
Conſcia nam illa Dei arcana alta mente voluntas
Obijcit en Thraci Ioannem Nomine,fato
Auſtria & inſigni generis pietate decorum,
Hoſtibus à Chriſti ſtratis natumq.triumpho.
Semper prærutilo Iſmael Duce funditur ater,
Ioanne,& vultu,virtute,& Nomine grato.
Ter ſaltem hoc Nomen Romana à ſede triumphat.
33 Imperii nil terra eduxit culmine cœlo
Romano propius,culmen nec luce coruſcat
Vllum par Romæ ſolio ſummi inſtar Olympi.
Teſtantur diuina quidem hoc oracula crebro,
Et vates ſacri cecinerunt Numinis ore.
Perſonat atq. orbis circum,mare,litora,terræ.
Sidera nec ſileant,ſemper conuerſus & axis.
Concinit hic Graius Latio,quin Barbarus omnis
Sæpe Stylus,calamo celebrant ſatis vbere nunquam,
Innumeri quanquam,certant noua, priſca q.ſecla.
Miratur Geta vterq. Alaricus, Dein Ataulphus
Immanes hoſtes conati ſternere ſceptrum
Orbis,& vrbis,diruit & qui Mœnia Romæ
Totila, quin media laudans in voce reſiſtit
Impar & pius & doctus Geta Caſſiodorus.
Ferrea,poſt aurum,argentum, Aes,ſed robore prima
Cun-

Digitized by Google

Cuncta terens Roma & sceptra alta,& regna priora
Diuina est specie Chaldæo ostensa Tyranno
Primus qui terras quassit Babylonis ab auris.
Sic docuit ferri domituram cuspide Vates
Omnia regna vrbem ferroq. acieq. potentem.
34 A sole occiduo trans Gades lucis ad ortum
Eoum ad pelagum trans Tigrim protulit ingens
Sceptrum deuictis Traiano Principe Parthis;
Sed mox elapsos mucrone Galerius obdit
Præcipiti à Nilo trans Rhenum,istrumq.boreum,
Germanis domitis valide,Dacisq.frequenter,
Immensas oras Romanus victor obiuit.
Orbem continuit vastum sex ordine seclis
Legibus,atque acie instructa,semperque parata
Bellipotens,iustus,suauis,morumq.Magister.
35 Fons iuris,pax fusa orbis,vitæ vna beatæ
Communis Mater,virtutum certa propago
Roma quidem diues prolis fortisq. piæq.
Heroum genitrix vberrima semper & altrix;
Quæ simul innumeras classes educeret,orbem
Milite perpetuo compesceret,agmina nutu
Lęta ferat,magnosq. Duces,& fortia facta.
Orbis Roma decor virtutum semina sparsit,
Messuit & laudum fruges,fama horrea complet.
36 Assyrius, Persa, & Macedo virtute minores
Et sceptro,atque æuo prorsus cessere Quirino
Imperij late fusi;simul imo nec ausint
Laudibus,egregijs factis,numeroque micare
Heroum;par nulla acies,Dux nullus habetur
Exterus aut animo,insigni aut belli arte,vel ictu.
Romanus miles virtute & robore strauit
Agmina quæque orbis victor,domitorq. perennis.
Huic tandem cælum effudit sua lumina diues;
Destinat & culmen geminum virtutis, honoris.

Annuit at Numen nascenti ad sceptra Tonantis.
37Nam Deus hic tandē tonat,hic iubar omne coruscat
Orbi diuinum terræ post condita regna.
Fastidit tum Roma humano iure præesse
Tot seclis rerum bello vel pace potita.
Numen suscepit Regem,quo Regnet Olympus,
Et solem vertat,rotet astra,vt sidera supra
Efferat humanum genus ore ac mente beatum.
Nunc micat imperio maior,nunc agmina nutu
38Sternit,& imperium reparat,vel diruit æqua.
Diruat infensum;si quando incurrat in hostem;
Efferat,aut reparet prona ceruice recliue.
Claudius en Nero,mox mente Domitius,alter
Ipse Nero subito exitio perculsus vterq.
Testatur,timuit Traianus clade retracta.
Vim Decius sensit,cum Romæ hæc sacra perosus
Victor,at inde dolo victus se mersit Auerno.
Inde Valerius immanis iuga calce Saporis
Oppressus subijt,quoties Rex persa superbus
Forte in equum conscendit,mox aut desilit acer.
Et ruerat moles tot iam disiecta tyrannis,
Triginta enumerant, Natus cum sceptra Quiritum
Corripit imperij,nisi cladem auerteret Ara;
Quæ Romę specubus semper,cæcisq. cauernis
Abdita sacra quidem summum spirabat Osirim.
Deniq.Christi Apibus quotquot misere Quiritum
Exitium crudele, genus delere salutis
Enixi,sobolemque piam,Numenq.perosi,
Exitio periere suo,mersiq.sub orcum.
Lucius haud verus,mox septimus ille Seuerus,
Maximus ac geminus,thrax ille ab origine Dacus;
Iste nepos Daci natusq. sorore Galeri
Principis,& consors Diocleti tertius acer;

Atque

Atque Aurelius,& Iouis orci à Nomine dictus
Ille etiam Diocletus,qui simul autor honoris
Augusti Herculeo cognomine Maximiano;
Impia tetra cohors, frustraq.infensa saluti
Dulcis Apum sobolis pœnas meritasq. luerunt
Immenso Regi custodi Nectaris alti.
Quid Christo à labaro radiante Quiritibus, axe
A summo vt micuit supra vel fulgida solis
Tela corusca omni spectante ac milite circum
Augustisq. oculis miracula Constantino?
Deficit à Christo petulans,semperq.minatur
Nempe Galilæo,vt contemptor saepe vocabat
Constantini ex fratre nepos idola reponens.
Sed primum simulat cultum,mox abijcit excors
Excelsum Numen;tandem insectatur amarus
Hostis Apes Christi despectas munere,lingua,
Mox etiam telo;sic Christo infensus vt omnes
Fœdere sacrilego Christi sibi iungeret hostes
Isacidas primum,& quotquat peruersa docerent
Haud veritos fidei temerare oracula diua.
Illico at in Persas acie configitur, ictu
Incertoq. vrget læsi dum Numinis ira.
Plectere iam à trabea Christi vna ac nomine claros
Romano circum sceptro,piloq,tonantes
Ausus Apum tum Rex Romæ,custosq. fauorum;
Siue vndas fidei turbarent ab Styge coeno,
Dogmate peruerso,siue altæ fœdera pacis,
Castraque sancta Dei violarent turbine ab orco
Infesto Regi sacrorum & Nectaris aræ;
Crimine siue alio ruerent aluearia Christi.
Henricos memora funestos agmine binos,
Tum Fridericos geminos Sueuosq. Colubros
Infensos Apibus,sacroque à Numine Regi

Sed fremuit tellus,pelagus,cælumq. profundum;
Aut grassata lues,Stygis ipsa armata Chimæra
Euomuit flammas,diris incendit & orbem.
Nutauit sæpe imperium,seruatur at Ara
Roma futura Dei,tum sceptrum ex parte recisum
Cęsaris occiduas qua iam tendebat ad oras;
Surgeret vt maius fusum sine limite sacrum.
Tunc lapis eductus mons ingens culmine cælum
Transmittit,longe superat radijsq.decoris.
Funditur & terris circum simul obruit vndas
Omnia complexus diues transformat in astra.
Sed solium Romam figit felicis honoris,
Vnde Deus late terris,simul emicet axi.
Erigit hic Aram supra fastigia Olympi;
Quam struit immenso veluti rutilante pyropo
Vno se fabro,Ara,almo libamine,dextra
Quæ sæcret simul,& cui libet Numine summo.
Omnia Christus habet, Christo dum Roma renidet;
Inde nouum felix surgit super æthera cælum
Auro fulgebat circum, gemmisq.decora,
Innumeris populis conferta vrbs Maxima Roma,
Millia quæ circum muris vicena patebat
Binaq. vel supra,geminauit & insuper oras,
Queis tandem profusa adiecit millia dena.
Sub muris vero excurrit late ædibus vndas
Tyrrenas vsq.Tybur quoque ad aruaque longe
Millia dena quater procul aliæ à męnibus vrbis
Ocriculum versus:sic vrbs diffunditur orbis.
Aedes certabant cælo,sed mole,nitore;
Vrbibus innumeris imo vrbs circum alma patebat
Omnibus insessa semper gremioq. redundans.
Quot fora? quot circi,thermæ, delubra,viæq.
Quot stadia;odęa, Amphitheatra,Theatraq.ludi,
Nau-

Digitized by Google

Nunc teritur cælum, via Roma præstq. viarum
Orbis Regina ad Numen, sed Numine strata.
Christus nam via nobis læta aperitur Olympum
Deducens recta, quæ vita est, lumen & altum,
Verus sive nitor, gradiendi certaq. virtus.
A Christo hinc eadem via Roma est, certaq. norma
Scandendi superos, æterna ac luce fruendi.
Amphitheatra petis? rerum spectacula mira:
En Christus nobis Romana in Sede locatur.
Ara quidem referat cultu spectanda perenni
Iam bona cuncta simul tenuis sub tegmine Crusti.
Hic Deus ipsa micat cum patre, ac flamine verbum.
Hic homo Christus, sed Deus idem, hic lumina mētis
Innumera immensis radijs, sacrisq. coruscant.
Accurrunt huc astra Dei, læta agmina Diuum
Sub crusto venerata Deum, Regemq. salutis
Christum hominē, cui tellus paret, & altus Olympus.
Amphitheatra duo, maius diuina, minusq.
Mens est Christi hominis, Verbiq. à fœdere miro.
Omnia sub Crusto rutilant à mentis vtroq.
Lumine, diuino primum, Tum nexilis auræ.
Quæ sint, quæ fuerint iam, quæq. futura parentur
Hic spectare licet, nihilo aut quæ surgere possent
Ordine præcipuo, fidei sed acumine summo.
Plurima at hinc nobis surgunt Romana theatra
Mentibus in nostris fidei constructa smaragdis;
Qua superos etiam lustres, Manesq. profundos.
A Christo Demum Roma est miracula cuncta;
Omnia quæ in Christo profert ibi sacra tiara.
Agmina sed Romam stipant nunc sidera circum
Siue acies superum semper pugnare paratæ,
Et Stygias arcere vmbras, ac sternere Manes.
Stadia, Naumachias, circos scrutaris? vbiq.

En

En ſurgunt; terris quoniam pugnamus & vndis.
Et ſacra nos tergunt lymphęa, Deoq. nitentes
Educunt ſacram ſobolem patre Numine dignam.
Odæa & ſuperum noſtras concentibus aures
Complent, & certare iubent nos laudibus echo.
Omnem ſed Romæ cumulant aluearia laudem,
Nectaris & felix potus, quem læta tonanti
Propinat ſemper pia mater Apumq. ſacrarum.
Sic Chriſto ceſſit translata Cæſaris aula.
Præſenſiſſe putes Naturam Numine ductam
Principe ſub tetro primo Chriſti hoſte Nerone,
Cum læta inuertit rerum faciemq. ſitumq.
Tunc fluere auerſos amnes mirata ſophorum
Tota cohors, ſtupuitq. vndas vltro ire retrorſum,
Prataq. ſede ſua migrarunt ſponte patentem
Hinc tranſgreſſa viam, ſurgant vt rapta repente
Conſita erant vbi iam prius altis prædia oliuis,
Quæ contra aruorum ſedes petiere viciſſim.
Nam Marrucinis Italus ſpectauit in agris
Translatas oleas equitis, cui Vettius olim
Nomen erat Romani aduerſa in prata ſubinde.
En olea eſt pinguis, triſtis tamen aera turbat;
Prataq. læta nitent, humili ſed flore decora,
Pabula grata Apibus ſemper proferre parata;
Nectaris vt potum fundant à floribus hauſtum.
Roma oleis quondam ſimilis pinguedine ſceptri,
Celſaq. ab imperio; triſtis ſed mente profundis
Manibus addicta, tenebroſo atq. aere preſſa.
Nunc humilis vernat diuis redimita ſalutis
Floribus, eſt ſedes generis, quod nectare manat.
Exilijt tellus referens hæc gaudia cęli;
Vndaq. neglectis pelagi ceu ſedibus imis,
Ad montes curſum rapuit iuga celſaque ſupra,

Nec

Digitized by Google

Nec tamen Augusto sceptro noua Roma minatur
Sacra Deo imperij cladem, aut à culmine casum.
Imo potens diuo subiecit robore fulcrum,
Ne rueret prorsus, ruiturum pondere molis
Ingentis, propriæ tandem dextræq. labore
Mortalis, frustra dum tempora sistere fidit.
44 Nec mens est eadem semper, nec sidera sistunt.
Moribus ac populi iactantur sæpe fugaces.
Scilicet Antiquis stetit olim Roma, virisque;
Lapsaque corruptis, reparatur motibus Aræ.
Attila perdiderat, fortis nisi surgeret vnus
Rex sacer ille leo rugiens, sed moribus agnus.
Qui mox compescit diuina voce furorem
Infestæ classis Lybiæ soluentis ab oris
Vandaliæ signis domitæ, Regisque Tyranni.
Inuasit Geta; sed iam templa & sacra coercent
Agmina sæua, trucemque Ducem violare nec ausum.
Sæuijt at Totilas, Sed Apum virtute sacrarum,
Atque Aræ Regis mox gens deletur iniqua
Narsetis pietate magis quam robore dextræ.
Nam cur non licuit Germanam auertere pubem
Prolixa incultam barba, vel pellere victam
Sedibus Italiæ imperij alto nomine claris?
Hæc seclis tenuit binis, nec thracia Roma
Occiduis Matrem clangore exciuit ab vndis;
Surgeret vt tandem pelago iam emersa laborum
Hostibus Augusti sceptri post terga reuinctis.
Fregerat illa Getas, plures Regesq. feroces.
Tum Teiam extremum & gentem deleuerat omnem;
Sed Natæ Matrem parere coegerat almam.
Nec bello immanis potuit Geta sistere Thraci
Quamquam ira flagrans pugnaret more Gigantum.
45 Cur noua gens italas petijt minus ardua sedes

P Mox

Digitized by Google

Mox domitis,stratisq. Getis,nec vincitur vnquam,
Aut procul arcetur Getici virtute triumphi
Agminibus,signisque vrbis dominantis eoæ?
Presserat hæc quoniam victrix ingrata parentem
Imperij priscam sedem,quæ cesserat aula
Augusta,vt sacro sceptro regnaret Olympi.
46 Constantinus enim Christo desponderat VRBEM
Et sacris Apibus,Regique alvearia sacro
Tradiderat celsam Romam.collesque beatos,
Nec non occidui tractus tot pinguia prata,
Inque nouam ad Thracum colles se transtulit vrbē.
Scilicet vsq.sophi Marci cum fratre potiti
Vero communi sceptro simul vrbis,& Orbis
Prisco æuo,gemini Augusti regnare solebant.
Imperij asciuit consortem iure Tonantem,
Ergo pius Cæsar Dominum,patremq; Magistrum.
Quin potius cui se pronum vrbem & sterneret orbē.
Condidit inde nouam septem quoque collibus,instar
Excelsæ vrbem Romæ infessam Cæsaris Aulam;
Vt prisca immenso seruiret ab axe tonanti,
Nectaris & generis sacri pro Numine Regi
Aula nitens,cælo certans atq.Ara pateret.
Constantini hæc vota pij,lex imo Quirites
Et proceres inter lata:hinc cocco atq. corona
Prodijt Augusta Syluester in vrbe decorus.
47 Ast alij regimen sceptri sibi semper habere
Enixi post Augusti dignantur honore
Supremo,& cultu simul omni ac diuite gaza
Sacrorum Regem sceptri sine parte regendi.
Eripuit Christus sceptrum,quod credidit hosti
Primum Odoacro,mox generi immaniq.Getarum;
Regibus Italiæ,Augustis tum reddit eois;
Scilicet vt tandem meminissent tradere Petro.

Obli-

Obliti, sed enim *Natæ* submittere Matrem
Sacrorum immemores Regis, Patrięq. laborant.
Garrijt imo procax Iustini Augusta Nepotis
In Ducis Italiæ nomen, clarumque triumpho
Iam geticopr, obra Narsetem; deponat vt arma,
Et neat inde colo deducens fila spadonis
Enerui dextra, aulæ inter seruitia mollis.
Hinc ira flagrat Narses, sua spreta trophęa
Conquestus, fremit atq. recepta suo itala regna
Acri iam ductu, nullo cessisse labore
Cui procul à castris versato deferat aula
Munere supremo pro Nomine & vrbis honore.
Tunc studet Albinam Germanis texere telam
Oceani ad litus filis queis, licia Romam
Subijcit, atq. itala's oras sic vltus in aulam.
Pænitet at mox, solicitusq. retexere curat
Sed Frustra, grato placatus honore Quiritum,
Pontificisq. Pij. Magno dein funere Romæ
Occumbit, vincla & laqueos dum tela pararet.
Irruit Albinus, italas discerpit & oras.
Romanis semper dominis infestus eois.
Et binis seclis geniti pugnare nepotes,
Cum tandem Romæ studuerunt Marte potiri.
Fas nunquam eois fuit hanc auertere cladem;
Ne Romam sub calce diu pessundare possent
Imperij sedem priscam, mox Numinis Axem.
Hostem quis pellat? sternant quæ signa procacem
Albino sobolem deducta nomine gentis?
Neutra quidem Roma, Augusto qua claret honore;
Sed sacra & cæli sedes, ac Nectaris alueus.
Auspicijs Stephani Romana in sede coronæ;
Nomine posterior sacræ qui præfuit Vrbi,
Bis domuit bello Pipinus barbara castra.

Carolus inde Adriani alto ceu Numine tandem
Omne genus strauit,genti sceptrumq. reuellit.
Tunc Roma excussit iuga Thracis & ardua Natę;
Atque hoste italiæ domito sua iura recepit
Diuini imperij solium,generisque Magistra
Humani,pateant quantum sub sidere terræ;
Mortali vt nulli subsit pro Numine regnans.
Plurima nec non Italiæ pars credita sacris
Tunc quoque Pipini patris,mox munere Nati;
Numinis afflatu rata lex vt prisca maneret
Tot proceres inter de Christo Rege Quiritum,
Olim quæ Constantini pia vota fuerunt.
An satis hæc Apibus Christi sit gloria,Regis
Nectaris à castris hæc vna in prata potestas,
Alueus vt Roma,& circum illis grata parentur
Lilia; tum omnigeni flores, fontesq.perennes?
Vis Apibus mira,en flores & lilia carpunt,
Atque vndas libant,dulci mox nectare manant.
Fastidit Roma imperium nunc fundere terris
Aequatum,vt summo fulgens æquetur Olympo.
Nunc animos cælo educit,nunc sidera prodit,
Castraque purpurea,& Duce iam sole emicat alto.
Nec tamen imperium trudit, sed fulcit ab axe
Sæpe sua vel mole ruens,quin afflat ab ore
Vitales auras diuo,rursumq.reponit.
Debuit Augustus Romam sic dedere Christo;
Hauserat vnde diem æternum,mentisq.beatum;
Fulserat & cuius dextra,digitisq.tonantis
Sceptra Vrbis,labaroque crucis iam strauerat orcum.
Debuit imo Deo imperium profundere totum;
Et nihil autori rerum tunc ipse dedisset;
Christi prę sertim si tot quoque munera pendat.
Et tamen hoc etiam Christus virtute rependit
Im-

Immenſa, vt lapſum reparet poſt ſecula trina
Occiduum ſceptrum, quod Carolus hauſit ab Vrbe
Regis Apum ſolio, medijſq. e nectaris vndis.
O felix ſummo demiſſum culmine ſceptrum
Sedibus æthereis, & Numinis ore tonantis
Romano, quo Erebrum ſiſtit, ſimul ęthera torquet.
Italiæ adiectas oras elegit ad hoſtes
Sternendos Chriſti, geſtanda ac ſceptra Quiritum;
Thrax quando ingratus renuit deferre parenti
Translati imperij, pacis quod ſidat in Vrbe
Rex Chriſtus, nec bella gerat niſi nectaris armis
Manibus infenſus ſemper, Stygioq. veneno.
Italiam paci ſeruauit, ſecula terras
Vincere tot retro feſſam, ſubmittere ſceptro
Perpetuo bello, ſemperq. trophęa referre.
Tranſtulit ad belli laudes ſuper aſtra celebris
Virtutum & ſuperum, conferto cum agmine Manes
Stratos deturbare polo, tetroſq. ſub orcum
Enixi, circum terſerunt nubila cęlo.
Tandem Apibus Romam ſeruauit, & Itala Regna
Nectaris apta fauis, ditauit pace beata,
Queis miles propior ſeruiret origine gentis
Agmine ſeu caſtris, Romano at nomine fortis;
Muniat vt pacem Romanam, atq. arceat hoſtes.
Regnat Apũ hic rex; ſtellifer hic torquetur Olympus;
Arma vbi nulla ſtrepunt, ſilet aer, ſidera fulgent,
Emicat æternæ lucis ſol diues origo;
Omnia pace ſilent, perflat ſuaue aura beata.
Sic equidem; quatiat niſi trux aluearia turbo
Erumpens orco hoſtis Apum, ſed Numinis ira,
Sontes dum plectit; ſed mox iam cuncta ſerenat.
Roma olim culmen terrarum, principis aula
Surgebat ſummum, terris nunc eminet ara,

Ap-

VRBANOSIRIDOS LIBER QVINTVS.

ARGVMENTVM.

Comperit Enceladus Titanum Maximus hostis
Æterni iubaris, Romam gestare perennis
Milite post orbem victum, pia sceptra salutis,
Et cœlo educi terræ post culmina regni;
Imperium inde sibi sedi submittere sacræ;
Et subito nutu, Summi vel Numinis instar;
Limite & à nullo rerum toto orbe potiri.
Hinc mugit, ciet atq. orcũ Ismaelis ad arma.

EXCERPTA QINTI LIBRI.

1 *ISmael Christo, & Romano nomini dolis sacrilegis, tum etiam armis regna præripit Orientis, præsertim Christi vestigijs & eximijs operibus consecrata Solymorum.*

2 *Romæ vnius est sacra, atque Ara Regis imperij & sacrorum aluéariorum reparare*

Digitized by Google

nectare obtigerit perfundenda?

13 Quisque Dux, acies, tela, stips, fruges, & omnis vno à Numine ad orbem sternendum apparatus locupletissimus peragrabat; sol, luna quemadmodum & sidera singula ima ciere abunde gaudent.

14 Virtutum illi agmina Numinis instructa robore ad orbem Christo submittendum Omnipotentiæ castra ducebant.

15 At sacra hæc Apis Iouis alite maior est, vt tonet, & rutilet, nec solum arma ministret.

16 Quos flores legat? quas hauriat vndas? quo tandē nectare maneat?

17 Vatum & sybillarum oracula de Christi æterno imperio.

18 Roma orbis gloria, pauperis trita pede, gressibus egenorum. Isa. 26.

19 Quam barbaris moribus incultas gentes ad omnē pietatem cælesti vi nectaris sacra imbuerint Apes?

20 Naturæ & morum flores, mentisq. vndæ, æthereo inde fingendo nectari haud idoneæ, nec potum propinent Deo, aut conuiuia parent; sacra nisi Apis aduolet, flores vt carpat & hauriat Vndas.

21 Collatæ virtutes astris; soli sed Christus; circum vt solus tenebras tergat, mergat noctemq. sub orcū.

22 Sol Apibus carus, referunt quem nitidæ pennis.

23 Sol nectaris instar densi; nectar solem liquatum refert.

Christus sol unus & Apis Apes inter regnat ac
24 *rutilat.*

25 *Mira Romani imperij felicitas, cum orbem Christo subiecit immenso soli. Vbi latè hæc felicitas toto orbe diffusa describitur.*

26 *Patriarchæ quatuor ceu quatuor summi Flaminis auræ.*

27 *Hinc furit Enceladus: eius cubile describitur.*

28 *Stipatur cæcis agminibus.*

29 *Orcus describitur immane barathrum.*

30 *Enceladus priscis iam fictus Pluto.*

31 *Qui prius clarissimus Hesperus, mox cælo deturbatus furit Enceladus.*

32 *Immane hoc Monstrum describitur.*

33 *Orco demersus furens suspicit auras æthereas, nec Superis ausus vim inferre, mortali generi bella mouet.*

34 *Sed primum illi quidem licuit ad superas, huius tamen caliginis, auras erumpere; humanum ubi genus omne in primo parente elisit. Inde Apum sacra perdidit examina, corrupit & nèctaris undas.*

35 *Tum Christus reparat, hostemq. retrudit ad orcum. Agmina tamen orci superis terris vagari sinit, & aere circum ad sacras Apes pio certamine exercendas. Inde vel ipsi infensi Stygij hostes Apum sacrarum, quas acerrime insectantur, virtutem, & nectarea castra, fusumq. per orbem nectaris imperium*

admi-

admirantur. Gemit sed magis, furitq. demersus Enceladus, atq. ab orco emissis tetris agminibus sacram iactare sobolem & perdere perpetim nititur.

36 Ad sacrarum hinc Apum exitium Stygia castra acerrima oratione compellit Ismaele ab inferis excitato.

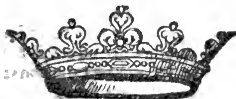
37 Post æthereas amissas sedes dolet se terrarum etiã imperio Christi virtute sub Cocyti stagna alta deiectum.

38 Terrarum memorat imperium, quo ante genus humanum idolorum cultu tot secula presserat, velut cum Deo orbem partitus, vt Deo cœlum paruerit, tellus Encelado.

39 Sed hinc submotus, terrisq. in sidera versis Christi fulgore, immani sese luctu excruciat, & ad reparandum imperium nouis technis, & Ismaelis astu sua agmina cogit.

49 Orci fragor plaũdentis Encelado.

41 Quanta vi tartareo ipse tonitru cœli æmulus superba mente orcum cieat omnem Enceladus.

Digitized by Google

CARMEN

1. **L**Abitur interea ſceptri pars vrbis eoę,
Qua regeret Nili rapidas, Euphratis & vndas,
Et Libani cedros,& ſuauia thura ſabæa
Romano dum iure adolent,adolentur & aris.
Perfidus Iſmael exegerat inde Quirites,
Queis Syriam,Aegyptum,Libyamq.rebellis ademit
Armenios,Phœnices,& quos amnis vterq.
Alluit Euphrates, Tigris,genteſq.propinquas
Olim Romani iuris,Stygis ore venenum
In Chriſti nomen dum tetra oracula fundit,
Queis Arabum turmas ciet impia ad arma furentes
Relligione Erebi ceu vates miſſus olympo,
Quem ſcelus Iſmael iam ſe iactabat inanis.
Quid ſacræ meditentur Apes crabronis iniqui
Tela inter,Stygioſq.dolos;vt pinguia damnis
Innumeris releuent,triſtique aluearia Auerno?
2 Reſtituit ſibi Roma ſuum almo à nectare ſceptrum
Munere Regis Apum,fulgentis Numine ſquamis,
Inſtructiq. ſuo valido mucrone,tremiſcit
Quē Styx alta,Erebus,Phlegethon, Maneſq. ꝓfundi.
Nunc reperare ſtudet labentia regna ſub aula
Threyciæ Romæ,matri quę inuidit honorem;
Nec ſeruare diu potuit,ſceptrumq.tueri.
Scilicet imperium eſt vnius gloria Romæ,
Numine quæ nata ad terras,mox aſtra regendą.
3 Roma,inuerte, Amor eſt,Mora nec nō omnis amoris.
Numinis & ſuperum,ſemper quo læta triumphat
Imperij æterni ſedes,ceu ſtemmate Ramo
(Sic quoque fatidicum Romæ eſt conuertere Nomē)
Inſignis viridi ſemper vitæ inſtar Olympi.

Sed

Digitized by Google

Sed Maro proclamat iam carmine digna Maronis.
Oraque fusa est,sed laudis quæ finiat oras.
Horma etiam elisa prima vix vocis vt aura
Roma sonat,præeat vocali forte liquescens
Si primæ prima;æterna est vrbs, vna resistit
Hæc quoniam,Funus quæ nec timet æmula cæli.
Maiorem nescit:Maior quia vertere nec fas:
Vmbra nec vrbs,vmbras manans quia lumine rodit
Maior ceu radijs,monstrant vt forte liquentes.
Omnis sic est arcana & re & Nomine Roma,
Sub diuo vt celebre hinc sit tetragrammaton vrbis.
4 Viderat Enceladus Titanum Maximus,Aetna
Obrutus igniuoma, vastis aluearia fusa
Tractibus imperij Romano nomine clara.
5 Viderat imo sacrum sceptrum superare fauorum.
Nectaris ætherei Augustum,acri milite fretum,
Tot bellis partum,tot cladibus,vndiq.cinctum
Innumeris pilis,madidum fusoq.cruore.
6 Surgere nec potuit nisi tot post secla laborum
Imperij ad culmen;studio similique tenetur
Agmiuibus circum, castris,vallisq.locatis.
Cum subito Rex pacis Apum oras nectare complet.
Imperij,& latè totum sibi subijcit orbem
Nutu,ceu Numen cui tellus paret & æther;
Condidit vt nutu,sic nutu,& pace tuetur
Iugi cuncta,nec arcana fas mente reniti.
Annuit,& nihilo surgit defixa profundo
Orbita telluris medio,qua vallibus imis
Obsita,qua campos aperit,seu sidera spectat
Montibus assurgens summi prope culmina cæli.
Annuit,& nitidus circum diffunditur æther
Astris tot diues,solis fulgore sub vno;
Cærulea & pelagus demittit imagine cælum

Astra-

Astraque, solis equos, currum rutilumq. diei,
Annuit vt Numen geminato hinc inde nitore.
Haud secus orbis mellificis aluearia nutu
Profert læta Apibus, sertis stipata rosarum,
Floribus omnigenis, vndis gelidisq. rigata,
Vt circum tellus felici nectare manet
Regis Apum sedes, immenso vbi pocula libet.
Tota inde erigitur pro cultu Numinis Ara.
7 Nec satis est Apibus pars: nam cum Numine sacra
Funduntur, radij quales cum sole refulgent.
Astrorum Dux sol micat vnus, nec capit ęther
Iam binos, refugitq. dies rutilare superne
A gemino iubare; orbis nec ferat ordo perennis.
Sidera sacra Duci magis ipsa subesse reposcunt
Vni, nec fidei cælum nisi sole rotatur
Vno, Apibusque præest Rex nectaris vnus honore.
Vnus nam Deus vnius fidei emicat autor
Vnus, origo, lex, metrum, lux certaq. meta.
8 Vna acies struitur, quæ strenua tendat ad astra
Tramite demisso fidei, telisq. decoris,
Queis superare polum studeant fulgoris ab ictu
Virtutum mentis perfusæ ac lumine sole.
Mensa Deo iugis quam splendida sternitur vna;
Et dapibus grauis Ambrosia, vno Nectare potu,
Dux ergo præsit simul vnus & ipse Magister
Immensa virtute orbi, mensęq. supernæ.
Pincerna est idem, Dapifer Regisq. tonantis
Rex Apum, & ætherei custos est Nectaris idem.
9 Iam volat hoc genus, & pēnis, squamis que coruscat,
Ocyus vt fuso sic Nectare condiat orbem:
Lucis et agminibus tellus micet ætheris instar.
Nec leuibus fertur pennis; secet ardua vt auras
Sacra Apis, aut acies sub Rege instructa volucris.

Pennæ

Pennę sunt radij diuinę lucis,& aura
Ac vigor ęternus Deus est;Apis vnde cietur;
Et Velox ciet omnia summi vt Numinis ales.
Romanos ergo pennis transmisit honores,
Sceptraque sacra Apis, & latè se nectare fudit
Trans Tigrim,& Nilum,Oceani trans litora eoi;
Illicò & inuasit, penetrauit,subdidit orbem;
Aethiopas,parthos,Indos,Medosque scythasq.
Trans indum,Gangem,subductum axemque boreum,
Late vbi pręfulget radijs super astra Canopos;
Omnia quod culmen vincit miracula rerum.
10 Exiguum est examen Apum,cui sternere mundum
Illico amore datur reserati Numinis alto,
Eductasq.astris in cęlum vertere terras,
Vix senę bis Apes,quibus addita paruaq.proles
Nectare compleruit terras,& lumine squamis.
Quo laboro?an gemmis intexto,auroq.curusco
Agmina duxerunt? telis quibus insuper acrem.
Instruxere Duces aciem? quaue arte mouere
Castra simul,tot agros circum atque aluearia adorti?
Qua stipe?frugibus aut quibus? imò nec agmine fret'
11 Vix vnus peragrans subito sternebat & orbem.
Ecce Philippus adit superas lateq.patentes
12 Dux Oras Asiæ,Scythiæq.horrentis eremum.
Thomas cælesti perfudit lumine nigros
Aethiopas,Indos subito candore decoros.
Albanos,citimosq.indos submittit Olympo
Impiger Armenios tandem Dux Bartholoma us.
At magis Eethiophas Matthæus voce perurget
Ancipiti diuo feriens mucrone salutis.
Nec non Matthias vt candor vinceret atros.
Inde triplex radius studuit sic tergere cæcas
Aethiopum tenebras,Thomas si fulsit ibidem

Persas Thaddæus domuit consorte Simone,
Qui prius Aegyptum solus,positasq. seorsum
Ante;amnes inter,Thaddæus flexit ad oras,
Imo Arabas quoque,Idumæos aliosque propinquos.
Cappadocas,Galatas,Thracesq.Scythasq.Bithynos,
Macedonas, Graios lustrauit victor opimus
Andreas,Asiam citimam,Parthosq.feroces
Ioannes;migrat in cælum tamen ante Iacobus
Agrippæ extinctus gladio,vix forsan Iberos
Occiduos nactus duros,quos inde reliquit;
Et remeans primus procerum rigat arua cruore,
Nectare vt educant magis inde feracia flores.
Alter sed Domini frater cognomine iustus
Perstitit Antistes Solymis, gentisq. Magister
Ipse suæ donec templi de culmine præceps
Testis Christi agitur,lapidum mox turbine trusus
Vndiq.dum quatitur,fullonis vecte necatur,
Sexto iam lustro rediuiui à funere Christi.
Deniq. Romanam Petrus petit impiger arcem,
Cum iubet occiduas dominus descendere ad oras
Ceu mentis solem,qui tunc fulgebat eois.
Cedit sede Syra,Regis quæ nomine clara,
Et patris Antiochi,hanc olim qui condidit vrbem,
Castra vbi de Christi primum sunt nomine dicta
Sancta Dei,simul atque recens examina nata
Mellifici generis,nectar quod fundit ad aras.
Lustrat & Isacidas dispersos,lucis honore
Munerat,æternum dum aperit iubar ipse diei,
Pontum,Cappadocas,Galatas,Asiamq.Bithynos,
Tandem concedit Romam velut orbis ad axem.
Inde etiam Apros inuisit, procul vsq. Britannos
Excurrit,Gallos lambit deductus iberis.
Quid consors Paulus? victor decurrit in oras
A pe-

A pelago ad pelagum, occiduumq. profectus eoo.
13 Solus quippe satis secumdum cuncta trahebat
Auctorem rerum, cæli terræq. vigorem.
Dux erat, atque acies, labarum, tela omnia Numen,
Stips, fruges, castra & victo tandem hoste trophæa.
Sol vnus nitidis radijs vix surgit ab ortu,
Noctis & immensas tenebras detrudit ad orcum;
Et campos sternit, montes circum erigit aureos
Cuncta fouens, vitæq. parens, lucisq. perennis,
Luce, calore orbem fœtu simul vbere complet.
Luna ciet placidum pelagus sęuumq. procellis.
Vna etiam cogit nubes, vel forte serenat.
Qua duce prorumpunt venti, facilesq. silescunt.
Sidera quæq. regunt ima hæc, vertuntq. caduca.
& satis est virtus procul alto à culmine vibrans,
Pareat vt tellus, pelagus, profusus & aer.
Numen Apum vis est sacrarum; Numinæ fœtæ
Quæ fœlix nectar fundunt, carchesia læta
Numine propinant diuo tam grata palato.
14 Vis est immensa, immota orbes versat & astra
Arcano nutu, inde silens natura tremiscit.
Cum iubet omnipotens; nec fas spectare tonantem.
Agmina ducit Apis virtutum, diues honoris,
Aeternæ ac lucis telis instructa beatis
Spicula acuta potens infigit luce corusca
Aetheris; & crimen perimit, mortemque trucidat.
Mentibus at vitæ felices inserit auras.
Confertæ surgunt acies, & fulmina vibrant;
Vt montes sternant, imis ac vallibus æquent;
Ora superba pedes vel egenos lingere cogant.
Tot mira & rerum quæuis miracula, pressos
Vnde leuant ope tot populos post terga reuinctos;
Pronosq. excelsæ ad fidei vestigia sternunt.

Seu mare sedat Apis, fluctus lenitq. tumentes;
Seu cohibet ventos, terræq. in claustra retrudit;
Nubila seu tergit, nimbos seu fundit & imbres;
Seu lætas segetes educit diuite gleba;
Arcet siue luem, extinctos seu forte sepulchro
Exciat, imperio rediuiuos reddat & auris;
Manibus infessos tetris seu forte resoluat,
Agmina ducit Apis miracula læta triumphis.
Exigua est volucris, patrat tamen omnia mira.
15 Culmen & hoc rerum supra miracula surgit,
Hæc virtute potens vani est *I*ouis alite maior;
Vt tonet & rutilet pro Numine *N*uminis instar.
Et cieat fulmen, nec solum tela ministret.
16 Nam legit ipsa rosas, diuinæ ac lilia formæ,
Delicias omnes immensi Numinis agri,
Haurit & excelsi fontis, penitusq. profundi
Felices vndas, immenso oracula ab ore;
Vt mentes sternat fidei ceu nectare crates.
Inde parat potum liquidis virtutibus almum
Omnibus ætherea suauem dulcedine amoris
Diuini decoris, fruitur quo Numen & ardet.
Viribus inde viget superis, ciet æthera, pontum.
Et terras nutu quatit, aut aluearia tendit.
17 Hoc vates sacri, hoc olim cecinere Sibyllæ,
Cum noua progenies cælo descenderet alto
Omnia vertenda, & valles fore montibus æquas
Illatis cœlo terris, mortalibus, astris.
18 Tunc vrbs quæ terris præerat sublimis Olympus
Paupere trita pede, en gressu calcatur egeno,
Orbis & ipse iacet victus domitusq. superbus;
Nectaris vt crater demissus ad astra resurgat.
Crater post equidem micuit fulgentibus astris,
A cæli mensa scatuit cum nectaris vndis;

Glo-

Gloria Apum qua etiam sordes in sidera migrent.
19 En Persis olim matres, natasq. sorores
Ducere fas erat infandum, supraq. pudorem.
Messagetis placuit diris occumbere telis:
Naturæ haud fato; inde senes mactare parentes,
Mox vesci caris laniatis artubus escis,
Ore manuq; hilari ad conuiuia lauta paratis,
Patribus vt nati superessent viua sepulchra.
Lex erat hoc scelus ignauis trucibusque verenda;
Nec veriti tamen horrentis discerpere iura
Insita naturæ; furerent vt legibus orci.
Quid Scythia immanis, caros mandauerat vno
Infodi amore magis deuinctos forte sepulchro;
Extincto ac viuos sociari funere tristes.
Hircani canibus similes vt nomine, mente
Sic etiam extinctos patres patrumque vorandos
Dedebant artus sole dni hoc funere dignos,
Hæc mens, hi mores fuerant, hæc crimina leges
Inuisi generis procul omni à Luce salutis;
Infernum cui Numen erat pro labe parentis.
Mens Italis melior, maiore ac luce nitebat,
Mitior humanis, blandis ac moribus, orbi
Queis præerant celso Romani à culmine scepteri.
Inde alios regere, & virtutum immittere fraena
Virtutis Deus ipse dedit virtutis & arci
Romanæ menti, quæque orbe referre trophæa.
At semper redolent orcum Stygiamq. paludem
Ipsi victores orbis celebresq. Quirites,
Moribus insignes quanquam seu mentis honore.
Seditio, mox luxus, inanis denique cultus
Tot Stygis vmbrarum Cocytum oluere profundum,
Atque Erebi fauces à summa laude Quiritum.
20 *Lilia* siue rosæ. violæ, floresq. venusti

Prata ſicct reliqui, varijſq.nitoribus ornent,
Afflent & circum ſuaues ab odoribus auras;
Seu gelidis vndis ſcateant à vertice fontes,
Collibus & placidis riui,mox flumina campos
Læta rigent,telluſq.virens ſua germina mittat;
Rideat & circum cælo lætiſſima,& agris;
Deliciæ ſuperum nullæ tamen inde redundant
Nectaris ætherei diuo digneq.palato;
Aduolet huc niſi Apum examen, legat vndiq. flores,
Et fontes potet,ſternatq.aluearia circum
Caſtra decora,fluant amnes vitæ vnde beatæ.
Quin agri tribulis plerumq.& ſentibus horrent,
Et ſteriles etiam ſqualent,aut noxia gignunt
Virgulta inter vepres, algenteſq.cicutas.
Sed læti ſegetum,frugum,meſſiſq.feraces,
Diuitis,aut etiam pomorum ſuauis, amaras
Sępe ferunt herbas,lethales imo veneno
Emittunt,culti quanquam gelidiſq.rigati.
Sola Apis æthereo ſenſu legit apta palato
Vel ſuperum,dulces trahat inde,vt nectaris vndas.
21 Sed neq. quot rutilant cælo ſimul aſtra ſereno,
Clara l cet,ſupera veluti ſtatione locata,
Diſiiciant tenebras vnquam,noctemq.retrudant.
Plena ſol unus perfundit luce diei
Orbem,oras etiam circum propę viſcera cæcas,
Et terræ gremium merſum ſub nocte profunda.
Huc tradit tenebras;auris ſuperiſq.potitur
Diffuſo circum radijs fulgore diei.
Haud ſecus aſtra micant virtutum mentis ab axe
Nocte ſub obſcura,ſol donec ſurgat eous;
Chriſtus & ipſe diem referat ſine labe decorum.
22 Sol Apibus carus,fugiunt,quæ nubila cæli;
Solertes ſpeculantur aquas,imbreſq.vel euros.

Vt radijs hilares solis lætentur ab vmbris.
Sol fouet hoc genus, & forma, & virtute propinquum
Aetherea, sibi Regi astrorum lucis honore;
Quem rutilis squamis patrem velut inclyta proles
Athereoq. refert sensu, fœtumq. parenti
Effingit similem Nectar dulcedinis vndas.
23 Si solem libes, non est iam dulcior esca,
Vndaq. concretum celebres te lingere nectar,
Sol nectar denset; Nectar sol unda liquescat.
Hoc fluit, ille tenax consistit diues origo
Nectaris, inde liquens manet velut ætheris vndis.
24 Sed Christus magis ardet Apes, sobolemq. salutis
Queis rutilat solis formaq. simillimus ipsis.
Quin Apis ipse volat, dum sol simul. æthera lustrat.
Nã Deus atque homo Apes sacras Rex emicat inter,
Et sol semper Apes sublimi à cardine spectat.
Vertitur ac semper diffusa aluearia circum.
O quam læta dies; magis ò felicia secla
Solis vtriusq. anfractu conuersa perenni;
Cum quos lustrabat sidus, lustrabat & auctor;
Sol radius vix auctoris fulgore micabat
Immenso supero iam illo sub sole rotatus.
O felix Romanum sceptrum hac luce beatum;
25 Cum supero soli Christo submitteret orbem,
Solis & anfractum se supra educeret alto
Culmine, vt ad summi solis contenderet auras;
Ara vbi consdidit fulgoris limite nullo,
Orbem complexa circum nutu æthera torquens.
Tunc erat & tellus lætissima Numinis Ara
Vnaquidem æternæ superæ velut æmula cęli.
Tunc & Arabs sua thura Deo iam pronus ad aram,
Cultu. sed fidei magis, igni & amoris odora
Virtutumq. pius solenni adolebat opime.

Tunc

Tunc Syrus Euphratis labem tergebat ad unda,
Arcanis cæli verbis,sed ab ore tonantis.
Aegyptiq.obeli penetrarunt culmine Olympum.
Armenij memores arcæ coluere salutis,
Et trabis a gemino ligno ceu fœderis arcam.
Colchis tum diues vellus,tum vidit & Agnum
Auro fulgentem,argiuos risitq.labores.
Canduit Albanus mente æque ac forte capillo,
Et magis à cæli radijs lucisq.nitore.
Tunc Cilices domuere artus,queis Marte solebant
Intextis villis iacula olim arcere petiti,
Ad sacrum bellum conuerso in blanda labore.
Pontus & in nectar vertit sua dira venena.
Tunc Mauri,Numidæ.Getuli,omnisq.Cyrene,
Marmaridæ,Psylli,Libyæ tractusq.profundæ
Certabant Asiæ sacris deferre Quiritum,
Hæc veriti magis imperij quam sceptra potentis.
Europa his præerat,geminoq. à vertice Roma
Seu terræ,seu cæli,Aræ, solijq. sed Ara
Augusto solio maior profunditur Axis.
Quæ terræ facies? Quam læta alueaeia circum
Tendebat sacris Apibus,Regisq. sacrorum
Cælesti ac mensæ;manent cui Nectaris vndis?
Ara erat,atq.instar cęli rutilabat vbiq.
Diues,& vndabat felici Nectare mensa.
Iam dapibus cumulata pijs,potuque beato
Fundebat cunctis æternæ gaudia vitæ
Felicem propinans summo à Numine vitam.
Quot sacræ sedes? quot templa Augusta? quot ædes
Diuino cultu celebres,morumq.nitore
Sanctorum statione piæ omni ac munere sacro?
26 Quattuor en venti summi tunc Flaminis auræ
Spirabant mites superæ primordia vitæ.

Pri-

Primus ab vrbe noua ſceptriiam ſede Quiritum.
Alter ab Aegypto Auguſti ceu præſidis oris.
Tertius à Syria, Solymorum quartus ab arce
Numinis antiqua, præerat quibus inclyta Roma.
Perflabant terræ hortos, paſſim vt lilia morum
Et fidei ſumma vernarent candida luce;
Et flores reliqui virtutum ac mentis honoris
Deliciæ circum ſtiparent obuia quæque;
Inde vt Apes nectar poſſenr decerpere Chriſti.
Quam dulcis flauit, quam vber Ioannis ab ore
Aura Dei gemmarum prolis diues & auri.
Gregorius prior ille ſacer ceu Numinis eurus
Excelſum ſemper ſpirabat ſuaue vigorem.
At nectar Nectarius ore & more fouebat.
Slc proclus Ioannis proles digna parente.
Sic alij quanquam excitis plerumq. proceliis
Interea fureret turbo de faucibus orci.
Sed genus eſt Sanctum Andreæ Thracumq. ſatoris.
Auſter Athanaſius, Petrus prior, atque Theonas;
Marci qui ſoboles rugierunt ſacra Leonis.
Poſt quoque Cyrillus ſpirauit, vt aura ſalutis.
Occiduis Zephirus ſurgens vitalis ab oris
Montibus ac Solymæ; ſol Chriſtus vbi occidit a ris,
Orbem permulſit vitæ ſuauiſſimus auris.
Inde quidem Antiſtes primus iuſtuſq. Iacobus;
Tum Symeon Cleophæ ſenio confectus, amore
Sed Chriſti fortis retulit Crucis alta trophæa,
Poſt iuſtus, Cyrillus, Macarius, Iuuenalis
Fragrarunt Chriſti à cunis, tumuloque beato.
At boreas primum celſis à montibus axi
Vicinis ſummope, trique à culmine flauit
Algidus & vehemens ſcelerum terſitq. tenebras;
Vmbras ac mentis diffuſo nomine Chriſti.

Fri-

Frigidus ille quidem,ſenſus ſed vt arceat æſtum;
Viſcera & æthereo cumulet concluſa calore,
Et validus ſimul & flatu vehemente ſonorus.
Mox Syria ceſſit Romana vt flaret ab arce
Perpetuus,totiq. orbi felicibus auris.
Claruit at ſedes Syriæ,poſt ſeptima petri
Lumina,poſt nitidas auras,vocemq.ſonoram,
Supremæq.tubæ fidei, Chriſtiq.ſalutis,
Inferiore tuba,flatu,luciſq.nitore
Euodio primum, mox Chriſti nomine ab igni
Viſcerum & incenſis penetralibus vndique amore
Numinis eximio,iam præſule, Martyre Chriſti.
Tertia,ſi Romam numeres,ſacro ordine ſedes;
Sed noua ab vrbe retracta hinc tādē quarta receſſit;
Vt præeat Marcus,præſtet vero vtraque Roma,
Poſt matrē vrbs noua,geſtaret quod ſceptra Quiritū.
Ergo Romanus iam cinxerat alueus orbem
Floribus ac paſtu virtutum inſtructus opime
Diues & irriguus circum cæleſtibus vndis;
Vndique delicijs,pratis inſeſſus & hortis.
Nectaris at diui cuſtos ſummuſq. Magiſter
Romanus colitur præſul,ſeu Numinis Aræ
Summus Apum ſacrarum Rex,pincerna Tonantis.
27 Sed furit Enceladus,Stygias ciet horridus vndas
Delicias exoſus Apum,regnumq.per orbem
Tam late fuſum cæleſti nectare diues;
Inuiſis ſuperis,quod Rex propinat Apeſque.
Orco defixus medio iacet ille cubili
Terrorum informi ſtructura,atroq.pauendo.
Nam gelidis immane ſolum riget undiq.ſaxis,
Concretis niuibus,glacie alta,& grandine ſtratum,
Culcitra ſed vaſto torquet funeſta labore,
Mollibus haud plumis ſomnum ſuadere parata
Cin-

Cingitur immenso veluti circum igne torali,
Nec nitido, tenui; cęco sed sulphure crasso.
Puluinar ceruicem, desperata ruentem
Excipit vna salus, solatia nulla futura.
Fulcrum subsidit crimen, vetmisq. veneno
Erodens mentem, veniæ quo nulla supersit
Spes licet illa leuis; minuat ne forte laborem.
Sæuior haud coluber, nec acuto immanior hydrus
Dente magis diro, lethali ac vulnere mordet.
Criminis at tumulus cumulatur semper iniquus;
Sæuiat vt scelerum colubri magis inde venenum.
Hinc tumet, & furit Enceladus, quatit omnia dirus;
Inter & incensæ conopea Numinis iræ,
Immensasq. plagas Cocyti, altasq. procellas
Expositus diris vlto spectacula cælo.
Manibus hinc tetris stipatur, & inde superbus
Imperat agminibus cęcis furor omnis & orci,
Illum sic veritis Regem quem trusit Olympus
In cęcam immanem caueam procul vndiq. cælo
Sub terræ gremium numquam penetrabile luci,
Pęnnarum horroris sedem scelerumq. Cloacam,
In vallem gemitus, luctus, tristisq. laboris.
Hic est iustitię omnipotentis vindicis iræ
Cæcus ager, quem culpa colit; serit atra dolores
Hic, vbi in hostes æterno Deus agmine pugnat
Omnibus instructo telis, mortisq. sagittis;
Haud perimens sontes, semper sed morte fatigat.
Aeternę mortis vallum est, lugubre theatrum;
Aerumnas vbi pro scelerum discrimine miro
Ordine mors profert omnes, variosq. labores.
Campus, sed terra circum conclusus & vmbris,
Cui sol non oritur, non occidit, astra nec vlla
Aeternum surgunt, demerso nocte profunda.

Hic vbi terra sinu subducitur omnis ab imo;
Et caua concamerat ceu montibus vndiq. vallem
Mille quidem impositis alijs, alijsq. superne;
Quo barathro capiat terrarum forte trientem,
Omnes sed populos recta serieq. locatos,
Tam vasto gyro protenso ad millia mille
Bis ferme ad rupes circum telluris hiatu.
Hic clausę illudit vitę mors dira triumpho
Dente terens valido, caueat modo sæua vorare;
Sentiat vt mortis semper sic vita laborem,
Nec viuat quę Morti ęterno funere viuit.
Cuius ad horrorem coeunt simul vndique curę
Agmine conferto, infectum genus omne laborum,
Ad thalamum luctus, funestam mortis & aulam.
Hic sitis, atque fames, pędor, tenebręq. tumultus;
Spectra, horror, terror, colubrique, hydręq. chimærę,
Ira furor, dolor omnis, morbus, tristis egestas,
Exitium, spes vnde fugit, congesta malorum
Colluuies, ęterna acie quę gaudia trudat;
Perpetues mœror sub pondere pressus auerno
Aeterni exitij, ferat vt iam gaudia nunqam,
Defixere lares propria hic ceu sede locati.
Odium amor, sed amarum horrendo à glutine virus
Hic se discruciat, proprios discerpit & artus.
Nā bona dum Fugiunt, furit & se amor, odit amantē;
Ac simul exosus refugit velut odia dira
Se quoque, tum bona cuncta sibi ipsi inuisus & illis.
Nec sola hic tristis versatur imago malorum
Sontibus; aut inflicta iacet pœna atra cubili
Crimine constrato, veluti sopita dolore.
Ipsa agitat sontes, torquet furor omnis iniquus,
Vt sons ipse furens in se ruat alta procella;
Sistere nec liceat rapiente furore ruinam.

Mors

Mors penetrat Manes; immanis viuat vt horror,
Et dominata terat vitæ vel munere vitam.
En labor, en luctus spirant ceu mortis ab vmbris;
Ingenium vt tetri Manes subire malorum.
Nam hic pallet morbus, dolor ille, ærumnaq. mugit;
Esurit iste fames, sitis alter anhelat ad vndas,
Dum fugiunt semper captantem flumina retro.
Se vorat esuries: fugit se faucibus arens
Immanis sitis haud vllo vnquam rore riganda.
Offusæ hic tenebræ lucis fugit obrutus auras
Aeternis barathri claustris infossus & orco.
Nox Erebo coniux thalamo sociata profundo
Nataq. complexus lethi simul inter acerbos.
Ille fragor terret velut orbis ab axe ruina.
Sordis, & omnigenæ putet tetrum alter oletum.
Eumenidū atra cohors furit hic, scyllæq. Charybdes,
Gorgones, Harpyæ, Briareus atque Hydra, Chymæra,
Tetræ omnes vmbræ informes, ac spectra laborum.
Quæq. sibi furor immortalis, dira procella
Irruit, immani mentes ceu turbine iactat.
Sed sibi mens furit omni prorsus mole soluta;
Corripit at sensus hominum, præcordia, mentem.
Sic Nobis luctus, dolor est & origine morbus.
Omnis tetra orci hæc soboles, sed pœna scelusq.
Se primum torquet furiata mente renitens
A niue, ab igni auersa trahit dum sæua dolorem;
Immortali vitæ equidem cui nulla nocerent
Spicula, nec metuat telis occumbere lethi.
Sed prior Enceladus, Regem mendacia vatum
Plutonem cecinere Stygis, sacræq. paludis,
Neptuni, atque Iouis fratrem, natuq. minorem:
Hostis at ille fremit sub tartara Numinis actus.
Inde Deum, superosq. minis disiicere tentat.

Enceladum potius superis iam bella mouentem,
Fulmine & ad flammas medias Phlegethõtis adactũ
Monstra ciere nefas, gestantem sceptra laborum;
Seu fictum Ditem, Plutonem & Numinis ipsum
Excelsi fratrem, certet cui mente superba
Ausus diuinum culmen, nomenque subire.
Hin Ditem se iactat inops, flammisq. reuinctus.
Est Pluteus, pluteumq. orbis detrusus ad imum,
Non Pluto cui nulla micat spectanda suppellex,
31 Hesperus in superis rutilans qui pluto fuisset.
Hic igitur cęcus medio defigitur orbe,
Crimine fæx rerum; at forma satus vndiq. luce
Agmina stellarum supra fulgore coruscus:
Qui cælo incedens arcebat sidera circum,
Fusis atque opibus lucis complebat Olympum.
Inde tumens rapuit regnum, sceptrumq. tonanti
Astra super, traxitque poli iam pone trientem,
Omnia conatus sibi sternere sidera bello.
Sed deturbatus ruit alta à sede repente,
Regnum nec non inuisum cæcumq. rebellis;
Quotquot defecere à Numine mente superba.
Astrorum casum, immanem cæliq. ruinam
Quæ iam terra ferat? subito quin tota dehiscat.
Confligunt superi, Numen tonat, excutit Axis
Immanes vmbras, omni orba olim astra nitore.
Hæc neq. sed superus ferat aer, extima nec iam
Montibus educta, & late fusa vndiq. tellus
Explicitis campis, aperitq. subinde profunda.
Huc ruit Enceladus, dum scandere nititur Aulam
Numinis, atque torum, summi laquearia Olympi.
Exceptus barathro iacet hic demersus Auerno.
Et tenebras fundit, rutilum qui sidus ab axe
Hesperus astra super læto fulgore micabat.

Vet-

Vertitur in colubrum,rugit vt leo,Sibilat anguis.
Omnia monstra subit Rex criminis omnis iniquus.
Exprimat Aetna caput vix;brachia scylla,Charybdis.
2 Os ingens,dentes scopulos vix vtraq.syrtis.
Lumina nulla micant;condit sed cuncta tenebris.
Naribus ac fumat flagrans velut igne Veseuus.
Sed tegit immanes artus,dorsumq. humerosq.
Aeternis tenebris orcus,satis ipse referre
Nec fidit,gremio quanquam fouet omnia fœda.
Hic fixus tam luce procul,cæliq. nitore,
Terra vbi se circum radijs subducit opaca
Vndique mole sua,cæca testudine flexa;
Nec medios patitur lucem penetrare recessus
Pensilis,& vasto obstructo caua viscere circum;
Vndique & á cælo se pondere subtrahit imam.
33 Suspicit Enceladus pessundans tartara sæuis
Fluctibus,ac fremitu,superas seu luminis auras,
Aether qua circum fulget,stellisq.coruscat;
Aut solis rutilat radijs,ardentur & astra;
Funditur atque aer nitidus,pellucet & vnda;
Extima necnon telluris læta ora renidet;
Solaque luce procul sua mergi tecta profundo;
Seu superum choreas æternæ ob gaudia vitæ
Immensi ac decoris reserato à Numinis ore
Aethereos supra montes,laquearia cæli;
Mortalesq.choros agitantes sedibus imis;
Seque,suosque premi tenebris, vinclisq.dolorum:
Iam perijsse ratus sibi spem super astra fruendi,
Inuidus hinc mugit,cuperetq.euertere cuncta.
Sed superos turbare nequit,sua spicula torquet
In mortale genus,felix ne sidera scandat.
Namque ruens cælo barathrum vix hæsit ad imum,
Degere nec dignus lucis,lustrisq.ferarum.

Co;

Seu mare ſedat Apis, fluctus lenitq.tumentes;
Seu cohibet ventos,terræq.in clauſtra retrudit;
Nubila ſeu tergit,nimbos ſeu fundit & imbres;
Seu lætas ſegetes educit diuite gleba;
Arcet ſiue luem,extinctos ſeu forte ſepulchro
Exciat,imperio rediuiuos reddat & auris;
Manibus inſeſſos terris ſeu forte reſoluat,
Agmina ducit Apis miracula læta triumphis.
Exigua eſt volucris,patrat tamen omnia mira.
15 Culmen & hoc rerum ſupra miracula ſurgit.
Hæc virtute potens vani eſt Iouis alite maior;
Vt tonet & rutilet pro Numine Numinis inſtar.
Et cieat fulmen, nec ſolum tela miniſtret.
16 Nam legit ipſa roſas,diuinæ ac lilia formæ,
Delicias omnes immenſi Numinis agri,
Haurit & excelſi fontis,penituſq. profundi
Felices vndas,immenſo oracula ab ore;
Vt mentes ſternat fidei ceu nectare crates.
Inde parat potum liquidis virtutibus almum
Omnibus ætherea ſuauem dulcedine amoris
Diuini decoris,fruitur quo Numen & ardet.
Viribus inde viget ſuperis,ciet æthera,pontum.
Et terras nutu quatit,aut aluearia tendit.
17 Hoc vates ſacri, hoc olim cecinere Sibyllæ,
Cum noua progenies cęlo deſcenderet alto
Omnia vertenda, & valles fore montibus æquas
Illatis cœlo terris,mortalibus, aſtris.
18 Tunc vrbs quæ terris præerat ſublimis Olympus
Paupere trita pede,en greſſu calcatur egeno.
Orbis & ipſe iacet victus domituſq.ſuperbus;
Nectaris vt crater demiſſus ad aſtra reſurgat.
Crater poſt equidem micuit fulgentibus aſtris,
A cæli menſa ſcatuit cum nectaris vndis;

Glo-

Gloria Apum qua etiam sordes in sidera migrent.
En Persis olim matres,natasq.sorores
Ducere fas erat infandum,supraq.pudorem.
Messagetis placuit diris occumbere telis:
Naturæ haud fato;inde senes mactare parentes,
Mox vesci caris laniatis artubus escis,
Ore manuq;hilari ad conuiuia lauta paratis,
Patribus vt nati superessent viua sepulchra.
Lex erat hoc scelus ignauis trucibusque verenda;
Nec veriti tamen horrentis discerpere iura
Insita naturæ,furerent vt legibus orci.
Quid Scythia immanis?caros mandauerat vno
Infodi amore magis deuinctos forte sepulchro;
Extincto ac viuos sociari funere tristes.
Hircani canibus similes vt nomine,mente
Sic etiam extinctos patres patrumque vorandos
Dedebant artus sole dni hoc funere dignos,
Hæc mens,hi mores fuerant,hæc crimina leges
Inuisi generis procul omni à Luce salutis;
Infensum cui Numen erat pro labe parentis.
Mens Italis melior,maiore ac luce nitebat,
Mitior humanis,blandis ac moribus;orbi
Queis præerant celso Romani à culmine sceptri.
Inde alios regere,& virtutum immittere fraena
Virtutis Deus ipse dedit virtutis & arci
Romanæ menti,dedque orbe referre trophęa.
At semper redolent orcum Stygiamq. paludem
Ipsi victores orbis celebresq. Quirites,
Moribus insignes quanquam seu mentis honore.
Seditio,mox luxus,inanis denique cultus
Tot Stygis vmbrarum Cocytum oluere profundum,
Atque Erebi fauces à summa laude Quiritum.
Lilia siue rosæ.violæ,floresq. venusti

Prata licet reliqui, varijsq.nitoribus ornent,
Afflent & circum suaues ab odoribus auras;
Seu gelidis vndis scateant à vertice fontes,
Collibus & placidis riui,mox flumina campos
Læta rigent,tellusq. virens sua germina mittat;
Rideat & circum cælo lætissima,& agris;
Deliciæ superum nullæ tamen inde redundant
Nectaris ætherei diuo digneq.palato;
Aduolet huc nisi Apum examen, legat vndiq. flores,
Et fontes potet,sternatq. aluearia circum
Castra decora,fluant amnes vitæ vnde beatæ.
Quin agri tribulis plerumq.& sentibus horrent,
Et steriles etiam squalent,aut noxia gignunt
Virgulta inter vepres, algentesq.cicutas,
Sed læti segetum,frugum,messisq.feraces,
Diuitis,aut etiam pomorum suauis, amaras
Sępe ferunt herbas,lethales imo veneno
Emittunt,culti quanquam gelidisq.rigati.
Sola Apis æthereo sensu legit apta palato
Vel suPerum,dulces trahat inde,vt nectaris vndas.
21 Sed neq. quot rutilant cælo simul astra sereno
Clara l cet,supera veluti statione locata,
Disiiciant tenebras vnquam,noctemq retrudant.
Plena sol unus perfundit luce diei
Orbem,oras etiam circum prope viscera cæcas,
Et terræ gremium mersum sub nocte profunda.
Huc tradit tenebras;auris superisq.potitur
Diffuso circum radijs fulgore diei.
Haud secus astra micant virtutum mentis ab axe
Nocte sub obscura,sol donec surgat eous;
Christus & ipse diem referat sine labe decorum.
22 Sol Apibus carus,fugiunt,quæ nubila cæli;
Solertes speculantur aquas,imbresq.vel euros.

Vt radijs hilares solis lætentur ab vmbris.
Sol fouet hoc genus,& forma,& virtute propinquum
Aetherea,sibi Regi astrorum lucis honore;
Quem rutilis squamis patrem velut inclyta proles
Athereoq. refert sensu,fœtumq. parenti
Effingit similem Nectar dulcedinis vndas.
23 Si solem libes,non est iam dulcior esca,
Vndaq.concretum celebres te lingere nectar,
Sol nectar denset;Nectar sol unda liquescat.
Hoc fluit,ille tenax consistit diues origo
Nectaris,inde liquens manet velut ætheris vndis.
24 Sed Christus magis ardet Apes,sobolemq.salutis
Queis rutilat solis formaq.simillimus ipsis.
Quin Apis ipse volat,dum sol simul æthera lustrat.
Nã Deus atque homo Apes sacras Rex emicat inter,
Et sol semper Apes sublimi à cardine spectat.
Vertitur ac semper diffusa aluearia circum.
O quam læta dies;magis ò felicia secla
Solis vtriusq.anfractu conuersa perenni;
Cum quos lustrabat sidus,lustrabat & auctor;
Sol radius vix auctoris fulgore micabat
Immenso supero iam illo sub sole rotatus.
O felix Romanum sceptrum hac luce beatum;
25 Cum supero soli Christo submitteret orbem,
Solis & anfractum se supra educeret alto
Culmine,vt ad summi solis contenderet auras;
Ara vbi considit fulgoris limite nullo,
Orbem complexa circum nutu æthera torquens.
Tunc erat & tellus lætissima Numinis Ara
Vnaquidem æternæ superæ velut æmula cęli.
Tunc & Arabs sua thura Deo iam pronus ad aram,
Cultu.sed fidei magis,igni & amoris odora
Virtutumq.pius solenni adolebat opime.

Tunc Syrus Euphratis labem tergebat ad unda,
Arcanis cæli verbis, sed ab ore tonantis.
Aegyptiq. obeli penetrarunt culmine Olympum.
Armenij memores arcæ coluere salutis,
Et trabis a gemino ligno ceu fœderis arcam.
Colchis tum diues vellus, cum vidit & Agnum
Auro fulgentem, argiuos risitq. labores.
Canduit Albanus mente æque ac forte capillo,
Et magis à cæli radijs lucisq. nitore.
Tunc Cilices domuere artus, queis Marte solebant
Intextis villis iacula olim arcere petiti,
Ad sacrum bellum conuerso in blanda labore.
Pontus & in nectar vertit sua dira venena.
Tunc Mauri, Numidæ, Getuli, omnisq. Cyrene,
Marmaridæ, Psylli, Libyæ tractúsq. profundæ
Certabant Asiæ sacris deferre Quiritum,
Hæc veriti magis imperij quam sceptra potentis.
Europa his præerat, geminoq. à vertice Roma
Seu terræ, seu cæli, Arx, solijq. sed aura
Augusto solio maior profunditur Axis.
Quæ terræ facies? Quam læta aluearia circum
Tendebat sacris Apibus, Regiq. sacrorum
Cælesti ac mensæ; manent cui Nectaris vndis?
Ara erat, atq. instar cęli rutilabat vbiq.
Diues, & vndabat felici Nectare mensa.
Iam dapibus cumulata pijs, potuque beato
Fundebat cunctis æternæ gaudia vitæ
Felicem propinans summo à Numine vitam.
Quot sacræ sedes? quot templa Augusta? quot ædes
Diuino cultu celebres, morumq. nitore
Sanctorum statione piæ omni ac munere sacro?
26 Quattuor en venti summi tunc Flaminis auræ
Spirabant mites superæ primordia vitæ:

Pri-

Primus ab vrbe noua sceptri iam sede Quiritum.
Alter ab Ægypto Augusti ceu præsidis oris.
Tertius à Syria, Solymorum quartus ab arce
Numinis antiqua, præerat quibus inclyta Roma.
Perflabant terræ hortos, passim vt lilia morum
Et fidei summa vernarent candida luce;
Et flores reliqui virtutum ac mentis honoris
Deliciæ circum stiparent obuia quæque;
Inde vt Apes nectar possent decerpere Christi.
Quam dulcis flauit, quam vber Ioannis ab ore
Aura Dei gemmarum prolis diues & auri.
Gregorius prior ille sacer ceu Numinis eurus
Excelsum semper spirabat suaue vigorem.
At nectar Nectarius ore & more fouebat.
Sic proclus Ioannis proles digna parente.
Sic alij quanquam excitis plerumq. proceliis
Interea fureret turbo de faucibus orci.
Sed genus est Sanctum Andreæ Thracumq. satoris.
Auster Athanasius, Petrus prior, atque Theonas;
Marci qui soboles rugierunt sacra Leonis.
Post quoque Cyrillus spirauit, vt aura salutis.
Occiduis Zephirus surgens vitalis ab oris
Montibus ac Solymæ; sol Christus vbi occidit a ris,
Orbem permulsit vitæ suauissimus auris.
Inde quidem Antistes primus iustusq. Iacobus;
Tum Symeon Cleophæ senio confectus, amore
Sed Christi fortis retulit Crucis alta trophæa,
Post iustus, Cyrillus, Macarius, Iuuenalis
Fragrarunt Christi à cunis, tumuloque beato.
At boreas primum celsis à montibus axi
Vicinis summope, trique à culmine flauit
Algidus & vehemens scelerum tersitq. tenebras,
Vmbras ac mentis diffuso nomine Christi.

Fri-

Frigidus ille quidem,ſenſus ſed vt arceat æſtum;
Viſcera & æthereo cumulet concluſa calore,
Et validus ſimul & flatu vehemente ſonorus.
Mox Syria ceſſit Romana vt flaret ab arce
Perpetuus,totiq. orbi felicibus auris.
Claruit at ſedes Syriæ,poſt ſeptima petri
Lumina,poſt nitidas auras,vocemq.ſonoram,
Supremæq.tubæ fidei, Chriſtiq.ſalutis,
Inferiore tuba,flatu,luciſq.nitore
Euodio primum, mox Chriſti nomine ab igni
Viſcerum & incenſis penetralibus vndique amore
Numinis eximio,iam præſule, Martyre Chriſti.
Tertia,ſi Romam numeres,ſacro ordine ſedes;
Sed noua ab vrbe retracta hinc tādē quarta receſſit;
Vt præeat Marcus,præſtet vero vtraque Roma,
Poſt matrē vrbs noua,geſtaret quod ſceptra Quiritū.
Ergo Romanus iam cinxerat alueus orbem
Floribus ac paſtu virtutum inſtructus opime
Diues & irriguus circum cæleſtibus vndis;
Vndique delicijs,pratis inſeſſus & hortis.
Nectaris at diui cuſtos ſummuſq. Magiſter
Romanus colitur præſul,ſeu Numinis Aræ
Summus Apum ſacrarum Rex,pincerna Tonantis.
27 Sed furit Enceladus,Stygias ciet horridus vndas
Delicias exoſus Apum,regnumq.per orbem
Tam late fuſum cæleſti nectare diues;
Inuiſis ſuperis,quod Rex propinat Apeſque.
Orco defixus medio iacet ille cubili
Terrorum informi ſtructura,atroq.pauendo.
Nam gelidis immane ſolum riget undiq.ſaxis,
Concretis niuibus,glacie alta,& grandine ſtratum,
Culcitra ſed vaſto torquet funeſta labore,
Mollibus haud plumis ſomnum ſuadere parata
Cin-

Cingitur immenso veluti circum igne torali,
Nec nitido, tenui; cęco sed sulphure crasso.
Puluinar ceruicem, desperata ruentem
Excipit vna salus, solatia nulla futura.
Fulcrum subsidit crimen, vermisq. veneno
Erodens mentem, veniæ quo nulla supersit
Spes licet illa leuis; minuat ne forte laborem.
Sæuior haud coluber, nec acuto immanior hydrus
Dente magis diro, lethali ac vulnere mordet.
Criminis at tumulus cumulatur semper iniquus;
Sæuiat vt scelerum colubri magis inde venenum.
Hinc tumet, & furit Enceladus, quatit omnia dirus;
Inter & incensæ conopea Numinis iræ,
Immensasq. plagas Cocyti, altasq. procellas
Expositus diris vlto spectacula cælo.
28 Manibus hinc tetris stipatur, & inde superbus
Imperat agminibus cęcis furor omnis & orci,
Illum sic veritis Regem quem trusit Olympus
In cęcam immanem caueam procul vndiq. cælo
Sub terræ gremium numquam penetrabile luci,
Pęnnarum horroris sedem scelerumq. Cloacam,
In vallem gemitus, luctus, tristisq, laboris.
29 Hic est iustitię omnipotentis vindicis iræ
Cæcus ager, quem culpa colit; serit atra dolores
Hic, vbi in hostes æterno Deus agmine pugnat
Omnibus instructo telis, mortisq. sagittis;
Haud perimens sontes, semper sed morte fatigat.
Aeternę mortis vallum est, lugubre theatrum;
Aerumnas vbi pro scelerum discrimine miro
Ordine mors profert omnes, variosq. labores.
Campus, sed terra circum conclusus & vmbris,
Cui sol non oritur, non occidit, astra nec vlla
Aeternum surgunt, demerso nocte profunda.

Hic vbi terra sinu subducitur omnis ab imo;
Et caua concamerat ceu montibus vndiq. valleis
Mille quidem impositis alijs,alijsq.superne;
Quo barathro capiat terrarum forte trientem,
Omnes sed populos recta serieq.locatos,
Tam vasto gyro protenso ad millia mille
Bis ferme ad rupes circum telluris hiatu.
Hic clausę illudit vitę mors dira triumpho
Dente terens valido,caueat modo sæua vorare;
Sentiat vt mortis semper sic vita laborem,
Nec viuat quę Morti ęterno funere viuit.
Cuius ad horrorem coeunt simul vndique curę
Agmine conferto,infectum genus omne laborum,
Ad thalamum luctus,funestam mortis & aulam.
Hic sitis,atque fames,pędor,tenebręq. tumultus,
Spectra,hortor,terror,colubrique,hydręq.chimærę,
Ira furor,dolor omnis,morbus,tristis egestas,
Exitium,spes vnde fugit,congesta malorum
Colluuies,ęterna acie quę gaudia trudat;
Perpetuus mœror sub pondere pressus auerno
Aeterni exitij,ferat vt iam gaudia nunqam,
Defixere lares propria hic ceu sede locati.
Odium amor,sed amarum horrendo à glutine virus
Hic se discruciat,proprios discerpit & artus.
Nã bona dum Fugiunt,furit & se amor odit amantẽ;
Ac simul exosus refugit velut odia dira
Se quoque,tum bona cuncta sibi ipsi inuisus & illis.
Nec sola hic tristis versatur imago malorum
Sontibus;aut inflicta iacet pœna atra cubili
Crimine constrato,veluti sopita dolore.
Ipsa agitat sontes,torquet furor omnis iniquus,
Vt sons ipse furens in se ruat alta procella;
Sistere nec liceat rapiente furore ruinam.

Mors

Mors penetrat Manes, immanis viuat vt horror,
Et dominata tetras vitæ vel munere vitam.
En labor, en luctus spirant ceu mortis ab vmbris,
Ingenium vt tetri Manes subire malorum.
Nam hic pallet morbus, dolor ille, ærumnaq. mu
Erurit iste fames, sitis alter anhelat ad vndas,
Dum fugiunt semper captantem flumina retro.
Se vorat eluries: fugit se faucibus arens
Immanis sitis haud vllo vnquam rore riganda.
Offusæ hic tenebræ lucis fugit obrutus auras
Aeternis barathri claustris infossus & orco.
Nox Erebo coniux thalamo sociata profundo
Nataq. complexus lethi simul inter acerbos,
Ille fragor terret velut orbis ab axe ruina.
Sordis, & omni genæ putet tetrum alter oletum.
Eumenidû atra cohors furit hic, scyllæq. Charyb
Gorgones, Harpyæ, Briareus atque Hydra, Chym
Tetræ omnes vmbrę informes, ac spectra laborum,
Quæq. sibi furor immortalis, dira procella
Irruit, immani mentes ceu turbine iactat,
Sed sibi mens furit omni prorsus mole soluta;
Corripit at sensus hominum, præcordia, mentem.
Sic Nobis luctus, dolor est & origine morbus.
Omnis tetra orci hæc soboles, sed pœna scelusq.
Se primum torquet furiata mente renitens
A niue, ab igni auersa trahit dum sæua dolorem;
Immortali vitæ equidem cui nulla nocerent
Spicula, nec metuat telis occumbere lethi.
Sed prior Enceladus, Regem mendacia vatum
Plutonem cecinere Stygis, sacræq. paludis,
Neptuni, atque Iouis fratrem, natuq. minorem:
Hostis at ille fremit sub tartara Numinis actus.
Inde Deum, superosq. minis disiicere tentat.

Vertitur in colubrum,rugit vt leo,Sibilat anguis.
Omnia monstra subit Rex criminis omnis iniquus.
Exprimat Aetna caput vix;brachia scylla,Charybdis.
32 Os ingens,dentes scopulos vix vtraq.syrtis.
Lumina nulla micant;condit sed cuncta tenebris.
Naribus ac fumat flagrans velut igne Vesevus.
Sed tegit immanes artus,dorsumq. humerosq.
Aeternis tenebris orcus,satis ipse referre
Nec fidit,gremio quanquam fouet omnia fœda.
Hic fixus tam luce procul,cæliq. nitore,
Terra vbi se circum radijs subducit opaca
Vndique mole sua,cæca testudine flexa;
Nec medios patitur lucem penetrare recessus
Pensilis,& vasto obstructo cauæ viscere circum;
Vndique & á cælo se pondere subtrahit imam.
33 Suspicit Enceladus pessundans tartara sæuis
Fluctibus,ac fremitu,superas seu luminis auras,
Aether qua circum fulget,stellisq.coruscat;
Aut solis rutilat radijs,accentur & astra;
Funditur atque aer nitidus,pellucet & vnda;
Extima necnon telluris læta ora renidet;
Solaque luce procul sua mergi tecta profundo;
Seu superum choreas æternæ ob gaudia vitæ
Immensi ac decoris reserato à Numinis ore
Aethereos supra montes,laquearia cæli;
Mortalesq.choros agitantes sedibus imis;
Seque,suosque premi tenebris, vinclisq.dolorum.
Iam perijsse ratus sibi spem super astra fruendi,
Inuidus hinc mugit,cuperetq.euertere cuncta.
Sed superos turbare nequit,sua spicula torquet
In mortale genus,felix ne sidera scandat.
Namque ruens cælo barathrum vix hæsit ad imum,
Degere nec dignus lucis,lustrisq.ferarum.

Co-

Culmine dum sidit gemitus, vallisq. dolorum;
Quo nihil à celso procul est magis vndique cælo:
Scilicet auersus luci, tenebrisq. sepultus.
Autor nam scelerum, simul hinc & mortis origo,
Astrorumq. lues, cæli præcepsque ruina;
Orbis & euersor, nitens corrumpere Numen
Mentis ab auersæ studio, sibi dirus, & orbi
Inde rebellanti sopita mente veneno
Hostis tam infesti, dum sternitur vndique tellus,
Quę Stygis immanis scelerum vis vnda venenat.
Sic meruit mortis pręcordia tam impius hostis,
Et miser ærumnis Rex sceptra tenere laborum.
Rex ergo primus torquetur vinctus ahenis
Postremus rerum; fontum qui primus inhorrete
Pœnarum diues, luctus sed tristis honore;
Pareat vt miser ærumnis, dum crimina vibrat.
Regem terra premit niue, grandine, strata procellis,
Aulæis Flammis, cæcisq. istrata tenebris,
Criminis aula Ducis, pœnarum ęterna palæstra.
Sistitur hic pœnis, simul ac molitur amarus
Exitium rebus cœlo, terrisq. minatus.
Explicat immanis sua circum fusa per orcum
Agmina, disponit vigiles toto orbe veredos;
Educitq. acies, & nectaris insidet arces
Defixus barathro; Emissis sed pugnat ab vmbris.
Quales erumpunt valido velut agmine venti
Viscere telluris, vapor omnis, & halitus vndis
Excitus, & complet terras atq. aera circum.
Nec mora, miscetur cælum, tellusq. profundum:
Maior caligo surgit Stygis atra cauernis;
Infestiq. ruunt flatus magis inde furentes
Tartarei conferta acie omnes orbis in oras.
Omnia plena vmbris, incumbunt vndiq. laruæ;

Sed

Sed nictu repetunt orcum;mox inde recurrunt.
Omnibus Enceladi lex est fas,vna,nefasq.
Cæca libido tetrę auersę à Numine mentis,
Et rerum exitij;vt perdant examina sacra;
Nectar,Apesq.simul,sternant ac Numinis Aram.
Mugijt Enceladus,tonuitq.fragore profundo;
Compleuitq. orbem fremitu sic fatus ab orco,
Dextra sceptrũ agitãs flãmas Phlegethõtis acerbas.
36 En cæcis specubus,Genus alto à culmine Olympi
Deiectum, hic premimur,queis nec satis astra tenere,
Scandere magna enixis cęlum mente supremum,
Numinis immensas regnantum iure sub oras.
Nunc neque vel tellus superest,qua spectat ad astra
Ima licet sedes;nec regnum condere nobis
Fas procul est cælo,& rerum sub solę potiri.
37 Sat superis erat excelsis gaudere trophæis;
Astra rotare poli,solem conuertere;noctis
Vt distinat tenebras à lęta luce diei;
Fulmen nec non erumpens e nube ciere.
Fulsimus astra olim radijs ditissima fusis
Siue pares superis,potiores siue nitore.
Infensum sed nacti,heu,Numen,mergimur vmbris
Aeternis;remeare licet nec ad astra serena.
Mergimur,hac tamen,heu,contenti clade, profundis
Terrarum regnis, cupimus sceptrisq.potiri,
Sedibus ac nostris placuit quo trudere cælo.
Scilicet hic vbi mors semper grassatur,Egestas
Agit,& inde dolor,lacrymę funduntur,& æger
Quisq. gemit,vel frustra spe omni gaudet inani.
Cuncta caduca ruunt,nihil est,sed pręterit vmbra.
38 Sedibus his cęcis saltem consistere detur.
Tot retro seclis superi si luere fruentes
Arcibus ęthereis,lucis statione beata.

Ipse

Ipſe etiam generis noſtri ſator, hoſtis amarus,
Perdere cui placuit me, quo ſe expreſſerat altæ
Mentis imagine; tum mea, vos ſimul, agmina cara
Deiectos hic verſari ſeu degere ſiuit.
Aera nos, terras, vndas, freta, flumina, fontes,
Riuos, atque lacus, ripas, & litora circum,
Terrarum tractus, campos, iuga celſaq. & vrbeis,
Sole ſub eoo, ſeu qua diuertit ad auſtrum,
Occidit aut tandem, tegitur noctiſq. tenebris;
Solis & extra iter ad gelidum, vnus qui eminet, axem
Semper, & occaſum ſublimi vertice neſcit.
Omnia ſub noſtro verſauimus vndiq. ſceptro,
Vt ſuperis cælum, parerent infera nobis.
Nos genus humanum coluit thure, ignibus, aris;
Mactauitque boues, vitulos iugulauit & hædos;
Obtulit & fruges, libauit vina, dapeſq.
Innumera atq. altis extruxit templa columnis,
Delphis, ac Thebis, Epheſiq. Gnidiq. Paphique,
Dodonę, Lacedemone, Athenis atq. Corinthi,
Vrbibus & cultis, procul & quæ moribus horrent.
Numina nos orbis celebrabat, limina ſupplex
Noſtra verens adijt precibus, ſacriſq. litatis.
Muneribuſq. pijs cumulabat ditibus aras.
Poſcere ſeu veniam, ſeu prolem, omnemq. rogare
Euentum rerum pacis, belli que ſecundum;
Nec non ſcitari plerumq. oracula certa.
Triſtes ſiue hilares, iam nomina noſtra ſonabant
Vrbibus, atq. agris, laribuſq. foriſq. vijſque.
Inuocat ille feramus opem, vt de rupe ruenti;
Hic teſtes adhibet veræ nos Numina lucis;
Votaque vel ſoluit nobis, vel nuncupat alter.
Nobis ſacrorum leges, rituſq. decori
Cogebant populos, proceres, Regeſq. ſub aris

Solenni pompa veritos nos Numina rerum,
Et vitæ atque necis dominos queis omnia subſint.
Nobis ordo ſacer ſolenni eſt lege dicatus,
Flaminis, atque lupercorum, Salijq. Camilli
Omnes quotquot ad Aram ſacra veſte miniſtrent.
Tunc pauidæ nihil vnquam auſæ decernere mentes
Humanæ niſi primum oracula noſtra tenerent.
Augur, haruſpex hinc nos obſeruabat & Auſpex,
Omnia peruigili ſopito ſomnia ſenſu.
Omnia preſtigijs concluſimus vndiq. fictis
Fruſtra equidem veritis mortalibus obuia quæq.
Imo nihil moliri, auſis niſi Numine noſtro;
Soritis occentum dum vrbs olim tota paueret.
Sic genus inuiſum licuit torquere diuque
Imperio arcano, & cæcis iactare ſub auris,
Seu lætum, ſeu moerens ſemper inane bonorum
Seu bello; ſeu pace potens, ſeu clade ſubactum.
Denique mente vagum pleno ſine Numine vana,
Sedibus incertis errans per inania rerum
Egimus à lucis procul oris ad Stygis vmbras
Omne fere mortale genus noſtrumq. ſub orcum.
Sic vno ſceptro vitæ, mortiſq. potiti;
Vitæ, ſed quæ Erebi miſeris iam palleat vmbris
Mortis Veſtibuli æternæ prope limen Auerni.
Gloria ſumma Deo certare eſt; vincere maior
Noſtris agminibus, cælo, ſuperiſq. repulſis,
Aſtris, vt truſi teneant hæc regna profunda;
Et bello dirimant orbem ſua ſceptra tuentes;
Aſtra Deoq. micent; nobis hiet vndiq. tellus.
Hic erat, Heu, noſter tot retro ſecla triumphus,
Noſtris ſub ſignis tellus dum tota ſileret;
Preſſaq. nec gemeret, nec opem depoſceret altam.
Signa vltro populis cunctis tunc noſtra ſecutis.

Quam

Quam læti nostros agitabant ordine ludos
Orgia, Apollineos, Quinquatria, februa, fecli
Nudi, vel thyrsis armati, mente furentes.
39 Ah nunc iam terris iterum dispellimur altis;
Cogimur inque specus Stygias, Phlegethõtis & ignes
Infossi æternis tenebris, vmbrisq. profundis.
Terras astra petunt, cælum sua iura reposcit;
Nititur ac superis genus ægrum inferre trophæa.
Et nostrum iam abolent cultum, merguntq. sub orcum
Mortales Aras: vbi nomina nostra colantur,
Quæ resonare horrent, stygis altam nempe mephitim.
Nunc Dea nulla Bona est Gynæcia, & impia cunctis
Inuisa; alma Ceres nulli; Pater Ebries, excors
Olim qui liber celebris; Dionysia Auerni
Sunt furor, orci Fauni, immania monstra Luperci.
Nunc Nemæa silent, Alcidis gloria putet:
Vt iocus est Hermeus, Iuno, iocus ipsa Minerua.
Nomina derident tot festa celebria quondam;
Sidera quot cælum profert, uel pontus arenas;
Inferias, Lemurum, Lucaria, Opalia, Dapsa,
Lustri, Vulcani, Vertumni, gemina vini,
Termini, & ad fontes, Hiacynthina, hilaris, equorum,
Et noua quot semper cumulauit festa vetustas.
Cuncta nefasta patrum proles nunc procinus horret
Nam Deus ipse acie immensa pugnauit vbique
Omnipotens galea, lorica, vmbone, machæra
Artubus humanis instructus, funere, luctu;
Et sacras reparauit Apes, cultuque supremo
Crimina deleuit fusi virtute cruoris.
Se patrem docuit generis, rerumq. satorem
Excelsum, nos orci immanes prodidit vmbras;
Pollicitus terris tandem consortia cæli
Ac terna, & superum sedes fulgore beatas;

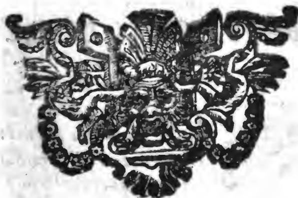
Sic trabe,sic clauis, sic flagris,sentibus armis
Irruit omnigenum meritorum,orbemque recepit.
Nos moriens strauit;terræ mihi sceptra reuellit;
Compulit in Stygias rupes,& adegit ad orcum.
Gloria nostra iacet terris iam spreta,poloque;
Omnibus ac nostrum nomen circum insonat horror.
En tellus cælo diues nunc lumine certat,
Muneribusq. Deo gratis,superique decoris
Numinis ipsius consors;alta inde fruendi
Spe quoque luce Deo circum sine limite fusa.
Iam reparantur Apes,& nectare terra redundat;
Mensaque strata Dei parat hæc conuiuia terris.
Iuppiter incestus;scortum venus,impia & omnis
Turba Deum auditur;Mauors iam prædo,marisq.
Pirata Alcides,reliqui sic Numinis hostes.
Nunc Ergo cultum nulli reparare Deorum
Iam liceat;nec nostrum aris imponere nomen.
Excussit tellus templa,auersatur & Aras.
Pellimur explosi,immanis patet omnibus error;
Numina dum cumulat nulli numeranda per æuum.
Principium patet vnum,autor rerum omnibus vnus.
Hoc igitur superest caliginis arte premendum;
Siue dolis,acieque noua pugnare iuuabit;
Vertere in idolum si nunc conemur eumdem
Numinis hunc cultum vnius miræ artis ab astu.
Nam Deus est trinus constandi robore flexo,
Seu qua spectando sistit sub originis auris;
Siue pater genitus numquam,prima ipsaq. origo
Flaminis & Nati, genitus siue vbere mente
Patris;siue afflata ambobus vt aura beata.
At forma Deus vnus sistit,& ipse vigore
Immenso,nullo sed originis ordine flexo.
Non aliter vero poterit iam cultus haberi,

Religioq. Deo Trino nisi ab ordine, forma
Omnino vni: idolum est Numina plura colantur,
Siue vnum, haud trinum spectandi lumine ab ortu.
Nam sterile hoc colitur, nec uis fœcunda, nec ipsa
Vita decus fusum; nihil imo, & cæca chimæra.
Hoc ergo in spectrum astu deriuemus honorem
Numinis, atque noua facie reuocabitur error.
Influere haud mihi nunc liceat propiore veneno
Humanas in mentes, nempe rudente reuincto
Ad Stygias cautes, Cocyti altamq. paludem.
Hæc mea calamitas, hoc culmen cladis iniquæ;
Inde tubis saltem vobis deducere nitar
Tam præsens virus, pereat genus vnde redemptum.
Pontus ego, pater oceanus refluamq. veneni
Fluctibus immensis, medijs tamen vndique terris
Euripis vobis illabar gurgite vestro.
Ismael genus est infensum, moribus hostis
Et mente Isacidum, reparatæ orbisq. saluti.
Hunc igitur Lympharum fontem aperite veneni
Vertice manenrem regni, sceptroque superbo.
Iste ferus pugnet, sternat Thracesq. Quirites,
Nominis exitium Romani, atque vltima clades.
Sic nobis saltem Nabathæa hinc regna resurgant;
Et superi occiduas oras vix forte tenebunt.
Infimus inde orbis superis, nobisq. diremptus
Seruiet, at melior nostra pars lege regetur.
Quicquid erit bellum in superos renouare necesse est;
Priscaque gesta nouis semper cumulare trophæis;
Inuictæ vt mentis seruetur nomen vbiq.
Miscebunt fontem sed enim atro suaue veneno,
Maior ut hinc nostri celebretur gloria regni,
Ipsi qui Christi nomen iactare laborant;
Sed quos noster adhalauit fumosus Auernus.

Atius & Neſtor ſoboles ſimul vtraq. cara,
Nec non vmbra horrens lethęo cæca ſopore
Iſacidum legis, ſed fabula condiat vndas
Carminis antiquas Graias imitata Deorum.
Hanc tono lege Stygis cladem, parete, redempti
Orbis ab exitio veſtram reparate ſalutem.
Dixerat, & fremuit Phlegethon, Cocytus, Auernus.
40 Audijt immanem Stygia ſub nocte fragorem
Omnis terra acies telis inſtructa dolonum,
Aereis diffuſa plagis, vel clauſa ſub orco.
Non opus eſt clangore tubæ, lituiq. profundi.
Cornicines ſileant, nec buccina perſtrepat vllā;
Dum barathrum mugit, tonitru dum concutit orbem.
Audijt; & circum reſonare rugitibus aer
Nititur, & tellus penetrali viſcere cæca;
Plaudat vt Encelado iuſſis parere parata.
Gorgones angu neum caput, Harpyeq. furentes
Arrectos colubros, viruſq. in ſidera tollunt
Dira mente; magis dentes acuere triſulcos
Cerberus; & Sphinges; fluctus criſpare procellis
Pertentant magis, & circum freta Scylla, Charybdis.
Euomit ac flammas crudelior inde chimæra;
Sibilat atque rugit, dirum vorat omnia monſtrum.
Rictibus innumeris truculentior inſilit Hydra:
Et centum geminus Briareus ſimul exerit omnes
Acrior immanes vires, cæloque minatur.
Eumenides, Stygiæq. canes, Acherontis & atra
Infauſtæ noctis proles latratibus orbem
Omni diffuſo tunc corripuere furore.
Cunctaque ſpectra furunt, peſſundare cuncta laborāt
Enceladi cupida imperium, noua iuſſaq. obire.
41 Vis tanta Enceladi, cum trux tonat ore triſulco;
Fulmina verba ciet, fulgur rabiduſq. coruſcat;

Mens

Mens cui cælum est. Sed cæcum iam nubibus atris
Obductum, scelerum nimbos dimittit & imbres
Sed Stygios, queis arua riget velut impia, mentes,
Colligat & scelerum fruges, pœnasque cruentus.
Tartarei iacit imperij ceu fulmina circum
Quas species nutus diras ab imagine vibrat
Arcanæ mentis, fusca iræ luce coruscas;
Vt referet mentem presso sed mentis honore.
Legibus infandis, fas contra & Numinis auras:
Sic latè tonat & complet circum aeris vmbras
Horrenda cæli virtutum altaque ruina.
Tunc vero tonet orcus, non cælum; æmulus instat
At cæli, aduersa semper sed mente superba.
Delitet en meruss tenebris sub nocte profunda
Aerumnis grauidus luctu semperq. remugit,
Ac gemit horrendus, strepit, vlulat ignibus ardens;
Et lucem simulat, sedemq. affectat Olympum
Numinis imperio, summo velut axe tonaret.

VRBANOSIRIDOS LIBER SEXTVS.

ARGVMENTVM.

Encelado illudit, Stygis immanique furori
Rex superum; monet at Diuos arcana salutis:
Crabrones hosti Permissos; agmina sacra (tur
Subducta exitio; quibus imo hinc Regna parẽ
Aeterna, & tellus omnis pia castra fauorum;
Surgat vt ara Dei excussis circũ hostibus atris.
Irruit Ismael; teritur sed calce beato
Vrbani alterius, tandem mergendus Auerno.

EXCERPTA SEXTI LIBRI.

1

VNT cuncta à Deo; nec potest quippiam à se condita causa moliri, sicut neque sua ui e nihilo surgere. Quod si mens cõdita peccet: ne id quidem euenire potest, aeterno nisi decreto siuerit Deus suo illam abuti arbitrio; obuius tamen semper ope sua monens, corripiens

piens, & sancta cogitatione excitatam auertere studens à crimine.

2 Omnipotens sapientia e cæco scelerum sinu honestæ lucis vi sua excit thesaurum. inde & criminum decurrere sinit colluuiem; præsertim mox vt iustitiæ diuinæ præfulgeat decor, & gratiæ celsitudo suspiciatur.

3 Aura Dei salus, lux, vita diffunditur.

4 Duplex rutilat gratia nempe Dei opitulans, & diuino consortio consecrans mentes.

5 Aula Dei describitur æthera supra.

6 Solium diuinum æternitas, & quibus illuc gradibus scandere vtcumq. fas?

7 Numinis describitur icon. quod Vt fulget, describi minime potest.

8 Quæ trabea decorum?

9 Numini astant innumera superum castra.

10 Olympus totus vndiq sol coruscat; degunt vbi beatæ mentes, ac Numine perfruuntur.

11 Deus bona cuncta redundat, vario rerum velut ordine riuis præsertim mentium beatarum.

12 Lux Deus omnia pandit etiam possent quæ e nihilo emergere, aut nunquam agenda sub hac tamen, vel illa rerum quæ forte futura essent. pandit vero, vt omnium sublimis origo.

13 Sibi soli æqua lux immenso fulgore, immenso decore Deus emicat vni. Superis totus sine parte, non ta-

men æqua luce spectantibus nitet; qui nullo condita mẽtis, aut lucis acumine comprehendi potest, sed semper excedit infinito. Inde nec omnia quæ Deus in se causa tuetur, superis patent eamdem lucem Deum rerum originem contuentibus; sed latent ipsos innumera, ab immensa, licet obuia nulli, sed luce comprehensa.

14 *Ita & lux cunctis occurrit; ægre tamen, quid omnino sit, perspexeris. quæ est haud inepta comparatio:*

15 *Superis Deus magis, minusq. perspicuus pro beatæ lucis, qua perfunduntur, & meritorum discrimine. Inde & plura vel pauciora, magis minusue decorà in Deo causa perspecto conspicantur.*

16 *Sed lux beata eadem; & inde beata spectacula immota superis manent æternum; meritorum ut cumulus in patria fixus semper superest, nec vices subire ullas potest.*

17 *Si quid præterea Deus beatis subinde reseret, alia & inferiore luce velut affatus profert. At concentu affatur superos, orcum tonitru & fulmine ferit.*

18 *Diuinus sermo lux, concentus, resonat, emicat. Sed lux præsertim fulget, cum rem ipsam spectandam profert; concentus verò mentis aures complet, cum nihil obtutui subijcit, sed signis arcana, aut similibus rebus veluti vocibus indicat.*

19 *Iam igitur Deus superis luce sua orci tenebras pandit*

dit, & quod ab Ismaele sacris Apibus molitur immane exitium; arcanos verò praesertim felices à se Numine tandem propitio Ecclesiae euentus diuo concentu modulatur.

20 *Carmine Deus pangit arcana sacrorum euentuum*

21 *Ismaelem exitio crabrones, & fœda agmina, Regemq. nequam perditurum; pia vero aluearia, & aethereum Regem nectaris trophaea reuecturos.*

22 *Superi tum Deo laudibus immensis concinunt.*

23 *Spectant superi acherontia castra.*

24 *Exitium octo vel seclis Quirites Thraces auertere imperij gloria nunquam satis.*

25 *Triumphus Romanae sedi, Christi Ara, Nectaris fonti, posteriori sed manet VRBANO, vel syrtes inter, boreaq. procellas.*

26 *Nectaris vnda sacra iactata procellis iuga maior scandit aetherea, & orbem vberrima stagnat. vbi & apta maris fluctuum comparatio, & vaporum qui in nubes concrescunt, & irrigant orbem, imbresq profundunt.*

27 *Numen immensus Oceanus sacrorum Reges viscere clauditurquo aerumnis presso, fremit conclusus, erumpit & omnia stagnat.*

28 *Sed Numen idem Oceanus, bona cuncta, nullis distincta partibus, nullis eget spatijs, nec angusto sacri Regis viscere, quanquam angusto arctatur. In-*

V 2 de

Sed nictu repetunt orcum;mox inde recurrunt.
Omnibus Enceladi lex est fas,vna,nefasq.
Cæca libido tetrę auersę à Numine mentis,
Et rerum exitij;vt perdant examina sacra;
Nectar, Apesq.simul, sternant ac Numinis Aram.
Mugijt Enceladus,tonuitq.fragore profundo;
Compleuitq. orbem fremitu sic fatus ab orco,
Dextra sceptrũ agitãs flãmas Phlegethõtis acerbas.
36 En cæcis specubus,Genus alto à culmine Olympi
Deiectum , hic premimur,queis nec satis astra tenere,
Scandere magna enixis cęlum mente supremum,
Numinis immensas regnantum iure sub oras.
Nunc neque vel tellus superest,qua spectat ad astra
Ima licet sedes;nec regnum condere nobis
Fas procul est cælo,& rerum sub solę potiri.
37 Sat superis erat excelsis gaudere trophæis;
Astra rotare poli,solem conuertere;noctis
Vt distimat tenebras à lęta luce diei;
Fulmen nec non erumpens e nube ciere.
Fulsimus astra olim radijs ditissima fusis
Siue pares superis,potiores siue nitore.
Infensum sed nacti,heu,Numen,mergimur vmbris
Aeternis;remeare licet nec ad astra serena.
Mergimur,hac tamen,heu,contenti clade, profundis
Terrarum regnis, cupimus sceptrisq.potiri,
Sedibus ac nostris placuit quo trudere cælo.
Scilicet hic vbi mors semper grassatur,Egestas
Agit,& inde dolor,lacrymę funduntur,& æger
Quisq. gemit,vel frustra spe omni gaudet inani.
Cuncta caduca ruunt,nihil est,sed prçterit vmbra.
38 Sedibus his cęcis saltem consistere detur.
Tot retro seclis superi si luere fruentes
Arcibus ętthereis,lucis statione beata.

Ipse

Ipſe etiam generis noſtri ſator, hoſtis amarus,
Perdere cui placuit me, quo ſe expreſſerat alta
Mentis imagine; tum mea, vos ſimul, agmina cara
Deiectos hic verſari ſeu degere ſiuit.
Aera nos, terras, vndas, freta, flumina, fontes,
Riuos, atque lacus, ripas, & litora circum,
Terrarum tractus, campos, iuga celſaq. & vrbeis,
Sole ſub eoo, ſeu qua diuertit ad auſtrum,
Occidit aut tandem, tegitur noctiſq. tenebris;
Solis & extra iter ad gelidum, vnus qui eminet, axem
Semper, & occaſum ſublimi vertice neſcit.
Omnia ſub noſtro verſauimus vndiq. ſceptro,
Vt ſuperis cælum, parerent infera nobis.
Nos genus humanum coluit thure, ignibus, aris;
Mactauitque boues, vitulos iugulauit & hædos;
Obtulit & fruges, libauit vina, dapeſq.
Innumera atq. altis extruxit templa columnis,
Delphis, ac Thebis, Epheſiq. Gnidiq. Paphique,
Dodonę, Lacedemone, Athenis atq. Corinthi,
Vrbibus & cultis, procul & quæ moribus horrent.
Numina nos orbis celebrabat, limina ſupplex
Noſtra verens adijt precibus, ſacriſq. litatis.
Muneribuſq. pijs cumulabat ditibus aras.
Poſcere ſeu veniam, ſeu prolem, omnemq. rogare
Euentum rerum pacis, belli que ſecundum,
Nec non ſcitari plerumq. oracula certa.
Triſtes ſiue hilares, iam nomina noſtra ſonabant
Vrbibus, atq. agris, laribusq. foriſq. vijſque.
Inuocat ille feramus opem, vt de rupe ruenti;
Hic teſtes adhibet veræ nos Numina lucis;
Votaque vel ſoluit nobis, vel nuncupat alter.
Nobis ſacrorum leges, rituſq. decori
Cogebant populus, proceres, Regeſq. ſub aris

Solenni pompa veritos nos Numina rerum,
Et vitæ atque necis dominos queis omnia subsint.
Nobis ordo sacer solenni est lege dicatus,
Flaminis, atque lupercorum, Salijq. Camilli
Omnes quotquot ad Aram sacra veste ministrent.
Tunc pauidæ nihil vnquam ausæ decernere mentes
Humanæ nisi primum oracula nostra tenerent.
Augur, haruspex hinc nos obseruabat & Auspex,
Omnia peruigili sopito somnia sensu.
Omnia prestigijs conclusimus vndiq. fictis
Frustra equidem veritis mortalibus obuia quæq.
Imo nihil moliri, ausis nisi Numine nostro;
Soritis occentum dum vrbs olim tota paueret.
Sic genus inuisum licuit torquere diuque
Imperio arcano, & cæcis iactare sub auris,
Seu lætum, seu moerens semper inane bonorum
Seu bello; seu pace potens, seu clade subactum.
Denique mente vagum pleno sine Numine vana,
Sedibus incertis errans per inania rerum
Egimus à lucis procul oris ad Stygis vmbras
Omne fere mortale genus nostrumq. sub orcum.
Sic vno sceptro vitæ, mortisq. potiti;
Vitæ, sed quæ Erebi miseris iam palleat vmbris
Mortis Vestibuli æternæ prope limen Auerni.
Gloria summa Deo certare est; vincere maior
Nostris agminibus, cælo, superisq. repulsis,
Astris, vt trusi teneant hæc regna profunda;
Et bello dirimant orbem sua scepera tuentes;
Astra Deoq. micent; nobis hiet vndiq. tellus.
Hic erat, Heu, noster tot retro secla triumphus,
Nostris sub signis tellus dum tota sileret;
Pressaq. nec gemeret, nec opem deposceret altam.
Signa vltro populis cunctis tunc nostra secutis.

Quam læti noſtros agitabant ordine ludos
Orgia, Apollineos, Quinquatria, februa, ſecli
Nudi, vel thyrſis armati, mente furentes.
39 Ah nunc iam terris iterum diſpellimur altis;
Cogimur inque ſpecus Stygias, Phlegethōtis & ignes
Infoſſi æternis tenebris, vmbriſq. profundis.
Terras aſtra petunt, cælum ſua iura repoſcit;
Nititur ac ſuperis genus ægrum inferre trophæa.
Et noſtrum iam abolent cultum, merguntq. ſub orcum
Mortales Aras: vbi nomina noſtra colantur,
Quæ reſonare horrent, ſtygis altam nempe mephitim.
Nunc Dea nulla Bona eſt Gynæcia, & impia cunctis
Inuiſa; alma Ceres nulli; Pater Ebries, excors
Olim qui liber celebris; Dionyſia Auerni
Sunt furor, orci Fauni, immania monſtra Luperci.
Nunc Nemæa ſilent, Alcidis gloria putet:
Vt iocus eſt Hermeus, Iuno, iocus ipſa Minerua.
Nomina derident tot feſta celebria quondam;
Sidera quot cælum profert, uel pontus arenas;
Inferias, Lemurum, Lucaria, Opalia, Dapſa,
Luſtri, Vulcani, Vertumni, gemina vini,
Termini, & ad fontes, Hiacynthina, hilaris, equorum,
Et noua quot ſemper cumulauit feſta vetuſtas.
Cuncta nefaſta patrum proles dnnc procinus horret
Nam Deus ipſe acie immenſa pugnauit vbique
Omnipotens galea, lorica, vmbone, machæra
Artubus humanis inſtructus, funere, luctu;
Et ſacras reparauit Apes, cultuque ſupremo
Crimina deleuit fuſi virtute cruoris.
Se patrem docuit generis, rerumq. ſatorem
Excelſum, nos orci immanes prodidit vmbras;
Pollicitus terris tandem conſortia cæli
Aeterna, & ſuperum ſedes fulgore beatas.

Sic trabe,sic clauis, sic flagris,sentibus armis
Irruit omnigenum meritorum,orbemque recepit.
Nos moriens strauit;terræ mihi sceptra reuellit;
Compulit in Stygias rupes,& adegit ad orcum.
Gloria nostra iacet terris iam spreta,poloque;
Omnibus ac nostrum nomen circum insonat horror.
En tellus cælo diues nunc lumine certat,
Muneribusq. Deo gratis,superique decoris
Numinis ipsius consors;alta inde fruendi
Spe quoque luce Deo circum sine limite fusa.
Iam reparantur Apes,& nectare terra redundat;
Mensaque strata Dei parat hæc conuiuia terris.
Iuppiter incestus;scortum venus,impia & omnis
Turba Deum auditur;Mauors iam prædo,marisq.
Pirata Alcides,reliqui sic Numinis hostes.
Nunc Ergo cultum nulli reparare Deorum
Iam liceat;nec nostrum aris imponere nomen.
Excussit tellus templa,auersatur & Aras.
Pellimur explosi,immanis patet omnibus error;
Numina dum cumulat nulli numeranda per æuum.
Principium patet vnum,autor rerum omnibus vnus.
Hoc igitur superest caliginis arte premendum;
Siue dolis,acieque noua pugnare iuuabit;
Vertere in idolum si nunc conemur eumdem
Numinis hunc cultum vnius miræ artis ab astu.
Nam Deus est trinus constandi robore flexo,
Seu qua spectando sistit sub originis auris;
Siue pater genitus numquam,prima ipsaq. origo
Flaminis & Nati, genitus siue vbere mente
Patris;siue afflata ambobus vt aura beata.
At forma Deus vnus sistit,& ipse vigore
Immenso,nullo sed originis ordine flexo.
Non aliter vero poterit iam cultus haberi,

Rel-

Religioq. Deo Trino nisi ab ordine,forma
Omnino vni:idolum est Numina plura colantur,
Siue vnum,haud trinum spectandi lumine ab ortu.
Nam sterile hoc colitur,nec uis fœcunda , nec ipsa
Vita decus fusum; nihil imo,& cæca chimæra.
Hoc ergo in spectrum astu deriuemus honorem
Numinis,atque noua facie reuocabitur error.
Influere haud mihi nunc liceat propiore veneno
Humanas in mentes, nempe rudente reuincto
Ad Stygias cautes, Cocyti altamq. paludem.
Hæc mea calamitas,hoc culmen cladis iniquæ;
Inde tubis saltem vobis deducere nitar
Tam præsens virus,pereat genus vnde redemptum.
Pontus ego, pater oceanus refluamq. veneni
Fluctibus immensis,medijs tamen vndique terris
Euripis vobis illabar gurgite vestro.
Ismael genus est infensum,moribus hostis
Et mente Isacidum,reparatæ orbisq.saluti.
Hunc igitur Lympharum fontem aperite veneni
Vertice manentem regni,sceptroque superbo.
Iste ferus pugnet,sternat Thracesq. Quirites,
Nominis exitium Romani,atque vltima clades.
Sic nobis saltem Nabathæa hinc regna resurgant;
Et superi occiduas oras vix forte tenebunt.
Infimus inde orbis superis,nobisq.diremptus
Seruiet, at melior nostra pars lege regetur.
Quicquid erit bellum in superos renouare necesse est;
Priscaque gesta nouis semper cumulare trophæis;
Inuictæ vt mentis seruetur nomen vbiq.
Miscebunt fontem sed enim atro suaue veneno,
Maior ut hinc nostri celebretur gloria regni,
Ipsi qui Christi nomen iactare laborant;
Sed quos noster adhalauit fumosus Auernus.

Arius

Arius & Neſtor ſoboles ſimul vtraq. cara,
Nec non vmbra horrens lethęo cæca ſopore
Iſacidum legis, ſed fabula condiat vndas
Carminis antiquas Graias imitata Deorum.
Hanc tono lege Stygis cladem, parete, redempti
Orbis ab exitio veſtram reparate ſalutem.
Dixerat, & fremuit Phlegethon, Cocytus, Auernus.
40 Audijt immanem Stygia ſub nocte fragorem
Omnis terra acies telis inſtructa dolonum,
Aereis diffuſa plagis, vel clauſa ſub orco.
Non opus eſt clangore tubæ, lituiq. profundi.
Cornicines ſileant, nec buccina perſtrepat vllâ;
Dum barathrum mugit, tonitru dum concutit orbem.
Audijt; & circum reſonare rugitibus aer
Nititur, & tellus penetrali viſcere cæca;
Plaudat vt Encelado iuſſis parere parata.
Gorgones anguineum caput, Harpyeq. furentes
Arrectos colubros, viruſq. in ſidera tollunt
Dira mente; magis dentes acuere triſulcos
Cerberus; & Sphinges; fluctus criſpare procellis
Pertentant magis, & circum freta Scylla, Charybdis.
Euomit ac flammas crudelior inde chimæra;
Sibilat atque rugit, dirum vorat omnia monſtrum.
Rictibus innumeris truculentior inſilit Hydra:
Et centum geminus Briareus ſimul exerit omnes
Acrior immanes vires, cæloque minatur.
Eumenides, Stygiæq. canes, Acherontis & atra
Infauſtæ noctis proles latratibus orbem
Omni diffuſo tunc corripuere furore.
Cunctaque ſpectra furunt, peſſundare cuncta laborãt
Enceladi cupida imperium, noua iuſſaq. obire.
41 Vis tanta Enceladi, cum trux tonat ore triſulco;
Fulmina verba ciet, fulgur rabiduſq. coruſcat;

Mens

Google

Mens cui cælum est. Sed cæcum iam nubibus atris
Obductum, scelerum nimbos dimittit & imbres
Sed Stygios, queis arua riget velut impia, mentes,
Colligat & scelerum fruges, pœnasque cruentus.
Tartarei iacit imperij ceu fulmina circum
Quas species nutus diras ab imagine vibrat
Arcanæ mentis, fusca iræ luce coruscas;
Vt referet mentem presso sed mentis honore:
Legibus infandis, fas contra & Numinis auras:
Sic latè tonat & complet circum aeris vmbras
Horrenda cæli virtutum altaque ruina.
Tunc vero tonet orcus, non cælum; æmulus instar
At cæli, aduersa semper sed mente superba.
Delitet en meruss tenebris sub nocte profunda
Aerumnis grauidus luctu semperq. remugit,
Ac gemit horrendus, strepit, vlulat ignibus ardens;
Et lucem simulat, sedemq. affectat Olympum
Numinis imperio, summo velut axe tonaret.

VRBANOSIRIDOS LIBER SEXTVS.

ARGVMENTVM.

Encelado illudit, Stygis immanique furori
Rex superum; monet at Diuos arcana salutis:
Crabrones hosti Permissos; agmina sacra (tur
Subducta exitio; quibus imo hinc Regna parē
Aeterna, & tellus omnis pia castra fauorum;
Surgat vt ara Dei excussis circū hostibus atris.
Irruit Ismael; teritur sed calce beato
Vrbani alterius, tandem mergendus Auerno.

EXCERPTA SEXTI LIBRI.

1 *VNT cuncta à Deo; nec potest quippiam à se condita causa moliri, sicut neque suâ ui e nihilo surgere. Quod si mens cōdita peccet: ne id quidem euenire potest, æterno nisi decreto siuerit Deus suo illam abuti arbitrio; obuius tamen semper ope sua monens, corri-*

piens

piens, & sancta cogitatione excitatam auertere studens à crimine.

2 *Omnipotens sapientia e cæco scelerum sinu honestæ lucis vi sua excit thesaurum. inde & criminum decurrere sinit colluuiem; præsertim mox ut iustitiæ diuinæ præfulgeat decor, & gratiæ celsitudo suspiciatur.*

3 *Aura Dei salus, lux, vita diffunditur.*

4 *Duplex rutilat gratia nempe Dei opitulans, & diuino consortio consecrans mentes.*

5 *Aula Dei describitur æthera supra.*

6 *Solium diuinum æternitas, & quibus illuc gradibus scandere utcumq. fas?*

7 *Numinis describitur icon. quod Ut fulget, describi minime potest.*

8 *Qua trabea decorum?*

9 *Numini astant innumera superum castra.*

10 *Olympus totus undiq sol coruscat; degunt ubi beatæ mentes, ac Numine perfruuntur.*

11 *Deus bona cuncta redundat, vario rerum velut ordine riuis præsertim mentium beatarum.*

12 *Lux Deus omnia pandit etiam possent quæ e nihilo emergere, aut nunquam agenda sub hac tamen, vel illa rerum quæ forte futura essent. pandit vero, ut omnium sublimis origo.*

13 *Sibi soli æqua lux immenso fulgore, immenso decore Deus emicat uni. Superis totus sine parte, non tamen*

 men

dit, & quod ab Ismaele sacris Apibus molitur immane exitium; arcanos verò praesertim felices à se Numine tandem propitio Ecclesiae euentus diuo concentu modulatur.

20 *Carmine Deus pangit arcana sacrorum euentuum*

21 *Ismaelem exitio crabrones, & foeda agmina, Regëmq. nequam perditurum; pia vero alucaria, & aethereum Regem nectaris trophaea reuecturos.*

22 *Superi tum Deo laudibus immensis concinunt.*

23 *Spectant superi acherontia castra.*

24 *Exitium octo vel seclis Quirites Thraces auertere imperij gloria nunquam satis.*

25 *Triumphus Romanae sedi, Christi Arae, Nectaris fonti, posteriori sed manet VRBANO, vel syrtes inter, boreaq. procellas.*

26 *Nectaris vnda sacra iactata procellis iuga maior scandit aetherea, & orbem vberrima stagnat. vbi & apta maris fluctuum comparatio, & vaporum qui in nubes concrescunt, & irrigant orbem, imbres q profundunt.*

27 *Numen immensus Oceanus sacrorum Reges visceré clauditur, quo aerumnis presso, fremit conclusus, erumpit & omnia stagnat.*

28 *Sed Numen idem Oceanus, bona cuncta, nullis distincta partibus, nullis eget spatijs, nec angusto sacri Regis viscere, quanquam angusto arctatur. In-*

de imbellis Rex Aræ, Numine robore illicò Stygis agmina sternat nulla fere munitus acie, telisq. nullis instructus.

29 *Ita exigua Apis & nectare orbem compleat; & sacro aculeo hostes profliget infensos.*

30 *Rex Apum custos sacri ipse operis, virtus castrorum atq. alueariorum, vno illa nectare munit, & solus proterit Acherontia castra, pugnant quanquam sacrarum Apum agmina mille.*

31 *Post Gregorium Septimum, & victorem tertium VRBANVS posterior Apis & sacrarum Rex Apum excelsi, & occidui infensum tunc Aræ imperij Augustum simul oris aculeo exanimat; & eoa regna strato Ismaele redintegrat, Gergobiæ Christi clari montis ad umbras sacris coactis aluearijs, atq. inde Christi innumeris emissis ad Ismaelem sternēdum agminibus.*

32 *Hic late nectar Rex Apum fudit; alluat vt ab occiduis oris eoas plagas vberri mus.*

33 *Rex idem & Numinis princeps Apis nectareo manans pelago Numen virtute refert, decore & munere.*

34 *Quæ Deus Apis lustret prata? quos carpat flores? quod nectar denique fundat?*

35 *Romana Apis, summus pro Christo orbis præsul Dei Apis qua ratione studia imitetur?*

36 *Iubet Alter Vrbanus ore tonans diuo, et sexcenta*

ex

ex summi latere Osiris examina surgunt.

37 *Sacris quibus telis instructa? quibus armis munita?*

38 *Nectar annona paratur.*

39 *Nectaris pelagus ab occiduis ad oras profunditur eoas; merguntque sub orcum acherontia castra, inde eductis eois iterum vt sidera spectent.*

40 *Eoi tractus quæ prisca gloria, occiduus dum obrutus vmbris?*

41 *Eous cęli dextra, læua, occiduus.*

42 *Inde rapiuntur astra; sed hinc præsertim sol renititur ire. sic interse regimen partiuntur vniuersi.*

43 *Sed pelagus à luna discit ab occiduis refluere litoribus.*

44 *Eadem est lex sacri tum cæli, tum pelagi, Christi fidei lucis et nectaris; vt primũ sacra eoo Solymorũ ab axe rotentur; mox vertex Romæ, obnitente sole astrisq surgat occiduus.*

45 . *Nullo sidere primus qui reliquos rapit orbis ab ortu, refulget. Sidera contra surgunt occidua, proprioque itinere ad eoa signa contendunt. Par est sors solymæ legis, Romanæq. Aræ. Illa sub vmbris delitet: hæc Christo sole, quem lex rapuit, tot & diuis astris primis ipsisq. solymis, prima Christi prole coruscat. Insuper & stellis tot Regibus; ac veluti sole Augusto.*

46 *Nicææ turcã, Assyriũ, Medũq. ad Antiochi sedem*

ad

ad Solymorum moenia Vrbani Egyptum agmina sternunt, de quo Bello sacro Guilel. Tyr. lib. 1. c. 17. Blond. dec. 2. lib. 4. Fucher. Carnot. & alij.

47 *Suscepti belli anno tertio fulminis instar orientis regna Vrbanus afflat & perdomat.*

48 *Christi nam signa & cultus, non miles hostem profligabant.*

49 *Vrbani castra cęlo demissa, iam nova illa progenies vatibus celebrata, seculisque promissa futuris arcana gloria prępotens.*

50 *Terrenis castris Regnorum, imperijque ut calestia supra ordinem, supraq. modum nullo conferenda exēplo Numine prastant robore immēso, omniq. decore.*

51 *Vt Moses Christo confertur nullus; sic vtriusque agminum nec similis gloria certat.*

52 *Solyma dum Christi agminibus capitur, sacri sol admiratione triumphi vltro retrocedit. iussus, non vltro hebrao Duci gradum sistens paruit olim; sed nomine, et munere Christum referenti. Fucher. c. 21.*

53 *Vrbani miles superis stipatur, illico fundat vt hostem.*

54 *Christi lancea arcana voce nocturna proditur ad trophaea, et hostes proterendos.*

55 *Lignea cur turri, et ponte inde demisso Solyma capitur? sed primus qui inuasit Godefredus Rex non tam procerum, quam Numinis suffragio summa omnium latitia inauguratur aurea, pra Christi spinea repulsa corona.*

Thro-

Digitized by Google

56 *Trophaea inter, strato deque hoste triumphos miles vna, superum atque agmina Christi vestigia, & loca sacra religioso cultu lustrant; et alternis choris tot laboribus reparatae salutis memores summo studio laudum concentu venerantur. Sic Miles Apis nectare manat vberrimus castra inter siderea.*

CAR-

CARMEN

1 INrerea ſuperum Rex vita, & gloria felix,
Principium rerum omnipotens,qui ſidera torquet;
Condidit atq. orbem,cunctorum meta bonorum
Manes deridet tetros,Stygiumq.laborem;
Quo ſine nec Manes poſſent ſeu mente cieri;
Moliri vel forte dolos,ſeu caſtra parare.
Aeternus videt ipſe pios,vanoſq.labores;
Seu ſtudia inſontum, ſeu technas vinclaq.ſontum.
Ipſe iter ad lucem ſternit,deducit & autor
Ad culmen nitidum;ſinit ipſe per auia cæcos
Pergere ſponte ſua;ſpernunt dum lucis honorem
Tam temere, & tandẽ ruere ad Stygis vſq.barathrũ.
Corripit, obiurgat,terret,frænoq.coercet,
Conſulit, atque monet,ſtudium ſuadetque decoris;
Mente reluctantem ſed enim ſinit ire procacem
Sæpe quidem,poſſet quanquam compeſcere nutu.
2 Conſilio at ſummo,nec fruſtra deſerit,inde
Diuitias omnes cumulato vt fœnore prodat.
Sic ſontes torquet iuſtus,ſic præſtat honore,
Suſpicitur que loco ſublimi Numinis aura;
Qua mentes perflare ſolet; ſpes vnde ſalutis
Eminet,omnipotens dum crimina flamine ſolus
Arcet,ſuaue reflans,virtutes mentibus afflat.
3 Aura ſalus ægris, lux orbis,vita peremptis,
Numinis altus amor miſerati patris;Auerne
Demerſos natos vt claro educat Olympo,
Felicis vitæ cunis;à ſacro aut forte labore
Culcitrę & æthereo thalamo quo ſuaue recumbant.
Aeterni ſolis ſurgens aurora beata
Gratia quam dicunt,felicis nuntia vitæ,

Seu

Seu qua diuinæ haurimus consortia lucis;
4 Seu qua mens surgit,pergitq. salutis ad oras
Vt rutilet simili consors fulgore tonantis.
Eminet inde loco,arcanoq.reponitur axe
Numinis excelso,mentis iubarisque profundæ;
Siue voluntatis,statuit qua æternus amore
Immenso à vultu resarando munera vitæ;
Omne bonum vt pateat semper,decus omne beatis
Numinis ipsius consorti luce coruscis.
Admonet hinc superos Numen lethale venenum
Immanis barathri, Stygis, & male olentis Auerni;
Irrita consilia Eumenidum, igniuomæque Chimæræ,
Orci spectrorum, Enceladi Regisq.furorem.
5 Sublimi insidit thalamo super æthera suso
Omnipotens Numen;superis vbi panditur aula.
Sternitur immensa hæc gaza,nec cogitur vllo
Limite, muri aulæ nulli, nullumq. lacunar
Eminet;aut ambit septum,vel sustinet imum
Forte solum velut impositam iam *Numinis* aulam.
Aula est immensa excelsæ præsentia lucis,
Tractibus haud vllis circum protensa,nec oris.
Omnis sed tractus,omnis seu funditu oras
Innumeri quanquam prodirent forsitan orbes.
Immota atque expers partis patet vndique origo.
Aulæa infinita nitet vis vna decoris.
6 Est solium æterna & felix sine limite vita,
Tempora cui surgunt gradibus velut omnibus alta,
Innumeris,omnisq. ætas,quod & imminet æuum
Secla super,semel ortum,sed non occidit vnquam;
Eoum, sed inocciduum,vita inde perennis.
Scandimus;his gradibus,sed nunquā æterna tenemus:
Immensis semper procul inde absistimus oris.
Scandimus,at semper subsistere cogimur imi.
Omne bonum æterno hoc solio, felixque recumbit

Se solo, vultu rutilo iubar omne beatum.
7 Omnis flagrat amor; se spectant lumina lucem,
Lux omnis, nitor, obtutus se nempe beatus.
Frons hilaris miserans protenditur alta voluntas
Numinis, vt foueat, tueatur, & omnia ditet.
Eminet illa quidem totum diffusa per orbem,
Lætaq. vel nutu circum, vndique cuncta serenat.
Quæ iam sola præest cælo, terræque labori,
Cunctis quæ condat, vel seruet diua potestas.
Prouida cura nitent crines, rutiliq. capilli
Toto diffusi cælo, terraq. deorsum,
Naribus euentus certo quoscunq. futuros
Vel procul efflantes veluti præsentis odorem.
Auribus arcanas voces, suspiria acutis
Hauserit à cordis gremio, penitusq. profundo.
Os patet en felix quæ gloria cuncta profatur;
Et regit imperio, cui vita & functa parent.
Cuncta silent autoris legibus ausa reniti
Nunquam, vel nihilo mersa exaudire laborant,
Excelsi imperij vocem, subitoque resurgunt.
Dextra potest quicquid statuit sibi condere Numen.
Læua sed omnipotens feriatur plura retondens.
At pedibus terit ima scelus, sontesque peræquus
Punit, & æternum stratos conculcat ad orcum.
Interiecta micant nulla compagine iuncta
Cætera membra, velut purus nitor omnis honorum,
Virtutum, & decorum quæ mens distinxerit ægra.
8 Qua vero trabea ornatur, quo diuite amictu?
Nil superest, bona cuncta Deus dum prænitet vnus.
Ipse sibi trabea est, decor omnis, fulgor, amictus;
Ni forte angustam vestem terramque, polumque,
Condita seu quæq. immensus velut induat autor,
Mentes præsertim diuas, superumq. beatas.

Ditior

Ditior illa tamen Verbo sociata cohæret
Humana in Christo, magis inde hoc nomine digna;
Subsuiturq. Deus trabeæ huic instratus eadem.
Quam diues radijs diuinæ lucis amictus
Emicat, vt consors diuinæ gloria vitæ?
Sculpitur hic radijs vitæ sub imagine Numen
Vnde nitet trabea immensi vel Numinis instar
Grata Deo insignis consortis imaginis aura,
Perfecta atque omni prorsus cumulata decore.
Mens est transformis spectato à Numine summa
Luce nitor referens spectatum Numen imago.
Certat amor parilis, transformis amore voluntas;
Hinc menti certat rutilæ, semperq. beatæ.
Et reliquus decorat virtutu m fulgor amictum;
Exprimat vt Numen dum tot distinguitur astris.
9 Huic iubari immenso superi mentesq. beatæ
Astant innumeræ supra fastigia Olympi.
Vndiq. diffusa, infra orbem complexaq. circum.
Non astris rutila, aut solijs perfusa diurnis
Ipsa quidem radijs, cęli vt pars extima nobis
Præfulget sole exorto; sed culmina sole
10 Strata nitent circum, sol vt micet omnis Olympus?
Hic superi spectant immoto lumine Numen
Immensum, æternum, felicis gaudia vitæ,
Seu decus infinitum, quod bona cuncta redundat
11 Omnipotens, rerum vario velut ordine, riuis,
Aere, terrarumq. plagis, pelagoque, poloq.
Mentibus, & superis præsertim hac luce beatis.
Sole super spatijs fuso, queis continet orbem,
Immensisq. plagis superant quę luce diei
Vndiq. fulgorem, incedunt, spatiantur, & errant;
Interdum aut sistunt, plerumq. in luce recumbunt
Felices semper consortes Numinis; omnia

In se vno spectantem dum alta luce tuentur.
12 Lux Deus est immensa, nitor simul omnia pandit
Principium diues, quæ sunt, fuerintque, futura,
Innumera & quæ forte geri, vel surgere possent;
Quæq. agerent rerum virtutes, quæq. pararent,
Seu struerent varijs consertæ sortibus apte.
Obuia siue hæc incurrant, siue illa recurrant.
13 Pandit sed vi cunctorum qua præstat origo
Obtutus sibi cunctorum post terga sed altæ
Iam rerum causæ pellucida Numinis, vnde
Cuncta fluunt, rutilantq. simul vi lucis eadem.
Causæ vt prima nitet, trahit inde, aperitq. futura,
Prodere quęque Deus posset nutu, vna potestas.
At superi iubare à summo crystallina circum
Specula tersa quidem, aut adamātina mente refulgēt
Perfusa immensi, infiniti luce decoris
Limite sed certo radiorum: condita nam mens
Finibus arcta suis comprendere lucis honorem
Immensæ haud ausit, nec finibus ipsa fit æqua.
Sic virtus, sic mores, sic amor, inde merendi
Sic vis finitur; licet ad Decus alta feratur
Immensum, quo etiam mens condita flagret abunde.
Hinc iubaris penetrare omnes nequit arcta recessus
Tum causæ, tum rerum; aperit quas fulgor origo.
Causa quidem patet ipse nitor purissimus, expers
Partis, qua sine perfecta est, decor omnis et vnus.
Tota patet, vel tota latet sine glutinę partis.
Haud tamen obtutus iubar hauserit vndique plena
Luce, æqua tanto iubari, immensoq. nitori.
14 Qualis se prodit cunctis spectantibus vna
Lux, facies rerum, reserat quæ fusa, colores
Distinguit, molem, motumque, statumq. situmq.

Ex-

Exponit ſimul effigiem,moliſq.figuram.
Seu prope,ſeu diſtans emergit lumine corpus;
Orbis & ipſe patet,quanta eſt ſeu terra,poluſq.
Obtutu hauritur vno, vi lucis & vna.
At dubites ſemper quę ſit forma intima lucis?
Et Sophus obſcuris verbis ęnigmata texat
Implicitus ſemper,queis finibus illa reſidat
Naturæ arcanis?propior cui ſtirpe coruſcet
Lux formæ? generis claro quo ſtemmate præſit?
Quæ ue addat proprij velut alta inſignia honoris
Diſcreta à reliquis;generis quibus vna poteſtas;
Forma licet nulla naturæ parte feratur
Iuncta quidem;Cęcæ vix mentis ſepta labore?
Sed quæ cauſa Deus trahit à ſe & luminę profert,
Innumera immenſo ſolo fulgore pateſcunt
A cauſa;cauſę obtutus ſibi,quę emicat ęquus.
15 Mentibus at ſuperum varia pro luce renident
Spectato à iubare excelſæ ſinę limite cauſę;
Qua magis aut minus hęc illis ſe prodat origo,
Et penetrare auſint arcanæ lucis honorem.
Hęc vero ſuperis eadem ſpectacula ſemper
16 Certa manent;nec fas lucem variare beatam:
Vis quoniam ſtabilis meritorum prēmia firmat.
Si quid prętereą Numen reſerare ſubinde
17 Forte velit,ſuperos affatur luminis ore;
Et radios circum iaculatur verba nitoris.
Nam tonat omnipotens in ſontes verba pauoris,
Orci ſeu pœnas,gemebundi & funera Auerni;
Cum ſummus iudex acherontia fulmina torquet.
Hinc tonitru tellus imitatur cæca cauernis,
Atque imo barathro;ſtuduitq.tonare ſub orco
Enceladus verba vſurpans quibus ipſe feritur.
At Diuos Numen concentu mulcet;iiſdem

Sed

Sed radiat verbis,queis mens perfunditur altè,
Vt micet arcanis diuinæ mentis ab ore.
18 Numinis est sermo concentus luce coruscus,
Seu lux concentus qua lumina complet & aures,
Omnem seu mentis sensum dulcedine diua.
Lux tamen illa micat qua res profertur vt ipsam
Mens spectet radijs fusis iam numinis auris.
Concentus mulcet;sed res cum nulla videtur;
Signaq.mens haurit,vel rem fortasse sub vmbra;
Aut non expositam proprij sub muneris vsu;
Quale procul positum mens forte addiscit ab aure.
19 Iam superos ergo Numen docet ordine cladem,
Orbis & exitium;quod Styx procul alta minatur,
Enceladusq. parat sacras vt subruat aras,
Perdat Apes,Regnumq;Dei seu nectaris vndas.
Orci sed fauces,truculenta ac viscera pandit
Luce sua;arcanos euentus voce profatur,
Aures qua superum concentu compleat omni;
Vt superi tenebras spectent,Manesq. furentes;
Accipiant rerum euentus,sortesq.beatas,
Dum fusa hæc discunt oracula Numinis ore.
En superis aperit fauces,cæcumq.barathrum;
Enceladi retegitq.dolos,atrumq. venenum,
Insidias omnes,aciesq.ad bella paratas
Innumeris telis instructas ore minaces.
Tum monet eois,mox Afris tetra manere
Secla dolis orci Ismaelis ab ore furentis,
Nec non agminibus seuis,Stygijsq. triumphis.
Lambere quin virus vicina aluearia Romæ
Tandem,vel Sicanos ipsos post cladis iberæ
Immanem luctum,inde ad pleraq.secula Graios,
Vrbem siue nouam,Thraces ipsosq.Quirites.
Deniq.concentu diuina arcana supremo
Pangit

Pangit, & eloquio suaui, quod nectare manat.
Cur sinat exitium mitti sua prouida cura?
Euentusq. pios, & secla futura reuoluit.
Magna, infit, clades Apibus & Nectaris alueis
Imminet, Ordo poli, sedes super astra beatæ,
Et mea iam soboles, quibus est sors Numinis vna;
Nititur Enceladus mea nunc euertere regna
Terrarum, atq. iterum post cęli altamq. ruinam.
Nam terras olim inuasit, nunc voce receptas
Præconum vitæ, immenso pretioq. salutis;
Nempe mea humana, qua insternor, veste redemptas,
Omni seu fuso, exhaustis venisq. cruore
Ad crucis aram, qua mundi scelus omne piaui,
Sceptro quæsitas cęli vix perdere rursum
Nunc studet immanis, stagnare orbemq. veneno
A Stygio fonte, Ismaelis ab ore trisulco
Deductis riuis, funestis amnibus orci,
Immissisq. Erebi putentibus omnibus vndis,
Nestoris atque Arij, Hebręis ougisq. Deorum.
Quæ vis Eumenidum? quæ vis Acherontis acerbi
Diripiat mea regna potens me Numine strato?
Perdat Apes sacras, aluearia diruat aras?
Calce ego nam iustus premo terra orci agmina circũ
Omnia; nec mussans Phlegethontis adacta sub ignes,
Fulmina dum cieo semper, sonat altaque dextra
In Manes mea tetros, semper & intremit orcus.
Omnia solus ego, præ me nihil omnia torpent;
Innumeros quamquam proferrem ex ordine mundos.
Quid furit Enceladus, pressus, vinctusq. minatur?
Se laniat miser, ærumnis se conficit excors
Inde magis sua discerpens præcordia dirus.
Lętus ego specto, felix fero semper iniquum:
Quęritur & strato hinc mihi gloria maior ab hoste.

Exi-

21 Exitio pereant Crabrones,improba Apumq.
Agmina;quæ lata torpent ignauia ab aluo;
Non acies lætæ,rutilant quæ gloria pennis
Nectaris ætherei,sacrum genus illud Olimpi.
Dedere namque neci fas est quas nulla decoris
Gloria commendat,fœdæ imo aluearibus obsint.
Sed melior flores inter gens regnet odoros.
Tetra sub eois aluearia sæpe redundant
Nectare corrupto,Stygio mistoq.veneno;
Sæpe fide sacra temerata mente procaci
Errorum tot monstris;quot Styx concipit atra;
Moribus Eumenidum necnon velut impia flagrant.
En gemini Reges præsunt aluearibus,alter
Deterior squalet,lataq.inglorius aluo;
Turpis, & ore genus ducit squalore peresum,
Pigraq.castra,Stygisq.simillima monstris;
Augustus quam trabea sceptroq;decorus.
Qui thraces inter Romano nomine regnat
Deses & infensus fidei,Regiq. sacrorum,
Plerumq.errorum Flammis armata chimæra.
Alter sacrorum Rex est qui fulget ab ara
Tam rutilis clarus radijs,sol vrbis & orbis
Romanus præsul,Romani culmen honoris.
Ille neci detur;Romana vt regnet ab aula
Optimus hic,mea castra mouet qui læta triumphis,
Et mihi nectareum pelagum propinat ab ara.
Sic mea regna colat tellus post sceptra Quiritum
Collapsa,& strato ingenti tritoq.colosso;
Vt mea sceptra quidem terris dominentur & astris.
Hoc culmen summum rerum parere satori,
Orbem iactarunt vbi tot iam secla procellis.
22 Hæc canit excelsus,lætusq.excepit Olympus
Tunc superi cecinere vno simul ore beato

Im;

Immensi laudes; resonat tellusq.deorsum.
Tu Deus & terras comples & Numine cęlum
Rex superum,nutu circum qui sidera torques;
Quem præter Regem nullum capit altus Olympus.
Cur tellus capiat te præter sceptra superba
Ima licet,medijs semper defixa sub vmbris?
Extulit Assyrius primus, mox Persa trophæa
Terrarum imperij deuictis ordine castris
Innumeris pugnare ausis mucrone,sagittis.
Persas elidit Macedo;sed subijcit omnes
Romanus tandem,subitoq. assurgit Olympo.
Huc te dimittis cęli de vertice Numen
Immensum,Rex vt sacrorum à Numine præsit.
Quis tibi nunc certet? tellus an maior Olympo
Vni qui tibi supremo iam paret honori,
Nec capit immensas diffusi Numinis auras?
An tellus certet sceptris varijsq.dirempta;
Numinis vt satis illi haud sit sacra vna potestas?
Certarunt homines primum Stygioq. furore
Regnorum fastigia ferme educere cælo
En æ frustra;; nutant vbi cuncta caduca.
Nunc se dem sit Numen telluris ad Aram,
Et secum inflexit maioris culmen Olympi
Ad montes solymos primum;sol occidit ater
Numen vbi,immani gentis sed crimine diræ.
Inde nitor rerum anfractu dum surgis eous,
Conuerso ac iubare æterno Romana petisti,
Quæ terris præerant iuga præcipiti alta sub axe.
Nunc ergo iam cæli instar sit Numinis aula
Omnis terra quidem sceptris,bellisq.dirempta
Nullis,pace fruens sacro sub Rege beata:
Cui proni Reges pedibus sacra oscula libent;
Augustusq. suam submittat sponte coronam

Sacrorum Regis nutu, seu lege superstes
Occiduis quem Rex sacer idem exciuit ab oris.
Deterior sacris infensus, deses, asylum
Eumenidum, fidei nectar qui sæpe veneno,
Propinat mistum, Stygios fontesq. tuetur
Armis, imperio, custos funestus Auerni;
Sacrorum à Rege auersus, latioq. decore
Romanus Princeps; Romani at nominis hostis
Perfidus vt Thrax; hic pereat Stygis agmine stratus.
Diruat Ismael geminata clade superbas
Vrbis eox arces, quæ matrem ingrata cruento
Calce terit, soliumque pij pro Numine Regis;
Vt tandem pubes Romana, & castra salutis
Rege sub excelso sacrorum de hoste triumphum
Læta ferant fuso imperio sub nomine Christi,
Damnaq. tot reparent vrbis labentis eox.
Hæc superum statio modulatur, castra beata.
23 Interea spectant acies Acherontis iniquas
Exitij telis instructas, monstra furoris,
Agmina disposita, & signis distincta pauendis.
Educunt Stygijs specubus, tenebrisque profundis
Riuis manantem fontem, lacubusque veneni
Ad cautes Arabum, trucis Ismaelis ad oras;
Vndis vt lethi irrumpant stagnantibus orbem.
Est genus Ismaeli cui fontem credidit orcus
Vndis aduersum sacris, Christiq. lauacro;
Atque Asiam mersit, mox & torrentior Afros.
24 Nec Thraces potuere Stygem prohibere Quirites
Octo iam seclis, sub nonum nempe vorandi.
Fons sacer ac superis vber felicibus vndis
Christo à monte fluens pelago vel maior inundet,
Aethera qui raperet summo ceu Numine plenus.
Arceat inde Stygis fluctus, reprimatq. venenum.

Cre-

Credita cui soli est orbis spes, vita, salusque
Fons sed Apum Rex,cælestis fons nectaris vber,
Vndarum & diues superum, vitæq.beatæ;
Immenso à pelago ducit quas Numine summo.
Fontem hunc Numen habet,cuius de gurgite surgit
Felici,oceanum supra,freta cunctaque vasta.
Vndas submittit Numen; fons vnde redundat,
Irrigat atque orbem fœcundans nectare diuo.
Sed magis aut minus exundat pro Numinis arte;
Qua varia erumpit scatebris,sed sponte perennis
Excelsi fontis,sacrorum Regis Apumq.
Pro vario fidei euentu,cultuq. salutis.
25 Complet at VRBANVM,scateat qui nectare felix
Sacris posterior fatis hoc nomine clarus,
Dum fugit Henricũ Germanum hoc nomine quartũ
Immani Augustum vrgentem tunc clade Quirites
Sacros,templa Dei,Aras,Regna aluearia Christi
Itala,sacra Apibus Christi,Regique sacrorum.
Aerumnas inter,syrtes, Boreæq.procellas
Cæsaris infesti perflantis ab axe boreo,
Immemor exitij, iactatæ siue salutis
Labentis sensusi;mentis memor inde magisq.
Numinis ac laudis maiore afflatur honore;
Excelsi scatet inde magis,tunc Nectaris vndis.
26 Sic maris vnda quidem cæcis anfractibus acta,
Inque specus compulsa solet iuga scandere celsa
Dulcis & à montis prorumpere vertice lympha;
Fons vber,diues riuis atque amnibus,inter
Fœcundos colles,agros,camposq.virentes;
Vt late fusas terrarum interfluat oras;
Atque iterum properet celeri pede semper ad æquor.
Et vapor assurgit tenuis,nimiumque subactus
Seu radijs solis,calido seu forte vigore

A luce æstrorum,diffusi aut ętheris ipso.
Indepolum fingit concreta nube,sed atrum,
Fusus & ingenti testudine flexus in orbem
Prærcptis astris ,noctucæloq.sereno;
Sole diuised enim radijs à sole superne
Perfusus,pictusq.micat velut aureus axis,
Electro aut similis candore & luce decorus,
Argento suaui compagine mistus & auro.
Frigore mox pressus nimbros profundit & imbres;
Irriget vt glebas fœcundas frugibus omneis,
Et lętas segetes creat,et uer floribus vber
Orbis diuitiæ,virtus fœcunda parentis
Naturæ,qua fundit opes sub viscere clausas.
Sub cęlo est cælum astrorum virtute coactum;
Cœli diuitias aperit,prole omnia ditat.
Sic tandem pressus fluctus super aera surgit.
Quid si vis pelagi,vel maior forte prematur
Venis inclusa angustis? petat æthera,& orbem
Obruat inde ruens,submittat & vndique terras.
27 Clauditur Oceanus nullo sed litore septus
Immensum Numen sacrorum viscere Regis,
Sacrarum seu Regis Apum,fontisq. perennis
Nectare perpetuo manantis Numinis vndis.
Si labor ærumnis premat hunc,vel syrtibus orcus,
En fremit Oceanus vastus qui funditur intus;
Fluctibus immensis erumpit,& omnia stagnat.
28 Non eget immensus spatijs,seu mole,nec arctant
Angusti rerum fines primordia lucis
Iam supra fines cunctos & tempora fusa.
Vis est omnipotens eadem,sine parte,vigetq.
Tota & vbique nec à spatijs trahit illa vigorem.
Cum mole haud crescit,nec iam decrescit ab oris
Angustis rerum,præsit quibus alta potestas;
Ex-

Excijt e nihili latebris quę Numine cuncta.
Ipsa satis;rerum formas iam prodit & auras,
Externam nec poscit opem vis omnis & vna.
Oceano seu gutta totum æque obruat orbem;
Sole diem referet,solis sine luce micare,
Scintillam iubeat, complere atque æthera,terras.
Sic fons en pelago maior, sic agmina sacra
Exiguo quanquam numero,quin miles & infans
Vnus vel nictu orcum instructus Numine sternat.

29 Sic Apis & nectar fingat,quo condiat orbem;
Et validis castris Erebi procul arceat vmbras,
Ac tela Eumenidum,referatq.ex hoste trophæa;
Numine dum fortis pugnat, tueatur & orbem;
Erigat aut stratum,foueat,seruetq. receptum.
Omnipotens semper viguit Romana trophæis
Ante omnes,celebris fons,diues Numinis Ara,
Castra poli telis armata,& nectare læta.

30 Numine castra eadem,atque aluearia nectare; telis
Instructa & læta vno,Apibus sacrisq. referta
Innumeris;sed Rex solus docet inclytus omnes
Nectaris hanc artem,& castra vno à nectare munit,
Numine,siue fide certa,gratoq.decore,
Quo mens diuinæ subeat consortia formæ.
Ipse operis custos;vber qui Nectare manat
A sacris Apibus reliquis,fons siue Magister,
Numen dum profert cunctis.sic vincit & hostem
Rex solus,pugnant quanquam fortissima castra.
Numine sed telis;quod Regis vibrat ab ore.

31 En Apis excelsa Henricum prostauit eodem
Augustum æuo,Rex qui aluearia sacra fouebat
Gregorius Romæ post sex hoc nomine Magnus.
Successit Victor, coluber quem dirus acerbo
Extinxit fato Henricus,fusoque veneno

In

In ſacro cyathos Victor dum libat ad Aram.
Tertius ille potens Henrico nempe pauendus,
Qui Petri labaro Mauros protriuit & Afros;
Strenua dum pugnant italorum à Numine caſtra;
Inuaduntque Afros, Maurorum atque oppida vaſtāt;
Ictibus ac perimunt, fama eſt, iam millia centum.
Tum ſuperos ſcandit Victor, ſemperq. triumpha
Propinans Apibus ſacris maiora trophæa,
Nectaris, & Regi ſublecto Aluearis & Aræ,
VRBANO poſt primum inſigni à Numinis VRBE.
Hic fugit, at premit Henricum procul ætheris ictu,
Fulminis ac ſacri, durum quem mancipat orco,
Ad Stygias vmbras, Manes adigitq. profundos,
Maiorum vinclis, Maiorum fulmine ſtratum.
Sed nutu is prohibet ſuperas euadere ad auras.
Gergobiæ, penes ac Celtas aluearia cogit
Sacra Deo, prata inter clari Montis ad umbras
Delicijs florum lætas, & lumine circum
Chriſti; qui ſol, et lucem Mons temperat vmbris,
Altus Olympus, homo, Deus, vmbra & fulgidus axis.
Mōs homo, ſol Deus: hinc fulget, Mōs ducit & ūbras,
Scilicet ingentes radijs à Numinis altis;
Vt vaſtum exhilaret, ſimul vndique protegat orbem.
Nectar Apes inter fundit Rex ille ſacerdos;
Caſtraq. ſacra ſtudent Regis celebrare laborem,
Quæq. Apis æthæreis depaſtis floribus, vndis
Vitæ libatis manant quæ à Numinis ore,
Iam nectar generare ſtudet gratumq. palato
Numinis, Eloquio, geſtu, vel mentis honore;
Confercitq. fauos & dulcia munera ſtipat.
Nectaris inde fluit vis magna aluearia circum.
Sed pelago manat princeps ceu Numinis alueus
Ingens immenſi ſpatijs virtutis, vt orbem

Ore

Ore ciere queat;pelagum quo fundit ad astra
Elatum,sed suaue redundans nectaris vndis.
Non opus est mole;exiguis licet ipsa lacertis
Constet Apis,præstat tamen excelsa ætheris aura.
En legit VRBANVS flores,& nectare complet
Orbem,quo pelago occiduis fluit vber ab oris;
32 Alluit & terras cæli ridentis eoas.
Eumenidas mergit,tetris e faucibus orci
Eripit eoos,recipit nabathæaque regna.
33 Numen Apis referat,fundit dum e viscere nectar;
Dulcia regna ferens tectis distincta beatis.
Ore legit flores,sed fructum e viscere promit
Aethere concretum suaui, supraq. vigorem
Florum;Apis vt propria liquet vndas arte beatas
Potum,omnesq. dapes,conuiuia lautaq.cæli
Haud aliter Numen se prata immensa decoris
34 Lustrat,& omnigeno rerum cumulata nitore
Cunctis quæ vitæ ac formæ iam præstat origo.
Hinc flores carpit,formas quascunq.creandas,
Et vitæ fundit locuples ceu nectaris vndas
Ore tamen: sat quippe est nutu cuncta ciere.
Nam iubet & surgunt orbes, circum astra rotantur.
35 Numinis VRBANVS consors pro Numine regnans
Ore orbem versat,pelagum profundit & amnes;
Astra ciet,quatit orcum,& terras nectare complet.
36 En iubet excelsi velut æmulus ore tonantis
VRBANVS vel quisquis Apum alta a sede coruscet
Sacrarum præsul,surguntq. examina mille;
Atque latus summi rediuiui feruet Osiris
Prole pia,agminibus sacris,Apibusq. coruscis
Colligit VRBANVS sexcenta examina telis
Lucis Apum instructa atris agmina,cincta trophæis.
E Christil atere educit, sed voce triumphos

Ac nutu dominus, quaui celsa æthera pandit,
Obserat aut iudex, & tellus paret & astra.
Excit ab extincti, qui tum surrexit, Osiris
Vescitibus nitidis superum regnantis ab arce,
Innumeras acies, equites peditesq. frequentes
Sub crucis excelso labaro, sed Numine fortes.
Myriades prorsus sexcentæ exisse feruntur;
Queis spes Christus erat sacri tam certa triumphi.
Non hic Alcides, non hic pugnabat Achilles.
Nec præerat Cæsar demissis æthere castris.
Certant sed Gedeon, Samson, Machabæus Iudas,
Diua cohors virtute pari, confertaq. Diuis
Agmina, queis immensum Numen ab axe præiret.
Castra beata quidem lucis perfusa supernæ
Immensis radijs, armis munita, sed astris.
37 Nam fidei cassis rutilans caput vndiq. cingit.
Bucula spes vultum munit iam Numine freta;
Lumina quod spectant hilari spe tegmine tecta.
Tum diuinus amor locuples, contextaque gemmis
Omnigenis circum pectus lorica tuetur.
Est gladius robur mentis, vigor altus Olympi
Ille comes lucis, quo mens est Numine fortis.
Gaudia sunt clypeus subeundi sponte labores,
Gloria queis Christo, nobisq. corona paretur.
Consilio prudens gressus tandem ocrea firmat.
Quisq. decorus abit cristis, conisq. salutis
Auris expositis superis queis Numinis afflet
Vita quidem felix vigor omnis, gloria, virtus.
Suggerit hinc etiam vires & protinus auget.
Inde & Miles Apis rutilat virtutibus ales
Astra petens, nectar fundit iam Numine plenus.
38 Hæc est annona agminibus diuesq. parata
Inuictis cæli, desit depasta nec vnquam.

Plan-

Plauſtraq.nulla vehant annonam ſponte ſecutam
Cęleſtes acies,lupereſt ſed ſemper vbiq.
Nectare nam pelago manant examina diua,
39 Quo pugnant,merguntq.acherontia caſtra ſub orcū;
Educuntq.Stygis demerſos fraudibus vmbris
Eoos iterum,ſpectent vt ſidera cęli.
Litore ab occiduo ſolymas en ſtagnat ad oras
Nectaris hic pelagus;ſacri licet arua decoris,
Deliciæ atque orbis fuerint Nabathæa ſub aſtris.
Sol ubi præfulſit; cæperunt aſtra rotari
40 Vnde orbi primum;terris vbi ridet Olympus
Clarior,& gemmis nitidis,auroq. renident.
Thus ibi terra ferat,ſuauiſſima aromata felix;
Et certat cælo rerumq. plageq.nitore.
Hic etiam generis ſacri ſurrexit origo;
Humanum vnde olim ſe iam diffudit in orbem;
Ac generis,rerumq. ſator Deus ipſe micauit
Verſatus vates inter,ſobolemq.piorum,
Vrbes Iſacidum alti incumbens fœderis arcę.
Tum carnis trabea inſtratus proceſſit,& oras
Luſtrauit ſacras,ſe Numine prodidit ortum
Immenſum Numen,radijs quibus omnia profert
Omnipotens,mortem,ventos,fluctuſq.coercens;
Et ſcelera hic tandem, proprioq.cruore piauit.
Hinc iubar affulſit nobis,terſitq.tenebras
Occiduas primum reſerato tramite lucis.
Hinc auras vitæ licuit tum carpere nobis;
Haurire ac nitidum cælum ſuper aſtra beatum.
Nam Stygijs propior iacuit velut obrutus vmbris
Occiduo ſub ſole orbis conterminus atris
Manibus,imperio quanquam geminoq.pręeſſet
Seu Macedo primus,ſeu poſt Romanus eois.
Eſt ſedes mortis, tenebris obducta profundis;

Nox siue illa Erebi coniux;sol vnde recedit.
Contra vbi surgit,opes spargit prę luce beatas
Scilicet eous dextra est felicis Olympi:
41 Occiduus lęua inde astris atq.axe rotatis.
Sol tamen incessu obuerso connititur ire;
42 Astraq. conantur sic pergere ad orbis eoa
Signa quidem;quin hac vertuntur lege renixi
Orbes à primo quotquot rapiuntur ab ortu.
Rerum sic gemino regimen versatur honore
Eoo;occiduo;prę it ordine summus eoo
Orbis ab auspicio primus,qui vertitur; omnes
Quot subsunt gemina conuerti lege reposcunt,
Occiduis obnixi à signis lucis ad ortum.
Et numero occidui pensant orientis honorem,
Qui præit,& secum reliquos rapit ordine Princeps.
43 Discit & à Luna pelagus sic voluere fluctus
Ipse etiam occiduus refluens,vbi fluxit eous.
44 Lex similis cæli est sacri,pelagiq.beati;
Aethereis fluit,& refluit qui nectaris vndis;
Auspicijs sacris pręcant vt regna,fretumq.
Sideris eoi;niteat mox Hesperus orbi,
Eois etiam præfulgens luce perenni.
En Solyma celebris templo,ara,legis honore,
Numinis aspectu,trita ipso calce tonantis;
Virginis ac partu Bethlehem Christi inclyta cunis;
Vrbs solymos sextum ad lapidē prope condita sacros.
Occiduis hinc orta salus, iubar omne refulsit;
Humanum genus vnde hausit primordia vitæ.
Sed tamen hic Christus sol occidit ater eois
Inuisus solymis,diræ crucis actus in vmbras.
Inde oritur merito occiduis expergitus auris.
Nunc Solymis pręstat tanto qua sole coruscat
Roma, Italusq.Syros cæco rapit arduus orco.

Concedunt Iapeto fratres, genus omne Noemi.
Imminet imperio maior post sceptra Quiritum
Claræ Asiæ Romano Europa à culmine sacro.
Afros, Aethiopas profundit luce, nouosq.
Orbes educit cælo candore coruscos.
45 Sidere sed nullo fulget qui summus ab ortu
Orbis torquetur; sol atq. astra omnia ab oris
Surgunt occiduis, eoa & signa reposcunt.
Lex ita cæca fuit semper, iacuitq. sub vmbris;
Astris nec rutilans vllis, nec sole refulgens;
Prima dies qunaquam distingueret axis eous;
Et raperet solem, simul astraq. cuncta rotaret.
Occidua at sedes immenso sole potitur
Roma quidem Christo, innumeris astrisq; beatis
Et tot regnorum sceptris alti instar Olympi
Regibus en stellis, Augusto ac sole Quiritum.
Nunc rotat VRBANVS Summi vel Numinis instar
Aethera ab occasu, eois vt sidera surgant
Mentis, & æterni Christus iubar omne dies.
Tot ciet & Reges, populosq. Ducesq. trophæo
Insignes Christi, radijs crucis agmina fulua.
Nutu orbem torquet, pelagum, terrasq. polumq.
Proterit inde orcum, recipit Nabathæaq. regna,
Henricum hic sternit, Manes qui suscitat atros;
Ismaelem ibi sede iubet vi cedere Christi,
Cunis, & tumulo, Solymis vatumq. sepulchris,
Finibus ac cunctis Romani nominis olim.
Nicçæ Solymanus Turcarum agmina ducens
46 Funditur; Assyrius, Medusq. repellitur acer
Vrbis ad Antiochi campos, Carbonaq. ductor:
Sternitur Aegyptus Solymorum ad moenia sacra.
Vndique Christi armis arcetur territus orcus.
Vix audet conferre pedem; fugit illico ab ictu

Digitized by Google

Fulgentis labari radijs crucis agmina circum.
Hic Godefridus mente pia Machabæus Iudas
Ac virtute pari; Ionathas Eustachius alter;
Baldinus Simeon fratres, noua gloria fratrum
Excelsi rutilant Machabæi germinis instar.
Hic Galli Regis germanus dimicat Hugo;
Roberti gemini, Belga Heros, Neustrius alter;
Et Narbonensis Raymundus, & Appulus omni
Laude Boemundus, reboat cui gloria mundo;
Innumeriq. alij Heroes & robore dextræ
Pugnant, & summa referunt pietate trophæa.
Quinq, fere seclis; quod non potuere Quirites
Thraces, non latij post perdita regna salutis,
Et Syriæ cladem, & Christi monumenta subacta;
Sacra cohors reparat, funestaque damna resarcit
VRBANI auspicijs, & sacri nectaris alueo,
Anfractu trino nec adhuc à sole peracto
47 VRBANI à diuo tonitru, quo concijt orbem.
Quin Solyma capitur cum nec bis Luna recurrit
Vrbis ab insessę castris, ac mœnibus arctis.
48 Hostem sternebant, sed Christi erecta trophæa;
Non miles, sed signa Dei radiantia gestis
Cum Solymam coleret, sacras lustraret & oras
Mortales inter mortali instratus amictu.
Hæc acies clauos, spinarum serta ferebat
Altera, signa dabat forsan vas fellis, aceti,
Flagraq. vel coccum, frameam, vel vincla, catenas.
Sed princeps crucis erexit sibi stemma salutis.
Ludere nec miles didicit, sed crimina flere;
Et Christi resonare necem clangore tubarum.
Quæ lacrymæ & dolor est diuo tam dulce palato
Sacrarum iam nectar Apum; pelagusq. tumescit
Sidera vel supra, & potum propinat Olympo;
Merà

Mergit & immanes Stygijs sub fluctibus vmbras,
Dum terras stagnat, complet simul æthera circum.
9 Castra beata quidem cælo demissa sereno,
Agmina prænitida astrorum statione locata;
Deducta vt superis videantur sidera signis.
Hinc radijs fulgent rutili velut ętheris armã,
Et terras ęlo victas inferre laborant;
Numen vt imperio conuertat in æthera sacro
Terrarum tractus, hominesq. in sidera Diuos.
Hæc noua progenies, diuum genus illud Olympi,
Quod vates cecinere olim, tonuitq. sibylla
Tot retro seclis; pugnat sed Numine dextra.
Miles non armis terras sibi subdere poscit;
Diuæ sed luci submittit, præripit orco:
Imperium terris diffusum tum æquat Olympo.
Agmina nulla pari micuerunt lucis honore;
Nominis excelsi, simili nec robore firma
Mentis, seu dextræ celebrarunt secla per orbem.
Assyrios, Persas, Graios, Magnosq. Qnirites
Nam celebrat tellus cæcis obducta tenebris,
Altaque Styx tumidos sceptris ac mente superba.
Sola nitent cælo sub Numine castra parata,
Instructa & fidei telis, munitaq. cultu
Numinis Isacidum sanctis sub Ducibus olim.
Sed neque par Christo Moses, nec gloria legis;
Quæ lunæ incessu inter amica silentia noctis
Lustrabat tenebras procul alto à sole renidens
Immenso iubari certet, rutiloq. diei.
Illi quærebant sedes acri agmine structo
Emersi Aegypti lacubus, vinclisq. soluti.
Et belli, pacisq. rudes tot lustra vagantes
Certa vbi iam degant, conantur tecta subire.
Nec procul hoc iter emensi tam diuite gleba
Mel-

Mellifluis aruis & lacte scatentibus agris,
Depugnante Deo tuto placideq. fruuntur;
Aut fixas sedes, laquearia, auitaq. tecta
Tutati, patrias leges, generisq. decorem
Numinis à cultu inprimis subicere pericla
Inter confertos hostes tot et agmina dira.
Vrbani at Miles Christi vestigia solum
Vt pius inquirit, gratis qui gaudeat oris
Europæ proprijs; Asiæ nec tecta requirat;
Cælum nec mutet meliores carpat vt auras;
Ditius aut subeat decedens forte lacunar.
Quin bona, quin vires profundit; cautibus horrens
Interea dum pergit iter, per deuia, cæcos
Nec non sæpe anfractus per iuga celsaq. præceps
Tam procul à proprijs decedens finibus orbis.
Inuictusque animi cuperet profundere vitam;
Numini vt extincto pro se sua funera reddat;
Exigua immenso quanquam, sed grata tonanti
Fulmine nec diro, diuo sed suauis amoris.
Sed par, & sacer est numerus quo prodijt olim
Aegypto Hebræus miles: sexcenta virorum
Agmina; mille viros quæ cogant singula signis.
Pugnarunt illi, gentes triuere feroces,
Exturbante Deo, murisq. ruentibus ictu
Ballistæ nullo, solo clangore tubarum.
Victi nonnunquam; violent si legis honorem:
Si seruent, hostes fundunt horrore sed alto
Numinis oppressos, fugientq. premente nec vllo.
Sub nonum tandem lustrum erexere trophæa
Arctos atque inter fines; Syriæq. potiri
Vix parte; infensum imo Deum plerumq. procaces
Sensere auersi legi, vel vatis honori.
Quinto tum seclo, à sacris sibi sedibus arcæ

Pra-

Præsidio; vnde acies regeret Deus ipse, paratis;
Stemmate iam Regni erecto, Dux strenuus & Rex,
Culmen & Heroum Dauides fudit in omnes
Imperium populos; colerent qui regna propinqua.
Omni perdomita Syria; traiecit & amnem
Euphratem victor magnum; castrisq. coegit
Pendere vectigal, parere ac legibus omnes.
Sic patris & Nati patuit tot fusa per oras
Gloria regnandi; sed mox minuere nepotes.
Denique nec Samson, nec Iudas Robora gentis;
Regibus ille prior, spes hic postrema salutis
Post Reges stratos, & sceptri iura perempta,
Surgeret vnde tamen quandoque hæc gloria regni;
Neuter sed Dux, aut alius submittere circum
Vicinos potuit populos, Syriæq. potiri,
Culmen & imperij proferre Euphratis ad undas.
Agmina at Vrbani tonuerunt fulminis instar,
Et subito fusa complerunt luce corusca
Eoas circum, quassas terrasq. fragore
A signis motis, deducto ac milite sacro
Sub libra ter vix æquata nocte diei.
Nicæa Ismael pulsus; Tarsoque Manustra;
Et Pisidę strati, Armenij citimiq. Syrique,
Innumeræ & gentes Aruis tam pinguibus altæ;
Asia queis diues tam latis funditur oris,
Sed trans Euphratem felicia signa tulerunt.
Vidit & admirans fausta hæc spectacula cælum;
Et Solymis plaudens sol retro flexit habenas
Fulgentis currus producta luce diei
Sponte sua; vt Christi spectaret signa per vrbem;
Ex orco primum Christi ditione receptam.
Olim non vltro, iussus sed restitit, altos
Dum repetit Manes, procul & iam occubit ad vndas
Oceani

Oceani fusas,montis vel culmina celsa.
Et vocis tonitrum sol audijt inde resistens;
Munere quod Christi simul alta ac voce tonaret
Dux ille excelsum referens vel nomine Iesum.
Nam sacræ Moses patriæ vix limina lambit.
Dux penetrat Iesus,supereſt qui solus ab æuo
Emersi populi Egypti sub Mose tenebris.
Quin fore portendit quandoque vt cedat Olympus
Sacræ omnis terræ Diuo iam calce terendæ;
Hæreat imo Deo tandem sociata perenni
Foedere vel terra saltem concreta propago;
Inde super cæli fastigia & agmina lucis,
Sidera,seu mentes superas sublime ferenda;
Quam proni superique colant,cælumq.tremiscat.
Sic quoq.portendit spectacula mira sub ipso
Emersura Deo tam caro fœdere terris
Tunc nexo,sol vt vertat sua lumina retro.
53 En superis miles stipatur;vt agmina terra
Inuicta fundat dextra,Christiq.sepulchrum,
Ex medio cunas,& tecta recipiat hoste.
54 Quæ latus arcanum perfodit lancea Christi
Omnibus erumpens sacris,& sanguine,& vndis
Proditur e latebris nocturna voce monentis
Excelsi,vt reuehat de atro mox hoste trophæa.
Vrbs est e turri demisso ponte recepta
55 Extructa ligno,admota tum mœnibus altis.
Primus at inuasit deiectis hostibus acer
Vmbone & gladio instructus,sed Numine ab vno
Inclytus ille prior,qui Rex à fronte coronam
Reppulit ore pio,sentes veneratus acerbos;
Queis caput hic Christi cinctum,punctumq. cruentis.
Hostis sed ligno cur victus?vicit Olympum,
Atque orcum strauit; Crux pons ad sidera transfert;

Celſior & turris cælum tranſmittit,& orbi
Eminet excelſum culmen ceu Numinis Ara.
Quam læti huc ſuperi accurrunt,loca ſacra reuiſunt!
En Deus hic pauper;diues qui cuncta profundit;
Atque inopes inter verſatus,luce ſed vber
Diuina quondam verborum,operumq.ſalutis.
Numinis en cunas,Bethles cæcumq.foramen
Ad muros extra vrbis clauſtra;geluque,niuiq;
Nocte ſub hyberna,borea perflante rigentes.
Hic patris gremio recubans,ſeu lumine mentis
Immenſo æternum Verbum olim Virginis aluo
Prodijt incinctum humanis tamen artubus infans;
Pauper,diuitiæ ſuſæ,Decus omne,patriſq.
Gloria;qui cælum lucis conueſtit amictu.
Prodijt en nudus,membris tremuitq.tenellis
Sub gelido tecto,boreæ quod vecte patebat
Nullo,præſepi,pecudes Aſinumquę,Bouemq.
Omnipotens inter;quem halantes ore fouerent.
Nos ibi cælicolæ mentes affulſimus Orbi,
Naſcenti Regi modulati carmine laudes;
Paſtores vbi tres gregibus vigilare ſtudebant
Nocte intempeſta,& procul vndique iubare ſolis.
Hæc Ader eſt turris gregis ipſo à nomine dicta.
Hic ſtadijs Bethel procul octo à mœnibus vrbis,
Et Chriſti cunis,paſtoribus alta profati
Gaudia,concentu compleuimus æthera,terras,
Stella etiam noſtro conuerſa hic flamine fulſit;
Duxit & eoos Chriſti ad cunabula Reges
Naturæ ſuetos indagine & aſtra tueri,
Thuriferis Arabum procul à felicibus oris.
Hic tandem luſtrare licet veſtigia ſacra
Numinis,humanas inter radiantis opacæ
Vmbras naturę,& mentis ſub mole repoſtæ.

In sacro cyathos Victor dum libat ad Aram.
Tertius ille potens Henrico nempe pauendus,
Qui Petri labaro Mauros protriuit & Afros;
Strenua dum pugnant italorum à Numine castra;
Inuaduntque Afros, Maurorum atque oppida vastat;
Ictibus ac perimunt, fama est, iam millia centum.
Tum superos scandit Victor, semperq. triumphal
Propinans Apibus sacris maiora trophæa,
Nectaris, & Regi subiecto Aluearis & Aræ,
VRBANO post primum insigni à Numinis VRBE.
Hic fugit, at premit Henricum procul ætheris ictu,
Fulminis ac sacri, durum quem mancipat orco,
Ad Stygias vmbras, Manes adigitq. profundos,
Maiorum vinclis, Maiorum fulmine stratum.
Sed nutu is prohibet superas euadere ad auras.
Gergobiæ, penes ac Celtas aluearia cogit
Sacra Deo, prata inter clari Montis ad umbras
Delicijs florum lætas, & lumine circum
Christi; qui sol, et lucem Mons temperat vmbris,
Altus Olympus, homo, Deus, vmbra & fulgidus axis.
Mõs homo, sol Deus: hinc fulget, Mõs ducit & ũbras,
Scilicet ingentes radijs à Numinis altis;
Vt vastum exhilaret, simul vndique protegat orbem.
Nectar Apes inter fundit Rex ille sacerdos;
Castraq. sacra student Regis celebrare laborem,
Quæq. Apis æthæreis depastis floribus, vndis
Vitæ libatis manant quæ à Numinis ore,
Iam nectar generare studet gratumq. palato
Numinis, Eloquio, gestu, vel mentis honore;
Confercitq. fauos & dulcia munera stipat.
Nectaris inde fluit vis magna aluearia circum.
Sed pelago manat princeps ceu Numinis alueus
Ingens immensi spatijs virtutis, vt orbem

Ore

)re ciere queat;pelagum quo fundit ad astra
Elatum,sed suaue redundans nectaris vndis.
Non opus est mole;exiguis licet ipsa lacertis
Constet Apis,præstat tamen excelsa ætheris aura.
In legit VRBANVS flores,& nectare complet
Orbem,quo pelago occiduis fluit vber ab oris;
Alluit & terras cæli ridentis eoas.
umenidas mergit,tetris e faucibus orci
ripit eoos,recipit nabathæaque regna.
Numen Apis referat,fundit dum e viscere nectar;
Dulcia regna ferens tectis distincta beatis.
re legit flores,sed fructum e viscere promit
ethere concretum suaui, supraq. vigorem
lorum;Apis vt propria liquet vndas arte beatas
otum,omnesq. dapes,conuiuia lautaq.cæli
aud aliter Numen se prata inmensa decoris
ustrat,& omnigeno rerum cumulata nitore
unctis quæ vitæ ac formæ iam præstat origo.
inc flores carpit,formas quascunq.creandas,
vitæ fundit locuples ceu nectaris vndas
e tamen: fat quippe est nutu cuncta ciere.
am iubet & surgunt orbes, circum astra rotantur.
uminis VRBANVS consors pro Numine regnans
e orbem versat,pelagum profundit & amnes;
tra ciet,quatit orcum,& terras nectare complet.
n iubet excelsi velut æmulus ore tonantis
RBANVS vel quisquis Apum alta à sede corufcet
crarum præsul,surguntq. examina milles
que latus summi rediuiui feruet Osiris
ole pia,agminibus sacris,Apibusq. coruscis
olligit VRBANVS sexcenta examina telis
cis Apum instructa alris agmina,cincta troph is.
Christi latere educit, sed voce triumphos

Ac nutu dominus, quaui celsa æthera pandit,
Obserat aut iudex, & tellus paret & astra.
Excit ab extincti, qui tum surrexit, Osiris
Vesciribus nitidis superum regnantis ab arce,
Innumeras acies, equites pedites q. frequentes
Sub crucis excelso labaro, sed Numine fortes.
Myriades prorsus sexcentæ exisse feruntur;
Queis spes Christus erat sacri tam certa triumphi.
Non hic Alcides, non hic pugnabat Achilles.
Nec præerat Cæsar demissis æthere castris.
Certant sed Gedeon, Samson, Machabæus Iudas,
Diua cohors virtute pari, confertaq. Diuis
Agmina, queis immensum Numen ab axe præiret.
Castra beata quidem lucis perfusa supernæ
Immensis radijs, armis munita, sed astris.
37 Nam fidei cassis rutilans caput vndiq. cingit.
Bucula spes vultum munit iam Numine freta;
Lumina quod spectant hilari spe tegmine tecta.
Tum diuinus amor locuples, contextaque gemmis
Omnigenis circum pectus lorica tuetur.
Est gladius robur mentis, vigor altus Olympi
Ille comes lucis, quo mens est Numine fortis.
Gaudia sunt clypeus subeundi sponte labores,
Gloria queis Christo, nobisq. corona paretur.
Consilio prudens gressus tandem ocrea firmat.
Quisq. decorus abit cristis, conisq. salutis
Auris expositis superis queis Numinis afflet
Vita quidem felix vigor omnis, gloria, virtus.
Suggerit hinc etiam vires & protinus auget.
Inde & Miles Apis rutilat virtutibus ales
Astra petens, nectar fundit iam Numine plenus.
38 Hæc est annona agminibus diuesq. parata
Inuictis cæli, desit depasta nec vnquam.

Plan-

Plauſtraq.nulla vehant annonam ſponte ſecutam
Cęleſtes acies,ſupereſt ſed ſemper vbiq.
Nectare nam pelago manant examina diua,
Quo pugnant,merguntq.acherontia caſtra ſub orcũ;
Educuntq.Stygis demerſos fraudibus vmbris
Eoos iterum,ſpectent vt ſidera cęli.
Litore ab occiduo ſolymas en ſtagnat ad oras
Nectaris hic pelagus;ſacri licet arua decoris,
Deliciæ atque orbis fuerint Nabathæa ſub aſtris.
Sol ubi præfulſit; cæperunt aſtra rotari
Vnde orbi primum;terris vbi ridet Olympus
Clarior,& gemmis nitidis,avroq. renident.
Thus ibi terra ferat,ſuauiſſima aromata felx;
Et certat cælo rerumq. plageq.nitore.
Hic etiam generis ſacri ſurrexit origo;
Humanum vnde olim ſe iam diffudit in orbem;
Ac generis,rerumq. ſator Deus ipſe micauit
Verſatus vates inter,ſobolemq.piorum,
Vrbes Iſacidum alti incumbens fœderis arcę.
Tum carnis trabea inſtratus proceſſit,& oras
Luſtrauit ſacras,ſe Numine prodidit orrum
Immenſum Numen,radijs quibus omnia profert
Omnipotens,mortem,ventos,fluctuſq.coercens;
Et ſcelera hic tandem, proprioq.cruore piauit.
Hinc iubar affulſit nobis,terſitq.tenebras
Occiduas primum reſerato tramite lucis.
Hinc auras vitæ licuit tum carpere nobis;
Haurire ac nitidum cælum ſuper aſtra beatum.
Nam Stygijs propior iacuit velut obrutus vmbris
Occiduo ſub ſole orbis conterminus atris
Manibus,imperio quanquam geminoq.pręeſſet
Seu Macedo primus,ſeu poſt Romanus eois.
Eſt ſedes mortis, tenebris obducta profundis;

Nox siue illa Erebi coniux;sol vnde recedit.
Contra vbi surgit,opes spargit prę luce beatas
Scilicet eous dextra est felicis Olympi:
41 Occiduus lęua inde astris atq.axe rotatis.
Sol tamen incessu obuerso connititur ire;
42 Astraq. conantur sic pergere ad orbis eoa
Signa quidem;quin hac vertuntur lege renixi
Orbes à primo quotquot rapiuntur ab ortu.
Rerum sic gemino regimen versatur honore
Eoo;occiduo;pręit ordine summus eoo
Orbis ab auspicio primus,qui vertitur;omnes
Quot subsunt gemina conuerti lege reposcunt,
Occiduis obnixi à signis lucis ad ortum.
Et numero occidui pensant orientis honorem,
Qui præit,& secum reliquos rapit ordine Princeps.
43 Discit & à Luna pelagus sic voluere fluctus
Ipse etiam occiduus refluens,vbi fluxit eous.
44 Lex similis cæli est sacri,pelagiq.beati;
Aethereis fluit,& refluit qui nectaris vndis;
Auspicijs sacris pręcant vt regna,fretumq.
Sideris eoi;niteat mox Hesperus orbi,
Eois etiam præfulgens luce perenni.
En Solyma celebris templo,ara,legis honore,
Numinis aspectu,trita ipso calce tonantis;
Virginis ac partu Bethlehem Christi inclyta cunis;
Vrbs solymos sextum ad lapidē prope condita sacros.
Occiduis hinc orta salus, iubar omne refulsit;
Humanum genus vnde hausit primordia vitæ.
Sed tamen hic Christus sol occidit ater eois
Inuisus solymis,diræ crucis actus in vmbras.
Inde oritur merito occiduis expergitus auris.
Nunc Solymis pręstat tanto qua sole coruscat
Roma, Italusq.Syros cæco rapit arduus orco.

Con-

Concedunt Iapeto fratres, genus omne Noemi.
Imminet imperio maior post sceptra Quiritum
Claræ Asiæ Romano Europa à culmine sacro.
Afros, Aethiopas profundit luce, nouosq.
Orbes educit cælo candore coruscos.
Sidere sed nullo fulget qui summus ab ortu
Orbis torquetur; sol atq. astra omnia ab oris
Surgunt occiduis, eoa & signa reposcunt.
Lex ita cæca fuit semper, iacuitq. sub vmbris;
Astris nec rutilans vllis, nec sole refulgens;
Prima dies qunaquam distingueret axis eous;
Et raperet solem, simul astraq. cuncta rotaret.
Occidua at sedes immenso sole potitur
Roma quidem Christo, innumeris astrisq; beatis
Et tot regnorum sceptris alti instar Olympi
Regibus en stellis, Augusto ac sole Quiritum.
Nunc rotat VRBANVS Summi vel Numinis instar
Aethera ab occasu, eois vt sidera surgant
Mentis, & æterni Christus iubar omne diei.
Tot ciet & Reges, populosq. Ducesq. trophæo
Insignes Christi, radijs crucis agmina fulua.
Nutu orbem torquet, pelagum, terrasq. polumq.
Proterit inde orcum, recipit Nabathæaq. regna.
Henricum hic sternit, Manes qui suscitat atros;
Ismaelem ibi sede iubet vi cedere Christi,
Cunis, & tumulo, Solymis vatumq. sepulchris,
Finibus ac cunctis Romani nominis olim.
Nicçæ Solymanus Turcarum agmina ducens
Funditur; Assyrius, Medusq. repellitur acer
Vrbis ad Antiochi campos, Carbonaq. ductor:
Sternitur Aegyptus Solymorum ad mœnia sacra.
Vndique Christi armis arcetur territus orcus.
Vix audet conferre pedem, fugit illico ab ictu

Fulgentis labari radijs crucis agmina circum.
Hic Godefridus mente pia Machabæus Iudas
Ac virtute pari;Ionathas Eustachius alter;
Baldinus Simeon fratres,noua gloria fratrum
Excelsi rutilant Machabæi germinis instar.
Hic Galli Regis germanus dimicat Hugo;
Roberti gemini,Belga Heros,Neustrius alter;
Et Narbonensis Raymundus,& Appulus omni
Laude Boemundus,reboat cui gloria mundo;
Innumeriq. alij Heroes & robore dextræ
Pugnant,& summa referunt pietate trophæa.
Quinq,fere seclis;quod non potuere Quirites
Thraces,non latij post perdita regna salutis,
Et Syriæ cladem,& Christi monumenta subacta;
Sacra cohors reparat,funestaque damna resarcit
VRBANI auspicijs,& sacri nectaris alueo,
Anfractu trino nec adhuc à sole peracto
47 VRBANI à diuo tonitru,quo concijt orbem.
Quin Solyma capitur cum nec bis Luna recurrit
Vrbis ab insessę castris,ac mœnibus arctis.
48 Hostem sternebant,sed Christi erecta trophæa;
Non miles,sed signa Dei radiantia gestis
Cum Solymam coleret,sacras lustraret & oras
Mortales inter mortali instratus amictu.
Hæc acies clauos,spinarum serta ferebat
Altera,signa dabat forsan vas fellis, aceti,
Flagraq.vel coccum,frameam,vel vincla,catenas.
Sed princeps crucis erexit sibi stemma salutis.
Ludere nec miles didicit,sed crimina flere;
Et Christi resonare necem clangore tubarum.
Quæ lacrymæ & dolor est diuo tam dulce palato
Sacrarum iam nectar Apum;pelagusq.tumescit
Sidera vel supra, & potum propinat Olympo;
Meri

Mergit & immanes Stygijs sub fluctibus vmbras,
Dum terras stagnat, complet simul æthera circum.
Castra beata quidem cælo demissa sereno,
Agmina prænitida astrorum statione locata;
Deducta vt superis videantur sidera signis.
Hinc radijs fulgent rutili velut ętheris arma,
Et terras cęlo victas inferre laborant;
Numen vt imperio conuertat in æthera sacro
Terrarum tractus, hominesq. in sidera Diuos.
Hæc noua progenies, diuum genus illud Olympi,
Quod vates cecinere olim, tonuitq. sibylla
Tot retro seclis; pugnat sed Numine dextra.
Miles non armis terras sibi subdere poscit;
Diuæ sed luci submittit, præripit orco:
Imperium terris diffusum tum æquat Olympo.
Agmina nulla pari micuerunt lucis honore;
Nominis excelsi, simili nec robore firma
Mentis, seu dextræ celebrarunt secla per orbem.
Assyrios, Persas, Graios, Magnosq. Qnirites
Nam celebrat tellus cæcis obducta tenebris,
Altaque Styx tumidos sceptris ac mente superba.
Sola nitent cælo sub Numine castra parata,
Instructa & fidei telis, munitaq. cultu
Numinis Isacidum sanctis sub Ducibus olim.
Sed neque par Christo Moses, nec gloria legis;
Quæ lunæ incessu inter amica silentia noctis
Lustrabat tenebras procul alto à sole renidens
Immenso iubari certet, rutiloq. diei.
Illi quærebant sedes acri agmine structo
Emersi Aegypti lacubus, vinclisq. soluti.
Et belli, pacisq. rudes tot lustra vagantes
Certa vbi iam degant, conantur tecta subire.
Nec procul hoc iter emensi tam diuite gleba

Mel-

Mellifluis aruis & lacte scatentibus agris,
Depugnante Deo tuto placideq. fruuntur;
Aut fixas sedes, laquearia, auitaq. tecta
Tutati, patrias leges, generisq. decorem
Nu i i .s à cultu inprimis subicere pericla
Inter confertos hostes tot et agmina dira.
Vrbani at Miles Christi vestigia solum
Vt pius inquirit, gratis qui gaudeat oris
Europæ proprijs; Asiæ nec tecta requirat;
Cælum nec mutet meliores carpat vt auras;
Ditius aut subeat decedens forte lacunar.
Quin bona, quin vires profundit; cautibus horrens
Interea dum pergit iter, per deuia, cæcos
Nec non sæpe anfractus per iuga celsaq. præceps
Tam procul à proprijs decedens finibus orbis.
Inuictusque animi cuperet profundere vitam;
Numini vt extincto pro se sua funera reddat;
Exigua immenso quanquam, sed grata tonanti
Fulmine nec diro, diuo sed suauis amoris.
Sed par, & sacer est numerus quo prodijt olim
Aegypto Hebræus miles: sexcenta virorum
Agmina; mille viros quæ cogant singula signis.
Pugnarunt illi, gentes triuere feroces,
Exturbante Deo, murisq. ruentibus ictu
Ballistæ nullo, solo clangore tubarum.
Victi nonnunquam; violent si legis honorem:
Si seruent, hostes fundunt horrore sed alto
Numinis oppressos, fugientq. premente nec vllo.
Sub nonum tandem lustrum erexere trophæa
Arctos atque inter fines; Syriæq. potiti
Vix parte; infensum imo Deum plerumq. procaces
Sensere auersi legi, vel vatis honori.
Quinto tum seclo à sacris sibi sedibus arcæ
Pra-

Præſidio;vnde acies regeret Deus ipſe,paratis;
Stemmate iam Regni erecto,Dux ſtrenuus & Rex,
Culmen & Heroum Dauides fudit in omnes
Imperium populos; colerent qui regna propinqua,
Omni perdomita Syria; traiecit & amnem
Euphratem victor magnum;caſtriſq.coegit
Pendere vectigal,parere ac legibus omnes.
Sic patris & Nati patuit tot fuſa per oras
Gloria regnandi; ſed mox minuere nepotes.
Denique nec Samſon,nec Iudas Robora gentis;
Regibus ille prior,ſpes hic poſtrema ſalutis
Poſt Reges ſtratos, & ſceptri iura perempta,
Surgeret vnde tamen quandoque hæc gloria regni;
Neuter ſed Dux,aut alius ſubmittere circum
Vicinos potuit populos,Syriæq. potiri,
Culmen & imperij proferre Euphratis ad undas.
Agmina at Vrbani tonuerunt fulminis inſtar,
Et ſubito fuſa complerunt luce coruſca
Eoas circum,quaſſas terraſq. fragore
A ſignis motis,deducto ac milite ſacro
Sub libra ter vix æquata nocte diei.
Nicæa Iſmael pulſus,Tarſoque Manuſtra;
Et Piſidę ſtrati,Armenij citimiq.Syrique,
Innumeræ & gentes Aruis tam pinguibus altæ;
Aſia queis diues tam latis funditur oris,
Sed trans Euphratem felicia ſigna tulerunt.
Vidit & admirans fauſta hæc ſpectacula cælum;
Et Solymis plaudens ſol retro flexit habenas
Fulgentis currus producta luce diei
Sponte ſua;vt Chriſti ſpectaret ſigna per vrbem;
Ex orco primum Chriſti ditione receptam.
Olim non vltro, iuſſus ſed reſtitit,altos
Dum repetit Manes,procul & iam occûbit ad vndas
Oceani

Celsior & turris cælum transmittit,& orbi
Eminet excelsum culmen ceu Numinis Ara.
Quam læti huc superi accurrunt,loca sacra reuisunt.
En Deus hic pauper;diues qui cuncta profundit;
Atque inopes inter versatus,luce sed vber
Diuina quondam verborum,operumq.salutis.
Numinis en cunas,Bethles cæcumq.foramen
Ad muros extra vrbis claustra;geluque,niuiq;
Nocte sub hyberna,borea perflante rigentes.
Hic patris gremio recubans,seu lumine mentis
Immenso æternum Verbum olim Virginis aluo
Prodijt incinctum humanis tamen artubus infans;
Pauper,diuitiæ fusæ,Decus omne,patrisq.
Gloria;qui cælum lucis conuestit amictu.
Prodijt en nudus,membris tremuitq.tenellis
Sub gelido tecto,boreæ quod vecte patebat
Nullo,præsepi,pecudes Asinumquę,Bouemq.
Omnipotens inter;quem halantes ore fouerent.
Nos ibi cælicolæ mentes affulsimus Orbi,
Nascenti Regi modulati carmine laudes;
Pastores vbi tres gregibus vigilare studebant
Nocte intempesta,& procul vndique iubare solis.
Hæc Ader est turris gregis ipso à nomine dicta.
Hic stadijs Bethel procul octo à mœnibus vrbis,
Et Christi cunis,pastoribus alta profati
Gaudia,concentu compleuimus æthera,terras,
Stella etiam nostro conuersa hic flamine fulsit;
Duxit & eoos Christi ad cunabula Reges
Naturæ suetos indagine & astra tueri,
Thuriferis Arabum procul à felicibus oris.
Hic tandem lustrare licet vestigia sacra
Numinis,humanas inter radiantis opacæ
Vmbras naturę,& mentis sub mole repostæ.

Aa Hic

Ceu radijs ſtratam conſorti à Numinis vſu.
Nam ſe ſtrauit iter felix,diueſq.ſalutis;
Qui ſimul & culmen præſit;quo quiſq.fruatur.
Illi veſana ſtruxerunt mente Magiſtro
Vitæ,ſiue Duci,immanis trabis horrida mortis
Brachia,funeſtum gremium,luctuſq.cubile.
Hic ergo tandem ad caluas in vertice montis
Horrende cęſum,terebrata ac fronte corona
Sentibus intexta,turba in crucem adegit iniqua.
En Mons,en Tumulus prope: mortē vbi vita ꝓfundo
Demerſit barathro;ac ſurgens reſerauit Olympum.
Cum ſuperis etiam miles ſacer ambit honores,
Et monumenta pia excelſi Ducis alta trophæis;
Atros cum Manes triuit,nos eruit Orco.
Quin agitur ſacris domitæ ceu mentis habenis
Prærutila ſuperum dextra,trahiturq.libenter
Se quoque ſponte ciens,nec vi,nec adactus obire;
Liber vt incedit mentis velut ordine fixo.
Cælicolæ inuitant:perfundunt lumine mentes;
Viſcera permulcent comites blandiq.laborem
Concentu arcano;quem mens,non auris obeſa
Audiat;arte leuant;labor almo vt nectare manet.
Agmina miſcentur ſuperi,mileſq.Duceſq.
Æther,& tellus,acies omneſq.tonantis;
Atq.choros referunt queis tum reſonabit Olympus
Mentibus inſeſſus cunctis ſine fine beatis.
At priſcis Chriſti ſubmittunt geſta triumphis
Inclyta ab eois deuictis agmine ſacro.
Crux rutilat labarum,præfulget miles vbiq.
En crucis inſignis radijs,pectuſq. manuſq.
Arma,crucemq.gerunt,crux vt præmuniat arma;
Vertat & in laudes excelſi caſtra,tubaſq.
Nam ſacer à fuſis precibus,lacrymiſq.ſub ara

Crimina siue dolens didicit quoq. fundere miles
Infensos hostes, infessa atq. arce potiri.
Castraq. templa niteant; labarum dependet ab ara;
Et tuba dum numen memorat, ciet alta trophæa.
Sic iam miles Apis; sic nectar fingit ab armis.
Agmina conferta innumeris Heroibus inde
Sideribus veluti ætherea statione locata
Tractibus eois incumbunt, Diua propago.
Sedibus e superis terras petijsse coruscos
Crediderís cuneos astrorum, fulgura cæli;
Queis tonet immensus, totum submittat & orbem
Sidereis telis, radijs vitęq. beatæ.
Sol Christus graditur medius signa inter Olympi,
Luce sua fulgens late circum omnia complet;
Instruit atq. acies diuo fulgore potentes.
Confertur clypeus clypeo, serieq. perenni
Cuspis acuta micat; surgit longo ordine cassis;
Loricæ ac circum educunt fortissima valla.
Aerea propugnant munimina, ferrea castra;
Haud iam fixa solo, vitæ sed lęta ciere
Ipsa vigore suo sese velut ætheris astra.
Stipatur robur; fusus sed promicat ordo;
Orbem qui numero, qui telis ambiat omnem.
Sic eques atque pedes peditiq. equitiq. cohæret;
Et cuncti vis vna vigent aduersa parati
Sternere, vel nutu summi ceu Numinis ictu.
Ordine sed certo gradiuntur, vt æmula cęli
Castra nitore suo, virtute & læta triumphis.
Quot signa exhilarant acies præfulgida stellis,
Sidereas supra numero, virtute figuras;
Crux quibus est fulgor, Christi iam gloria solis.
Bis senos referunt cælestis lucis honores,
Et totidem cumulant facies versatilis axis

Or-

Orbes vt totidem ſtudeant educere Chriſto,
Vates quot veluti Chriſtus Deus æthera vertit.
Exprimit at cęli concentum Buccina ſacra,
Tympana,ſiue tubæ;ſuperos, vt caſtra beata.
Qualia,& hinc cęlo diſcurrunt ſidera toto,
Et terris præſunt,quatiunt ac turbine montes,
Et late campos percellunt, æquora,fluctu:
Illicò & atra fugant,radijs mox cuncta ſerenant.
Nectare nam Miles cuneis perſtrictus opimis
Exundat,cęli potu,æternoq.vigore:
Agmina Apum Chriſti,munita aluearia caſtris.
Inde vigent vitæ immortali robore;nullos
Vt paueant hoſtes,feriant ſed fulminis ictu
Titanas,Stygias acies trudantq. ſub orcum;
Illico,& educant quæſita aluearia cælo
Terrarum tractus;vbi iam conſederit alta
Hæc Chriſti proles,& nectar fundat ab ara;
Educta vt Roma occiduis demerſa ſub vmbris
Olim ſic didicit;iubet & nunc ſurgere eoos;
Et pauet Enceladus,Stygius furor intremit omnis.

VR-

VRBANO SIRIDOS LIBER SEPTIMVS.

ARGVMENTVM.

Concitat Enceladus Diras; examina tandem
Extinguant vt Apum; sacras & nectaris vndas
Inficiat Stygio, anguineoque à crine veneno.
Tisiphone in Graios; in Reges atra Megera
Insilit occiduos; Alecto perdit eoos.
Consilio at Deus arcano sic crimina plectit;
Seruat & ætheree proli, latiæq. trophæa
Astrorum, terræq. simul, cum proteret hostẽ.

XCERPTA LIBRI SEPTIMI.

1 *EVmenidas incendit, immittitq. Enceladus in sacra alvearia; in Graios Tisiphonem, in oras occiduas Megæram, Alecto in solyma regna.*

2 *Eumenidum icon.*

3 *Tisiphone Graios corripit.*

4 *Noua imperij Vrbs liuens studia pia matris insecta-*

Digitized by Google

fectatur, nec ui atque armis pontēs, dolo Nabathaos triumphos sacris Apibus nititur disturbare.

5 *Sic Conradi tertij Augusti inprimis valida & innumera perdidit agmina Manuel Comnenus infensus latio, Orientis Imperator.*

6 *Megara irruit in occiduos, Augustis praesertim in furorem actis Romana arae infensis Henrico Quinto, Federicis geminis, & quarto Othone.*

7 *Alecto Enceladus precibus adigit in Solyma Regna.*

8 *Illa erumpens Auerno Balduinum quartum Solymum Regem rosum elephantiasi depascitur; mentēque tot inter hostium procellas & aegritudinis fluctibus mergit immensae tristitiae.*

9 *Hinc inualuere hostes Christi, dum proceres, Tripolis praesertim Ducem, & Guidonem, Sibyllae Regis sororis virum Alecto immani discordia iactat ac dirimit,*

10 *Tripolis Dux odio & inuidia tabescit; exitiosum cum Aegyptio Rege foedus ferit. Sed mox se captis Solymis, etiam diruendum intelligens, post multas sacri militis clades Solymo Regi nouo foedere recōciliatur.*

11 *Hostis sed elatus tot secundis belli euentibus Ptolemaide castra mouet, Tiberiademq. Tripolis Duci quae parebat, ex nouo cum Solymo Rege foedere icto illi infensior, acri milite insidet.*

12 *Accurrit Solymus opem ferens magnis, validisq. agmi-*

agminibus. festinat sed enim hostis ; praeripitque celer uberem aquis campum, in arentia circum, & in hospita tesqua sacro compulso milite. pugnatur, & siti ac ferro pressus concidit sacer miles summo rerum solymarum exitio.

13 *Quam acerba clades capto solymo Rege, tot proceribus casis, Solymisq. deperditis.*

14 *Sacra iterum cedunt Auerno.*

15 *Stupent vel superi.*

16 *VRBANVS solymis triumphauit ab arcibus; sub altero, & tertio quidem Vrbano tot erecta trophaea sternit exitium.*

17 *Saepe rem latini restituere conati proceres, interdum Pelusio ad Nili ostia, & prope Aegypto potiti; sed Nilo re stagnante circum aquis obruti cedere compelluntur.*

18 *Nunquam post serio urbs sacra recipitur: alter nã Federicus falleret voti reus, vt Romanum praesulem, cum Aegypti Rege dolo malo collusit; & inani deditione Solymam recipit, mox tandem Federico excedente Aegypto cessuram; cui iam potiores Regni arces ante nefario astu dimiserat.*

19 *Cur seclo, nec toto Solymum Christo steterit Regnum?*

20 *Alterum & hunc aeternum de Ismaele hoste triumphaturum expectat VRBANVM.*

21 *Interea, sed enim aerumnas inter, variosq. labores,*

pu-

purius suauiusq. funditur Deo nectar.

2 *Gaudijs undiq. nectar affluens superos deceat nulla unquam labe temeratos. Post labem nobis ærumnæ manent; quibus & nectar exprimitur post etiam detersum genus Christi cruore: simili nempè fundendi nectaris arte tradita laboribus, ærumnis, & omni funere tristi.*

23 *Sic Christo os, humerosq pios formamur similes gloria honore, & meritorum onere.*

24 *Ea vi rerum potita est Christi soboles, cruor dum irrigat orbem.*

25 *Petri nauis iactatur procellis. tum quarta noctis statione Christi calce se dantur fluctus; scilicet quarto seculo, inclyto Constantini.*

26 *Mox tamen Ismael eoa orci flatibus æquora iactat, diutius tamen quinque seclis. Sexto sedantur secundi Vrbani auspicijs. inde orcus quatuor iam tũ seculis exagitat.*

27 *At interea nectar funditur sub mole laborum, & orco terra tantisper cedit, sacris dum Apibus, patet Olympus.*

28 *Telis quibus Christi confoditur miles, cælum sibi effodit, cui sub Rege astrorum merenti stips manet Olympus.*

29 *Sub Turca olim rediere Martyrum aurea Christi secula ad Edessam præsertim Mesopotamiæ Vrbem Sagniro Turca tyranno sæuiente.*

30 *Ita suauissimo nectare Christi aluearia redundarunt.*

31 *A superis vndis, Christi glebas dum irrigant, omnis florum surgit vbertas. Et labor ipse dumus, omnisque ærumna flos pietatis erumpit vel Numine fragrans odore; sugitur vnde Apibus suauissima nectar; Deo vt ipsi propinent pretiosa carchesia.*

32 *Interea sedenim crimina eois æternum præripuere iubar orco demersis.*

33 *Ibi fidei, & sacræ sobolis præcurrere primordia.*

34 *Sed & ibi primum ingrata mens neglecto Numine ad idola diuertit illicò superstite Solymis adhuc Sē Rege, sūmoq. Sacerdote post Noemum patrem, cum fratribus summo generis parente, ac prolem in gemente sacrilegam.*

35 *Inde Deus fidei semen lata lege, & sacris institutis in vna Abrahæ prole, vnde Christus, sol vitæ orire tur æternæ, prouidentissime seruauit.*

36 *Orto at soli Christo quam infensum ad acerbissimam crucem vsq. impium Abrahæ genus prope ad funera mundi?*

37 *Sed finitimæ gentes Christi luce vbi locupletissime perfusæ, sacrum munus exosæ, ingrata supra captum mente, gigantum, monstrorumq. agmina cælo Stygio ore certantium, moribus & fide corruptis, immani atque omni lue protulerunt.*

38 *Hinc post Simonem magum Ebion & Cherintus,*

quot

quos vt refelleret Ioannes postremus suo tonuit Euã gelio, In principio erat verbum.

39 Inde atra colluies eoa, Marcion, Montanus, Apelles, innumeriq. alij, donec furit Arius, orbis procella; tum & Nestorius, Ismael vnde progenitus eoi tractus exitium.

40 Illicò gens impia Cocyti stiÿt vndas, Christi nectare fastidito, Christo eidem & sacræ proli innumeri, atque ingentibus olim patratis miraculis neglectis suatum obliti ac sibyllarum tot quæ de Christo fuderunt oracula, Ismaele sola vi & dolis Stygiæ leggis tenebras offundente sacrilegas.

41 Binis ante Ismaelis cladem seculis, ipsis à Christi nomine quinti auspiciÿs, imminentis exitÿ eos Christus pauendo miroq. spectaculo admonuit, palam iudex visus Solymis instare à Monte Olíueti nubibus insidens, concussaque terra multa diruit oppida. ita præsertim testatur Marcellinus in chronico. contigit verò miraculum anno sal. 419.

42 Irruit Ismael, se dedunt sponte scelesti, egeno & uili se subÿciunt profusis bonis, libertate & mentis honore trito, agmina Duci Stygio struunt, Christumq. debellant. Christus post secula quinque misertus infert suum à latio iubar, domat orcum, miracu'a suscitat sole præsertim retracto cum Solyma caperentur

43 Renuunt nihilominus semper infensi, enixi semper Christi & latium dispungere nomen Ismaeli & orco deuoti.

44 *Inde Deus acerba mente reluctantes tandem dimittit Auerno. Deducit tamen in Graios interim latini nectaris vndas, opportunius dum Christi agminibus manent Nabathæa trophæa, præsertim sed quorum virtus pro Numine tulit exitium: labore quoniam, ærumnisq. non telis, nec galea refertur de Styge triumphus, & Dei gloria propagatur.*

CARMEN

HEu vbi nunc nectar solymũ? alta vbi sacra trophęa
Arcibus e solymis toto certantia cælo?
Castra vbi tam late Syriæ tractusque potita
Sole sub eoo ripas Euphratis ad altas?
Sacræ vbi Apes, Christi diffusa tot agmina circum;
Fixaque tota Asia Romana aluearia Christi?
Diruit Ismael rursus, cæcidit Apes. Ah;
Quid iuuat aut solem retro cessisse triumpho
Militiæ à labaro crucis orcum calce terenti;
Aut cepisse arces fuso Ismaele, vel vrbes
Innumeras, & Apes fluxisse aluearia latæ?
Num labor Vrbani superis tam gratus & orbi
Irritus, & frustra summus tunc risit Olympus?
Non ita: sed Numen semper pessundat Auernum;
Fluctibus infensis quanquam furit impius astris;
Cælum diruere immani cupit imo procella.
1 Instruit Enceladus Uiras, mittitq. furentes
Anguibus, vndantes tetro Stygioq. veneno
Trigeminas, Alecto acies trux spiret vt inter
Eoas lætas, tot iam clarasq. triumphis;
Tisiphone vt perslet Graios, Thracesq. Quirites;
Occiduas oras vt adhalet nigra Megæra.
2 Omnes vipereo crine intortoq. minaces,
Igniuomæ emergunt thalamo sub nocte profundo
E matris gremo, patrisq. Acherontis ab vmbris.
Se se angues innectunt, tot dum anfractibus errant
Exerta lingua, sæuo simul ore vicissim
Se mordent, sucto capitiq. cruore mandescunt.
Flexi alij pendent sinuoso à vertice, dorso:
Noctis & obducunt frontem tetrioribus vmbris.

Cęruleo vultu vibrant immane venenum,
Et tenebras fundunt obtutu nubibus atro,
Quas circum spargunt pręclusa luce diei.
Vallis hiat gemina eductos velut abdita montes
Inter, & ætnæas nares, Erycisq.cacumen
Tempora,nec lumen profert demersa sub vmbras;
Sed furit igniuoma, vnde obtutu fulguret orcus.
Os Acheron patet,atra palus, & plena labore
Hydramalit,immanem linguam; lernæa nec illi
Par certet;Syrtes inter Scyllamq.Charibdim.
Nigris obducunt squamis circum vndique corpus,
Et colubris armant,læuam,dextramq.sagittis;
Ore facesq.ferunt,tellus deflagret vt omnis.
Incedit,sed enim Alecto inter amoena vireta;
Delicias omnes gaudet fucare veneno,
Vt flores inter pestis grassetur odoros.
Incubat at sceptris auro gemmisq.Megæra
Inuida,sæua studens pelago demergere salso,
Fluctibus exosæ mentis simul atq.perosæ,
Litibus & bellis,quæ iurgia,& odia persient.
Tisiphone cædes inter fremit horrida tristes;
Et campos lustrat phlegræos clade nefastos;
Cædibus ac cædes plectit,non æqua,sed orci
Immanis furor,& nullo satianda cruore.
3 Corripit hæc Graios,Thracum præcordia flammat,
Et furijs adigit natos in matris honorem
Oc cdux Romæ,indignos hinc laude Quiritum.
Nacta ibi phlegræos campos struit agmina cælo
Infensa,& superis vrget pugnare gigantes,
Halituum inficiens tetro Stygioq. veneno
Aera,& à colubris,& ab ore Hydraq. trisulca.

Dissi-

Dissipat en crines, vibrant hinc inde colubri;
Et virus fundunt iaculati in sidera cædes.
Roma parens bello Euphratis compescuit vndas
Olim, nata bibit surgens, sed diffluit amnis
Tandem, nec sceptro cohibet noua Roma superbo.
Nunc iam Diua parens Natæ collapsa laborat
Imperio reparare sacro, Christi atque vigore.
Inuidet illa, furit funestis acta colubris
Tisiphones, matrisq. horret, cælique trophæa.
Gaudeat Euphratem Ismaelis lambere castra;
Profligent modo tot matris sacra agmina Romæ.
Nil doleat magis, aut mente auersetur iniqua,
Laude pia Romæ, sceptroq. tonantis ab vrbe.
Decedat Solyma, Syriaq. & sedibus altæ
Thrax, Asiæ, Egypto, Persisq. Scythisq. tot oras
Dimittat lętas & cęlo, & diuite gaza.
At renuat semper matris spectare trophæa;
Nec ferat occiduos Asiæ penetrare feraces,
Eoo fusasq. plagas, ditesq. sub axe.
Proterat imò Dei Romano à nomine signa,
Vt Romam sternat, Christo nec sacra triumphet.
Orco suppetias ferat Eumenidum acta furore.
Vi premeret Thrax nulla inuicta tot agmina Christi;
Implicat inde dolos, cęcisq. anfractibus vrget,
Exitium meditans quà possit mittere dirus.
Subtrahit annonam, interuertit & artibus atris;
Efficit interdum pereat quo miles, opemque
Fert Turcis, Christi signis intercipit omnes
Suppetias sacras ad cladem mente parata.
Agmina Conradi Augusti sic perdidit hostis
Emanuel, Deus haud nobiscum, Manibus ortus,
Egregias acies, numero quæ & robore possent
Trans Tigrim late rerum, Gangem que potiri

Hir-

Hircanos ſupra, Bactros, Garamantas,& indos.
Bis ſenas equitum,peditum totidemq. potentes
Extinxit gypſo legiones pane ſubacto.
Tradidit infidis ducibus, iuſſitq. ſub hoſte
Deſtitui inſeſſas,preſſasque fameq. lueque,
Itinerum ignaras qua cladem euadere poſſent;
Artibus vt prauis caderent qui robore vincant.
Sic didicit deferre vrbi, ſceptroq. Quiritum
Occiduo,Chriſti ſolio cæli inſtar,& aræ,
Thrax vnde & ſceptrum,& nomẽ iam traxit honoris;
Nec non ſacra,fidem, iubar hauſit Numinis auras.
Suppuduit tamen almæ interdum Matris honore
Cum Chriſto viſus venerari ſtrenua ſigna;
Subſidioq. fuit Solymam vt penetrare liceret,
Sed fama eſt Danais inuiſos eſſe latinos.
6 Funeſta occiduos inter verſata Megæra
Anguineos ſpargit crines,Erebiq. colubros.
Nubibus hinc circum tetris obducitur aer,
Turbine & immenſis iactatur terra procellis.
Auguſtum pectus mordent,agitantq.furore
Correptum immani omnes exerto ore colubri
In ſacras ſedes,ſummum Regemq.ſacrorum.
Nam patris Henrici virus,mox viſcera nati
Inficit,& Romam pergit ſtagnare veneno
Aris impoſito ſacro pro Rege colubro.
Virus ſed nectar ſacrum tum diluit,aras
Tergit Apum excelſus cuſtos;quin expiat hoſtem
Caliſtus,viruſq.affuſo nectare ſoluit.
At Federicos tum ſtudet atra Megæra colubros
Vertere in immanes,& crinibus addidit ambos.
Iactatus reſilit maior, gremioq.receptus
Nectareo ſacri Regis, Cuſtodis & aluei,
Sacras inter Apes ſurgit,ſquamiſq.decorus.
Cogit

Cogit Apum Augustis conferta examina signis;
Spicula & exacuit; Solymam mouet inclyta castra;
Turcas, Armenios pergens Cilicasq. triumphat;
Fulmina ceu vibrans Asiam prope concutit omnem;
Vt tandem Solymis aluearia sacra parentur:
Nectaris excelsi tanto flagrabat amore.
Interea fundit; Syriæq. propinquus in amnem
Nectaris ipse sui se mergit, & influit vndis
Diues in Oceanum Numen super astra beatus.
Non ita post sęuus didicit mitescere auita
Instructus virtute nepos, qui Nomen ab ipso
Traxit auo, generisq. decus, trabeamq. coruscam.
Vipereo infixus crini truculentior aspis
Hęsit ceruici Stygiæ exerto ore Megæræ.
Disiecit sed Apis crines, pressitq. furorem
Eumenidum, colubros pendentes agmine sacro
Ictibus innumeris laceros à fronte reuellit;
Triuit, & extinctos, aut duros trusit in orcum.
Hos inter numeratur Otho quem vulsit hic ipse
Tunc Federicus Apis; sacro cum nectare fortis
Romani primum tenuit fastigia scęptri.
Tum verò iam mentis inops migrat ater Othonis
In colubrum; quin diræ fronti immanior hæsit.
Imperio sed Apis tandem genus omne perosa
Numine ceu fortis, diuis ac nectaris vndis,
Sedibus & nitidis Sirenum extrusit vtrisq.
Hic bello victam prolem vno sustulit ictu
Carnificis, medioq. foro Sirenis amœnæ,
Tot proceres inter, populis spectacula tetra:
Vindice nempe Deo, vt nec proles vlla maneret.
Sic sacras tutatur Apes, Regemq. sacrorum.
Deniq. & ad Gallos crines, Anglosq. Megęra
Ventilat anguineos; & bella accendit acerba.

Iamque agitat soror eoos, queis nititur omnis
Nectaris ad Christi sedes tunc gloria fusa;
Deliciasq. pias studet impia mergere Auerno;
Cælum vbi felici ridet splendore serenum,
Labitur, ac blando distillat rore solutum;
Vt fruges tellus dulci ferat æthere pingues.
Numinis imo pluit locuples vbi nectaris imber
Christus homo, nube alma effusus Virginis aluo.
7 Alecto ingenio tristem, exitioq. paratam;
Luctum quæ semper meditatur, & odia texit;
Nec cessat pelagus versans sub corde furoris:
Monstrum immane orco infestũ, tenebrisq. profundis,
A quo Styx fremit; & Phlegethon tumet igneus ira;
Manes exagitat, bello, luctuq. fatigat,
Tartareos inter flatus committere pugnam
Ardet; & æternos perflat sub nocte furores,
Hanc rogat Enceladus tenebris erumpat ab imis,
Iam cæco matris gremio, solymosq. profundis
Fluctibus immanis pelagi stagnare furoris
Pectore nunc studeat toto circum orbe redundans.
Sed magis his verbis illi ciet omne venenum;
Sæuiat vt Monstrum toto truculentius orbe.
En age, Nata Acheroute, æterna ac nocte laborum;
Numine ab amisso quæ viscera rodis amara,
Et manes premis atros, orcum & funere comples;
Horroris culmen, populi Stygijque potestas,
Ira Stygis, Phlegethontis, Auerni, Erebiq. procella.
Te Styx alta rogat, supplex colit omnis Auernus;
Et Manes Stygij, Enceladus Rex pronus & ipse
Te pauidi semper, furiata ac mente veremur.
Mentibus insidis nostris, patet aula barathtrum
Cæcum immane tibi, lambis tamen vndiq. terras;
Crinibus & circum obducis quæque ima sub astris.

Nunc

Nunc colubros magis exacue,vt late aula patescat.
Hæc Stygis,extima nec tellus se subtrahat orco.
Nunc opus est acie,Regni nunc iura profundi
Propugnanda tibi,aut huc tandem trusa iacebis
Aeternum,tua nec mortales sceptra timebunt.
Irrue,& his cæcis Regnis erumpe procellis
Ad superas oras,pelagusq. e pectore funde;
Vnde fluit Styx,& Cocyti alti omne venenum,
Tisiphone Thraci,occiduis satis vna Megæra;
Tu Nabathæa potens hic fluctibus obrue Regna;
Vnde orco exitium,Ismaelis nomine tandem
Forsitan extincto,à labaro crucis imminet vndis
Nectaris irriguo,æthereo ceu fonte sacrorum:
Agmina Apum queis læta vigent,reuehûtq. trophæa,
Fluctibus his atris aluearia merge colubris
Infesta innumeris,& nectar misce veneno.
Anguibus infesta,morde,intortisq.reuelle
Iam sacram sobolem,& pelago demerge furoris;
Mentibus auersi,vt se se insectentur inique
Disiecta pace,vnanimes nec signa sequantur.
Tum subito emersit colubris,& fluctibus atris,
Oribus & centum geminis armata dolisq.
Immani barathro Alecto vis summa furoris.
Et Regem Solymum Baldinum nomine quartum,
Quem veritus Turca,Aegypti timuitque potestas;
Penderet vt Solymo sceptro vectigal in annos;
Dira Elephantiasi depasta carne peredit.
Mox colubri mordent lethali vulnere pectus
Iactato Regi;procerum mentesq. veneno
Inficiunt atro; tandem sub fluctibus orci
Exitio rerum funesto aluearia mergit
Quotquot Apum Europa Solymã traducta superfint.
Angitur inuictus Solymus Rex mente,sed æger

Et morbo pressus,quo nec consistere possit,
Hostibus innumeris insessus,semper acerbo
Iactatus bello,occiduis procul,vnde salutis
Speret opem,eois sed Christi solis àb oris.
Exedit hoc vulnus cor Regis;& inde resumit
Maiores Alecto vires,dira colubris
Acrior inficiens hinc mordet & ipsa veneno,
A mœrore magis,miseræ mentisq.labore;
Sæuior vt lepræ pascatur crusta vel ossa.
Nam magna hinc ausus Christi tunc Nominis hostis;
Acrior instaurat bellom iam perdere fidens
Exitio æterno transmissa examina Christi,
Sacrum ac nectar Apum;sceptri Solymiq. potiri.
9 Tunc Saladinus Turca inuasit fraudibus orci
Aegypti Regnum,sedem Stygis,atq.Magistri
Legis;quam exitio tulerat Dux impius, orbis
Proditor Ismael,Alectus tetra propago,
Hostis Arabs enixus Christi expungere nomen;
Vnde salus omnis,felix & carpitur aura.
Hic tandem Solymam confligens lustra quaterna,
Sacris detrusis Apibus,labaroq.salutis
Prostrato,orco mersam immani clade recepit.
Nam premit Alecto proceres,mordetq.colubris
Implicitos sæuis iam crinibus vndiq.monstri,
Vel Regis morbo,vel tandem funere tristes.
Disijcit Alecto pacem,Stygis odia fundit,
Atras immanis sordes;aluearia stagnat;
Perdit Apes,nectar soluit,cratesq.fauorum.
Hinc Leuiro Regi, thalamo iunctusque Sibyllæ
Ipsi germanæ,ac Tyrius,Sidonius Heros
Dux Tripoiis certant infensa mente vicissim;
Dum Solymis ægro pro Rege præesse laborant;
Extincto,Regemq.nouum,puerumq.tueri.
Perdidit Alecto puerum,cui nomen Auitum Bal-

Baldino fuit,extinctoq. in iurgia cessit
Eoum sceptrum:at Matris valuere Sibyllæ
Iura;viro tandem defert insignia Regni.
Vitricus hic erat extincto iam matre Sibylla
Baldino nato, Guilielmo & Montis ad alpes,
A ferro cui nomen,iam Duce,coniuge primo
Præclaro genere;à longa cui cuspide stemma.
Vitricus at Guido subijt pro coniuge matre,
Priuigni nomen defecta stirpe sub ipso.
Sed resisti Tyrius princeps,Tripolisq.Remundus
Infensus Regi,Solymam nec strenuus armis
Tutatur primum Saladino infesta mouente
Signa;finitq.hostem magis hinc vrgere superbum.
Quin ferit heu foedus funestum fraudibus orci
Illusus,socors cum Aegypti Rege nefasto.
At mox diffidit, Solymis captisq.terenda
Præsagit sua sceptra Tyri,ac Sidonis iniquo
Hosti;qui Christi nomen delere laboret.
Sic iactantur Apes Christi; sic nutat & omnis,
Tot turbas inter procerum,sæuasq.procellas,
Gloria tot lustris iugi quæsita labore.
Post multas tandem clades cum Rege Remundus
Sacrum fœdus init Saladini castra pauescens,
Exitium & veritus, Regem si triuerit hostis.
Ora sed Alecto subito se vertit in atra
Christi Apibus,Ducibusq. pijs infensa,minisq.
Agmina trux primum sternit,mox impia delet.
Hostis nam elatus ridentis fronte serena
Iam sibi cæli, euentu omni rerumq.secundo;
Eumenidas versare animos,inferre facesq.
Castris expertus Christi;mordere colubris
Crinibus implicitos diris;populosq.Ducesq.
Sacros,& Stygio circum stagnare veneno,

In me dias Alacer, iam Alecto signa ferente,
Auspicijs lætis, acies Christi irruit orco
Munitus, sacrosq. Duces profligat acerbus.
Tunc Vrbem à Ptolemæo dictam insederat hostis;
Cum Tyrius princeps Solymis subtraxerat ardens
Suppetias ira; sed opem vt tulit inde, peracer
Agmina conuertit Tyrio iam infensus in vrbem
Tiberij Augusto Herodi olim à nomine dictam;
Quod Tyrij inuisi pareret principis armis.
12 Illuc castra mouet Solymus Rex strenuus inter
Sacros Heroas, proceres, equitesq. coruscans
Innumeros, dextra vt fulmen, læuaq. cieret.
Millia dena quater peditum, ter dena trahebat
Ille equitum, queis eoos submittere fidat.
Obuius occursat tum hostis iam instructus ad vndas,
Quas parat Alecto lætas, sitientibus aruis
Circum, vbi compellat solymos subsistere tristes.
Hic labor, hic mœror; sitis heu immanis, & atra
Tot colubros vibrans Alecto, & sæua procellis
Agmina sacra premit summis iactata periclis.
Nec reuocare gradum licet, aut decedere, mortis
Est quanquam sedes hoste intercepta, sitique.
Sic pressi pugnant inuicta mente, ruuntq.
Quis cladem satis illius deploret acerbi
13 Atræ instar noctis, subducto sole diei,
Funera siue pari luctu, lacrymisq. gemiscat?
Nam fuso pelago mersus circum ora rigabit,
Et terras late ad summi prope culmen Olympi.
Inde liquens lacrymis in salsas immigret vndas,
Vndique iactatas ventis, crebrisq. procellis;
Aeternum cieant quas tot suspiria dira.
Rex Solymus capitur, cadit inclytus Antiochenus
Princeps immeriq. simul cæduntur in horam
He-

Heroes sacri,proceres temploque dicati.
Agmina sacra fluunt,tot millia strata teruntur,
Strenuus ac miles tot post iam parta trophæa.
Aruit & nectar; soluitq. nefasta fauorum
Alecto crates,aluearia sacra refigit.
Vrbs Christi orco iterum cedit quæsita labore
Immenso,tenebris prope seclo educta profundis
Retro quidem, interea eoo dominata sub axe.
Sanctaque conculcant Arabes vestigia Christi
Iam Stygio pede,submoto cultu inde decoro.
Luget sol iterum; intercurrit nigraque luna
A Christi occiduis extincti,heu,nominis oris,
Sedibus ac proprijs vates vbi regna pararunt;
In trabem vbi suffixo iterum nunc Nomine Christi
Deijcitur solium,Rex vnde tonabat Olympi.
Exultans retro sol cesserat,alta trophæa
Cum prospectaret summi de cardine cæli.
Gestijt & tellus sobolem complexa parentis
Excelsi,excussitq. vmbras perfusa nitore;
Olim cum cæpit regnare à Nomine Christi,
Obscuri ac terere Ismaelis sceptra superbi.
Tunc Christus veluti tumulo post secula quinque
Excitus inuisit rursus loca sacra salutis
Toto diffusæ rutilis virtutibus orbe.
Lætaq.plauserunt rediuiuo cuncta Magistro
Vrbis tecta piæ,fidei monumentaq.prima.
Sic risit prope seclo tam alto à culmine Christi;
Cultaq. tot sacris populis,tot clara trophæis.
Nunc iterum ah,tetris territur,premiturq.tyrannis,
Experta Assyrias clades,Arabasq.tremiscit:
Et Christi altis exuuijs exuta remugit.
Tot seclis vates inter,consortia Diuum
Hauserat,& templo rutilauerat ętheris instar,
Nu-

Numine fœta diu, tam celsæ prolis honorem,
Iam paritura Deum resonabat carmine vatum.
Omnia flagrante hunc repetebant viscere Regem,
Templum, sacra, Ara, Arca, virens ramusq. cibusq.
Omnis dulcedo cælo delapsa sereno;
Pagina sacra, Arcana oracula, nomina, saxa;
Et genus Isacidum, nec non euenta sonabant
Electi generis venturi Regis honorem.
Hic spes vrbis erat; sacra hunc suspiria semper
Expetiere vmbras inter, promissaq. legis.
Aduenit tandem, tenuerunt saxa stupente
Vel cælo circum, testataq. Numen adesse.
Perfida sed procerum, populiq. immania vota
Ausa Deum infensis linguis, Stygis ore procaci
Heu, sibi præripere, & iubar omne extinguere cæca
Mente; crucis tandem rapuerunt funere solem.
Vrbs quatitur circum; montes, vallesq. tremiscunt
Ingenti luctu; excindi petit inde nefasto
Exitio, ne vnquam Christo sine Rege superstit.
Ad Christi cultum prope mox vrbs sancta resurgit;
Atque micat celebris sanctorum culta labore,
Tot fulgens templis, seclis sub honore Quiritum.
Irruit Ismael, tenebrisq. obducitur orci
Vrbs iterum, exspectat tamen Vrbani agmina lucis.
Inde iubar summum felicis nominis hausit
Christi iterum; interea gaudet sperasse salutem.
14 Heu rursus gemit illa diu se mergier orco,
Et Christo infensis reboare à vocibus auras.
Ingemuit Cedron torrens immistus Auerno;
Atque oleæ iuga sic Stygijs demersa sub umbris.
Et Mons qui tumulo Numen sibi condidit, axe
Iam maior, subito infossus telluris hiatu
Immani barathro, præceps seu faucibus orci.
Ma-

Manibus ac tandem vestigia trita tonantis.
Et prope iam Christi cunæ doluere sub antris
Enceladi, superum concentu & carmine dignæ.
Obstupuere simul superi cessisse profundo
Aethereas sedes, stratum soliumq. salutis;
Erectumq. nouum Romæ; potuisse nec vnquam
Restitui primum, quanquam reparare laborat
Gloria Romanæ sedis, Regesq. latini.
Surgere nam cœpit, sacro nituitq. decore;
Sed neq. subsistit seclo, maiore ruina
Præceps infenso cælo dimittitur orco.
Vrbanus statuit, tenebrisq. exiciuit ab imis:
Alter at Vrbanus, quæ sunt arcana Tonantis,
Abreptum stridet solium, Christiq. lacunar
Deiectum tetris manibus, Phlegethontis & vndis.
Incubuere quidem ter deinde, quaterq. Latini
Agminibus sacris Heroes præsule summo
Vrgente enixe, studio semperq. peracri
Ostia quin ad Nili, Pelusio Vrbe potiti.
Aegypto circum bello impendere potentes;
Et Memphim tandem insederunt vndiq. castris.
Sed Nilus latè circum mox obruit vndis
Castra; vbi restagnat sub libra sole diurnum
Nocti æquante iubar, claustris sed ab hoste refractis
Vndique solerti; binis dum mensibus amnis
Alluuium cunctans expectat vincere certus.
Pelusium recipit, pellit Regesq. Latinos
Finibus Aegypti, Solymis magis inde repressis.
Nunquam post seriò sub Christo sacra triunphat
Vrbs populos inter, proceres, aciesq. Latinas.
Ignauus quoniam Federicus fœdere tetro
Cum Styge percusso, Aegypti, Syriæq. Tyranno
Sedis Romanæ, semperq. & Numinis hostis,

Alecto crines inter conſertus & anguis
Immanis,Solymam,en quartum nunc vertitur æuum;
Solenni, celebriq. die ſurgentis ab orco
Deuicto Domini;colitur quo æterna quotann.
Gloria poſt funus memoratum triſtibus auris;
Sacram vrbem ingreditur, ficto ſed nomine Regis,
Sacrilegis ſignis,& inani a fronte corona
Exprobrante ſcelus,nullo cumulatus honore,
Voti iterumque rati reus,impius ore procaci,
Arcibus Aegypto potioribus arte dolonis
Vltro permiſſis,mox vt toti ingruat hoſtis
Dimiſſæ Syriæ,Solymiſq.ipſo inde profecto.
Tunc iterum Chriſtus Solymis infenſus vt hoſtis
Sedibus,ah,patrijs, Syriçque exactus aboris
Conſtitit Europa;figit veſtigia Romæ;
Vnde orbis primum protendit ſceptra Quirites
Supra;tum deiectis arte Quiritibus orci
Omnipotens nutu reparauit regna ſalutis,
Atque iterum Solymam,Nabathçaque regna recepit.
Tunc ſuperis ſcrutandi inceſſit ſacra cupido,
Cur neque nunc ſeclo diua rutilarit eois
19 Luce Deus toto,ſed mox ſubducitur atra
Nocte,nec aurora Hucuſque experrecta tenebras
Deterſit Solymas, retulit neq.ſolis honorem?
Quid ſi ſol tandem noſtris occumbat ab oris,
Vt Manes luſtret terræ ſub calce profundos;
Nec lætus noctis ſtatione recurrat ab alta;
Mane nec excitus ſurgat?Ruat orbis ab arce
Immoto ſemper,vitam nec tempora librent.
At Solymis aurora diu præluxit Olympo
A ſummo legis tenui vatumq.nitore,
Dum procul æternas fulget ſol Numen ad auras.
Nox cæcis reliquos tenebris Stygijſq.premebat

Alta

Alta diu,supraq. decem prope secula quina.
Sol oritur Christus rerum post secula dena
Versa quater;totumque orbem iam lumine complet.
Eous primum surgit,Solymisq. diei
Immensis fulgor radijs splendore subalto
Occidit immani generis liuore peremptus;
Surgit at occiduis Romano à culmine toti
Præfulgens orbi;Solymis placidusque coruscat
Infensis quanquam Romani à verticis axe;
Hostibus & pulsis patrias sibi subijcit arces,
Romanus donec Nabathæis præsidet oris.
Nox tamen, Heu,ruit atris Ismaelis ab vmbris,
Et premit eoos sopitos secula quinque.
Tandem Roma diem radijs,acieq.latina
Lætum aperit Solymis,tenebras mergitq. sub orcum;
Christum infert,Ismaelem profligat iniquum.
Gaudia sic toto funduntur protinus orbe
Sancta Dei,surguntq. patres virtute latina
Eximij,proceresq. sacri,Solymusq.Syrusq.
Necnon Egypto præerat qui primus ab vrbe
Olim percelebris præsul,mox cessit vtriq.
Sublimi Romæ;Solymoq. Syroq. præiuit.
Cur neque toto iam seclo sol fulsit eois
Cum Christus regni radijs,fideiq. supernis;
Atq. iterum fugit tenebris præreptus & orco;
Nec gratis vicibus quatuor post secla recurrit?
Vrbanum,expectat vertentem an sidera, nutu
Aethera dum torquet summo vel Numinis instar;
Imo Deum,sacrumq.iubar sacro ore rotantem?
Vrbanus primum cum totum concijt orbem,
Occiduosq.Duces Syriæ pius appulit oris;
Astra velut,sacrasq.acies clara æthera voluit.
Tunc etiam Christum solem reserauit eois,

Occidit Vrbano facer hic sol,Rege facrorum
Pofteriore tamen ferie iuniore fub æuo,
Occiduo: luftrans folos,non inde Syrofq.
Vt nouus Vrbanus referat iubar altus Olympus;
Et folem reuocet furgentem luce beata.
21 Interea clades inter,fçuafq: procellas;
Immanes Stygios fluctus aluearia fundunt
Excelfum nectar diuo tam dulce palato.
Fallitur humanus fenfus,qui cæcus oberrat
Delicias quærens,flores,& amoena vireta,
Ac gelidas vndas,quas inter plaudat Olympo;
Et nectar fingat conuiuia lauta Tonanti.
Id fuperos deceat,nulla qui labe decorem
22 virtutis temerarunt vnquam; & femper honoris
Altum iter omni conatu tenuere perennes
A mentis celeres pennis,fupraq. volucres,
Quin ventos agiles fubierunt culmina lucis.
Nulla illos hinc pœna premit,labor omnis, & angor
Arcetur procul,& læti gradiuntur vbique.
Aula patet fuperis felix,quibus obuia femper
Eft virtus,facilifq. via vndiq.luce redundat.
Scilicet aufpicijs ipfis virtute beatis
Gaudent,& femper felici calce feruntur
Ad folidam mentis felicem à Numine vitam.
Mortales etiam nullo fi crimine preffi
Nec generis,prima feruaffent luce nitorem
Confpicuum mentis perfufæ lumine diuo,
Pœnas,& curas omnes cum morte cauerent
Hic quoq. felices femper libamine grato
Nectaris ætherei;& nectar tunc nectare pafti
Fundere gauderent facrum,conuiuia cæli
Mergendi tandem immenfæ dulcedinis vndis,
Nectaris Oceano,fluit vnde hæc vita beata.

Cri-

Criminis infecit virus, Stygiumq. venenum
Humanum genus; extinxit pia gaudia mentis?
Restituit Christus, soluit sed morte furorem,
Seu Stygium virus, tristiq. labore subactus.
Inde nec effudit pro nectare gaudia pura
In Sobolem sacram. Patri similemque futuram.
Hic labor, hic, lacrymæ manant sed nectare curæ
Omnes à lucis tam diuite fonte beato.
Gaudia pura manent super æthera mentibus æuo;
Tempora quod fixum transmittit cuncta perenni.
Sic Christo Regi similes formamur honore
Os, humeros que pios; humeris vt sponte labores
Siue trabem immanem crucis alta mente feramus;
Ore sed excelso conspecta luce micemus
Numinis æterna tandem semperq. beata.
En sacrum nitet omne genus pia imagine Christi,
Sic oneris primum distincta, lucis honore
Mox hilaris; præeant vt vitæ pondera tristis,
Et fortis virtus subeat pro Rege labores
In crucem adacto; tot tum præmia læta sequantur:
Tempore sed labor exiguo premat atque prematur,
Gloria ad æternam tendat sine limite lucem.
Quot procerum Christi, Sobolis primæq. tenellæ
Vincula nunc colimus? crates celebramus & vngues,
Queis rabie laniata orci sacra membra feruntur?
Quot cæsi fidei testes? quot flumina toto
Fluxerunt à fonte Deo fusi orbe cruoris,
Sed Styge vel montes celsos quatiente procellis,
Et fons tam sacer effusis erumperet vndis?
Inde vigor sacri populi succreuit, & orbe
Christi signa micant toto, rutilantq. trophæa.
Iam cruor effusus terras velut irrigat vber
Vnda Dei, Segetisq. ferax felicis Olympi,

Et prolem educit similem fulgore tonanti.
Numinis est semen, nectar, potusq. beatus
Iste cruor; Diuos format ceu nectare cretos;
Atque sitim suauis subito ros Numinis explet
Fundere se cupidi, similemq. effingere prolem,
Gaudia nec soli cœlo, superisque redundant
Hinc equidem; sed terra etiam tenet otia sacra
Extinctis trucibus Stygioq. furore tyrannis;
Qui debacchati Christi studuere salutis
Perdere diuinum nomen, delere piorum
Dena clade, tribus seclis genus omne rigatis,
Vndiq. profuso sanctorum sanguine, terris,
Pax surgit tot iam proles diuina laborum;
Et laboro crucis imperium submictitur vni;
Romanumq. potens nomen se sternit, & orbem;
Dein tot disiecta Reges à mole Quiritum.
25 En Petri nauis pelagi iactata procellis,
Flatibus elatis orci sed fluctibus atri:
Regibus & populis infensis hostibus, inter
Obscuræ noctis, procul alto à sole, tenebras;
Solius fidei mens qua tam immane profundum
Nauiget optatas æternę lucis ad oras.
Extrema tandem noctis statione tumentes
Compescit fluctus Christo calcante superbas
Omnipotente vndas calce, obstructisq. barathri
Faucibus, atq. omni compresso turbine ab orco
Sub quartam noctis stationem; ad secula trina
Dum fremuit pelagus; quarto silet vndiq. pontus.
26 Post tumet Ismael; turbat tamen æquor eoum;
Et minor est longe Stygis hæc, Erebiq. procella.
Sęuijt inde diu percellens secula quinque.
Sedatur sexto, miscet mox omne profundum
Orcus, & immanes fluctus ad sidera tollit

Trux

Trux iterum;seclis quatuor magis imo tumescunt.
27 Funditur interea nectar sub mole laborum,
Milite seu presso Christi pro nomine caro,
Seu fuso,strato,victo,cæsoq. triumpho
Vt clarus penetret felicis culmen Olympi.
Orco terra manet;cæcis qui mergitur vmbris,
Et lumen refugit,superum sedesq. beatas;
Et sordes inter miser hic regnare laborat.
Sordibus eripitur miles super astra relatus.
28 Telis confoditur,cœlum quibus effodit altum;
Ocyor atq.volat nixus sublimibus alis.
Sub Christo meruit:Stips iam debetur Olympus
Sub Duce Rege astrorum,æternæ lucis honore.
Nam Dux extinctus vicit,Patriq.litauit
Impositus crucis aræ,clauis actus acutis,
Sentibus ac circum redimita fronte,flagellis
Innumeris cæsus,vermis protritus & instar.
Sic pugnat miles sub Christo Rege;profundos
Vt sternat Manes,victor submittat & orcum;
Et Regi pro se extincto sua funera reddat.
Quin testes fidei profuso sanguine laudes
29 Tum cecinere Deo,redire atq.aurea secla
Fulgoris fidei,diui flagrantis amoris;
Inclyta quæ Christi referant primordia Regni
Innumeris captis, sacro & pro nomine cæsis.
Turca ferox quoties desæuijt impius,hostis;
Vt fidei,à Christo cogens discedere victos,
Eiurare fidem,Ismaeli ac dedere nomen.
Luxit,& effuso fulsit,fluxitque cruore
Ciuium Edessa,Heu sacro,tunc iactata tyranno
Sagnino Turca,direptis ciuibus, Aris
Stupro fœdatis,temerata ac Virgine cæsa.
Crimine sic triplici studuere illudere Christo.

30 Dulce hoc nectar Apum,diua hæc carchesia menus
Apposita æthereis,diuino gutture digna.
Suaue metunt sacra sed mente examina flores
Virtutum nitidos,diuina ac flumina libant
Auxilijs superis,mentis quibus arua rigantur.
31 Lilia ab his vndis surgunt vel candida dumi,
Purpureæ aut violæ,aut lætissima serta rosarum;
Omnigeni flores flagrant,sed semper odori:
Namq. Deum redolet durus labor omnis; amore
Si dulcis supero,diuis perfletur & auris.
Inde calix Domini grato ceu nectare plenus,
Mors,labor,ærumnæ celebrantur vatibus omnes;
Et pretiosa Deo sanctorum funera fulgent.
Funeris est horror nullus, mors vita resurgit.
Scilicet in Numen,vitæ seu migrat in auras
Numinis,excelso qui sic decumbat amore.
32 Interea populis Styx atra incumbit eois;
Obruit ac tenebris,cæco mergitque barathro
Sanctorum genus,ad Christi vestigia natos.
Mira arcana Dei:nulli temerare superbo
Immensam obtutu lucem fas;inde sed orbus
Arcetur nimio perstrictus lumine sacro.
Christi cur oras olim felicibus auris
Tum lætas tenet,atque diu tot secla profundus
Nunc orcus?Diuertit cur sol noctis ad axem,
Occiduasq. plagas cunarum oblitus honoris?
Crimina,credo equidem, iubar auertisse perenne,
Ingratasq. vices,mentemq.furore rebellem.
Hic vbi surgentis mundi cunabula primum,
Atque iterum,alluuium postquam stagnauerat orbē,
Conditor immensus,sapiensq.potensq. tetendit;
Atque satum genus hinc mox se diffudit in oras
Et procul,& prope quo Soboles succresceret æuo

Plu-

Digitized by Google

Plurima multiplici, coleretur dum vndiq. tellus;
Omnino decuit fidei primordia poni;
33 Hic patres tonuere Dei cultumq. fidemq.
Vt genus atq. fides vno traheretur ab axe.
Hic populus sacer, vnde salus exurgeret alta;
Vatibus, & miris signis, ac legis honore
Numinis ore sacris inter fumantia circum
Nubibus obducta iuga, & vndique fulgura, & ignes,
Dum terrent, latæ; & bellum clangore minatur,
Templo, ara insignis fuerat ceu meta locandus
Humani generis fusi lateq. per orbem,
Ad quam dirigerent mores ceu Numinis Aram.
Meta quidem medio cunctis velut orbe patebat
Vrbs Solyma occiduos simul apta monere salutis
Certum iter exemplo, versata sed inter eoos.
Hic Deus ipse orbi humano se prodidit ore,
Artubus instratus nostris, & carnis amictu.
Hic docuit, summiq. viam reserauit Olympi
Verborum atque operũ tonitru, quibus excitus orbis
Tot miris posset perstrictus mente cieri.
Editur hic tandem Soboles sata voce, cruore,
Prima quidem Christi; quam mox propagat in orbẽ;
Præconesq. tubis primum hic sonueres potente
Verbũ hominem Christũ à patris alta mente tonãtẽ;
Ipsius ac cœpit succrescere nomine proles.
34 Munera summa Dei, sed mens ingrata refugit
Primum vbi sacrilegis coluere idola tiaris,
Numinis atq. Stygis temerarunt ignibus aram;
Enixi ac frustra genitos reuocare parentes
Numinis ad cultum summi, morumque nitorem.
Eoi generis sator ipse, satusq. Noemo
Seruatę prolis totum stagnantibus vndis
Orbem, iam patre Sem, Solymis summusq. sacerdos

Rex & adhuc ſupereſt, cum proles improba ſacrum
Delere inſtat cultum;idola imponit & aris,
Sponte auerſa Deo,ore procaci inſenſa tonanti;
Vt Deus hinc merito fidei ſibi ſemen in vna
35 Solicitus fuerit tunc gente reponere ſacra,
Vatibus,& ſignis miris,& lege peculi;
Vnde iubar mundo quandoq. erumperet idem
Tectus carne Deus,rutila ſed nube retectus.
Scilicet alta fides,ſcelerum gens obruta mole
Dum refugit lumen, ſenſus caligine preſſa,
Iam prope tot tenebras inter confuſa peribat.
Nox etiam occiduis ruerat,quæ preſſerat orbem
Vndiq.ſed prior has tenebras offundit eous.
Ille genus, ſobolem propagat;multa per orbem
Funditur hinc proles; ſic tellus vndiq.culta.
Cum genere & crimen trahitur,fideiq. labores.
Inde lues mentis,fidei lux inde perempta.
Hoc primum exitium; nec lex occurrit egena
Tam diræ cladi;populos nec vindicat omnes,
Iſacidas ſolos tutata,& iure peculi ,
Seu genus vt Sacrum , Chriſtum quod proferat orbi
Iſte ſalus cunctis datur vna, altuſq. redemptor,
Qui genus extinctum,merſumq. alte exciat orco;
Soluat & exitio,quo gens ingrata ruebat.
36 Ah quam grata fuit reuocata è faucibus orci,
Pro vita,mortem,tenebras pro luce rependens,
Odia pro ſummo mortem ſubeuntis amore;
Incolumes ipſique truces ſeruentur vt hoſtes.
Sic genus electum,templo,ſacriſq.dicatum
Vni inſenſum hucuſq.ſpei,imo ad funera mundi,
Aut prope,quam vates reſonabant ore canoro,
Saxa repoſcebant,templum expectabat & Ara.
Quid populi circum pro Numine ſpectra colentes,

Eume-

Eumenidasq. Stygis iam olim extra claustra salutis,
Exitio æterno procul alto à Numine trusi
In fauces orci, mox imo ventre vorandi;
Munere sed Christi superas fulgoris ad auras
Educti fidei, diuoq. cruore redempti.
37 Prodijt at mox inde agmen quodcunq. cruentum,
Monstra Stygis, Scyllæ, Briareus, flagransq. Chimæra,
Hydra, Charybdis, Centauri, atri omnesq. colubri
Sub Duce discordi turbarum mente, procellis
Immani, qui orbem iactat; mergatur vt orco
38 Hic Ebion Stygio Cherintho fœdere iunctus
Ore venenato furit exturbare laborans
Aeterno Patris gremio, seu mentis honore,
Frustra equidem Christum Numen de Numine natũ,
Sacram nec veritus Sobolem, quæ voce tonabat
Omnipotente Patris Christi, summiq. Magistri,
Atq. coruscabat similis virtutibus altis,
Sermone, ac miris signis, queis subderet orbem;
Oblatrat Paulum, Petrum mentitur iniquus.
Scribere Ioannem cogit, cæloq. tonare,
Verbum erat auspicijs rerum vel tempora supra.
Sibilat at prior Hydrus, & alte exhalat Auernum
Vmbras ille Simon Stygias, qui carminis arte
Excitas orco horrendum demulsit ad atra;
Mentitusq. Dei virtutem fascinat orbem.
Subijcit imo sibi nitenti ad sidera Christo,
Quem simulat falsus; sæuum͏t, turpemq. Neronem,
Infensus Petro Christi dum sacra tuetur.
Sed Petri nutu e summo ruit aere præceps;
Inde Nero in Christi desæuit nomen amarus.
Et Paulum capite obtruncat, Petroq. terebrat
Stipite distento immani, palmasq. pedesq.
Hoc satus est Ebion, Cherinthus, multaq. proles

Semine Cocyti primo,nigroq.Magiſtro.
39 Colluuies ſcelerum ſtagnat,fideiq. ſalubres
Mox Acheronte fluens eoas inficit vndas
Marcion,atq. Valentinus,Montanus,Apelles,
Innumeriq. alij;donec furit Arius orci
Immanis rabies,furere ac docet impius orbem.
Ingruit hinc Samoſathæo de turbine dira
Ac Mopſueſteno Neſtor ſimul alta procella,
Exitio vt tandem Iſmaele propagine oborto
Neſtoris,atq. Arij gemina Nabathæa reuellant
Regna Deo,Stygijs monſtris inuiſa tot altis.
40 Impia gens prorſus Cocyti ſueta labore,
Atq.frui tenebris, ſoliſq.reſiſtere luci.
En ſubito Chriſti neglecto nomine, cultu;
Quis gemat,heu,ſatis hoc funus tam immane, luéq.?
Cocyti ſitiere vndas,Stygiamq.paludem
Obliti Chriſti pacis,fuſiq. cruoris;
Nectaris ætherei virtutum,omniſq. ſalutis
Poſt tot ſigna Dei,poſt tot miracula rerum,
Euerſis Solymis,poſt diruta culmina templi,
Et crucis erectum labarum ſtrato orbe triumphans
Non telis,Clypeoq.; ſacro ſed ſanguine fuſo.
Quem vates cecinere Deum tot ſecula retro
Venturum;ſacro generi,ſimul atq.ſibyllis
Expectatum Regem;vt preſſos educeret orco,
Et cælo inferret reparator maximus orbis,
Ingrati,ignaui,cæci,ſemperq.nefaſti
Deſeruere Ducem ad cæli lætiſſima regna;
Iſmaele truci,ſigno nulloq. verendo,
Virtute,aut genere inſigni;ſed fraude,doliſq.
Et Stygijs armis,inſtructo,Rege,Magiſtro,
Præſule,vate,Duce aſcito acri mente,tenaces.
41 Spectarunt binis retro miracula ſeclis
Aethere diffuſa,& terris horrore pauenda

Sacro, quæ solum Manes memorata retundant.
Aeui nam quinti auspicijs à Nomine Christi
Nubibus insidens cœli descendere visus
Ipse Deus Christus, Iudex velut orbis ab axe
Summo, instans Solymis olearum à culmine montis.
Concussa at terra tunc diruit oppida multa
Aeternus iudex, scelerum vindexq. sed orbis,
Certa salus multos compescuit omine miro.
Sic terras monuit quatiendos ictibus orci
Eoos prope; virtutum ruituraq. regna,
Atque vrbes, fidei Ismaele ciente procellas;
Ni mentes tergant fidei, morumq. nitore,
Cum licet, & procul interea Stygis arma tenentur.
Sed simul ostensa cælesti à sede tonantis
Iudicis immensa virtute; olim vnde serenum
Scandit iter celsum, penetrans super astra recessus
Patris felices super omnia regna beata,
Signa antiqua palam diui memorauit honoris
Omnipotens cumulans noua ab æthere terror & ira;
Inde fidem iussit mentes calcare procaces,
Credere compulsas Christum, Numenq. vereri.
Sed si subrepat technis Acherontis, & alis
Elatus coluber fucatis luce sub vmbris
Sulphureis cæci sensus, mentisq. superbæ
Improbus Ismael scelerato nomine vates,
Nempe Stygis, virus Cocyti, limen & orci;
Arceat vt quisquis spectati iudicis ira
Territus, & Christum solum super astra tremiscat.
Prouidus omnipotens populos ad bella parauit
Sic fidei instructos armis, Clypeoq. pauoris
Sacri, quo fortes summo vel Numine tecti,
Iam pauidi semper Stygis agmina sternere possent
Illicò, & eoas aras seruare perennes.

Ignaui

42 Ignáui, heu, coluber vix fundit ab ore venenum;
Ceu nectar libant ipsi, fugiuntq. salutis
Aethereum nectar; Christi sacra pocula frangunt,
Euertunt aras, Stygis aut in stabula vertunt.
Crimine tabescunt vario, vitiantur & ægris
A scelerum Stygijs vndis, mentisq. procacis
Sordibus errorum, dapibus quas condiat orcus
Illecebris; fauces prorsus iam, lingua, palatum,
Vt sordes sitiant ceu nectare pocula plena;
Et Christi fugiant nectar velut omne venenum.
Exitium miseratus amor patris ille, cruoris
Qui stipe profusa humana pro labe litauit
Immenso pretio, innumera & super astra decoro,
Eois se iterum profert post secula quina,
Aut prope, diuino labaro fulgente triumphis
Iam crucis erecto; Eumenidas domat agmine tetras
Sanctorum, Ismaelem sternit, & æthera circum
Numinis arma iubet testari sole retracto,
Qua iubari immenso cultu decedat honesto.
Tum seclum æthereum monet omnes alta salutis;
Buccina dum clangit Christi, dum signa feruntur;
Dum Christi pubes pugnat latioque profecta,
Tam procul & toties signis armata beatis;
Nectare Apesque fluunt, pandunt arcana tonantis
Tot sacri proceres, cunctatur Christus, & inter
Hostes tot septus, semper blandusq. remulcet.
43 Infensi at renuunt semper, magis imo laborant
Signa Dei, sacras acies, & castra salutis
Eois acri bello dispellere ab oris.
Ismaelis dulce illis est nomen ab orci
Conditum illecebris; resonant ac semper inani
Ore Stygis stupidi truculenta vocabula vatis.
Oderunt Christi diuinas nominis auras

Maio-

Maiorum obliti;& Christum resonantis eremi
Omni iam Aegypto æthereis concentibus olim;
Cum nemora, & luci,cautes,rupesq. specusq.
*N*ectare manebant,fontes,amnesq.fluebant.
44 Hinc Deus ingratas mentes exosus eoas
Dimisit lacubus tetris, & sordibus orci,
Nectaris occiduas vndis lambentibus oras.
Deduxit tamen in Graios,Thracesq,Quirites
Comneni sceptri, & graiæ sacræq. tiaræ
Aggeribus ruptis valido mucrone latino.
*H*oc sextum est æuum à sacri iam funere Osiris,
Surgentisq.die,viridi tectiq. sub vmbra
Nemoris æterni,vitæ felicis,& aræ.
A latio toties Graius desciuerat vrbis
Imperio fretus,Matris quæ sceptra tenebat
*N*omine Romano,sed Romæ infensa parenti.
Bis senas numerant violatæ pacis acerbas
Ante vices,sacra Christi compage soluta;
Nec Christi arcana à Romano Præsule discit,
Orbi qui à Petro præsit deductus honore.
*I*nde Dei spreuere fidem sibi plaudere læti
Vocibus insulis sacrorum ab imagine inani;
Dum fugiunt Christum,capitiq.hærere supremo;
*I*udicis vnde sacri omnis deducenda potestas.
Quo sine nec claues possint reserare beatas
Luce fores nitida,Christi virtute potentes,
Non auro, aut gemmis super ætheris astra coruscæ.
Res Solymas labi post inclyta parta trophæa
Tot retro lustris,virtute,labore latino,
Post vndas sacras,amnes fusosq. cruoris,
Agmina & extincta innumera,Heroasq. Ducesq.
Consilio Deus arcano ruere inde tot alta
Nec seclo toto subnixa,heu,culmina siuit;

Ple-

Plecteret vt fontes,sanctos cumularet honore
Virtute insignes post fortia facta laborum;
Præmia nec terras,sed læta rependeret astra;
Mox etiam terras vbi nomina sacra colantur
Heroum,quibus opportunum seruet ad æuum
Et Solymas arces,& regna eoa,nouosq.
Orbes;vel solis certantia sceptra quadrigis.
Subijciant alij felici calce tot oras
Armis,aut sacro verbo;virtute sed alta,
Et meritis Christo qui jam profundere vitam
Haud veriti,immanes solum subiere dolores
Nomine pro Christi,nulla mercede caduca;
Et visi frustra proprio maduisse cruore,
Rerum iacturam passi,direptaq. sceptra:
Hi damno vitæ labentis, funere, luctu,
Strati, deuicti,vincti sine laude triumphi
Heroes cæli,sed opum telluris inanes
Neglecti,superas sedes, & Numinis auras
Immensa virtute sibi fortesq.pararunt
Mente Deo digna,procul omni à sorde,decora
Sed semper luce æterna prope regna beata.
Inde Deo similes Christo subiere labores
Hic duros;similes etiam super astra tonabunt;
Et terræ sternent fastigia,sceptra superba;
Vt celebrent nomen prona ceruice,perenni
Laude tot Heroum,semper quoque secla futura;
Ac Diuos referant inter,seu sidera supra.
Omnipotens etiam meritorum nectare lætus
Tot Diuum;Soboli opportune aluearia fundet,
Siue nouis Apibus,pratis,campisq.beata,
Eois Christi tot amœnis floribus,vndis.
Non armis Christi regnum profertur;honore
Sed mentis,precibus sacris,pietate perenni,

Pro-

Profuſa vita cultu pro Numinis vno,
Delicijs ſpretis,caro ſemperq.labore.
Sic fregit Chriſtus Manes,Stygis agmina ſæua;
Orbem perdomuit ligno,non cuſpide pugnans;
Subdidit & Romam terrarum culmen Olympo
Imperio late certans,ſummiſq.triumphis,
Imbelli proli ſacræ virtute potenti,
Non telis,proprio fuſo lætęq.cruore.
Sic etiam Iſmael ſternetur nectaris vndis,
Si Chriſti proles cæcas ſtagnauerit oras
Eoas licet,at preſſas Stygis vndiq. nocte.
Eſt pius hoc nectar labor,& cruor ipſe ab amore
Numinis Effuſus,Chriſti miſtuſq.cruori,
Quo nihil excelſo magis eſt iam dulce palato.

VRBANO SIRIDOS LIBER OCTAVVS.

ARGVMENTVM.

Diuum ope, consilio, quorum conduntur ad aras
Thraces apud sacri artus, vrbis sceptra latinus
Corripit coæ, Romana vt luce tenebras
Iam Mater tergat Natæ, reseretq. salutis
Altũ iter ad superos domita vi mẽte superba.
Interea Diui concordi lege procellis
Subducunt scythijs sua pignora sacra, petũtq.
Itala Regna, ruunt thraces; mox surgit & in-
(dus.

EXCERPTA LIBRI OCTAVI.

1

Eneta classis multos vehens dynastas, Solymis rebus iam labentibus, vt suppetias ferrent, Byzantium Thracũ imperij vrbem appellit interim; vt Isaacio à fratre perduelle Alexio imperio exuto, & in vincula, iam Luminibus orbato, ini-

iniquissime & perfide coniecto; & nato Alexio inde profugo opem Venetam, & procerum imploranti opportune valida manu succurrerent, De quo Bello Blondus lib. 6. deca. 2. Nicet lib. vlt. Aemil. lib. 6. & alij.

2 *Perfidus eijcitur hostis; Isaacius in libertatem vindicatur; Nato Alexio, annuente patre, defertur imperium Veneta, & procerum virtute eximia. Sed pater gaudij obrutus impetu extinguitur.*

3 *Tunc latio infensi Thraces stipem meritam Venetæ classi pendere detrectant, Alexio Principe, ficte an serio? incertum, obnitente suam fidem liberare. Hinc turbas inter, & populi conflictus cadit Alexius Tyranni ictu; quem plebs, & proceres Augustum proclamant Alexium quoq. fatali nomine dictum.*

4 *Tisiphone Tyrannum & Thraces in Latiũ exacuit magis; Romanæ vt salutis luci obstruat aditũ. Tyrannus hic classem Venetam incendere laborat, commeatum intercludit, irrumpitq. in castra latina.*

5 *Interea Diui, quorũ sacra pignora penes Thraces condita sub aris religioso cultu seruantur, & princeps Andreas Petri germanus magno accito concilio conueniunt.*

6 *Andreas pro concione Diuis suadet Thracum vt crimina, & imminentem Scythiam procellam Deo perfida eorum mentis acri vindice, mature declinent in; que italum cælum Numinis tutum solium*

propere se recipiant, interim Latinis Thracum credito, ipsa Diuum ope, imperio, Thracio Tyranno extruso, vt tantisper Thraces donec domiti contineantur; Romana lux affulgeat, iter atq. salutis aperiat.

7 *Annuit Andreæ omnis lubens concio Diuum; afflant Latium, & militi superus excitur vigor. pauet hostis, fugamq, arripit. Sic Latio eoum cedit imperium; deferturq. procerum votis Balduino Belgæ sceptrum nomine, & Numine fausto ad orientis Solyma, & Thracum regna sub Christi Romanam legem recipienda. At Venetus sacra noua vrbis sede potitur, vt Petro, Romanæ atq. aræ submittat. Cessere etiam Venetis patribus pōti Regna, Euboea præsertim & Creta illustres insulæ. Tunc Augustus & præsul pia mente certatim Romana à sede Augusta & sacra insignia auspicantur, Thracibus interea immani sub viscere virus coquentibus.*

8 *Diui mature interim ad Petri litora transuehi satagunt.*

9 *Antiquum imò hoc Diuum studium, Italiam vt meditati à Thracum sedibus Romam, vel circum sua pignora traducenda enixe curauerint. Hinc Stephani Protomartyris illustris translatio Theodosio iuniore imperante, & cum gemina simul vrbs concordi sceptro consules & orbi iura daret.*

10 *Stephano Laurentij sacrario se inferri iubenti, vltro Laurentius dextra decedit. Laurentius vero re-*

fra-

fracta Principum lege renuit in nouam vrbem trāsferri, corripere ausis Thracibus illicò sensu, vel mente ruentibus; vt principum Martyrúm Romanum foedus esset aeternum.

11 *Roma phoenix phoenicem ex cinere, nouam excitat vrbem senio confecta triumphi. Abit sed ipsa in sacrum & Arae cinerem. Vbi latè phoenici per omnia descripto confertur.*

12 *Vndiq. ad caelum Italum migrant astra, Matthaeus vsq. Aethiopia ad Britones; hinc vero in Lucanos, et Picentinos. Ab Armenijs, Phrygijsq. oris Philippus, et Bartholomaeus ad Romanas tandem commeant aras; quibus iungitur Iacobus iustus Domini frater dictus. Marcus ab Aegypto soluit ad Venetos. Lucas, ipso in Thraces dominante Latino, inde vltro Italiam petit, et Brundusii, Patauij, ac Neapoli sedes figit. Maxima deniqua pars caeli procerum, prima seu Christi Sobolis Italiae oris inclytis, sed praesertim Romę considit. Thomas et ipse ab Indis oberrās, ita fertur, Theatheae, et Ortone in Samnitibus tandem subsidit.*

13 *Vt sensus in vno capite omnes vigent, vix tactu diffuso per artus; sacer sic omnis decor, ac vitae sensus aetheraea, sacrum siue omne lumen Itala, praesertim Romana, capite velut orbis, in sede reponitur.*

14 *Ipsa Virginis cella maior olympo, vbi Numen humanis instratum artubus Virginis subijt aluum*

à Na-

à Nazaræo solo sublime elata tādem Romam *pro-pe, ad agros contendit adriacos.*

15 *Hinc superæ sedes, & summus huc migraße quoq credatur Olympus. Certè Michael Gargano se à vertice superū Dux agminū gloriosus* Italiæ *patronum, & Christi sedis propugnatorem prodidit miris signis; vt milite nullo sit opus deinceps ad Itala regna tuenda.*

16 *Quæ tonet Michael Gargano se à vertice prodens, Irrumpentibus iam in* Italiam *Barbaris, stratoque recens occiduo* Romano *imperio?*

17 *Ab hoc patrono excelso Italiæ omnis salus. ipsius Numine Geta, omnisq. Italiæ hostis profligatur.*

18 *Soli Romæ vel Augustæ, vel sacræ sceptra tendit Itala Numen.*

19 *Nulli inde permissum premere regna itala Tyrāno prorsus & hosti.*

20 *Maior sed illa gloria, quod hostes confertos inter innumeros, atq. orci procellas, Turcas, Mauros, Hydrasq. boreas æterno Christi, fideiq. dominetur imperio.*

21 *Non sua imperij magnitudine, nec morum laude priscorum, sed Dei solius miserantis beneficio* Roma *sedes Christi toto emicat Orbe ætheris instar, æterna ac Numinis Ara.*

22 *Superis vna est cura Italia, hostes vnde arceant, & quo traducant omnes cæli delicias; italum vt ne-*

ctar

ctar toto orbe redundet.

23 *En Hortus Virginis superum traductus manibus. Een prata Andreæ, en Lucæ vireta vrbe noua migrant. Sed nectare sacri hic artus manant vberrimo Matthæi, Andreæ, Nicolai, & aliorum.*

24 *Diuis alijs cruor vertitur in nectaris undas, queis præsertim Parthenope scatet sirenis alumna.*

25 *Alma fides modulatur siren, virgo superne, piscis ab aluo; certa & obscura, sopitq. præternauigantes diuo concentu, vt Deo non sibi felicissime viuan. tcu ius Alumna est Parthenope celebris.*

26 *Hic nectar Stephani ebullit. Hic Christi prodromi Ioannis, præcipue tamen Martyris Ianuarij, sacri vere Iani bifrontis.*

27 *Æmula hic cæli tellus nectar fundit, roremq. suauissimum.*

28 *Ianuarij almo nectare extinctum veseui incendium.*

29 *Igitur Italia sacrum eminet orbi cælum, cui salutis iubar, atq. astra conuertit; vt qui infensus bis se radijs subtrahat, omni salutis spe decidat illicò Stygio deuotus exitio.*

30 *Id vero expertum eoum immani clade deletum imperium.*

31 *Sæpe Romanum cælum eois studuit salutis iubar, atq. astra rotare dura mente, obstructisq. oculis Latinam lucem arcentibus.*

Septies

32 *Septies bis sacrum fœdus violarunt. Post Latinos urbe noua exactos Comnenus Michael Augustus Graios ad Latinam fidem adigit vi, lege, minisq. qui & Lugdunensi Concilio interfuit ipse Gregorio decimo Præsule.*

33 *Resiliunt Graij, iterumq. in Concilio Florentino sub quarto Eugenio, Ioanne Paleologo imperante, qui ipse interfuit, se* Romanæ *sedi submittunt.*

34 *Mox tamen & extremo infensa procaces mente Latina fræna refringunt, ac lucis obstruunt altis Manibus iter.*

35 *Inde Deo immanis perfidiæ vindice, toties olim iactatum imperium octo retro seculis Ismaelis, procellis, præsertim Zulemone Duce, deinde Baiazete Turca. Excinditur tandem, & Turcicæ mancipatur Tyrannidi.*

36 *Vrbs cur capta, & imperium euersum sancti Flaminis ipsa recurrente celebritate?*

37 *Numinis ope desertam, vt comperit vrbem occupat hostis, expugnat, imperium diruit vndecimo infausto seculorum & nominis numero cadente Constantino.*

38 R*omæ vtriusq. sub duodeno æque seculo labentis fata conferuntur. Sed Matris mira terra, cæloq. felicitas celebratur. Nam tandem Christo cessit mater; Nata Stygio* I*smaeli.*

39 *Nititur prouida Mater Natam barathro educe-*

re,

re ab imo; sed Matri infensam semper frustra re-
uocare auerso Numine nititur. Sæpe tamen occiduos
tutans de Ismaele hoste triumphat.

40 Matris gloria & Numinis instar sacra potestas & solem, & astra nutu conuertit, auertit.

41 Nicolaus Quintus oraculo & minis à Thracibus auertit.

42 Liguris Phætōtis arte conuertitur Iubar ad Indos. Arcano inde nomine insignis & stemmate ille notatus.

43 Italus cur Ibero nouas eduxerit oras.

44 Semper sol Italus mundo munere, luce.

45 Exijt vero nouus orbis nō tam ibero, quam Latio diuinæ ab ordine prouidentiæ.

46 Hinc Iberus, sed Romanus Præsul sextus Alexander sua lege nouum excijt orbem; et illuc solem ac salutis astra rotauit.

47 Iberus Rex hoc in munere Romano Atlanti sufficitur Alcides.

48 Sed simul eois Indis Lusitana classe solis iter aperitur.

CARMEN

INterea Thraces Romano haud nomine dignos,
Temdere quod soliti, Romani Præsulis hostes
Proterit omnipotens, sceptrum deditque Latinis.
Tunc Venetus classem ingentem, proceresq. coactos
Vrbe Maris domina; Solymis vt rebus iniquis
Strenue opem ferrent, ruerent ne funditus alta
Clade, aciesq. instructas Byzanti appulit oris.
1 Fugerat ad Venetos *Isacio* principe natus
Comneno; imperij solio quem crimine frater
Immani ingratus deiecerat hostis amarus,
Luminibusque orbans in vincula truserat atra.
Nomen idem fonti patruo, tristiq. Nepoti
Exuto patris imperio; crudelis at ille
Impius, hic mitis dicatur *Alexius* orbus.
Hic implorat opem, patrem, patruumq. Tyrannum
Vlturus, patri reparata sede, Tyranno
Exacto, aut capto quem vindex plecteret acer.
2 Annuit ille potens Venetus procerumq. senatus
Supplicibus precibus; patruum truditq. patremq.
Exutum vinclis lætas mox excit ad auras;
Luminibus captum tamen haud ad sceptra tenenda;
Sed Nato vt potius Regnandi iura referret.
Mox pater immensa hæc spem supra ferre nec ausus
Gaudia, & eductus tetro cæcoque barathro,
Carceris immanis subitò fulgentis ad aulæ
Delicias cessasq. oras velut obrutus efflat
Aethereum vitæ cuncta inter amœna vigorem,
Quem labor & moeror seruauerat vndiq. pressum.
Tunc furit in Venetos, reliquos proceresq. Latinos,
3 Dum repetunt promissa, ferox Thrax, perfidus hostis;
Agmi;

Agminibusq. stipem meritam negat ore procaci.
Incertum an populo princeps collusor iniquus,
Ingratusq. dolo turbarum ingesserit autor
Semina, decertat quanquam, simulatq. fidelem.
Aestuat vrbs, fremit immani iactata tumultu;
Et visus tandem princeps promissa tueri
Mente aeri, atq. stipem niti numerare Latinis.
Confligit populus, vecors irrumpit in aulam
Myrtillo Duce, qui patri olim carus Alexi
Isaco Augusto celebri praestabat honore,
Siue loco ciues inter Thracesq. Quirites.
Et quoque Alexius alto est fato nomine dictus.
Augustum hunc clamant, vix mensem sceptra tenere
Isaco natum passi virtute latina,
Proditor & Regem lethali confodit ictu.
4 Tisiphone exacuit Graios, Thracesq. cruenta;
Armat & immanis ciues in praelia, Flammas
Subijcit atq. vrbi, deturbet vt inde Latinos.
Scilicet á Latio Christus se fundit in orbem,
Et reserat cunctis caelum sed claue latina,
Quam Solymis Petrus, Dominoq. iubente Quiritum
Orbis & imperij summam traduxit in arcem.
Nec fas est alio Duce, vel custode recessus
Immensos penetrare Dei, lucemq. beatam,
Seu superum sedes, felix & culmen Olympi.
Tisiphone hinc ergo à Latio studet inuida Thraces,
Et Romam à Roma, alma à Matre auertere prolem;
Ne vitae excelsas auras sic dissita carpat,
Orbis caelesti à capite, alti ac lumine sensus;
Sed tenebris orci, Stygijs mergatur, vt vndis.
Impius hinc diris actus, lacerusq. colubris
In Latium saeuit confosso Rege Tyrannus;
Ipse studet Venetam, sed frustra, incendere classem;

Inde cibos intercludit circum vndiq. fruges;
Irrumpit tum sæpe ferox in castra Latina.
Omnia dira minis Mors vibrat vbique sagittas.
Tisiphone diffundit, quo tumet, atra venenum;
Orcus hiat, flagrat Phlegethon, ardetq. Chimæra.
5 Interea superi, quorum hic conduntur ad Aras
Corpora sacra, Dei fulgentia templa decore
Numinis olim; aura dum animus iam viua ciebat
Menbra Deo, nunc extincto omni munere vitæ
Templa Dei virtutis, degat vbi alta potestas
Tot rerum inter, quæ semper miracula patrant.
Omnes Byzanti imperij pro laude locati
Aedibus excelsis, sacris, gemmisq. coruscis
Atque auro, coeunt veriti sibi sedis & Aræ
Iacturam Thracum sceptro quandoque ruente;
Crimine quod meriti Romanæ sedis vt hostes.
Andreas Princep, sPetri germanus honore
Cęlestis, generis simul atque ab origine carnis,
Et medicus Lucas, calamo qui sacra salutis
Tradidit æternæ Christo tot pharmaca mista,
Innumeriq. alij proceres felicis Olympi.
Aureus ille amnis, fluxit qui Numinis vndis
Diuus Ioannes, Græcorum gloria prisca,
Tot Diui, cęli præcones, agmina lucis,
Concilio accito intersunt quot sidera lustrant
Græcorum tractus, & Thracio ab axe supersunt
Ordine disposita ætherec stationis honore.
6 At medius rutilans Andreas maximus infit;
Contigit en nobis Diui, statione locari
Imperio clara quondam, pietate, nitore
Virtutum, Petri cum sedi Vrbs nostra subesset
A matre hæc culmen toto rutilabat in orbe
Regia nata Deo, Romano ac nomine, sceptro,

Et trabea insignis mundi velut aula,polusq.
Et latium prçerat graia statione decorum;
Sidera vbi à Latio huc migrarunt Numinis auris,
Vt noua Roma Deo,Christo fundamine fulta
Surgeret imperio Christi sub laude perenni;
Et Mater Petri sedes transformis Olympus
Fulgeret mundo immensi iam Flammis aul .
Ast vbi præ sceptro tumuit,matremq.vereri
Græca mente quidem,sacrum Petriq.tribunal
Horruit,ac cæli summum,nomenq.Latinum,
Imperij genus antiquum,sata prodijt vnde.
Hæc vrbs translato Romano à culmine sceptro,
Imperium sensim desedit,cessit & orco.
Nam fidei pennis Romana huc sceptra volarunt,
Vt Christo imperium à cunis se dederet vrbis;
Plauderet ac veluti cælo renouata iuuentus,
Auspicijsq. pijs Romana resurgeret ætas.
Transtulit alta fides;sic debuit ipsa tueri
Thracibus imperium Romanæ à sedis honore.
Sed fidei sacras alas ab origine vitæ,
Celesti ac matre hanc vrbem deducere claro
Infensa puduit generi iam mente Latino.
Hinc ruit imperium sublimi à culmine cæli,
Et barathro infoditur cæco,Stygijsq.tenebris
Pondere depressum proprio,immaniq.ruina.
Irruit Ismael Asiæ,Libyæque potitus;
Atque oris inhiat graijs,delere Quiritum
Augustum nomen semper meditatur iniquus.
Delebit tandem Turcarum turbine,stratum
Sed prius,ac tritum passim ciuilibus armis,
Eneruiq. habitu,corruptis moribus,vrbe
Degenere,extincto huc Latij migrantis honore;
Traductæ ac stirpis prisca virtute Latina,

Exitij

Exitij sed origo fides neglecta, sceluſq.
Menti s tam infenſæ eſt Matri, Petriq. tiaræ,
Cæleſti ac ſolio Chriſtum toto orbe tonantis.
Lumina ſubducunt Graij, Thraceſq. tot atris
Nubibus, & tenebris merſi iam noſtra repellunt.
Nec decet hoc cælo diuo radiare nitore
Halitibus Stygijs, Erebi tetraq. Mephiti
Obſcuro cæcoq. diu: nunc nubila tergat.
Vitalis Zephyrus, ſoluat lethiq. vapores
Occiduis perflans Latij felicis ab oris
Aura Dei, Petri Flamen, vis blanda ſalutis.
En latia hæc claſſis noſtris conſedit in oris,
Caſtra Latina, quibus truculentus in vrbe Tyrannus
Iam parat exitium, profuſæ præmia vitæ:
Collapſum vt ſceptrum repararent Thracibus, hoſtē
Deijcerent ſolio; nouus & tamen inſilit hoſtis
Impius hic, oſor patriæq. ſalutis acerbus.
Sternere nunc Graios fas eſt, nomenq. Latinum
Ad noſtras proferre oras, imponere Thraci:
Et Latiam reuocare fidem, cultumq. ſalutis;
Vt micet hic tandem tot iam poſt ſecula Chriſtus
Nec cæcas inter nubes, ſed luce ſerena,
Moribus atq. fide deducta à ſolis honore
Petri ſede, vmbris Stygis hinc procul vndiq. truſis.
Sic domitus Thrax ad ſuperæ faſtigia vitæ
Tolletur raptus Phlegethonti & faucibus orci,
Imperio quanquam latio ſubmittitur armis.
Diſcet & arcanæ fidei alta oracula tandem
A Petro rite Romanæ ac ſedis honore.
Imdomitus ſed enim ſemper trux calcitret æuo,
Nec ferat integro iuſſis parere Latinis,
Excuſſoq. iugo demum ſe mergat Auerno
Moribus atq. fide corruptis, mente relapſa

Iu-

Iugiter infensa Latio,semperq; procaci.
Bis senis lustris vecors vix sceptra Latina
Dura mente colat,Romana & iussa proteruus
Ore reluctante excipiat,semperq.minaci
Insultet tacitus Petro,sacrisq. Latinis.
Intererit tamen imperij nunc sceptra tenere
Occiduos proceres Petri sub lege: patebit
Multis vera salus;sontes se crimine mergent,
Immani,sed mente magis,minus inde salutis
Digni ope,cælesti luci qui sponte resistant.
Interea Thracem fugiamus sidera quotquot
Præsumus huic cælo,tergit dum nubila læto
Flamine iam Latium,nitidoq.vigore serenat.
Italiam meditor,Diuas seu Flaminis oras;
Pergam solicito seclo,sed mente beatus
Ad Fratris migrare aras.pro tempore quisq.
Id studeat,Scythias præcurrat nempe procellas,
Quæ Thraci infenso fidei,pulsisq.Latinis
Secla quidem post bina manent à Numinis ira.
Sic fas immota spectare à luce beatæ;
Secla vbi voluuntur diuina lege rotanda.
Nunc igitur Thracis tendamus sceptra Latino
Vrbem protegimus quotquot pia sidera cæli.
Aulam pandamus Latio,munimina,castra,
Inferat vt latium Romanæ sedis honorem,
Et veræ cultum fidei,altum iter omne salutis.
7 Dixerat Andreas Princeps,sacer omnis & ordo
Annuit æthereus superum,Latiumq.recepit.
Inde vigor surgit Venetis,castrisq.Latinis,
Obuia & occurrunt Diuis felicia ab auris
Auspicia,& rerum series,& certa trophæa.
Territus hinc cedit Venetis profugusq. Tyrannus.
Iam patet aula pijs, rerum potiuntur & vrbis.

Im-

Imperium procerum votis concordibus vni
Defertur, cui vel nomen tendebat eoum
Auguſtum ſceptrum arcana pro lege tonantis,
Baldino Belgarum Heroi nomine claro,
Et virtute pia Syriæ par ipſe latinis
Regibus, ac Solymæ conſors vt nominis alti.
Sed Venetus ſacri ſedem ſortitur honoris;
Subijcit & Petro pronus, calcique terenti
Romanum ſolium, vnde orbi pro Numine præſit.
Tunc Venetis patribus ceſſerunt inclyta ponti
Regna, Euboea & centum olim Creta vrbibus aucta.
Vtraq. Romanam ſedes venerata tiaram:
Procumbit Cæſar trabea, ſceptroq. decorus;
Et pius Antiſtes Thracum ſacra oſcula libant
Pontifici Latio proni vel calcibus imis;
Auſpicia vt proprij decoris iam ſumat vterq.
Excelſis veluti omnipotentis lætus ab auris.
Sic Nata orco erepta eſt Romæ reddita Matri;
Atque alti Thraces generis meminere Quiritum
Mente pia, donec dominatur in vrbe Latinus.
Sed virus cæcis tetrum penetralibus hæret,
Ac limis oculis Thraces genus omne tuentur,
Occiduæ Romæ paret quod legibus vltro.
Nec potuere diu arcanum cohibere venenum
Immanes colubri, Stygis altæ hydriq. paludis.
8 Hinc Diui migrare ſtudent ad litora Petri,
Italiæ ad ſedes placidas, ad Flaminis arcem
Immenſi, Romam, Chriſti ſoliumq. beatum,
9 Interea Thraces Latij dum iura verentur.
Quin prius, ad Thracis Romanis viribus oras,
Cum regerent populos, eoaq. regna Quirites
Excelſo imperio, Matrem, Petrumq. verentes;
Vt Magna occiduis mater, ſed nata præeſſet
Eois

Eois, vno communi nomine Romæ;
Sacra tamen Petri totum complexa tonaret
Orbem, siue fidem, cælestis siue salutis
Numinis arcanas leges, seu præmia, pœnas.
Tunc prior Italiam Byzanti sede relicta
Serta gerens sacro Martyr vel nomine princeps
Insignis Stephanus, proprio primusq. cruore
Profuso victor Christi pro laude, petiuit.
At senio tum Roma parens confecta ruebat,
Bis senis acies inter tot strenua seclis;
Post sextum imperio quæ iam certarat Olympo,
Legibus atq. armis maior, semperque superstes.
Et prolem ediderat gestanda ad sceptra perennem
Aeui præcipitis, sic vincere nata labores,
Tempora ab occasu, & reuocata referre sub ortum
Iam genitæ prolis; tantæ quæ matris honorem,
Excelsum ac nomen seruaret firmior æuo.
Instabant ciuiles inter ab axe boreo
Tot scythiæ simul immanes, geticæq. procellæ;
Queis tū occidua, heu, iactata hæc sceptra iacerent;
Dum nata eois fruitur, cæloque sereno.
Negligit & tamen hæc Martyr pacata trophæa
Vrbis, & in pelagum poscit se mergier altum;
Nec timet elatos fluctus, aut naufraga regna.
Huc properat lætus, Romæq. incumbere quærit;
Et tumulo fratri sociari gaudet ad Aram
Numinis, erecto cui nomen laurea fecit;
Vt terræ atq. ignis, lapides, & flamma micarent
Luce vna firmæ & nitidæ telluris Olympi.
Astra, Stygemq. ciet Romano vt surgat ab axe
Tracibus occiduus, Romanis semper eous.
Manibus arripitur terris Augusta, profatur
Inde malus Dæmon Stephano se cedere soli

Numinis imperio;nec fas detrudere cuiquam
Relligione nisi aduecti alti pignoris vna
Martyrls athletæ primi Romæ vrbis ad aras.
10 Aduehitur Laurenti at sistit fratris ad Aedem;
Pergere nec fas est alio,tumuloq; reponi
Laurenti voluit;qui hilari,blandoq.vigore
Ceu mortis dominus,se ad læuam sponte retraxit,
Excepitq.pius maioris pignora fratris.
Augusta Italiæ iactata Eudoxia,patre
Nata etiam Augusto Thracum defertur ad Aram;
Pignora contingit,subitoq. repellitur orcus.
Ne licuit Thraci fratrum dirumpere foedus
Aeternum,renuitq. illo Laurentius ire;
Corripere atq. ausi sensu,vel mente ruerunt.
Scilicet vna Dei terrarum est aula verenda
Roma,nec illi nata quidem certauerit æque
Culmine cælestis solij,licet æqua Quiritum
Imperio emineat,siue Augustæ vrbis honore.
11 Phœnix nam viguit seclis sex Roma triumphis,
Terrarum imperio,Heroum virtutibus,omni
Roboris egregia,fortunæ ac laude decora;
Aeuo quo grandi phœnix quoq. viuere fertur.
Sic pennis rutilat fulgentibus vndiq.Roma
Punicea violæ flammantis luce,superno
Et terræ simul imperio,quo certet Olympo.
Mole Aquilæ grandis,sublimi hoc stemmate gaudet,
Præferat vt vires animi tendentis ad astra,
Aeris imperium præcelsum,altisq. propinquum
Sedibus æthereis, & lumina sole beata.
Erigit auratum collum cristata trophæis,
Orbis iam domitrix bello,morumq. nitore,
Aurea diuitijs geminis & mentis,& arcæ.
Cærulea tandem cauda nitet æmula cæli.

Sed

Sed roſeis pennis diſtincta intermicat aſtris,
Martyribus Chriſti poſtremis plurima ſeclis;
En cælum Chriſto alta Petri ſede ſacratur,
Et fidei arcanis, ſuperis virtutibus, Aris,
Subuerſis Stygijs, Chriſto templiſq. dicatis;
Agminibusque Dei circum redimita renidet
Pignoribus diues ſacris, velut altus Olympus.
Impia Roma quidem primum tot ſæua tyrannis;
Sed pia Martyribus, Petri ſolioq. ſubactis
Hoſtibus, ac demum Chriſti pietatis Aſylum.
Sub mortem, occidui ſceptri cum ſecla rotantur
Vltima, fœcundi cineris prolem excit eoi
Imperij ſolio Romano nomine claram;
Romam ſiue nouam vrbem eoas Thracis ad oras.
In cinerem ſed abit ſacrum ſub Numinis Ara.
A Diuis flagrans radijs, agitata coruſcis
Sponte quidem pennis, ſuperæ uitęq. vigore;
Immmenſo à iubare almum mentis vt hauriat ignẽ;
Hic æther ſurgit leuior iam portio Romæ,
Et cælum penetrat, ſuperas ſedeſq. beatas.
Terra ſubeſt grauior; iacet at cinis æthere fragrat
Inde quidem educto, ſed cui ſociabitur ardens
Iam gemmas ſupra, immortali ac ſidera luce.
Hinc prolem enixa Auguſtam, cui crederet orbis
Imperium, cæli cum cœpit ſceptra tenere;
A iubare excelſo pennis hauſitq. calorem
Aethereum citis, vt ſurgeret inſtar Olympi.
Tunc ſacros cineres coluit velut aſtra coruſcos,
Neglecta terræ gaza, ſceptriſq. ſuperbis;
Et Stephanus Romam migrat, Thraceſq. relinquit,
12 Vndiq. ſacra ſtudent huc cogi, imo aſtra, vel oras
Ad claras italas vicinas vrbis Olympo.
Aethiopum à ſolis radijs torrentibus atrum

Litore Brito vehit Matthæi fercula odore
Artubus à facris claufis fuauiffima diuo.
Mox tamen Italiam gallis à Britonis oris
Matthæus petit;& lucana ad litora vergit.
Armenijs aris ceffit, Phrygijfq. Philippus,
Nec non Bartholomæus, vt vrbis templa fubiret
Vecti vna Domini iufto cum fratre Iacobo.
Regnat vbi & Petrus Princeps,& buccina Chrifti
Affecla iam clangit Paulus, femperq. triumphant
Tot Diuos inter, Romanis nempe Quadrigis.
Aegypto Marcus, Venetorum ad litora foluit,
Italiæ atque adituæ tura confedit in arce;
Fortis & vnde rugit leo, circum terret & hoftes.
Mugit & arcanus Lucæ Bos lætus ijfdem
Agris Italiæ, vt tandem placidufque fruatur.
Cum Thracis geniti ceffiffent fceptra latino;
Brundufiumq. prius luftrat, mox culmina montis
Virginis ipfe tenet, Patauij, Sirenis & arua.
En legis Chrifti, lucis fideiq. Quadrigæ,
Italiæ affiftunt, fubmittere & inde laborant
Orbem diuino fceptro, facro vrbis honori,
Marcus, Ioannes eoa fede locati
Italiam feruant, Stygios arcentq. furores;
A Venetis oris Marcus, rediuiuus ab axe
Fidus Ioannes, quo poft fua funera fcandit
Calce immortali; fed Romæ à culmine cæli
Imminet vt cuftos legis quam Roma tuetur.
Nam Martyr Romam decorauit funeris alti,
Conceptæ ac mortis voto, extrèmoq; labore;
Inde licet victor, læfo nec corpore felix
Diuina virtute quidem feruatus in æuum
Prolixum exierit dolio ceu rore refufo,
Aut oleo in rorem verfo, blandumque liquorem.

Nec procul à Venetis Patmos iacet insula ponto,
Exulis,Ioniæq.Ephesus post inclyta vatis 1
Vrbs tecto ac tumulo,ad suprema vbi munera degit;
Sederat & prius,atque Asiæ consueuerat Altæ
Aedibus inde sacris,fideiq.preesse saluti.
Inde ergo superos nisi scanderet excitus orco,
Venerat Italiam,Venetas,aut vrbis ad Aras.
At gemini Reliqui legis,fideique Quadrigæ
Iunguntur queis,Matthæus,sed & ordine Lucas
Tertius,occiduo obuersoq.in litore fidunt;
Pars licet ad Pataui sacri bouis exaret arua. 11
Sed primæ Christi Sobolis,procerumq.salutis
Aeternæ,patrum generis,quod tendit ad astra,
Maxima pars Romæ incumbit iam Numinis aulæ,
Aut italis circum vicinis sedibus vrbi.
Ipse etiam Thomas nigris migrauit ab Indis
In varias, ora vt tandem hic sisteret almæ
Vicinus Romæ;Samnitum & finibus hæsit.
Fama Theatheæ caput, Ortoni intulit artus.
13 Sic caput incingunt vitæ tot serta decorum,
Queis rerum formas haurimus in omnia versi
Obuia,nec fugiunt vnquam ceruicis honorem.
Artubus en reliquis Rex sede imponitur alta;
Cunctaq.vectigal pendunt,quot fusa per orbem
Circunstant varijs excusa numismata formis.
Lux,color,atque sonus,frigus, calor, humida & arens
Vis,tam multa etiam ingenio cognata quaternis
His Ducibus primis inter mortalia castra;
Queis odor & sapor accedunt,Regemq.verentur
Multiplici sensus redimitum fronte corona.
Artubus,at reliquis vix sensus funditur imus
Tangendi,at pendet redimita à frontis honore.
Par ergo Italiæ cultus debetur,& vbi

Mu-

Munere cæleſti totum quę temperat orbem;
14 Senſibus vt vigeat cunctis atq. ętheris auris.
Hinc cella exigua mole amplo maior Olympo
Virginis illa Deum, quæ primum condidit aluo,
Artubus ac teneris ſubmiſit robore fulcrum
Immenſum, immotum, quo Numen ſiſteret infans;
Sublime elata Italiæ concendit ad oras
A Nazarę a ſpatiiſ tot diſſita ſede;
Per iuga, per campos, per ſalſas ęquoris vndas,
Tractibus immenſis, Aſiæq. à finibus altis.
15 Aethera tunc credas, ac ſidera quæq. migraſſe
Ad ſedes italas, ſuperis linquentibus vltro
Demiſſa, Italia vt cęlum Orbi alta aſtra rotaret.
Et ſuperum caſtra hoc cęlo conſiſtere lęta
Se produnt miris ſignis, certare parata,
Ac ſacrum Italię ſceptrum, templumq. tueri,
Siue Indos ſupra imperium proferre ſalutis.
Alituum Princeps ſuper ęthera mentis honore,
Robore, virtute excelſus, ſed Numinis auris
Clarior Italiam Gargano à monte tuetur;
Caſtra vbi ad vndas Adriacas felicia fixit,
Inde arcens hoſtes Thraces, terrenſq. boreos,
Hic Dux Italiæ en Romam ſine milite munit
Inſtructo telis, propugnat mente beata,
Agminibuſq. Dei, nitidoq. tonantibus ore.
Cum rueret Romæ ſceptrum ſub iure Quiritum;
Surgeret at Chriſti, circum quod protegit orbem,
Se prodit princeps Gargano à monte Michael,
Agmina qui ſummus ducit fulgentis Olympi;
Muniat æterno vt ſacram tunc milite Romam,
Hoſtes nec timeat cunctos vrbs Numine fulta.
Hoc docet, hoc monet, à celſo iam vertice montis;
Non opus eſſe viris; Ducibus, forti agmine, caſtris,

Augusta aut trabea, Romano aut nomine magno;
Numen vbi Italiæ præsit, Romanaq. sceptra
Omnipotens gestet, nutu submittat & orbem.
16 Numinis aula tonat, Roma est; regna itala Christus
Alta lege tenet, fidei sceptroq. gubernat;
Agmina propugnant superum, mentesq. beatæ,
Castra æterna, acies Diuum fulgore potentes,
Fulmina quæ cieant, versent quę sidera circum
His ego Dux pręsum Gargani à culmine montis,
Arce velut summa; Italiam licet vnde tueri;
Vndiq. seu pelago, seu terris incubet hostis;
Sęuiat aut orcus, diris tetrisq. procellis,
Me Duce, pace vel hostes inter, tuta fruentur
Itala regna quidem, nec barbara tela pauebunt.
Ipse ego disijciam quotquot iam Tartara mittant
Exitio Italię classes, scythiosq. furores,
Hunnos, siue Getas, Salios, Britonesq. & Alanos,
Hydros ac reliquos Lernę, sed ab axe boreo,
Lerna vbi maior iam spirat mala cuncta per orbem.
Sed procul arcebo, transcendant agmina quamuis
Imperij fines, sese que infundere quęrant
Romanis populis immani clade vorandis.
Europam euertunt; Afros quoq. Vandalus vrget;
Iamq. Asię meditatur Arabs ingentia bella,
Exitiumq. pijs deleto nomine Christi.
Secula bina manent sceptro nunc fausta Quiritum,
Integra nec tamen eo confluat omne venenum
Cocyti donec stagnet Nabathęaq. regna.
Sed Scytha delebit tandem post secula dena
Romanum nomen, Thracum tunc sede potitus.
En squalet rerum facies; iam barbarus orbis
Irrugit à tetris monstris, quassusq. remugit,
Et genus Heroum teritur prędonis iniqui
Calce fero, sordesq. petunt submittere lucem, Vir-

Virtutem scelus, & prędo tot parta trophæa.
In Francum Gallus demigrat nomine, censu;
Hostes inque Getas pressus diuertit iberus.
Vandalus est Afris noua syrtis, & alta procella;
Occupat extremos tandem iam saxo Britannos;
Immani clade, & tritos transformat in Anglos.
Crimina sic orbem iactant & Numinis ira.
17 Tot fluctus inter, syrtes, orbisq. labores
Exeris Italia Augustum caput vna procellas
Nec timet agminibus lucis munita supernis;
Numine & infessa immenso, protecta meisq.
Aeternis castris, Duce me tranquilla sereno.
Non ruit excelsi solij nunc culmine præceps
Imperijq. toro, toti quo pręsidet orbi.
Imperium Natę credit, quæ nomine matris,
Romana seu laude eoum temperat orbem
Mortali sceptro; Mater sibi seruat Olimpi
Maius & æternum, atq. orbē omnē à Numine fręnat,
Terrarum nullo, pelagiq. coercita fine.
Orbis sic quatitur Diris, ceu pace Quiritum
Indignus priscæ, vario quà crimine squalet.
Non nihil & princeps bellorum mole laborat
Italia ipsa suæ, generisq. sui immemor altę
Tot secla Augustos inter virtutis honores.
Sic vindex summus carę quoque crimina Natę
Corripit, & blandus pater iram suaue remulcet.
Irruit Odoacer, sed mox luit impius orco
Romanam cladem, Regno deiectus ab alto.
Et Geta Zenonis prosternit principis vnis
Auspicijs, referat quem Regno victor, & armis,
Missus ab vrbe noua teneat cęso hoste superbo
Itala qui regna, Augusti sed Nomine fretus.
Paucis at lustris pr gerit gens perfida Romę;

Romanis impar armis,ſternenda ſubinde
Cladibus innumeris, deleto Nomine triſti.
18 Nec niſi Romano datur vrbis ſceptra tenere,
Auguſta trabea primum,ſacra inde tiara
Aeterno,inſigni Regi,triplicique corona;
Italiæ ac Regnis ſupremo iure præeſſe.
Extera nam ſemper nutat ruitura poteſtas
Italiæ bello populos ſuperare ſuperbo
Auſa vnquam,& partem ſolam vix forte tyrannus
Opprimat,interea vario preſſuſq. labore.
Tendere ſceptra diu nec fas me à Numine terris
Præſide tam ſacris,tuear qui iura Tonantis
Itala ab arce velut cæleſti ſede;ſalutis
Imperio vnde ſacræ totum ſibi ſubijcit orbem.
Ipſe ego qui præſum excutio, ſceptrumq. reuello.
Numinis eſt tellus:ſacram vix lambere pronis
Hanc licet,& nudo veritis incedere calce.
Hoſtes aut difflo;aut crimen vix plectere acerbum
Tantiſper ſino,forte auſint ſi inuadere partem.
Nam totam Italiam fas nulli ſubdere ſedem
Numinis, & Chriſti ſolium,Regnumq. tonantis.
Arcetur Scytha;Thracum quanquã à ſede propinquus
Imminet,& cladem ſemper trux claſſe minatur.
Hydruntum capiat iam eoa ſede potitus
Primum;mox orco raptus decedet inanis.
Non datur hic Mauro conſiſtere;ſæpe repulſus
Diffugiet pauidus,proprijs nec tutus ab oris.
Sed vehemens boreas Romanis ceſſerit auris
Vltro;tot vnde quidem immanes ſubiere procellæ
Romano infenſæ cælo,ſemperq. minaces:
Nempe olim:occidui ſceptri nunc vltima clades.
Mox tamen exurget,mirum,ſublime paratus
Alcides,humeroque potens torquere boreus

Romani imperij,diſfuſi ac nominis axem,
Carolus octauo ſeclo,Germana propago.
Inde diuturna occiduis Augeſta ſequetur
Romano ſeries ſolo vel nomine felix,
Cui ſoli ſubdant regnorum iura ſuorum;
Romanum referant vt nomen laude perenni.
Itala quiſq. colat trux quanquam mente reluctans,
Sceptra Deo cara, & ſummo nunc Numine plena.
Qui regnat Romana hic ſemper laude triumphet,
Exterus ille licet,proprijq.oblitus honoris,
Cæſaris Auguſtum nomen,cultumq.repoſcet.
Quiſq.etiam Italiæ fruitur Rex forſitan oris
Romanæ ſemper ſubmittet ſceptra coronæ
Auguſtæ,aut ſacræ maioris in vrbe tiaræ;
Romano vt præſit iam nomine ſemper vterq.
Munere vel ſceptri Auguſti;velut inclyta ponto
A clade Hunnorum,heu, Aquileiæ ac funere triſti
Romanos inter cineres vrbs excita ſacros
Libera iura tenet,debet ſed fœnora grata;
Haud premere vlli permiſſum pia regna tyranno
Numine tuta diu; arcetur,vel truditur alta
Vi;quatit & circum tellus,& ſidera pugnant.
Gloria num hæc Auguſti,priſcæ vrbiſq. Quiritum?
Aræ quin Petri,Chriſti ſolijq.perennis;
Sacra vnde Italia infert hæc ſua culmina cælo;
Nec timet ærumnas æui maiorq.procelli
Iam nubes ſupra medios dominatur in hoſtes,
Auguſtum ac ſceptrum fulcitur Numinis Ara.
20 *Hæc minor. Illa* nitet ſolis iubar vndiq.ſupra
Gloria,qua Stygios fluctus,Acherontis & vndas
Arceat errorum,extinctæ fideiq.tenebras.
Hæc cæli eſt fulgor,felix ac Numinis aura;
Qua cæli ſupra faſtigia nititur alis

Mens

Mens pia,& æthereis fruitur spe firmior oris.
Inde quidem cæli regnum,sceptrumq. renidet
Italia,& celebris dominatur Numinis Aula.
En regnat validis armis munita, potensq.
Vel medios hostes inter,Stygis agmina tuta;
Hinc Turcas,Maurosq.atq.Hydras inde boreæ
Immanis Lernæ, cunctorum prole malorum,
Errorum scatebris,Cocyti altiq. veneni.
Cęco imo ex barathro germanas stagnet ad oras
Erumpens Lerna,innumeris vberrima & hydris;
Iam circum Belgas,Francos,penitusq. Britannos
Obruat halitibus tetris, Phlegethontis & vndis.
Sarmata, Pannonius,Geta, Vandalus,omnis & *Ister*
Squaleat obductus tetris tot fæcibus orci.
Opprimat Ismael Thraces,Nabathæaq. Regna,
Eoum excindat sceptrum, *Latij*q. labotum
Deleat omni Asia vestigia fusa decoris;
Occupet & Libyam,Mauros,Numidasq.& Iberos.
Nil pauet Italia,omni circum de hoste triumphet
Inclyta;nec temerare ausit *Styx* Numinis arcem.
Sic vates cecinit medios dominata per hostes
Sacra Dei domitura Stygem iam Numine firma,
Et Christi solio à virtutis culmine virgæ.
Gloria num fortis Romæ,simul inclyta virtus
21 Diffusi ac iuris? num sceptra Augusta sub alto
Nomine Romano,morum aut spectamina patrum
Promeruere Dei sedem,Regnumq. tonantis
Agminibus superis,cæli statione paratum?
Astra nec excelso sedem ceu digna parabunt
Iure suo: sol ipse iubar submittat inane
Ceu tenebris propius, noctis quod mergitur vmbris.
Sed snperę mentes,mea vel Regnantis Olympo
Absistant dignę nunquam alta luce,vel auris

Perfundi;folium quibus eſt Mens Numina digna,
Non proprio decore ingenito,formęq.nitore
Format amor ſummus miſerantis Numinis vltro
Ipſe ſibi ſedem gratam, mentem,Aſtraq.Romam;
Nec pręit à meritis virtus ceu digna Tonante.
Numine digna quidem, ſequitur ſed Numinis Auras;
Quę Nectar Diuo eſt ſemper tam dulce palato.
Incubat hinc Latio,Romanę Chriſtus & Arę;
Vt ſacram educat prolem,reparetq.beatas
Semper Apes omni virtutum nectare lętas.
22 Et Meropes,fucos,crabrones,noxia quęq.
Agminibus lucis lex eſt arcere paratis.
Quin nitidum genus omne italas traducere ad oras
Sacrorum florum,cęli tot amoena vireta,
Prataque,delicias omnes ridentis Olympi,
Lilia,ſiue roſas,violas,rutiloſq.hyacinthos,
Virtutes,exempla pia,& virtutibus artus
Tot ſacros,ſeu templa Dei,alti ac Flaminis aras,
Floribus omnigenis cumulatas ſemper odoris.
Virginei en artus, fuſoq. cruore madentes
Supremo Chriſti à cultu,fideiq.perenni
Laude,Dei lucem teſtata vulnere,morte,
Lilia pura,Roſę geminiſq.coloribus ornant.
Vitę felicis fragrantes vndique odore.
Emittunt violas liuent qui ſępe gementes
Numinis offenſam,ſenſu domitoq.triumphant;
Vltro qui pœnas ſubeunt,vt crimina ſubdant.
Pręſulis at virtus lętos profert Hyacinthos,
Atq.ſimul triſtes nigro ſub purpurę honore
Stemmate diſtinctos,ſigno geminoq.notatos
Principij inuerſi,ac finis;quo condita crimen
Pręferat auctori mens ſummo;pręſul acerbo
Sed querulus ſtudeat ſemper deducere luctu,
Pur-

Purpureo inde hilaris surgens splendore decorus.
*H*inc italum nectar fusum toto orbe redundet.
Hęc tonat excelso Gargano e vertice princeps
*A*lituum, exequiturq. suo pro Munere verus.
23 En superum manibus traducitur hortus amoris
Virginis Italiam, Verbo, omni flore salutis
Diues, & immenso simul omni gratus odore.
En prata *A*ndreę, en Lucæ iucunda vireta
Vrbe noua migrant Italos ad Numinis agros;
Omnes sacrę vbi delicię considere gaudent;
Hinc vt Apes nectar libent, & suaue refundant.
Miratur *N*atura parens; superumq. Theatra,
Vastum quę capiunt, quam latè funditur, orbem,
Arentes artus, vitę licet ęthere cassos,
Se velut interna semper virtute ciere,
Exhausto & nunquam pelago profundere nectar
Aethereis fragrans auris, & munere vitę
Tam dites vario, vt vitæ sępe vber origo
*I*am populo scateant, sanis ac dulcibus vndis.
*H*inc licet & lumen cęcis haurire serenum;
Dirigere & claudis neruorum robora gressus;
Exerere ac surdis aures, tum soluere mutis
Heræntem linguam, & membris reparare vigorem
Aegris, collapsam morbis reuocare salutem.
Sic abigit mortem, varios mortisq. labores,
Morborum cuneos, penetret queis viscera lethum;
Excit & omnipotens vitam, seu munera vitæ
Vnda immortalis, liquidi quæ perfluit instar
*A*etheris, & diuum nectar propinat abunde.
Mens equidem vitæ consors vt *N*uminis, ipsum
Vel Numen potat, pelagus quod Nectaris omne
Funditur; & riuos veluti iam plena per aluum
Deducit fons vber summo à culmine Olympi;
De-

Decurrunt quanquam riui procul inde per artus;
Nectaris Italia en circum lætissima riuis
Affluit omnigenis cæli,gratisq.palato
Vel superum dapibus,glebisq. feracibus vltro;
Irrigat his vndis Lucanos,siue propinquos
His Picentinos hilares qui primus in orbem
Profudit Christi pelagus ceu diues Olympus
Matthæus calamo deducta lege salutis.
Et prope germanus Petri velut æmulus oras
Alluit Andreas cælesti nectare migrans
In Picentinos Thracum iam sede relicta.
Tot retro seclis fonsaruit vrbis ad alta
Culmina Romani sceptri, sed Thracis in agris,
Nectare fœcundus nullo,nec colliquet vnquam.
Ast ubi Matthæo propior considit in aris
Haud procul à Petri germani sede suprema,
Romano ac cælo,cui dissectum intulit astrum
Iam caput excelsum,summo ipse propinquus honore
Fratri,sic vndis licuit tunc artubus vber.
Sed caput æthereis Romæ rutilauit ab aris,
Thracia cum sedes scythio prostrata furori
Cessit,præsidio superum deserta rebellis.
Migrarat prior Andrea,sed Iapygis oras
Bari ad piscosas Lycius quoque præsul honore
Nectaris insignis Lyciæ post funera sedis;
Ismael supero quam strauerat impius æuo;
Italiæ irrigua vt cælestibus arua virerent
Frugibus,& superis manarent vndique riuis.
24 Pignora sacra italis Diuum nam plura sub aris
Nectare manarunt,laudis velut æmula patrum,
Maurus,Pantaleon,Felix,alijq.celebres.
Vertitur ast alijs cruor almi in nectaris vndas.
Parthenope alluitur felix,Sirenis alumna,

Cuius ſuaue auris fruitur vel nomine clara
Concentu melico placidi pel agiq. canoris.
Alma fides Siren modulatur voce beata,
Et miro terras concentu,atq. æthera complet,
Cæli delicias reſonans,arcana Tonantis,
Virgo ſuperne inſignis forma, piſcis ab aluo,
Certa,obſcura ſimul,diuina luce decora,
Nec temerata vnquam erroris formidine Virgo,
Sponſa Dei,cui iuncta nitet puriſſima ſemper;
Integra nec labem meruit,nec falſa profari.
Senſibus at merſa æquoreis prope delitet vndis;
Nec videt arcanam lucem,æternumque decorem;
Vmbris ſed rerum tegitur;fluit æquora circum,
Condita,quægaudent motu,nec firma reſiſtunt,
Aeternis ægre conceptis temporis inſtar.
Ima ſic piſcis ſemper velut innatat aluo,
Virgo ſuperne haurire poli iam certa nitorem.
Siren ſed cælo demiſſa hæc incubat vndis;
Concentu vt ſupero quotquot vitæ æquora verrunt,
Sopiat obſtructo ſenſu, mergatq.profundo.
Scilicet vt ſenſum ſupra alto à Numine viuant;
Iactantur quanquam pelago ſub fluctibus atris.
Non illa eſt Siren,pelago quæ emerſa procaci
Illecebris mulcet,vireſq.exhaurit honoris;
Vt fluctus inter ſtupeat mens Numine caſſa,
Delicias cæcas ſenſus,oblita decoris;
Vis quibus obruitur mentis ceu fluctibus alte.
Parthenope eſt ergo fidei Sirenis alumna,
Blandaq. iam Chriſti proles;quam fudit ab undis,
Flaminis ac ſanctis auris,ſed voce Tonante
Principis excelſæ ſobolis,ſummiq.Magiſtri,
Auſpicijs ipſis Petri,ſuſęq. ſalutis;

Digitized by Google

Firmaq.tot feclis nomen feruauit Olympi.
Vrbs pia tot circum templis infeffa,tot aris;
Omnis vt exurgat templum; fe proferat Aram
Vndiq. præterea tota nihil vrbe fuperfit.
Hinc fuperis cara innumeris cæli emicat aftris;
Luminibus diuis,riuis facrifq. redundat.
Neƈtaris ætherei hanc Stephani cruor irrigat vndis;
26 Dum precibus Triadi fufis iubariq.perenni
Numinis immenfi liquet alta lege folutus,
Martyris atq. etiam implorato nomine diuo.
Prodromus excelfi Ioannes Neƈtare manat
Hic etiam virtute pari,liquidoq. cruore;
Nec non cęleftes alij de Numine fontes.
Aureus at Ianus,facer ille,bicepfq. patronus
Parthenopes primus;pacis qui fecla futura
Pręteritis infert Stygis inter bella cruentis,
Poftremę cladis Martyr,mox aurea voluit
Sub Chrifto,Crucis ac labaro pia tempora Romę.
Inde biceps clades finit,& gaudia fundit,
Martyr Patronus bello,tum pace triumphans
In neƈtar verfo,quem fuderat ante, cruore.
Sic fluit e cęli fublimi fronte ferena
Ceu labor,aftrorum fudor;dum femper in orbem
Torquentur,rerumque vices & tempora ducunt,
Ros gelidus, Mel dulce ęterni neƈtaris inftar.
Quid fi manaret fanguis? Mare neƈtaris altum
Aftra darent;dulci ftagnarent ęquore terras;
Inque fuum rorem cęlum conuerteret orbem;
Neƈtare vt effufo tellus migraret in aftra.
Munera funt cęli immortalis neƈtaris vndę.
27 Aemula fed tellus imitatur fidera folers;
Eleƈtrum & fudat liquidum,mox frigore cogit;
Et varium genus educit, mittitq.bitumen.

Arboribus,plantisq. infert quin thuris odores,
Aut myrrhæ lacrymam incorrupti munus honoris.
Hac diuum myrrha,sacro vel thure beata
Parthenope æternæ redolet tot munera vitæ.
Quin nectar libat,superum carchesia,felix.
Sed sacri Iani omnipotens quam nectaris vnda;
28 Dum subito extinxit tam dira incendia,terris
Exitium ardentis,rursusq. minata Vesevi.
29 En ergo Italia his sacra alti est Numinis Ara
Muneribus diuis,terrarum ac regnat Olympus,
Haurriat vnde diem totus qui funditur Orbis.
Nulla salus populis superest,labor irritus omnis
Hostibus Italiæ manet alta lege tonantis;
Vt ruat imperium,omnes excindantur & vrbes,
Iactentur populi Romæ cæliq. rebelles.
Hostibus an solis vitę spes vlla supersit?
Gaudia quid vecors quærat, vel sceptra superba?
Mors,tenebræ,luctus,clades, noctisque profundæ
Exitium maneat,sol si se subtrahat orbi.
Dirue iam cælum; Tellus quæ dirigat orcus,
30 Experti,heu dolor,id Graij, Thracesq.Quirites
Eoo imperio qui Asiæ clarissima Regna,
Mox Libyæ tenuere diu post Vandala sceptra,
Et simul innumeræ gentes,sub sole sub austro.
Peruigil,ah,quoties cælum secum astra rotauit
31 Has oras circum;solemq.aperire,diemq.
Ingratis oculis studuit tam noctis iniquæ,
Enixis semper cæcis laquearibus vmbras
Tutari Stygias,arcere ac lucis honorem.
Quot sacros proceres ,tot sidera sacra coegit
Et toties Roma,eois vt gaudia vitæ
Funderet æternæ,& lucis conuerteret auras.
Rex Apum ab eois quoties aluearibus hostes

Nectaris ætherei, Crabrones agmine structo,
Et Meropes, fucosq. Stygis propellere fortis,
Ac solers Studuit, purgare ac nectaris vndas
Infensis Apibus semper, Regemque perosis.
Nam bina est soboles, tetra, & fulgore corusca.
Illa horret tenebris circum velut obsita tristis,
Foedaq. nec Regem recipit nisi corpore segnem,
Et mente ignauum, soli qui seruiat aluo.
Infensa hinc rutilo vecors depugnet inermis.
At potior soboles præfulget lucis honore;
Aurea nec Regi paret nisi luce decoro.
Vtraq. decertant verò structa agmina mente
Infensa, at læta sic se delere vicissim.
32 Bis septem Graij fregerunt fœdera sedis
Excelsæ latiæ, ceruice, atq. ore procaci.
Dum tamen Augustus dominatur in vrbe Latinus,
Et Venetus præsul custodit Numinis Aram,
Compulsi parent tristes, mussantq. frequenter.
Excusso at Latio tandem sacra fræna refringunt;
Comnenus Michael quanquam vi, lege, minisq.
Tunc Graios fidei cogit submittere mentem
Romanæ, & pronos Petri mandata vereri.
Gregório decimo Lugduni præside, summus
Qui præsul, sacrarum & Apum Rex ipse supremus
Eminet, vt nectar fundat iam Nomine Christi
Propinans Triadi carchesia plena salutis,
Humani generis diuo iucunda cruore;
Agmina iam coeunt cæli, seu sidera solis
Ad radios, sub Regis Apum alta aluearia, & alas:
Huc Michael properat, Thraces submittit anhelus
Romanæ sedi; vt Graias traducat ad oras
Lucis delicias superæ; iubarisq. beati
Gaudia, seu diuas, & Christi nectaris vndas.

Quid

33 Quid miseris Styx alta placet? fęx imo barathri,
Atque Erebi, noctisq. horror? fugiuntque sereni
Aspectum cæli, solemq. diemq. repellunt
Bacchantes iterum procul omni à sideris ortu?
Sed tandem cęli superatur nulla potestas;
Nectare nec diuo potus est dulcior; oras
En repetunt italas Graij, Rex Thracius ipse,
Ioannes solo Augustus prope nomine, cladi
Vicinus, scythio ruituro ac turbine sceptro;
Cui superest vnus tanta iam clade ferendus:
Italiam Graij proceres, Rex, præsul & vrbis
imperij Romæ Thracum, veterisq. parentis
Iura petunt sacra, & coeunt in fœdera Christi.
Ferream ad vrbem tunduntur discrimina primum;
Alliciunt mox deliciæ, florumq. Venustas,
Vrbs Sylla genita Arni Lętas Amnis ad vndas;
Ferrea dum vrbs dira premitur contage peresa.
Condita ab vrbe noua cum secla vndena rotarent
Hic tandem Eugenij Thraces, sed nomine quarti
Proni submittunt calci, quo sidera pulsat
Eoas aras, templorum ac iura, fidemq.
Quicquid & ęternæ spectet fastigia vitę.
Sed renuunt deferre diu, Latioq. subesse.
34 Inde reluctantes semper, totiesq. rebelles
Mente superba, orci tandem cessere furori
Seclo adolente nouo Ismaelis pondere pressi.
Octo iam seclis retro iactauerat vrbis
Eoę imperium, variasq. diremerat oras
Ingenti clade, ęterni belliqué procellis,
Nominis Augusti, Romani ac culminis hostis
Ismael, genus en Stygium, Phlegethontis & irę.
Enixi nec non toties delere Quiritum
Imperij nomen, cessi solijq. potiri

Virtutem scelus, & prędo tot parta trophæa.
In Francum Gallus demigrat nomine, censu;
Hostes inque Getas pressus diuertit Iberus.
Vandalus est Afris noua syrtis, & alta procella;
Occupat extremos tandem iam saxo Britannos;
Immani clade, & tritos transformat in Anglos.
Crimina sic orbem iactant & Numinis ira.
17 Tot fluctus inter, syrtes, orbisq. labores
Exerit Italia Augustum caput vna procellas
Nec timet agminibus lucis munita supernis;
Numine & infessa immenso, protecta meisq.
Aeternis castris, Duce me tranquilla sereno.
Non ruit excelsi solij nunc culmine præceps
Imperijq. toro, toti quo pręsidet orbi.
Imperium Natę credit, quæ nomine matris,
Romana seu laude eoum temperat orbem
Mortali sceptro; Mater sibi seruat Olimpi
Maius & æternum, atq. orbē omnē à Numine frenat,
Terrarum nullo, pelagiq. coercita fine.
Orbis sic quatitur Diris, ceu pace Quiritum
Indignus prisca, vario quā crimine squalet.
Non nihil & princeps bellorum mole laborat
Italia ipsa suæ, generisq. sui immemor altę
Tot secla Augustos inter virtutis honores.
Sic vindex summus carę quoque crimina Natę
Corripit, & blandus pater iram suaue remulcet.
Irruit Odoacer, sed mox luit impius orco
Romanam cladem, Regno deiectus ab alto.
Et Geta Zenonis prosternit principis vnis
Auspicijs, referat quem Regno victor, & armis,
Missus ab vrbe noua teneat cęso hoste superbo
Itala qui regna, Augusti sed Nomine fretus.
Paucis at lustris pr gerit gens perfida Romę,
Ro-

Romanis impar armis,sternenda subinde
Cladibus innumeris, deleto Nomine tristi.
18 Nec nisi Romano datur vrbis sceptra tenere,
Augusta trabea primum,sacra inde tiara
Aeterno,insigni Regi,triplicique corona;
Italiæ ac Regnis supremo iure præesse.
Extera nam semper nutat ruitura potestas
Italiæ bello populos superare superbo
Ausa vnquam,& partem solam vix forte tyrannus
Opprimat,interea vario pressusq. labore.
Tendere sceptra diu nec fas me à Numine terris
Præside tam sacris,tuear qui iura Tonantis
Itala ab arce velut cælesti sede;salutis
Imperio vnde sacræ totum sibi subijcit orbem.
Ipse ego qui præsum excutio, sceptrumq. reuello.
Numinis est tellus:sacram vix lambere pronis
Hanc licet,& nudo veritis incedere calce.
Hostes aut difflo;aut crimen vix plectere acerbum
Tantisper sino,forte ausint si inuadere partem.
Nam totam Italiam fas nulli subdere sedem
Numinis, & Christi solium,Regnumq. tonantis.
Arcetur Scytha;Thracum quanquã à sede propinquus
Imminet,& cladem semper trux classe minatur.
Hydruntum capiat iam eoa sede potitus
Primum;mox orco raptus decedet inanis.
Non datur hic Mauro consistere;sæpe repulsus
Diffugiet pauidus,proprijs nec tutus ab oris.
Sed vehemens boreas Romanis cesserit auris
Vltro;tot vnde quidem immanes subiere procellæ
Romano infensæ cælo,semperq. minaces:
Nempe olim:occidui sceptri nunc vltima clades.
Mox tamen exurget,mirum,sublime paratus
Alcides,humeroque potens torquere boreus

Romani imperij, diffusi ac nominis axem,
Carolus octauo seclo, Germana propago.
Inde diuturna occiduis Augesta sequetur
Romano series solo vel nomine felix,
Cui soli subdant regnorum iura suorum;
Romanum referant vt nomen laude perenni.
Itala quisq. colat trux quanquam mente reluctans,
Sceptra Deo cara, & summo nunc Numine plena.
Qui regnat Romana hic semper laude triumphet,
Exterus ille licet, proprijq. oblitus honoris,
Cæsaris Augustum nomen, cultumq. reposcet.
Quisq. etiam Italiæ fruitur Rex forsitan oris
Romanæ semper submittet sceptra coronæ
Augustæ, aut sacræ maioris in vrbe tiaræ;
Romano vt præsit iam nomine semper vterq.
Munere vel sceptri Augusti; velut inclyta ponto
A clade Hunnorum, heu, Aquileiæ ac funere tristi
Romanos inter cineres vrbs excita sacros
Libera iura tenet, debet sed fœnora grata;
Haud premere vlli permissum pia regna tyranno
Numine tuta diu; arcetur, vel truditur alta
Vi; quatit & circum tellus, & sidera pugnant.
Gloria num hæc Augusti, priscæ vrbisq. Quiritum?
Aræ quin Petri, Christi solijq. perennis;
Sacra vnde Italia infert hæc sua culmina cælo;
Nec timet ærumnas æui maiorq. procelli
Iam nubes supra medios dominatur in hostes,
Augustum ac sceptrum fulcitur Numinis Ara.
20 Hæc minor. Illa nitet solis iubar vndiq. supra
Gloria, qua Stygios fluctus, Acherontis & vndas
Arceat errorum, extinctæ fideiq. tenebras.
Hæc cæli est fulgor, felix ac Numinis aura;
Qua cæli supra fastigia nititur alis

Mens pia,& æthereis fruitur spe firmior oris.
Inde quidem cæli regnum,sceptrumq. renidet
Italia,& celebris dominatur Numinis Aula.
En regnat validis armis munita, potensq.
Vel medios hostes inter,Stygis agmina tuta;
Hinc Turcas,Maurosq.atq.Hydras inde boreæ
Immanis Lernæ, cunctorum prole malorum,
Errorum scatebris,Cocyti altiq. veneni.
Cęco imo ex barathro germanas stagnet ad oras
Erumpens Lerna,innumeris vberrima & hydris;
Iam circum Belgas,Francos,penitusq. Britannos
Obruat halitibus tetris, Phlegethontis & vndis.
Sarmata, Pannonius,Geta, Vandalus,omnis & *Ister*
Squaleat obductus tetris tot fæcibus orci.
Opprimat Ismael Thraces,Nabathæaq. Regna,
Eoum excindat sceptrum, *Latijq.* laborum
Deleat omni Asia vestigia fusa decoris;
Occupet & Libyam,Mauros,Numidasq.& Iberos.
Nil pauet Italia,omni circum de hoste triumphet
Inclyta;nec temerare ausit *Styx* Numinis arcem.
Sic vates cecinit medios dominata per hostes
Sacra Dei domitura Stygem iam Numine firma,
Et Christi solio à virtutis culmine virgæ.
Gloria num fortis Romæ,simul inclyta virtus
21 Diffusi ac iuris? num sceptra Augusta sub alto
Nomine Romano,morum aut spectamina patrum
Promeruere Dei sedem,Regnumq. tonantis
Agminibus superis,cæli statione paratum?
Astra nec excelso sedem ceu digna parabunt
Iure suo: sol ipse iubar submittat inane
Ceu tenebris propius, noctis quod mergitur vmbris.
Sed superę mentes,mea vel Regnantis Olympo
Absistant dignę nunquam alta luce,vel auris

Perfundi;ſolium quibus eſt Mens Numina digna,
Non proprio decore ingenito,formęq.nitore
Format amor ſummus miſerantis Numinis vltro
Ipſe ſibi ſedem gratam, mentem,Aſtraq.Romam;
Nec pręit à meritis virtus ceu digna Tonante.
Numine digna quidem, ſequitur ſed Numinis Auras;
Quę Nectar Diuo eſt ſemper tam dulce palato.
Incubat hinc Latio,Romanę Chriſtus & Arę;
Vt ſacram educat prolem,reparetq.beatas
Semper Apes omni virtutum nectare lętas.
22 Et Meropes,fucos,crabrones,noxia quęq.
Agminibus lucis lex eſt arcere paratis.
Quin nitidum genus omne italas traducere ad oras
Sacrorum florum,cęli tot amoena vireta,
Prataque,delicias omnes ridentis Olympi,
Lilia,ſiue roſas,violas,rutiloſq.hyacinthos,
Virtutes,exempla pia,& virtutibus artus
Tot ſacros,ſeu templa Dei,alti ac Flaminis aras,
Floribus omnigenis cumulatas ſemper odoris.
Virginei en artus, fuſoq. cruore madentes
Supremo Chriſti à cultu,fideiq.perenni
Laude,Dei lucem teſtata vulnere,morte,
Lilia pura,Roſę geminiſq.coloribus ornant.
Vitę felicis fragrantes vndique odore.
Emittunt violas liuent qui ſępe gementes
Numinis offenſam,ſenſu domitoq.triumphant;
Vltro qui pœnas ſubeunt,vt crimina ſubdant.
Pręſulis at virtus lętos profert Hyacinthos,
Atq.ſimul triſtes nigro ſub purpurę honore
Stemmate diſtinctos,ſigno geminoq.notatos
Principij inuerſi,ac finis;quo condita crimen
Pręferat auctori mens ſummo;pręſul acerbo
Sed querulus ſtudeat ſemper deducere luctu,

Purpureo inde hilaris surgens splendore decorus.
Hinc italum nectar fusum toto orbe redundet.
Hęc tonat excelso Gargano e vertice princeps
Alituum, exequiturq. suo pro Munere verus.
23 En superum manibus traducitur hortus amoris
Virginis Italiam, Verbo, omni flore salutis
Diues, & immenso simul omni gratus odore.
En prata Andreę, en Lucæ iucunda vireta
Vrbe noua migrant Italos ad Numinis agros;
Omnes sacrę vbi delicię considere gaudent;
Hinc vt Apes nectar libent, & suaue refundant.
Miratur Natura parens; superumq. Theatra,
Vastum quę capiunt, quam latè funditur, orbem,
Arentes artus, vitę licet ęthere cassos,
Se velut interna semper virtute ciere,
Exhausto & nunquam pelago profundere nectar
Aethereis fragrans auris, & munere vitę
Tam dites vario, vt vitæ sępe vber origo
Iam populo scateant, sanis ac dulcibus vndis.
Hinc licet & lumen cęcis haurire serenum;
Dirigere & claudis neruorum robora gressus;
Excrere ac surdis aures, tum soluere mutis
Herætem linguam, & membris reparare vigorem
Aegris, collapsam morbis reuocare salutem.
Sic abigit mortem, varios mortisq. labores,
Morborum cuneos, penetret queis viscera lethum;
Excit & omnipotens vitam, seu munera vitæ
Vnda immortalis, liquidi quæ perfluit instar
Aetheris, & diuum nectar propinat abunde.
Mens equidem vitæ consors vt Numinis, ipsum
Vel Numen potat, pelagus quod Nectaris omne
Funditur; & riuos veluti iam plena per aluum
Deducit fons vber summo à culmine Olympi;

Decurrunt quanquam riui procul inde per artus,
Nectaris Italia en circum lætiſſima riuis
Affluit omnigenis cæli,gratiſq.palato
Vel ſuperum dapibus,glebiſq. feracibus vltro;
Irrigat his vndis Lucanos,ſiue propinquos
His Picentinos hilares qui primus in orbem
Profudit Chriſti pelagus ceu diues Olympus
Matthæus calamo deducta lege ſalutis.
Et prope germanus Petri velut æmulus oras
Alluit Andreas cæleſti nectare migrans
In Picentinos Thracum iam ſede relicta.
Tot retro ſeclis fonsaruit vrbis ad alta
Culmina Romani ſceptri, ſed Thracis in agris,
Nectare fœcundus nullo,nec colliquet vnquam.
Aſt ubi Matthæo propior conſidit in aris
Haud procul à Petri germani ſede ſuprema,
Romano ac cælo,cui diſſectum intulit aſtrum
Iam caput excelſum,ſummo ipſe propinquus honore
Fratri,ſic vndis licuit tunc artubus vber.
Sed caput æthereis Romæ rutilauit ab aris,
Thracia cum ſedes ſcythio proſtrata furori
Ceſſit,præſidio ſuperum deſerta rebellis.
Migrarat prior Andrea,ſed Iapygis oras
Bari ad piſcoſas Lycius quoque præſul honore
Nectaris inſignis Lyciæ poſt funera ſedis;
Iſmael ſupero quam ſtrauerat impius æuo;
Italiæ irrigua vt cæleſtibus arua virerent
Frugibus,& ſuperis manarent vndique riuis.
24 Pignora ſacra italis Diuum nam plura ſub aris
Nectare manarunt,laudis velut æmula patrum,
Maurus,Pantaleon,Felix,alijq.celebres.
Vertitur aſt alijs cruor almi in nectaris vndas.
Parthenope alluitur felix,Sirenis alumna,

Cu-

Cuius suaue auris fruitur vel nomine clara
Concentu melico placidi pel agiq. canoris.
Alma fides Siren modulatur voce beata,
Et miro terras concentu,atq. æthera complet,
Cæli delicias resonans,arcana Tonantis,
Virgo superne insignis forma, piscis ab aluo,
Certa,obscura simul,diuina luce decora,
Nec temerata vnquam erroris formidine Virgo,
Sponsa Dei,cui iuncta nitet purissima semper;
Integra nec labem meruit,nec falsa profari.
Sensibus at mersa æquoreis prope delitet vndis;
Nec videt arcanam lucem,æternumque decorem;
Vmbris sed rerum tegitur;fluit æquora circum,
Condita,quægaudent motu,nec firma resistunt,
Aeternis ægre conceptis temporis instar.
Ima sic piscis semper velut innatat aluo,
Virgo superne haurire poli iam certa nitorem.
Siren sed cælo demissa hæc incubat vndis;
Concentu vt supero quotquot vitæ æquora verrunt,
Sopiat obstructo sensu, mergatq.profundo.
Scilicet vt sensum supra alto à Numine viuant;
Iactantur quanquam pelago sub fluctibus atris.
Non illa est Siren,petago quæ emersa procaci
Illecebris mulcet,viresq.exhaurit honoris;
Vt fluctus inter stupeat mens Numine cassa,
Delicias cæcas sensus,oblita decoris;
Vis quibus obruitur mentis ceu fluctibus alte.
Parthenope est ergo fidei Sirenis alumna,
Blandaq. iam Christi proles;quam fudit ab undis,
Flaminis ac sanctis auris,sed voce Tonante
Principis excelsæ sobolis,summiq.Magistri,
Auspicijs ipsis Petri,fuseq. salutis;

Firmaq.tot seclis nomen seruauit Olympi.
Vrbs pia tot circum templis insessa,tot aris;
Omnis vt exurgat templum; se proferat Aram
Vndiq. præterea tota nihil vrbe supersit.
Hinc superis cara innumeris cæli emicat astris;
Luminibus diuis,riuis sacrisq. redundat.
Nectaris ætherei hanc Stephani cruor irrigat vndis;
26 Dum precibus Triadi fusis iubariq.perenni
Numinis immensi liquet alta lege solutus,
Martyris atq. etiam implorato nomine diuo.
Prodromus excelsi Ioannes Nectare manat
Hic etiam virtute pari,liquidoq. cruore;
Nec non cęlestes alij de Numine fontes.
Aureus at Ianus,sacer ille,bicepsq.patronus
Parthenopes primus;pacis qui secla futura
Pręteritis infert Stygis inter bella cruentis,
Postremę cladis Martyr,mox aurea voluit
Sub Christo,Crucis ac labaro pia tempora Romę.
Inde biceps clades finit,& gaudia fundit;
Martyr Patronus bello,tum pace triumphans
In nectar verso,quem fuderat ante, cruore.
Sic fluit e cęli sublimi fronte serena
Ceu labor,astrorum sudor;dum semper in orbem
Torquentur,rerumque vices & tempora ducunt,
Ros gelidus, Mel dulce ęterni nectaris instar.
Quid si manaret sanguis? Mare nectaris altum
Astra darent;dulci stagnarent ęquore terras;
Inque suum rorem cęlum conuerteret orbem;
Nectare vt effuso tellus migraret in astra.
Munera sunt cęli immortalis nectaris vndę.
27 Aemula sed tellus imitatur sidera solers;
Electrum & sudat liquidum,mox frigore cogit;
Et varium genus educit, mittitq.bitumen.

Ar-

Arboribus,plantisq. infert quin thuris odores,
Aut myrrhæ lacrymam incorrupti munus honoris.
Hac diuum myrrha,sacro vel thure beata
Parthenope æternæ redolet tot munera vitæ.
Quin nectar libat,superum carchesia,felix.
Sed sacri Iani omnipotens quam nectaris vnda;
28 Dum subito extinxit tam dira incendia,terris
Exitium ardentis,rursusq. minata Veseui.
29 En ergo Italia his sacra alti est Numinis Ara
Muneribus diuis,terrarum ac regnat Olympus,
Haurriat vnde diem totus qui funditur Orbis.
Nulla salus populis superest,labor irritus omnis
Hostibus Italiæ manet alta lege tonantis;
Vt ruat imperium,omnes excindantur & vrbes,
Iactentur populi Romæ cæliq. rebelles.
Hostibus an solis vitę spes vlla supersit?
Gaudia quid vecors quærat, vel sceptra superba?
Mors,tenebræ,luctus,clades, noctisque profundæ
Exitium maneat,sol si se subtrahat orbi.
Dirue iam cælum; Tellus quæ diriget orcus.
30 Experti,heu dolor,id Graij, Thracesq.Quirites.
Eoo imperio qui Asiæ clarissima Regna,
Mox Libyæ tenuere diu post Vandala sceptra,
Et simul innumeræ gentes,sub sole sub austro.
Peruigil,ah,quoties cælum secum astra rotauit
31 Has oras circum;solemq.aperire,diemq.
Ingratis oculis studuit tam noctis iniquæ,
Enixis semper cæcis laquearibus vmbras
Tutari Stygias,arcere ac lucis honorem.
Quot sacros proceres ,tot sidera sacra coegit
Et toties Roma,eois vt gaudia vitæ
Funderet æternæ,& lucis conuerteret auras.
Rex Apum ab eois quoties aluearibus hostes

33 Quid miseris Styx alta placet? fex imo bararhri,
Atque Erebi, noctisq. horror? fugiuntque sereni
Aspectum cæli, solemq. diemq. repellunt
Bacchantes iterum procul omni à sideris ortu?
Sed tandem cęli superatur nulla potestas;
Nectare nec diuo potus est dulcior; oras
En repetunt italas Graij, Rex Thracius ipse,
Ioannes solo Augustus prope nomine, cladi
Vicinus, scythio ruituro ac turbine sceptro;
Cui superest vnus tanta iam clade terendus:
Italiam Graij proceres, Rex, præsul & vrbis
imperij Romæ Thracum, veterisq. parentis
Iura petunt sacra, & coeunt in fœdera Christi.
Ferream ad vrbem tunduntur discrimina primum,
Alliciunt mox deliciæ, florumq. Venustas,
Vrbs Sylla genita Arni Lętas Amnis ad vndas;
Ferrea dum vrbs dira premitur contage peresa.
Condita ab vrbe noua cum secla vndena rotarent
Hic tandem Eugenij Thraces, sed nomine quarti
Proni submittunt calci, quo sidera pulsat
Eoas aras, templorum ac iura, fidemq.
Quicquid & ęternæ spectet fastigia vitę.
Sed renuunt deferre diu, Latioq. subesse.
34 Inde reluctantes semper, totiesq. rebelles
Mente superba, orci tandem cessere furori
Seclo adolente nouo Ismaelis pondere pressi.
Octo iam seclis retro iactauerat vrbis
Eoę imperium, variasq. ditemerat oras
Ingenti clade, ęterni bellique procellis,
Nominis Augusti, Romani ac culminis hostis
Ismael, genus en Stygium, Phlegethontis & irę.
Enixi nec non toties delere Quiritum
Imperij nomen, celsi solijq. potiri;

Immenſa claſſe inſeſſa,ſimul vndiq. terris
Et pelago circum Romani nominis arce.
Nam primo Stygio ſeclo Iſmaelis,ab orco
Emerſi generis,ſeptem cum ſecula Chriſto
Voluiſſet cælum à ſummo iam ſole coruſca;
Ecce Zulemon Dux immani traycit ęquor
Claſſe fętus;ter mille ac nauibus vrbis ad oras
Excelſę appellit Romani á culmine ſceptri;
Imminet,atq. annis tribus,Heu,extrema procella.
Sed pluit igne Deus; tum grandine; frigore caſtra
Opprimit,inde fame, & claſſem totam vndiq.ventis
Fluctibus elatis quaſſat,mergitq. profundo.
Ipſe Zulemon Dux rapitur,graſſatur vt atra
Primum immiſſa lues,ſed mox depaſcitur hoſtes
Immanis peſtis certo ſine Rege iacentes.
Diſijcit atque acies ſimul hinc diſcordia demens;
Imperij dum quiſq. ſtudet,rerumq.potiri.
Vix Syriam naues remeant tum quinq. peremptę
Exitio claſſis,tantę pars nulla ſuperſtes;
Peſte quidem abſumptis tercentum millibus ipſa.
Quot iam ſeu gladius,pelagi,cęlique procellæ,
Seu labor,atq. fames,ſimul ignis,hyemſq.tulerunt.
Cæſar ſic rugijt Leo ſtrato victor ab hoſte
Tertius,hoc validò dominatus nomine Thraces
Romanos inter,non dextræ,aut robore mentis:
Impius imo hoſtis fidei,cultuſq.ſacrarum
Iconum,& expilare auſus vel Numinis Aedes.
Indulget tamen excelſus,Thraceſq. tuetur;
Quod Tigres inter,Pantheras,ſiue Leones,
Tam diros,ſæuoſq. lupos verſentur & Agni.
Sed Bajazetem Turcam,vel fulminis inſtar
Imperio Thracis dextra,læuaq.minantem
Bis ſenis retro luſtris cladem ante ſupremam,

Vrbe diu infeſſa,vaſtatis vndiq. Graijs,
Imperioq. ſuo ſubmiſſis,inde vocatum
Turcis & Graijs celerem,immanemq.procellam
Omnipotens Scythiæ cauea concluſit inanem
Ferrea,at aureis innexum ſimul vſq.catenis;
Omnibus ac circum duxit ſpectacula terris.
Vltima nunc vero manet,heu,Thraci alta ruina;
Turbine nam pronepos latus ipſo en funere delet
Crudeli eois nomen, ſceptrumq.Quiritum.
Infeſtis ſignis e caſtris imminet vrbi
Imperij exitium,Romani ac nominis hoſtis
Trux tandem,at Thracum clades, funeſta procella;
Quæ Graios ſternat Romano haud nomine dignos.
Agmina tum innumera armipotens educit in arces
Ac muros vrbis,celſas turresq.parata
Vim facere,admotis ſcalis tranſcendere circum;
Et portas ruere,& victam inde irrumpere in vrbem;
Cum ver ſurgentis Chriſti feſtina referret
Gaudia,poſt mortis luctum,Crucis atq.laborum.
Crux premit vrbem immanis,caſtra inſtructa furoris,
Sed gemini,ſuperum,Eumenidumq.ah,Numinis imo.
Pugnatur ſemper,fuſus cruor vndiq.terret
Inſeſſos ciues;horror circum omnia complet.
36 Flaminis aduentum ſancti tot funera poſcunt,
Vrbis & exitium;Stygio licet illa ſuperſit
Sceptro Iſmaelis ſine Numine, Manibus atris
Trita,ſacris templis verſiſq.in luſtra ferarum.
Numine nata quidē noua Roma eſt condita Chriſto;
Fundamenta fides cui cælo,alteq. locata,
Et nomen Chriſti,vnde oriens vrbs carperet auras.
Obſita nunc iacet,heu,orco,iam Numine caſſa;
Halitus Iſmael vbi Auerni,& ficta chimæra
Numinis,inde halant circum,barathrumq. volantur.

Diruit illa fidem, fundamina diua salutis;
Lapsaque sublimi cæli de sede nitoris
Errorum, scelerumque atris se merserat vmbris.
Deserit inde Deus, nec nomine protegit alto;
Vt Stygio protrita pede Ismaelis iniquum
Concipiat populum, horrores resonetq. profundos;
Nomina seu vatis Stygij, seu Numinis atri.
Aduenit at Flamen Deus; orbem perflet vt auris
Felicis vitæ; tellus quin germinet astra;
Diuitijs superis cumulataque fulgeat æther.
Gaudia diffusa inde quidem toto orbe redundent;
Et fugiat luctus, labor omnis, funera, clades.
Vrbs cur diripitur pacis sub Flamine diuæ?
Mors furit, atq. orcus? ruit alto à culmine sceptrum
Eoum, Christi sacro quod nomine terris
Iam præerat, Christo Romana laude dicata?
An sanctum Flamen Christi terat alta trophæa?
Efferat imo Stygem cæli fastigia supra?
Num fugiant veniente Deo tot gaudia pacis?
Irruat atq. labor? Turbo mox diruat orbem?
Nubila sed boreas tergit qua perflat ab axe
Sublimi ac gelido, simul at compellit in austrum.
Fronte plagas contra subiectas tergeat Auster
Vltro hilari, nubes aduersas trudat ad oras.
Obuersis simul aura reflat nitentibus ire,
Quæ sibi subiectis afflat gradientibus vna.
Illos percellit vis; his iter aura secundat.
Pax simul, & bellum; remoratur & ardua sistit;
Atq. citat vario conatu pergere lætos.
En sanctum Flamen gelidis, & ab Axe boreo
Flatibus obsistit, fragrans amor, Auster amœnus:
Inde pijs afflat, cælum queis ferueat omne.
Crimine iam vario gelidis, quin hostibus Austri
Fla-

Flaminis immensi magna virtute reflare
Ipsum sic decuit Flamen; Boreaq. superbos
Sternere tam duros diuini nominis hostes.
A patre nam Graij procedere Flamen amoris
Immensi certant; A Verbo mente procaci
Diuertunt, Latio semper pugnare parati.
Audire & Christum renuunt de Flamine Verbum
Suaue tonans inter tam arcana oracula: sanctus
Spiritus, vt reboat, capiet de diuite gaza
Ipse, meaq. penu, sacros proceresq. docebit.
Hinc Triadem summam confundunt, ordine nullo
Dum Verbum & Flamen se iam spectare vicissim,
Sed Patrem solum, a quo omnis sit origo, resistunt.
Sic Verbum migret in Flamen; vel limen vtrumq.
Ad fixum sistat; si nec discreuerit ordo.
Iam toties Latiæ fidei vis compulit alta
Inuitos quanquam, noctuq. diuq. peracri
Ingenio Graios certantes cedere luci,
Obstructo tandem rationibus ore procaci.
Sed resilire subinde magis, semperq. proterui,
Et fidei, & Latij gaudent vt nominis hostes.
Hinc Scythio allisi scopulo periere procellis
Iactati diris; Flamenq. reflauit iniquis.
37 Viderat à castris recubans, sub nocte serena
Dux Scythius sanctum fulgoris imagine Flamen
Celsis immensi insessæ vrbis surgere tectis,
Neglectisq. imis sensim super æthera ferri.
Inuasere Scythæ desertos Numine muros;
Præsidio ac superum exutas tunc vndiq. portas;
Augustas turresq. vrbis, celsumq. lacunar
Imperij, sacras Aedes, & principis aulam.
Iam muros quatiunt, excindunt agmina portas

Cre-

Crebra, immani vi incuſſa, ceu turbinis inſtar.
Irrumpunt tandem horrifero clamore, coruſcant
Horrida tela manu, patrięq. in funere ciues
Occurſant quotquot pubeſq. ſeneſq. trucidant
Imbelles, confertas vna acieſq. paratas.
Obuius ante omnes Auguſtus, nomine primum
nfauſto repetens numero ſub clade parentem
Vrbis translatæ, ſurgentis ſolis ad oras,
Surgeret imperio redimita vt fronte corona.
Hic decimus repetit primum, ſed dictus ab illo
Vndecimus, diſpar numero nec ſecula complet.
Nam totidem ſeclis ſeruantur ſceptra Quiritum
Occiduis primum, eois tum ſedibus alta.
Sic Matrem referat proles, ſed laude nec æqua,
38 Nec mente, aut virtute pari, nec robore ſceptri.
Annis quingentis totis dominatur in orbe
Vrbs domitrix, ſemper felix, & læta triumphis
Innumeris, laudis poſt ſecula ſena minoris.
Poſtremo getico primum direpta furore;
Mox & vandalico inclinat; ſua lumina tandem
Deijcit, occiduaſq. plagas dimittit inanis;
Quæ prius eoas proli iam credidit oras
Thracum vrbi Romæ genitricis nomine claræ.
Tunc Aquilam Auguſtam, iam priſca inſignia, mittit,
Auguſtum ac nomen, proprium qui fecerat omine
Vltimus exitio minimus, modicusq. vocatus
Auguſtus Latio, portentum cladis acerbæ;
Auguſto obuerſus Magno; iactura, triumpho.
Vrbs noua ſed ſolis tercentum regnat eois,
Tempora qui terris varians anfractibus aſtri
Inclyta ad Iſmaelis obortas vſq. procellas.
Inde minor ſemper contraxit ſceptra, timetq.

Im-

Imperij exitium, Romanæ ac funera prolis.
Munere sed Christi seruatur secla superstes
Octo, tot clades inter iactata profundo;
Exilis donec, macieque, lueque peresa
Sensim dilabens medio ruit illa sub æuo
Fatali, sceptro Romano semper iniquo;
Secula post vndena vtrisq. Quiritibus orbo.
Viribus at Mater primum quibus ardua Natam
Munijt imperij sedem, sceptriq. lacunar
Augustum communi eductum nomine Matris,
Excutit illa ruens geminis oppressa tyrannis
Numine fulta iugum subito; terit imò superbos
Hostes, & tetrum delet vel nomen amarum.
Sic Herulos abolet, Geticumq. subinde furorem.
Tum premere excelsam meditatur Nata parentem.
Sed Numen, quo læta micat velut altrr Olympus,
Et Christi solium, nutu, nictuq. repressit
Omnipotens Thraces; sacra vt vestigia Matris
Lamberet, aut rueret Soboles ingrata reluctans.
Numinis imperio tandem diffusa per orbem
Roma viget; terræ reparat quoq. sceptra Quiritum.
Nutu quin sacro circum itala Regna tuetur;
Atque hostes arcet ruituros Numinis ictu;
Si forte irrumpant, Turcas, Maurosq. Scythasq.
Germanosque iubet sua iam deferre trophæa.
Cessit sic Christo Mater; sed Nata profundis
Manibus, & Stygijs vmbris, orcique labori,
Christi hosti, Ismaeli atro, Gog, forte Magogo.
Secula dena fluunt post diruta culmina matris
Imperij; Scythio donec iactata furore
Nata iacet, cum quinta iterum conuertitur ætas.
Indoluit Mater Natæ gemebunda laborem,

Tot proceres inter confosso principe stratos;
Relliquias sceptri Augusti, æui labe peresas;
Tot querulas voces, tot funera, diruta tecta,
f. Antiqui imperij, terras velut ætheris vlnis,
Legibus atq. armis complexi robore, mente
Tot retro seclis, cælo monumenta ruentis;
Direptas gazas, temerataq. templa, decore,
Atq. sinu vasto referant quæ sidera cæli;
Aulam protritam ferali calce Scytharum;
Hauserat vnde orbis sacrarum oracula legum.
Horrida spectra Stygis collustrant mœnia circum,
Tecta, vias iam læta omni spectamine mortis.
Imperij funus, Scythio simul orbe sepulchro
Manibus infosso tetris, Stygioq. barathro.
En perit eous; Mater nisi sacra superstes
Occiduos seruet, sed Numine freta, salutis
Spes quoq. nulla orbi, nec pars vitæ vlla supersit.
Quin Natam barathro excierat fulgoris ad auras
Augustas iterum Omnipotens à Numine summo,
Voce tonans simili, nihilo qua prodijt orbis;
Nata nisi excors certaret tam dura parenti
Mente procax, auersa Deo, fideiq. rebellis.
39 Irritus hinc labor omnis, & agmina sacra sub alto
Frustra coguntur labaro crucis, vndiq. classis
Instruitur frustra Romanæ lege tiaræ.
Annuit haud Numen votis, iustusque resistit;
Cara licet Mater, pia nec non vota Tonanti
Grata micent semper Natæ meditata salutem.
Alter, & inde Pius magis est, qui & Nomine præsul;
Obserat exitio tamen alto crimina Thracum,
Dura quidem duro, donec flectantur iniqui.

Occi-

Occiduos satis est Romæ sibi sistere ab axe
Summo, siue italos, vndas seu forsan ad istri
Pannonios acie immani, vel classe lacessat
Trux Scytha. quin nutu prohibet, paruaque coercet
Sæpe manus, unditq. potens à Numine terror.
Strauit Calistus iam rerum, vrbisq. potitum
Eoæ, sæuum hostem mox ad mœnia Tauri
Romanus præsul, ter vix à Thrace subacto
Sole tecurrente obliqui axis signa sub astris,
Ceu tonitru solo, bombo, cæliq. ruina,
Numinis ore tonans, disiecto atque orbe fragore;
Tertius ille quidem, qui hoc nomine præfuit aris.
Obstupuit Siren Scythio correpta labore;
Italiæ & cladem superesse Hydruntis ab oris.
Carmine nec poterat melico mulcere tyrannum;
Certare aut armis paribus, spe nempe salutis.
Auræ at propugnant Italæ; vis arcet Olympi;
Itala Romanum cęlum sua regna tuetur.
Sic gemini vates vno sunt ore profati
Fatidico, à Paula Franciscus Diuus, & alter
Ortus Picenus; sed tunc Sirenis amœnæ
Incola, Francisci, Alterius suauissima proles
Matri Iacobus ab aluo infans qui oracula fudit
Scilicet Immensi nutu trudenda Scytharum
Finibus Italiæ mox agmina dira, nec oris
Sidere posse pijs hilaris testatur vterq.
Nam Romæ custos debetur Numen ab ara
Ipsius vt solio, inde italis felicibus auris.
Sed Siren propior, sacri vectigal honoris
Quæ Romæ pendit, vallatur Numine circum.
Spectauit tandem sacræ miracula Romæ
Naupactus, fususq. sinus, bimarisq. Corinthus;

Imperat vt ventis Pia vox;procul inde Quirini
Præſul ab Arce tonat;crucis atq.euoluitur atris
Fluctibus expoſitum labarum, tum flatibus orci;
Et Scythiam claſſem omnipotens demergit Auerno.
Vrbs ò cæli inſtar,cuius tot templa coruſcant
Aſtra Dei;ſol ſed micat alta Chriſtus ab Ara;
40 Semper vbi æternæ lucis ſine labe Serena
Gaudia funduntur,detruſa nocte ſub orcum.
Et procul vmbra fugit,nubes procul vndiq.pellit;
Diſijcit ac circum ſemper feſtiua procellas.
Huic cælo inſiſtit Numen,ciet vrbis & orbes
Omnipotens dextra æthereos;regit æquora,terras,
Afflat & æthereis auris,vitæque beatæ
Vndiq.ab vrbe orbem quæ prænitet inſtar Olympi.
Torquent en ſuperi nitidis ſub Numine ſummo
Concitis auris æterna illa agmina lucis.
Et Romæ cuſtos princeps celebratur,opima
Qui ſpolia erectis retulit tot de hoſte trophæis.
Roma ſuo gyro ſolem conuertit,& aſtra,
Ac iubar immenſum,Chriſti lucemq. diei.
Quo ciet, huc vergit;rapit vnde,heu,demigrat,orco
Obductis,preſſiſq. diu altæ noctis ab oris.
41 Nam Nicolaus,numerant quem nomine quintum,
Romanus præſul ſic Numinis ore minatur
Thracibus infenſis fidei,ſemperq.proteruis:
Turcarum tandem fœdo iam calce terendos
Mox ipſos,vix ſol dum luſtri ſigna recurrat;
Romanæ niſi parerent pro Numine ſedi,
Et fidei,quàm Roma docet,ſe ſponte vouerent.
Hæc fatur præſul,iubet at Deus ipſe migrare
Sedibus à Graijs ſolis iubar:heu,ruit illicò
Atra Erebi nox,& Scythius furor irruit omnis.

Occidit hinc Christi iubar;& Crucis alta trophæa,
Romanum eoum labarum,nomenq.Quiritum.
Quo tum iam properet? Quibus aut emergat ab oris?
42 Italus ipse rapit, Romæ sed lege tonantis.
Torquet ad occiduos,Indis vt surgat eous
Sol Christus,Magna vnius sed Liguris arte.
Scilicet iste ferens Christum deduxit ad indos
Arcano insignis Christophorus,inde beato
Nomine;necnon à sancto album stemma columbi
Flamine sortitus,cuius iam nauiget auris.
Hic sacer,& Magnus Phæton auriga paterni
Currus,luce nouus lustrauit strenuus oras.
Haud sacræ,lucisq. viæ hic ignarus honorem
Gessit;nec terras vrens,aut sidera cæli
E curru Eridani præceps excussus in vndas
Fulminis omnipotente ruit velut impius ictu;
Sed cælo rutilans fidei,æternæq.salutis
Nauigat occiduas primus simul æquoris vndas
Litora ad ignota immensi,vastique profundi;
Tam procul à nostris oris;vbi senserit auras
Indicium ignotæ occiduæ trans æquora terræ.
Temperat ignem vndis; pelago vehit æthera, solem;
Suaue vt tellus,quin cælum ipsum flagret ab igni,
Sed Christi solis,summæ certæq. salutis;
Vtraq. seu tellus,noua tot quæ condita sæclis
Nunc cæli pelago vecti referatur honore;
Et nouus Indorum celebratur dissitus orbis
Consilio superum,diuina atq.arte retectus;
Et genere humano primum olim culta,fideq.
Iam Christi cælum;currum vnde auriga Columbus
Fulgoris superi cæcos deuexit ad indos.
Sic cælum & tellus flagrant Phætontis ab arte

Sua-

Suaue tamen miris cumulata à Numine donis.
Orbi quid maius simili tandem orbe retecto;
Quem sibi iam cælo cælum similiq.nitore
Effingat diues,signis distinguat ab astris?
Nec cæcis oris obductis Manibus atris
Sole orto,atq.vltro,Maiora his gaudia surgant;
Et subito rutilæ migrarunt sidera cæli.
Hinc ergo Ligures forment sibi nomen honoris
Phætontis,socijq.obliti alteq.ruinæ.
43 Cur tamem has oras Italus scrutatur ibero;
Vltimus occiduis qui tam procul incubat vndis?
Exegit Mauros tandem post secula Iberus
Finibus Hispanis octo,belloq. decenni
Bætica regna quidem pugnans subtraxit Anerno,
Inuictæ antiquæ fidei,belliq.laboris
Perpetui,hinc sacro constantis robore mentis,
Atq.piæ laudis tot seclis pręmia victor
Rettulit eiectis Mauris excelsa trophæa.
Tunc patriæ clarum nomen strato hoste decorum:
Tunc primum erectū generi sceptrum vndiq.Iberū;
Extera cum semper post Pœnos,atq.Quirites
Iura ibi gens dederit, Geta,Vandalus, acer Alanus,
Flauus & ipse Sueuus;sed cessere Getarum
Vni post Romam sceptro;tum Maurus ademit.
Nunc primum recipit post secula plurima sceptrum
Altricis terræ indigena alto à nomine Christi
Prænitidum,diuæ fidei tam diues honore.
Adijcit imo Deus pelago tam dissita regna;
Sed quæ prospectent primum trans æquora vasta
Vltimam ad Hesperiam immenso discreta profundo,
Extremos Indos ad Manes orbe repostos.
Surgere sed superas fas est hos lucis ad auras,
Cæ-

Cælesti excitos tonitru, radijsq. retectos
Solis; vt obtutus propior penetraret iberus.
44 Sol Italus Mundo fulget: nam barbarus inde
Virtutem, & mores didicit; nunc differit arte
Iam Latia, aut Graia reserata luce Latina.
Iura sed hinc hausit, Graius primordia quanquam
Exhibuit prior: excelsum nam culmen honoris
Romanum est gemini iuris, ciuilis, & Aræ.
Prænituit tandem Graius tot secula sceptro
Orbi Romano, iactat quod Thracia Nomen.
Par vtinam virtus seruasset tam inclyta regna.
Cappadoces tandem, Colchi, Pontiq. Trapezus
Post Graium, ac Thracem, post axis sceptra borei,
Sumere certarunt Romanum nomen anheli.
Nec Macedo tantum, victor licet orbis, Achiuis
Profuit imperio, post quantum ascita Quiritum
Gloria ab vrbe noua, Thracis quando appulit oris;
Diffusi vnius sceptri si tempora spectes.
Nam subito Macedo, belliq. furore diremit.
Occidui vero, quos barbara sæua procella
Romano rapuit trito ciuilibus armis,
Offusis tenebris iacuerunt vndiq. tristes
Secula plura quidem, prærepta luce Quiritum,
Sermone horrisono, ignauis & legibus acti.
Vix memores Latij dulcissima verba sonabant
Solerti studio; vulgus corruperat omnes
Turbine ab immani Latij sermonis honores;
Barbarus omnigenus dum perflat ab axe boreo.
Et tamen à Latio hauserunt, quæ polluit hostis
Vocibus absurdis temerans, sua signa decoris,
Queis mentem insinuent præsertim Gallus, Iberus.
Nec dare iura satis, reuocarunt prisca Quiritum.

Hæc

Hæc minor eſt Latij labentis gloria: maior
Nititur æterno, conſtans nec labitur vnquam.
Illa nitet diues tellus, quæ prænitet orbi
Imperio genitrix Heroum, iuris origo.
Hæc cæli eſt ſplendor; Latium dum fulget Olympus.
Nam rutilat circum ſummo ipſo à Numine ſole;
Quà Chriſtus Romæ eſt fulgor, ſceptrum ipſe, corona,
Imperium ſine fine, ſibi quod ſubijcit aſtra:
Orbi nec niſi Romano præfulget ab axe.
Italus hinc ſuperas educit Regna ſub auras
Manibus e cæcis, Romæ iam lucis Olympi
Aethereis radijs, afflatus Nûmine Diuus;
Vt Chriſtum ſolem cieat, fideiq. ſalutis
Exortum iubar æternæ; tum proferat Indis.
45 Exijt ille orbis Romæ, nec ſurgit Ibero;
Cui ſolum, vt Romæ ſubmittat, creditus exit.
46 Sextus Alexander Romanus præſul, iberus
Sed genere, & cunis, natali denique tecto,
Italiæ à ſacro ſolio dum munere Chriſtum
Ore tonante refert; dextraq. vel aſtra recludit
Clauibus æthereis, vel iuſtus condit iniquis,
Obductis orci tenebris, quos mergat Auerno;
Ille quidem cælum dextra omnipotente rotauit,
Chriſtum virtutum ſolem, pietatis & aſtra;
Numine quæ à ſummo rutilant; conuertit ad Indos
Romano complexus cælo, ac lucis honore.
47 Iuſſit & Hiſpanum ſub ſe vno Atlante perenni
Tanto humores oneri ſubmittere, ſuaue rotandis
Ad Manes aſtris, torquendo atque acriter axi,
Alcidem ſacrum, Atlantis ſed robore fultum;
Mentibus vt Chriſtum præconum voce ſacrorum,
Inde polum, ſoliſq. iubar, faciemq. diei
Aeter-

Aeternæ pius vt propior Rex proferat Indis;
Munere quo Regna Indorum nanciſcitur æquus:
Nempe crucis,legiſq. ſacræ temerare profanus
Ignauusque Audet Rex Indus; claſſe coercet
Hiſpanus mox,Regna ſuo ſub iure reponit.
Tum ſimul eoos Indos,ſimiliq.labore
Luſitana potens claſſis,trans æquora vecto
Sole Deo luſtrat Chriſto,multoſq.ſubegit
Hinc domitrix populos,nigros penetrauit ad Afros.
Poſt ſextum At Chriſti hoc felix numerabitur æuum
Occiduis Apibus Chriſti quod vertitur Indis.

VRBANOSIRIDOS LIBER NONVS.

ARGVMENTVM.

Præripitur generis sceleri mactantis Osirim
Israel, licet ille stygi deuotus, & orco
Spectra colens, Solyma deserta Numinis Ara,
Sedibus exigitur patrijs; festinet vt Indus
Surgere ab occiduis examen Nectaris oris
Christi Apis, infensũ quãdo genus omne va-
Et cęlo & terris inuisũ, Numinis hostis (gatur,
Sedibus exceptus nullis iam cęcus oberrat.

EXCERPTA LIBRI NONI.

1 *Hristi gloria ciet æthera, nouos educit orbes, hostium implacabilium sedes mergit & orco.*

2 *Poenus olim primus gentium Indorum occiduas plagas aperuit teste Arist. de mirabil. audit. Mox tamen Poenorum senatusconsulto prohibitum iter, ne Libya omnis illuc*

ad

Digitized by Google

ad latissimas, maximeque amoenas, vt fama percrebuerat, oras deserta patria sede difflueret.

3 Omnino sedenim mortalium primus, qua sapientia cunctis praestabat, Salomō classem illuc ad asportandos inde thesauros, aurum, argentum, gemmasq. direxit; triennium quae aequora verrens profundas penetrare oras toto orbe discretas consueuit. Paralip. 2 cap. 9.

4 Iosaphat Rex tum Salomonem imitatus nauigationem restituit, sed Deo foedus impij Israel Regis auersante, naufragam. 2. Paralip. 20.

5 Tunc plaga illa nullis populis culta videtur, nempe quam nec adhuc quisquam adierit.

6 Tota circum alluitur mari; ni forsan, vt ferunt, angusto isthmo Scythię Amarica cohaeret, desertae illi vbi Tatarus horret.

7 Huc creditur ex parte abductus Israel clade Assyria penetrasse tandem trans montes Medorum, & Persarum; vbi ad desertae Scythiae cautes, & horrida tesqua deflexerint. Nam pars ibi ad Stygias oras consedit. vnde & Tatarus erupit immanis quarto supra seculo pars suspicio est, in nouum orbem isthmo Scythiae iūctum arcto migrauit, ac propagata posteritate late diffusa illas oras compleuit. Genebrar in chronogra. lib. 1. vbi de Israel regno pag. 162. & colligi non nihil potest ex 4. Esdrae 13.

8 Horrore à Scythia ad amoenas Americae sedes se-

positas, & Israeli supero consilio paratas qualis immigratio?

9 *Tatarus futurus Magog sub Antichristo.*

10 *Eruta antiqua sepulchra, hebraea quibus incisa nota antiquissima in insulis S. Michaelis ad nouum orbem spectantibus hanc gentem illuc immigrasse abunde testantur. Genebr. ibid. ex Teueto lib. 23. cosmogr. c. 7.*

11 *Inde clausae gentis nomen, scilicet pene vndique ponto.*

12 *Tam procul gens oberrans & seposita quantum à fide aberrauerit, quae olim Solymum prope templum Stygio cultu iugi exitium sibi promeruit.*

13 *Premitur orci immani iugo; vt proprium cogatur furentibus Lamijs ad nefandas aras propinare cruorem.*

14 *Quam placidus, & felicitate quanta redundet diuinus cultus, ab orci, Eumenidumque tetra tyrannide?*

15 *Solis, tenebrarumque, vmbraeque praerepto sole comparatio.*

16 *Contra Deus Ambrosia pluit Hebrais: & nunc se nobis apponit diua conuiuia, quae illa ipsa Hebraeorum Ambrosia referebat.*

17 *Iussit ipse quidem, sed ludens, vnicam vt prolem Isaacum pater Abraham immolaret; sed prohibito ictu proprium immensum filium, Christum Domi-*

num

num humano pro genere reparando ad crucis Arā immolandum firma lege rependit, quem Isaacūs ipse immolari iussus referebat.

18 *Inde ingratus Israel Deo felicitati auersus, & orcum enixe sectatus exitio patrijs e sedibus abducitur, & ad inhospita tesqua raptatur.*

19 *Felicitas sed enim Deus miseratur adhuc America sede parata; vbi tandem* Christum *ab eois excipiant vndis. Sistit at prius Euphratem tranantibus. Praereptam denique gentem in* Christum *Bello, quo gens Hebraea ad mundi exciduum vsq. seu prope iactatur Deum ausa necare, fidei prouentibus in nouo orbe maturat. Sic sūmo seruatur Osiri, examina vt inter Apum* Osiris *ex viscere properet Israel iā Indus efferuere.*

20 *Sacra publica* Rei *ad summi prope Osiris ortūm, ac diuas reparatas Apes, nutātes inter cardines fide, inde & varijs iactata procellis, Deo vlciscente suū neglectum interea cultum, tetrisq. Manibus erectis Aris; sed expectati summi Osiris spe subinde etiam semper restituta alta deducitur series opportune, vt Apum reparatio, & Christi Osiris gloria illustrius emicent.*

21 *Israel sēper impius ab impijs Regibus. Genus Dauid alterno incedit gressu fasto, nefasto.*

22 *Quatuor sed postremi Reges impietate perenni exitium attulere.*

Inde

23 *Inde .n. quadrigemina, ab Euphrate, & Babylone procella ad excidium vsq. Vrbis & Aræ, abductique generis seruitutem.*

24 *Interea sed enim Deus ob spem veri expectati Osiris miseratur & Erigit.*

25 *Assyrius mitior habet sacrum genus: quin ad Numinis arcana deducitur.*

26 *Indulget Persa, ac tandem patriam restituit sedem Vrbem, & templum.*

27 *Procumbit ad Iaddi Pontificis pedes illicò infensus alioquin generi Alexander . sed mox in Pontificis cultu Numine recognito beneuolentissime complectitur.*

28 *Cessit inde sacrum genus Ægypto; mox Syriæ. Interea Aegyptus sæuit primum: tum Philadelphus præsertim gentem excolit, & templum muneribus decorat. Tandem diua arcana Græce reddenda curauit duobus & septuaginta ascitis e sacro genere interpretibus, afflatis imo Numine vatibus.*

29 *Tunc gentibus Deo Duce, ad Osiris nectar, atque paranda aluearia iter late munitum: Sed & prius mira prouidentia Sibyllarum oraculis; sacri vt vates Abrahæ generi præluxere.*

30 *Hebdamades septuaginta Danielis vaticinio celebres ver Christo proximũ aperuere beatissimum, sacro genere nunquam posthac ad Idola diffluente; vt superioribus nouem seculis frequens, vel Mose*

sub

Digitized by Google

sub ipso Duce; stygias inter umbras miserrime oberrauerat. Inde & sæpe ethnico iugo, Deo vindice, preßum. Mox tamen ubi Deo adhæsit orco emergens eiusdem Numinis dextra hostem excutiens profligabat, inuictis illi Ducibus à Deo repente excitis Othoniele, Aiodo, Debora Heroina, Gedeone, alijsque ad fortitudinis culmen usque & miracula Samsonem. Post Heli verò, sub Samuele vate Saulum primum Regem susceperunt, subinde & Dauidis genus Saulo repulso, inclytum, unde & summus erat Osiris Christus Mundo æternum iubar, & Apum Salus ac Nectaris felicitas uberrima tandem oriturus.

31 *At clade Assyria Isacidum genus in Dei religione firmatur, ut & pro Dei cultu stupente mundo, atq. orco, primum Christi iam vere tepente, Antiocho hoste exagitante vitam profundere non dubitarit omni cruciatus acerbitate superata, pueris & imbecilli fœmina de hoste, deque Styge, æterna gloria triumphantibus, surgentis veluti Christi triumphi primordijs, cæli, terræque æterno imperio potituri.*

32 *Hæc prima Christi Regis agmina præeunt. Medius graditur tropheis undique Rex insessus. Sequuntur agmina pro Christi nomine innumera Martyrum, Apumq. proprio cruore, diuo nectare redundantium.*

Crux

33 *Crux iter ad superos: nempe amoris ditissima Area, cuncta pro Numine & vitam ipsam pessundantis.*

34 *Annæ ac liberorum septem de Antiocho hoste triumphus.*

35 *Inde restitutum templum primo ditiori quàquam mole, & sacra Gaza, Salomon quod extruxerat felici æuo, cœpit virtutis gloria ad exceptum vsque gloriæ culmen Christum Numen longe prænitere.*

36 *Arca quidem sacri montis illata specubus, Ieremia Duce ex diuino responso sub Babylonica procella 2. Machab. 2. nunquam inde recepta posteriori templo defuit. Inde & diuina oracula, ac Numinis defuit præsentia ad Propitiatorium, vnde oracula funderet. Intercidit etiam hinc vatum certa series: nec rutilant deinceps arcanæ gemmæ Vrim, & Thummim à Pontificis pectorali insolito fulgore, quæ tacita edebant olim oracula. Consule Genebrar. Chronogra lib. 2 pag. 190. & 191. Propinquantis tamen spes Osiris Christi supplet, quin superat omnia.*

37 *Sed hunc propinquãtem BathKol oracula exili & pueri voce in aures collectæ multitudinis resonante subinde interim edita referebant. Genebr. huius oraculi eodem loco meminit.*

38 *Hinc etiam rutilant Assamonæa trophæa. nec unquam Isacidum genus aut magis pressum, Religione*

ne ipsa orci iactata procellis, aut virtute illustrius extitit.

39 *Propinquantem Styx præsentit Osirim inde nititur Mosem expungere, legemque Christo grauidam Osiride; illi vt obstruat altum iter iamiam propinquanti.*

40 *Assamonæa belli gloria terrarum imperijs longe maior gentiumque triumphis pro cælo & Numine depugnatium Ducum strenuorum.*

41 *Iudæ Trophæa,*

42 *Antiochi hostis Deo vindice immane exitium. Mox etiam eius Stirps inuisa Numini concidit.*

43 Iudas *Demetrio de Rege triumphans Numinis inter trophæa, trophæum & ipse occumbens excitatur æternum gloria, virtute, immenso laborum Numine præmio; cui sacræ legis athleta viuat æternus.*

44 *Ionathas frater* Iudæ *fratris accedit gloriæ: Solymã recipit, hostis Demetrij patris bis copias profligat, pace potens potitur suis qui capti, quaue rapta, receptis.*

45 *Ab* Alexandro, *impij licet* Antiochi *fuerit habita proles, Ionathæ dum tamen ope indiget ad hostem Demetrium debellandum, Cocco iste, & aurea decoratur vltro corona. Quin Aræ, sacra delata stola præficitur Dux idem, summusq. sacerdos* 1. *Mach.*

10. *scilicet diuino consilio, & Arcana Numinis prouidentia; vt vtraq dignitas, dum Assamonæo à genere tandem coit Regio vna & Leuino, recta ad Christum deducant sceptri culmina Pontificis iam Regis æterni, materna origine ab* Iuda, *cum fœdere Leui.*

46 *Mox Ionathas Apollonium fundit Alterius Demetrij, seu Nicanoris; primo qui Sotere Demetrio Satus, Ducem, grata mente propugnans Alexandri pro nomine* Regis. *Demetrius sed enim Aegypto fretus Alexandrum proterit, Syriæ rerumque potitur.*

47 *Cor Regis in manu Dei; qui vel solem à perenni itinere retroagit, ac sistit. Debellant Syriæ Reges sacrum genus, &* Dei *summi cultum exturbare laborant. Sed emicat hinc* Diuæ *prolis fides, virtus æthe-rea pessundat & orcum. Mox ipse admiratur hostis, concelebrat, pia munera confert in sacrum genus, eiusq. strenuos* Duces. *Coccum defert, fulgentemque coronam præsertim alias generi sacro infensus* Demetrius *Soter, arma dum pauet Solyma, ijsque studet allectis sua potius Regna tueri. Sed & Alexander contra ad se allicere certat, alijque deinceps; vt medios inter hostes sacrum genus à Numine culto dominetur, quousq. alter* Demetrius *Solymos immunes, sui ceu iuris omnino dimittit.*

48 *Hostis quin ruit, Syriæq. Regnum ciuili furore conteritur; & breui Tigrani primum cedit Armenio. mox Tigrane perdomito, sub iura Quiritum. Interea vero tandiu concussum sacrum Regnum Dei virtute restituitur, despecto cunctis genere tunc elato, diuo ceu fulmine, quo proterat hostes, feriatque dextra Tonantis.*

CARMEN

QVam præcox octauum eluxit fœtibus æuum
Tam miris grauidum, subitoque enititur orbes
Immensos Christo, fideique repente profundo
Emersos, alte tacitos Maioribus olim.
Nam si disponas exacte tempora, rerum
Euentusque pios, vel forte à Numinis ira
Tristes; sed nectar quibus, atque aluearia purget;
Depellit Latium nomen, sceptrumq; reuellit
Septimus anfractus, geminat qui secla sub æuo,
Baldino generi; & recipit Thrax callidus vrbem
Eoi imperij sedem; iactatur at ille
Turbine mox Scythio, diris crebrisq. procellis;
Turcarum erecto sceptro, quod sæpe minatur
Thracibus exitium, donec prosterneret æuo
Imperium octauo, deleto iure Quiritum.
Octaui sed enim auspicijs tam tristibus omen
Fas potius deflere; Scythæ cum nomine Turcæ
Romanum perimunt nomen, post secla superstes
Vndena, & supra translato à culmine Romæ.
Inde rotata Dei nutu fulsere profundis
Manibus, atque Indis astra, & sol Christus obortus;
Atque noui emersere orbes pro funere Thracis;
Vt semper Christi fundatur gloria nullis
Viribus humanis sceptri suffulta, vel armis.
Nam potior terit ipsa hostes, ciet æthera, sistit;
Erigit ipsa nouos orbes, mergitq; profundo
Antiquos; populi fidei si forte procaci
Infensi oblatrent ore, auersique resistant;
Romanum aut fugiant cælum atra mente subire;
Romani aut solis radios, iubar atq; salutis

Ex-

Excipere immani renuant à nocte furentes:
Iam vitæ florum,& cæleſtis Nectaris hoſtes.
Appulit his oris quondam,dum nauigat æquor
2 Immenſum Pœnus,cui maximus incubat Atlas;
Telluriſq.ſinum miratur,& aſtra ſerena.
Spectabat circum montes,colleſq.ſmaragdis,
Et campos nitidos diſtinctos ordine miro
Omnigenis gemmis,referant quas vndiq.flores.
Aemula ſed viſa eſt aſtrorum ibi nobilis arbor
Inſigni forma,ſublimibus ardua ramis.
Et terræ arridens cælum fundebat amœnas
Vitæ delicias,auras ſemperq. ſalubres.
Fluxerat en Libya omnis ad hæc tum Regna beata,
Sedibus antiquis lictis, niſi lege ſeuera
Abſceſſu antiqui patres Carthaginis altæ
Supplicio extremo prohiberent protinus Afros.
Hinc iterum nouus ille orbis commercia fugit.
3 Sed Salomon primus,qua res callebat,& orbis
Omnigenum poſitum perfuſus lucis honore
Aethereæ mentis,reſerata vt cuncta paterent;
Hoc etiam monſtrauit iter,docuitq. profundas
Inſtructa claſſe nautas appellere ad oras,
Orbis tam arcani theſauris inde reuectis,
Auro,argento,tot vario gemmiſq.nitore;
Paruaim & hoc eſt obrizum quod dicitur aurum,
Hebręis Peruana forte ab origine vectum.
Nauigat hæc claſſis pelagum ter circiter annos.
Hinc *Luſitanam* ſupra,licet iſta remotis
Sole ſub occiduo poſitis nunc ſoluat ab oris;
Anno vel ſeſqui pontum quæ nauigat *Indum*.
4 Ioſaphat huc etiam claſſem direxit,iniquo
Fœdere ſed iunctus Regi naufragia fecit.
5 Tunc vero populis,tectiſq.carebat inanis

Im-

Indorum occiduus tractus; diffunditur ille
Immensis quanquam spatijs nouus orbis amœnus?
6 Vndique nam vasto surgit velut Insula ponto;
Ni forte angusto Scythiæ ceu ponte cohęret,
Illi desertæ priscis, vbi Tartarus horret
Nunc orco propior; cuius quoq. nomine gaudet.
Prodijt inde ferus nuper, stagnauit & orbem
Funere crudelis, fuso cladisq cruore.
Secula vix quatuor gentis conuersa feruntur
Tam tetræ audito Stygis altæ à nomine sæuo.
7 Creditur hæc quondã migrasse in monstra profundo
Crimine, mente, situ, rictu vicina barathro,
Hęu genus Isacidum; sed quod noua Regna dirẽptũ
Constituit Solymo à sceptro, templiq. decore,
Israel Regnum, tribubus quod mente profanis
Constabat denis, vitulosque colebat in auro.
Inde Deo inuisum Assyrijs dispergitur armis
Ter, Solymis citius, quibus impia sceptrá manebant
Tunc, nempe intercepta Pijs, protectaque templo.
Trans Medos, Persasq. migrant, iuga cellsaque tristes
Abducti Isacidæ neglecti Numinis ira.
Emensique iter immensum penetrare laborant
Ter senis incerti errantes mensibus orci
Lethæis vicina vmbris arentia tesqua;
Olim vbi nunquam ausus mortalis degere quisquam.
Asereth est nomen; prodibit & vnde Magogusi
Immani vt cælo certet, Stygioq. furore.
Pars tamen, alta est suspicio, digressa per arctas
Hinc terrę fauces lętas euasit ad oras
Auriferas, celebresque noui nunc nomine mundi.
8 Quę rerum facies Stygijs e cautibus illicò,
Eductis Erebique plagis spem præter Olympo
Ad campos hilares felici agrosq. feraces?

Nam

Nam nouus emersit caris e sedibus orbis
Abducto populo, horrentes sed mortis ad vmbras;
Et tamen inde licet tam blandas repere ad auras.
Qualis ab hyberno cælo mox aureus exit
Veris suaue decor; post nubila & ęthera pandit
Luce serena, procellas ar.cet, & ęquora mulcet.
Soluitur acris hyems, nix grando, nimbus, & imber,
Ac sęuus boreas, labor omnis vere beatos
Vertitur in terrę flores, & gaudia cęli.
Hispida telluris facies se vertit in omnes
Delicias; subitoque virens stellata renidet.
Et pauper natura rigens mox diues & vber
Affluit omnigenis donis cumulata superne.
Talis trans montes Medos, Euphratis ad undas
Isacidum generi abducto labor omnis acerbo
Ingruit a cęlo primum, telluris & atrę
Difficili, regidoq. sinu; mox veris ad auras
Euadit lętas arcano tramite ductum.
Pergere sed tędet quosdam, pigriq. sub orco
Decumbunt, sęua lęti sed prole futura.
9 Tartarus hinc prodit furor, orbis & alta procella;
Imperio erumpet Stygio Christi vnde superbus
Ille hostis tandem secli prope funera tristis.
Pars migrat, & lętas aperit felicior oras
Auersas nostris, & regna ingentia condunt
Messica pręsertim, Peruanaque prole feraci.
10 Eruta namque ferunt ibi prisca sepulchra sub antris
Structa, olim Hebręis signis incisa vetustis.
11 Hos clausos liceat dictos velut vndique ponto
Aut prope Iudęos, fama vt percrebuit olim;
Seu perijsse putent iactatos vsq. profundos
Ad Manes, orbemq. nouum tot secla repostum.
12 At Solymam prope, templũ vbi, & alti Numinis Ara

Relligionis honos cultumq.fidemq.monebant,
Arcebantq.Deos Stygios Miracula,vates
Iam patrias inter leges, sedesq.paratas
Robore non generis,sed munere Numinis vno
Nascenti proli; ignaui coluere procaci
Fronte Deos orci,vitulos & monstra barathri
Neglectis superis immensi Numinis auris.
Quid procul abducti,gens impia, dura, rebellis,
Crimine pressa suo,tenebrisq. obducta profundis,
Inde eiecta, Deo inuisa atque infensa salutis
Sedibus antiquæ,profugo iam calce vagantes
Impingunt dum sæpe diu;mundoq.dirempti
Iam toto à Solymis oris temploq. recedunt,
Orbe nouo clausi,pelago circum vndiq.fuso,
Aut aditu incerto Scythio sub turbine cæco,
Horror vbi ad Manes vestigia delet iniquus?
Innumeris libent vmbris,miserique cruorem
Sæpe suum,profusa vita vtraq. propinent.
13 Acrius Isacidum generi quin atra laborat
Tam procul à patrijs oris illudere cæco;
Arctius & vario,a spreto Styx Numine, pressum
Crimine,deceptum vano sibi subdere cultu.
Imperat humano aras exundare cruore,
Atque sibi Lanienas templa,Arasq. dicari.
Non vbi iam pecudes iugulentur,dira sed orcō
Dextra sacerdotis,Lanio est sceleratus Auerni;
Immolet humanum genus, ipsam imo; ætheris auram
Excelsam mentem,prolem seu Numinis altam,
Ac nitidum radium,tenebris quem mergit iniquis
Aeternæ noctis sub tartara lumine cassa.
Agmina tetra strui quin sæpe oracula,bellum
Cum premeret nullum, Stygium nisi & hostis amari,
Cui templum laniena placet,fusa ore iubebant

Im-

Immani Lanionum horrenda à clade sacrorum.
Esuriunt,sitiuntq.cohors numerosa Deorum,
Tot superi,quibus esca artus,cruor vnus amoenus,
Nectareas supra humanus gratissimus vndas.
Sic Reges,Populosq.orci tunc lege monebant:
Conuiuium Dijs Conflictu,lautumq.parate;
Reges iam praeeant pincernae;victima,miles,
Atq.dapes,cyathus,dapiferq. sequatur opimus.
Ara patet campus,configite:Numina circum
Accumbunt,nunc Ambrosia vescuntur,& vndas
Nectareas potant:felices mente migrate
Nunc hilari,esca Deum, potusq.in Numina virae.
Mors est aeternae vobis nunc Ianua lucis;
Ictus sunt radij;gladius velut inserit auras
Aethereas;vobis sedes nunc Astra parantur.
Sic miseri certant properare ad Limina luctus,
Ad Manes tetros,ad Regna profunda laborum.
Insuper & captos bello trux immolat Ara,
Vt campi & templi satientur funere Manes.
Se quoque Lanceolae ferit ictu saepe sacerdos,
Vt Stygiam sedare sitim,immanemq. Deorum
Interea possit proprio fortasse cruore.
Quam felix Numen luctu,quod pascitur vno.
Quam cara est soboles,cuius sic funere gaudet
Solenni ritu, quo iam mactetur ad Aras.
Infelix placidi cultum qui Numinis horret;
14 Immensus quod flagrat amor,diuesq.bonorum
Fons manat felici aeterno nectare mentis;
Et mortem sectans diuino fucat honore.
Nam Deus omnipotens est rerum dulcis origo,
Meta beata,quibus decus est, & gloria tanto
Parere autori,imperio semperq.cieri
Principij tandem,ad quod certa lege recurrant.

Eumenides verò auersis ab origine semper
Mentibus, immani studio frustraque laborant
Principio à summo, metaq. auertere cuncta;
Subdere siue sibi nihili mergenda tenebris.
Qualis sol rutilus terras simul ornat & æquor
Cæli vel trabea, qua sidera luce corusceni;
Gaudia & à radijs rerum ceu gloria fundit.
Atris præreptus tamen imo nubibus orbi
En radios retrahit, conduntur cuncta sub vmbris;
Mœror & à tenebris circum premit æquora, terras.
Sol rerum est Numen, quas vita & nomine rerum
Ceu nitidis radijs diues perfundit origo;
Et metæ subiecta Deo sunt cuncta beata.
Nam Deus est vita omnis, felix quæ satis vna
Ipsa sibi cumulata bonis simul omnibus, vnde
Omnibus & decor, & vitæ lux surgit eoa.
At subiecta quidem nullo felicibus auris
Obijce, iam vitam libant, carpuntq. beatam.
Abducta, auersa, en miseris obducta tenebris
Vel nihili, vel pœnis discruciata iacebunt
Amissæ lucis saltem, seu Numinis auræ.
Aer nam cæcus proprij ceu funeris vmbra
Delitet, & radios extinctos deflet inanis.
Cælum si fugiat; sol aut fortasse diurnam
Subducat lucem, tellus viduata profundis
Horrebit tenebris, nullis dein læta viretis.
Quid sine luce astrū? gemat inde vel altus Olympus,
Et folijs exuta arbor lugebit honorem
Nuda diu, nec recta ausit protendere ramos.
Quis luctus poterit lacrymis æquare laborem
Numinis amissi? Quæ viscera ferre dolorem?
In nihilum ruat vltro, nec mora, Numine cassa
Mens quæuis miseram vsqueadeo nec se ausa tueri.

Gau-

Gaudia nam Mors summo est nunquã infensa decori;
Et nihilo quicquid demersum diffugit auras
Vel tenues mentis;nihili licet atra penetrent,
Emicet à scelere,Heu,Numen quod præripit vnum.
Cur furor Eumenidum pro Numine Mõstra colãtur,
Diraque spectra Stygis;quibus est vel mitior orcus,
Et labor immanis Cocyto,mente superba
Aeternæ,immensæ luci certare parata?
Si furor est,cultum complebit funere tristis;
Araq. nec grata,immanis nisi clade redundet.
16 En pluit Isacidis tota miseratus eremo
Ambrosia Deus,& diuo illos pascit honore;
Vt cuperent quicquid saperet cibus ille palato,
Rore vno omnigenos cunctis subeunte sapores;
Numinis an summi instar quod bona cuncta patescit?
Nunc verò se vescum mensæ apponere gaudet
Ipse Deus superis reserata luce coruscum:
Interea hic aris panis sub imagine nobis
Conuiuis,simul & læti cratere Lyæi.
Ros tamen hunc panem referebat nobilis icon.
17 Iusserat at quondam fundi sibi montis ad Aram
Nati ipsa patris dextra,gladioq. cruorem
Isacidum generis Numen,licet vnica proles
Luderet Isacus genitori,Hem,dulcis Abrahæ;
Vnde propagandum sacrum genus omne teneret.
Lusit at ipse Deus voto contentus vtroque
Et patris & nati, iussis dum paret vterq.
Fronte hilari summo pro Numine mente parata
Post bona,vel Natum & propriam profundere vitam.
Laudat opus,probibetq. ictum;sed præmia Numen
Tot cumulat patri,ac Nato quot sanguine fuso
Penderet omnipotens mercedis nomine magna.
Sed prohibet cædem,impositam satis annuit aris

Prolem vnam excelsis, celebrat munusq. paratum
Vix mente;acceptum vt referat,lateq.rependat.
Rem,bona,omnino fecisti laude perenni,
Diuino ac dignam obtutu,seclisq.futuris
Tam celebrem Abrahame ipso me Numine diues.
Non vitula,aut tauris,tam cara prole sed vna;
Qua sola sacram meditaris fundere gentem;
Iussus fecisti mihi iam pater ipse sacerdos.
Parcere seu soboli, proprio seu forte labori
Numine neglecto,suaserunt commoda nulla.
Sed timor erudijt meus; ipse amor imo coegit
Calce pio vt tereres pro numine cuncta;nefasq.
Horreres summo Natos præferre parenti.
Fecisti veritus nomen,legemque supremam:
Factis vota meis tua diuis lancibus æquo.
Ipse ego summus amor,flagrantis culmen amoris,
Immensisq. meis factis tua vota rependam.
Parco tuæ soboli, æternum tibi præmia Natum
Dedo meum: is tibi sistet homo,cum Virgine sacra
Nepte tua satus humanum genus inferet astris.
Aeterno nec parco meo,pro labe tuorum,
Humani ac generis diuini iuris honori
Ipse ego tradam vltro perimendum funere tristi.
Verus ego:lux imo omnis certissima veri
Omnem obstringo fidem;quia tu mihi dedere prolem
Morte tuam,sacrumq. Aris imponere odorem
Induxisti animum; iugulo,gladioque superstes
Vibrasses ictum;humanum genus omne sacrabo
Vna prole tua,quæ eadem mihi nata perenni
Luce micat Deus idem,qui pater emico mente;
Oppetat vt mortem celsi huius montis ad Aram
Victima opima,salus vnde orbi æterna petatur.
Omnia sic tua fulgebit pia sidera proles;

Nec

Nec cadit; imo meę tandem tua læta resurgat
Funere tam tristi omni atra pro labe tuorum.
Numinis immensi tanta est clementia captum,
Humanum supra; nec par mens vlla celebret.
Nempe beata viget semper satis vndiq. vita
Vna sibi, & cunctis, quibus est vitę omnis origo,
Et formę; ac rerum campos sibi subijcit omnes
Virtuti immensę, omnipotens quę condere possit
Omnia tot spatijs, certoq. sub ordine fusis.
Felix imperium, felix quo vita potitur
Omnipotens rerum; nihil est sub pace beata
Triste vel angustum; circum sed gaudia plaudunt.
Crimina res turbant felici indicere bellum
Ausa Deo luci, Stygijsq. insurgere telis.
Tela sed in sontes immensę à robore vitę
Immotoque retrusa ruunt; Stygis agmina sternunt.
Lux neque tam felix gladio configitur vllo,
Aut timet ærumnas, tetros belliq. labores.
18 Se miserum laniat quicunq. est Numinis hostis:
Felici vitę quoniam vis nulla resistit.
Infensus solus miser est, & meta laborum.
Nec superest aliud felici à culmine tristi
Auersum sensu, miserum nisi funus Auerni.
19 Vincit sed Numen radijs felicibus orcum;
Et miseras tergit tenebras, & crimina delet.
Sic reuocat sontes Stygijs e faucibus; astris
Atq. potens infert ęterna luce beatos.
Isacidum genus Israel dum migrat in Indos,
Et Christum eois tandem suscepit ab undis,
Diuitias lucis, disiecta nocte profunda
Expertus celebrat, profert ac suaue canendas.
En sontes orco capti, Stygioq. Deorum
Eumenidum cultu, neglecto Numine, cęlo

Pel-

Pelluntur, patriç miseri felicibus oris,
Diuino cultu, sacris, & munere diuo
Sacro seruatis generi, rapiuntur atroci
Assyria dextra trans Medos, horrida circum
Tesqua ad inhospita, sola mortis imagine culta.
Sic plectit iustus iudex; miseratus at vltro
Euphratis sistit validas tranantibus vndas;
Præripit & pelago scelerum, post secula sena
Immani Christiq. neci; gens vnde sub vndis
Mersa iacet Stygijs; vix spes ad funera mundi
Cui superest, ad Christi cultum Emergat vt orco
Vltima progenies referens primordia patrum.
Interea verò Israel præreptus Osiri
Seruatur Christo immunis; maturet vt Indus
Inter Apes nectar sacras, Catchesia diua.
20 Nam geminus populus, geminoq. à Rege diremptus
Israel, Solymusq. vmbris libauit Auerni.
Sacrilego & Regum series fuit impia cultu
Vtraq. sed Solymis pietas caput extulit inter
Impia sceptra olim Regum virtute piorum:
Sępe idola terens templi instaurauit honorem
21 Aemulus Asa fuit Dauidis, Iosaphat Asæ,
Inclytus ac Natus, Roboæ post impia sceptra,
Inde & Abiæ. Mox iterum diuertit ad orcum
Dauidis genus, & binos tulit ordine Reges
Funestos tetris addictos Manibus vltro,
Natum Ochoziam tristi cum patre Ioramo.
Cuiu sed Mater sobolem delere laborat
Deinde furens Regis Nati post funera cari;
Seruaturq Ioas vnus, pius ille, superstes;
Dum regit infantem Regem, iuuenemq. sacerdos
Summus, & idem amitæ vir Regis Ioiada: functo
Hoc duce sacro tum pietas ruit omnis; & almi
Pontificis prolem ingratus post funera patris

Rex

Digitized by Google

Rex necat, atq. Dei vatem templum inter & Aram;
Sternere dum studet Idola, inclamatq. nefandum
Cocyti hunc cultum, Domini terretq. pauore.
Quem Christum meminisse putant cum ducit Abelo
Sanctorum à primo seriem pro lege cruore
Fuso ad Zachariam hunc extremum nomine vatem.
Filius inde patri simili quoque mente biformis,
Regnat *Amasias* pius, at mox impius exit.
Felix Ozias sequitur vestigia patris
Prima terens pia; strato circum omni hoste triumphat
Arabia, Aegypto, terret quoque dissita Regna.
Thus adolens tamen haud veritus temerare profana
Dextra Aram, templumque Dei, sibi sumere honorem
Sacrati generis, violare ac munus Aaron
Impius ipse etiam subito acri vindice lepra
Correptus procul eijcitur miser vsq. superstes,
Aeuo surgentis Romæ, cum & Olympia ludis
Nomen clara dedit queis secla futura notaret.
Sufficitur par sed *Ioatham* virtute parenti.
Inde vices variant pietas crimenque peræque
Excelsi cultus temerati: nam furit Achaz
Oziæ & *Ioatham* fidei velut hostis acerbus
Patris, Auique, licet protritus Numinis ira.
At Natus pietate fuit celeberrimus hæres
Dauidis fidei, cultus, virtutis, honoris
Rex Ezechias, gladio qui Numinis ipso
Assyrios strauit, castris pugnare Tonanti
Innumeris ausos, contemnere & agmina cæli.
Impius hoc genitus tam sancto est Rege Manasses;
Mox tamen Assyrijs vinctus, nexusq. catenis
Exorare Deum didicit, submittere cuncta
Vni principio, fulgentia & agmina cæli.
Vnum tunc coluit Numen, detrusit ad orcum

Im-

Impia ſpectra Stygis, ſcelerum ſubuertit & Aras
Excelſi legem veritus,tremefactus & ira;
At neque conſilium patris,neque vincla, labores
Obrutus expendit Cocyti nocte profunda,
Immemor exitij inſtantis ſibi filius Amon.
Vltima ſuccedit diui tum gloria cultus
Iſacidum ſceptro Ioſias; rapta ſubinde,
Funere ſiue pij Regis tumulata ſepulchro.
Irruit extincto Nechaæ iam turbine cladis
Athleta templi,Dauidis germine ſummo
Immanis Phlegethon ſæuis,crebriſq. procellis.
Hinc vates querulus templum deplorat & vrbem,
Et populi funus pietatis Rege perempto:
Diruta nempe ſalus Ioſiæ clade gemiſcit,
Gurgite quadriiugo cum pœna & crimen inundat
22 Iſacidas circum quatuor ſub Regibus atris;
Qui Regni exitio veſana mente ſuperſunt.
Aegyptus primum Solymo ſua vincula Regi
En victor nectit Ioachaz,deturbat ab aula,
Abducitq. potens;Ioacim fratremq.coronat.
Impius at geminus patriæ,pietatis,& Aræ
Hoſtis vterq. ſuo exitio cum Numine pugnat.
Aegypto Ioacim paret,Babylonis & arma
Inde laceſſit,& exitij ſtruit ignea tela.
Flagitij hæredem ſimul,ac prope Nominis vnum
Sortitur Natum,Regni cladiſq.peremptus.
Patruus hoc tandem abducto ſubitoque nepote
Sceptra Sedechias tenet, ah,terit vltimus imo.
Quadriiugus gurges Regum Stygis impius vndat
Extremis quatuor luſtris, Secloq. cadente
Iam quinto Solymi ſceptri,Dauidis honoris.
Tergemina eſt ſoboles Ioſiæ,& nomine dictus
Ipſe nepos patrio Ioachin,ceu patris imago
Ma-

Maioris Nati Iosiæ, quem ordo secundum
A patre regnantem numerat, nectitq. nepotem;
Tertius, vt regnet Ioachimo natus, & idem
Iam dictus Ioachin, gemino seu nomine rursus
Sæpe Iechonias sic Rege à patre seorsum:
Inde Sedechias Iosiæ filius omnem
Concludat Regum seriem clade vrbis & Aræ.
Impia mens nunquam tot sceptris crebra subinde
Numinis excelsi cultum, templique decorem
Perpetuo libans crebo temerauit & orco.
Sed reuocare pijs permisit Regibus inter
Sceptra Stygis sacrum diuinæ lucis honorem.
Exitium hinc populo, temploq. excidium, & vrbi
Attulit immanis neglecti Numinis horror.
Nam cur Isacidum generi permittitur ora
Tam felix Solyma; Ambrosia quæ & nectare manet?
Cur olim indigenæ pulsi virtute tonantis,
Extincti aut gladio iussu, vel Numinis ipso;
Et sedes cessere pijs, cælumq. beatum?
Scilicet electus populus celebraret ad Aram
Numinis vt celsum nomen, cultumq. perenni
Sacrorum lege, & circum montesq. plagasq.
Lucos, atq. agros, vrbes, & tecta doceret
Vnius resonare Dei præconia mira
Solenni ritu, dum diua arcana recenset.
Augustum hinc templum Solymis fulgebat Olympus
Obductum late nitido, fuluoq. Metallo;
Tot iam diues opum, rutilum cæli instar, & astris
Distinctum, omnigeno cultum, sacroq. decore;
Ederet immensum vnde arcana oracula Numen.
Hic quoque sacrorum afflabat pia pectora vatum,
Vt tandem hic Deus humano se proderet ore
Cunctis certa salus, æternæ ad gaudia vitæ.

Cur ita polluitur tellus,quæ surgit ad astra
Cocyti stagnis,vndisq. immanis Auerni,
Queis reliquo circum restagnat protinus orbe?
At scelus est maius,sacrum genus, vnde coruscet
Numinis aura orbi, vltro obducere nubibus atris
Cæli fulgorem,Stygijs cum mergitur vmbris,
Excutit en tellus populos,Manesq. profundos
Sacra Deo;toties temeratam ipsamque profanis
Cælestem excindi tonat Aram summus Olympus;
Numen vbi frustra fidat fulgere paratum.
Pellitur hinc populus Stygijs raptatus ab vmbris,
Quas colit infessus Laruis,& Manibus orci.
Numen & Assyria difflat,validaque procella;
Diruit atq. vrbem,temeratam sternit & Aram
Algentis boreæ flatu Babylonis ab ira.
23 Quadriiugos Stygios fluctus in culmen Olympi
Elatos,cultumque Dei maris vnda retrudit
Pœna quadrigemina Assyria ipsa à clade quaterna.
Nam gemina infertur Ioachimo,tertia Nato,
Quarta Sedechiæ;templumq. excindit & Vrbem.
Transmigrat heu populus sacris indignus vt auris,
Quem neque ferre solum possit,neque lumina sacra.
Excepit Babylon seruos Babylonis imago
Confusæ Stygiæ nocti,m ersæq. barathro.
Inde iugo pressi cunctis sub Regibus orbis,
Assyrio, Persa,tum Macedone atq. Quirino;
Et tandem extincti incerta nunc sede vagantur.
24 Interea sedenim miseratur Numen,& afflat
Pectora sacra, vt fundant alta oracula vates,
Et miseros doceant,moneant,solentur ab vna
Spe reliqua venturi excelsi Regis ab axe.
Hæc spes erexit templum, reparauit & vrbem;
Restituit patrias sedes,cælumq. salutis;

Com-

25 Compulit atq. hostes populo indulgere feroces.
Assyrius, non ille prior, qui sceptra reuellit;
Illo sed genitus vinclis & crate solutum
Mente Iechoniam placida complexus. & ore
Festiuo mensæ iussit accumbere sceptri
Consortem veluti Regis Babylonis & aulæ;
Surgeret hinc tandem vt proles Sanctissima Ioseph,
Dignus vir Mariæ, & Verbi nutricius alti.
Terruit interea Reges oracula pandens,
Subiecitq. potens Daniel virtute, fideq.
Compulit ac primum fidei sub mittere verbo
Aures & mentem, pronum Numenq. vereri;
Diruerit licet immanis templum hostis, & vrbem;
Et sæuus populum à patrijs abduxerit oris.
Bellua sed mitis postquam inter lustra ferarum
Annos iam septem demens sine mentis honore
Compulsus iacuit, diuina lege tremiscit
Hebræum nomen, defert generiq. salutis.
26 Indulsere magis Persæ, Medusq. Darius
Primus, tum Persæ Cyrus, Xersesq. Darij,
Longimanusq. Satus Xerse, Esther matre sed illa,
Isacidum Persas, Regemq. virum vna salutis
Qui spes perdomuit forma, hostem triuit & Aman,
Gentibus Hebræum patruum Persisq. superbis
Imperio quanquam imposuit; dedit imo Darium
Regnantem hunc late lustris felicibus octo;
Reddit ac patrias generi lætissima sedes
A Nato ipsa viroq. prius, bis lege reposta
Antiqua Cyri, Solyma vt de rudere tristi
Surgeret excisa Assyrio iam turbine quondam;
Duceret & tandem Hebræus pia culmina templi
Olim interturbata diu molimina Cyro.
27 Victor Alexander prostrata Perside, sacra

Inuicto infensus petit agmine mœnia, sistit
Sed Iaddi occursu radiantis Numine fronte,
Pontificis cultu distincto auroq. Hyacintho,
Tot rutilos, sacrosq. choros velut agmina cæli
Inter, & insessos populo sine milite tutos.
Miratur Rex, lætus equo tum desilit, orbem
Sub se iam pronus vel calci subijcit vltro
Pontificis, Numen testatus munere, cultu
Pontificem præferre sibi quod fusserat olim
Arcana specie, patrijs cum degeret oris,
Omni sopito sensu, stratoq. cubili;
Imperiumq. Asiæ omnipotens protendit & orbis.
Hinc Solymos vario cumulatos mittit honore.
28 Cessere Aegypto primum post funus acerbum
Regis Alexandri: Syriæ dein turbine belli
Iactati sæuo; pressi mox, sæpe leuati.
Presserat en Lagi Ptolemæus primus, vt armis
Inuasit Syriam; simulans cultumq. potitur,
Libet vt in templo, Solyma, subiecit & hastæ
Innumeros captos; habuit sed mitior inde.
Millia post centum viginti mente serena,
Doctrinæ sacra, Philadelphus libera vinclis
Dimittit, nec non largitur munera templo.
Arcana vatum quin diua oracula nutu
Numinis immensi, graio sermone ferenda
Hebræa ex theca studio solerte laborat,
Accitis totidem, linguis quot dissidet orbis,
Proceribus sacris iam sacrę prolis ab oris;
Cum iubar ad Christum tunc vix tria secla maneret.
29 Sic Deus ante iter ad Christum per inhospita tesqua
Gentibus aperuit, per cautes, inuia, graias,
Imperio simul atq. diserta mente superbas;
Posset vt arcanam lucem hinc haurire beatis

Quisq. oculis, Solers Stygiosq. cauere labores;
Aut saltem iubare exorto tum surgere Christo
Cocyti tenebris, superas fulgoris ad auras.
Nec datur interpres diuino munere solus:
Sed vates quotquot diuina volumina vertunt
Numine tot sæpe afflati alta arcana profantur;
Seu variant alias mente ipso à Numine rapta
Ad graias auras, propiores forte saluti:
Seu cumulant noua quæ fundant oracula diua;
Aut Christi euoluunt euenta futura peracri
Sacra Stylo, felix præeunt seclumq. tonantis;
Numine ducuntur quo constant omnia ab alto;
Vt flores Apibus, violæq. rosæq. parentur,
Queis lætas supero distendant nectare cellas,
Delicijsq. orbis circum affluat instar Olympi.
Nam cecinere prius cælestia dona Sibyllæ
Gentibus, vt vates generi seruentur Abrahæ.
Rege propinquamte en migrant oracula summo
Consilio Triadis ducenda ad secula cælo,
Gentibus vt resonent grauidis tum prole beata
Vitæ principium, Numen, metamque salutis.
Tristem sic hyemem lætis ver excipit auris,
Et circum reserat gratissima lumina cæli;
Cum boreas fugit, arcetur nix, grando, procella;
Incipit & gremium tellus aperire tenellum,
Vt latè vireat, circum dum ridet Olympus:
Ludat & à Zephyris, florum queis afflat odorem.
Hebdomades sacræ, solem quæ vertere septem
Arduo ab Ariete ad pisces anfractibus æquis
Tam celebres dictæ, donec Deus ipse micaret
Sol terris summus, tenebrasq. extruderet orci,
Vatibus arcanæ, numero quo dena recurrant
Interuallis septem solis itinera cælo,

Ver-

Ver Christi mundo rutilarunt vbere diues
Felicis glebæ, Zephyris placidumq. beatis.
Isacidum genus à fidei tunc luce refulsit
Numinis vnius cultu, iam idola perosum;
Sculptile nec pronum venerans dilabitur vnquam.
Nongentis retro plerumque erraueras annis
Delicias inter Solymas, agrosq. paratos
Abrahæ Soboli exactis cultoribus orci,
Oblatosq. vltro, queis promissa alta manebant.
Iudice dum sacro regitur ruit ille frequenti
Præcipiti casu, Stygijsq. illiditur oris.
Sub Mosis virga vitulum coluere scelesti;
Cum legis tabulas fumante in culmine montis
Exarat immenso Numen, digitoq. tonante,
Signorum immemores, vltricis Numinis iræ,
Demersæ Aegypti, Nubisq. ignisq. columnæ.
Nec Sinai coram stupidi fulgetra verentur;
Obliti ac tonitru immensi ipso à Numinis ore
Cum legem tonuit prærupto à culmine montis,
Terruit Isacidas signisque, minisq. procaces.
Cęli delicias temnunt cum rore fruuntur,
Ambrosia æthereæ superum dulcedine mensæ,
Pane Dei, de petra potant ac nectaris vndas;
Castraq. siue pluit circum, illis crebra coturnix;
Vnda & ab im misso ligno dulcescit amara;
Naturæ atque horror cautes miracula profert;
Numen & in blandas sedes conuertit eremum.
Quid iam rerum vbi sunt cælo pugnante potiti
Sub Duce Iesu, distinctis ac sedibus alta
Pace Palęstinis gaudent felicibus oris?
Astaroth & Baalim libarunt sæpe, Syrisq.
Sidonijsq. vmbris, quotquot quin vndiq. gentes
Vicinæ colerent neglecto Numine solo,

In-

Ingrata immemores mente,atro crimine cæci,
Mergere tam cupidi superum iubar omne sub orcum.
Heu quoties miseros tædet spectare beatas
Aethereas sedes, cęliq. haurire nitorem;
Auribus imo Dei felicia verba sonantis,
Arcæ dum à superum protectæ vltro incubat alis.
Terga Deo vertunt,inhiant sed Manibus atris.
Deserit haud subito ingratos clementia patris;
Nec subito sontes vltor detrudit ad orcum.
Quin pater inclamat sobolis miseratus iniquæ
Crimina,sed patitur vecordes ire furentes.
Interea cędit crudelis fuste tyranni;
Mox etiam fustem infringit,discerpit & hostem,
Et sobolem recreat,blandus fouet: oscula libat,
Plorat vt illa, gemit temerasse ac patris honorem.
Sic nutat semper sub Rege & Iudice seclis
Cæca nouem infido cultu velut impia proles.
Strenuus at semper subito Dux robore sacro
Excitus prodit,diuis afflatus & auris;
Erigat vt populum prostratum crimine,& hostem
Proterat immanem cum plebs à labe resurgit.
Primus Othoniel inuictus de Rege triumphat
Chusano Syriæ, & bina inter flumina Regni.
Aiodus Eglonem ancipiti transuerberat ense;
Hinc Moabitam acer solio deturbat ab alto,
Ne premat imperio Isacidas & calce superbo.
Debora debellat Sisaram,ferus agmina ducit
Qui Canaæ Regis Iabini,sed Numine freta
Fortior illa viris, cælo demissa virago.
At Gedeon Madianos,quotquot fœdus inirent,
Eoosq. potens tercentum sorte virorum,
Lambere qui dextra Lymphas studuere cauata,
Horrisono terret cuiusq. fragore lagenæ,

Prolem vnam excelsis, celebrat munusq. paratum
Vix mente;acceptum vt referat,lateq.rependat.
Rem,tona,tomnino fecisti laude perenni,
Diuino ac dignam obtutu,seclisq.futuris
Tam celebrem Abrahame ipso me Numine diues.
Non vitula,aut tauris,tam cara prole sed vna;
Qua sola sacram meditaris fundere gentem;
Iussus fecisti mihi iam pater ipse sacerdos.
Parcere seu soboli, proprio seu forte labori
Numine neglecto,suaserunt commoda nulla.
Sed timor erudijt meus; ipse amor imo coegit
Calce pio vt tereres pro numine cuncta;nefasq.
Horreres summo Natos præferre parenti.
Fecisti veritus nomen,legemque supremam:
Factis vota meis tua diuis lancibus æquo.
Ipse ego summus amor,flagrantis culmen amoris,
Immensisq. meis factis tua vota rependam.
Parco tuæ soboli, æternum tibi præmia Natum
Dedo meum: is tibi sistet homo,cum Virgine sacra
Nepte tua satus humanum genus inferet astris.
Aeterno nec parco meo,pro labe tuorum,
Humani ac generis diuini iuris honori
Ipse ego tradam vltro perimendum funere tristi.
Verus ego:lux imo omnis certissima veri
Omnem obstringo fidem;quia tu mihi dedere prolem
Morte tuam,sacrumq.Aris imponere odorem
Induxisti animum; iugulo,gladioque superstes
Vibrasses ictum;humanum genus omne sacrabo
Vna prole tua,quæ eadem mihi nata perenni
Luce micat Deus idem,qui pater emico mente;
Oppetat vt mortem celsi huius montis ad Aram
Victima opima,salus vnde orbi æterna petatur.
Omnia sic tua fulgebit pia sidera proles;

Nec

Nec cadit;imo meç tandem tua læta resurgat
Funere tam tristi omni atra pro labe tuorum.
Numinis immensi tanta est clementia captum
Humanum supra;nec par mens vlla celebret.
Nempe beata viget semper satis vndiq. vita
Vna sibi, & cunctis,quibus est vitç omnis origo,
Et formç; ac rerum campos sibi subijcit omnes
Virtuti immensç,omnipotens quç condere possit
Omnia tot spatijs,certoq. sub ordine fusis.
Felix imperium,felix quo vita potitur
Omnipotens rerum; nihil est sub pace beata
Triste vel angustum; circum sed gaudia plaudunt.
Crimina res turbant felici indicere bellum
Ausa Deo luci,Stygijsq. insurgere telis.
Tela sed in sontes immensç à robore vitç
Immotoque retrusa ruunt;Stygis agmina sternunt.
Lux neque tam felix gladio configitur vllo,
Aut timet ærumnas, tetros belliq.labores.
18 Se miserum laniat quicunq. est Numinis hostis:
Felici vitç quoniam vis nulla resistit.
Infensus solus miser est,& meta laborum.
Nec superest aliud felici à culmine tristi
Auersum sensu,miserum nisi funus Auerni.
19 Vincit sed Numen radijs felicibus orcum;
Et miseras tergit tenebras,& crimina delet.
Sic reuocat sontes Stygijs e faucibus;astris
Atq. potens infert çterna luce beatos.
Isacidum genus Israel dum migrat in Indos,
Et Christum eois tandem suscepit ab undis,
Diuitias lucis,disiecta nocte profunda
Expertus celebrat, profert ac suaue canendas.
En sontes orco capti,Stygioq. Deorum
Eumenidum cultu,neglecto Numine,cçlo

Pel-

Pelluntur, patriç miseri felicibus oris,
Diuino cultu, sacris, & munere diuo
Sacro seruatis generi, rapiuntur atroci
Assyria dextra trans Medos, horrida circum
Tesqua ad inhospita, sola mortis imagine culta.
Sic plectit iustus iudex; miseratus at vltro
Euphratis sistit validas tranantibus vndas;
Præripit & pelago scelerum, post secula sena
Immani Christiq. neci; gens vnde sub vndis
Mersa iacet Stygijs; vix spes ad funera mundi
Cui superest, ad Christi cultum Emergat vt orco
Vltima progenies referens primordia patrum.
Interea verò Israel præreptus Osiri
Seruatur Christo immunis; maturet vt Indus
Inter Apes nectar sacras, Catchesia diua.
20 Nam geminus populus, geminoq. à Rege diremptus
Israel, Solymusq. vmbris libauit Auerni.
Sacrilego & Regum series fuit impia cultu
Vtraq. sed Solymis pietas caput extulit inter
Impia sceptra olim Regum virtute piorum:
Sępe idola terens templi instaurauit honorem
21 Aemulus Asa fuit Dauidis, Iosaphat Asæ,
Inclytus ac Natus, Roboæ post impia sceptra,
Inde & Abiæ. Mox iterum diuertit ad orcum
Dauidis genus, & binos tulit ordine Reges
Funestos terris addictos Manibus vltro,
Natum Ochoziam tristi cum patre Ioramo.
Cuius sed Mater sobolem delere laborat
Deinde furens Regis Nati post funera caris
Seruaturq Ioas vnus, pius ille, superstes;
Dum regit infantem Regem, iuuenemq. sacerdos
Summus, & idem amitæ vir Regis Ioiada: functo
Hoc duce sacro tum pietas ruit omnis; & almi
Pontificis prolem ingratus post funera patris

Digitized by Google

Rex necat, atq. Dei vatem templum inter & Aram;
Sternere dum studet Idola, inclamatq. nefandum
Cocyti hunc cultum, Domini terretq. pauore.
Quem Christum meminisse putant cum ducit Abelo
Sanctorum à primo seriem pro lege cruore
Fuso ad Zachariam hunc extremum nomine vatem.
Filius inde patri simili quoque mente biformis,
Regnat Amasias pius, at mox impius exit.
Felix Ozias sequitur vestigia patris
Prima terens pia; strato circum omni hoste triumphat
Arabia, Aegypto, terret quoque dissita Regna.
Thus adolens tamen haud veritus temerare profana
Dextra Aram, templumque Dei, sibi sumere honorem
Sacrati generis, violare ac munus Aaron
Impius ipse etiam subito acri vindice lepra
Correptus procul eijcitur miser vsq. superstes,
Aeuo surgentis Romæ, cum & Olympia ludis
Nomen clara dedit queis secla futura notaret.
Sufficitur par sed Ioatham virtute parenti.
Inde vices variant pietas crimenque peræque
Excelsi cultus temerati: nam furit Achaz
Oziæ & Ioatham fidei velut hostis acerbus
Patris, Auique, licet protritus Numinis ira.
At Natus pietate fuit celeberrimus hæres
Dauidis fidei, cultus, virtutis, honoris
Rex Ezechias, gladio qui Numinis ipso
Assyrios strauit, castris pugnare Tonanti
Innumeris ausos, contemnere & agmina cæli.
Impius hoc genitus tam sancto est Rege Manasses;
Mox tamen Assyrijs vinctus, nexusq. catenis
Exorare Deum didicit, submittere cuncta
Vni principio, fulgentia & agmina cæli.
Vnum tunc coluit Numen, detrusit ad orcum

Im-

Impia ſpectra Stygis, ſcelerum ſubuertit & Aras
Excelſi legem veritus, tremefactus & ira;
At neque conſilium patris, neque vincla, labores
Obrutus expendit Cocyti nocte profunda,
Immemor exitij inſtantis ſibi filius Amon.
Vltima ſuccedit diui tum gloria cultus
Iſacidum ſceptro Ioſias; rapta ſubinde,
Funere ſiue pij Regis tumulata ſepulchro.
Irruit extincto Nechaæ iam turbine cladis
Athleta templi, Dauidis germine ſummo
Immanis Phlegethon ſæuis, crebriſq. procellis.
Hinc vates querulus templum deplorat & vrbem,
Et populi funus pietatis Rege perempto:
Diruta nempe ſalus Ioſiæ clade gemiſcit,
Gurgite quadriiugo cum pœna & crimen inundat
22 Iſacidas circum quatuor ſub Regibus atris;
Qui Regni exitio veſana mente ſuperſunt.
Aegyptus primum Solymo ſua vincula Regi
En victor nectit Ioachaz, deturbat ab aula,
Abducitq. potens; Ioacim fratremq. coronat.
Impius at geminus patriæ, pietatis, & Aræ
Hoſtis vterq. ſuo exitio cum Numine pugnat.
Aegypto Ioacim paret, Babylonis & arma
Inde laceſſit, & exitij ſtruit ignea tela.
Flagitij hæredem ſimul, ac prope Nominis vnum
Sortitur Natum, Regni cladiſq. peremptus.
Patruus hoc tandem abducto ſubitoque nepote
Sceptra Sedechias tenet, ah, terit vltimus imo.
Quadriiugus gurges Regum Stygis impius vndat
Extremis quatuor luſtris, Secloq. cadente
Iam quinto Solymi ſceptri, Dauidis honoris.
Tergemina eſt ſoboles Ioſiæ, & nomine dictus
Ipſe nepos patrio Ioachin, ceu patris imago
Ma-

Maioris Nati Iosiæ, quem ordo secundum
A patre regnantem numerat, nectitq. nepotem;
Tertius, vt regnet Ioachimo natus, & idem
Iam dictus Ioachin, gemino seu nomine rursus
Sæpe Iechonias sic Rege à patre seorsum:
Inde Sedechias Iosiæ filius omnem
Concludat Regum seriem clade vrbis & Aræ.
Impia mens nunquam tot sceptris crebra subinde
Numinis excelsi cultum, templique decorem
Perpetuo libans crebo temerauit & orco.
Sed reuocare pijs permisit Regibus inter
Sceptra Stygis sacrum diuinæ lucis honorem.
Exitium hinc populo, temploq. excidium, & vrbi
Attulit immanis neglecti Numinis horror.
Nam cur Isacidum generi permittitur ora
Tam felix Solyma; Ambrosia quæ & nectare manet?
Cur olim indigenæ pulsi virtute tonantis,
Extincti aut gladio iussu, vel Numinis ipso;
Et sedes cessere pijs, cælumq. beatum?
Scilicet electus populus celebraret ad Aram
Numinis vt celsum nomen, cultumq. perenni
Sacrorum lege, & circum montesq. plagasq.
Lucos, atq. agros, vrbes, & tecta doceret
Vnius resonare Dei præconia mira
Solenni ritu, dum diua arcana recenset.
Augustum hinc templum Solymis fulgebat Olympus
Obductum late nitido, fuluoq. Metallo;
Tot iam diues opum, rutilum cæli instar, & astris
Distinctum, omnigeno cultum, sacroq. decore;
Ederet immensum vnde arcana oracula Numen.
Hic quoque sacrorum afflabat pia pectora vatum,
Vt tandem hic Deus humano se proderet ore
Cunctis certa salus, æternæ ad gaudia vitæ.

Cur ita polluitur tellus,quæ surgit ad astra
Cocyti stagnis,vndisq. immanis Auerni,
Queis reliquo circum restagnat protinus orbe?
At scelus est maius,sacrum genus,vnde coruscet
Numinis aura orbi, vltro obducere nubibus atris
Cæli fulgorem,Stygijs cum mergitur vmbris.
Excutit en tellus populos,Manesq. profundos
Sacra Deo;toties temeratam ipsamque profanis
Cælestem excindi tonat Aram summus Olympus;
Numen vbi frustra fidat fulgere paratum.
Pellitur hinc populus Stygijs raptatus ab vmbris,
Quas colit insessus Laruis,& Manibus orci.
Numen & Assyria difflat,validaque procella;
Diruit atq. vrbem,temeratam sternit & Aram
Algentis boreæ flatu Babylonis ab ira.
23 Quadriiugos Stygios fluctus in culmen Olympi
Elatos,cultumque Dei maris vnda retrudit
Pœna quadrigemina Assyria ipsa à clade quaterna.
Nam gemina infertur Ioachimo,tertia Nato,
Quarta Sedechiæ;templumq. excindit & Vrbem.
Transmigrat heu populus sacris indignus vt auris,
Quem neque ferre solum possit,neque lumina sacra.
Excepit Babylon seruos Babylonis imago
Confusæ Stygiæ nocti,m ersæq. barathro.
Inde iugo pressi cunctis sub Regibus orbis,
Assyrio, Persa,tum Macedone atq. Quirino;
Et tandem extincti incerta nunc sede vagantur.
24 Interea sedenim miseratur Numen,& afflat
Pectora sacra, vt fundant alta oracula vates,
Et miseros doceant,moneant,solentur ab vna
Spe reliqua venturi excelsi Regis ab axe.
Hæc spes erexit templum, reparauit & vrbem;
Restituit patrias sedes,cælumq. salutis;

Com-

25 Compulit atq. hoſtes populo indulgere feroces.
Aſſyrius, non ille prior, qui ſceptra reuellit;
Illo ſed genitus vinclis & crate ſolutum
Mente Iechoniam placida complexus. & ore
Feſtiuo menſæ iuſſit accumbere ſceptri
Conſortem veluti Regis Babylonis & aulæ;
Surgeret hinc tandem vt proles Sanctiſſima Ioſeph,
Dignus vir Mariæ, & Verbi nutricius alti.
Terruit interea Reges oracula pandens,
Subiecitq. potens Daniel virtute, fideq.
Compulit ac primum fidei ſub mittere verbo
Aures & mentem, pronum Numenq. vereri;
Diruerit licet immanis templum hoſtis, & vrbem;
Et ſæuus populum à patrijs abduxerit oris.
Bellua ſed mitis poſtquam inter luſtra ferarum
Annos iam ſeptem demens ſine mentis honore
Compulſus iacuit, diuina lege tremiſcit
Hebræum nomen, defert generiq. ſalutis.
26 Indulſere magis Perſæ, Meduſq. Darius
Primus, tum Perſæ Cyrus, Xerſeſq. Darij,
Longimanuſq. Satus Xerſe, Eſther matre ſed illa,
Iſacidum Perſas, Regemq. virum vna ſalutis
Qui ſpes perdomuit forma, hoſtem triuit & Aman,
Gentibus Hebręum patruum Perſiſq. ſuperbis
Imperio quanquam impoſuit; dedit imo Darium
Regnantem hunc late luſtris felicibus octo;
Reddit ac patrias generi lætiſſima ſedes
A Nato ipſa viroq. prius, bis lege repoſta
Antiqua Cyri, Solyma vt de rudere triſti
Surgeret excisa Aſſyrio iam turbine quondam;
Duceret & tandem Hebræus pia culmina templi
Olim interturbata diu molimina Cyro.
27 Victor Alexander proſtrata Perſide, ſacra

Inuicto infensus petit agmine mœnia,sistit
Sed Iaddi occursu radiantis Numine fronte,
Pontificis cultu distincto auroq. Hyacintho,
Tot rutilos,sacrosq. choros velut agmina cæli
Inter,& insessos populo sine milite tutos.
Miratur Rex,lætus equo tum desilit,orbem
Sub se iam pronus vel calci subijcit vltro
Pontificis,Numen testatus munere,cultu
Pontificem præferre sibi quod fullerat olim
Arcana specie,patrijs cum degeret oris,
Omni sopito sensu,stratoq. cubili;
Imperiumq.Asiæ omnipotens protendit & orbis.
Hinc Solymos vario cumulatos mittit honore.
28 Cessere Aegypto primum post funus acerbum
Regis Alexandri: Syriæ dein turbine belli
Iactati sæuo;pressi mox,sæpe leuati.
Presserat en Lagi Ptolemæus primus,vt armis
Inuasit Syriam;simulans cultumq.potitur,
Libet vt in templo,Solyma, subiecit & hastæ
Innumeros captos;habuit sed mitior inde.
Millia post centum viginti mente serena,
Doctrinæ sacra,Philadelphus libera vinclis
Dimittit,nec non largitur munera templo.
Arcana vatum quin diua oracula nutu
Numinis immensi,graio sermone ferenda
Hebræa ex theca studio solerte laborat,
Accitis totidem,linguis quot dissidet orbis,
Proceribus sacris iam sacrę prolis ab oris;
Cum iubar ad Christum tunc vix tria secla maneret.
29 Sic Deus ante iter ad Christum per inhospita tesqua
Gentibus aperuit,per cautes,inuia, graias,
Imperio simul atq.diserta mente superbas;
Posset vt arcanam lucem hinc haurire beatis

Quisq.

Quisq. oculis, Solers Stygiosq. cauere labores;
Aut saltem iubare exorto tum surgere Christo
Cocyti tenebris, superas fulgoris ad auras.
Nec datur interpres diuino munere solus:
Sed vates quotquot diuina volumina vertunt
Numine tot sæpe afflati alta arcana profantur;
Seu variant alias mente ipso à Numine rapta
Ad graias auras, propiores forte saluti:
Seu cumulant noua quæ fundant oracula diua,
Aut Christi euolunt euenta futura peracri
Sacra Stylo, felix præeunt seclumq. tonantis;
Numine ducuntur quo constant omnia ab alto;
Vt flores Apibus, violæq. rosæq. parentur,
Queis lætas supero distendant nectare cellas,
Delicijsq. orbis circum affluat instar Olympi.
Nam cecinere prius cælestia dona Sibyllæ
Gentibus, vt vates generi seruentur Abrahæ.
Rege propinquante en migrant oracula summo
Consilio Triadis ducenda ad secula cælo,
Gentibus vt resonent grauidis tum prole beata
Vitæ principium, Numen, metamque salutis.
Tristem sic hyemem lætis ver excipit auris,
Et circum referat gratissima lumina cæli;
Cum boreas fugit, arcetur nix, grando, procella;
Incipit & gremium tellus aperire tenellum,
Vt latè vireat, circum dum ridet Olympus:
Ludat & à Zephyris, florum queis afflat odorem.
Hebdomades sacræ, solem quæ vertere septem
Arduo ab Ariete ad pisces anfractibus æquis
Tam celebres dictæ, donec Deus ipse micaret
Sol terris summus, tenebrasq. extruderet orci,
Vatibus arcanæ, numero quo dena recurrant
Interuallis septem solis itinera cælo,

Ingrata immemores mente, atro crimine cæci,
Mergere tam cupidi superum iubar omne sub orcum.
Heu quoties miseros tædet spectare beatas
Aethereas sedes, cęliq. haurire nitorem;
Auribus imo Dei felicia verba sonantis,
Arcæ dum à superum protectæ vltro incubat alis.
Terga Deo vertunt, inhiant sed Manibus atris.
Deserit haud subito ingratos clementia patris;
Nec subito sontes vltor detrudit ad orcum.
Quin pater inclamat sobolis miseratus iniquæ
Crimina, sed patitur vecordes ire furentes.
Interea cędit crudelis fuste tyranni;
Mox etiam fustem infringit, discerpit & hostem,
Et sobolem recreat, blandus souet: oscula libat,
Plorat vt illa, gemit temerasse ac patris honorem.
Sic nutat semper sub Rege & Iudice seclis
Cæca nouem insido cultu velut impia proles.
Strenuus at semper subito Dux robore sacro
Excitus prodit, diuis afflatus & auris;
Erigat vt populum prostratum crimine, & hostem
Proterat immanem cum plebs à labe resurgit.
Primus Othoniel inuictus de Rege triumphat
Chusano Syriæ, & bina inter flumina Regni.
Aiodus Eglonem ancipiti transuerberat ense;
Hinc Moabitam acer solio deturbat ab alto,
Ne premat imperio Isacidas & calce superbo.
Debora debellat Sisaram, ferus agmina ducit
Qui Canaæ Regis Iabini, sed Numine freta
Fortior illa viris, cælo demissa virago.
At Gedeon Madianos, quotquot fœdus inirent,
Eoosq. potens tercentum sorte virorum,
Lambere qui dextra Lymphas studuere cauata,
Horrisono terret cuiusq. fragore lagenæ,

In

Inter frangendum Educta sed lampade læua;
Admotisq. tubis dextra clangentibus ori.
Noctis & à tenebris pauidos ad mutua cogunt
Vulnera, terribiles obeunt dum castra, necemque,
Summa tergemino à positu quoque voce ferentes:
En gladius dextræque Dei, Gedeonis in hostes.
Hinc tenebras inter pauidis circum omnia miscent;
Agmina disijciunt, fusos sternuntq. per agros.
Iephte Ammon triuit, Philisthina agmina Samson
Deniq. vel solus fundit ceu Numine fortis,
Mandibulaque Asini congressus mille trucidat;
Heroum nullus cui par certauerit vnquam,
Tot licet ipsius tulerint celeberrima secla.
Ipse potens viguit ferme sub funera Troiæ;
Hinc celebri *Alcidi*, & quotquot tunc Græcia iactat
Prisca æuo proprior, belli sed robore maior.
Imperio tamen Isacidas premit vsque superbus
Hostis, Dauides donec iuga fregit iniqua;
Atque Palæstinos circum parere coegit
Hebræo sceptro, cunctos populosq. propinquos
Gloriæ apex summus Regni pater ipse, satusq.
Tum Salomon prolato iure Euphratis ad vndas,
Cum templum extructum fusit clari instar Olympi.
Et tamen inter opes, fuso lateq. per oras
Imperio eoas, virtute & mente decorus
Pace fruens, supera rerumq. indagine diuis
Perfusus radijs, queis rerum arcana tuetur
Rex Salomon, templo mundi miracula supra
Clarus ab extructo, cælestis mole nitoris,
Thus vecor adolet pronus quoq. vel Stygis vmbris
Ipse prior Regum, colerent qui idola profani.
31 At clade Assyria didicit plebs sacra vereri
Numinis immensum nomen, coluitque perenni

Re-

Relligione patrem, fuſo imo cruore tuetur
Alta mente Aram, diuinæ legis honorem.
Spicula nulla timet, Flammaſq. omneſq. labores
Templo, aræq. diu, noctuque hærere parata.
Hoc ſtupet Anthiochus, dum legem abolere laborat,
Et cultum excelſi, temploq. inducere Manes,
Heu, Solymo Graios, patriumq. extinguere Numen;
Iuppiter à templi, vt coleretur Olympius ara.
Impius iſte rapax quicquid fulgeret in Aede
Excelſi Solyma abradit, vaſa aurea, gazam
Diripit immenſam, mille octingenta talenta.
Sæuus Myriadas triduo ſimul octo trucidat
Iſacidum Solymis, quatuor in vincula trudit,
Haſtæ venales totidem ſupponit iniquus.
Inijcit & Flammis arcana rogalibus alta
Vatum fata, verenda oracula Numinis, omnem
Excelſi legem, quæcunq. volumina ſacra.
Tunc iter & teſtes fidei ſtrauere cruore
Numini ab excelſis ducendo ſedibus imas
Ad Solymas oras, & Golgotha teſqua cruenta:
Tot teſtes inter medius Rex figere gaudet
Sanguine fuſa ſuo veſtigia certa ſalutis;
Aethere & à ſummo terris incumbere, iterq.
Pergere tam durum hinc felix ad culmen Olympi;
32 Agmina ſic inter ſoleat fulgere paratus
Ad pugnam rutilis inſtructus ſtrenuus armis
Rex; validæ & præeunt acies, validæq. ſequuntur;
Agmina prima Dei Antiocho certare feroci
Mente pia ſtuduere olim, iam vincere certa.
Atque reuexerunt felici morte trophæa
Aeternæ vitæ, queis Numine læta triumphant.
Prima tenella acies micuit: mox fuſa ſequuntur
Fortia caſtra Dei, vno Chriſti nomine freta;

Pelluntur,patrię miseri felicibus oris,
Diuino cultu, sacris,& munere diuo
Sacro seruatis generi, rapiuntur atroci
Assyria dextra trans Medos,horrida circum
Tesqua ad inhospita,sola mortis imagine culta.
Sic plectit iustus iudex; miseratus at vltro
Euphratis sistit validas tranantibus vndas;
Præripit & pelago scelerum,'post secula sena
Immani Christiq.neci;gens vnde sub vndis
Mersa iacet Stygijs;vix spes ad funera mundi
Cui superest,ad Christi cultum Emergat vt orco
Vltima progenies referens primordia patrum.
Interea verò Israel præreptus Osiri
Seruatur Christo immunis;maturet vt Indus
Inter Apes nectar sacras,Catchesia diua.
20 Nam geminus populus,geminoq. à Rege diremptus
Israel,Solymusq.vmbris libauit Auerni.
Sacrilego & Regum series fuit impia cultu
Vtraq. sed Solymis pietas caput extulit inter
Impia sceptra olim Regum virtute piorum:
Sępe idola terens templi instaurauit honorem
21 Aemulus Asa fuit Dauidis, Iosaphat Asæ,
Inclytus ac Natus,Roboæ post impia sceptra,
Inde & Abiæ.Mox iterum diuertit ad orcum
Dauidis genus,& binos tulit ordine Reges
Funestos terris addictos Manibus vltro,
Natum Ochoziam tristi cum patre Ioramo.
Cuius sed Mater sobolem delere laborat
Deinde furens Regis Nati post funera cari;
Seruaturq Ioas vnus, pius ille,superstes;
Dum regit infantem Regem,iuuenemq.sacerdos
Summus,& idem amitæ vir Regis Ioiada:functo
Hoc duce sacro tum pietas ruit omnis;& almi
Pontificis prolem ingratus post funera patris

Rex

Digitized by Google

Rex necat,atq.Dei vatem templum inter & Aram;
Sternere dum studet Idola,inclamatq.nefandum
Cocyti hunc cultum,Domini terretq.pauore.
Quem Christum meminisse putant cum ducit Abelo
Sanctorum à primo seriem pro lege cruore
Fuso ad Zachariam hunc extremum nomine vatem.
Filius inde patri simili quoque mente biformis,
Regnat Amasias pius,at mox impius exit.
Felix Ozias sequitur vestigia patris
Prima terens pia;strato circum omni hoste triumphat
Arabia,Aegypto,terret quoque dissita Regna.
Thus adolens tamen haud veritus temerare profana
Dextra Aram,templumque Dei,sibi sumere honorem
Sacrati generis,violare ac munus Aaron
Impius ipse etiam subito acri vindice lepra
Correptus procul eijcitur miser vsq.superstes,
Aeuo surgentis Romæ,cum & Olympia ludis
Nomen clara dedit queis secla futura notaret.
Sufficitur par sed Ioatham virtute parenti.
Inde vices variant pietas crimenque peræque
Excelsi cultus temerati: nam furit Achaz
Oziæ & Ioatham fidei velût hostis acerbus
Patris, Auique,licet protritus Numinis ira.
At Natus pietate fuit celeberrimus hæres
Dauidis fidei,cultus,virtutis,honoris
Rex Ezechias,gladio qui Numinis ipso
Assyrios strauit,castris pugnare Tonanti
Innumeris ausos, contemnere & agmina cæli.
Impius hoc genitus tam sancto est Rege Manasses;
Mox tamen Assyrijs vinctus,nexusq. catenis
Exorare Deum didicit,submittere cuncta
Vni principio,fulgentia & agmina cæli.
Vnum tunc coluit Numen,detrusit ad orcum

Im-

Impia ſpectra Stygis, ſcelerum ſubuertit & Aras
Excelſi legem veritus, tremefactus & ira.
At neque conſilium patris, neque vincla, labores
Obrutus expendit Cocyti nocte profunda,
Immemor exitij inſtantis ſibi filius Amon.
Vltima ſuccedit diui tum gloria cultus
Iſacidum ſceptro Ioſias; rapta ſubinde,
Funere ſiue pij Regis tumulata ſepulchro.
Irruit extincto Nechaæ iam turbine cladis
Athleta templi, Dauidis germine ſummo
Immanis Phlegethon ſæuis, crebriſq. procellis.
Hinc vates querulus templum deplorat & vrbem,
Et populi funus pietatis Rege perempto:
Diruta nempe ſalus Ioſiæ clade gemiſcit,
Gurgite quadriiugo cum pœna & crimen inundat
22 Iſacidas circum quatuor ſub Regibus atris;
Qui Regni exitio veſana mente ſuperſunt.
Aegyptus primum Solymo ſua vincula Regi
En victor nectit Ioachaz, deturbat ab aula,
Abduciteq. potens; Ioacim fratremq. coronat.
Impius at geminus patriæ, pietatis, & Aræ
Hoſtis vterq. ſuo exitio cum Numine pugnat.
Aegypto Ioacim paret, Babylonis & arma
Inde laceſſit, & exitij ſtruit ignea tela.
Flagitij hæredem ſimul, ac prope Nominis vnum
Sortitur Natum, Regni cladiſq. peremptus.
Patruus hoc tandem abducto ſubitoque nepote
Sceptra Sedechias tenet, ah, terit vltimus imo.
Quadriiugus gurges Regum Stygis impius vndat
Extremis quatuor luſtris, Secloq. cadente,
Iam quinto Solymi ſceptri, Dauidis honoris.
Tergemina eſt ſoboles Ioſiæ, & nomine dictus
Ipſe nepos patrio Ioachin, ceu patris imago
Ma-

Maioris Nati Iosiæ, quem ordo secundum
A patre regnantem numerat, nectitq. nepotem;
Tertius, vt regnet Ioachimo natus, & idem
Iam dictus Ioachin, gemino seu nomine rursus
Sæpe Iechonias sic Rege à patre seorsum:
Inde Sedechias Iosiæ filius omnem
Concludat Regum seriem clade vrbis & Aræ.
Impia mens nunquam tot sceptris crebra subinde
Numinis excelsi cultum, templique decorem
Perpetuo libans crebo temerauit & orco.
Sed reuocare pijs permisit Regibus inter
Sceptra Stygis sacrum diuinæ lucis honorem.
Exitium hinc populo, temploq. excidium, & vrbi
Attulit immanis neglecti Numinis horror.
Nam cur Isacidum generi permittitur ora
Tam felix Solyma; Ambrosia quæ & nectare manet?
Cur olim indigenæ pulsi virtute tonantis,
Extincti aut gladio iussu, vel Numinis ipso;
Et sedes cessere pijs, cælumq. beatum?
Scilicet electus populus celebraret ad Aram
Numinis vt celsum nomen, cultumq. perenni
Sacrorum lege, & circum montesq. plagasq.
Lucos, atq. agros, vrbes, & tecta doceret
Vnius resonare Dei præconia mira
Solenni ritu, dum diua arcana recenset.
Augustum hinc templum Solymis fulgebat Olympus
Obductum late nitido, fuluoq. Metallo;
Tot iam diues opum, rutilum cæli instar, & astris
Distinctum, omnigeno cultum, sacroq. decore;
Ederet immensum vnde arcana oracula Numen.
Hic quoque sacrorum afflabat pia pectora vatum,
Vt tandem hic Deus humano se proderet ore
Cunctis certa salus, æternæ ad gaudia vitæ.

Cur ita polluitur tellus, quæ surgit ad astra
Cocyti stagnis, vndisq. immanis Auerni,
Queis reliquo circum restagnat protinus orbe?
At scelus est maius, sacrum genus, vnde coruscet
Numinis aura orbi, vltro obducere nubibus atris
Cæli fulgorem, Stygijs cum mergitur vmbris.
Excutit en tellus populos, Manesq. profundos
Sacra Deo; toties temeratam ipsamque profanis
Cælestem excindi tonat Aram summus Olympus;
Numen vbi frustra fidat fulgere paratum.
Pellitur hinc populus Stygijs raptatus ab vmbris,
Quas colit infessus Laruis, & Manibus orci.
Numen & Assyria difflat, validaque procella;
Diruit atq. vrbem, temeratam sternit & Aram
Algentis boreæ flatu Babylonis ab ira.
23 Quadriiugos Stygios fluctus in culmen Olympi
Elatos, cultumque Dei maris vnda retrudit
Pœna quadrigemina Assyria ipsa à clade quaterna.
Nam gemina infertur Ioachimo, tertia Nato,
Quarta Sedechiæ; templumq. excindit & Vrbem.
Transmigrat heu populus sacris indignus vt auris,
Quem neque ferre solum possit, neque lumina sacra.
Excepit Babylon seruos Babylonis imago
Confusæ Stygiæ nocti, m ersæq. barathro.
Inde iugo pressi cunctis sub Regibus orbis,
Assyrio, Persa, tum Macedone atq. Quirino;
Et tandem extincti incerta nunc sede vagantur.
24 Interea sedenim miseratur Numen, & afflat
Pectora sacra, vt fundant alta oracula vates,
Et miseros doceant, moneant, solentur ab vna
Spe reliqua venturi excelsi Regis ab axe.
Hæc spes erexit templum, reparauit & vrbem;
Restituit patrias sedes, cælumq. salutis;

Com-

25 Compulit atq. hostes populo indulgere feroces.
Assyrius, non ille prior, qui sceptra reuellit;
Illo sed genitus vinclis & crate solutum
Mente Iechoniam placida complexus. & ore
Festiuo mensæ iussit accumbere sceptri
Consortem veluti Regis Babylonis & aulæ;
Surgeret hinc tandem vt proles Sanctissima Ioseph,
Dignus vir Mariæ, & Verbi nutricius alti.
Terruit interea Reges oracula pandens,
Subiecitq. potens Daniel virtute, fideq.
Compulit ac primum fidei sub mittere verbo
Aures & mentem, pronum Numenq. vereri;
Diruerit licet immanis templum hostis, & vrbem;
Et sæuus populum à patrijs abduxerit oris.
Bellua sed mitis postquam inter lustra ferarum
Annos iam septem demens sine mentis honore
Compulsus iacuit, diuina lege tremiscit
Hebræum nomen, defert generiq. salutis.
26 Indulsere magis Persæ, Medusq. Darius
Primus, tum Persæ Cyrus, Xersesq. Darij,
Longimanusq. Satus Xerse, Esther matre sed illa,
Isacidum Persas, Regemq. virum vna salutis
Qui spes perdomuit forma, hostem triuit & Aman,
Gentibus Hebręum patruum Persisq. superbis
Imperio quanquam imposuit; dedit imo Darium
Regnantem hunc late lustris felicibus octo;
Reddit ac patrias generi lætissima sedes
A Nato ipsa viroq. prius, bis lege reposta
Antiqua Cyri, Solyma vt de rudere tristi
Surgeret excisa Assyrio iam turbine quondam;
Duceret & tandem Hebræus pia culmina templi
Olim interturbata diu molimina Cyro.
27 Victor Alexander prostrata Perside, sacra

Inuicto infensus petit agmine mœnia, sistit
Sed Iaddi occursu radiantis *Numine* fronte,
Pontificis cultu distincto auroq. Hyacintho,
Tot rutilos, sacrosq. choros velut agmina cæli
Inter, & insessos populo sine milite tutos.
Miratur Rex, lætus equo tum desilit, orbem
Sub se iam pronus vel calci subijcit vltro
Pontificis, Numen testatus munere, cultu
Pontificem præferre sibi quod fulserat olim
Arcana specie, patrijs cum degeret oris,
Omni sopito sensu, stratoq. cubili;
Imperiumq. Asiæ omnipotens protendit & orbis.
Hinc Solymos vario cumulatos mittit honore.
28 Cessere Aegypto primum post funus acerbum
Regis Alexandri: Syriæ dein turbine belli
Iactati sæuo; pressi mox, sæpe leuati.
Presserat en Lagi Ptolemæus primus, vt armis
Inuasit Syriam; simulans cultumq. potitur,
Libet vt in templo, Solyma, subiecit & hastæ
Innumeros captos; habuit sed mitior inde.
Millia post centum viginti mente serena,
Doctrinæ sacra, Philadelphus libera vinclis
Dimittit, nec non largitur munera templo.
Arcana vatum quin diua oracula nutu
Numinis immensi, graio sermone ferenda
Hebræa ex theca studio solerte laborat,
Accitis totidem, linguis quot dissidet orbis,
Proceribus sacris iam sacrę prolis ab oris;
Cum iubar ad Christum tunc vix tria secla maneret.
29 Sic Deus ante iter ad Christum per inhospita tesqua
Gentibus aperuit, per cautes, inuia, graias,
Imperio simul atq. diserta mente superbas;
Posset vt arcanam lucem hinc haurire beatis

Quisq.

Quisq. oculis, Solers Stygiosq. cauere labores;
Aut saltem iubare exorto tum surgere Christo
Cocyti tenebris, superas fulgoris ad auras.
Nec datur interpres diuino munere solus:
Sed vates quotquot diuina volumina vertunt
Numine tot sæpe afflati alta arcana profantur;
Seu variant alias mente ipso à Numine rapta
Ad graias auras, propiores forte saluti:
Seu cumulant noua quæ fundant oracula diua,
Aut Christi euoluunt euenta futura peracri
Sacra Stylo, felix præeunt seclumq. tonantis;
Numine ducuntur quo constant omnia ab alto;
Vt flores Apibus, violæq. rosæq. parentur,
Queis lætas supero distendant nectare cellas,
Delicijsq. orbis circum affluat instar Olympi.
Nam cecinere prius cælestia dona Sibyllæ
Gentibus, vt vates generi seruentur Abrahæ.
Rege propinquamte en migrant oracula summo
Consilio Triadis ducenda ad secula cælo,
Gentibus vt resonent grauidis tum prole beata
Vitæ principium, Numen, metamque salutis.
Tristem sic hyemem lætis ver excipit auris,
Et circum reserat gratissima lumina cæli;
Cum boreas fugit, arcetur nix, grando, procella;
Incipit & gremium tellus aperire tenellum,
Vt latè vireat, circum dum ridet Olympus:
Ludat & à Zephyris, florum queis afflat odorem.
30 Hebdomades sacræ, solem quæ vertere septem
Arduo ab Ariete ad pisces anfractibus æquis
Tam celebres dictæ, donec Deus ipse micaret
Sol terris summus, tenebrasq. extruderet orci,
Vatibus arcanæ, numero quo dena recurrant
Interuallis septem solis itinera cælo,

Ver-

Ingrata immemores mente, atro crimine cæci,
Mergere tam cupidi superum iubar omne sub orcum.
Heu quoties miseros tædet spectare beatas
Aethereas sedes, cęliq. haurire nitorem;
Auribus imo Dei felicia verba sonantis,
Arcæ dum à superum protectæ vltro incubat alis.
Terga Deo vertunt, inhiant sed Manibus atris.
Deserit haud subito ingratos clementia patris;
Nec subito fontes vltor detrudit ad orcum.
Quin pater inclamat sobolis miseratus iniquæ
Crimina, sed patitur vecordes ire furentes.
Interea cędit crudelis fuste tyranni;
Mox etiam fustem infringit, discerpit & hostem,
Et sobolem recreat, blandus fouet: oscula libat,
Plorat vt illa, gemit temerasse ac patris honorem.
Sic nutat semper sub Rege & Iudice seclis
Cæca nouem infido cultu velut impia proles.
Strenuus at semper subito Dux robore sacro
Excitus prodit, diuis afflatus & auris;
Erigat vt populum prostratum crimine, & hostem
Proterat immanem cum plebs à labe resurgit.
Primus Othoniel inuictus de Rege triumphat
Chusano Syriæ, & bina inter flumina Regni.
Aiodus Eglonem ancipiti transuerberat ense;
Hinc Moabitam acer solio deturbat ab alto,
Ne premat imperio Isacidas & calce superbo.
Debora debellat Sisaram, ferus agmina ducit
Qui Canaæ Regis Iabini, sed Numine freta
Fortior illa viris, cælo demissa virago.
At Gedeon Madianos, quotquot fœdus inirent,
Eoosq. potens tercentum sorte virorum,
Lambere qui dextra Lymphas studuere cauata,
Horrisono terret cuiusq. fragore lagenæ,

In

Relligione patrem, fuſo imo cruore tuetur
Alta mente Aram, diuinæ legis honorem.
Spicula nulla timet, Flammaſq.omneſq.labores
Templo,aræq. diu,noctuque hærere parata.
Hoc ſtupet Anthiochus,dum legem abolere laborat,
Et cultum excelſi,temploq. inducere Manes,
Heu,Solymo Graios,patriumq. extinguere Numen;
Iuppiter à templi,vt coleretur Olympius ara.
Impius iſte rapax quicquid fulgeret in Aede
Excelſi Solyma abradit,vaſa aurea,gazam
Diripit,immenſam,mille octingenta talenta.
Sæuus Myriadas triduo ſimul octo trucidat
Iſacidum Solymis,quatuor in vincula trudit,
Haſtæ venales totidem ſupponit iniquus.
Iniicit & Flammis arcana rogalibus alta
Vatum fata,verenda oracula Numinis,omnem
Excelſi legem,quæcunq. volumina ſacra.
Tunc iter & teſtes fidei ſtrauere cruore
Numini ab excelſis ducendo ſedibus imas
Ad Solymas oras,& Golgotha teſqua cruenta:
Tot teſtes inter medius Rex figere gaudet
Sanguine fuſa ſuo veſtigia certa ſalutis;
Aethere & à ſummo terris incumbere,iterq.
Pergere tam durum hinc felix ad culmen Olympi;
32 Agmina ſic inter ſoleat fulgere paratus
Ad pugnam rutilis inſtructus ſtrenuus armis
Rex;validæ & præeunt acies,validæq.ſequuntur;
Agmina prima Dei Antiocho certare feroci
Mente pia ſtuduere olim,iam vincere certa.
Atque reuexerunt felici morte trophæa
Aeternæ vitæ,queis Numine læta triumphant.
Prima tenella acies micuit:mox fuſa ſequuntur
Fortia caſtra Dei,vno Chriſti nomine freta;

Orbis & imperium, gentesq. lacessere cuncta
Ausa, omnesq. suo æterno submittere Regi.
Rex medius graditur Crucis ipse, Heu, pōdere pressus;
Et liuet vibice atra, quin sentibus horret
Vel proprio madidus fuso, obductusq. cruore.
33 Hoc iter ad summi fastigia ducit Olympi.
Hæc Regis via; complanat iuga celsa, profundas
Educit valles, aperit Deus ipse patentem
Immensis agris diuina hanc luce beatis.
Et cruor in radios hilares migrat, Astraq. cæli.
Mors vita, angor pax surgit, labor omnis amœna
Gaudia, & æternæ vitæ parit vber honore.
Nam via quæ recta deducit lucis ad auras,
Ad bona cuncta simul, formæ culmenque decoræ,
Est amor vnus, nempe bono, formæq. propinquus;
Quo tendit semper, meditatus semper anhelat.
Sed nec Amor cupidus soli sibi cuncta parare,
Quæ cupiat bona, ceu fonti, metæq. bonorum;
Tendere quo potius fas sit studioq. perenni;
Omnia cæca licet, magis inde à lumine mentes;
Sed qui cuncta Deo submittat, se imo paratus,
Et sua calce hilari terere, aut occumbere tandem,
Gloria si maior surgat rerum inde parenti.
Tunc igitur primum mira hæc spectacula amoris
Obstupuit tellus, plaudens celebrauit Olympus,
Territus atque orcus siluit, Styx alta refugit.
Tunc coepit circum præludere gratia Christo,
Insigni ac pompa felici plaudere saltu
Cuncta terens diuinæ lucis amicta nitore.
34 Anna parens, Latijs est Gratia, nomine, mente,
Munere, virtute, & numero quoq. læta decoro
Excelsæ Sobolis, septem astra enixa beato
Cæli vtero; virtutes septem vt gratia fundit,

Nu-

Numine ſed natas, ſupero fulgore coruſcas;
Morum quas dicunt quatuor, tres Numinis auras
Tam prope ſpectantes, vt Numine ſemper alantur;
Numinis hinc dictæ, alta Fides, ſpes, culmen Amoris.
Anna trahit Natos, ſternit Stygis agmina tetra,
Proterit Antiochum, mortis domat inclyta pœnas
Ollas, Flammaſq. Phlegethon quas voluit ab orco
Fluctibus immanis, Cocyti ac Monſtra furoris.
35 Hac templum eminuit maioris laude, decoris
Poſterius primo, ceſſit cui culmine, gaza,
Arcaniſq. Aræ Aſſyria olim clade peremptis.
36 Quo fugit Arca Dei? latet illa, nec in ſe recepta
Eſt vnquam, Montis tunc ſacri illata latebris,
Arcanis ſpecubus; quo nec veſtigia retro
Vlla ferant, aditu obſtructo alta Nube Tonantis.
Iuſſerat hoc vates afflatus Numine, cladem
Qui Solymam triſtis funeſto carmine luxit;
Hauſit & exitij quatuor poſt denaque luſtra
Et Solymæ & templi reparandi oracula tandem.
Hinc templo deerunt commercia Numinis Arcæ
Tegmine ab arcano, ſuperum quo ſidat ab alis.
Hinc vatum & ſeries certa hoc intercidit æuo;
Interdum ſurgunt quanquam qui diua profantur.
Nec rutilant arcanæ gemmæ à pectore ſacro,
Quæ tacita à nimio fulgore oracula fundant,
Vrim olim & Thummim præclaro nomine dictæ.
Sed Chriſto proprius templum ſpe gaudet, & omnem
Non niſi iacturam ſummo ſibi cedere lucro.
Hæc propior ſpes Arca Dei eſt, Deus ipſe ſacrabit
Mox templum, diuoq. oracula fundet ab ore
Rex vatum; tunc ipſe vmbras ſol lumine terget.
An puerum Numen Mox templi tecta tenellum
37 Felici ſeclo ſubiturum exilis in aures

Vox ibi quæ resonet populi alta oracula, BathKol
Dicitur Hebræis, testatur Nuntia verbi?
Olim pontifici soli diuina licebat
Tegmine ab arcano responsa haurire salutis;
Spargere & in vulgus, Numen nisi forte vetaret.
Nunc omni populo pueri sed voce patescunt:
Scilicet infantem subituri Numinis ore
Quem referat BathKol, qui mox arcana docebit.
Interea accessu solis circum intepet aer;
Et calet inde magis diuæ mens legis amore;
Gratia succrescit, testantur funera vitam
Felicem superam, legemq. cruore tuentur.
38 Hinc rutilant mille excelsa Assamonæa trophæa;
Nec fama Isacidum virtute illustrior vnquam
Emicuit medias acies interq. furentes.
Nam Babylon nūquam enixa olim extinguere nomē,
Sacri vel generis legem, cultumq. superni
Numinis vnius, quanquam Vrbem excindit & Aram.
Persæ sed reparant, vario quin munere gentem
Mente pia decorant, oderunt Nominis hostes.
Pergit Alexander venerari: Roma nec ausa
Templo certare, excindens licet Vrbis honorem.
Aegyptus coluit; parcit nunc ipse Magogus
Iam generi atque vrbi, Syriæ Regesq. priores
Limina sacra diu venerati munere, cultu.
Infensas gentes senserunt sæpe paratas
Exitio generis; sedenim submittere sceptro
Forte suo vt possent, armis rerumque potiri.
Sic pugnare Syri circum, gentesq. propinquæ.
Sic Babylon tandem, Assyrij primique Tyranni
Spreuere & Numen; nunquam ausi perdere cultum
Numinis omnino, Stygios inferre Deosq.
39 Hic furor est orci, Christi vt cunabula sentit
Impe-

Imperio funeſta ſuo vicina parari;
Et Moſe expuncto Chriſti prohibere trophæa
Sperat,& humanum genus omne inferre barathro.
Sic ciet Herodem ſacras mucrone ferocem
In Chriſti cunas hoſtem,Sobolemq.tenellam,
Infantes bimos Educto;tum armat & orbem
In Chriſti proceres,cæli,fideiq. ſatores.
Impius inde Magoga tulit primordia, tandem
Orbis ad occaſum meditatur funera anhelus
Extremæ cladis,gladijſq.doliſque Magogis.
Olim ſed nullo populi plerumq.labore
Sternebat ſola immanes vis Numinis hoſtes;
Et miro circum muri clangore tubarum
Voce ruunt populi,non ictu,aut agmine ſtructo.
Nunc gladios vibrant,pugnant nunc robore dextræ
Agmina pauca Dei,innumeros funduntq.potenti
Hoſtes incurſu pro lege occumbere læta.
Gloria nunc Iudæ Reboat clariſſima cælo,
Et terras ſupra,ſummo quas complet ab axe.
Percrepat excelſa Machabai à voce tonante,
Quis tibi par Numen ſummum inter caſtra Deorum?
Nam terræ robur;ſceptra licet inclyta Regnis
Innumeris præſint,prolato iure vel Indos
Supra, vel circum forſan cum ſole recurrant,
Delitet en mortis gremio, iacet vndique cæcis
Gloria & hinc Reboans terræ iam obducta tenebris:
Orco nota quidem,ſimul at neglecta profundo,
Cui ſeruit,ſtimuliſq.ſtygis furit acta ſceleſtis.
Auerſa eſt illi ſublimis gloria Olympi,
Numine quæ ęterno gaudet,non laude caduca.
Hæc virtus omnis,ſubeas pro Numine cunctas
Si ſponte ærumnas,belli varioſq. labores,
Poſt rerum cladem exitium quoque,funus acerbum.

Nam

Nam migrat in vitæ mors gaudia, lucis in auras
Immensæ, dolor ipse parit risumq. beatum.
Annis triginta pugnant cum faucibus orci,
Antiocho, Ducibusque Syris, & Regibus atris;
Numinis vt legem propugnent mente serena.
Non ita Thermopilæ, Marathon, Salamina, Platęæ
Deuictis claræ Persis, & robore graio:
Orbe nec emicuit domito sic inclyta Roma;
Fulgent vt Iudæ felicia Numine castra.
Agminibus modicis audet, reuehitque trophæa;
Conterit innumeros hostes, & sacra reponit.
41 Quot castra atque Duces Iudæ cessere triumpho?
Nec mora, ceræ instar soluuntur Numinis igni.
Conflixit nouies, superum quot castra parata
Præsidio expertus sacrorum, legis, & Aræ.
Luget Apollonius primus deiectus ad orcum;
Tum Seron, Ptolomæus fusus, & agmina multa,
Gorgias simul ac Nicanor, Myriadesq.
Sub Lysia Duce sex, equitum dein millia quinque.
Sternit Idumæos, populos aliosq. propinquos.
Insidet inde Sion, fundit Syriæque Tyrannum
Antiochum Antiocho genitum alti Numinis hostem;
Millia seu peditum centum, vicena virorum,
Nec non triginta supra validos elephantos.
Antiochus celeri fato subitoq. tonantis
42 Vi, Stygis ad pœnas, æterna ac funera raptus
Ipse pater, media inter conferta agmina tutus,
Dum Solymis, cæloq. atroci mente minatur
Tam procul Ecbatana pergens e Persidis oris,
Inde fuga Elapsus turpi, spoliare nec ausus
Persepolim, fanumq. auro tam diues & omni
Prærutila gaza; furit inde fremitque superbus;
Insanas inter voces, dira impia verba,

Aethe-

Aetherea nulli spectanda cuspide adactus
Imo, vi supera, torqueri viscere coepit
Immani, semper magis acri alto inde dolore.
Actus at in rabiem magis hinc festinus ad vrbem
Tum properat sacram, exitium frendensque minatur;
Excisam tumulumq. vrbem fore ciuibus ipsam:
Præceps en subito ruit alto e culmine currus;
Colliso & vermes fluxerunt viscere roso,
Nec sibi, nec castris Stygio fœtore ferendo.
Senserat esse Deum qui sic torqueret iniquum.
Orat sed frustra atræ exhorrens spicula mortis.
Natus sceptra capit, binos vix impius annos
Regna tenet, iussu patruiq. extinguitur hostis.
Inualuit Iudas, Leo rugijt, ardua quæq.
Nec pauet, inuaditq. hostes, terretq. Gigantes.
43 Demetrij Regis terit agmina bina, Ducesq.
Strenuus; anfractu sol uix quater æthera lustrat;
Ipse potens armis templum, legemq. reponit.
Deniq. seu cęlo, seu terris morte triumphat
Ad Solymos muros; sequitur victoria lugens.
Dum superest validum sternit Leo Bacchidis agmen;
Insequitur victor fusum, tritumq. per agros,
Vix octingentis reliquis in prælia ductis.
Quod pauidus miles fugeret duo millia supra
Agmine præ modico tam immania castra Syrorum,
Millia viginti peditum, bis millia equorum.
A tergo sedenim pugnat mox plurimus hostis;
Agmen & ad læuam insistit virtute sed impar
Dextræ aciei fusæ acri iam robore Iudæ;
Et medium Iudam interceptum glorię ad vlnas
Distentum, celebris immensa mole triumphi
Opprimit, inde cadit Iudas in celsa trop hæa.
Hostem calce premit, fundit, cæditq. cadens, Heu,
For-

Fortior insiliens, secum rapit ipse triumphum;
Vno quo miles cæso Duce labitur omnis.
44 Tum Ionathas, Simeon fratres hoc ordine pergunt
Gloriæ ad excelsum culmen dum sacra tuentur;
Demissiq. Duces populo sublime corusci,
Quos Daniel gemino supra monstrauerat æuo,
Virtute insignes, fideiq. nitore renident.
Nam Ionathas Solymam recipit, post funus acerbum
Inuicti Iudæ, quæ cesserat hostibus; inde
Demetrij patris geminas ex ordine classes
Profligat, totidemq. Duces, & pace potitur,
Lege data captos & rapta vt redderet hostis.
Bacchide sed domito surgit Rex hoste tyranno
Creditus Antiocho genitus, nec moribus ater.
Comis Alexander, Solymis placidusq. nitentis
45 Qui Ionathan Cocci decorat iam Regis honore;
Auro quin rutila redimita fronte corona.
Detulit imo stolam sanctam, qua præsit & Aræ
Dux Ionathas, templi summus simul ipse sacerdos;
Cederet vt generi Assamonæo culmen vtrumq.
Infula cum cocco, thuris, gladijq. potestas,
Ceu Regum à Iuda stirpi, simul atque sacrorum
Leuinę, à Matre Regum, sed patris ab Ara.
Sic recta ad Christi deducunt culmina sceptri
Pontificis Summi; Regis terręq. polique,
Omnia cui subsint ęterno calce terenda.
Nam genus est Christo Iudas cum fœdere Leui.
46 Demetrio Natus Patris de nomine dictus
Certat Alexandro, vt rerum potiatur & aulę
A Duce Apollonio, agminibus quem pręficit vnum.
Hic Ionatham aggressus pro sceptro nempe paratum
Regis Alexandri terra pugnare, marique,
Funditur excelsa fratrum virtute piorum,
Sup-

Suppetias Ionathę fratri Simeone ferente.
Sed victor tandem rerum,sceptriq.potitur
Demetrius Soceri vno Aegypti milite fretus
Tunc Regi infensi Syriæ,generoq.priori.
Orbus Alexander fugit ipsa coniuge,Regno.
Excipit at mox,prodit Arabs,perimitq.receptum
Perfidus,ac socero transmittit munus iniquum.
47 Mirum,cor Regum cæli vel culmina supra
Vertitur anfractu arcano,genus vnde rotatur
Humanum,populis colitur quod Numinis instar.
Numine sed summo sistit,vel forte cietur;
Flectitur at subito varias,quas afflet ad auras
Perdomitum tacito appulsu iam Flaminis almi.
Sic retro sol actus,& olim sistere iussus.
Aeque cuncta Deo parent,& culmina mittunt.
Debellant Syriæ Reges,sed Nomine Graij
En genus Isacidum,cultumq euertere templi
Nituntur; virtus erumpat vt abdita mentis;
Et testes fidei sacræ miracula surgant
Robore ab immenso,queis Styx perculsa tremiscat.
Seu passi immanes ictus, fluctusq.cruentos
Eumenidum à flatu,sæuit quibus altus Auernus,
Sensus exitio querant vt gaudia Olympi:
Fortis seu miles subeat pro lege labores
Semper,& innumeros acer se immittat in hostes;
Proterat vt Stygias acies,temploq. triumphet
Pręrepto diuino cultu e faucibus orci;
Vna nitet semper virtutis gloria Olympi.
Hostis quin acies tanto perstricta nitore
Et stupet,& celebrat supera virtute coactà;
Nescia & ipsa sui,quid agat?pia munera confert?
Sic Deus in medios hostes dominatur ab Ara
Corda ciens Regum,mole etsi vasta superbi

Sceptri, infensa etiam summo plerumq. Tonanti.
Virus Syriacum Antiochi geminiq. perosi
Isacidum genus in nectar mox vertitur, alta
Rege ab Alexandro collata insignia, coccum,
Atque stolam sacram, fulgentem auroque coronam,
Queis Ionathas primus micuit post diruta Regna
Assyria clade, primus summusq. sacerdos
Insignis cocco, rutila tum fronte corona.
Quin Syrus ipse etiam decorat tam perfidus hostis
Numinis, & legis sacræ, fideiq. cruentus
Demetrius pater: is Iudam, Ionathamq. peracer
Agminibus, belloq. vrget, rapit inde potentem
Conflictu immani Iudam, Solymæq. potitur
Insectans Ionatham quem vnum delere laborat.
Mox tamen arma pauet Solyma; inde licere salutem,
Et Regni sceptrum protecto discit ab hoste
Sperare, aduersis cladem, exitiumq. timere.
Foedere tunc sceptrum Solymo munire perenni
Optat, Alexandro ne cedat forsitan hosti,
Armis aut Solymis prior ille irrumpat in aulam,
Hinc Ionathan sibi quisq. studet sociare peracri
Fœdere muneribus, verbis blanditus amicis.
Vincit Alexander: surgit Demetrius alter
Mox victi Soboles Aegipti fœdere fretus;
Sceptra tenet, Solymosq. premit nouus hostis acerbus
Is tamen haud constat, pius & mox impius idem.
Nam Ionathæ placidus quæcunq. insignia gestet
Munere Alexandri, solenni lege reponit,
Et Solymos iubet immunes nil pendere Regi.
Mox tamen ingratus vexat truculentior hostis
Tam bene de sceptro meritos, qui robore miro
Agmina tot Regi telis infensa scelesto,
Myriadas tetra ciues sed mente rebelles

Bisse-

Bis ſenas ipſas auſi compeſcere dextra
Agmine tam modico fuerant tam pectore fido.
Nam tribus Iſacidum ceſſerunt millibus hoſtes.
Natus Alexandro Antiochus puer vltus in illum,
Dum ſolium recipit patris Ducis arte Tryphonis;
Proſequiturq. genus ſacrum pietate parentis.
Proditor at pueri Regis *Dux* iſte cruenta
Mente Triphon Ionathã ſubito inſectatur vt hoſtem,
Perdere cum Regem cupit, atq. inuadere ſceptrum.
Nam timet ab Ionatha exitium pro Rege parato
Pugnare, & fido vlciſci mucrone tyrannum.
Inde dolos nectit ſimulatæ pacis honore
Eximio, exceptum hortatur tot vt agmina mittat.
Imo Ptolomaidem deſpondet, iterq. capeſſunt
Vna illuc, Ionathamq. ibi cæſo vigile vincit.
Poſt cædit, Natoſq. duos trux, perfidus æque.
Succedit fratri Simeon Dux atque ſacerdos;
Sed Fratrum iacit ipſe aleam poſt parta trophæa.
At pius Antiochus tetra tandem arte Tryphonis
Occidit; inde Tryphon Regni rapit ater honorem
Proditor immanis, ſceptri qui & prædo, Tyrannus.
Demetrius ſedenim interea certare laborat;
Et pacare ſibi Regnum ſæuo hoſte necato.
48 Hinc omnis territur bellis, & cladibus ætas
Ad Regni exitium, dum bellis bella feruntur;
Armenio donec Tigrani Syria cedat;.
Romano ac tandem ſubmittat ſceptra Tigranes
Demetrij à ſolio luſtris bis quinq. rotatis.
Has inter clades, quibus impia Regna teruntur;
Et genus Antiochi premitur vix parte laboris
Crimine ab immani minima, certare Tonanti,
Ac ſuperę legi Stygia auſi mente procaci;
Exerit Iſacidum genus alti culmen honoris

Dauidis Solij,& Regni ſacra libera iura;
Dum fidei,legiſque Decus,nomenq. tuetur
Numinis immenſum,pro quo ſubit omnia lætum
Vulnera,nec timet exitium,Eumenidaſq.furentes.
Deſpondere animum imbecilles viribus;imo
Tum multos legis,generiſq.Deiq.pudere
Vnius cultus,ſacrorum,aut forte notari
Verpos;inde Deos colere,& ſe inferre profanis
Arte ſtudent varia, verpamq. obducere pelle.
Pars potior tamen excelſi pro nomine vitam
Alta mente cupit profundere læta triumpho
Et fidei ſacræ,& ſpreti præ Numine ſenſus.
Pugnet nunc Deus ipſe,& vt olim deleat hoſtes,
Cum freta transmiſit ſacrum genus omne profectum
Finibus Aegypti,& lætas deduxit ad oras
Deſponſas patribus pulſa gente inde ſceleſta?
Sed Chriſti aurora eſt,noua virtus ſurgit Olympo;
Erigit & mentes, circum qua ſternitur orcus.
Pugnat & ipſe Deus,dextra ſed militis ipſa
Sacri,cui vires ſemper iam ſuppetit altas.
Sic pugnat Deus:& miles ſimul ipſe triumphat.
Gloria ſed maior leuiore eſt ſternere bombo
Excelſas turres,aut agmina fundere claua;
Mandibula vt Samſon hoſtes vel mille peremit.
Exprimat ignauo ſpirantia clarus Apelles
Peniculo,imbuto cæciſq.coloribus ora?
Hoc artem ſuperat, petiturq.à Numine ſolo;
Aſtra ſuis vaſtum moderari anfractibus orbem
Quis ſtupeat?celebrat quanquam uim molis Olympi.
Siſtit ſed naues Remora;miratur & hæret
Solers Naturæ quiſquis miracula luſtret.
Deſpecta en Iudæ ſoboles tot gentibus olim
Aſſyrio vaſtata iugo,ſeruire coacta

A pa-

A patrijs abducta oris, exuta bonorum
Omnigeno ornatu, pedibus protrita subinde
Imperij quotquot fuderunt agmine molem
Persa, Macedone, Aegypti, Syrięq. potitis.
Vix patrias repetunt sedes sine Regis honore
Iam generis, cuique externo parere coacti;
Gentibus inuisi punius præ Numinis Ara;
Queis verpus, recutitus, curtus, Nomen, Apella.
Hostes tot medios inter, cultuq. profanos
Orci, seu potius Stygios, qui Numinis auram
Exhorrent solam, Manes tetrosq. sequuntur.
Abiurare Deum coguntur; colligit vnus
Imbelles quotquot Studiosos legis egenos
Conclamans Heros Mathathias ille sacerdos,
Egregij Iudæ pater, & genus Assamonæum.
Vrbe procul fugiunt, ad tesqua horrentis eremi.
Hic rugiunt fortes supera virtute leones:
Erumpunt specubus, sternunt aciesq. frequentes
Aduersas sæpe exiguo licet agmine freti;
Robore sed cęli, plena seu Numine Mente.
Et Nati Patris vestigia magna sequuntur.
Non ipsi fundunt hostes, sed Numen ab ipsis
Immensum dextra Assamonæa fulmina torquens.
Halitus en qualis surgit vi sideris haustus,
Et terræ soluit concretum frigore pondus,
Scilicet æthærei allapsi virtute caloris.
Tum nubes inter media statione vagatur
Aerea, quatitur, rarescit, concipit ignem;
Fulgur & arripitur dextera Omnipotente Tonantis,
Feriat vt celsas turres, Montesq. superbos.
Haud aliter genus Isacidum graue pondere primum
Criminis, ærumnas inter, tristesq. labores
Excoquitur cæli radijs, scelerumq. dolore.

Hinc

Hinc tenuis velut aura petit ſublimia,& aſtris
Vicinas oras,Chriſto ſolique propinquas.
Et calet, & feruet fidei velut ęthere lapſo;
Suaue ima hæc rutilans radijs fouet vnde calore
Sed nubes inter quatitur, premiturq.peracri
Antiochi clade,& concepto fulgur ab igni
Exilit excuſſum tetri iam nube laboris.
En tonitru ingenti complet,cęliq. ruina
Orbem tam validę mentis præ robore diuo.
Contremit ac tellus omnis,ferit ardua circum
Culmina tot Regum Syriæ,reuehitq.trophæa.
Scilicet vt tandem erumpat qui perdomet orbem
Imperio æterno fulgur,ſimul atq.Tonantis
Dextra,Deus ſiue ipſe tonet;ſed nectare nubes
Fœcundas inter,potum patri inde propinans;
Et cœlo educat reparat quæ examina ſacra
Chriſtus certa ſalus ille expectatus Oſiris.

VR-

VRBANO SIRIDOS LIBER DECIMVS.

ARGVMENTVM.

Præripitur ſceptrum, ſummoquod ſeruat Oſiri
Vox vatis, ſacri generis ſuprema parentis.
Vicina hinc iubari turbantur gaudia veris:
Et ciet hybernas medio ſtyx vere procellas:
Et Regnum atq. fides iactatur turbine diro.
*P*erfida gẽs tandẽ ſummum diſcrepit Oſirim.
Qui migrat Aegyptũ patrijs à ſedibus infans
*P*rimum, tum rediuiuus Io cũ coniuge ſacra.

EXCERPTA LIBRI DECIMI.

1 *CHRISTI vere, populo ad ad patrias ſedes e Babylonica ſeruitute reſtituto, Moſes Dux, Ioſue, & Iudas arcano ac priſco ordine ad ſacrum genus educendum, regendumque reuocantur munere, non perſona; Zorobabel vt Moſem referat primus, Ezra vt Ioſue re-*

reponat, longæuus Nehemias vt tandem Iudam exhibeat; præsertim verò vt exorituro mox iubari summo Osiri præcurrant; generis sacram syluamque collucent ad iubar vndique fausto cultu excipiendum.

2 *Inde Duces surgunt ab Ara, soliumque Regi paratur Osiri Pontifici summo ac sacerdoti.*

3 *Hi ipsi sed priscis respondent iudicibus, maiores tamen summi sacro munere sacerdotis.*

4 *Regibus tandem prisci æui Reges Assamonæi occursant postremo seculo libertati populo restituto. 1. Machab. 13. 14.*

5 *Ad Aristobulum vsq. Osiri Christo seruatum sceptrum nemo ausus præripere, etsi cocco & corona insignis populo Dux libertatem adepto præesset & Pontifex.*

6 *Inde & morum lues, atque hæresum pestis grassatur iniquior, sceptrum vbi primum Christo præripuit Aristobolus Assamonæa virtute sopita; quamuis sub Duce etiam Ionatha triceps Cerberi halitus vastare cœperit præter alias hæreses antiquiores non ita diffusas.*

7 *Sadducæa quæ? Inuadit verò proceres, omnem abo letq. salutem. Deniq. gloriã delet Assamonæam Ioãne Hyrcano principe primum, tum Natis Regibus, Aristobolo Regum primo, altero tum Alexandro vitiatis.*

Hinc

8 *Hinc Regni exitium post ciuiles Alexandri sobolis immanes procellas Sadducæa nobilitate, & Pharisæa plebe suarum religionis partium ut præferant, Regnoque præficiant principem Hyrcanum pharisæum, Aristobolum aut sadducæum, infensius digladiantibus.*

9 *Medio cur Christi vere Stygius horror ingruat?*

10 *Veris huius quæ signa Aries, Taurus, Gemini? quæ subinde æstum effundant à Christo sole Cancer, Leo, virgo?*

11 *Styx solis certat iubari: & quæ vtriusq. acies, tela?*

12 *Ætna triplex vomit ignes.*

13 *Quæ hæresis Pharisæa? etsi pium genus habitum, minusque desipierit.*

14 *Mores fucant Hydræ omnes, genusq. Vipereum, ausi Osirim Christum, Numen de Numine, Regemque promißum immani ore vorare.*

15 *Sed neque Nectaris parentis mulcere tam impia pectora, tot miraculorum, beneficiorumq. dulcedine licuit: vt vberius crimina proprio labore expiaret, & cruore Eumenidũ ab ipsis impietatis telis, furoris aut omnis pelagi exceptis fluctibus mente mitissima.*

16 *Inde generis exitium perpetua post tot diuina, etiã cum suas Deus vltisceretur, vastatis populo sedibus, contumelias, collata beneficia.*

17 *Sceptrum iterea tamen ad exterum Herodẽ Quiritum lege commeat opportune pro uatum oraculis sũ*

mi sub Regis aduentum omnia suo æterno imperio reparantis.

18 *Has inter offusas tenebras, ærumnasq Christus iubar erumpit tempori, vt omnia restituat salus omnipotens orbis & mentium vna.*

19 *Pompeius Solymæ cum potiretur, sacro genere Romanis facto vectigali, Deipara parens nascitur; suū genus vt beatissima tandem prole ad cæli sceptra traducat.*

20 *Aerumnas inter et clades æui aperitur summa felicitas æterno quæ certet honori.*

21 *En summus Aristæus, idem & sacer Osiris, Apollo & Apolline patre, natus vno eodemq. sacro, Maximo Ioue, Deo vno omnipotente, Lux Deus ipse homo Christus, Apes vt reparet sacras se bouem Aræ imponit immensæ Triadi immensum honorem, sacroq. tum ex viscere sacra mittat examina.*

22 *Aegypto primum visus homo, non in æthereâ propriaq. sede perenni.*

23 *Cur Niobe, Virgo Deipara? quo sensu Argiua, Argiuo & sata Rege parente?*

24 *Isacidum sedes cælum, sol Deus vnde rutilet; Arca Numine fœta olim Phœbe micarit, vates astra. Astrum sed Argo Christi spes vna genus vehebat Isacidum.*

25 *Quin & Virgo Deipara Numen vehit ipsa sublimior Argo sub fœdere carnis; vnde & genus Isacidum Argo iure dicatur.* Bis

26 *Bis à Matris iam Solymis, sibi quippe infensis sedibus Aegyptum summus demigrat Osiris, cū Matre infans aliquandiu:tum iuuenis & rediuiuus tota cum sacra nectarea prole, eademq. coniuge ad orbis funera prope.*

27 *Inde Aegypto rutilans Stygia noctis disiectis tenebris Orbem lumine sol complet Osiris.*

28 *Quas Aegypto argiuas celebres intulerit artes?*

29 *Quam caca priscis philosophia oberrauerit solius Osiris luce corusca?*

30 *Sed mores praesertim penetrali luce ab vno vbiq. Osiri micuerunt.*

31 *Tunc & Io sacra, iam coniux Osiris Aegiptum immigrat, Christi Ecclesia.*

32 *Inacho sata quo flumine? cui inuisa Iunoni?*

33 *In iuuencā abit boui sociata Serapi. Sed Iuno exercet illam sauior, centoculumq. Argum custodem, vt torqueat immitior, adhibet.*

34 *Mercurius quis Dei iussu Argum ita sauientem interemerit?*

35. *Tum Iuno immisit & astrū oestrum, Io tandem iuuenca vt durius exagitata fureret. sed Dei sapiētia constans visa est tantisper ignauis correpta furore, Apostolus vt resonat, Praedicamus Iesum Christum Crucifixum, Iudaeis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam. 1. ad Corinth. 1.*

36 *Sedibus infensis cedit Io, Aegyptumq. petens sacra*

transformis Iuuenca, Numinis ope implorata, ad Nili ostia virginea fronte resurgit, populoq. cælestia pandit.

37 *Typhon interea mactat Osirim.*

38 *Luget Io coniux, atq. indefesso labore perquirit oberrans.*

39 *Syene tandem alta, nulla sub vmbra incurrit Osirim ad Golgotha montem.*

40 *Roma noua surgit Syene.*

41 *Hic Io lacerum sponsum Abato insula reponit, condit & Ara ad Stygiam paludem, Memphiq. adsitā pyramidum mole superba.*

42 *Quæ Memphis? quæ palus?*

CAR-

CARMEN

Sic prope nascentis Christi fastigia mundo,
Vatibus ille pijs celebris, simul atque *Sybillis*,
Orbis certa salus, seclo vix cum imminet ortus
Immensi iubaris De Numine Numinis alto,
Humana verbi infantis sub nube latentis,
Dauidis sceptrum, soliumq. resurgit ab Ara
Pontificis Summi cumulatum munere sacro.
1 En redit & Mosis seclum; mox inclyta Regna
Culmen vt excipiant uatum Regemq. Deumq.
Vatibus arcanum, spem vitæ omnemq. beatæ.
Iam Mosem, Iesum, Iudam qui Regna pararunt
Sacra Duces primi, fusis circum hostibus, ipsos
Tergeminos referunt Triadis vestigia summæ
Pro numero Heroas, simili pro munere, mirum;
Nunc etiam populo ad patrias e perfide sedes
Cum reuocant, Esdras, socij geminiq. laboris;
Aegypto vt primis ducibus deductus easdem
Ad lætas oras, patria se in sede locauit.
Zorobabel Mosem ipsum, mox exprimit Esdras
Alter Dux Iesum, Iudamq. Nehemia tandem
Longæuus reuocat Graij prope sceptra superstes.
2 Inde Duces sacra insignes à fronte tiara,
Lamina, & à cidari, cultu reliquoque decori
Pontifices Summi certa iam lege sequuntur.
Foedere nam coeunt thuris, gladijq. potestas,
Pontifici, Regiq. vni quo sceptra parantur
Christo sacra Deo, Solium cui sternitur Ara.
3 Iudicibus priscis respondet virga, torusq.
Quo præsit populo summus pro Rege sacerdos;
Culmine sed sacro maior, serieq. perenni.

4 Regibus at tandem priscis æquo ordine Reges
Mœnibus,& templo reparatis munere,cultu
Seu cocci,sceptriq. pares debentur honore
Postremo hoc seclo,vicino Numinis auris,
Aeternum ad Regem Christũ hæc vt stēmata ducant.
Dux Symeon generi sua libera iura reponit,
Vt Graijs nullum cogantur pendere censum,
Immunes prorsus Syriæ vel munere Regis.
Cessit Alexander Ionathæ cum iura coronæ
Detulit,& coccum primus;mox cedit & alter
Demetrius bis vectigalibus inde remissis,
Quod Ionathas primus,Symeon dein iure reposcit.
Inde per extruso Regum quoq. milite Graio
Arcibus ex patrijs,Symeon iuga fœda resoluit.
Tunc tabulæ nullo cœperunt Rege notari:
Nempe Syro;nec Alexandri stater vllus ad æram
Cuditur,aut siclus;sacræ sed honore tiaræ,
Cum regeret populum Symeon Dux ipse sacerdos.
Excitat hinc summus princeps ad culmen Olympi
Fratribus,ac patri tanti monumenta laboris,
Pyramidum septem ingenti præ mole columnis
Distinctum excelsis nitidisq. illustre sepulchrum,
Dauid s tumulo summo quod certet honore.
At nulli interea defertur purpura Regi,
Aut sceptrum,proprio præsit quo nomine princeps.
5 Ausus nec frontem rutila redimire corona
Dux Symeon,ratus hæc Christo seruata saluti,
Iamq. propinquanti seclo alti insignia Regni.
Annuit & populus Symeoni,dum ille fidelis
Excelsus vatum vates,summusq.sacerdos
Surgeret,æternus princeps,demissus Olympo.
Gloria magna prope totum complexerat orbem;
6 Inde & ad occiduos manat, validosq.Quirites;

Au-

Aurea tunc demum felicia secla rotari;
Queis tellus nitidis fulgens se conferat astris,
Ad sedes imas demisso culmine primum
Immenso iubare, & fœta iam Numine terra.
Instate aduentum Regis, qui Regna beata
Humano referet generi, terrasq. polumq.
Imperio regat vno obstrusis faucibus Orci.
Inde potituros rerum Solyma vrbe profectos,
Finibus ac Iudæ, domituros legibus orbem
Arcanis, celsos proceres Regisq. superni.
Hæc erat illa quidem reparandi nectaris alta
Spes, Apibus sacris renouatis lucis ad auras
Aethereas, superata clade, & fraudibus orci
Magna venturi virtute potentis Osiris.
Instabat vicina salus, Magnusq. Serapis.
Arcano hinc vtero legis nunc stridere Christo
Ceu grauidæ, tot Apes cœperunt murmure magno.
Quin sacris etiam confertim erumpere costis;
Et libare Deo primordia nectaris almi.
Relligio sedenim lucrat seruare coronam
Orbe spei toto expectatæ ab origine rerum
Humano generi, & superis virtutibus vni.
Primus Aristobolus Diademate fronte decora
Se Regem appellat; solo nam stemmate fulsit
Regis, Ioannes pater ille uocatus ab hoste
Hyrcanus victo; abstinuit sed nomine Regis
Dum Symeone satus, parto virtute parentis
Regno hilaris fruitur, redimita fronte corona
Primus, non etiam ausus se quoque dicere Regem.
6 Ah morum exitium, genti cladesq. suprema
Ingruit à Regni suscepta mole superbi.
Non redit ille quidem Stygius, vanusq; Deorum
Exitij antiquus cultus; semperq. verentur

Nu-

Numinis vnius solium, sedenim inficit error
Omnigenus proceres, Regemq. fidemq. reuellit.
7 Sadducæa tenet Solymorum culmina Lerne;
Qua sensus, animusq. simul vitæ axe ruebat
Morte vna præceps, & funere corporis vno.
Inde resurgendi eludunt oracula vatum
Impij, & à sensus fugiunt quæcunq. vigore,
Seu superas mentes, omni ceu mole solutas;
Seu nostras imas obductas glutine sensus.
Præmia sed maneant quæ tandem à Numine? pœnas
Quas metuant sontes post tristia funera carnis,
Si mens nec superest, nec vita extincta resurgat.
Iam lex tota fugit, superest spes nulla salutis;
Nullaque labentis generis reparanda ruina
Obruat interea mortales corpore, mente.
Nam neque mens superest homini demersa profundo
Forte chao, molis gremio, cæcisq. latebris,
Quæ sensum nunquam supra sic se efferat arcta.
Libera tunc verò, quæ iam dominabitur aula;
Arceat vt crimen, virtutem aut imperet omnem?
Ergo nec crimen lædat, nec fulgor honestus
Emicet humano generi, fusisq. decoris
Erumpat radijs, nobis nec cedat hirundo,
Psittacus aut forsan sermonis vt æmulus artis.
Hyrcani hæc mens Ioannis cæco obruta sensu,
Perdere dum lætus mentem, fideiq. nitorem
In tenebras vertit prærepta gaudia lucis,
Ad fauces orci sadducæo obijce structo.
Pergit Aristobolus tenebras offundere, sacrum
Pontificis nomen præ sceptri culmine Regum
Dum prior, atque aræ cultus fastidit honorem
Impius & vecors neglecto Numine, templo:
Gloria quæ generis præfulsit clarior astris

Vrā

Vna quidem ſacri,ſuditque inſignia regni:
Condidit imò potens gentem, faſtigia ſceptri
Erexit,ſtrauit neglecta,abduxit iniquos
Captos iam populos,Regeſq.in terga reuinctos
Sedibus à patrijs; reuocauit culta decorem,
Reſtituit ſedes,amiſſi ac gaudia regni
Hoſtibus excelſi domitis virtute ſuperbis.
Nunc pudet hunc ſacri cultus,ſacrumq. præeſſe
Aethereo ſacris, aræ,temploque Magiſtrum
Munere,pro ſcelus infandum,vecordia dira;
Quin furor Eumenidum; puduitque tot ordine patrũ,
A templo quibus,atque ara una hæc gloria fulſit.
Frater Alexander dein impia ſceptra capeſſit
Infenſus populo,& fidei truculentior hoſtis,
Sadduceą mente furens,hauſtoque veneno
Cocyti,quibus alta ſalus corrumpitur vndis.
Sæui omnes Reges Stygio tumuere furore.
Vicit Alexander cunctos ſedenim Ebrius atro
Eumenidum potu anguineis à crinibus hauſto.
Agmina Doctorum immanis Phariſæa ſacrorum
In crucem agit,perimitq.vna cum coniuge prolem,
Lætus & à trabibus pendere tot vndiq.adactos
Ad ſeptingentos,octingentoſq.piorum;
Queis neque ſint ſatis implexi longo ordine ſaltus
Tranſuerſis ramis, collucet ſi alta ſecuris;
Nec campi pateant trabibus pro clade parandis;
Diffuſus circum nec forte gementibus aer.
Perdidit & fratrem dirus,nec parceret aluo,
Prodijt vnde ſatus,Mater ſi forte ſuperſtes
Filij Ariſtoboli ſuperaſſet crimen iniqui;
Qui fame præripuit,tetris vincliſq.parentem.
Sed quoque præreptus vix anno regna tyrannus
Hic tenet,enectæ & matris dat funere pœnas,

Exitij & fratrum quos morte,aut carcere pressit.
Hinc osor fidei,generis,simul atq.suorum
Hostis acerbus,festinus demergitur orco.
Cessit Alexandro fratri,sed coniugis vno
Præsidio Regnum Salomes,exordine vtriq.
Quę fratri & Regi nupsit.fuit illa superstes
Dictaq. Alexandra alterius dilecta mariti
Nomine,& ad natos sceptri quod transferat hæres.
Vir tamen & scelerum luit atro funere pœnas
Luctatus morti totis tribus anxius annis;
Lustra ad sena licet Regni prope traxerit æuum.
At Salome studuit Pharisęis docta Marito,
Is licet infensus fuerit sectæ hostis amarus;
Acrem Regnandi, non cultus Numinis,artem;
Scilicet assurgit sibi Numen quæ vna superbum;
Nescit & excelsum,cuius tum sternitur ira.
Plebs Pharisęa quidem Regni sedare procellas
Plurima tunc poterat,procerumq. infringere vires.
8 Hyrcano Mater moriens sua sceptra tetendit;
Pontificis cui dum Regno superesset,honorem
Detulit illa olim,primum quem fuderit aluo.
Pressit Aristobolum natu, virtute minorem.
Sed tamen Hyrcanum deturbat culmine Regni
Hic Sadducęus,solioq. potitur iniquus;
Vt ruat inde armis victus,stratusq.Quiritum.
Interea sedenim vincit, quater imo coronam
Fratri adimit procerum,validisq.Arsacis ab armis:
Præstiterat Regno Pharisęo milite fultus
Hyrcanus cum Matre quibus nimis ipse studebat.
Arsacis sed ope imperio certare Quiritum
Ausi iam toties,quin agmina fundere Crassi
Diuitis,exitio diro pubisq. latinæ,
Hostis Aristobolus,Natusque Antigonus illum
Exuit

Exuit imperio quater,& tandem amputat aures.
Anceps nam quanquam, Hyrcanus caput exerit inter
Infensos hostes,bellique subinde procellas,
Et regnum recipit Romæ ter viribus,hoste
Inde quidem abducto,Pompeij siue triumpho,
Obside siue etiam cum fratre vtroq.Nepote.
Labitur en tamen Antigonus ,Romanaq.vincla
Euadit liber,Parthos ad prælia ducit,
Inuadit sceptrum,Solymi Regniq. potitur.
Tunc captum patruum mutilat trux auribus,inde
In Parthos ablegat,tam procul,inter & hostes,
Armis ne sceptrum rursus,belloque reposcat
Iam mutilus, fœdus, sacræ nec idoneus aræ.
Quæ rerum facies? subito cur lumina condit?
9 Obsita quin tenebris Stygijs migrat horror in orcum.
Tot modo sideribus sursum rutilabat Olympus,
Nullis obductus circum seu nubibus atris,
Halitibus seu suffusus,tenuiq. vapore;
Flantibus vt Zephyris ver terris suaue referret
Floribus omnigenis redimitum,aurisq.beatum
Solis ab anfractu,terras lustrare parati
Numinis immensi,& cœlestia signa propinqua.
Sole nec orto cur subitò tam sæua procellis
Pulsat hyems glebas,tellus vt squaleat omnis;
Cælum subducit,iactat simul aera,pontum?
Ver Iudæ,frarumq. pium tam diues honore
Virtutum,fidei,sacri cultusq.cruoris
Profusis vndis constantis robore mentis;
Vber queis ager Hebræus tot lilia ferret,
Purpureasque rosas,supero velut imbre rigatus.
Protulit en Christi solis lux sancta propinquans;
Delicijsq. suis diffudit gaudia cœli.
Præterit at subitò, fugit æstus,veris honorem

Occupat acris hyems, patrum,Natiq.laborem
Ciuili bello fidei post funera perdunt.
Vere sed hyberno propius dum surgit ab ortu
Terra horret sæpe,atq.hyemem reuocare laborat,
Frigoris vt iaculis cælo pugnare tepenti
Dura solet,Solis donec feruore dometur.
Et boreas perflat,riget aer,vnda procellis
Iactatur,videas & toto ningere cælo.
Ver & hyems variare vices nituntur aperto
Marte,vel alternis horis,terraq. poloq.
Ver spirat placidum mane,horret vespere circum
Tristis hyems, veris dispellat vt agmina læta.
Nam ver inconstans pelagi,terræq. labores
Inter,& à solis deductum tramite sensim
Cum sole incedit sub signis tempore,gressu
Vicinis hyemi cæli castrisq. rigentis:
Inde trahit diras cælo,terraq.procellas.
Sol remeans radijs confligit,frigore terra
Arcet feruentes ictus, queis dura resistit.
Dimicat & rigidis iaculis,trahit agmina densa
Halituum, in nubes cogit velut horrida castra,
Insidet & cælum iam veris tecta serena.
Imbribus & nimbis,borea,niue,grandine pugnat
Muneribus nitidis,soliq.ingrata superbo
Corde, Stygis læta,atque horrentis fluctibus orci.
30 Sol Deus est generi sacro;ver secla propinqua
Excelso iubari subeunti signa salutis.
Sunt Aries, Taurus,Gemini nexusq.decoris
Secla propinqua Deo nascenti,veris honore
Inclyta diuini;Cancer,Leo,Virgo,Salutis
Sed tria signa micant toto radiantia cælo.
Victima sacra Aries quotquot mactauit ad Aram
Impius Antiochus summæ pro legis honore.

Effert

Effert hinc cornu Assamonæos robore Taurus.
At Gemini nexum referunt Iudæ atque Tiaræ,
Seu Ducis atq. Aræ, summus quo sceptra sacerdos
Ipse tenet cæli Regni prænuntius Aræ.
Virgo Dei Mater, Leo, Cancer Numen, & infans
Præfulget Christus fortis demissus Olympo
Iam Leo, iam Cancer, magnus, sed paruulus idem:
Pauper Rex, horret tumidam mentemq. superbam
Ima sede potens, cæli super astra locanda;
Ceu superus cancer validi prope signa Leonis:
Vernabant glebæ felices vere suborto;
Flatibus hybernis quanquam percelleret orcus
Aera; sed tellus sertis redimita nitebat
Tot florum, sacro circum perfusa cruore,
Nectare ceu supero, tellus quo certet Olympo.
Heu mox delicias inter vel Numinis ipsas
Solis ab Anfractu referentis gaudia veris
Æternæ vitæ, Christi iam iamq. propinqui,
Dira recurrit hyems, ningit, riget algidus aer;
Obsita gleba iacet nullo prope flore decora,
Sentibus innumeris horret, simul atra colubris;
Motibus & quatitur tellus, & tota dehiscit.
Quæ vis dira ciet certa sine lege procellas
Ordine turbato media inter gaudia veris,
Florum delicias, glebæ vernantis honores,
Vitales Zephyros, auras suauesq. tepentes?
21 Terra propinqua Stygi, concreto ac frigore densa,
Peruia nec luci, à summo procul vndiq. cælo
Pondere pressa suo sic certat cæca nitori.
Obstruit & radijs aditum, iubar vsq. repellit;
Ac tepidas auras diffuso frigore cogit.
Nubibus obducit cælum, niue, grandine, nimbis;
Excutit ac borea flores, & germina quæque.

Bellum

Bellum impar,mirum,pax pugnat fronte serena,
Agminibus nitidis fundant vt gaudia circum;
Orcus queis tristis parat vmbras,funera,cladem.
Muneribus cælum confligit,lumine,telis:
Sidera signa mouet,radios à sole potentes
Agmina diffundit tanto Duce strenua, & auras
Impellit velites.thesauros viscere condit
Telluris cæco,frugesq.educit aperto.
Dimicat at tellus orco,Stygioque labore,
Halitibus,tenebris,excitis inde procellis.
Humani hoc generis crimen,semperq.superba
Mente Deo Stygijs armis certare parati:
Munera dum vitæ Numen largitur abunde,
Aeternæ lucis radios iaculatur,& auras
Felices ciet,& fruges,segetesq.reponit,
Thesauros cumulat sub viscere nempe beato.
Halituum vis terra imis e faucibus orci
Isacidum hoc æuo funesto erumpit hiatu,
Et tenebris pietas,fideiq. obducitur axis.
12 Aetna triplex fumo vomit ignes turbidus atro,
Arcanis specubus susceptis flatibus orci:
Spiramen triplex cæci graueolentis Auerni,
Errorum fidei æstus,seu furiata chimæra,
Sadducæa quidem procerum,Essena, & Pharisæa:
Sed scelus est habitum primum, pia cætera monstra;
Et Pharisæum vulgo vel prope culmen Olympi;
Inde Dei visum,legisq.arcana tenere;
Spargat vt in vulgus,populis ferat imo salutem,
Christo teste Deo,Mosis ceu sede potitum.
13 Impius ille minus Pharisæo nomine dictus,
Qui superas mentes,qui nostras mole solutas,
Aeternasq.docet,tumulisq.excire recepto
Corpore iam tandem,& rediuiuos reddere functos.
Sed

Sed migrare recens structos post funera in artus
Interea stupida delirat mente profanum
Pythagoram eructans, cautum magis imo Platonem;
Mens modo supplicijs non sit Phlegethontis adacta
Aeternis, scelerum pro mole oppressa labore.
In Christum Eliam transfusum hinc mente putarunt,
Siue Ieremiam, qui tot miracula patret,
Aut alium vatem tot seclis retro celebrem;
Nec non Baptistam Magnum, vatemq. recentem.
Insuper astra nimis Pharisæus spectat inanis;
Anxius aut timet, aut spe supra corpora fidit,
Mentibus imponens, & libera iura coercens.
En orco fatum educit, superisq. reponit
Sedibus æthereis, obseruat vanaq. plura.
Quin temerare audet diuina oracula vecors,
Et cæcus Lynceum iactans deducit & orbos;
Exprobrat vt Patris lux Verbum intermina Christus.
14 Mores instituunt penetrali haud luce nitentes,
Qua placeant iubari summo, Metaq. decoros
Numine dilecto, dum cætera calce terantur.
Extrorsum fucant solum velut alba sepulchra:
Orcus degat vbi; circum cui stragula fæces,
Omnigenusq. horror, dolus, impia corda supersint.
Lernææ hydræ omnes, Angues, colubriq. dracones,
Vipereum genus, Eumenidum quod colla reuincit
Demissus crinis, vibrans ceruice cruenta,
Ausi vel Numen lethali dente necare,
Iam phlegethontęi immanes sæuo ore colubri,
Quos summo sceleri infensus præfecerit orcus,
Nec Deus ipse monens, mulcensq. repressserit vnquã.
15 Quin cupidus Stygios pro labe subire labores
Humani generis, magis vt premeretur iniquis;
Hoc genus infensum, quod vinceret omnia, sæuis
Dentibus excepit laniatus, & ore trisulco. Fęx

Digitized by Google

Fæx orci, furor Eumenidum, Stygis alta procella,
Aeternum funus, populi cladesq. suprema,
16 Exitium templi, Regniq. vrbisq. ruentis.
Numinis immensi iacturam hic perfidus omni
Dux populo fecit, sed enim atro emersus Auerno,
A sacro Mosis suggesto oracula legis
Dum monstrat, Christumq. Deum deturbat ab Ara.
Abrahæ Deus, & sacræ proli inde perenni
Fœdere tot seclis iunctus, velut immemor orbis,
Isacidas solos ceu natos suaue fouebat
Seclis viginti afflatos cælestibus auris:
Quos inter graditur solos, versatur, & ore,
Omnigena vnde fluunt bona, coram affatur vbique.
A terris oris auersis Numinis Aræ
Sic o neglecto cultu, fideique nitore,
Ad Solymas sedes deducit blandus Abraham.
Custodit Sobolem, blanditur, fœdera firmat
Obuius Ipse Deus patri, Natoq. Nepoti,
Electo generi sociando iure perenni
Aeterno tandem Verbo post secula legis.
Cum prole Aegyptum pergit, qui semper vbiq.
Funditur immensus; quatuor post secla reducit
Aegypto attrita, demerso Rege profundo
Hoste acri, omni acie, vnda vbi rubris ardet arenis.
Instruit inde potens Hebræa tot agmina, fluctus
Queis inter tumidos aperitur protinus arens
Latum iter, vt sicco figant vestigia calce,
Immenso pelago hinc inde elato aggere, rupe.
Erudit errantes vasta quos pascit eremo
Octo lustra parens lapso vel nectare cælo.
Protegit atq. diu obtentæ altæ nubis ab vmbra;
Igni prælucet noctu, geminisq. columnis.
Ex silice educit gelidas sitientibus vndas,

Sem-

Semper & in populi incumbit vigil vsq.salutem.
Sidere dat tandem Hebræo felicibus oris
Deuictis,pulsisq. Stygis libantibus vmbris,
Et uarijs scelerum cælo præ fæcibus atris
Gentibus inuisis,tellus quibus ipsa dehiscat
Pondere tam tetro pressa,vt iam trudat ad orcum.
Publica Res ibi diuinæ alto fœdere legis
Numine sub Duce,cæli ac Regni conditur instar.
Sol vbi præfulget lex sacra à fœderis arca,
Signa velut dimensa poli,noctemq. diemq.
A luce & tenebris dirimens,& tempora vertens.
Sunt Morum præcepta decem,queis bina supersunt
Cætera complexa , & patris super omnia amoris
Numinis immensi,& fratris quem diligat instar
Quisq.sui,foueatque ægrum, nec læserit vnquam.
Sed duodena inter lex hæc conuertitur astra
Isacidum,sacrasq.tribus quibus ore tonantis
Lata micat tandem figendas vertice Olympo.
Virtutem fundit radijs,tergitq. tenebras
Criminis,& mentes perfundit luce diei;
Nubilus est quanquam præ Christi lege corusca
Scripta dies,tacitæ cæcis collata tenebris:
Scilicet est cui natura ipsa ab origine nomen;
Cresceret vt semper propior lux Numinis auris.
Tristem spreta hyemem referebat vt horrida pœnis;
Cultaq.ver lætum,mox æstum vt feruet amore,
Sedula dum superum Regem deducere ad ima
Relligione studet, semperq. expectat anhela.
Autumno demum fructus ibi condit abunde.
Florida Aaronis seruatur virga sub arca
Veris imago Dei;nectar quo pascitur octo
Iam populus lustris,vasta dum pergit eremo,
Autumnum referat;præsentia Numinis æstum.

Aſtra ſed ad boream rutilantia forte, vel auſtrum
Orbis habent populos procul alto à tramite ſolis;
Queis à Rege ſalus demiſſo Numine ſurgit.
At profert ſacer ordo errantia ſidera cælo,
Sol quibus vt culmen ſacrorum interſnicat Arca.
Errabant vero certa ſine ſede ſeorſum
A Tribubus reliquis, quas inter ſorte locantur.
En cælum terras Numen demiſit ad imas,
Torquet & immenſa dextra, iubar vnde ſalutis
Erumpat mundo, felicia ſecula voluens.
Eſt geminus motus, colitur quo conditor vnus;
Ad rerum occaſum hic ſummo ſed vergit ab ortu;
Expectans alter reparati gaudia mundi
Occiduo à iubare eoum reuocare laborat.
Inſidet hic Numen, ſuperumq. tot agmina circum
Fuſa nitent, referunt ipſum vel Numen honore.
Hinc dolor arcetur, gemitus, labor omnis, & atra
Iam fugit vmbra, procul nimbi vndiq. turbo, procellæ.
Cuncta ſerena micant, pax ſumma, & gaudia vitæ.
Hoſtis terretur, vibrat tot fulmina cælum.
Antiquum, excellum Regnum ſtat cardine ſummo,
Diues & heroum, celebri virtute beatum;
Arca micat dum omni cultu, legiſq. decore;
Seu paret populus ſubiecta mente Tonanti.
Quam felix inter diuinæ oracula vocis,
Arcana & vatum prænuntia carmina, diſcant
Vnde ſalutis iter certum, voluendaq. ſecla.
Quam tutum pugnante Deo, quiſq. irruat hoſtis.
Spreto ſed ſacro cultu, vel legis honore,
Quam tulerat Numen temerato, effertur Olympus;
Deſerit & terras, populis ſedeſq. dehiſcunt.
Diruitur templum, fugit arca, abſumitur ignis
Ille ſacer, populus diſijcitur impius omnis.

Et

Et tamen eiectum sequitur vox blanda Tonantis;
Vt tonet inflictis pœnis,& mulceat alta
Spe stratam Sobolem pater idem in crimina vindex.
Sub clade Assyria nec templi protegit Aram;
Præripit atq. arcam,cum Regno vastat & vrbem.
Imperat abduci populos tetri hostis in oras.
Sed vates inter diuina oracula fundit;
Solatur miseros, cladiq.ad lustra quaterna
Dena super vulgat finem alta lege manere;
Et tandem ad patrias sedes iubet ipse redire
Assyrijs domitis,rerum Persisq.potitis,
Isacidum generi studeant qui Numine ducti.
Nunc verò Stygijs gens obruta sphingibus, auras
Vt fidei liceat paucis vix carpere puras,
Insuper Essenis,Samaritis ordine primis
Tam varijs monstris,Saddoch,Pharisæaq.præter,
Nec non immani Eumenidum discerpta furore,
Et fratrum bellis Regum iactata scelestis.
A claro ruit illa quidem mox culmine sceptri
Sub iuga Romulidum,queis late innectitur orbis,
Antigono capto tandem,Pacoroq. superbo
Arsace Nato qui tunc Regnabat Orode,
Extrema deleto clade & milite Partho
Acri congressu Romani roboris,alta
Deijcitur proprij generis spe Regis ab omni;
Antigonumq.cruci suffixum,fuste,securi
Postremum cædi Regum ingemit Assamonæum.
17 Exterus inde capit Romana lege coronam
Herodes Magnus,primum cui credita Regni
Pars fuerat,patris Antipatri post munera clara:
Quod Res Romanas studuisset vterq.tueri.
Ille Palæstinus genere, Ascalone,& Idume
Nempe satus,(patris prior est,hæc Matris origo)

Isacidum seriem Regum,& fata alta recidit.
Nunc tandem Solymi sceptri ordo intercidit omnis,
Numinis & Iudæ celebris vatum ore potestas;
Omnia cui retro obuenerunt secla coronæ,
Aegypti à populo educto immani vsq.labore.
Iusserat hoc summum per fusa oracula Numen.
Quæ pater arcano Iacob sic edidit ore
Supremo,Natis euoluens secla futura.
Traditur en sceptrum Iudæ,Ducis atq. potestas
Aeterna lege,æterni ad cunabula Regis:
Inde sub æterni solis traducitur ortum.
Prodeat interea Iudæ de femore virga
Perpetua serie,ad Regem cui cuncta reposta.
Sic sceptrum æternum Iudæ manet,astraq.sistat,
Solis & anfractus labentia tempora supra,
Et cælo educat nullo æui aut limite rerum:
Scilicet expectant Christum,collapsa sub hoste
Omnia qui reparet,cælo,terraq.salutis
Spes vna omnipotens,cunctarum gaudia rerum;
Seu superas sedes,molis seu pondere pressas
Humanas mentes inuisas crimine luci
Aethereæ, Diuis,& summi Numinis auris;
Rerum vnde exitium,varij mundiq.labores;
Qua sceleri,atque homini sonti tot corpora subsunt,
Ipsius ac labis vitiantur sordibus atris,
Seu famulata malis,seu criminis impia abusu.
Omnia sed Christi Regno iam læta resurgunt.
Cur non Isacidum genus, vnde oriatur Olympo
Immensum iubar,æternæ Deus ipse salutis,
Attritum instauret,Iudæ gentisq.decorem?
Crimina iactarunt,summi nec Regis ad auras
Iam iam erumpentes,cuiquam fas sumere sceptrum
Aeterno seruatum Regi ante astra rotata.

Haud

18 Haud tamen hoc atrum superum Rex negligit æuũ,
Criminibus varijs,fidei offusisq.tenebris
Vndiq.tam cæcis,& Regni culmine strato.
Nec genus vsq.adeo squalens exhorruit auctor,
Vnde suæ traheret sociandę fœdera carnis.
19 Vrbem quo cepit Solymam Dux strenuus anno,
Diruit & muros Pompeius,sacra profanus
Ausus adire arcana Dei penitissima templi;
Iussit & Isacidas vectigal pendere victos
Romanis Dominis,& libera iura resoluit,
Nascitur en Ioachimus Auus,qui dictus & Eli,
Christi Verbi hominis,metæq.speique,salutis
Aeternæ,expectati Regis ab ætheris arce
Patribus,atque etiam Diuis ab origine rerum,
Vatibus,& toti per fusa oracula mundo;
Ille Dei Matris genitor,sed Virginis almæ,
Annæ coniugio sociandus,prodeat vnde
Virgo parens,Verbi instrati tum carnis amictu:
Scilicet auspicijs prope tam miserabilis æui
Nascitur,exitio Solymæ quod clauditur vrbis
Extremo,& generis,templique & Numinis aræ.
Bis senis lustris Christum præit ortus Auitus;
Cum ruit,Heu,Solymũ sceptrum,soliũ, Aula, corona,
Compulso populo vectigal pendere Romæ.
A Christo at lustro octauo dein Roma rebelles
Debellat Solymos,templumq. excindit & vrbem;
Seclum quæ claudunt viginti hoc funere lustra.
20 Funestum an nato primum quod Numine sisit
Artubus humanis arcano fœdere amicto
Interea vt blandas mortales carperet auras?
O felix æuum,æterno quod certet honori
Immensæ lucis,quam annis & mensibus infert;
Inde quidem culmen super omnia secla beatum.

Anfractu

Anfractu æternum ſuſpexit temporis arctum,
Infantem, puerumq. adoleſceret, inde vigeret
Qui tum perfectus, genitum ſed Virginis aluo
Concludi primum, mox hinc prodire tenellum
Immenſum obſtupuit, tam arcta ſe condere ſede
Artubus inſtratum exiguis, Verbumque ſilere
Infantem ore ſuo tacito, vim mentis, & oris;
Virginis ac gremio fulciri cuncta ferentem.
21 Scilicet vt generis labem detergeret omnem,
Eriperetq. orco ſontes in terga reuinctos,
Solueret & vinclis innexos criminis arcte,
Se Deus aſtrinxit vinclis, ſe merſit & vndis
Immenſi pelagi, trebris, ſæuiſq. procellis
Vndique iactati mortis, vitæq. caducæ.
Sic propria tandem deterſit morte, cruore
Humanam labem, tetra orci vincla reſoluit,
Ac ſacras reparauit Apes iam Nectaris auctor,
Summus Ariſtæus, qui idem celebratur Oſiris,
Verus Apollo, ipſo natus ſed Apolline patre;
Lux eadem, Deus vnus, & omni luce parente
Qui genitus, Deus idem cum patre fulget Apollo.
Hinc & Oſiris ſol æternus, Numen habetur
Aegypto notus Stygia caligine terſa.
Sol vno eſt genitus Ioue, Apollo & Apolline ſummus,
Nummen qua æterno præfulget Numine natum.
Sedibus ipſe ſuis Aegyptum migrat ab altis
Aethereæ lucis, ſemper quas numine complet.
Artubus at ſacris, ſociatæ & carnis honore
22 Aegypto primum viſus, non ſidera circum,
Virgine matre ſatus terræ imas incolit oras;
Matris & à tectis Aegyptum demigrat infans.
23 Quid ni ſit Niobe mater tam grata tonanti,
Orta Phoroneo argiuo licet ipſa parente.

Stem-

Digitized by Google

Stemmate nam Regum a genere alto virgo renidet;
Et sacræ legis concepta est semine, diues
Omnis sed grati decoris, quin Numine plena.
Cui patria est Argo cælum, pater auctor & alti;
Non tellus Argos, siue vrbs vicina Mycenis.
Huic tellus cælum superis demissa, nitet].
Siderea naui, Diuis quæ dicitur Argo,
Fulgida lege Dei, Templo, Arca, Vatibus, Ara.
24 Cælum erat Isacidum sedes, tot tecta beata:
Sol vbi fulgebat Numen, sed Numine fœta
Arca quidem diuis radijs ceu luna micabat;
Sidera iam vates, tot fusa oracula lucis.
Astrum nauis erat venturi Regis ab axe
Spes summo, genus Isacidum vehit altaq. nauis,
25 Immensum Numen nostræ sub fœdere carnis
Dauidis Soboles, Matris sed Virginis aluo.
Hæc velox Nauis quæ immensum nauigat æquor,
Aethera transmittit, celeres super astraq. mentes;
Mercibus ac cæli complet vel Numine terras,
Iure Argos dicta, Argiui quoq. filia Regis;
Vnde genus totum trahat Argos nomen honoris;
Ipsaque cæléstis tellus à prole vocetur.
26 Bis petit Aegyptum cæli Rex summus Osiris;
Infensasque sibi maternas deserit oras,
Astris deiectis, quod in orcum crimine migrent,
Aethera vastare, immensum iubar atq. laborent.
Cum Matre infans, tum iuuenis genus omne supernũ
Transtulit Aegyptum victor de morte triumphans.
Et fuga prima quidem diuortia firma minatur,
Cum tandem inuisus funesta tabe suorum
In crucem acerbam agitur, mitis teriturq. superbo
Calce trucis generis, despecti & imagine vermis;
Mox victo, strato rediuiuus surgit ab orco,

Et

Et cælum ac terras felix se Numine complet.
Tunc genus inuisum, satus vnde hæc ima subire
Iam voluit iustus iudex dimittit inane
Numine ab extincto, tam immanis criminis vltor.
Sed quo diuertat neglecta sede salutis,
Siue pio genere, vnde iubar se proferat orbi,
Credita cui fidei rutilent oracula diua?
Impia nam Soboles abolet vestigia lucis,
Signa etiam superum seruati nectaris arca,
Fœderis imo Dei monumenta tot inclyta patrum.
Orbis sed reliquus Stygijs iacet obsitus vmbris,
Queis diuos supplex temulentus libat honores:
Heu furit hinc omnis quam late funditur orbis,
Nunc prorsus sacri generis pietate perempta.
Illud virtutum fidei fulgebat Olympus,
Tot Stygias inter correpta mente tenebras
Humana circum, totius lucis Asylum
Aperuitq. Deus, ne orbis ceu Numine cassus
Præceps mole sua subito raperetur ad orcum.
Quid superest tenebris obducto lucis Asylo?
27 Migrat lux alio Christus miseratus Osiris
Humani ærumnas generis, funditq. salutis
Omne iubar, reserato tum breue claudit Asylum.
Nullæ sunt iubari tenebræ, procul vndique pellit
Exortum, nox atra fugit, demergit & vmbras.
Vergit in vmbriferas Aegypti noctis eremos,
Ad gentes orco pressas sub Manibus atris,
Regnet vt occiduus qui semper splendet eous.
28 Intulit Aegypto argiuas præ fulgidus artes
Sidereas, diuæque plagæ, Argo vbi vertitur astrum.
Eloquio hinc dulci deducere sidera cælo
Tunc populi cœpere suo velut ore beato,
Numen & affari summum, suadere tonanti.

Transfe-

Transferat vt cęli supra fastigia terras.
Græcia tum siluit genus hoc mirata Canorum
Sermonis superi, quod sidera sistat Olympi.
Audijt & Latium, formanda atque ora Magistris
Diuino eloquio stipe tradidit vltro cruoris:
Visus & insultus celebratur quisq. venustus,
Aut vehemens priscis dicendi instructus habenis.
Queis animos flectat, sistat, cieatq. peræq.
Dulcis & argutus versare orbem ore paratus.
En Graios puduit vanæ Demosthenis artis;
Desijt & Latium Marcum iactare Magistrum,
Romani Regemq. fori olim ad Rostra tonantem.
29 Conticuit Plato, Aristoteles & turba Sophorum
Omnis, & immani didicit se nocte teneri.
Surgere ad ęternam mentem, causamq. perennem
Quis rectà potuit fidei nec pręditus alis?
Inde nec humanæ mentis deprendere vires,
Aut munus potuere vnquam, dum Numen imago
Exprimit auctorem, semper quo tendit anhela.
Aut rerum posuere vices, cęliq. recursum
Temporis à nullo voluentis cardine circum
Sidera, sed semper geminatis mensibus, annis;
Aut saltem fixere chaos sine lucis honore
Aeternum, immotum, nullo sub sidere cęcum.
Quin elementa Deos cęlo, mundoq. prçisse
Aeternum Empedocles docuit, cecinitq. quaternos.
Omnibus hic labor ignorato Numine ab vno:
Cui sinus obsequitur rerum, nihiloq. profundo
Nec mora, sponte quidem profert trans tēpora mersa
Cęcum siue chaos, siue orbem vt iusserit auctor.
Innumeros etiam, variosq. efferret inani
Obductos gremio, iubeat si conditor, orbes.
Et qui Naturę promus, condusq. parentis

Nicitur,ingenio ſolers, vicinus & arte
Naturæ arcanæ,ve cors at Numen adegit,
Oaturæ leges inter ſeu pondera ſixa;
Libera nec potuit dominandi iura tonantis
Cautior humano ſaltem deprendere ab vſu,
Qui ſic Naturæ ingenium formatur acutum.
Inde nec omnipotens,naturæ ſemina ſupra
Numen habet,nec poſſe alios tum condere mundos.
Idem perplexo mentis,ſenſuſq. laborat
Humano nexu,ſenſuſque à funere tandem
Vindicat æternam mentem,ſed nubilat anceps.
Non dubitat Plato,ſed ſolam conſtare perennem,
Haud formæ vinclo ſociatam fœdere partis
Artubus humanis cenſet,ſed ſidere bigis.
Caligant tandem rerum alta ab origine,meta
Sublimi ignota:confuſa hinc omnia miſcent.
Quo rerum tendat ſeries?ſimul vnde profecta?
Et labor humanus quo iam collimet ad orcum
Sic præceps?nullo metiri lumine poſſunt.
Quas ergo leges præſcribant moribus,alta
Præſertim arcanæ moderantes flamina mentis?
Horror luce procul Stygius tunc cuncta premebat;
Intima nec virtus afflarat cordibus aura
Aetherea,ſpecies vix extima vana regebat
Humanos mores, penetralia fœda latebant.
Sed neq. nox mentis radijs erumpat honoris
Clare dies oculis,ſpecies quibus obuia fuci
Prodit ſola quidem;ſed mens ſubducitur alta.
Offundit ſemper cæcas mens atra tenebras,
Et radios ſimulans præſtigia lucis inumbrat.
Orbis ſic totus ſine Numine barbarus horret.
Numine prærepto ruit orbis,forma nec vlla
Iam supereſt rerum concepta,nec inde paranda.

Haud

Haud aliter mens nulla poteſt virtute decora
Numinis ignoto cultu,ſua iura tueri
Prænitidæ lucis quæ digna coruſcet honore:
Obſita ſed iaceat ſcelerum fæx ima tenebris.
31 Tunc & Io amnê Inacho ſata ſeu Rege orta parente
Argoo primo,qui nomen & indidit amni;
Cara Ioui ſummo, fugiat Iunonis vt iram
Immigrat Aegyptum miſerantis Numinis arte,
Cornibus,& dorſo transformis & ore iuuenca,
Exagitata œſtro,quod Iuno immiſerat acris.
Hæc vt Oſiris dilecti fidiſſima coniux
Collectos referat populos ſub lumine Chriſti,
Cui nubat quæcunq.pias mens hauſerit auras,
Excelſæ fidei nomen dederitq.perenne.
Plena ſed eſt coniux,cocco,ſceptroq.decora,
Inclyta cæli acies cruce Chriſti inſtructa triumpho
Vitæ.ſub fidei labaro,pia concio tota,
Alma Eccleſia, Nata eadem,quæ ſponſa tonantis.
32 Fluminis eſt ſoboles,ſacris quæ naſcitur vndis,
Regis & immenſi diffuſa Flaminis aura;
Sedibus ac ſummis deducitur Inachus Argo,
Rex vbi iam primus regnat pater ille piorum,
Excelſum Flamen,ſacris vt tum incubet vndis.
Inuida ſed coniux Iuno prior illa tonantis,
brahæ proles,ſacra quæ lege tumebat,
Numinis & thalamo felici,fœderis arca
Fluminis hanc teneram Sobolem inſectatur amara;
Pellicis ac fœdo notat æmula nomine probro.
33 Vt videt at ſubito inflecti prono ore iuuencam
Numinis arte,nouæ tegat vt conſortia ſponſæ,
Numen adit,proprioque ipſam ſibi iure repoſcit,
Subijcit,oculeum cuſtodem præficit Argum,

Digitized by Google

Vndiq. prospectet qui solers omnia, flagris
Cædat & immanis noctuque, diuque iuuencam.
Victima sacra Deo coniux offertur Osiris
Lege viri, fusoq. viri socianda cruori:
Inde iuuenca boui iam nubit, loque Serapi.
Sic Decus arcanum ærumnis, & funere tristi
Conditur; at gliscit penetrali viscere clausum,
Dum Stygijs premitur, teriturq. immanibus vmbris.
Aemula nec Iuno perspecta fronte nitoris
Coniugis inde nouæ, truculentior vsq. parata
Desçuire, magis furit impia Numinis hostis;
Olim quæ thalamo læta, nunc pulsa Tonantis.
Cederet at forsan sponsæ noua iura reposcens
Christi virtutis diuino æterna vigore:
Scilicet audito concentu Numinis, orbes
Qui sistat superos, & tetrum mulceat orcum.
Non tamen electæ sponsæ decor obuius inter
Orbis delicias, & blandæ gaudia pacis,
Dum nullo Eumenidum premeretur amata furore,
Tanta virtutum cumulatus luce micaret;
Nec summo iubari tam grato certet amore.
Aspera sed Iuno sua dum diuortia sentit;
Atq. nouam sponsam deduci ad Numinis aulam,
Cæca tamen potiora putat sua iura Tonanti.
Socors audet adhuc cælo, thalamoq. tonare
A summo, sponsi dextræ ceu robore fulta.
Nec se dimitti, dignam superesse nec vllam
Iactat luce toro, sociari ac Numinis auris.
Pellicis inde notam soboli Christi irrogat ardens.
Imo videns humili procumbere fronte iuuencam,
Transformem virtute Dei, sibi subdere gaudet,
Ceu sibi permissam vel munere Numinis alto.

Orat & ipsa Deum per fœdera coniugit arcta,
Per procerum,vatumq.fidem,Sobolemq. creatam;
Per Patrum Egregios mores,tot & inclyta facta,
Nomen vt inuisum Christi iam deleat hostis;
Templaque siue Aras;tam infausto nomine sacras
Diruat,& cultum execretur pellicis orci,
Peruersæ Christi sobolis,quę Numinis audet
Mentiri sponsam,thalamumq. inuadere cęli.
Impetrasse putat,sibi iam sponsęq. licere
Excelsi thalami temerante à pellice nomen
Diuinum gladio districto sumere pœnas.
Blanda iuuenca tamen transformi alto ore puellę
Arte Dei mira,occurrit lętissima fronte
Iunoni,nec sueta inuadere cornibus hostem.
Iuno capit ceu iure suo,sacrisq. potita:
Pastori inde fero custodi,siue Magistro
Demandat Scribis, Pharisæis,lumina centum
Aemula qui circum astrorum se vertere iactent,
Et quotquot sacris pręsunt velut ętheris Argus.
Cędere sępe truces,stimulis agitare iuuencam,
Sistere,vincire,& neruis constringere tetris;
Imo inferre necem,varioq. vrgere labore.
34 Ingemit illa,preces fundit,miseratur Olympi
Regnator summus,custodem ac perdidit Argum.
Mercurio accito dirimenda hęc iurgia mandat,
Liberet & pressam vt sponsam Iunonis ab ira
Solicitę vario semper,tetręq.labore.
En Titus ille fuit,Solymam qui diruit vrbem
Milite Romano,Princeps idem ipse Quiritum,
Et genus Isacidum postrema clade cecidit,
Alitis excelsi sacro tunc nomine dignus,
Numinis interpres,tam iustę nuntius irę;

Et ſimul inflictis pœnis,& voce profatus
Spectat vt immane exitium,tot funera circum
Extinctosque fame innumeros, & tabe pereſos;
Millia ſexcenta e tenui ſed plebe fluente
Colluuie immenſa,ciues ſed præter honeſtos;
Et dolet extingui nec poſſe incendia templi,
Percitus vt Miles ſuccendit Numinis ira.
Sic Phariſæis cæſis trux mactatur & Argus.
Perfida ſed Iuno licet aula exacta Tonantis
Ingemat,& thalami ſibi diruta culmina ſacri,
Vrbem,templum,Aram,Sobolem cum matre peroſam
Excelſo patri,terris,cæloq.repelli
Exitio æterno ſine Numine,ſedibus,ara;
Diſpergi,excindi,cædi, vendiq.ſub haſta;
Inſectata tamen ſemper meditatur amara,
Deleat vt Chriſti nomen,ſponſamq. iuuencam
Excelſi;vaga,Egena,moleſtum immittit & œſtrum,
Aculeo linguam Stygio,armatam atq.veneno.
Horriſonum exurgit poſtrema e ſede fauorum,
Creditur inde Apibus ceu maius mole præeſſe
Rex pleriſq.hoſtis ſtrepitu ſed vexat acerbo,
Oris & aculeo exagitat;requieſcere nuſquam
Paſſum quæ nectar fundunt aluearia circum,
Nec non infeſtum armentis,bobuſq.iuuencis.
Iſacidum en tenuit legis poſtrema fauorum;
Nititur atq. Apibus Chriſti temerare ſuperbum
Dulcia regna ipſo ſummo vel Numine plena,
Tantiſper dum ſceptra tenet poſt funera Chriſti,
Regis & æterni rediuiui gaudia cæli.
Sceptra tenere diu haud licuit,viſum imo tenere
Momento,vix Regis Apum queis gloria virtus,
Tum Chriſti perſpecta minus;mox labitur omnis

Spes

Digitized by Google

Spes Regni Solymis; custos sed corruit Argus,
Oculeus quanquam superest furor impius œstri.
Hic diuexat Apes, Christiq. armenta fatigat
Aculeo Stygiæ linguæ, Phlegethontis & ore
Exagitat Christi Nomen, studet inde furorem
Vertere in immanem sacram, placidamq. iuuencam;
Vt furere alta Dei videatur sponsa redempta;
Speque, fideque colit dum verbum à Numine Numē,
Aeternum celebrans carnis sub nube repostum,
Regem inopem; proceres versatū ipsum inter egenos;
Suffixumq. trabi tandem hinc atq. inde latrones
Iam geminos inter, populo inclamante nefastum.
Cedit Io Isacidum Stygio vexata furore,
Et Christo auersos, fidei, verbisq. salutis
Auribus obstructis, tam cæca mente proteruos,
Pergens Aegyptum refugit, Stygis atra colentem
Monstra, tot Eumenidas, Cocyti vmbrasq. pauendas.
36 Numinis implorat sacri sed ad ostia Nili
Sedula opem, sibi recta ut surgat ad æthera ceruix;
Virgineusq. decor redeat sublime tuentis
Cælestem sponsum, abijciat frontemq. bicornem.
Abijcit illa quidem, surgit cultu, ore decora
Illicò, & Aegypto radiat ceu sidus Olympi.
Iamque docet populos oracula voluere sacra,
Cæli ac nosse notas, superçq. arcana salutis,
Ignauos nactus veritos pro Numine monstra.
37 Interea vero Typhon mactauit Osirim
Excelsum sponsum, Numen de Numine Christum,
Ille gigas Stygius, seu cara in prole parentem;
Post Equidem delere studens cultumq. fidemq.
Et prorsus tam sanctum extinguere nomen Osiris
Aegypto tota, & quam latè funditur orbis;

Seu

Seu prius excelsum arcto ipsum sub fœdere patrem
Humanæ formæ, Isacidum liuore peremit,
Aeternum Numen sub egeno carnis amictu.
38 Luget Io coniux, circum gemebunda vagatur;
Vocibus atq. virum querulis perquirit Osirim,
Siue in prole pia, in quam à Christi nomine claram
Irruit immanis Typhon, ipsum ante Magistrum
Vitæ, siue Ducem præreptum funere diro
Immensum Numen, Verbum, lucemque beatam.
Christum sacra fides campis, tectisq. vijsq.
Aegypti raptum, ac Solymis perquirit oberrans.
Migrat in Aegyptum, imo Stygē, dū crimine criminū
Immani ipsi hominiq. Deo, Regiq. salutis
Culmine, ab infensa, vesana mente superba
Vrbs Solyma, vt Numen studeat trux perdere sanctū.
Annæ tecta subit, Caiphæ, prætoria, castra,
Aulam nec non Herodis perlustrat, & vrbem,
Et campos circum, torrentem tranat, & hortos
Gethsemani visit, colles, iuga scandit oleti.
Tum prolem Aegypto dispersam inquirit, & oris
Omnigenis orci laniatum in prole parentem
Sedula suspirans sponsum reperire laborat.
39 At patrem & Sobolem rectà sub sole Syene
Vmbris obducta nullis, cum sistit ad axem
Aestiuum cancri, gemebunda incurrit, & inter
Aegiptum, Aethiopasq. atros, vbi Nilus inundat,
Sol vbi diuus amor fulget, feruetq. nec vmbris
Præripitur, radijs & lætis omnia complet:
Sistit vbi immensa ad miserantis culmina cancri,
Fœderis humani summo cum Numine Verbo.
Vnde ruit præceps Nilus ditissimus vndis,
Omnigenis donis, astri iam fluminis icon.

Hic

Hic videt à trabe pendentes,ah,Numinis artus,
Sub cancri carnis cum Numine fœderis axe,
Golgotha vbi cœlo certat fulgoris honore,
Vndique disiectis vmbris,ceu sacra Syéne.
Aegyptum,Aethiopasq.inter tamen emicat atros,
Scilicet omnigenos scelerum,tetrosq labores,
Et populos vario nigros à crimine cæco;
Deleat vt tetrum diffusa luce colorem.
Tum videt & caram Sobolem vestigia patris
Tristem calce pio,madidam lacrymisq.terentem,
Aerumnis pressam omnigenis,varioq.labore
Cæsam,discerptam,iniectam,mersam, ignibus,vndis.
Sub sole at sistit clades ad culmina Cancri:
Surgit & inde Dei celeberrima gloria cultus,
Quam cælo educit moriens demissus Osiris
Immenso patris gremio;prolesq. piorum
Tum proprijs decorat deuicta morte trophæis;
Ipsis æternam pariunt cum vulnera vitam.
40 Romam sed migrat Solymis rediuiuus Osiris,
Sic Petro visus clauis terebrandus acutis,
Siue iterum figendusligno in principe prole
Iam Diuo Petro;hæc cui sacra oracula pandit.
Golgotha Sic Romam traducitur alta Syene,
Sol vbi perpetuus sistit,cancroq.sub astro
Vndique perfundens diuino lumine Romam;
Vmbras vt nullas iaciat,nec flectat opaca.
Fulget vbi æternis radijs sol Christus ad Aram;
Sistit & excelsæ fidei lux certa,nec vmbris
Vsquam præcipitur dextris,nec forte sinistris.
Orbis at Aegyptus qua monstra colebat,inhorret
Aethiopas versus nocti similesq.profundæ.
41 Verum vbi Io sponsum laceratum repperit, *Ara*

Condidit arcana, summa velut arce reposta:
Insula quæ surgit medias Stygis inter, & vndas;
Inuia cui nomen, Graijs Abatosq. vocatur.
Cæca palus styx dicta olim nam stagnat ad oras
Memphiticas, Regum tumulis, & mole celebres
Pyramidum, nubes supra quæ culmina surgunt.
Vndis hic Abatos limo, cœnoque profundo
Interclusa iacet, sed se effert insula, circum
Halitibus quanquam tetris infessa paludis.
Omnia mœror habet circum, styx inde vocata
Iure palus, Abatos tamen hic iacet insula sacra.
Sacrat Io coniux illato funere Osiris
Coniugis excelsi, solus quo lege sacerdos
Sacra adeat, certoq. die, mitraq. decorus.
Sed placuit mœrore incingi, atraq. palude,
E Stygis vt cælum medium sic surgeret vndis.
Ipsa eadem quæ sacrat Io, Stygis atra vocauit
Solenni ritu Stagnantia claustra paludis.
Inde & inaccessam voluit fore Osiridis Aram,
Vestibulumq. pium, sponsi quod sacrat honori;
Augeat vt cultum Styx circum fusa sepulchro;
Mentibus ac maior venerantibus horror inertet.
42 Sensus delicias referant stagna alta paludis,
Memphiticis campis late diffusa, Stygisq.
Tam tristi æterni mœroris nomine digna.
Vnda nitet liquido transmissa luce profundo,
Clara quidem supero aspectu, sed cæca deorsum,
Labitur, haud constat, stagnat tamen vndiq. clausa
Vnda palus, atris semperq. vaporibus ægra.
Præripit hinc cæli radios caligine circum
Offusa, halitibusq. grauis simul inficit auras:
Nec rapit elabens sordes, fæcesq. vaporum;

Sed

Sed iacet extincto vitæ velut vnda vigore
Præcipitis cursus, petat vt maris anxia Regnum,
Et pelagi gremium subeat, quo læta quiescat.
Nusquam tuta alias medios irrumpit in hostes;
Concita nec sistit, donec se in gurgite mergat,
Ni terræ circum fortasse coercita claustris;
Vnde palus stagnet, demortua tristis & vnda.
Humani hæc generis facies, dum sistit inanis
Mens satis vna sibi, quæ semper vt ægra laboret.
Oceani immensi sine litore, fluctibus, vmbris,
Gurgite ab immoto prorumpunt flumina rerum,
Terra, æther, pelagus, quæq. his ceu sedibus hærent;
Mentes præsertim superæ, aut à sensibus imæ,
Fontes excelsis surgunt à montibus, oris
Diuini Verbis, riuos in flumina cogunt
Vbere prole sua, transmittunt tempora campos
Inclyta, vel cæcas celeri vertigine valles,
Seu breuiore mora quæcunq. occumbere nata.
Sedula sed tandem properant ad originis undas,
Aeternum Oceanum, immotum pelagusq. bonorum.
Scilicet vt Regnum exhibeant se Numinis altum,
Aeternæ cuius virtute ac lege cientur;
Ipsius ac nutu surgant, stent cuncta, ruantq.
Nec fas æternæ legi subducere quicquam.
Gloria principio debetur, culmen ut unum,
Metaq. seu rebus præsit, Deus una suprema,
Quem celebrare omni studeant uirtute, perenni
Laude, nec ulla sibi res ausit ducere uitam.
Cuncta *Deo* uiuunt, mentes laudare paratæ
Perpetuo cultu, simul ac felicis honoris
Aethereæ semper succensæ lucis amore.
At quę tenduntur circum, nec mente coruscant;

Illa tamen parent, mentesq. efferre canendas
Numinis ad laudes immensi suaue laborant;
Immensum à mole vt paueant terraq. polique;
Aeternum à cæli anfractu quo tempora vertit
Causa prior, cui tot labentia tempora subsunt;
Omnipotens quod cuncta ferat sibi vita perennis;
Mentem, sed quæ cuncta gerat, struat vna, gubernet;
Omne bonum totus quod vix delibet & orbis,
Inde trahens rerum nomen, formæque nitorem.
Quo sine nec quicquam possit prorumpere ad auras
Vitæ, nec mentes rerum distinguere nomen;
Vna luce bonum, atq. boni tandem omnis amorem
Vnum ipsumq. omnem iam nullo à limite fusum.
Mentibus at vero rerum quæ culmine gaudent,
Vt propior summo iubari vis splendet & aura;
Sic magis à radijs opus est pendere beatis
Numinis, vnde trahunt ductà primordia vitæ.
Qualis & vberior petit ocyor æquora Tigris;
Maximus aut Ganges, pelagi magis haurit & vndas.
Sat cæcis rebus ferri quo dirigat illas
Lex æterna Dei ignaras quo, quaue ferantur.
Sed Mens arcanas præsentit Numinis auras;
Nec felix rerum gaudet quoque sorte potita,
Numine si fruitur nullo, sed luget inanis.
Nam bona cuncta petit, nullis qua finibus arcta
Immenso obtutu complectitur omnia, late
Inde potis quo iam se ocyssima verterit, oras
Tendere in expositas decorum vi luminis omnes.
Omnia sed desint, si Numine fallitur vno;
Cuncta licet teneat, queis ægra magisq. laboret.
Nam nihil illa iacent præreptis Numinis auris
Immensi decoris, vita & quę funditur omnis.

Qua-

Qualis ab excelsis maior cadit vmbra propinquis
Forte iugis cęlo,subducto,alto obyce sole,
Et noctis propere,atq procul prę mole tenebras
Offundunt cęcas,surgens vbi certet Olympo.
Talis opaca Deo natura auersa sub vmbris
Ipsa suis iaceat,nihilo circum obsita nocte
Immensa,& maior maioribus abditur vmbris.
En surgit Memphis celsa prope sidera mole
Pyramidum, cęcis moeret sed funeris vmbris,
Tot Regum tumulis,premitur noctisq.tenebris;
Qua vitę Regum lux morte extinguitur atra.
Hæc terrę Regum iactatur gloria tandem
Morte,quod ignaui studeant certare supernis
Sedibus æthereis vitę fine limite fusę.
Quod cineres astris ęquare nitentibus ausint
Exiguos,cęcos,terrę fęcesq.petulci,
Et luci conferre vmbras,noctemq.diei;
Funera felici solio,mortem imo perenni
Aetherec vitę,luctu super astra locato.
Aerumnas iactant miseri,cęcique paludis
Halitibus stygijs perstricti,& olentibus orcum.
Sic tetrum spirat stagnans immobilis vnda;
Cessat vt ad patrem Magnum remeare profundum.
Tetrior at longe mens impia,tendere prona
Quę cultu renuit,uirtute uberrima,lętis
P ęnitidis undis ad Numinis ęquora summi.
Tunc extincta iacet,cęcisq.coercita claustris
Ipsa suis,enixa sibi consistere,torpet.
Anxia telluri concretis sordibus hęret,
Vndiq.mersa alte,cœnoq.implexa tenaci,
Delicijs sensus,laudisq. tumore superbę,
Diuitijs,sceptro,imperio,clarisque trophęis.

En

En ſtagnat circum quærens ſibi gaudia ſoli
Ceu ſummę rerum merę, uel Numinis inſtar
Auerſa illius legi, iubarique perenni.
Inde laborat inops, ieiuna ac ſemper inanis,
Halitibuſq. grauis puras circum inficit auras,
Obſtruit, & denſa offuſa caligine cęlo.

VR-

VRBANOSIRIDOS LIBER VNDECIMVS.

ARGVMENTVM.

Pergit Io coniux Stygis inuia calce beato,
Arã Abaton Romã, surgenti vbi sacrat Osiri
Funere ab immani, totum quin subijcit orbẽ,
Viribus at sponsi, diua siue arte Serapis.
Viscere nam liquido erũpunt examina sacra
Ipsius, ac pelagus manat quoq. nectaris omne:
Nec satis hic orbis, surgit nouus ille profundis
Manibus obductus, superest vbi germẽ Osiris.

EXCERPTA LIBRI VNDECIMI.

1 *Emphis Roma est, atq. Abatos insula: Romæ verò summo Osiri Christo erigitur Ara, ethnicæ fæcis olim sordes inter, atramq. paludem.*

2 *Osiris Io coniux Ecclesia Stygis inuia terit, vtam munit, templum atq. Aram excitat Rediuiuo perennẽ Osiri.*

Nam

3 *Nam Roma Memphis erat imperio; Abatos sed olim sine Numinis Ara Stygia caligine premebatur.*

4 *Inuia tum penetrat Io, ac Romam educit ab orco.*

5 *Vnius hæc est gloria Osiris, Io preßam, pessum datam coniugem, cunctis despectam, hostes, orbis & imperium Romam debellasse pio calce subactam: quod Isaias oraculum vates edidit c. 26.*

6 *Hic igitur Io sacra coniux extincti locat cara pignora sponsi arcano sub nectare, & pane Ambrosio, tumulo nempè vna, celso ac solio rediuiui; funere item tristi, læto simul atq. conuiuio: aduersa vt omnia summa vi alto fœdere coeant.*

7 *Verborum ex ui profertur funus, sed rediuiui Osiris Gloria in læta opimi conuiuij gaudia transfert.*

8 *Sic fruges monstrauit Io, glande vesci prohibuit, nectar & Ambrosiam diues Ara mensis apposuit.*

9 *Sic & eadem excelsi leges, oracula, iterq. reserauit ad astra beatum.*

10 *Tunc Apis visus, rutilauit & ab Axe Serapis. sed Bos idem, Taurusq. ab Ara victima sacra, perennis fragrat vel Numinis auris*

11 *Nam bos arcanus spectatur vati Ezechieli c. 1. Leo simul, Aquila, & homo.*

12 *Cur Homo ostensus Christus summus ipse Serapis? cur Leo? cur Bos? cur Aquila tandem?*

13 *Sed Bos arcanus labore fessus, omnem spirat amorem,*

rem, omnia unus humano generi commoda. Iugo pressus glebas exercet, ut fruges educat: fruges tum & pondera quaeque vehit; ita vel conditor urbium ac Regnorum; altilis esca tandem; & victima sacra populos pascit opimos.

14 *Sic terras complet & astra, praefulget dum Taurus Olympo.*

15 *Iam verò Christus Apis, summusq. Serapis Crucis ab Ara salutis unica, & infinita pepēdit hostia, fortis, opimus taurus. Ipse auctor frugum, segetumque piarum, pectora nostra vertens caelesti vomere glebas: pondera nostra tulit, diuitias caeli uehit perennia dona, terras in sidera transfert, saxa iam gemmas parat aut astra potius, urbem queis condit Olympi, se tandem epula apponit populis, lautaq. vitae.*

16 *Victima tam grata Patri, omni ut alia abolita, perennis semper omnia spiret gaudia, omnis odor, omnisq. suauitas, semel quidem caesa, perenni tamen icone oblata.*

17 *Hinc caelo, terraque bouis, Araque rutilant trophaea; crux à fronte Regum, à castris, à templis, à culmine Olympi.*

18 *Sed & Constantino solis imminens, diurno iubare, medio affulsit ab Axe, splendidior; quo labaro Augustus Osiri Christo cultu, fideq. triumphans sterneret hostes; strauit & mox, Mezentio undis merso,*

Stygis dum ille pugnat ab umbris. Inde Romana ab Arce Crux, Ara, Christusq. Serapis toti Deus & omne iubar, undique pacato, & tranquillo emicat orbi.

19 *Isis & Io coniux fastigia scandit Olympi, Luna inceditque Osiris solis perfusa nitore.*

20 *Victima cur Apis, siue Serapis Christus Deus ipse cædendus ad Aram fuerit, semperq. colendus? Io cur iuuenca Diua Lunæ emicet instar?*

21 *Orbem condere potuit sola diuina potestas; quin & Chaos, informis rerum sylua, Numine solo iubente, emergit, & funditur.*

22 *Nectar at Serapis Apum orbis molimina longe superat; vix sidera vt mensas sternant, quibus accumbant hoc nectare digni.*

23 *Denique tam dulcis potus Deus ipse liquescit, gloriæ, siue gratiæ uberibus undis.*

24 *Decoris à pelago Deo orbis ceu gutta fluit; maior at unda mentium gloria dimanat, & gratia; quæ in pelagus se tandem concita mittit. sed flumen flumine ditius exuberat.*

25 *Hinc locuples est natura bouis, qui calce exerceat agros, & fimo Sobolem creet fundentem nectaris undas, utilis & felix agris, Apibusq. parandis.*

26 *Virtutis est stemma locupletissimum, quæ calce laboris mentis fœcundat glebas, excernitq. fimum, ærumnas*

Digitized by Google

nas;exemplo vnde,meritis, & laude Apum examina prodeant.

27 *Inde Deus solus,qui cōdidit orbē,ad nectaris undas educendas, & Apum examina reparanda, Christi Apis,sacri ac tauri viscera subijt; vnde omnis emanaret vis nectaris vber, & aluearia cuncta prodirent,nullumq.laborem exhorruit.*

28 *Nos quidem virtutem complexi, quas illa excernit ærumnas,omnino ceu graueolentes refugimus.Nō ita Deus sub humana Christi natura gaudet excernere;sed hilaris tristi omni labore,diuo seu nectare cōplere sua studuit sitientia viscera.*

29 *Diuino decori,quæ summa eius est gloria, plaudūt funera,labor iam gaudia mira.Tanta vel diuum nomen ærumnas omnes,luctumq.dulcedine condit.*

30 *Quæ nam transformis amoris miracula?*

31 *Deliciæ mors est,& culmen amoris.*

32 *Hinc nectaream prolem Serapis victimæ fuderunt viscera sacra.*

33 *Sed & Io coniux eadem prole fœta Serapis semine gaudet.*

34 *Sol Serapis & Bos; Io iuuenca, Isis & Luna.*

35 *Bos cæli,terræque simul qua ratione Christus Serapis sol micet,atq.remugiat?*

36 *Bos niger Serapis Christus à funere, niuea sed fronte emicat iustitiæ, atque albo stemmate tergum;*

Zz 2 qua-

qualis ille Ægyptius apud Marcelli.lib. 12. sed Vera & arcana allegoria.

37 *Cur illi duplex pilis cauda? vbi de Christi immēsis meritis ab illimitata Verbi diuini,quo humana ipsius natura nititur,dignitaté ac robore. Quid sibi? quid omni humano generi? quid etiam Superis promeruerit vt cauda à pilis meritorum geminis vtrumque protegat orbem?*

38 *Cantharo quo notata sacra Christi lingua Serapidis?*

39 *Mergitur tandem in lacum crucis immanem.*

40 *Naturæ hinc,superisq. indictum triste iustitium, orbi & luctus acerbus.*

41 *Quærit Io virum triduo: apparet tandem rediuiuus Osiris,quem suauissime excipit Isis.*

42 *Sed in sponsam Osiris se munus profundit amoris; amor cum de ipso iam rediuiuo,ac triumphāte Deo, velut vinclis in terga reuincto triumphat æternum, vulnerum,trophæi nomine inclyti, æternis stigmatibus interpuncto.*

43 *Vulnera lambit Io, & vinclis ijsdem constringi gaudet,cari pro nomine sponsi mortem subire parata. Hinc iuuenca Boui sociatur victima ad Aras.*

44 *Funere tunc atra spectatur, virtute sed alba.pabula cui violas tellus iam protulit Ara, quibus illa pallet,Hyacinthina micat,cærulea aut cælum refert,*

aut

aut aurea solem.

45 *Osiris & ipse Christus in violas, iam sponsæ pabula, vertitur sub sacro crusto. sub quo & pallet mortis icone, & diua rutilat gloria, cæruleus afflat vita cælestis auras, purpureusque scintillat Hyacinthus amoris.*

46 *Literæ a, i Hyacintho indita quid portendant? præsertim verò fragrant amor Iesus.*

47 *Quæ it hinc in violis sponsa Io dilectum semper Osirim.*

48 *Violæ carpuntur semper, semperque resurgit Osiris.*

49 *Hinc Apibus scatet Apis; scatet* Io *& ipsa iuuenca, vix vt tellus capiat aluearia, nectar* Olympus.

50 *Funditur & nectar supra Garamantas &* Indos *ad nouos vsque orbes, Isacidum solo genere, vnde salus emersit, interim neglectoqui, Osirim infensa mente immolarunt.*

51 *Oceanus qualis, terras qui vel obruat vndis, litore, & molli circum cohibetur arena. At simul amnibus erumpens innumeris, riuis, & lacubus, tot scatebris, fontibusq. late irrigat orbem.*

52 *Cur Christi aluearia ab eois ad oras migrarint occiduas?*

53 *Crimen, & dura mentis Isacidum superbum litus nectaris oceani vndas arcet, quanquam vberrimas*

vbi

vbi & quibus Arenis litus sternatur semper arentibus?

54 *Arena exigua crimen est, & nihil; neq. nectaris fluctus vi represserit vlla. vnda sed tumet alta, & proprio refluit ingenio, vix litora lambens.*

55 *Amnibus tamen nectaris pelagus circum tumens prorumpit maximis, queis Isacidum oras alluat vberrime; Christi nempe summis, fideiq. proceribus. sed et pelagus late ipsum Christi matris auriferas plagas inundat & Ambrosias. tot præterea fontes, riuos, lacus, stagna, nec non minora flumina hebræa tellus ebullit prima sacræ prolis, vt orbem reliquum ditissima inundauerit.*

56 *Interea vero semper arentia superbæ gentis litora, lambit; et tandem ad suprema orbis restagnantibus fluctibus felicissime obruet, imò et orbem totum; mare vt terras omnes bis stagnare studet, rerum primū sub auspicijs, atque iterum obruet æthere fixo, cum rerum propagatio sistet.*

57 *Sed Israel etiam summa Dei miseratione, vel inter vindicis iræ, iustitiæq. diuinæ procellas generis cla di mature præripitur.*

58 *Mira hic quidem elucet Charitum miseratio, clemens ac prouida cura. Aglaia sed quæ? Euphrosine item et Pasithea? Quæ etiam ipsarum munera, decor, vis atq. potestas?*

Di-

59 *Diua proles Aeterni patris folio blandæ sistunt sorores. Pasithea communem orat causã suprema sororum, Isacidum ut saltem generis partem maturius orco praripiat Israelem.*

60 *Numinis summi oraculum, nouos educendos orbes, in quos migrauerit Israel, opportune ut Osiridis excipiat aluearia, et sacro nectare irrigetur. ubi interim natura ipsa, terra, polusque Christum Osirim perpetim præstoletur.*

61 *Iuxta diuinum oraculum, sorores quod excipiunt, sub Manibus axem notant crucis astro insignem, iam Serapidis arcani excelsæ Aræ, orbisque salutis. Inde igitur vim oraculi edistunt, vertice ab arctoo Christi tandem crucis nectareum pelagus ad Manes affluxurum usque profundos.*

62 *Mundi geminus cardo: Arctos nobis semper eminet; crux vero Manibus praenitet imis.*

63 *Quo ingenio ita conditus orbis; contra cum superis potius crux Axis figenda fuisset, ubi Ara est erecta Tonanti, ursa vero incultis Manibus geminanda?*

64 *Sed gemina præficitur Arctos, à supero licet culmine gemino orbi supero, & ad Manes inflexo. Nobis quidem Elice maior, minor Manibus Cynosura: & quare, quoue astrorum positu ita duplex orbis distinguatur?*

65 *Inde notat sidus Scythijs e cautibus, occultisque pla-*

gis ægrum, & vagum genus in nouum orbem irrepturum: à superis nam debuit illuc humanum genus iure deduci.

66 *Nouus orbis vndique prope mari cingitur, nisi arctoo è positu; ignotis vbi claustris Tartaris iungitur cautibus horrentis eremi.*

67 *Quid Cynosura paucis emicans stellis portendat ab Axe? Quid et cauda propinqua polo?*

68 *Demum pro gemina Scythia geminatur et Arctos. Nam Scytha vrsam refert planè parentem. Sed Israel eiectus, et oberrans, cum nullibi iam sidere daretur illi, in Tartara penetrauit; quem minor, vt ægrũ populum, nec origine Scytham vrsa portenderat.* In*de tamen arctoo Duce eodem sidere ad noui orbis amœnas ducitur oras.* Idcirco *et à supero* Cynosura *cardine ad Manes spectat virtute profundos.*

69 *Cur solis olim Hebrais, et Pœnis deinde illuc appellere licuerit mira Dei, fatorum ac plena prouidentia?*

70 *Cur arctoo aduersus Axis nullis primum rutilet astris? nempè quia primum diu incultis imminere debuit terris,* Israel *donec illuc oberrans commigraret.*

71 *Primus tamen ab illo Axe emicat centaurus, et* Crucis *astrum.*Referunt s*ed* Christum *Osirim.*

72 *Vrsa duplex, quæ superis instat, geminus est Christi*

sti Hostis. Isacides prior à quo prima & vltima clades scythio furore dira, Christi arcani Serapis delere enitens aluearia sacra. sed hæc est minor Arctos statim extinguenda, & præceps ruitura. Roma diu superfuit altera maior, ethnica cum sæuijt in Christi nectaream sobolem denis cladibus, primis tribus à Christi nomine seculis.

73 *At nouus orbis nullo certamine Christum excepit à superis oris, quë vacuo didicerat diu expectare sub Axe. Mox vero illi equo insidens victor Rex Regũ à cruce, & centauro affulget Christus summus Osiris. Nam & equus inuexit Europæ Regum Christi illuc diuinum nomen classe, acie, & sacro Doctorum ore, ne ignaui tantum temerare nomen auderent.*

74 *Vtraque sedenim inuexit Hesperia: magna quidem Duce, arte, & ausο; vltima classe. Inde vltimæ Orbis ille cessit lucro. Magnæ sed honore salutis.*

75 *Reliqua ibi hinc etiam astra Christum portendebant Ara, rota Ixionis, corona, patera. Insidiatur, sed coruus, lupus vlulat. at piscis nectaris iam mergitur vndis. Priora denique signa has vndas effundunt, aut expectant Orion, Eridanus. Cetus vero emergit ab vndis. Quin cælo illuc demissa est classis Argo: rutilat & sacra venatio, lepus, & canes gemini, escam qui parare sideri student, classis*

cum appulerit: sed Hydra prohibet interea classem appellere.

76 Canis quis maior? quis minor venetur? sed & sacros lepores in sidera vertunt Ambrosia pastos, & nectare ipso Numine summo Osiri de potos, soboles vt crescat fœcunda fauorum,

77 Superus Axis contra Stygis Heroum ceu lumina iactat, Herculis Andromedes, Persei & aliorum. Ita superba portendunt imperia Stygis halitu excita.

78 Tunc crux illata est cælo, submisit & astra, ac soli incumbens solio, vita æternæ labarum Constantino Augusto ad gestandum Crucis trophæum accito, rutilauit.

79 Sic vrsa polus orcum educit; cælum vero terras astris reponens nititur axe Crucis, Christus quam fixit Olympo; & vnde iudex orbis omnipotente voce tonabit. Interea arcano seruatur cœlo sub Manibus atris.

80 Inde à cruce Axe, & Christo sole, sol planeta nocte profunda subductus; sol Deus cum radios olim retraheret à crucis & funeris axe. cuius sed prælucet cardo abditus alter, vt sacræ crucis virtus orbem compleat, æthera, terras: stipes nempe superas oras, sub Manibus Icon.

81 At verò à cruce demersi Axis astro ferax etiã Tellus crucis miris inclyta vernat floribus, ijsque geminis, semine, & rore conceptis ex profuso, superis licet

oris:

oris, et procul Christi Osiris immensæ cruore vbertatis.

82 Nam & cælesti semine tellus completur, tam procul quanquam à cæli discreta complexu: Maior quippe Vis Numinis est, diuiq profusi cruoris.

83 Primi floris descriptio.

84 Subijcitur et alterius. sic Tellus, et Cælum noui orbis Christum portendunt, vnaque expectant Osirim; vt superis vates, et Sibyllæ, natura sed arcanis floribus, atq. astris præsagierit oris Christi secla profundis.

85 Sacra qua Naiades, Dryades, Oreades, Napææ perpetua resti plaudant, ducant atq: choreas montibus, atq. agris? quam læta vero incesserint, et choros agitarint agros inter amoenis crucis vernantes floribus hisce.

86 Generis verò proceres, patresq. Abraham, Dauides alijq illum orbem lustrarunt sæpe, carpere læti flores, natos vis. re, fundere et pro illis preces.

87 Hinc pleriq. interea superis afflantur auris, et Christum ediscunt, de quo, eiusq. nectare, nec non salutis instantibus seculis oracula fundunt.

88 Visa & ipsa Deipara egenos inter, & ægros publico deinde sæpius versari hospitio, solata iacentes; Christi vbi iam fides latissime diss. minata in nouo orbe percrebuisset.

89 Ibi ergo Hesperidum horti locupletissimi: Custodit sed draco; vicit, penetrauit Alcides.

3 *Nam Roma Memphis erat imperio; Abatos sed olim sine Numinis Ara Stygia caligine premebatur.*

4 *Inuia tum penetrat Io, ac Romam educit ab orco.*

5 *Vnius hac est gloria Osiris, Io preßam, pessumdatam coniugem, cunctis despectam, hostes, orbis & imperium Romam debellasse pio calce subactam: quod Isaias oraculum vates edidit c. 26.*

6 *Hic igitur Io sacra coniux extincti locat cara pignora sponsi arcano sub nectare, & pane Ambrosio, tumulo nempè vna, celso ac solio rediuiui; funere item tristi, læto simul atq. conuiuio: aduersa vt omnia summa vi alto fœdere coeant.*

7 *Verborum ex ui profertur funus, sed rediuiui Osiris Gloria in læta opimi conuiuij gaudia transfert.*

8 *Sic fruges monstrauit Io, glande vesci prohibuit, nectar & Ambrosiam diues Ara mensis apposuit.*

9 *Sic & eadem excelsi leges, oracula, iterq. reserauit ad astra beatum.*

10 *Tunc Apis visus, rutilauit & ab Axe Serapis. sed Bos idem, Taurusq. ab Ara victima sacra, perennis fragrat vel Numinis auris*

11 *Nam bos arcanus spectatur vati Ezechieli c. 1. Leo simul, Aquila, & homo.*

12 *Cur Homo ostensus Christus summus ipse Serapis? cur Leo? cur Bos? cur Aquila tandem?*

13 *Sed Bos arcanus labore fessus, omnem spirat amorem,*

rem, omnia vnus humano generi commoda. Iugo preßus glebas exercet, vt fruges educat: fruges tum & pondera quæque vehit: ita vel conditor vrbium ac Regnorum; altilis esca tandem, & victima sacra populos pascit opimos.

14 *Sic terras complet & astra, præfulget dum Taurus Olympo.*

15 *Iam verò* Christus *Apis, summusq. Serapis* Crucis *ab Ara salutis vnica, & infinita pepēdit hostia, fortis, opimus taurus. Ipse auctor frugum, segetumque piarum, pectora nostra vertens cælesti vomere glebas: pondera nostra tulit, diuitias cæli uehit perennia dona, terras in sidera transfert, saxa iam gemmas parat aut astra potius, vrbem queis condit Olympi, se tandem epula apponit populis, lautaq. vitæ.*

16 *Victima tam grata* Patri, *omni vt alia abolita, perennis semper omnia spiret gaudia, omnis odor, omnisq. suauitas, semel quidem cæsa, perenni tamen icone oblata.*

17 *Hinc cælo, terraque bouis, Araque rutilant trophæa; crux à fronte Regum, à castris, à templis, à culmine Olympi.*

18 *Sed &* Constantino *soli imminens, diurno iubare, medio affulsit ab Axe, splendidior; quo labaro Augustus Osiri Christo cultu, fideq. triumphans sterneret hostes, strauit & mox, Mezentio vndis merso,*

Stygis dum ille pugnat ab umbris. Inde Romana ab Arce Crux, Ara, Christusq. Serapis toti Deus & omne iubar, undique pacato, & tranquillo emicat orbi.

19 *Isis & Io coniux fastigia scandit Olympi, Luna inceditque Osiris solis perfusa nitore.*

20 *Victima cur Apis, siue Serapis Christus Deus ipse cadendus ad Aram fuerit, semperq. colendus? Io cur iuuenca Diua Lunæ emicet instar?*

21 *Orbem condere potuit sola diuina potestas; quin & Chaos, informis rerum sylua, Numine solo iubente, emergit, & funditur.*

22 *Nectar at Serapis Apum orbis molimina longe superat; vix sidera vt mensas sternant, quibus accumbant hoc nectare digni.*

23 *Denique tam dulcis potus Deus ipse liquescit, gloriæ, siue gratiæ uberibus undis.*

24 *Decoris à pelago Deo orbis ceu gutta fluit; maior at unda mentium gloria dimanat, & gratia; quæ in pelagus se tandem concita mittit. sed flumen flumine ditius exuberat.*

25 *Hinc locuples est natura bouis, qui calce exerceat agros, & fimo Sobolem creet fundentem nectaris undas, utilis & felix agris, Apibusq. parandis.*

26 *Virtutis est stemma locupletissimum, quæ calce laboris mentis fæcundat glebas, excèrnitq. fimum, ærũ-*

nas

nas;exemplo vnde,meritis, & laude Apum examina prodeant.

27 *Inde Deus solus,qui cõdidit orbẽ,ad nectaris undas educendas, & Apum examina reparanda, Christi Apis,sacri ac tauri viscera subijt; vnde omnis emanaret vis nectaris vber, & aluearia cuncta prodirent,nullumq.laborem exhorruit.*

28 *Nos quidem virtutem complexi, quas illa excernit ærumnas,omnino ceu graueolentes refugimus.Nõ ita Deus sub humana Christi natura gaudet excernere;sed hilaris tristi omni labore,diuo seu nectare cõplere sua studuit sitientia viscera.*

29 *Diuino decori,quæ summa eius est gloria, plaudũt funera,labor iam gaudia mira.Tanta vel diuum nomen ærumnas omnes,luctumq.dulcedine condit.*

30 *Quæ nam transformis amoris miracula?*

31 *Deliciæ mors est,& culmen amoris.*

32 *Hinc nectaream prolem Serapis victimæ fuderunt viscera sacra.*

33 *Sed & Io coniux eadem prole fæta Serapis semine gaudet.*

34 *Sol Serapis & Bos; Io iuuenca, Isis & Luna.*

35 *Bos cæli,terræque simul qua ratione Christus Serapis sol micet,atq.remugiat?*

36 *Bos niger Serapis Christus à funere, niuea sed fronte emicat iustitiæ, atque albo stemmate tergum;*

qualis ille Ægyptius apud Marcelli.lib. 12. sed Vera & arcana allegoria.

37 *Cur illi duplex pilis cauda? vbi de Christi immēsis meritis ab illimitata Verbi diuini,quo humana ipsius natura nititur,dignitatē ac robore. Quid sibi? quid omni humano generi? quid etiam superis promeruerit vt cauda à pilis meritorum geminis vtrumque protegat orbem?*

38 *Cantharo quo notata sacra Christi lingua Serapidis?*

39 *Mergitur tandem in lacum crucis immanem.*

40 *Naturæ hinc,superisq. indictum triste iustitium, orbi & luctus acerbus.*

41 *Quærit Io virum triduo: apparet tandem rediuiuus Osiris,quem suauissime excipit Isis.*

42 *Sed in sponsam Osiris se munus profundit amoris; amor cum de ipso iam rediuiuo,ac triumphāte Deo, velut vinclis in terga reuincto triumphat æternum, vulnerum,trophæi nomine inclyti, æternis stigmatibus interpuncto.*

43 *Vulnera lambit* Io, & *vinclis ijsdem constringi gaudet,cari pro nomine sponsi mortem subire parata. Hinc iuuenca Boui sociatur victima ad Aras.*

44 *Funere tunc atra spectatur, virtute sed alba.pabula cui violas tellus iam protulit Ara, quibus illa pallet,Hyacinthina micat,cærulea aut cælum refert,*

aut

aut aurea solem.

45 *Osiris & ipse Christus in violas, iam sponsæ pabula, vertitur sub sacro crusto. sub quo & pallet mortis icone, & diua rutilat gloria, cæruleus afflat vitæ cælestis auras, purpureusque scintillat Hyacinthus amoris.*

46 *Literæ a, i Hyacintho inditæ quid portendant? præsertim verò fragrant amor Iesus.*

47 *Quærit hinc in violis sponsa Io dilectum semper Osirim.*

48 *Violæ carpuntur semper, semperque resurgit Osiris.*

49 *Hinc Apibus scatet Apis; scatet* Io *& ipsa iuuenca, vix vt tellus capiat aluearia, nectar* Olympus.

50 *Funditur & nectar supra Garamantas &* Indos *ad nouos vsque orbes, Isacidum solo genere, vnde salus emersit, interim neglectoqui, Osirim infensa mente immolarunt.*

51 *Oceanus qualis, terras qui vel obruat vndis, litore, & molli circum cohibetur arena. At simul amnibus erumpens innumeris, riuis, & lacubus, tot scatebris, fontibusq. late irrigat orbem.*

52 *Cur Christi aluearia ab eois ad oras migrarint occiduas?*

53 *Crimen, & duræ mentis Isacidum superbum litus nectaris oceani vndas arcet, quanquam vberrimas*

vbi

vbi & quibus Arenis litus sternatur semper arentibus?

54 *Arena exigua crimen est, & nihil; neq. nectaris fluctus vi represserit vlla. vnda sed tumet alta, & proprio refluit ingenio, vix litora lambens.*

55 *Amnibus tamen nectaris pelagus circum tumens prorumpit maximis, queis Isacidum oras alluat vberrime; Christi nempe summis, fideiq. proceribus. sed et pelagus late ipsum Christi matris auriferas plagas inundat & Ambrosias. tot præterea fontes, riuos, lacus, stagna, nec non minora flumina hebræa tellus ebullit prima sacræ prolis, vt orbem reliquum ditissima inundauerit.*

56 *Interea vero semper arentia superbæ gentis litora, lambit; et tandem ad suprema orbis restagnantibus fluctibus felicissime obruet, imò et orbem totum; mare vt terras omnes bis stagnare studet, rerum primũ sub auspicijs, atque iterum obruet æthere fixo, cum rerum propagatio sistet.*

57 *Sed Israel etiam summa Dei miseratione, vel inter vindicis iræ, iustitiæq. diuinæ procellas generis cladi mature præripitur.*

58 *Mira hic quidem elucet Charitum miseratio, clemens ac prouida cura. Aglaia sed quæ? Euphrosine item et Pasithea? Quæ etiam ipsarum munera, decor, vis atq. potestas?*

Di-

59 Diua proles Aeterni patris solio blandæ sistunt sorores. Pasithea communem orat causā suprema sororum, Isacidum vt saltem generis partem maturius orco praripiat Israelem.

60 Numinis summi oraculum, nouos educendos orbes, in quos migrauerit Israel, opportune vt Osiridis excipiat aluearia, et sacro nectare irrigetur. vbi interim natura ipsa, terra, polusque Christum Osirim perpetim præstoletur.

61 Iuxta diuinum oraculum, sorores quod excipiunt, sub Manibus axem notant crucis astro insignem, iam Serapidis arcani excelsæ Aræ, orbisque salutis. Inde igitur vim oraculi ediscunt, vertice ab arctoo Christi tandem crucis nectareum pelagus ad Manes affluxurum vsque profundos.

62 Mundi geminus cardo: Arctos nobis semper eminet; crux vero Manibus prænitet imis.

63 Quo ingenio ita conditus orbis; contra cum superis potius crux Axis figenda fuisset, vbi Ara est erecta Tonanti, vrsa vero incultis Manibus geminanda?

64 Sed gemina præficitur Arctos, à supero licet culmine gemino orbi supero, & ad Manes inflexo. Nobis quidem Elice maior, minor Manibus Cynosura: & quare, quoue astrorum positu ita duplex orbis distinguatur?

65 Inde notat sidus Scythijs e cautibus, occultisque pla-

gis

gis ægrum, & vagum genus in nouum orbem irrepturum: à superis nam debuit illuc humanum genus iure deduci.

66 *Nouus orbis vndique prope mari cingitur, nisi arctoo è positu; ignotis vbi claustris Tartaris iungitur cautibus horrentis eremi.*

67 *Quid Cynosura paucis emicans stellis portendat ab Axe? Quid et cauda propinqua polo?*

68 *Demum pro gemina Scythia geminatur et Arctos. Nam Scytha vrsam refert planè parentem. Sed Israel eiectus, et oberrans, cum nullibi iam sidere daretur illi, in Tartara penetrauit; quem minor, vt ægrũ populum, nec origine Scytham vrsa portenderat. Inde tamen arctoo Duce eodem sidere ad noui orbis amenas ducitur oras. Idcirco et à supero Cynosura cardine ad Manes spectat virtute profundos.*

69 *Cur solis olim Hebræis, et Pœnis deinde illuc appellere licuerit mira Dei, fatorum ac plena prouidentia?*

70 *Cur arctoo aduersus Axis nullis primum rutilet astris? nempè quia primum diu incultis imminere debuit terris, Israel donec illuc oberrans commigraret.*

71 *Primus tamen ab illo Axe emicat centaurus, et Crucis astrum. Referunt sed Christum Osirim.*

72 *Vrsa duplex, quæ superis instat, geminus est Christi*

sti Hostis. Isacides prior à quo prima & vltima clades scythio furore dira, Christi arcani Serapis delere enitens aluearia sacra. sed hæc est minor Arctos statim extinguenda, & praeceps ruitura. Roma diu superfuit altera maior, ethnica cum sæuijt in Christi nectaream sobolem denis cladibus, primis tribus à Christi nomine seculis.

73 *At nouus orbis nullo certamine Christum excepit à superis oris, quë vacuo didicerat diu expectare sub Axe. Mox vero illi equo insidens victor Rex Regū à cruce, & centauro affulget Christus summus Osiris. Nam & equus inuexit Europæ Regum Christi illuc diuinum nomen classe, acie, & sacro Doctorum ore, ne ignaui tantum temerare nomen auderent.*

74 *Vtraque sedenim inuexit Hesperia: magna quidem Duce, arte, & ausu; vltima classe. Inde vltima Orbis ille cessit lucro. Magna sed honore salutis.*

75 *Reliqua ibi hinc etiam astra Christum portendebant Ara, rota Ixionis, corona, patera. Insidiatur, sed coruus, lupus vlulat. at piscis nectaris iam mergitur vndis. Priora denique signa has vndas effundunt, aut expectant Orion, Eridanus. Cetus vero emergit ab vndis. Quin cælo illuc demissa est classis Argo: rutilat & sacra venatio, lepus, & canes gemini, escam qui parare sideri studen, classis*

oris, et procul Christi Osiris immensæ cruore vbertatis.

82 *Nam & cælestii semine tellus completur, tam procul quanquam à cæli discreta complexu: Maior quippe Vis Numinis est, diuiq profusi cruoris.*

83 *Primi floris descriptio.*

84 *Subijcitur et alterius. sic Tellus, et Cælum noui orbis Christum portendunt, vnaque expectant Osirim; vt superis vates, et Sibyllæ, natura sed arcanis floribus, atq. astris præsagierit oris Christi secla profundis.*

85 *Sacra qua Naiades, Dryades, Oreades, Napææ perpetua resti plaudant, ducant atq: choreas montibus, atq. agris? quam læta vero incesserint, et choros agitarint agros inter amoenis crucis vernantes floribus hisce.*

86 *Generis verò proceres, patresq. Abraham, Dauides alijq illum orbem lustrarunt sæpe, carpere læti flores, natos vis. re. fundere et pro illis preces.*

87 *Hinc pleriq. interea superis afflantur auris, et Christum edıscunt, de quo, eiusq. nectare, nec non salutis instantibus seculis oracula fundunt.*

88 *Visa & ipsa Deipara egenos inter, & ægros publico deinde sæpius versari hospitio, solata iacentes; Christi vbi iam fides latissime dissem inata in nouo orbe percrebuisset.*

89 *Ibi ergo Hesperidum horti locupletissimi: Custodit sed draco; vicit, penetrauit Alcides.*

CARMEN

1 ROmā sed referat Memphis,Regumq.sepulchra
Imperij vasti molem,quæ certet Olympo,
Et tandem cineris modici domus,aulaq.surgat.
Orbis terra palus circum stagnabat aquarum
Colluuie,& Stygijs vitiorum fæcibus horrens.
Hic Abatos iacet alta,Stygem inter,tristia stagna
Insula,cui nomen,sine tramite,& inuia circum,
Ara Dei,medios inter stygis vndiq.fluctus;
haud placidas vndas, quanquam atras , protinus orci
Quæ immanes oleant sordes; sed clade,procellis,
Innumeris,diro bello,gladioq.peremptis,
Vstis,discerptis,Christi pro nomine mersis.
Quis conferta stygis gradiatur Monstra tot inter;
Gargonas,Harpyas,Hydram,Eumanidasq.furentes;
Agmina tot scelerum,quot iam sacrauerat orcus
Infensus cælo;dum deturbare laborat
Inde quidem vitam,mortemq.inferre per Aras?
Quis cuneos penetret Sphingum ? Quis tela retundat
Vnanimis sensus populorum,vana colentis
Numina blanda sibi priscis celebrata poetis?
Tergere quis poterit tam densas ore tenebras
Prærutilo,aut Erebi noctem superare profundam?
Forte sed ipse dies iubari diffideret orto
Immani barathro,mersis ac Manibus orco.
Tāta premit nox atra stygem,Eumenidumq. labores.
Styx est atra palus,Abatos cui Numinis Ara
Eminet infesta,æternis iactata procellis.
Nulla ratis verrat tam cæcas funeris vndas
Eumenidum nisi,vix tranent Scyllæq.biformes.
Ipse Charon medius subuectat portitor ater.

Quo

Quo tandem? ad fauces orci, ad fana horrida Ditis,
Ad cultum stygium, auertens à lucis honore
Numinis immensi, excitis semperq. procellis.
2 Vicit Io coniux, Stygis inuia, peruia strauit
Cæli sideribus, templumq. erexit Osiri.
Orcum compescit, Scyllas, sæuumq. Charonta
Subijcit, atq. arcet, cælumq. serenat, & vndas.
Insula Roma quidem, nunc peruia Numinis Ara
Eminet illa, Abatos olim simul insula, Memphis.
3 Imperio Memphis, Regumq. Ducumq. trophæis,
Austaque tot populis; Abatos sine Numinis Ara;
Inuia tum fidei, virtutibus, atq. supernis,
Diuinis radijs, & inaccessa ætheris auris;
Obruta, cęnosa circum stygiaq. palude,
Colluuie errorum, vmbrarum, mentisq. laborum.
Hic vbi sideribus tellus se inferre studebat
Legibus, imperio, signis, clarisq. trophæis;
Agminibus validis, Heroum prole perenni;
Romano sceptro conuersis ordine seclis
Perpetuo, egregijs factis terraq. mariq.
Et belli, & pacis studijs, ac mole superba
Vrbis, qua vastum superet prope moenibus orbem
Diffusa omnino vincat, varioq. decore,
Eductis cælo rutilis laquearibus auro
Ac gemmis, terræ vt fuerit miracula Roma.
Eemula iam cæli stellas prope, mole nitebat,
Arx mundi, legum robur, virtutis & aula
Morum equidem, sine luce tamen fucata salutis,
Fictaque, nec vera illustris sub Numine laude;
Imperij tandem sublimis gloria, nexus
Surgeret vt cæli quo tellus migret in astra.
Hic solium vani cultus defixerat orcus;
Et tetri Manes captum genus omne premebant
Acrius

Acrius humanum, hinc velut orbis ab Arce tenantes
Hæc ſtygis aula fuit, Titanum eductaq. caſtra,
Hic cælo, hic aſtris, ſuperis hic auſa minari.
Conflixere etiam toties, & ſternere Numen
Enixi, atq. orcum, ſed fruſtra, imponere cælo.
Quin ſtratum ipſi iactarunt plerumq. furentes
Excelſum cultu ſtygio, ſuper aſtra relato;
Aeternum vt regnent deiecto Numine ad orcum.
Ipſa tribus ſeclis prope totis, dira cruentis
Pugnauit, nomen Chriſti olim exoſa, fidemq.
Mente gigantea iaculata in ſidera cæli,
Vmbris ac Stygio ſe dedere læta furore.
Orbem quis domuit? tetrum quis terruit orcum?
Agmina quis ſtrauit, Titanas, ſiue Gigantes
Calce terens nitido, perfundens omnia luce?
Romam quis tandem alte merſam eduxit ab orco;
4 Vinxit & æternis tot monſtra rudentibus, Hydram,
Eumenidas, Harpyas, Cerberum & ore triſulcum?
Vicit Io ſumma ſponſi ſed Oſiridis arte
Numinis æterni, rediuiui hominiſq. Deiq.
Arte ſed Immenſa rerum omnipotente beata.
Quæque poteſt, quacunq. poteſt, diſcrimine nullo;
Vt iubet, exurgunt ſubito parere parata.
5 Gloria Oſiris Io victam, tritamq. ſuperbos
Debellare hoſtes, fortem ſibi ſubdere Romam
Imperio claram, deuicto atq. orbe trophæis,
Summa tonat, mors tandem vt vita reſurgeret ipſa,
Nox iubar à tenebris aperiret vt orba ſerenum;
Et lacrymæ hinc riſum fundant, pia gaudia cæli;
Vulnera reſtaurent felicis pignora vitæ;
Et dolor, ac gemitus libent velut oſcula pacis;
Fortior vt cæſus ſuperet iam morte furentes
Innumeros hoſtes, rerum, cæliq. potitus.

Mirum

Digitized by Google

Mirum, vrit frigus, ſed frigore corripit æſtus:
Aret & humor, manet vt arens nectare tellus:
Sæuaq. vernat hyems, horret ver frigore cogens
Omnia: ſic rerum mutantur iura, viceſq.
Mortis hyems rigor eſt, vitæ ver floret honore:
Ver contra mortis tam diris ſentibus horret,
Frigore correptis, extinctis artubus atro.
Sic Deus omnipotens nullis e ſedibus orbem
Eduxit primum, nihilique exciuit ab vmbris;
Aduerſa aduerſis tum ſurgere iuſſit ab oris.
Hoc vates cecinit, qui ſecla beata ſub vno
Protulit aſpectu præcurrens mente futura:
Vrbem præcellſam fore egeno calce premendam
Pauperis, atque inopum Chriſti, ſoboliſq. ſalutis;
Singu ne lo fuſo ſupereſt dum ex incta, perennis
Numinis arte potens, Romæ, rerumq potitur;
Erigit Aram vbi iam rediuiuo fortis Oſiri.
6 Hic locat extincti ſponſi ſacra pignora, lucis
Aeternæ radijs vitæ præfulgida donis:
Nempe ſub arcana cæleſtis imagine panis,
Nectaris ac diui potus, ſuauiſq. lyçi,
Queis tumulo, ac ſolio iam conditur altus Oſiris;
Fulget & extinctus, ſimul ac rediuiuus ab orco.
Eſt funus, ſed lauta parat conuiuia triſti,
Et læte prolijeſt luctus, ſed mille trophæa
Inter, & exuuias obſtructi immanis Auerni,
Vita beata micat triſti ſub imagine mortis;
Et lacrymas inter profundit gaudia felix.
Lux tenebras inter, coeant vt fœdere miro
Quæq. aduerſa ſub vna hominis compagine Verbi.
Scilicet vnus homo regnat de Numine Numen,
Orbem qui reparat, terraſq. educit Olympo,
Effert in ſuperis hominem, ſcelus expiat omne;

Son-

Sontes innocuos deleto crimine puris
Restituit radijs hilares, prolemque parenti
Hostes conciliat summo pater ipse redemptor;
Infert & specubus lucem, mœrore, salutem,
Exitio, vitam, lacrymis, fusoq. cruore,
Gaudia læta parit, miseros in sidera transfert.
Triste etiam funus sic in conuiuia opima
Transformat felix, mortemq. in fercula vitæ
Ambrosiam & nectar; vita est sub imagine mortis.
7 Verba quidem dirimunt, qua vi tonat ore sacerdos
Omnipotente Dei, velut artus morte rigentes,
Sub tenuis crusti solo sed tegmine nulli
Innixo fulcro, superest dum pensile, firmum;
Vulneribus diris à fusi fonte cruoris,
Nectaris ætherei arcano cratere reposti.
Sed rediuiua trahunt consortis fœdera vitæ
Ad sacros artus, venas iterumq. tepentes
Effusas vndas gaudentq. refundere in artus.
8 Sic fruges monstrauit Io, quas candida nobis
Astra ferant, telluris opes, sed Numinis Aræ.
Glande prius mensas onerabant secula terræ;
Quod sola ignauo saperet tunc terra palato,
Iam pecudes inter abiecto mentis honore.
Nunc Deus ipse dapes sacris apponitur Aris;
Et cœlo tellus fruitur, dapibusque beatis,
Nectare & Ambrosia, Christi iam carne, cruore;
Summus & instruitur nobis conuiuia Osiris.
9 Insuper excelsi leges, oracula, mores
Votaque Io docuit, rutilam reserauit ad astra
Tota decora viam, superæ lucisq. meatus;
Pergere qua recta fas sit procul vndiq. ab orci
Faucibus immanis, vitæ felicis ad oras.
Vastæ vbi prorumpant syrtes terraq. mariq.

Digitized by Google

Incerta facie, montes transferre paratæ
Ventorum valido flatu, camposq. patentes,
Aequora, siue vada, Elatas & montibus vndas.
Promineant vbi Scylla minis, & sæua Charybdis;
Euomat aut Flammas vbi iam immani ore Chimæra:
Qua tandem truculenta cauens Stygis impia monstra,
Et quas illa cient terris, pelagoque procellas,
Aeternas lætus tendas ad Numinis auras.
Sed tulit ipsa nouas, sponsæ pro munere leges
Iam sociata toro, solio, sceptroq. tonanti,
Ara Dei quibus, aula, torus, regeretur & orbis.
10 Tunc Apis visus, sol cultus, & ipse Serapis,
Numinis atque iubar Patris, De Numine Numen,
Immensæ mentis Verbum iam Christus Osiris;
Victima sacra potens excire examina Diuum,
Viscera Bos, Taurus feruens alueantibus Apis.
11 Victima sacra Bouis spectatur imagine vati
Cum Christi legis diuina luce coruscas
Prospicit, arcana perfusus mente quadrigas.
Quadriiugo vehitur curru lex vita, rotisque
Iuncto homini dextro primum, forti inde Leonis
Tum vitulo ad læuam, qui Bos immugijt ore
Iam sacro vatis, superest tamen altior ales
Solis par radijs acie, ventisq. volatu.
12 Christus homo quoniam, sed Virgine fusus ab aluo,
Inde genus duxit Dauide à Rege parente,
Vnde tonat primus Matthæus præco perennis.
Irrugijt leo nec non, dum Stygis horrida vicit
Monstra potens Christus, rugiente excitus Eremo
Vatis ab excelsi, strauit qui culmina circum
Concutiens montes, vallesq. eduxit apertas,
Præualida saltus complentis voce leonis;
Cum minor ipse leo summi prænuntius exit.

Sic Marcus rugit à tesquis rugientibus orsus.
Tertius à lactis Bouis exprimit icona Lucas,
Omnia quæ Christus complectitur hostia diues.
Aquila Ioannes tandem petit æthera pernix,
Haurit & æterni solis iubar omne refusum,
A Christo fulgore profatus, & Alite summo
Immenso iubare, ac Patris splendore perenni,
Aeterno Verbo, celso simul Alite pennis
Humanæ ment s, supra queis æthera scandit;
Culmina diua tenet sociatæ mentis honore;
Consertaque acie iubar ha..it iubare fulta.
At Deus æternus Christus, semperq. beata
Mente ales iubari commissa fœdere diuo
Perstringit nostram hinc aciem, cæcamq. repellit.
Est Leo, monstra Erebi domuit qui robore vocis
Irrugiens solo, concussum strauit & orcum:
Orbem sed terret tam forti nomine frendens.
13 Mulcet homo: omnem sed fessus bos spirat amorem.
Ipse iugo pressus terram proscindit aratro,
Vt segetes, frugesq. ferat sub vomere diues,
Soliciti bouis assiduo iam culta labore.
Fruges ipse vehit, segetes & pondera quæq.
Saxa, trabes, cæmenta, quibus laquearia surgunt
Celsa, viæ stratæ, conduntur & oppida, & arces.
Mox alit & populos, vescentes ipse saginat,
Et cumulat dapibus mensas elixus, & assus,
Perpetuo vescus sol dum conuerterit annos.
Glebæ ipse vbertas, rerum toto orbe meatus;
Moenia, tecta, vrbes, arces, turresq. viasq.
Congerit, aut aperit saxis, tignisq. paratis.
Ceruice atque potens, armo, pede, fœmore firmus,
Orbis ceu labor omnis, sed simul altilis esca,
Deliciæ, labor, axem qui prope torqueat Atlas.

Et tandem sacro rigat aras cæsa cruore.
14 Hostia grata Deo: sic terras complet, & astra;
Et terras vertit, conuertitur æthere Taurus.
Hæc crucis est dulcis virtus, qua pendet ab Ara
Hostia cara Deo Christus, ceu fortis, opimus
Iam cælus Taurus vario pro crimine sontum.
15 Ipse autor terræ frugum, segetumq. piarum:
Corda quidem vertit cælesti vomere glebas;
Virtutum, cultusq. Dei, Laudisque feraces,
Ipsius æthereo perfusas imbre, cruore:
Arerent alias mortis velut horrida tesqua,
Pondera nostra tulit, terras in sidera transfert;
Diuitiasq. vehit cæli sublimia dona
Virtutum, cælestis opis, fusiq. decoris,
Haurit quo mens diuinæ consortia lucis.
Saxa parat quoque sacra, quibus fastigia surgant;
Numinis atq. vrbis condantur moenia, tectaq.
Aulaq. præcelsæ turres, terraque, poloque.
Quin struit ipse vrbem, fundamina mittit & ima;
Erigit & circum laquearia, moenia, turres,
Saxis dispositis gemmis, astrisq. coruscis;
Quæ diuæ lucis tam mira conserit arte.
Se populis epulum apponit, tam lauta beatæ
Fercula tum vitæ, felix vt quisq. fruatur,
Nec mortem paueat, carpit dum Numinis auras.
16 Victima sola fuit demum tam grata Tonanti,
Semper vt impositam nunquam fastidiat Aris:
Horreat imo alias quascunq. vt funera terra,
Solius cæsique bouis teneatur odore;
Quo lætus memorat semper tam pinguia dona,
Aque aram tanto cumulatam culmine honoris.
Sat fuit at semel excelsum libasse cruorem,
Nectaris immensum pelagum, post icona semper
Pro-

Proſpectat lætus rediuiuum amplexus Oſirim.
Nectare & inde orbem ſtagnat,ſeu pace beata.
17 Hinc bouis arcanum nomen reſonare vel aſtra,
Aethereęq plagæ didicerunt gaudia ſemper
Aeternæ vitæ,nomen quam fundit Oſiris.
Ara vbicunq. micat crucis effert alta trophæa,
Atque bouis cæſi præfert inſignia ſacri.
Crux frontem decorat Regum,dextraq.coruſcat
Semper ab Auguſta,labaroq.educta refulget.
Templa Deo ſacrat,populos communit & vrbes,
Caſtraque ſancta,potens infeſtum proterit hoſtem;
Terret & Eumenidas,ſtygis arcet & agmina dira.
Crux tenet excelſas arces,crux æthera,terras,
Complet ab immenſi pendentis Oſiris honore.
Sole micat maior,iubar alti eſt Numinis,orbi
Aeternæ affulgens ſemper fulgore diei.
18 Sic Conſtantino Auguſto,caſtriſq.Quiritum;
Cum medium hauſiſſet iam tunc ſol aureus *Axem*;
Crux lucis micuit fulgoris culmina ſolis
Supra,prænitido redimita ac nomine Chriſti;
Hiſce notis circum radiantibus:inde trophæa
Hoſtibus à victis referenda:In nomine Vince;
Scriptū erat in labaro,hoc rutilo,crucis atq triūpho;
Orbem quo Chriſtus domuit,ſtygiumq.furorem.
Orcus tum ſubito ceſſit,Mezentius vndis
Mergitur atte Sygis,fretus ſeu Manibus atris.
Roma crucem ſpectat deductam lucis ab oris,
Sedibus à ſuperis,radiis vbi triuerit hoſtes,
Emicet ac circum lętis,fauſtiſq.trophæis.
Victima ſed cæli Taurus tum ſummus Oſiris
Orbi conſpicuus Romana prodit ab arce,
Atq.Deus colitur Romanæ legis honore
Orco demerſis tenebris,& inanibus vmbris.

Sol

Sol Christus,iubar æternum,De Numine Numen
Cælo præfulget toto Rex sidera torquens,
Orbem fiue ciens immensæ robore dextræ,
Ore tonans,quem terra,polus,pelagusq.tremiscat.
19 Isis io coniux fastigia scandit Olympi;
Et Luna incedit solis perfusa nitore
Coniugis excelsi,Diua vrbi affulget & orbi;
Summum vt Numen Osiris & Isis diua colantur
Coniugij æterni sociati lege perenni.
20 Victima cur Numen colitur? quæ cæditur imò
Sacra,Deum fuso Dominum testata cruore,
Principium,metamq·orbis,quo cuncta recurrant,
Orta tot vnde semel,tum vi seruantur eadem,
Vt surgant,vigeant,deiecta a culmine tandem
Ægra ruant legem solam meditata parentis,
Lætaq.decumbant autoris rapta nitore;
Ipsi à rerum hilari modo funere gloria surgat.
Cur bouis & coniux olim variata iuuenca,
In nigram alba migrans,violæ mox pallida tergo,
Diua micat solis radijs,ceu Luna reflexis,
Numine amicta,toro iubari sociata beato?
Ille Deus colitur,potuit qui Nectaris vnus
Extinctus licet,& fuso reparare cruore
Cæli delicias, Patris felicia Regna.
21 Orbem nam solus potuit proferre,potestas
Qui viget omnis,& æternus iam tempora supra,
Felix vita Deus,formarum diues origo.
Is potuit solus vastos educere mundo
Cælestes orbes,tot & astra infigere circum,
Imas ac cæco gremio defigere terras
Pondere suffultas proprio,procul vndiq.cælo
A summo,nitido,deuexo vertice rerum.
Aera sed supra,pelagumq.sub aere fusum
Arte

Arte locare,ſubeſt rerum cui forma magiſtræ.
Tantum opus eſt orbis,quin formis ſtrata ſub orbe
Area,ſine chaos tenebris licet vndiq.merſum,
Lux niſi formarum diſtinguat inania,nullis
Viribus emergat nihilo niſi *N*uminis atro.
22 At molem nectar ſuperat virtute,decore,
Orbis,quanta patet,pelagum,ſimul æthera,terras.
Nectare nam Diuum conuiuia lauta parantur,
Cuius vel ſola fruitur dulcedine Numen.
Orbis & ipſe quidem,tellus ac ſidera ſternunt
Vix Menſas,quibus accumbant hoc nectare digni.
23 Deniq.tam dulcis potus Deus ipſe liqueſcit,
Gloria ſiue pijs immenſa affuſa beatis
Mentibus,æterno à pelago ſine fine bonorum;
Gratis ſiue vndis nitidis à fonte decoris,
Culmina quæ cæli ſaliunt,& ſidera ſupra
Aeternę vitæ felicia gaudia,nectar
Funduntur,ſeu quæ deducunt flumina lætæ
Ad vitæ Oceanum,cuius labuntur in vndas.
Immenſum pelagus Deus eſt,bona cuncta,beatæ
Seu pelagus vitæ,immenſis ſemperque redundat
Nectaris æterni immotis felicibus vndis.
His mentes ſuperę merguntur nectaris inter
Gaudia,dum Numen potant ſimul omne profundum.
Eſt ſedes vitæ,fluit hinc ſiue vnda decoris
24 Quæq.vber,tenuis ſiue orbis gutta refuſi.
Gutta eſt terra,polus,quæq.his verſantur in oris,
Orta quidem oceano à ſummo,nec merſa ſub ipſo.
Maior at vnda fluit,pelago quæ allabitur alto;
Anfractu & vario,cæco vel forte meatu
Immenſum tandem in pelagus ſe concita mittit.
Fluxit & vnde prior,refluit vitæ unda beatæ
Principium ad ſummum,metam,culmenq. bonorum.

Om-

Digitized by Google

Omnia gutta Deo collata;sed æmula mens est
Ausa Deum exprimere,obtutu nitidioq.tueri.
Fluminis inde instar ciet vndas æquora versus.
Flumine sed flumen decurrit ditiue vndis
Virtutum, pelagoq. Deo tandem altius hæret.
25 Nam locuples natura boui dedit,vbere glebas
Vt pede defixo premeret,mox dite crearet
Forte fimo sobolem fundat quę nectaris vndas,
Vtilis,& felix agris,apibusque parandis.
Pes labor est,fimus aluo fęx excernitur ima.
Ille exercet agros,hoc prole renidet oletum.
26 Virtutis sed stemma micat,quæ calce laboris
Mentis fœcundat glebas, aliturq.subinde
Frugibus hisce suis,proprij fructuque lacerti,
Excernitq.fimum,ęrumnas,tristemque dolorem.
Hic graue olet, sobolē at creat auro & nectare clarā;
27 Scilicet exemplo,meritis, ac laude perenni.
Iam Deus ęterno iunxit sibi fœdere mentem
Humanam,& thalamo sociauit lucis eodem
Virtutem immensę,nullum veritusq.laborem.
Tristia nec subijt tristis,sed gaudia duxit
Aerumnas omnes,mortem imo & funera vitam.
28 Virtutis fęces mens nostra excernit,& horret
Luctum:iam gemitus,lacrymas,tetrumq. dolorem.
Vix patimur donec potemus nectaris undas
Virtutis;refugit mox horrida quæq.voluntas;
Quà licet extrudit,semperq.renititur arte.
Non ita lux Deus in Verbo,Christoq.recliuis
Mens humana potens excernere gaudet amara.
Viscera quin complet sitiens ceu gaudia fontis
Nectaris æterni ærumnis,tristiq.labore,
Delicijs imo,& diui dulcedine amoris.
29 Diuini decoris summa hæc est gloria vitæ,

Ipsi

Ipſi quod triſtis luctus, mors, funera plaudant
Gaudia mira: Dei tanta dulcedine condit
Vel ſolum nomen, fluit vnde beata voluptas.
30 Hæc ſunt transformis, nitidi miracula amoris,
Vertat vt in caram lucem vis dulcis amicam
Pectoris ardentis quamcunq. afflauerit auram,
Deliteant quamuis flagrantia viſcera cæca.
A iubare exorto rutilat ſic nubilus aer;
Obuius ac ſolis ſplendor ſpecularia format,
Aut ſpecula à tergo chalybis quibus obſtruat arcti
Cæcus obex, nitidi cryſtalli peruia clauſtra.
Nam nihil excelſi vires teſtatur amoris
Morte magis, diris pœnis, triſtiq. labore,
Vltro quem ſubeat cara pro luce paratus
Vel maiora pati, qui formam deperit altam.
31 Denique deliciæ mors eſt, & culmen amoris
Dilectæ lucis, blandiſq. propinquior auris:
Vnde nitet felix vitæ transformis honore.
32 Hinc nitidam prolem manantem nectare fundant
Viſcera ſacra bouis mactati ad Numinis aram
Excelſo cultu, reparandum ad nectaris alueum;
Dum Deus ipſe Deo, ſol ſoli victima Oſiris
Cæditur, impoſitus crucis altæ Numinis Aræ.
Apis Apum Rex eſt, genus eſt idemq. Serapis.
Eſt Deus ipſe, potens virtus, & gloria Olympi:
Emicat immenſum Verbum, Sapientia Patris;
Viſcera & aſciuit virtutis plena labore;
Aeternis fons qui fluit vber nectaris vndis.
Quid iam fota Deo, iubari conſerta decoris
Immenſi, ſummæ virtutis originis, hinc iam
Innumera erumpent examina luce coruſca,
Aethereis ſquamis referentibus vndiq. ſolem;
Aſtra ſuper tellus vt fulgeat inſtar Olympi.

Humano hinc generi mensis accumbere Diuum;
Ambrosia & vesci licuit, potare beatas
Vndiq. manantes felices nectaris vndas;
Queis scateat tellus tot Apum fœcunda labore;
Apis & excelsi profuso viscere. fœto
Felici sobole, omnis origine nectaris vna.
Irrigat en terras fusus cruor vber, Olympi
Gloria, & immensa vitæ dulcedine complet.

33 Et coniux simili læta est quoq. prolis honore
Dulcis *Io*, quam luce viri iam concipit vnam
Semine ab æthereo, sociata iuuenca Serapi,
Isis Osiri, Luna refulgens obuia soli.
Promerita ipsa etiam cælestes gaudet honores
Diua Dei coniux, cæli inter sidera regnat;
Inposita atque aris colitur ceu *N*umine plena,
Vt Deus omnipotens sponsus celebretur Osiris,
Aeternus sol, sponsa Dei laudetur & Isis;
Fundant quod radijs diuina examina ab imo
Viscere virtutum, sic nectare terra redundet.

34 Bos cæli, terræq. simul micat, atq. remugit,
Sol diues lucis, Luna est fœcunpa iuuenca.
Noctis at ista vehit currum, contra ille diei;
Submittitq. iugo collum, rotet vnde perenni
Orbem anfractu, proscindit sed lucis aratro
Immissis radijs montes, camposq. patentes;
Et frugum ac segetum micat idem diues origo;
Et quotquot pariat tellus sol luce feraci
Educit fructus completis semine glebis.

35 Hæc Christi est virtus solis, sacriq. Serapis,
Bos cæli, terræq. simul, qui vomere terras
Eruit & mugit, dum sol metitur Olympum.
En crucis ipse iugo pressus vi fœderis alti
Subiecit geminas mentes hominemque, Deumq.

Om;

Omnipotens Deus,idem homo,diræ mortis aratro,
Quo ſcelerum glebas tereret toto orbe profundas
Ad Manes vſq.extinctus,ſemperq. ſuperſtes,
Aeternus ſimul,& crucis atra morte peremptus.
Se vita extincta,ſemperq.ſuperſtite terras
Semine compleuit tumulatus diuite,læta
Vnde ſeges vitæ,ſurgant frugeſq.beatæ.
Omnia percurrit cæleſtia ſigna refulgens
Sol Deus atq.homo,dum terras inuertit acerba
Morte potens,vitæ ſummus reparator & autor.
Nam Deus à cæli præfulget culmine ſemper;
Semper & humanæ mentis lux emicat,omnis
In Chriſto decoris complexu,acieque beata.
Semper & in Verbo immoto quoque fœdere ſidunt
Structuræ humanæ partes mens,oſſa vel artus;
Morte licet iaceant vitæ compage dirempta.
Et tandem ſemper Chriſtus metitur Olympi
Immenſas,nitidaſq.plagas;complectitur imò
Morte ſua geminum iuſti,miſerantis & axem
Numinis immenſum,moriens dum crimina delet,
Arte quidem omnipotens, ſummiq; decoris honore.
36 Bos niger eſt Chriſtus,tam diræ funere mortis,
Et mundi ſcelerum preſſus,merſuſq.tenebris,
Expiet vt iuſtus:niuea hinc fronte emicat æther;
Atque albo rutilat velut aſtro ſtemmate tergum.
37 Cauda pilis duplex,meritis geminata ſupernis
Pendet,& æthereum,& ſimul imum protegit orbem.
Nam ſibi promeruit Chriſtus,primordia citra,
Excelſum fœdus quo Numen funditur vnus,
Atque arctatur homo,diffuſus ab ordine Verbum
mmenſo genitum Patre vno à Numine Numen;
Fœderis atque iubar,quæq.ipſum fulgida circum
Lumina celſa micant,tam grati prima decoris,

Diuinæ formæ radijs conſortis honorem,
Virtuteſq.almas,aciem nitidamq. beatam.
Ocyor eſt meritis ortus fulgoris eoi;
Nec niſi qui conſtet vitæ fundamine certo
Promereat diua;Chriſtus nec robore ſiſtit
Humano,geniti ſed Patre à Numine Verbi.
Sic igitur conſtat primum,veſtigia figit
Tum meritis,cumulans ſua dona ſubinde decoris;
Atque ſuis Diuis iter aperit omne ſalutis.
Hinc ſtabilem ſibi promeruit vim fœderis alti,
Perpetuumq. iubar,ſeu poſt primordia lucis
Excelſæ,atq.ortum,primum quæ affulſit ab axe
Vltro equidem,à meritis tamen vt micet illa perēnis.
Sed quæ non ita feſtinat decorare ſalutis
Autorem,certæq. manent arcana diei,
Nominis,& felix rediuiuæ gloria carnis
Ipſa etiam Chriſti meritis primordia debent:
At geminare pilos gaudet ſuper aſtra coruſcos
Virtutum caudæ ſtudij, ſacrique laboris,
Promeritus ſoboli cæleſtia regna beatæ
Innumeris populis,quam latè funditur,orbe
Diffuſis toto,donec conuertitur æther
Seu ſuperis ſeclis,ſeu mundi ad fata ciendis.
Præmia nec ſoli meruit virtutis honori,
Promeritiſque pijs ſtudijs tot gaudia vitæ
Felicis conſpecti immenſis Numinis auris;
Sed generi infenſo ſcelerum tot labe tenaci
Polluto, cœno ſtygio merſoq.profundo;
Vnde nec æthereas fas cuiquam euadere ad auras,
Arte ſua,ingenito menti pietatis amore;
(Immenſo,heu,barathro ſic tellus labe dehiſcit
Crimine deſidens,Manes hiat vſq. profundos,
Noctis ad immanis tenebras ſine limite fuſas
Diui-

Diuinæ offensæ, infinitæ lucis honoris
Iam temeratæ, ignauæ, artæq. libinis ausis.)
Sontibus innumeris, omni generiq. salutem
Profert, ad superos aperit dum lata viarum.
Quin forti dextra educit, super æthera sistit,
Detergit labem, decorat fulgentis honore
Consortis trabeæ, Numen quæ nata referre
Luce sua immensum, semper vis grata renidet.
Expiat & litat, humano generi ipse parentem
Conciliat Triadē summam, vnum se quoque Numen,
Cum Patre, & à Patre, cum sancto sed Flamine Regē.
Insuper excelsis meritis parat omnibus alta
Lucis præsidia æternæ, viresq. salubres,
Siue salutis opem, qua quisq. euadere possit;
Quin barathro emergat scelerum, volet ęthera supra.
Sed meritis merita aggerat, vt iam quisq. mereri
Ipsius à meritis possit fastigia vitæ
Aeternæ lucis, nec non fulgoris amictum;
Gratia qui rutilat, licet æquo haud iure, nec arcto;
Ordine sed solo quo prouidus vtitur auctor,
Luciscet ipse parens, vt mentes suaue paratas,
Efferat ad diuæ miserans consortia lucis,
Pręmia sed regni confert iura ęqua merendi,
Immensis meritis subnixa a funere Christi.
Forte etiam superis quæsiuit gaudia diues
Rex vitæ, cunctos perfundens luce beata.
38 Cantharo Osiris tam celebris sed lingua notatur,
Vt nectar potet, propinet nectar abunde
Ciaibus æthereis, qui accumbant vndiq. mensis
Felices, semperq. bibant, sitiantq. fruentes.
Lingua potens, docuit quæ orbem profundere nectar;
Nectaris ipsa parens summi, nostriq. magistra;
Quin pelagus locuples, qui tot prorumpat vbique
Amnibus à summo iam decurrentibus axe, Cul-

Culmine ab excelso, felicis cardine mentis;
Numinis ad pelagum, quo gloria fusa recurrit.
39 Mergitur, ah, tandem lacubus crucis altus Osiris
Sacris, at diris vndis, plenisq. laborum,
Mortis & exitij scelerum, queis crimina mergat,
Emergatq. salus, proprij pelagoque cruoris.
40 Naturæ, superis funus, terręq. poloq.
Indictum triste, vt persoluant iusta parenti.
Iustitium tenebris edicitur, astra recondunt
Moesta suos radios, cæcis; sol funerat vmbris,
Concita *Luna* gemit, tellus tumulusq. dehiscit.
Dissiliunt rupes, iuga, tesqua & inhospita, montes;
Arcanum ac templo velum discinditur omne.
Sic crines, vestesq. iubet mœrore reuelli.
41 Quærit sponsa virum, summum gemebunda Deumq.
En triduo apparet tandem rediuiuus Osiris.
Excipit illa pio cultu, precibusq. recliuis,
Atque pedes lingit festiua à funere tristi
Surgenti domino, mortis qui insignia lætus
Gestat quina, memor semper retulisse trophæa
42 Dilectæ sponsæ, fudisse & munus amoris
Se immensum dira nece, vitam, omnemq. cruorem.
Transfixum pectus, fossosq. pedesque, manusq.
Ictibus ostendit sponsę Omnipotentis amoris;
Sternere qui potuit cælo super astra tonantem.
Quin rediuiuum, dum victor de Morte triumphat,
Aeternis ducit vinclis in terga reuinctum
Inclyto & ęterno cęlo, terraque triumpho,
Vulnerum hiatu, quę vis mira inflixit amoris
Iam geminis manibus primum, licet æthera sursum
Distendant circum, pedibus tum calce profunda
Telluris cęcę qui firmant viscera, tandem
Flagranti lateri quod amoris promicat aula;

Digitized by Google

Et diues referat pectus felicibus auris,
Cor pacis sedem, solium vitęq. beatę.
43 Vulnera lambit Io, venerans simul oscula libat,
Vinclis & flagrans vinciri gaudet ijsdem
Iam sponso sociata toro omnipotentis amoris,
Nomine pro sponsi, pro cultu mente parata
Aerumnas omnes, omnemq. subire laborem.
Quin toties subijt mortem ceu gaudia vitę,
Oppressit quoties sobolem styx atra redemptam
Innumeris cęsis diris tot cladibus olim;
Atq. iuuenca boui sociatur victima ad Aras.
Fulgens Ara torus sponsis sed amore paratur
Immenso, crux, mors, labor omnis, pignora lęta.
Inde iuuenca atro spectatur sępe colore;
Candida mox nitet, aut violis hyacinthina pallet.
44 Atra quidem mortis densis obducitur vmbris.
Candida siue fide, virtute, & mente renidet,
Siue nitore spei, felix cum tendit ad astra.
Pabula sed violas profert gratissima tellus
Transformi vitulę, nulla prius arte repertas;
Hinc violas dictas ab Ius vel nomine Graijs,
A vitula aut modicum deflexa voce *Latinis*;
Palleat illa quibus, micet aut hyacinthina, cęlum
Cęrulea aut referat, fulgentem aut aurea solem.
Tellus ara ferax violas effundit amoenas,
Ceu Christi tumulus fragrans felicibus auris,
In violas verso summo quoque Osiride Christo.
45 En sacrum Crustum violas iam pabula prębet
Excelsę proli sponsę alti Numinis vni,
Sponsi signa necis pallentis morte sepulti.
Sic pallent violę, rutilant sed Numine sole;
Afflant cęruleę vitę cęlestis & auras;
Purpureique micant Hyacinthi suauis amoris.

Nem-

Nempe hominis ſimul atq. Dei ceu ſtemmata geſtant
Queis amor immenſus, dulciſq. notatur Ieſus;
Aut idem ſummus celebratur Oſiris, Apollo.
Sponſę etiam ſponſum extinctum ſunt ſigna gemētis.
Primus at ipſe vigor vocum dat Numen in orbem
Immenſum fuſum, apicibus geminiſq. reflexum
Supra, infraque potens, quod condidit ęthera, terras.
Sed media, atque minor vocum vis exprimat vna
Humanum fœdus reparantis morte ruinas
Terrarum, cęliq. ſua, fuſoque cruore.
Sic Hyacinthus erit transformis funere Chriſtus;
Altus Apollo ſimul, dilectus Apolline ab alto.
47 Quęrit & in violis dilectum ſemper Oſirim
Sponſa, hilariſque, gemens felicem in funere vitam,
Vt cibus extinctus, ſimul ac rediuiuus Oſiris;
Quin cibus & potus conuiuia lauta parentur
Sponſę, ſed Deus ipſe homo, & omnis vita beata,
Ambroſia ac nectar cęlo, terraq. redundans.
Nam ſuperi ſimul his dapibus, ſed luce recluſa,
Mortales arcana felici ore fruuntur.
Hinc ſatis eſt nunquam ſponſę quęſitus Oſiris:
Quotidie has violas effundere nititur Ara,
Paſcat vt in violas couerſo Numine Oſiri
Solicitam ſponſam diuo fame dente pereſam,
Qua ſolum eſuriat ſponſum, ſitiatq. tonantem.
Eſurit imo Deus transformia dona Serapis:
Munera nam ipſe Deus libatur ſemper ad Aram
Humano nexu ſub imagine funeris atri,
Supremo cultu Patri, cum Flamine, Verbo,
Trino, vniq. Deo Deus idem, orbiſq redemptor.
48 Paſcitur, & carpit lętiſſima prata iuuenca,
Sacrę arę uiolis inhians velut ore uoraci.
Carpuntur, ſemper felicia prata uireſcunt,

Depa-

Depaſtęq.dapes, ſemperque reſurgit Oſiris.
Sponſa hinc lęta gemit, fruitur luctuque perenni,
Funere dum menſa felicis gaudet Olympi.
Mergitur ille ſacra lacubus ſed imagine mortis;
qui ęterna omnipotens uita eſt, Deus ipſe Serapis;
Semper & emergit, fons uitę erumpit ab Ara
Nectaris, Ambroſię diues, cęli vnda bonorum;
Immenſo ut pelagus uel Numine ſuaue redundet.
Sic uiolis ai ę ſacris qui paſcitur, una
Veſcitur Ambroſia, potat quoque nectaris vndas:
Vber & ipſe fluit cæleſti nectare riuus;
Numinis in pelagum vt tandem ſua gaudia mittat.
49 Hinc Apibus ſcatet Apis, Io ſcatet ipſa iuuenca
Numinis immenſo pelago iam funere merſi,
Victima ſacra Deo, poſtquam cęduntur ad Aras.
Orbem compleuit circum, dum nectare ſtagnat
Apis Apum ſummus, reparati ac nectaris autor.
Vix capit & tellus aluearia, nectar Olympus.
Sol eſt. & totum perfundit lumine mundum;
Oceanuſq. pius cunctis allabitur oris;
Nectaris vbertas, reparatæ gaudia vitæ;
Vt cunctis æterna ſalus dulcedine manet
Omnibus omnigena, qua Numine quiſq. fruatur.
Barbarus, & Graius, culmen rerumq. Latinus;
Trux Geta, quiſq. ferox, Maſſageta, Sarmatha, Dacus;
Nectaris en potat cæleſtia flumina, mitis
Chriſti colla iugo ſubmittit pronus ad vndas
Vitæ felicis, quæ Numine litore gaudent
50 Funditur hinc nectar ſuper & Garamantas, & Indos;
Orbibus imò nouis, ſed nectaris arte repertis.
Pellitur, ab, ſolum ſacrum genus, vnde ſalutis
Auctor, Rex ortus, pelago vnde & nectaris orbem
Diuite ſtagnauit, Diuum olim, nunc genus orci;

Nunc etiam sacrum, immani sed mente, sce lusq.
Sancta quidem vatum diuæ post secula legis.
51 Nectaris an minor est vbertas, protinus orbem
Compleat vt nunquam, à priscis sed defluat alueis.
Dum studet allabi, quas iam neglexerit oris.
Sic cælum occiduas anfractu vergit ad vmbras.
Iubare ab eoo naturæ lege perenni;
Omnia complexu quanquam sibi subijcit alto,
Nec minus est illis ingenti mole rotatum.
Qualis & Oceanus vel terras obruat vndis:
Litore sed circum, & molli cohibetur arenas.
Et satis est circum si lanciner Amphitrite.
At simul erumpens arcanis fluctibus orbem
Amnibus innumeris, riuis, lacubusq. profundis.
Irrigat, & scatebris gelidis, tot fontibus vber
Cælo vndas aperit iuga supra tam ardua dulces.
Haud aliter fidei dulcedine nectaris Apis.
Immensi Christi diffusa aluearia cæli,
Tam vastos orbes superant, simul omnia complent
Cunctorum culmen, cæli quoq. meta rotati.
52 Sed tamen anfractu certa sic lege cientur,
Vt primum eoos lustrent, se vespere condant;
Mox & ad occiduos migrent hic sidere læta.
At rutilis gemmis diues Nabathæus & auro
Emicat hinc semper, fragrat Panchaia thure,
India fert ebenum, Aegypto nunc balsama sudant,
Vna palæstinis olim quæ cesserat arbos.
Orbis diuitiæ tandem, cæliq. beata
Munera læta fluunt eoi solis ad oras,
Quo demum remeare studet sol aureus vltro.
Christus diuitias primum cumulauit Olympi
Isacidum generi: Rex ipse hebræus ab astris
Prænitet immensum Numen, micat æthera supra

Virgo

Virgo parens, superum Regina, tonantis & ipsa
Iam consors sceptri, cęli, terræque potita.
Assidunt proceres Regi, super astra fruuntur
Numinis imperio, sceptri prope culmen honoris
Isacidæ, sacræ sobolis, fideiq. parentes;
Propagare fidem licuit quibus ore feraci,
Atq. docere orbem primum, qua scandere cælum
Mortali detur sublimi munere Christi.
Inde tonare ipsi cæperunt Numinis instar;
Queis natura omnis pareret, sidera, cælum,
Quos Manes paueant, verbo natura tremiscat.
Vergit ad occiduos Christus sol crimine pulsus
Infensi generis, Christi nomenq. perosi.
Hæc atra est tellus, cæcoque immota barathro,
Montibus obducta excelsis, iam corde superbo,
Vnde cadant vmbræ, ruat & nox tristis Auerni.
Vndiq. sed circum Stygijs à nubibus horrens
Præripit inde sibi iubar, heu, tot secla sub orco
Fixa sibi immane exitium, lucemq. diemq.
Execrata diu, Manes scrutata profundos.
Crimina sunt etiam duræ ceu litora mentis,
Obruta inanibus, ac terræ sitientis arenis,
Arcent quæ pelagi fluctus se fundere lætos.
Excurrit fluctus, & lambere nititur oras
Margine protensas longo, subitoque retrusus
Occulta resilit vi, nullo mollis arenæ
Ictu collisus, tumidus sed se ipse refringit,
Siue furens, cæloque minax, terrisq. pauendus
Vltro mitescit tenues vbi nactus arenas.
Maior nectarei pelagi vis gratia Christi,
Fluctibus at placidis certat pia cuncta rigare
Salsa vna ac dulcis sapientis nectaris vnda,
Plurima quæ terris allabitur æthere ab alto.

53 Sed crimen refugit,duræ seu litora mentis
Obruta amore sui,congestis vndiq.arenis
Arentis studij,nihil est cui meta laboris
Numine neglecto,se dum sectatur inane.
Inde sitit tellus,semperque ebullit arenas
Tot scelerum,nec pollet inops vi,crimine pressa.
Aegra iacet,miseram obruit,haud fouet arida circum
Emergens semper gremio telluris arena
Immensis cumulis,sed nunquam arx muniat oras.
54 En nihil est crimen; qua ergo vi Numinis vnda
Infensum prohibet? iacet: vnda sed alta tumescit;
Mox proprio ingenio refluit vix litora lambens.
Et renuit Stygios circum stagnare labores,
55 Terræ siue rigare superbas mentis arenas.
Vbertas sedenim pelagum prorumpere sacrum,
Amnibus innumeris iubet,exundare tumensq.
Plerumq. & circum terras stagnare subactas.
A pelago nec non glebas,agrosq.feraces
Amnes transmissi fœcundant dulcibus vndis;
Et terras obeunt celsis à montibus orti.
Fontibus at iuga,fluminibus campiq.rigantur;
Montis & excelsi placidis decliuia riuis.
A Christo pelago proceres ceu flumina sacri,
Et fidei patres fluxerunt nectaris vndis.
Nilus & Euphrates,Tigris,Gangesq.tot vber
Amnibus;en Christi quatuor fluxere salutis
Legis aquis nitidis delapsis vertice Olympi
A summo,æternæ vitæ felicibus hortis.
Seu sacræ sobolis primores diuite mente
Numinis immensi,Petrus Rex ille sacrorum,
Fidu Ioannes custos tum Virginis,hausit
Qui cæli arcanas e diuo pectore lymphas.
Dein primores inter qui prior arua cruore

Orbis: ſtagnauit fidei tot teſtibus vndis,
Ille Iacobus, vt Heſperidum præterluit hortos;
Triginta ac tandem Paulus fluit amnibus vſq.
Ceu locuples Doctor ſacrarum gurges aquarum;
Amnes eoi,occiduus quibus orbis eous
Surgat,fœcundis vndis tam diues Olympi:
At matris late fuſas,& Virginis oras
Hebrææ telluris tam prope culmina cælo
Educta,omnigenum pelagus ſic Numen inundat
Vt terris rapiat faſtigia,& inferat aſtris.
Præterea genus Iſacidum Chriſti hauſit ab undis
Innumeros fontes,riuos,tot ſtagna,lacuſque,
Flumina quæue fluant cæleſti nectare læta.
Ceu primam ſobolem pelagi,Chriſtiq.cruoris.
Litora nam licet ad pelagum protenſa ſalutis,
Hebrææque plagæ cæca ſub legis arena
Reppulerint ſemper ſpe vana ipſius iniquæ,
Quin legi aduerſæ,generis pro more ſuperbo,
Nectarei pelagi omnes Chriſti Numinis vndas;
Ipſe tamen clemens cæcis allabitur oris
Semper,ibiq.docet,verſatur,victima cæſa
Immenſum pelagus profundit ibique cruoris
Sponte quidem;clauſus tumulo,rediuiuus ab orco
Surgit ibi,mox æterno vber nectare manat
Felicis vitæ,primu nq.interfluit altus
Oceanus generis ſedes,licet hoſtis amari,
Infenſiq.ſibi,miſerans ſed pectora tetra
Auctori vitæ auerſa;inde tot orbis inundat
Immenſos campos,qua tunc Stygis vnda ruebat.
56 Arcent,heu ſacros fluctus tum litora circum
Impia, ſed pelagus ruit amnibus vndiq. diues
Tam clemens,furit at præceps amor , omnia complet,
Seu liquidis vndis cæli manantibus aſtris;

Ne-

Nectare seu superum, Omnipotens stagnare laborat;
Litora quæ prohibent ingratis obruta arenis,
Lancinat arcana vi nectaris Amphitrite.
Et tandem vt pelago primum cum conditur orbis,
Subsidit tellus, iterumq. sub æthere fixo,
Sidera cum cælum noctesque, diesq. rotare
Desinet occidua sub Luna, semper eoo
Sole quidem rutilo semper, neque nocte represso;
Obruta tunc tellus circum complebitur vndis.
Omnia sic Christus stagnabit nectare vitæ
Felicis, tetras etiam vel crimine sedes
Infensi generis supremi ad limina secli:
Sedibus ac patrijs sistet sol æthere ab alto
Demissus iudex, radijs vt dimicet oris.
57 Iustitiæ interea pelago, altæ Numinis iræ
Israel olim mersus transmittitur vndis
Assyrijs primæ cladis, triplicisq. procellæ
Trans iuga Medorum, Persarum & inhospita tesqua.
Sic mare, vel flumen secum abripit arua refluxu,
Alluuioq. potens alienis aggerit agris.
Quæ vis vndarum, pluuiæ, torrentis & amnis
Sæpe quidem, maris haud eadem solet, æstuet inter
Litora quod firmum semper, nec mutet arenas.
Impetus at maior longe, ferat omnia, migret
Si semel exundans, sibi seu noua litora quærat.
Syrtibus est verò à ventis tam mira potestas,
Vt positum varient, faciem que subinde locorum
Aestu perpetuo, incerti nautæq. laborent
Semper cæca vadis, confusa profunda verentes.
Obruit Isacidas tunc ergo naufraga syrtis
Sed scelerum, cultu neglecto Numinis, iræ
Tum iustæ, cæli quæ vltrix sic perdidit hostes.
Profluit at pelagus felicis nectaris alter,

Sum-

Summi sue Dei suauis miserantis amoris,
Inuoluitq.genus demersum syrtibus alte
Tristibus,ereptumq.suas transuexit ad undas.
58 Mira fuit Charitum clemens ac prouida cura,
Ingenium omnipotens,ars diuæ plurima mentis.
Numinis en ipsæ proles tam blanda tonantis
Affulgent nitidis radijs a vertice summi
Aulæ iam superum, reseratæ ac lucis Olympi.
Splendor Aglaia micat diuum meditata decorem,
Compleat vt nostras mentes fulgore salutis;
Euphrosyne à lætis radijs fulgentis Aglaiæ
Lætitia exhilarat mentes,& gaudia fundit
Virtutum,quemcunq.terant vt calce laborem
Iucundo, paueant vnquam nec spicula mortis;
Pasithea omnino Dea,seu festiua Thalia
Virtutum est sertum,superæque corona renidet
Aeternæ lucis radijs,conuiuia diuæ;
Strenua dum molem virtutum ducit,opusq.
Exequitur dignum reserati Numinis auris;
Numen vt immensum virtutis lumina spectent.
Quam felix chorus: exprimit ore,decoris amictu
Excelsi generis,patriæ felicis honorem.
Prima chorum ducit mens vt vestigia figat
Luce corusca Dei;nectit sua gaudia diues
Altera nata Deo,mens ut iam sedula Numen
Flagrans atq.oblita sui memor,immemor vnum,
Omne bonum quærat,semper micet vnde beata.
Tertia serta parat virtuti,tempora cingit
Floribus æthereis, & Numine sole coronat.
Gloria summa chori,restim trahit ipsa sororum,
Et choreis festiua præest,quibus æthera pulset,
Mens dum calce pio virtutum in culmina saltat;
Ludit & innumeris studijs iam tota decora

Lucis

Lucis amicta stola, meritis redimita beatis.
Nam facit hæc ludos cælo spectacula digna,
Præmia quæis cælum, super astraque Regna parentur
Gressus apta ciet, saltus in sidera tollit;
Dirigit excursus, virtutes orbe reflexo
Torquet, & excelsam restim trans æthera ducit.
Numinis est robur, mentes quo Numen adire
Ausint immensum, & superum penetrare recessus.
Hac orcum premimus, terimus Manesq. profundos;
Inde leues ferimur, terræ vt vestigia nulla
Mens figat, semper sed transuolet ocyor astra.
Ipsa eadem sacro perfundit nectare mentes,
Vt vigeant semper, plaudant semperq. beato
Calce, hæc ima hilares procul omni à labe terentes.
Instruit vna potens conuiuia, sertaq. nectit,
Ipsa æternę quę vitę sunt fercula, complet
Nectare & ambrosia mensas, dapibusque supernis,
Floribus æternis, simul ac fulgentibus astris.
Sunt quoniam mentes conuiuę, fercula lucis
Delicię sapiunt solæ, iucunda palato;
Obtutuq. frui fas est velut orę beatis.
Mens eadem felix mensa est, conuiua, palatum,
Et spectans reserat fauces, ac vescitur vna
Luce, Deumq. haurit pelagus ceu Nectaris omne;
Gloria quę felix cęlesti tempora cingit
Virtuti æterui Regni super astra corona.
Inde fruens luce hac etiam redimita renidet.
59 Iam blanda resti consertę, & amore sorores,
Nudę, sed rutilę, quibus est lux diues amictus,
Aeterni Patris solio, pede fulgure sistunt,
Vt genus Placidum, rueret quod protinus omne
E dulci Charitum gremio, atro crimine, dira
A nece

A nece Osiris,nec veritum ipsum perdere Numen,
E media Styge recipiant,gremioq. reponant
Maiorem tribuum partem,Israelis honorem.
Orat communem causam suprema sororum
Pasithea,exoratq. potens virtute,decore.
Num genus,vnde salus,Pater,emicet inclyta mundo
Omnipotens,& lege tua super astra tonantis
Dispereat totum?cunctis ferat imò salutem,
Inferat vnde sibi lethalia vulnera soli?
Gens vna infelix,felix iubar vnde beatis
Fulgeat ęternis radijs,queis compleat orbem:
Aeternum iaceat procul omnis lucis ab axe?
Semper cara tibi,nostro gremioq. recumbit,
Spes donec vitę pendet,nec parturit vber.
Ast ubi seu pelagus circum stagnauerit orbem
Nectaris ęterni,seu sol deterserit atras
Demersis populis tenebras sub nocte profunda,
Cara Deo proles tot seclis fœta salute,
Mergenda est Stygijs vndis,inuisa parenti,
Excidat & nostro gremio, felicis & vlnis;
Ipsa patris tua nec pateant tot viscera natis?
Ingratos fateor,toties legique rebelles,
Et patri,ac summo Regi,immemoresq.proteruos
Donorum vitæ,Regni,templiq.sacrorum.
Sed reliquum genus humanum orci nocte sepultum
Omne tibi vertit terga impia;Manibus atris
Munera dum libat templis,arisq.dicatis.
His igitur noster sinus,& tua viscera Numen
Nectare læta parens illis occlusa patescant?
Illis imo fluat pelagus,vis nectaris omnis,
Aeternum Verbum Christus,se munere summō
In genus Isacidum effundens Deus ipse parente
Carne quidem satus Hebræa,parilique tonanti

Virgine iam cæli Regina, Numine fœta.
Mente ſed infenſa temerent, heu, Nectaris vndas
Auerſi à pelago, Numenque extinguere Chriſtum
Auſint immani ſcelere, alti Nominis hoſtes
Iure tibi inuiſi ceu monſtra furentis Auerni
Eumenidas ſupra, Harpyas, Hydraſq. Chimæras.
Haud tamen eſt prorſus iactanda ſalutis origo;
Quando redũdãte hinc complenda eſt nectare tellus,
Atq. dapes ſuperum fas eſt libare caducis.
Indigni prorſus diuis accumbere menſis
Infenſi ſacræ ſoboli, tum nectaris vndis,
Nectaris & quotquot pelagi ſint protinus hoſtes;
Orco præſertim ſtudeant ſi forte voraci,
Sorbendum ſçuo concludere mortis hiatu.
Gaudia ſed pelagi immenſi dum clauſtra refringunt:
Cæca Stygis, mox vnda ſalus totum alluit orbem;
Oceanusque Deus terras, ſimul æthera comples;
Pars etiam generi debetur plurima vitę
Felicis potus, numero, virtute, locoque;
Nec ſolum extremis ſeclis, cum corruit orbis.
Vis eſt oceani, populos, terraſq. reuellat
Allabens, ſceleri omnipotens vt ſubtrahat orci
Haud partem exiguam generis, quæ nata ſaluti,
Raptaq. nec ſtudeat demergere nectar Auerno;
Ipſaque ſternat iter, Numen, tua fluctibus iræ
Vltrix iuſtitia; oceanum oceanuſq. ſubibit.
Nectaris oceanus fluctus tot ſorbeat iræ,
Et tandem dulces allapſus vertat in undas;
Dum ſceleri immani ſubducitur impius ipſis
Fluctibus Iſrael, rapitur quibus æquore merſus,
Aequore, quod fluit à temerati Numinis ira.
Aeſtuat inde atrox ſemper, ciet vnda procellas
Immanes tumida, æqua tamen ſunt æquora ſemper.
Imo

Imo tument vis æqua,nec vnquam culmine surgunt
Prærupto,nec forte alibi leuis vnda dehiscit.
Nectaris & tamen oceani confunditur vndis;
Vt geminus pelagus lymphis se fundat ijsdem;
Et vix mens dirimat,quæ sunt vis Numinis vna.
Ergo mergatur pelago simul orbus vtroque,
Et simul Israel felix,cladisq. salutis,
Fluctibus infensis iræ sed Numinis æquis,
Nectaris,ætherei simul,ac felicibus vndis.
Transferat Assyrius vindex iam Numinis Aræ,
Templiq. ac legis temeratæ fronte procaci
Cultores Stygios,infensos semper Olympi
Immenso iubari libent,Phlegethontis vt vmbris.
Excutiat tellus cælo atra mente rebelles,
Mergat & in medias difflante Aquilone procellas.
Non vrbes patriæ sedes,non tecta,nec agri
Illos excipiant,maneat neq.cara supellex;
Aernec blando gremio circumfluat arcte
Ipsos complexus;facies dulcissima cæli
Tam duro,eiecto excelsi haud arrideat hosti.
Migret in horriferas cautes prope funeris vmbras,
Trans iuga Medorum,Persarum atque ardua saxa;
Mors vbi calce premat vestigia,tristis & orcus.
Exuat Isacidum generis post plurima secla
Nomen,& exitium,mores,inuertat,& omnem
Deleat antiquum cultum:sic immemor erret
Saltibus,ac lucis, patrijs gens sedibus orba.
Exitium est miseris: fluctus à Numinis ira
Sic crimen meritum,cultis pro Numine monstris.
Sat tamen exemptos enecti crimine patris
Numinis ipsius Christi,fusæq.salutis.
Hinc iam mergantur pelago,sed Nectaris vltro,
Qui totum a Christo prorumpens alluit orbem;

Atque iræ fluctus felices vertat in vndas.
Christi diuitiæ,diffusa ac gaudia vitæ,
Aethereæ,superumque dapes,conuiuia,nectar
Immensi pelagi,cælum quo & terra redundet;
Innumeri simul atq. orbes mergantur vbiq.
Diffuso,liquido,summo vel Numine læto;
Tot miros inter deuicta morte triumphos,
Solennem & pompam diuini fœderis,astraq.
Innumeris geminata choris terraq. poloq.
Queis tellus rutilet circum velut æmula cæli,
Vndique dum cunctis summus reseratur Olympus;
Vestibulumque patet fulgentis Numinis aulæ;
Nec quemquam mensis prohibent accumbere Diuũ
Sidera quæ radijs discurrunt orbe beatis;
Iam solum genus Iacidũ haud procul omne repellãt,
Crimine si immani vno extincti Regi Osiris
Insons vel fuerit quisquam,nec plauserit atrox
Funesto huic sceleri,impius haud se nominis hostem
Iactarit sacri,pugil usque ut legis apella,
Præreptus noxæ;proprijs vt finibus olim
Abductus nunquam Israel violauit Osirim.
Fluctus hinc igitur tranquillent Nectaris vndæ.
Tum reliquus chorus,Euphrosyne altæ gaudia mẽtis,
Et soror vnanimis,quæ fulgor splendet Aglaia
Concentu geminare preces,totiesque beato
Ore,Deum audirent donec sua fata canentem.
En manet,omnipotens infit,iam tempora supra
Aeterna,immota,atque arcana mente repostum
Consilium,placitumq.sacrum toto orbe salutis
Nectareo pelago fundendæ e uiscere Osiris;
Vnde fluat pelagus,soboles ac prodeat arte,
Ingenioq. potens cogendi alueania,cellas
Nectare sternendi,queis fons erumpat in amnes.

Art

Ars est arcana, ordo, euentus, tempora, fines
Immensæ Diuę conduntur lumine mentis:
Nec fas cuique meæ lucis penetrare recessus.
Vobis sed caræ proli, ducibusq. salutis,
Et quæ nectareum pelagum, cratesq. fauorum,
Et nitidos flores, aluearia suauibus auris
Munere perflatis vitæ cælestis odoro,
Pandere fas est tot vobis obeunda Magistris.
Ars est omnipotens, rerum est vnde omnis origo,
Opposita intexens pacis subtegmine fulta,
Vt coeant aduersa ipso sed fœdere bello.
Interitus rerum subductis ordine formis
Aeuo collapsis, restaurat lege perenni
Diruta prole noua, nouus orbis vt inde resurgat.
Occiduos lustrat sol cum se abducit eois;
Ver alioque refert sicunde hybernus abibit.
Sidera sic semper noctuq. diuque cientur,
Semper vt occumbant, oriantur semper ab axe.
Tādē elementa orbem librant congressa per æquis
Viribus, illa licet præstent, hæc agmine cedant
Alicubi, incolumi sedenim compagine mundi.
Quin Arethusa fluit salsa inter et aequora dulcis;
A pelago ac dulces deducunt flumina lymphas.
Viscera sic cæcæ teullris luce metalli
Sidera, & ætheræ lucis ceu semine complent;
Atque calor gliscit densæ inter frigora terræ.
Pectora par superis infert mortalia virtus,
Luce sed à grata, inde meæ consortia formæ,
Quam referant radijs fulgentia Numinis instar;
Vt soles rutilent à summo sole reflexi.
En primum astra ruunt sub noctem nigra profundā;
Et tellus humana educitur æthere fusa
Sedibus astrorum, micet vt sublime locata.

Con-

Conditur Isacidum Regnum,generisq.salutis,
Orbe,dolo Stygio,impie ad orci idola fluente.
Iamque salus cunctis oritur,perfunditur orbis
Aeternæ vitæ pelago,seu nectaris vndis.
Quisque studet lætus medio sub nectare mergi,
Et colere autorem,fluat vnde hæc lympha salutis.
Nauseat at solum qui protulit Amphitriten.
Quid iam? gloria magna maris celebrabitur, vber
Quod terras obeat flexas,placideq.recliues;
Lancinet elatas,celsos montesq.superbos;
Interea donec quatiat,mergatq.redundans:
Sat modo felici cunctis,semperque patere
Immenso gremio,innumeros quo possit & orbes
Obruere æternum;immani quin eruta ab orco
Cuncta simul summa virtute educere cælo.
Gloria sed superest vndis arentia tesqua,
Orbis dum reliquus iam pronus dorsa rigatur,
Squalere interea, Stygioque labore sitire.
Sed quæ diuertant à rupe crepidinis orci
Non nihil vnda quidem felix stagnabit Olympi,
Haud propere,octauo reparati nectaris æuo
Culmen inundantis pelagi,vestrique sub ipsum
Muneris excelsi Charites,Regniq.Serapis.
Scilicet ignotus cùm se nouus efferat orbis
Tractibus immensis fusus,pelagoque recliuis
Vndique,vt excipiat tam lætas nectaris vndas.
Debentur dulci pelago noua litora,surgant
Orbes imo noui,& summus celebretur Osiris.
Interea hoc nomen tellus ibi vertat,& ætheri
Natura alta gemat,suspirent sidera circum,
Expectentque Euros pelagus quibus vber inundet.
61 Dixerat,& Charites demittunt lumina pronę:
Arctoo oppositum inde notant sub Manibus axem
Insi-

Insignem rutilę crucis aræ Numinis astro,
Et folio,summi nectar fluat vnde Serapis.
Hinc ergo discunt diuina oracula,Christi
Nectaris huc tandem pelagus,crucis atq. trophæum
Vertice ab arctoo ad Manes voluenda profundos.
Crux ibi cardo micat,fundat cæliq. rotati
Sidus iter,librat radijs mundique laborem.

62 Est cardo geminus,portant sed viribus æquis
Tecta rotata orbis conuexa & concaua cęli.
Eminet arctous,superisq.renidet ab oris,
Non mundi positu,qui circumducitur ęquus;
Ortu sed solis,generisq. propagine prima,
Christus vbi emicuit,pelagum fuditque decoris.
Roma vbi summa pręest orbi,ipsũ ac torquet Olympũ.
Vrsa ferox geminata quidem regit astra superna;
Manibus at Christi fulgent crucis alta trophęa;

63 Sed cur omnipotens arcana hac condidit arte,
Disposuitq.orbem? superis crux imo micare
Debuit ęthereum sidus,quibus vber & vndis
Diui iam fluxit mundipro labe cruoris.
Manibus vrsa ferox potius geminata recurrat
Axi fixa alto,incultis vbi pręsit & oris.

64 Sed geminas arctos gemino quoque conditor orbi;
Pręlucere potens iussit,rerum que Magister;
Cardine sed tamen à supero,cęlum vnde rotatur,
Sidera conuertens primum solemq.diemq.
Maior pręfulget superis,minor altera cæcis
Manibus obductis dorso telluris opacę;
Quos Cynosura notat resupina propinquior axi
Immoto extremę caudę quo promicat astro
Sideribus septem vix iam distincta coruscis.
Funditur inde oris superis ditissima septem,
Viginti atque astris Elice,ręstroque priori

Immi-

Imminet, & celſa reſupina fronte recumbens.
Trudendum ſuperis Elice portendit ab oris
Ad Manes genus altos,cui Cynoſura propinquat
Sic axi arctoo conſerto ſidere cauda.
65 Inde notat populos ſcythijs e cautibus ęgros,
Occultiſq.plagis aliquando horrentis eremi
Axe ſub arctoo, in ſedes ſub flexibus orbis,
Orbem ſiue nouum illapſuros tramite cęco,
Implexaque via,innumeris anfractibus actos,
Erranteſque diu certa ſine lege vagandi.
Cœlum vbi diſſimili facie vertatur,& aſtris
Iam rutilet varijs,alijs ac ſe efferat oris
Deuexum ad Manes,Stygis altę vt diluat vmbras.
Terra vbi fert fruges alias,procul orbis & alter
Obuerſa excipiat noſtris veſtigia trita.
Orbis nam ſuperus fuerat prior iſte colendus
Vrbibus,& Regnis,generiſque propagine fuſi;
Axis vbi à geminis arctous fulgeat aſtris,
Coeperit & primum ſolis iubar vnde rotari.
Debuit hinc terrę cultus cum ſole reflecti
Occiduo,humani ac generis diffuſa propago;
Vt ſuperi ad Manes deducant ordine recto
Terrarum,cęlique vias,ſimilique recurſu,
Lege peręqua vnius ſed verſatilis orbis,
Mentibus ęthereis cęlum torquentibus,aſtraque
Anfractu eoo,occiduas qui vergat ad oras;
At ſenſu obductis terras calcantibus imo
Calce licet fixas,ſed culmina ſternere lętis.
66 Vndique clauſa mari noſtro coniungitur orbi
Arctois clauſtris, vix fuſa prope inſula circum
Latè,quę vaſtis dicta eſt nouus orbis ab oris.
Trans Scythię iacet immenſam ſqualentis eremum
Ignota,atque rigens tellus ſubiecta boreo,

Qui

Qui geminis ſemper procul arctis eminet axi.
Huic nouus à pelago circum ſe conſerit orbis
Occultis clauſtris,ſed quæ Cynoſura recluſit
Aſtrigera cauda,paucis licet emicet aſtris.
67 Illa notat populum bello, varicq.labore
Preſſum,luminibuſq. orbum terraq.pc loque;
Relligione,armis, Heroum laude,ſuperſint
Vix ut pauca quibus ſedes ſibi comparet extra
Clauſtra orbis ſuperi,quærat Maneſq.profundos.
Cauda propinqua polo exitium quo demigrat oris
A patrijs populus portendit ad horrida teſqua.
Tecta vbi nulla arcent hyemis,cælique procellas,
Nec tellus colitur,ſed ſolus inhabitat horror.
68 Deniq.pro gemina Scythia geminatur & arctos,
A Tanai,Euxino pelago,& Mæotide ad Iſtrum
Europæa quidem procurrit mortis imago.
Litore ab aduerſo eoos late altera ſpectat,
Atque Aſiæ cedit ſemper ſed inhoſpita teſquis.
Aſpera gens,horrenſq.diu, lenita nec vnquam
Moribus,aſpectuq.trucem quam finxerit vrſa.
Nec tamen auſa Stygis gelidos penetrare receſſus,
Tartara queis nomen vicina horrore dederunt.
Vltimus Iſrael compulſus quærere ſedes
Aſſyria acri à clade nouas,noua tecta ſubire
Plena quidem haud potuit deuictus, ſtratus,inermis.
Siſtere nec licuit Scythiæ propioris eremo;
Tot ſeclis vbi iam conſederat vndique truſus
Poſtremus populus,cum alij ſibi tecta paraſſent.
Trux vbi formatus cæli,terræque rigentis
Durato ſenſu patiens,inuictus inhorret
Semine ab arctoo,quo natus ad ardua gliſcit.
Inde nec agrorum cultu,nec gaudet honore
Vrbis,nec tectis,pagis,nec turre,vel arce.

Digitized by Google

Immensis incerti discurrunt semper eremo,
Sedibus errantes immitibus, vndique cælo,
Et terræ gremio, immanes aquilone procellas
Inter hyperborreas, Rhiphæas cardinis ipsas.
Sic se deffugiunt plaustris, tristemque laborem
perpetuo vecti, cælique, soliq. rigentis,
Nusquam hilares inter cautes horrentis eremi,
Pellibus intecti: obtendunt circum hirtaq. plaustris,
Arctoi populi referant vt lustra ferarum;
Immitesque feræ traducunt mitia equorum,
Siue boum, atq. ouium numerosa armenta, gregesque.
Haud tamen excussus proprijs e sedibus olim,
Abductusque procul supra iuga Persica tristis
Plaustris Israel scythijs exceptus eremo,
Incerta, occulta potuit tunc sede vagari.
Hinc quoque depulsus, quod mors incumberet oris
Lenior his, minus aut horrens, propiorq. saluti,
Truditur in vicina Stygi sons Tartara cæca.
Inde sed arctoo Duce sidere ad orbis amœnas
Ducitur arcani patribus, sub calce reposti
Clam nostro, cælum auersusq. ibi suspicit altum.
Hunc igitur populum minor hæc portenderat arctos
Exitio scythium, haud natali sorte ferocem;
Pergeret vt vagus arcano mox tramite ad axem
Inde nouum, & superis se iam subduceret oris.
Imminet at maior stellis, ac ditior arctos
Late fusa Scythis citimis, semperque boreis.
Sic geminum sidus geminum quoque spectat ad axẽ.
Hic tamen affulget, superis quod subsit honore
Iam nouus ille orbis, superis populisque colendus:
Hinc patribus patuit primum Salomonis ab artes
Et Poenis forte appulsis non arte, nec astris
Illuc, sed validis Euris, vicinus Iberus

Vt

Vt tandem quandoq. Itali Ducis applicet ausis.
Sed cur ſubductus nobis crucis emicat aſtro
Ille axis, ſuperus geminis dum terret ab arctis?
69 Imo vacat circum nullo redimitus honore,
Sideribus nullis inſignis, inanis hiatus:
Scilicet vt Stygijs vmbris, vacuiſq. ſuperſtes
Trans altos Manes, vbi nec quiſquam incolat, oris
Tot ſeclis a ſumma ineuntis origine mundi;
Iſrael donec ſupero commigret ab orbe,
Tartara declinans orci tam dira labore.
70 Vix procul aſpectat Centauri prima coruſci
Signa, cruciſq. piæ, Sobolem creet vnde ſalutis.
Eſt vir equo inſidens Heros Centaurus, & aſtris
Infertur Dominus ſuperum, Deus ille Deorum;
Candido equo vectum, quem vates vidit Olympo
Regnantem à ſummo; ſed equus nitet albus ab aſtris.
Arcum tendebat crucis, æterna inde corona
Orbis iam victor redimitur tempora felix.
Agmina ſic inter cæli, ſemperque triumphat.
Sed cælum ingreditur pompa hac inſignis ab auſtro;
Manibus arcanis ſupereſt qui immobilis axis,
Hinc procul at gradibus triginta, vbi ſidera nulla.
71 Vrſa micat ſuperis immitis ab auſpice cęlo,
Cardine & à ſummo ſemper qui ſubijcit orbem.
Hæc hoſtes fidei geminos portendit amaros,
Fundere qui ſtudeant diri, potare cruorem
Imo pium, ſimul & Chriſtum, Sobolemq. vorare?
En furit Hebræus primus, poſtremus & ipſe
Nominis æterni infenſus, veræq. ſalutis
Trux hoſtis, nunquam pacatus fœdere mentis.
Impius in crucem adegit funeſto ore Magiſtrum
Excelſum Numen, noſtræ ſub carnis amictu;

 Inde

Inde insectatus nomen,sobolemq.cruentus
Armis,dum Solymis sedit,mox dirutus,ore.
Et tamen ille Ducem expectat,surgetq.sub orbis
Exitium,qui vel Christum delere laboret
Rex Stygijs armis rerum,temploq. potitus.
Sed Deus extinxit succensas ignibus atris
Eumenidum vires Hebræas,mente furentum
Immani propere exitij,cladisq. procellis,
Octauo lustro à rediuiuo semper Osiri;
Aestuet æternum licet impia strata voluntas.
Obruet at rapidus postremum culmen iniquum,
Hostis cui nomen Christi prope rudera mundi,
Oppressum subito totidem vix mensibus ausum
Christo certare,annis quot gens impia primum
Sæuijt in Christi sobolem dum tectatenerer
Iam Solyma,& templi molem iactaret,& Aram.
Lapidibus pluet immensis,ignisq. procellis;
Pestis & in tetros Christi grassabitur hostes.
Ipsi etiam secum confligent Numinis ira
Correpti,vt pereant mucrone furente vicissim.
En breuis vrsa fremit; superest tamen altera Maior,
Quæq. diu,t otiesq.pios discerpsit iniqua
Roma colens Erebi,noctisq.immania spectra
Olium;cum denis extinguere cladibus altum
Numinis immensi,at frustra,super omnia nomen
Iam Christi studuit,cessit cui victa triumpho.
Nam prior ipse Nero,sextusq.à Cæsare Iulo
Cæsar,& Augusta quintus ditione potitus,
Tam temere immenso iubari,cęloq.tonantis
Astris ac geminis vitæ certare supremis
Aeternæ,soboli diuæ primoribus ausus,
Manibus insistens,cæloq.ruente Simone.

Per-

Pergunt Domitius,Traianus,Lucius inde
Atq.sophus frater;mox sæuit & ipse Seuerus,
Maximus,& Decius,pœnas simul imò deberunt,
Valeriusq. tonat cladem Aurelius,rapiturq.
Deniq.strage potens deluditur ipse Diocles;
Cuius ab orco,vrbisq. orbisq.potitur Osiris
Iam Christus fusis Apibus,seu nectaris vndis.
Hæc lætus memora bis,terque,quaterq.trophæa
Aræ,seu crucis;innumera vnde aluearia surgant;
Pax æterna quidem,felix & vita perennis
Nectareo pelago semper sine fine redundans.
Roma igitur sic sæua furens in lumina Christi
Maior ab arctoo cælo,terraq. minatur
Vrsa polo; occiduis licet vrbs confidat in oris;
Nam furit à borea Scythijs, Stygijsq.procellis:
Occiduo vero rediuiuo à sole serenat;
Surgit & eoa,excelsusque Tonantis Olympus.
Hinc gemina est Roma occiduo positu atq. boreo:
Impia,sacra;Dijs libans,Ereboque profundo;
Mox Erebo obstructo educens fastigia cęlo;
Numine plena,Stygis domitrix,fideiq. Magistra,
Docta Deo libare Deum,nulloq. cruore;
Nectare sed fuso,mortis sub imagine vita.
72 At nouus ille orbis nullo certamine Christum
A superis oris excepit suaue recluem;
Quem vacuo didicit fixo expectare sub axe
Protensus cæli,terræque ab origine summa.
Area nam cæli paruit sine sidere prima,
Arctoæ aduersa,huic superæ demersa sub vmbras
Telluris mediæ;vt Christo sic semper hiaret.
Centaurus vero à summo procul axe coruscans
Luce sua,posituq.refert & imagine Christum
Se-

Secula equo tandem Regum post multa vehendum,
Illuc qui Christi nomen, fideique laborent
Classe, acie validi, lenes sed pace Magistros
Inferre, ausint ne ignaui temerare salutem;
Quin façile vt fidei radijs sua lumina pandant.
73 Vtraq. at Hesperia inuexit simul vltima, prima:
Magna duce hęc, arte, auso instructa sed vltima classe,
Cui lucro cessit; magnæ sed honore salutis.
Inde crucis labarum præfertur lege tonantis
Astris prærutilum, agminibus quod promicet, illuc
A geminæ Hesperiæ appulsis ceu Numinis oris.
74 Astra Ducem populis tendebant signa ferentem
Alta crucis, quæ prima micent à Cardine cæli.
Ara eadem sidus præfulget Numine diues
Thus adoletq. Deo, extremo prope ductilis austro.
Inde trahit simul & pœnas Ixionis orbem,
Et superæ vitæ reserata à luce coronam:
Præmia qua cunctis, pœnasque rependit ab Ara,
Excelso crucis ac solio Rex ille triumphans.
Præmittit pateram, pelagum quin Nectaris; ater
Cui Coruus parat insidias, Centaurus honorem.
Inde vlulat Lupus; at fragrans thure ara beato
Obstruit, & circum suaue omnia suffit odore.
Præmia mox, pœnę fulgent à Iudicis astris.
Nectaris & piscis tandem ceu mersus in vndis
Illius cæli meta est à mente beata.
Vndas portendunt astrorum signa priora
Cetus, Orion: dat late imbres ortus ab axe
Hic astra inter, at ille ingens emergit ab vndis.
Eridanus sequitur, qui terras irrigat vber,
Seu Nilus, fluuiusque omnis, glebæ vnde feraces
Omnigenas segetes, fruges, & poma reponant.
A cæ-

A cælo vbertas promittitur,æquore,terris.
Nam fidei classis secuit vasta æquora puppi
Instructa æthereis velis,a Numinis auris
Quæ tumeant semper,superent fluctusq. superbos;
Atq. noui orbis onusta Deo,inuicta appulit oris
Vbertate grauis,superæ vitæq. beatæ.
At cælum sacram demisit in æquore classem:
Quam radijs notat astrorum:micat imo perenne
Sidus ibi à vastis traiectis fluctibus Argo.
Huic lepus,& gemini prælucent ordine recto
Astra,canes; omnemque implent latratibus orbem.
Sed nauim,pateramq. inter caput extulit Hydra.
Sic radiat tam grata Deo venatio sacra;
Insidiæq.Stygis conatæ perdere nectar.
Esca lepus rediuiuo suaue paratur Osiri.
Vescitur,& surgunt examina nectare læta,
Orcus queis inhiat,prohibetq. appellere classem
Aequore piscantem toto,syluisq. paratam
Traiectis canibus venari cuspide linguę.
Est sacer ordo Canis maior;plebs Syrius ardet,
Quisque studet fidei Vulgare oracula vitæ;
Et cælo lepores inferre in sidera verso
Sacra venatus lingua,quos offerat escam
Ambrosia pastos,potos & nectare Osiri;
Nectaris vnde fluant aluearia plena fauorum.
Nam pater ipse Deus,generis reparator Osiris
Diuinis Apibus,proprij soboliq. cruoris
Felices,suauesq. fauos parat ætheris escam,
Seu superum nectar potum simul atq.beatum,
Lac diuum.similis proles sit vt alta parenti.
Numine se pascit natos miseratus Osiris,
Et proprios artus apponit fercula vitæ,

Am:

Ambroſioſque fauos, nectar liquidumque propinat
Se ipſum; hinc vt proles creſcat fœcunda fauorum
Delicijs, patrijſq. fluat tum nectaris vndis,
Numine dilecto ſpe, re ſuaue inde poſita.
76 Eminet at ſuperis oris qui Stelliger axis.
Ceu Stygis heroum rutilantia lumina profert
Herculis, Andromedes, atri Regiſq. parentis,
Caſſiopes matris, Perſei vindicis inde,
Andromedes ſponſi, à ceto cui libera nupſit,
Regis Ericthonij, Caliſtus, Arcadis ipſo
Ex Ioue nati, quos numen demerſit Auerno.
Aſtra luem radijs Erebi teſtantur ab vmbris
Bella, dolos, clades Heroum laude nefaſta
Fucatas velut imperij celebranda trophæa;
Queis orbis ſuperus diſtinguit ſecla ſuperba
Aſſyrijs, Perſis, Graijs, rerumq. potitis
Romanis tandem, emicuit dum gloria Chriſti.
77 Tunc crux illata eſt cælo, ſubmiſit & aſtra;
Ac ſoli incumbens ſolio, vel fixa ſupernæ
Præfulgenti arci labarum rutilauit honoris
Numinis immenſi radijs, diueſq. triumphis,
Spectat vt inter Romana agmina Conſtantinus.
78 Vrſa polus, cui terra ſubeſt, ſed crimine preſſa,
Ponderibus ſcelerum librataq. continet orcum.
At cælum educens terras, aſtriſq. reponens
Nititur axe crucis, ſummo quam fixit Olympo
Chriſtus, & inde potens, cęlum cum ſecula ſiſtet,
Aſtra inter ſuperum crucis ipſe tonabit ab axe
In ſontes homines iudex, Maneſq. profundos;
Territus ac ſubito immani orcus ab ore dehiſcet.
Interea arcano cælo ſub manibus atris
Figitur aduerſus ſupero procul illa boreo

Aſtris

Digitized by Google

Aſtris diſtinctus rutilis immobilis axis
Hebrææ ſoboli, retegens arcana ſalutis
Legi promiſſa olim, quam temerare parentes:
Sedibus inde ſuis eiectos reppulit orbis,
Erranteſq. diu imæ vix Stygis excipit vmbra.
79 Exijt ad ſuperas auras crux ipſa, Deoq.
Sole micans ſummo ſolem ſubduxit Olympo,
Atque orbem tenebris obduxit nocte profunda,
Sole Deo radios retrahente à funeris axe.
Tunc crucis hic tenuit cardo faſtigia mundi:
At crucis icon præluxit cardo abditus alter
Orbi ſub calcem Stygiam; ſol unde recurrit
Perpetuo anfractu, lucemque emenſus & vmbras,
Compleat vt ſacræ virtus crucis æthera terras,
Stipes iam ſuperas oras; ſub Manibus icon.
Eumenidum terror, circum Stygis agmina torquens,
Siderea à cruce, qua merſus porrò emicat axis
Arctoo ſupero ille aduerſus ſemper ab auſtro.
80. Terra ferax etiam profert crucis ardua flores:
Mirum, quod natura ſilet, mens cæca veretur.
Flos eſt inſignis Chriſti ceu ſtemmate cuſus
Triſti, hilari, Chriſti ſolis qui vernat amore,
Surgit & à gleba ceu Chriſti rore rigata.
Semine profuſi flos gignitur ille ſuperne
Iam Solymis agris olim, Sabuloq. vijſq.
Aula, hortis, ſacro præſertim monte cruoris,
Quo tellus vber cæli eſt à meſſe beata
Nũc equidẽ aſtra ferẽs ſũmus quibus ardet Olympus,
Educta s glebis mundi faſtigia ſupra.
81 Sic quoq. cæleſti complectur ſemine tellus;
Tam procul ipſa licet medio ſe viſcere liberet
Vndiq. ab æthereo circum diſcreta nitore;

Concipit & diues gremio velut astra metalla,
Lumina quæ cæli referant splendore parentis.
Numen at immensum cælum complectitur orbem,
Innumerosq. simul si condat, nec procul vsquam
Eminet, illapsum cunctis, penitusq. refusum.
Sed cruor ille Deo consertus fœdere diuo
Effusus superis oris celsi ætheris instar
Eminet, arcanis ceu terræ sub Styge glebis.
Numine suffultus cælo, quo nititur arcto,
Aeterno nexu, solidat, tum circinat vndas;
Tenditur ac circum fulgor iam summus Olympus:
Qualis concretus pelagus si congelet omnis
Frigore ab hyberno, arctois crebrisq. procellis,
Vndique concrescat cælum crystallinus orbis;
Flammeum Erytræum sed fulgeat ætheris instar.
Robore concrescit diuo, non frigore; feruet
Qui cruor effusus vitæque nitore coruscat;
Frigore vel scelerum ingrati generisq. superbi
Expiet illa licet, sacra denseat vnda Serapis.
Vis est immensa innumeros quæ stagnet & orbes:
Robore ab immenso, quo nititur vnda redundans;
Piscibus & pelagus scatet, æther emicat astris;
Agminibus Diuum immenso à fulgore beatis.
Quidni tam procul & Solymis, vbi fusus, ab oris
Sub Stygias vmbras in mersos influat agros
Ille cruor pelagus, capiant quem litora nulla.
Delitet imo orbis tam vasto insessus Olympo.
Floribus en vernat geminis ager ille beatus,
Quos natura Deo morienti protulit vltro
Aeterni, arcani supplex monumenta doloris.
82 Nam geminus surgit viridis Stylus, alta trophæa
Efferat vt Christi morientis vertice summo;

Ex-

Excita seu terræ gremio memor usq. columna
Muneris excelsi, cælo iam sacra tonanti
Astra super, rutilumq. axem spectacula grata
Erigit incisum miro, varioque labore
Stemma Dei humano pro crimine funeris atri.
Quattuor hic clauos solidos candore nitentes,
Sed virides inter circum velut vndique fibras,
Pro geminis manibus fixis. pedibusq. seorsum.
Vulnera quina tument, quæ se circum vndiq. versant
Sub rigidis clauis. subtexit deniq. tristem
Purpuream inscissam folijs albisq. coronam
Ordine flos gemino; at facie viret extimus ima:
Emicat argento candens, viridisq. smaragdo,
Laxior, & maior, simul atq. hyacinthinus iste
Flos sacer, arcana sed imagine certat Olympo,
Quo tendit recta educens Christi alta trophæa.
83 Aureus at superest alter minor ipse recuruus;
Sed veluti gemino distinctus flore, reuinctus
Concolor, & breuior cui tergo, arcteq. cohæret
Transuerso positu maiori impactus vt vncus,
Aut forceps potius quæ clauos extrahat actos.
Funeris est Christi monumentum, vbi fixa refixit
Vulnera, post mortem, crucis immanemque laborem.
Hyssopo an calamus nexus, quo sidat aceto
Spongia tota madens, Christo potumq. propinans
Exprimitur? quin flos hic totus malleus exit.
At folijs maior, clauis tribus, atque cruentis,
Et geminis flagris, fuso madidisque cruore
Cuditur insignis, reliquus circum emicat auro.
Sic pedibus geminis clauus defigitur vnus
Commissis, tabulis sacris testantur vt aræ.
Sed geminati ictus geminatunt dira flagella.

En tellus Christum expectat, nouus orbis, & astrâ
Fixa micant Christo, crucis ardua signaq. produnt
Mundi axem, vitæ culmen, metamq. salutis.
Iam sacri vates, simul ac cecinere sibyllæ
Altam spem Christum superis; Natura sed oris
Floribus atq. astris præsagijt ipsa profundis;
Vt pater omnipotens naturam, & culmina supra
Arcanis Christi compleret, culmine rerum,
Et superum meta, cæli, terræq. laborum.
84 Lætæ hic Naiades, & Oreades, atq. Napææ
Siue chorus Dryadum felici calce vagantur,
Non Stygio blandæ fuco, Phlegethontis vt vmbræ;
Luce sed ætherea à diuo fulgore beatæ;
Mentes quæ præsunt superæ manantibus vndis,
Terræ delicijs, nemorum vel montis amœnis.
Omnia plena Dijs exultant Numinis auris
Læta quidem, inde afflant æternæ gaudia vitæ.
En montes, summo certent qui à vertice cælo
Vndiq. vernantes, varijq. decoris amictu
Floribus intexto, folijsq. virentibus, inter
Smaragdos veluti innumeris miro ordine gemmis;
Aut spatia inter cæli tot fulgentibus astris,
Si procul incurrat visus, camposque peragret
Subiectos monti, circum vel saltibus erret;
Aut iuga si subeat, spectet procul æquora vasta,
Et gelidos fontes, deducta ac flumina riuis;
Hæreat aspectu ad superos mens rapta repente
Aeterna ad iuga, tot labentia tempora supra;
Ad campos siue immensos, lucisq. recessus,
Ad pelagum vitæ, felicis nectaris vndas;
Ad rerum causas ductas à Numine; tandem
Ad culmen summum fusi sine fine decoris,

Texti

Texti nec gemmis nitidis, nec floribus, astris;
Sed terræ, cæliq. nitoris originis altæ,
Formas quæ fundit decor omnes purus & omnis.
Quis rapit? aut superas afflat velut ætheris auras;
Arcana vt cæli fastigia luce patescant
Orbibus á superis hausta prope mente beata?
Naiades, ac Dryades, Nimphæ rutilæq. salutis
Perpetua resti plaudunt, ducuntq. choreas
Montibus atq. agris hilares, & calce corusco,
Fontibus & riuis perfusæ nectaris vndis;
Nec non arcana modulantes voce canora
Gaudia diffundunt, concentu alta æthera complent.
Hæc diua est Soboles, referuntq. nitore parentem,
Spectati at iubaris magis ipsa ab imagine vitę;
Nec non quo semper flagrant, fulgoris amore.
Inde quidem diuæ mentes pro Numine præsunt,
Sidera siue rotent, tueantur siue caduca.
Et Deus ipse pater Sobolem dignatur honore,
Quo Dij sub celso vno Numine iure colantur.
Mentibus en præsunt imis, moderantur & orbem,
Mentibus vt nostris insidat Numinis aura.
Hinc nos incursant, ineunt, rapiuntq. potentes
Ad superas oras Solerti semper amore.
A simili rerum specie, vestigia profert
Quæ patris excelsi spectantibus obuia nobis,
Aequore, monte, agro, nemore, hortis, fontibus, vndis.
Quam lætæ incedant per amęnos floribus agros
Sacris ex cultos, crucis vnde trophæa coruscant;
Seu Christum redolet tellus, simul anxia quærit.
Sæpe etiam proceres generis, iam sidera cæli,
Fas ita concipere, & superos deducere Olympo,
Abram, Dauides, conferta tot agmina vatum

Visere seu natos soliti, seu carpere flores
Arcanis folijs rutilos, signisq. salutis;
Fundere siue preces, vt sacra appelleret oris
Gens citius supero discretis vndiq. ab orbe;
Imbueretque fide populos sub nocte sepultos;
Prodeat vnde salus cunctis spes vnica vitæ:
Arcana & cæli, & florum pia signa doceret;
Nec sancti generis proles tot secla tenebris
Orba fide patrum Stygijs demersa iaceret.
86 Pleriq. interea afflantur quoq. Numinis auris,
Et supero discunt fulgore oracula Christi,
Dum populus cæcis agitur anfractibus orci,
Hesperiæ nec adhuc appulsa classe salutis.
Et vates instare docent noua secla rotato
Sole nouo, cælo, astris emersisq. profundo,
Excelsis populis, Ducibus, Morumq. Magistris;
Scandere qui doceant arcano tramite cælum.
Testantur populi, & Christum coluisse superno
Lumine perfusos vates à moribus vnis.
87 Inde fidem edocti conspectu virginis almæ
Suaue frui solitos, ægrotos inter egenos,
Communi hospitio exceptos, dum blanda reuisit
Sæpe Dei Mater, Solium neq. deserit astra.
Tantus amor generis, fidei Natiq. colendæ
Omni virtutum cumulo, pietate, sed inter
Egregios mores prima, tum culmine summo,
Ad Numen propior felix, qui surgit amore.
Inde suos fratres gremio complectitur omnes
Numine ab immenso, meta deductus ab alta,
Aegros vt foueat, diues soletur egenos
Iam fidei iubar & pignus vitæ aura beatę.
Sic Monet & Virgo Mater genus alma tenellum
Nunc

Nunc germen fidei, dum inopes, pressosq. labore
Morborum vario sectatur, sedula visit.
Hoc dulce est nectar Soboles quod fulgida fundit
Christi, & Apum reparata eruore examina diuo.
88 Confidant ibi tam lętis aluearibus, Horti
Hesperidum vernant nitidis vbi floribus, auras
Aethereas afflent qui vitæ suaue beati.
Est nemus auriferum, pomis, & floribus aureis:
Tam diues, crucis vnde micat super æthera fulgor.
Peruigil at Draco delicias seruabat Auernus
Cæcis mæandris illabens, tristibus vndis,
Et pelagus vastis quoq. fluctibus interfusum.
Alcides vicit, Christi seu nomine virtus,
Atq. pius labor, aeris est quæ gloria circum;
Dum Christi nomen resonat sacri Herculis ore,
Ad Manes altos quam late funditur orbis.
Sic penetrare licet nemus auriferum omne sororum,
Et domito pelago, auersis & fluctibus orci.
89 Atlas Christus erat, qui humero, cruce, sidera torquet
*H*esperus at frater Petrus iam sacra sub axe
Itala sceptra tenet toto dominatus in orbe,
A sole occiduo sub quo micat Hesperus astrum;
A Christo licet vnus Atlas suffulciat axem.
Petro sed natę geminæ vno nomine sacrę
Pręsertim Hesperię, Magna, & quę extrema reclinat
In solem occiduum, postrema vt surgat eoo.
Vltima sed gemino positu distinguitur oris
Vel proprior magnæ, vel quæ procul vltima cedit:
Tergeminæ Hesperides iure hinc dicantur, & hortis
Auriferis lętę, quibus & nouus exijt orbis;
Imperio Magnę fidei, extremęq. metallis.
90 Hic igitur pascantur *A*pes tot floribus aureis,

Cœli

Cœli delicijs, sapiunt qui Numinis ipsas
Ambrosias, superasq. dapes vel numine Christo
Pingues apposito mensis, sublimibus aris.
Nectar & inde trahant, quo pocula diua redundent.
Pars hęc Isacidum reliquis felicior Indas
Occidit auersas superis exacta sub oras,
Surgeret inde quidem mature vt diues eoi
Iam solis radijs, fideique e faucibus orci,
Interea reliquus populus dum delitet orbus
Sub Stygijs vmbris, nec solem, aut astra tuetur.
91 Sic miser en toto certa sine sede vagatur
Disiectus, cunctis inuisus, & horridus orbe.
Expectat frustra Regem, quo nectare tellus
Manet, delicijs sedenim labentibus vndis,
Seu pręceps quibus hæc ægerrima vita fruatur;
Ac genus Isacidum rerum potiatur, & hostes
Sternat bello inuictum, armisq. coerceat orbem.
Terrę hęret, non astra petit ceu crimine pressus;
Semper & insidias soboli struit impius almi
Nectaris, & Christo sempér trux mente minatur
Vesana rabie, haud illi vnquam inferior hosti.
Mitior in Turcas, Persas, Arabasq. Scythasque;
Prodere sed Christum, & semper delere paratus.
Egit vt in crucem acerbus, dextra sępe cruentus
Icona, vel sobolem insequitur, quin fercula sacra
Arcanam Christi sedem, conuiuia vitę;
Christus vbi arcanis signis se prodit ab Ara.
Plurimus Hyrcanas, nec non Babylonis ad oras
Cladibus Assyrijs olim iactatus inerrat
Vanus adhuc; tenuit verò pars Tartara tesqua
Ad Tapyros montes, & Caspia litora supra.
Quattuor hinc valido egressi retro agmine seclis
Indo-

Digitized by Google

Indorum excussere iugum,quibus ante recliui
Parebant cilio;quin ausi euertere Regnum
Auspicijs insigne pijs à Regibus ortum,
Qui Christi cunas coluerunt fidere ducti,
Inclytum,& à Christi tot nomine secla superstes.
Inda Asiam,Scythiasque omnes obiere potentes
Ad Tanaim,eoum pelagum,fusumq. sub austro,
Ad Boream,fines ignotos,condere Regna
Vasta laborantes nomen queis Tartara Magna.
Heu miseri,primum coluerunt sponte parentem
Aeterni generis Christum, iam nectare læti
Cælestis fidei,atque aluearia sacra pararunt,
Suppetiasq. pijs Solymis venere nefastis.
Infensi Turcis sacro pro Nomine Christi.
Mox tamen abdicunt Christum Ismaelis iniqui
Impia sectantes vestigia tramite cæco,
Fraudibus abducti Stygijs;nunc more tenaces
Patrum hærent Erebi ripis, noctisq.profundę,
Cęli delicias subitò atra mente perosi.
Sic patribus facilis fidei,cultusq.superni
Numinis,heu,iactura fuit;lux semper in horam
Queis placuit: subitò nam mens fugit ægra nitorem:
Sol est inuisus lippis,nox grata sub umbris.
Ad Manes facili cultu pede sæpe fluebant
Incerto,ignari consistere lucis ad Aram.
Nunc Christo infensi generis pro mente superba.
Prodeat hinc hostis,furor ille immanior orci,
Enceladi proles suprema simillima patri,
Quem referat vultu mentis,dextraque superba;
Vt nunquam pudeat cęlo pugnare tonanti;
Immo coruscare omnipotens,& fulmine dextra
Icere pręcelsa studeat,cæloque minari

Digitized by Google

Se Christum simulans, vt Apes extinguat iniquus,
Nectar & æthereum perdat, veramque salutem,
Deleat & Christi nomen, crucis alta trophæa;
Vt solium cælo & terrę sublimibus aris
Educens, Regnumq. suum Deus inde colatur.
Hunc tamē exitium properum tandem excipit orbis.
Interea à Christo octauum nunc clauditur æuum.

Digitized by Google

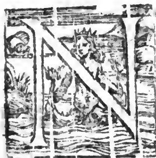
VRBANOSIRIDOS LIBER DVODECIMVS.

ARGVMENTVM.

Æui nunc noni auſpicijs examina feruent
Vrbani triū Apū Regū, quibus ipſe ſacrorum
Rex ſummus præſit, liquefacto viſcere diuo.
Hac nona aurora Chriſti, ſummiq. Serapis.
Hinc Iſmaelis ſubito telluris hiatu
Excuſſæ, abluuij immanes interque procellas,
Ore vorans orcus repetat ſua pignora, & arcā.
Numinis at lege Vrbanus ſtruit agmina ſacra.

EXCERPTA LIBRI DVODECIMI.

1 *Onum à Chriſto æuum nonæ eſt arcani Serapidis dies; cuius et nona aurora fatis grauida latiſſimis beatiſſima præ nuntiat nectareæ ſobolis alucaria.*

5 *Erumpere dum ſacro Serapidis vtero laborant, orbem concutiunt, vt Iſmaelis*

impiam sceleris arcam fluctibus irati Numinis, ingentibusque raptam procellis mergant Auerno.

3 *Hinc cælo tergeminum Regum Apum demissum fatis vber stemma Romana fulget ab Ara Vrbano fulgore à summo Serapide hausto coruscum.*

4 *Non semper eadem manat vis nectaris, nec vna semper Christi aluearia redundant gloria. Secula prima quidem locupletissima scatuerunt; at vbi Ismael inuasit Stygijs agminibus, Nectaris Regna perierūt eois, occiduo sub axe recepta.*

5 *Trina prima Christi secula nectare cruore redundarunt; trina posteriora pace decora: Dena sequuntur tum Ismaelis à turbine cæca.*

6 *Gaudia sic Christus conflictu temperat, ærumnis vt preßum fundatur nectar abunde. Nam labor Nectaris est omnis dulcedo saporis, cui se Numen dilectum decus instillat.*

7 *Tertia hæc sacra statio prima refert certamina, alterius sed placidis simul occiduæ pacis fruitur auris, vna, tricepsq. ad dena dum secula protrahitur.*

8 *Nunc imminet statio quarta, sedat cum Christus læto calce procellas, & à pelago nauis cæli emicat Argo mercibuus onusta nectareis.*

9 *Sub fausto Vrbani stemmate felix eoas appellere meditatur ad oras.*

10 *Apes Stemmatis Tergeminæ Tergeminos referunt Vrbanos enixos Christo Nabathæa submittere Regna*

gna. Nam Gallus ille genere, Romanus munere de Ismaele triũphauit. Insubris hoc nomine tertius sequitur pari quidẽ laude mentis insignis, sed infelici euẽtu gemendus; vt tandem octauus nunc prima trophea restituat.

11 Vrbanus Octauus sacer vrbis sacræ Romulus sacram pubem format ad arma; Stygia vt perenni virtute proterat agmina. quod Numine afflatus instituit.

12 Michael superum Dux, Romæ qui præest, & sacris aluearibus, Regiq. sacrorum Concilium Diuũ cogit, quo tãdem extremo conatu fas sit Ismaelis Stygia excindere sceptra, Christi vbique fide & cultu propagato.

13 Disceptant superi, Raphael præsertim & Gabriel.

14 Dirimit litem Michael diuina sectans vestigia, dum genus Isacidum Deus oris intulit lacte & melle fluentibus, ibique tutatus est, aut Babylonico iugo propter scelera pressum, abductumq. iterum patrijs sedibus summa miseratione restituit; vt ijsdem vestigijs, instructaq. tandem Christi præsertim nectare sacra acie, pia iam Romana sobole Nabathæa sint Regna ab Ismaelis seruitute vindicanda, & pia aluearia toto orbe latissime propaganda; sicut æque & Synagogam, & Ecclesiam primum miracula condiderunt.

15 Denique Michael, & superum concio diuina supplex

plex scitatur oracula, atque excipit; Romanam vt pubem Vrbanus, suoq. exemplo totius etiam Christiani orbis instruat ad Christi trophæa, Ismaele pessundato, referenda.

16 *Vrbani stemma, & gentis nomen, propriumque ipsius de Barbaris reuehenda trophæa eiusdem ductu, atque auo, & Christi imperium toto orbe fundendū fatorum lege alta portendunt.*

17 *Nam etsi alius forte hostes sternat, Vrbanus tamē iter munit ad arma, sacrosq. triumphos.*

18 *Omni æuo Roma Heroum genitrix: sed nunc Vrbano Principe prisci illi summique resurgant ab ab æthereâ, quâ Numini, non sibi pugnent; patriæ Deo, non terræ triumphent, summa nihilominus virtute longe maiores.*

19 *Roma Deus est; virtus nempe, gloria, culmen. vnde & Dei ara Vrbs Roma fatis inclytum hausit nomen.*

20 *Roma vrbs cæli instar collibus septemgemina errantia vertit sidera. vbi & Pantheon fixis omnibus præfulget astris: Imperij rapitur crystallinus inde orbis Petri at sedes prima sphæra secum ad occasum ab ortu reliquos perenni virtute orbes conuertit. Ara tandem Numinis sedes eminet maior Olympus.*

21 *Quos igitur nunc Roma Numen, Vrbs & Numinis axis inclytos ferat Heroas? Prope Numina tenent.*

Digitized by Google

nent. Ita instillat Michael Vrbani arcanis auribus,
Tonantis ut mandata facessat.

22 Et seculorũ & nominis octauo numero præsertim rerum culmen profert Vrbanus. semper nam octauo seruantur mundi fastigia.

23 Sol elementa supra, & tria errantia sidera fulget octauus. octaua item sphæra agmina fixa conuertit astrorum.

24 Condito ab orbe rerum & temporum ordinem dies figit octauus. Tunc etiam editum Iubar Christus, sepulchro item & excitum.

25 Eadem & vis numeri in seculis. Octauo, qui deinde rapitur, prædicat Henoch. Repetita octauo criminũ vindex Deus stagnantibus orbem undis crimina mergit, futuri generis octo vix patribus summa prouidentia seruatis. Post octo subinde secula Isacidũ sacrum genus, salutis spes, in Aegypto propagatur. Sed ab Abrahamo patre octauo seculo Israel, sacra proles Aegypto egressa salutis Regnum tot inter conferta miracula cõdit. Ab orbe vero condito quater octauo seculo geminante Dauid & Salomon late circum propagant imperium, Isacidum sceptro ad gloriæ culmen euecto. Ioseph. 7. antiquit. cap. 5. & deinceps, & sumitur ex lib. Reg & Paralip.

26 Octauo inde sed seculo ab excita & fundata Isacidum sacra Republica Imperiorum moles surgit Assyrijs auspicantibus, & sacrum genus ob crimina iugo

pressum

preßũ abducentibus, urbe tandem & tẽplo dirũ eis. porro annos post septuaginta idẽ arcanus numerus tẽplum, genus, urbemque restituit. imò septuaginta post annorum hebdomadas æterna condit Christi regna nectarea.

27 *Abrahæ quoq. per secula idem sacer numerus ad latæ legis auroram deducit primum; ad templi deinde excidium, criminis, haud pij generis exitium: nempe ut salus orbis à Christo propinquante, uitæ ac spes alta, à diruto templo, abducta ac sacra plebe tonaret ubique, Babylone præsertim primi iam tunc sede imperij.*

28 *Tunc Regi, primus qui condidit imperium, sceptrorum arcana per speciem inumbrata, & uatis oraculo reserata, aliaque sacra in prole illuc abducta, edita à Numine miracula Regem ipsum, & Assyriam gentem, populosq. subactos ad eiusdem immensi Numinis admirationem, cultumq. compulerunt.*

29 *Eadem subinde ad Persas, nec non Macedonas propagata miracula. Sed prorsus e Stygijs umbris dum negligunt emergere, omnes raptim ab imperij culmine Deo reflante deturbãtur. Sic Christo sceptra parantur, non tam Solyma, quam totum dominatura per orbem sacra Romana. & modicum illud præceps rapitur Aggæi secundo, cum cælum omne cietur, tellus bellis excutitur, iactatur pelagus, mugit & orbis*

bis

*bis;festinet vt spes vna Christus gentium,quem cũ-
cta suspirant.*

30 *Tempora sed celerat Deus hebdomadibus coactis,
vt ab Assyria clade non octauo, arcano alias nu-
mero,sed sexto seculo Christum, & Regna beata de-
mittat Olympo; supra tamen octauum seculum re-
currens quintum ab orbe condito; septem nempe cele-
rius seculis eodem numero sexto deinde anfractu re-
uoluto. Consule in recensendis his seculis Genebrar.
in Chronographia.*

31 *Hinc Roma aeterna Christi sede vix orta,aut binis
vix seculis adulta,vetus sed arctior Dei aula di-
ruitur Solyma,clade Assyria; surgenti scilicet vt in-
terim Romae arcano praesagio concedat.*

32 *Roma media mundi vertigine condita, orbis cum
bellis,& imperiorum iactatur fluctibus,ingentia sur
gunt & Regna,sed excidunt illicò,vt concita sidera
surgenti iam Romae sceptra protendant.*

33 *Nam caecus prope delituit orbis, Romana donec
surgeret gloria.*

34 *Solyma sedenim Romano iubari aurora praenituit:
fugit inde cum Roma iubar exoritur. Fugit & Ba-
bylon: hae nempe imperij aurora Romani fatorum
ordine arcano; Solyma verò Ara & Christi Ro-
manae Ecclesiae.*

35 *Non sibi,sed Christo orbem subiecit Romae trium-
phis; vt Christo sua sceptra submitteret; et misso atq.*

ablegato profano sceptro, sacro tandem regeret orbem.

36. *Octauo sed tamen seculo à Christo iubare orto, arcano quoq; numero recurrente,* Romanum *occiduum imperium sacra* Roma *restituit. Quid nunc portendat Nectareo sub stemmate octauum culmen Vrbani seculorum à Christo bis arcano octauo numero reuoluto, ab orbe condito septimũ? Est porrò hæc aurora nona diei sacri Serapidis; sed ab exactis seculis arcani octaui numeri repetiti instãt præsagia. imo à rediuiuo summo Osiride octauus adhuc recurrens numerus ad sua contendit fastigia.*

CAR-

CARMEN

1 IMminet auſpicijs miris ſub Rege ſacrorum
Vrbano, Octauus dum nomine præſidet Aris
Orbis ab vrbe alma cælo, terraq. potita,
Aeuum iam nonum fatis & rebus opimum.
Hæc eſt nona dies, nona eſt aurora beata
Diues Apum ſobolis; ſummi quæ voluit Oſiris
Secula fauſta; fluat tellus vt nectaris vndis.
Nunc Apis liquefacta Dei, ſummique Serapis
Viſcera Apum mittant examina fuſa per orbem
Eoum, occiduum, late geminoq. ſub axe.
Iam ſtrident vtero circum; iam erumpere coſtis,
Ingentique ſtudent motu; quatiuntque frementes
Concitæ vndique Apes terras, & ſidera cæli.
2 Contremat excuſſus cælo, terraq. profundo
Impius Iſmael, Læanæ fana dehiſcant,
Cocyti, atq. Erebi, Phlegethontis protinus aluei
Iam denis ſeclis, Aſiam ſtagnantibus vndis
Tartareis, & Arabs à cæco horreſcat hiatu.
Eſt fanum omnigenis inſeſſum horrentibus vmbris,
Eumenidum monſtris, Harpijs agmine crebro;
Hydra vbi, vel flammis potius ſuccenſa Chimæra,
Vnus, nec trinus Deus, vnus ſeu furor orci
Arte quidem colitur Stygia, vateſq. cruentus,
Haud ſuperis auris, terris ſed percitus orci.
Hic medius vano nam pendulus aere clauſus
Chalybe, librata arca, magnetiſq. peræquo
Hinc, inde arcano tractu ſub pondere ſiſtit.
Vanus vt ipſe dolis, nulloque à Numine vates
Extulerat vanum Numen, ſic ſidera nunquam
Pondere iam preſſus ſcandit; vix aere pendet

A cæco, regni laude armis fretus, & orco,
Siue acie Chalybis, Stygis ac magnete profundo.
Heu miser, olim auras vitæ dum carperet ægras
Vix binis lustris, tumuit mergendus Auerno
Iam præceps, raptusq. ruit; sed nomine seclis
Eminuit denis, & cultu gentis iniquo,
Ceu superus vates, tulerit qui missus ab alto
Aeternam legem, hinc tumulo hoc elatus inani.
Extremo sedenim seclo, dum sacra Serapis
Viscera fœta tument Apibus, soboleq. salutis,
Nunc Equidem cumulata magis post funera, clades
Tot Phlegethonteas, Arabas, Scythiasque, boreas,
Atq. hydras centumgeminas, vteroque recursant
Fatorum toto, atque Vrbana examina surgunt;
Iam tellus quatitur fatis agitata repostis,
Et vario sacræ prolis, properoq. labore;
Vt superas tandem erumpens læta hauriat auras.
Astra procellosis radijs freta, & aera turbent,
Sæuaq. iam difflent ventis procul obuia quęque,
Imbribus immodicis dira illuuiemq. minentur
Hosti Ismaeli, Læanæ, agrisq. Sabæis,
Et Scythio sceptro: pugnet sic Numen ab astris,
Nubibus obducat pia lumina, fulmina libret
Tot Scelerum vindex in perfida corda, citetq.
Dux elementa potens iræ velut agmina, diuo
Strenua vt omnigeno pugnent armata furore,
Horrisonis iaculis, lethi velocibus alis.
Excutiat turbo montes, terra ima dehiscat;
Euomat & flammas; conferto dum agmine nimbi,
Siue imbres fundunt condensis nubibus vndas;
Atq. aer mugit, tonitru cælum omne remugit,
Confiictus inter cæli, terræq. labores
Styx rapiat, voret ac cęcis anfractibus, ore
Imma-

Immani,quo inhiat sceleri,telluris hiatu
Magnete excusso,tumulum,cineresq. nefastos,
Relliquias Erebi,Eumenidum monumenta furoris;
Ossa,arctusq.orco scelerum compagine iunctos,
Nectaris exitio diro felicis eoi,
Halitibus tetris quod flans corrupit ab ore
Immani scelerum centum gemini Briarei,
Infando Ismael horret quo nomine semper.
3 Præniteat summo hinc nobis à Numine sacrum
Cælo deductum,manat quod nectare,stemma
Tergeminis Apibus distinctum insignibus ore,
Et rutilis squamis, referant vt Regna beata
Agminibus nitidis,fundant quæ nectaris vndas
Toto diffusa orbe vno sub nomine Christi:
Arcanum signum voluit quod secla beata.
Semper Apes Christi propinant Nectare plena
Pocula grata Deo;semper quin Regna salutis
Toti orbi præsunt terræ,alti ac gloria cæli,
Et rerum culmen,cui tellus vernat,& astra
Perpetuo anfractu vertuntur,seclaque voluunt.
4 Haud tamen est eadem semper vis Nectaris,æque
Nec semper potiuntur Apes aluearibus orbis,
Amnibus,atque plagis,vt carpant vndiq.flores,
Vndas aut libeat,cæli mox nectare manent.
Secula prima quidem summi virtute Serapis,
Dum proprio terras,diuoq.cruore rigauit,
Nectareo pelago stagnarunt omnia late,
Et terras circum complerunt prole beata,
Toto & Apum Christi fusis aluearibus orbe.
Inuidus ast vbi Arabs exedit stellio crates;
Perdidit & rorem,ceras soluitq.tenaces
Vastatis late eois aluearibus,astra
Dum simulat falsus,Stygio plenusq.veneno;
In

Inuolitant Meropes, Schythię tetręq. volucres;
Nectaris & Sobolem Christi delere laborant.
Occiduus patuit sacris aluearibus orbis;
Et cessere diu Nabathęis sedibus orco
Tristia, lęta simul praeclara examina lucis,
Auro quę fulgent, squamis rutilantq. coruscis.
Tum boreas blactis diris, tineisq. laborat;
Et tenues circum prętexit aranea casses
Delicias sensus, sacrae genus inde Mineruę
Inuisum, sacro infensum semperq. labori.
Secula iam dena, heu, Apibus labuntur iniqua
Nunc equidem, post trina necis, post trina decoris.
Secula prima necis luxęrunt funus Osiri
Nectare lęta suo celebrandi munere sacro,
Profuso pelago toto sponte orbe cruoris.
Secula digna Deo, donis cumulata supernis,
Inclyta felici deuicta morte triumpho,
Condito & imperio diuo tam milite forti
A Constantino imperij fastigia sacri
Eminuere tribus felicibus ordine seclis.
Dena sequuntur ab Ismaelis turbine cęca,
Perpetuis semper, varijs iactata procellis,
Sed tamen imperio incolumi, sceptroq. perenni
Christi seruato Romani ad culmen Olympi.
Secula prima nitent astrorum sede beata,
Ac caeli imperio, terras dum perdomet vndis,
Quas horret Phlegethon profusi sponte cruoris.
Terrarum ac caeli imperio tum secla rotantur
Inclyta, iam Christi Roma sub Nomine strata.
Deniq. ceu fluctus inter, variasq, procellas
Dimicat imperij virtus, valideq. resistit
Classibus infestis, cœloq. Saloq. Soloq.

Gau-

Digitized by Google

6 Gaudia sic Christus conflictu temperat ictus
Aduersos inter,premat vt magis inde beata
Pocula digna Deo,felici Nectare plena.
Nectaris est labor omnigeni dulcedo saporis;
Cui Deus instillat proprij ceu roris honorem,
Dilectum decus omne,pijs se d mentibus vnum.
Sic sapit ille labor nectar iam Numinis ipsum,
Quod semper meditans sclum suspirat anhelus,
Cuncta terens supero conatu,robore diuo.
Secula prima viam;patriæ sed Regna decorem
Aemula tum referunt;labarum crucis vnde triũphat;
Eminet atq; orbi Romano fulgor ab axe.
At primum late terret Garamantas, & Indos
Eoos populos,procul hinc Lybicosq.profundos,
Horrentesq.Scythas,gelidoque sub axe rigentes
Romani imperij virtus crux nectare manans,
Tercentis annis cæli,terræq.potita.
Tum cælum seruat,sed terris cedit eois
Imperio incolumi occiduo sub sole,renidet
Roma vbi iam Christi solium,fideiq.potestas.
Sic clades terit illa potens,dominata per hostes
Vndique confertos,inter Stygis agmina dira.
Et Petri nauis medijs in fluctibus vber
Delicijs cæli,portum petit astra serena;
Tutaq iactatur quanquam,tumida æquora verrit.
7 *Hæc* statio primæ gaudet certamine fortis:
Alterius placidis auris,simul vna,tricepsq.
Tertia nempe diu,seclis protractaq;denis:
Scilicet vt media,occidua quæ pace resistat
Fluctibus eois,Eurisq.furentibus orci.
8 Nunc propior statio quarta imminet ordine felix,
Cum reprimit Christus calce Omnipotẽte procellas,
Et placidas vndas à puppis honore serenat,

Vt

Vt niteant hilares circum ridentis Olympi
Instar,& à pelago nauis velut emicet Argo
Cœli astrum,felix dum nauigat æquora,cælum,
Mercibus æthæreis cumulata,instructaq forti
Milite,& à lætis conuectis mercibus,armis.
Nectare onusta secat cælum,simul æquora puppis;
Innumerisq. Apibus valido ceu milite mercis
Mucrone,& clypeo munito nectare ab vno,
Annona,atque armis,& cæli mercibus altis;
Miles vt idem opifex mercis,conuiua recumbit,
Et vehit excelsas astrorum ad litora merces,
Queis fruitur vectis,potum cæloque propinat
Mercede hac lætus,quod mensæ accumbat Olympo.
9 Sic diues,sic felix sub te appellat eoas
Magne Vrbane plagas hæc Christi strenua puppis,
Mente gubernaclo incumbis dum Numine plena;
Stemmate & inde praæes tam arcanis diuite fatis,
Arte Dei mira,monstrat qua secla futura.
Regibus en Apibus tribus Augustum emicat aureis
Iam sacro numero,cultu alto munere sacro.
Aureus est cultus,munus regit ætheris alueos,
Nectaris ac diui Regnum,potusq. Magistros
Excelsi;numerus trini afflat Numinis auras.
10 Tergemini saeri Reges vi Nominis vna
Vrbana potuere vrbis pia sceptra salutis;
Acres & studuere simul proferre beatis
Agminibus,Christi ad cunas,pia tecta, sepulchrum;
Occiduisq. Apibus reparare examina prima
Seu Solymam sobolem Romæ quæ aluearia fudit;
Vrbanus gallus victor Solymæque potitus;
Infelix Solyma tum insubris clade dolendus;
Tu tandem patriæ flores qui stemmate carpis,
Et sertis redimitus Apes compascere gaudes;

Ter-

Tertius exultas, Inſubris damna rependes,
Et celebris Galli cumulabis ſacra trophæa
Alto demiſſi Vrbani, quem nomine, mente,
Felici ac fato referes ac ſecla beata,
Imperio ſacro prolata Vrbanus ab Vrbe.
Nam tua vel virtus, in te ſeu Numinis alta
Proferet imperium Romano à culmine Chriſti
Meſſagetas ſupra, Hyrcanos, Bactroſq. Scythaſq.
Auſpiicijs aut forte tuis exurgere moles
Nitetur fidei ſceptri quæ certet Olympo,
Si tua ſectentur veſtigia ſecla futura
Poſt Chriſti, & Petri fundamina iacta ſalutis.
11 Conditor imperij ſic Romulus ille Quiritum
Laudibus effertur celebris, pater inclytus vrbis
Rex, Dux qui populum inuictum formauit ad arma,
Iuſtitiæ, ac pacis ſtudio, quam uiribus hoſtem
Dum terrent, ſternuntq. inſtructa diu agmina fundũt.
Innumeris Ducibus ſoboles inuicta tetendit
Imperio in geminos axes, celſiſq. trophæis.
Romulus at pater omni inſtructa à prole triumphat,
Orbis qui domitor, Romani culminis auctor
Iure celebratur docuit dum bella Magiſter.
Diuum conſilio ſupero Romana parantur
Arcano afflatu arma quidem nunc lege perenni,
Sacra tamen forti pietate, fideq. decora.
12 Eſt Michael ſummo cui parent agmina lucis,
Aſtra Duci mentis radijs armata beatis,
Nec non caſtra Dei terræ ſtatione locata,
Sed ſuperum vallo circum protecta coruſco,
Aſtris innumeris, radijs quæ fulmina torquent.
Ipſe præeſt Romæ, ſacræ, ſummæq. tiaræ;
Inde acies toto diffuſas orbe gubernat.
Caſtra infert caſtris, ſupera imis, milite, miles

Vt supero fortis nutu Stygis agmina sternat:
Excipit emeritos, superis digneq. reponit;
Mittit & ignauos æterna labe notatos.
Vt late Ismael sceptrum protendit Auerni,
Tot sacros populatus agros, tot regna, tot vrbes.
Direpta gaza, populis stratisq. sub orcum,
Plurima secla terens immani calce salutem;
Concilium ciet ipse potens infensus Auerno,
Summos quosq. Duces superum, tot culmina cæli
In celsum super astra torum, seu Numinis aulam.
Quo tandem extremo conatu excindere fas sit
Regna Stygis, vatisque orci, Scythiiq. furoris,
Surgat vt imperium, late cum sole recurrat
Romanæ fidei sub Christi lege beatum.
Non vna est procerum concors sententia Diuum
Innumera æthereę inter conferta agmina lucis,
Castra nouem virtutum, acies ac Numinis, orbem
Quæ nutu versent maioris sidera Olympi.
23 Fas Raphael resonare tubis monet, orbe canoris
Toto iterum Christi nomen virtute, fideq.
Naturam ac supra per tot miracula rerum
Testari autorem vitæ, Regemq. salutis.
Abnuit at Gabriel, deludi hæc mira frequenti
Obuia ab occursu deducit;, sæpius ægre
Naturę arcanis à uiribus arte reuelli
Cæca iam plerumq. haberum caligine pressa,
Ignauo ac sensu, tribui vel Manibus atris.
Iam primum exoriens fidei iubar omnia miris
Complesse olim operum radijs à Numine sole,
Omnipotens quibus arcano fulgore micaret,
Sol fidei summus, tam sacræ lucis origo.
Hoc satis, & radiare Dei miracula toto
Insuper orbe diuturno fulgore perenni,

Siue

Siue liquentis adhuc diua pro lege cruoris
Tot retro seclis fusi, alto ac Nomine Christi,
Iam sex dena super priscis à cladibus vsq.
Ipso vel primo; excitæq. salutis ab æuo,
Baptistę, Stephaniq. cruor testatur vt auris
Afflatus diuis, & venis fotus amoris:
Siue etiam ætherei roris manantis abunde
Artubus à Diuum extinctis, qui sospitet, ægros
Restituat, morbos procul arceat, atq. labores;
Siue alia à sacris Aris spectacula cæli;
Et quibus omnipotens fidei testetur honorem.
Cur noua nunc geminet, cæco si præterit orcę
Hæc pressus Scytha, si Ismael tot iam edita durus
Negligit alta Dei monumenta, iter imo salutis?
Terrendus potius terra, cæloq. minaci;
Fulminibus feriendus atrox, stagnantibus vndis
Mergendus pelago, terræq. vorandus hiatu;
Vt superest quisquis iam Christi sacra tremiscat.
Sic varij superi promunt oracula, donec
Dux tonet excelsus quod Numinis haurit ab ore.
24 Tunc igitur Michael princeps à sede coruscans
Sole instrata ipso litem fulgore diremit,
Numinis arcana felici luce retecta.
Emicat ipse decor, super æthera, sidera, solem;
Vmbris distinctus nullis, lux totus, & vber;
Gloria quem decorat ceu mentis diues amictus,
Numine perfusus spectato mentis honore.
Hoc illi trabea, & gladius, sceptrumq. corona,
Et galea, & clypeus: locuples lorica, potensq.
Imperij culmen, solium, omnis & alta supellex
Qua præstat superis licet vna luce beatis.
Sic radijs rutilus nitidis arcana recludit
Fata, aciem superum, simul aures Numine complens,

Haustaq. ab ore Dei præcelsa oracula pandit:
Non eadem, effatur, semper via calce terenda
Trita alias cæco; variant sed tempora mores.
Crimina stagnauit Deus ad iuga montibus vndis
Obruta, ceu pelago immenso ima sede sepultis.
Igni alias pluit, ingenti & ui sulphuris, imbri
Seu Phlegethonteo vrbes quinque vt mergeret orco;
Lot precibus quanquam incolumis seruatur ab ira,
Quo fugeret sospes, Segor iure vna vocata.
Terruit Aegyptum, denis flagrisq. cecidit,
Donec Erythræis hostem demergeret vndis,
Interea sacrum populum tutatus inermem.
At versa Aegypto sacra instruit agmina bello
Vmbone, & telis, merso quæ detrahit hosti.
Inde docet pugnare pios, dextraq. referre
Arcibus infessis, captisq. tot alta trophęa.
Sic castris validi Regno pepulere sceleftos
Felicis glebæ populos, iam nectare circum
Manantis, semper suauis cui ridet Olympus.
Innumeri heroes pietate, & robore clari
A dextra, à mente insignes micuere sub ipso
Numine, non fuco, pleno sed mentis honore;
Numinis auspicijs dum afflati Numine pugnant.
Aminadab, Salmonque Nepos, pater ipse Naasson
Ausi vel primi vestigia figere fluctus
Hinc inde elatos inter, tumidosque repressos;
Pergere iterq. vndarum hinc inde crepidine tuti,
Excelsum vatem, Numenq. in vate secuti;
Ducere vel Salmon genus omne in Nectaris oras;
Sub Duce sed summo, virtus cui Nomen Iesus.
Strenua sed pelago fidit quoque tota propago,
Dum trepidant reliqui, sceptris à stipite sacris
Insigni Iuda, medio commissa profundo;
Dissilit

Diffilit vndarum excelfis dum montibus ęquor
Hinc inde eductis,quos inter litore ab omni
Tam procul incedat miles,nec tramite recto,
Anfractu fed circum obeat,flexoq.recurfu,
Vltro aperit quod iter litus ad idem vnda dehifcens.
Agmina cuncta quidem tonuerunt fulmina,legi
Dum parent diuę,& dextra iaciuntur in hoftes
Omnipotente,tremitq.excuffus protinus orbis.
Inde tot inftructas acies,fubitoq. gigantum
Fuderunt ictu rapido,cepere tot vrbes;
Tot Reges,fummofq.Duces triuere potentes.
Heroas Numen formabat Numine fortes.
Heroum feries fequitur longo ordine mira.
Primus Othoniel,inde Aiod, fortiffimus ille
Tum Gedeon, Iephte,& Samfon,Rex denique Dauid
Heroum culmen,qui acies quoque fterneret vnus,
Nec non Heroas formaret ftrenuus alta
Mente,labore fuo,virtute,& moribus;vnde
Prodijt illa cohors celeberrima laude virorum
Triginta & feptem,totidem qui vmbone repellant
Agmina, fiue acies totas ceu fulmina fternant:
Nec non inuictę legiones,fiue Phelethi,
Cerethi ac validi,pugnaces fiue Gethęi.
Crimen at,excelfi cultus neglectus honorem
Pręripuit generi Heroum tot fecula facro
Deinde quidem,furgũt quanquam pro tẽpore fortes;
Regnant dum Afa&, Abias,Iofaphat,Azarias,
Tum natus Ioathan,generis Regumq.fuprema
Gloria,ad Affyriam pronepos cladem ille repoftus
Infigni Ezecchias Rex pietate,triumphis.
Impietas templum excindit Babylonis ab ira,
Atque vrbem Solymam,fceptrum deleuit in oras
Abducto Affyrias populo,atq. in terga reuincto.
Heroum

Heroum series, virtusq. intercidit omnis
Tunc equidem, Heroas dum afflat mentitus Auernus.
Interea premitur Babylonis mole superba
Abductum genus omne pijs à patribus ortum
Impietate furens, quod iam diuerterat atros
Ad stygios Manes, arasque sacrauerat orco.
Restituit Persa extincto Babylonis iniquo
Victor vbi imperio, rerum lateque potitur;
Et patrias hilarem populum dimittit ad oras;
Sed generis sine Rege sui, sine culmine sceptri,
Externo dum humilis paret, penditque tributa.
Haud bello Heroas memorat tot secula victus:
Infula vix superest incingens tempora sacra;
Et sacer ordo præest; legis sed delitet arca
Arcanis specubus, nec templo infertur in æuum.
Vix sacri vates excisi ad rudera templi
Deducunt, sacrasque student reparare ruinas;
Mox fugiunt etiam, cælique profunda silentur.
Nec Rex, nec vates surgit tot secla, nec heros
Emicat abiecto populo sub Rege profano.
Fœmina sola tulit de sæuo Holopherne trophæa:
Scilicet ipse Deus vatum, lumenque perenne,
Rex superũ, legisque liber, reparator & auctor, (men;
Nectaris arca, homo, Verbũ, immensũ à Numine Nu-
Gloria, spes generis sacri, vitæque trophæum
Aeternæ, Heroum robur, vis alta salutis,
Vatum quem celebrant tot fusa oracula priscis,
Orbi impendebat felix, temploque propinquus.
Suscitat at propior Machabæos laude celebres
Heroas gemina belli, fusique cruoris,
Sacro pro cultu, pro lege à Numine lata.
Aduenit tandem Deus: haud fuluo emicat auro
Rex tamen, aut ostro, castris nec terreat hostes,

Agmi-

Agminibusque potens, telis nec perdomet orbem.
Omnipotens quoniam solo ciet omnia nutu;
Et pelago graditur liquido, tumidique cohærent
Ceu solido vinclo conserti alto æquore fluctus;
Vt placidum sternantur iter sub calcis honore
Regi ab Olympo deducto iam culmine celso,
Qui tenues auras terat, astraque calce beato.
Disiecit cæcas vmbras, Manesque profundos
Terruit, obtutu morbos, mortemque retrusit.
His radijs diui profert fulgoris honorem,
Dum superest terris, mox aræ imponitur vna
Victima digna vehens secum super æthera terras.
Excutit inde orbem moriens, solemque recondit.
Tunc genus humanum arcana vi faucibus orci,
Haud gladio educit pugnans, sed morte piorum,
Ipse Deus moriens mortem detrusit ad orcum;
Strauit & Eumenidas, Stygium domuitque furorem,
Et sacras reparauit Apes, ac Nectaris vndas.
Sic docuit pugnare Duces, quos instruit armis
Aethereis, orbem stagnent vt nectare circum,
Quem fuso proprio submittant sponte cruore.
Signa Dei sedenim radiabant vndique, Christum
Iam cunctis testata Deum, fideique Magistrum,
Aeternæ auctorem vitæ super astra beatæ.
Nectare & his signis stagnauit protinus orbem,
Et Manes tetros mersit, stygis agmina, Reges
Thura vmbris Erebi atra mente adolere paratos,
Diruere & cælum, nisi se submittat Auerno.
Sed sacrum genus incessit pede nectaris vndas
Hinc inde elatas inter, retroque fluentes
Felici, & mersos pelago sibi subdidit hostes.
Nectare merguntur vitæ, simul vndaque cedit
Vtraque, iter medium influat aura vt blanda terenti,

Cum

Cum Christi fidei testantur morte salutem
Sponte pij,nec ab hoste pauent quoscunque labores.
Mors cedit gemina,extinguit quæ lumina vitæ;
Ipsaque vita etiam,mortis quæ ludit imago,
Seu morbos inter,sensus, mentisque dolores
Angitur, atque gemit iam iamque occumbere nata.
Aethereis sedenim gaudens vita influit auris,
Dissiliunt vbi sic vitæ labentis in horam,
Et tetræ mortis, quæ vitam intercipit,vndæ.
Mergitur interea pelago sub morte beato
Aeternæ vitæ testis, demergit & orcum;
Vt mors in vitam migret tam suaue refusa.
Hostis tum spolijs demersi diues opimis
Iam victor Christi populus,rerumque potitus,
Et terras regere imperio,cæli astra triumpho
Scandens æterno, cœpitque & calce superbos
Aethereo pressos infensos sternere Reges;
Fundere & innumerâs acies à Numine fortis.
Armis instructus detractis fortiter hosti.
En Constantinus signis à nomine Christi
Aegypti educit tenebris tot castra piorum
Ceu Mosis virga, labaro Crucis,atque trophæo;
Numen vbi à medio rutilum spectauerat axe,
Vexillumque Crucis fulgentis culmina solis
Iam supra, Mosisque rubus sol ipse refulsit;
Mons & Horeb summus tandem surrexit Olympus;
Educit fortis pius agmina sacra,sub vndis
Dum præceps iterum demergitur actus Amasis
Manibus,inuisus cælo Mezentius atris.
Inde fidem Augustum labarum præferre nitentes
Innumeras inter consertas ordine gemmas
Auro contextum cœpit, milesque tueri.
Munêre ab hoc sacro Augustus toto orbe triumphat;
Stemmate

Stemmate dum Crucis insignis micat ense, corona,
Armatus dextra, & fronte redimitus eadem.
Gloria nam Regum Crucis vno à stemmate manat
Ceu pacis, bellique scopo, sceptrique decore,
A Christo atque fide deducta laude suprema;
Nomen & vnde sibi faciant super astra celebre,
Culmine seu summo resonent a nomine Christi
Agnomen regni tractum, seu lege perenni
A fidei toto diffusæ aluearibus orbe;
Exultent vt Apum Reges, sub Rege sed vno
Orbis totius, qui cuncta examina ducat
Nectaris excelsi diuina lege sub vna;
Seu fidei athletas se prodant Nomine Reges.
Pace tamen fruitur semper Rex summus honore
Orbis, Apum totoque regens examina cælo
Bella fugit, pacemque fouet iam sede beata
Tutus, & à Christo pacis ceu Numine felix
Aethereos semper pacis diuæ afflat odores,
Queis terræ Reges cælesti pace fruantur.
Agmina virtutum ciet ipse instructa potenter;
Proterit & Stygias acies Dux inclytus ictu
Sed fidei, gladioque spei, vel fulmine amoris
Immensi decoris, vitæ, lucisque beatæ;
Castraque communit vallo Cruce, & arcibus, Aris.
Arma sed vmbones, loricas, spicula, tela;
Ferri quæ feriunt acie, ferroque retundunt
Inflictos ictus, exhorret semper, & arcet,
Gloria quæ sacris Apibus, Regique sacrorum
Vna quidem deest: nunc deceat cumulare triumphis
Excelsam sobolem geminis, pietate, vel armis.
Nam piá castra quidem cæli velut astra renident;
Et referunt mente, & dextra simul agmina lucis
Hæc superum nostra alta à bello pace beata.

In quibus & Numen pugnat pax læta trophæis,
Castrorumque Deus, sed quæ felicibus armis
Instruat, vt pugnent semper, semperque triumphent.
Ara Dei cælum micat astris, pace serenum
Aeterna, tamen aspectu ciet vndique bella;
Excutit & terras, colles, montesque reuellit
Halituum cuneis, quos vndique sidera cogunt;
Vt rapidi erumpant cæcis anfractibus acti,
Cuspide acuta elati iam, emersique profundo.
Inde Euris agitat fluctus, sæuitque procellis,
Nubibus obductum, mugit, mox fulmina torquet
Effusos imbres inter, variosque labores
Aereæ sub nube plagæ, pelagique furentis.
Inde elementa ruunt vel turbine quassa frequenter:
Obruit atque oras tempestas concita circum.
Cum Christus propior terris descenderet alto
Seclorum celeri á cæli vertigine raptu,
Temporis anfractu, noctis pennisque diei,
Regibus exemit gladium, Ducibusque profanis
Ilacidum generis, Babylonis turbine cladis;
Tradidit & sacris qui aræ, agminibusque præessent;
Vt generis forti dextra reparare ruinam
Culmine tum possent vno pietatis ab armis.
Regnum ita restituit Christi Machabæus ab auris,
Cui sacri generis, quin orbis sceptra manebant;
Surgit vt à iubaris radijs aurora propinquis;
Et Christi Ducis æterni præit ara triumphis,
Dum pugnat, sternitque hostes spes vna salutis.
Exoritur iubar excelsum, fugat astra refulgens
Immensis Christus radijs, queis æthera complet,
Et terras miris signis, Deus emicet vnde
Ipse potens, cuius Numen natura tremiscat.
Agmina nulla trahit, solus qui subijcit orbem;
Sed

Sed moriens, proceres inter verſatus egenos.
At Iudex orbis rapit agmina cuncta, quot axe
Diſcurrunt toto, aut ſupera ſtatione locantur;
Confligenſque orcum æterna omni clade trucidat.
Nunc igitur ſacri proceres, ſummuſque ſacrorum
Rex forti pietate potens ſub ſecla ruentis
Iam prope mundi, cum Chriſti prope Iudicis ira
Terret, & exitium ſonti, ſcelerique minatur
Extremum, naturæ omnis ſub fine laborum,
Imperium Chriſti propagent agmine, voce
Robore maiores Machabæo mente, manuque.
Nunc opus eſt tumulo Machabæa excire trophæa;
Aut cælo potius forti deducere dextra;
Iudicis & Chriſti ſolio præcurrere caſtris,
Robore vt à gemino mentis, dextræque decoro
Militis, atque Ducis ſacri Rex ille triumphet;
Robore qui gemino firmat ſua caſtra perenni,
Numine dum mentes, & vires vndique complet
Gaudia felicis, decor ipſe, & gloria vitæ.
Agmina ſed fidei diuæ tum præco ſequatur,
Qui ſimul accendat veluti clangore tubarum
Cæleſti, Heroas belli, pubemque ſalutis;
Atque hoſtes armis ſtratos ſimul inferat aſtris
Concentu fidei erectos, ſed ſuaue reuinctos.
Terreat at ſontes cælum, feriatque procaces.
15 Hæc fatus Michael diuina oracula ſupplex
Scitatur, ſuperique omnes ſua lumina velant.
Inde tonat Numen, circum, & cælum omne remugit
Concentu immenſo reſonans à Numinis auris.
Cuncta mihi parent, tonat, hæc & carmina fundit,
Cuncta etiam Nato fas eſt concedere Chriſto
Imperij æterni hæredi terræque, polique.
En parent ſuperi, procumbunt pectore proni

Digitized by Google

Christo homini, Regemque colunt nutu astra ciētem;
Qui Regnum mihi, dum generis labē expiat omnem
A Crucis occumbens ara, fusoque cruore
Condidit, & superas sedes reparauit adesas
Alta tot cæli astrorum, immanique ruina.
Aethera Christus habet, Patris solioque recumbit
Ipse meo, sceptroque vno, Regnique corona
Omnipotens, Stygias simul, ac pede proterit vmbras.
Cur tellus renuat submittere sponte superba
Tot iuga, tot seclis, didicit cui sidera Regi
Parere æterno semper ceruice recliui?
Nunc adigat vel sacra cohors fulgentibus armis;
Et bello premat Ismaelis Regna profani,
Sacraque Roma parens Natæ nunc sceptra capessat
Sedibus Eois iterum, valideque receptis,
Inde Scytha pulso, Ismaele ad tartara truso,
Vindex iam natæ fidei, Augustique decoris.
Imperium Christo debetur sidera, tellus,
Natus qui superum solus Rex, inde rebelles
Perdomet omnipotens, terat & iuga calce superba
Rex orbis, Deus idem homo, qui nutu omnia versat.
Petra terat sceptra, terræ imperijque colossum,
Aurea Regna, argentea, tum ærea, ferrea calci
Illidens, vbi ferro hærens haud testa cohæret;
Compleat atque ingēs terras mons celsus Olympus.
Nunc ergo terras Romano vertice ab ara
Imperio æterno submittat luce decoris
Felices, sacris tetros compescat & armis
Omnipotens hostes, & toto terreat axe
Atris ostentis, tellus simul ima dehiscat:
Interea dum cuncta monent superesse salutis
Spem Christum, vni omnis si Regi pareat orbis.
Nunc sacer à Christo Princeps, soliumque beatum
Christi

Christi Roma domet supera virtute nefastas
Bello etiam, castrisque Scythas, cæli agmine sternat,
Et quotquot Styx atra ferat, toto orbe salutis
Proferat imperium ad solis, lunæque recursum,
Donec se Iudex superum demittat ab axe
Infessus cæli agminibus, domet atque rebelles
Aeternis stygijs flammis, Erebique procellis
Christus, Romano succurrat vt ipse labori.
Tu quoque Romano, Michael, pro Numine Regi
Me summo, instilla sacra hæc oracula; Christi
Fundat vt imperium inuictis quoque strenuus armis
Virtutum rutilis fulgore, fideque perenni;
Atque potens dextra referat pia de hoste trophæa,
Me Duce semper, pugnantis me robore dextræ,
Labentis mundi postrema vt secula poscunt.
En generis nomen claro cum stemmate cælo,
Auspicijsque meis demissum ad prælia Regem
Ostendat sacrum, qui Barbara Nectare Regna
Perfundat victor; tum Regis nomen ab vrbe
Imperium sacrum toto portendat in orbe,
VRBE sed excelso fundendum à culmine Roma.
16 Sic tonat, & nectar castrorum, & nectaris altos
Tergeminos Reges semper pugnare paratos
Cæli delicijs, Diui pro Nectaris vndis,
Qui Regem referant arcano à stemmate prodit
Nectareo, trinum atq. vnum, culmenq. beatum,
Et Patrem, & Natum lumen, & Flamen amorem,
Vnum atq. omne decus, fusumq. per omnia Numen.
At genus his fatis insigne Vrbane notatur
Forte tuum, à Scythio sternendo turbine sceptro
Te flante immenso ipso à Flamine Barberinum:
Barbara quod tandem difflaueris vndiq. sceptra
Princeps ipse sacer, summo pro Numine Rege
Imperio

Imperio Christi Mæotim ac caspia supra
Regna, Scythis domitis, prolato, & sedibus altis
Eoi imperij inuicta virtute receptis;
Italiæque decus reparaueris agmine sacro,
Ac Romæ sceptrum omnipotens à Numinis ara
Aethereis totum iaculis submiseris orbem
Barbarici tandem finis, cladesq. furoris.
17 Forte alter sternat; sed iter tu munis ad arma
Primus ab vrbe sacra totum fundenda per orbem;
A te Vrbano iterum cunctis Vrbs surgat vt vna
Imperio certans cælo inclyta Roma perenni.
18 Heroum genitrix Roma est, diuesq; virorum
Italia emicuit semper, seù trita, diremptis
Nunc equidem sceptris, vno seu principe rerum
Olim tam late, tot seclis vna potita.
Dimicat vna sibi, vincit, reuehitq; trophæa;
Externo at pugnat Regi, si forte dirempta;
Sed cumulans alij propria virtute decorem.
At semper victrix, alij, siue ipsa triumphet,
Principe Te fas Scipiadas excire sepulchro,
Sed sacros fidei castris, gladioque potentes,
Et quotquot Romana olim tot secla tulerunt,
Papyrios, Decios, Torquatos, siue Camillos,
Marcellos, Fabios, Marios, Syllasque, Quirinum
Ipsum bellorum patrem, sobolemque perennem
Terrarum imperio natam, virtutis honori,
Gloriæ, & eximijs de horrente olim orbe triumphis,
Et culmen tandem Romanæ laudis Iulum.
Omnes luce pares astris, numeroque frequentes
Mente, manuque Duces certare gigantibus ausos;
Et pubem inuictam orbem tot iam secla terentem
Perpetua serie, Heroumque propagine ducta,
Surgere vel cinere excitos noua secla stupebunt.

Tunc

Tunc verò patriæ,& fortis virtutis honore
Pugnabant hilares,mortis nec tela pauebant,
Nomen vt æternum facerent procumbere læti.
Sed tandem & patria,& virtus,nomenq.ruebant;
Dum terræ fulcro nituntur,sede laborum;
Quam circum præceps versatur temporis orbis
Perpetuo anfractu,nec fas consistere nictu.
Integra nec virtus tollebat ad astra Quirites;
Efflans sed celsis factis virtutis odorem
Futilis à cæco,concepta vbi,viscere mentis,
Seu tumidæ,seu forte scopi atra labe supremi
Squalentis,terris hinc mersa assurgere cælo
Audebat nunquam,tandem mergenda sub orcum.
Pondere & inde suo desedit Roma,genusq.
Tam celebre imperio, bellis, partisq. trophęis
Quam late patet orbis,& Heroum omne Quiritum
Priscum illud barathro infossum iacet,vndiq.cæli
Subducta miseris luce,aspectuq.decoro;
Quod fidei nullo radiarint lucis honore.
Nunc verò super astra Deus micat omnis origo
Vitæ felicis,diues seu patria,virtus
Heroum,imperium immensum sine fine beatum;
19 Roma Deus virtus est omnis,gloria,culmen,
Et decor,atque amor vnus,qui alto continet orbem
Imperio omnipotens,vt nutu sidera,cælum
Proferat,& terras, conuertat & omnia nutu;
Exprimat Ara Deum nunc sceptro,& robore sacro
Vrbs velut immensam patriam sine limite Romam
Inde trahæns nomen,Romæ iam Numinis icon.
20 Collibus en septem gemina Vrbs errantia profert
Sidera;sed fixis pręfulget Pantheon astris;
Purpureus procerum sacrorum aut forte senatus.
Sed primum rapitur sceptrum crystallinus orbis

Imperij prisci, aut Tarpeio à monte Senator.
Eminet at Petri sedes cęli instar ab ortu,
Quod reliquos orbes secum conuertit ad oras
Occidui solis, dirimit noctemq. diemq.
Numinis est tandem sedes ceu maior Olympus
Vndique præfulgens, dum Roma est Ara suprema.
Nam iubaris sedes radijs scintillat ijsdem,
Vt referat fulgore iubar, quo tota coruscat.
21 Quos igitur ferat Heroas nunc patria Numen
Imperium, virtus, immensa & gloria Roma,
Numinis ac Romæ solium Roma altus Olympus
Vel superis certans Heroum laude piorum?
Numina tot pugnent, dextra vel fulmina librent,
Dum Numen referunt summum virtute, decore,
Queis Numē virtus, patria est, sceptrū, atque trophæa.
Nunc Roma est amor, & virtus, & gloria, culmen.
Hæc Michael suaue instillat, mandata Tonantis
Exhaurire studens, arcanis auribus Aræ
Præsulis Vrbani Summo pro Numine Regis
Romano à solio sacrorum, sidera vecti
Obdere qui possit, reserare aut clauibus vnus;
Et cælo terras inferre, aut mergere noctis
Aeternæ tenebris diris, tristemq. sub orcum.
22 Postremis seclis Christi prope iudicis iram,
Nam numero arcano tam sacri nominis Vrbe
Numinis à solio summo, quæ certat Olympo,
Hic micat octauus, septem post Vrbis honore
Insignes reges Vrbanos Nomine, sceptro;
Solersq. euoluit sortes, & fata reposta.
Perficit octauus semper quæ munera retro
Nutarint, aut forte leuat, reparatq. ruinas.
23 Orbis compages terris, pelagoq. supernis
Inde auris, ęthrę sub cælo, siue quadrigis

Sur-

Surgentis semper mundi,semperq.ruentis,
Lunæ,Mercurio,Veneri,tribus ordine sphæris
Aeternæ lucis solem fastigia sede
Octaua imponit,terræ,cælique nitorem.
Orbes at septem præfulgent sidere ab vno;
Octauus cumulat locuples simul agmina lucis
Omnia tot rutilis signis distincta,tot astris;
Compleat vt cæli stationes milite crebro
Fulgore instructo,radijs,telisq. parato.
24 Condito ab orbe die rerum micat ordo perennis
Octauo,primum repetit qui lucis honorem
Excitæ æternis tenebris,nihilique profunda
Nocte,repēte etiam vnde emersit cum æthere tellus.
Septima lux rerum ornatum,molemq.tuetur,
Stratam sex retro nempe,instratam que diebus;
Octaua at primum retulit primordia,tractu
Perpetuo vt seriem hanc versarent astra dierum.
Edidit hæc etiam Christum lux Numine fœta
Bis,tenerum primum infantem,iuuenem inde beato;
Sed gemino cælo iubar vnum,virginis aluo,
Et stratæ mortis tumulo,vitæque triumpho
Bis nobis oriens ad funus funeris,almam
Humani ac generis vitam,lucemq. perennem.
25 Vis eadem seclis octauo á culmine claris
Lege manet supera,arcanis seu diuite fatis
Consilio æterno,firma quo sidera sistat.
Differit octauo,scribit,monet,arguit Henoch
Iam cæli,& terræ seclo,graditurq. salutis
Caute emensus iter summo cum Numine vates
Iudicij extremi,cui præuius ipse superfit.
Nec moritur tandem tumulo præreptus,& vmbris
Interea,testis donec decertet iniquo
Iudicij instantis Christi atro nominis hosti,

Heliæ comes ad ſupremi funera mundi.
Tunc Deus infandum delet genus omne Caini
Octo poſt ſecla, humanum quin orbe ſub vndis
Demerſo iuſtus vindex, & criminis oſor.
Octo vix patres numero ſubducit eodem
Omnipotens, genus ut propagent orbe profundo
Emerſo, euanens terras cum miſerit vnda.
Quos arca incluſos fluctus tulit ipſe ſub auras
Numine compulſus, montis faſtigia ſupra;
Vt ſacer hic numerus reparet ſub patre Noemo
Virtuti genus humanum, ſub crimine mergat.
Iam medio hoc ſacro numero poſt ſecula trina;
Quarto ſeu viridi, fidei pater ille celebris,
Imo genus Chriſti genitus perhibetur Abramus.
Octauo à terris emerſis fluctibus imbris
Effuſi, late obruerat qui protinus orbem,
Tum ſobole inſtaurata, Abrabæ fuſa propago
Innumeris ſurgit populis, vt Regna ſalutis
Numine fœta, Ducis Chriſti ſpe læta triumphis
Dimiſſi Aegypto per tot miracula condant.
Et tandem condunt octauo à nomine ſeclo
Abrahæ patris, tot poſt oracula ſacra.
Orbis ab auſpicijs Salomon, pater atq. triumphant
Iſacidum ſceptro ad rerum faſtigia vecto,
Cum quater octauum ſol iam conuerteret æuum.
Fatorum hanc ſeriem traducit lege perenni
Hic numerus fixus diuinis vndiq. fatis
26 Secula nam totidem Iſacidum poſt condita Regna
Bella cient orbis, vaſta qua contremit omnis
Mole ruens, acieſq. educunt ſidera, terras
Subdere Titanum veſana mente paratas;
Immenſa vt tendant late ſine limite ſceptra.
Aſſyrij exorſi, geminum triuere ſed atrum

Sacrilego Eumenidum cultu,sceptrumq. Ducemq'
Israel,Solymæq.vrbis,quam diruit hostis
Immani exitio templi,populiq.subacti.
Exitium denos annos premit ordine septem
Conuersos vicibus, tamen hunc oracula poscunt
Arcanum numerum,reuocet qui gaudia templi,
Atq.Vrbis,cunctis spes quin sit & vna salutis;
Octauum vt cæli Regnum deducat Olympo
Hebdomadum septena decem post tempora tandem;
Octauo anfractu Christi fulgore beato.
27 Abrahæ per secla etiam conuersio fatis
Arcano hoc numero geminatur plena salutis
Ad legis latæ auroram,ad templi inde ruinam.
Criminis exitium,haud generis fuit illa piorum
Clades,imo salus tonuit ceu fulminis ictu
Vrbis ab excisæ, stratiq. à rudere templi.
Et Babylon cæpit mirari Numinis altos
Tum vates sacri generis,Numenque pauere,
Omipotens vbi per tot se miracula prodit.
28 Inde orbi insonuit velut Edita ab arce potiti
Imperij rerum,Regum Babylonis ab aula;
Sceptra teri, Regesq. premi sub calce Tonantis
Numinis immensi,labi semperq. caduca;
Et vitæ nobis illudere imagine mortem;
Bellua dum sensu septem Rex pascitur annos
Prata inter pecudes,densi virgultaq luci;
Saltibus atque errat perfusus rore,vel antris
Tum cæcis recubat, lustris horretq.ferarum.
29 Deijcit Assyrios ipsa qua nocte minatur
Articulis,rigidoq.stylo inscribentibus Aulæ.
Imponit Persas,discant vt Numinis altum
Cultum,ipso Isacidum,captos quos repperit vsu.
Allicit,ac terret per tot miracula rerum;

Nec tamen e Stygijs vmbris emergere curant.
Hinc iam Persa ruit, Macedo deducitur oras
Victor ad eoas summi sed Numinis auris.
Nam Deus ipse cubili strato, nocte sopore,
Somnoque oppresso Regi sub imagine obortus
Hebræo sacro cultu, summiq. decorus
Præsulis insignis, proles quo incedat Aaron,
Omnipotens dextram præfulgidus ore tetendit
Imperium spondens Asiæ, deque hoste triumphos;
Inde ad bella ciet, Persas acieq. terendos.
Hinc pelagus miro obsequio vndas sponte diremit
Pamphilias Regi, transmittat vt agmina, Graio;
Iam memor & Mosi quondam cessisse iubenti
Bissenis cyclis, hinc inde tumentibus vndis
Litoris ad Rubri miracula stante profundo.
Commeat & victor tandem Rex Numine ductus,
Late Asiæ stratis Persis, rerumque potitur;
Numen & ad Solymam, quo vinceret, obuio ab Aræ
Excelsi agnoscit Iaddo iam præsule summo;
Quod sacro cultu spectatum Numen inumbret
Olim per speciem Regi; colit inde recliuis
Pontificem Graius, Solymos tum munerat vltro:
Arcana & vatum monstrata oracula discit
Numinis, ista sibi tot iam decreta trophæa
Aeterna lege, vt Christo celeraret honores.
Desilijt tamen ingratus, tumidusque decorem
Imperij asciuit sibi: vanas imo per vmbras
Cocyti atq. Erebi perrexit protinus excors,
Oblitus vatum, spectati ac Numinis olim.
Nũquam animum induxit contẽnere spectra, Deosq.
E Stygijs haustos specubus, seu nocte profunda;
Iuppiter vnde furit telis armatus iniquis,
Fulmina siue ciet Flammis elata superbis;

Vnde

Vnde venus Iaculis ludit, Natiq. pharetra,
Ac vesana cohors tenebris subducere cælum
Offusis circum studet atra mente Deorum.
Extulit & nunquam Graius Rex impius Aram
Virtuti immensæ, subitò qua vicerit orbem.
Se Ioue quin genitum celebrat, similemq. Deorum,
Quos ementitos, hominesq. acceperat ortos
Pontifice a Iaddo, Matrem monuitq. libello.
Fulminis inde ruit deturbans obuia quæq.
Ad tristem præceps Erebum, rapiturque fragore.
Et Matre enecta, cum nato coniuge capta
Deletur genus imperio vix fulmine parto
Annis, à Persis fusis, à Rege Dario
Extincto quinis, binis à Regibus Indis
Iam geminis victis, trans Gangem, altosq. sub ipsos
Emodios montes prolato nomine Graio
Agminibus validis, sceptro, fusisq. triumphis.
Scinditur imperium Ducibus certantibus omne
Expuncto Regis genere, alta aut clade perempto,
Quadrifido sceptro, gens vnde Hebræa procellis
Iactetur, sed enim difflat tetra agmina Numen
Circum infensa pijs, & Christo sceptra parantur. (plũ
Sunt Solyma hæc equidẽ, mox sed Deus arcta sub am
Condit Romanum, Christo quod surgat ad Axem.
Hoc modicum illud vatis, cum cælum omne cietur,
Excutitur tellus bellis, fremit atque profundum,
Mugit & orbis, Regna ruunt, educitur aula
Venturo Regi, condat qui Regna beata. (pus,
Huic cuncta astra micant, conuertitur omnis Olym-
Et pontus refluit, tellus proscinditur vber,
Humani generis spes est qui certa salutis;
Orbis quem totus suspirat, gaudet adeptus;
Desideratus amor rerum est qui meta beata.

Tem-

30 Tempora & hinc celerat Deus, Hebdomadasq. coarctat;
Clade vt ab Assyria sexto demittat ab astris
Felici seclo, subductis nempe duobus,
Septimo, & octauo, Christum, seu Regna salutis;
Octauum hūc numerum excipiat licet ordine quintū,
Impleat atq. nouum prope seclum Christus ab ortu
Defixæ medio terræ, cæloque rotaro
Perpetuo anfractu, Matris cum fulget ab axe
Virgineo primum lux diui æterna diei.
31 Condita nec binis seclis regnauerat arctis
Finibus Vrbs Roma, imperio licet illa perenni
Prodierit gemino, terras domitura, sed astris
Inferat vt tandem vna, & terris regnet, & axe;
Vrbs cum diruitur Solyma, olim Numinis aula,
Diua lege potens, resonans oracula sacra,
Iam superum sedes virtutum culmine, templo,
Vatibus atque astris, sole Ara diues Olympus.
Tum quoq. Regnorum moles succrescere coepit,
Quæ populos vno sub principe cogeret ampla;
Funderet & morum, & legum toto orbe vigorem.
Assyrij at primi Regum incubuere tenaces
Agminibus, telisq. procul sua sceptra trahentes;
Vt terras premerent bellis, acieq. subactas.
32 Conditur hac mundi media vertigine Roma,
Ter dena orbis ab auspicijs post secla rotata,
Insuper & tria, nec non lustra vndena sub æuo
A medio quinos quarto inclinante per annos.
Tunc cælo, & terris conuersis æstuat orbis
Imperij, belliq. astris, pelagusq. tumescit;
Omnia cum subitò submittunt sceptra, ruuntq.
Nascenti vt Romæ Regnorum culmine cedant.
Surgunt Regna quidem, bellis ingentia crescunt;
Sed festina gradu procumbunt prona sub auras

Sur-

Surgentis Romæ,sic Numine concita summo.
Imperio haud constant,properāt sed sceptra migrare;
Aut fugiunt rapta,aut forsan astra illa recensent.
Scilicet Aula Dei surgebat Roma,nec æther
Spectabat alio couersis ordine signis.
33 Inclyta nulla prius rutilarunt sidera,& orbis
Delituit donec Romæ se nomine profert.
A Solymo templi solo,legisque nitore,
Et genere Isacidum sacro fulgebat,inanis
Gentibus à reliquis,nullo celebrisq.trophæo;
Vix ementito,aut fuco sed carminis ægro.
34 At Solyma est iubaris Romani aurora,fugitq.
Vt iubat erumpit,Magnæ hinc excinditur Vrbis
Nascentis,nec adhuc sacræ ad primordia Romæ,
Mobilis vt tumulo accubitus velut arca salutis
Numinis arcano æternas sic proderet auras,
Exitioq. suo surgenti cederet axi.
Post quatuor sedenim reparatur,denaq.lustra,
Cum sacræ hebdomades festinant æthere versæ
A summo Christum deductum sistere Romæ:
Manibus hæc quoniam terris iactata,salutis
Nulla micabat adhuc sedes,Regniq.beati.
Ast vbi sacrauit Petrus iam Numinis axem,
Et Christi solium,cuius tonet altus ab ore
Orbi vel toti felix conuersus Olympus;
Diruit en Solymam,Christum quæ reppulit,aulaque
Excelsi tum Roma præest æterna,profanum
Exuit ac sensim nomen,sceptrumq. caducum.
Interea imperia exurgunt,sed tendere sceptra
Vt possint Vrbi nascenti ad Numinis aram
Cælo educendam,atq.orbis tot sceptra regenda.
Sic properat Babylon sua mittere culmina, Persis
Vt cedunt,Asiæ integro dominata nec æuo;

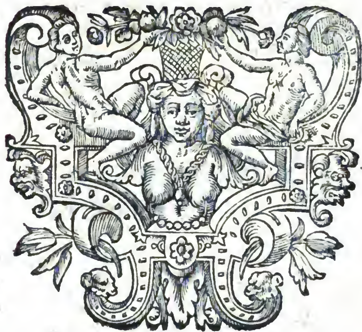
Et

Et ruit à parto Regno ſub prole ſecunda.
Perſtiterat quæ ab Rege Nino prius inclyta nomen
Traxerat vrbs,Regni princeps,Aſiq́ꝫ.perennis
Seclis bis ſenis,Babylone ſed arctor oris.
Deſedit tamen æterna vix ſede parata
Imperij Roma,Babylon licet arma capeſſat,
Proferat & ſceptrum,ingentique à mole ſuperbum:
Tradere ſed properat certo velut ordine Romæ.
Secula fata cient celeri vertigine Perſas:
Et ſeſquiſeclo compellunt cedere Graijs.
Denique diſtrahitur Macedo,tum Roma potitur
Diſiecta ipſius valida,crebraque phalange,
Nominis,& rerum,Macedo quibus ante tumebat
Vix ſeſquiſeclo à Graijs victo orbe trophæis.
Subijcit & pontum,Syriam dein,oſtia Nili,
Macedonum proceres inter tot Regna dirempta,
Tertia dum Graij decurrit nominis ætas:
Sic reſti arcana fatorum ad Numinis aulam
Defertur Romam regnorum gloria;Perſis
Tradat vt Aſſyrius ſceptrum deuictus, ab illis
Tum capiat Macedo,potiantur & inde Quirites.
35 Non ſibi,ſed Chriſto ſubiecit Roma tot hoſtes,
Imperioq́. potens conſcendit culmina mundi,
Redderet vt ſceptrum Chriſto, cui ſterneret orbem.
Inde regens populos,ſacro ſed nomine Chriſti,
Regnorum ponit quæſita hæc ſceptra profana
Agminibus validis,ſacra dum pace triumphat.
36 Excitat opportuna tamen certantia ſceptra,
Ipſum Romanum occiduum,ſubeunte quod æuo
A Chriſto quinto,immani, ſcythiaq́.procella
Protinus exciderat,reuocat ſed Roma ſalutis
Octauo ſeclo,arcano numeroq́.beato:
Semper vt octauo ſic culmen ſurgat ab ortu.

Cui-

Digitized by Google

Culmine nunc iterum octauo tu Vrbane refulges
Stemmate nectareo, referas vt secla beata
Orbe sub excelsi demerso nectaris vndis.
Gloria quæ superest Apibus, sed Numine fœtis,
Vatibus à fatis olim celebrata beatis
Nunc equidē, à Christi geminant cum Regis ab ortu
Arcanum octauum numerum sex vltima secla,
Sed septemgeminum à surgentis origine mundi;
Turbida vt octaui pax culminis alta serenet.

VRBANOSIRIDOS LIBER XIII.

ARGVMENTVM.

Nectaris Eridanum alto afflatus Numine munit
Aggere; Nectarei Vrbanus tũ Tybridis vndas,
Imminet & q̃ illis superi quoq. Nectaris arcẽ,
Atq. hortos, reçubãt vbi Diuũ examina, & al-
Nectare distẽdũt fuso Michaele magistro (uos:
Sedulus ipse præest sacrorum à Numine Regi:
Arbore lucis Apes pascens, vt vertat in astra;
Et fuget Eumenidas, bellumq. famẽq. luemq.

EXCERPTA LIBRI DECIMITERTII:

1

Ectareo nunc Vrbani à labaro cæli nectarea secula fata trahunt, terrarum imperijs, immaniq. Regnorum colosso, auro, argento, ære, ferro, testaque nectare concreti lapidis ictu tritis, disiectis, Lapis vt iam surgens Olympus omnia compleat.

Digitized by Google

2 Nectaris Numen, quæ secula Regnaq. condat?

3 Ipsum dum munere, stemmate, mente refert Vrbanus vnum semper meditatur nectar æthereum, Apesq. ad Nectaris vndas exercet. Nectare hinc castra fluunt, nectare vallat, & propugnaculis à nectare munit, nectare vt fluat Eridanus, Tiberisq. redundet letus nectarea inter Vrbani munimina.

4 Nectaris ætherei vis est qua cælum cõcrescens, sol, astraque, vigeat immortale, propugnetq. potentissimum.

5 A cæli arce, nectareisq. propugnaculis propugnat Numen. Nectaris inde arx cæli instar à Numine tonat, & fulmina iacit fidei primum, sacriq. pauoris, hostes quo sternat, Numinis item cultus, & omnipotentis amoris; tum vero hostis si infensus perstet, atque obdu ret fronte proterua, ignea torqueat, ictos hostes adigatq sub orcum.

6 Vrbanus Eridanum propugnaculo munit tutissimo à suo præsertim Numine, Nomine. Inde arx qualis olim Mons Sina, remugit, Phætontas deturbare parata quadrigis ab altis.

7 Leo vbi Magnus olim Attilam terruit, Italisquè Numine exegit ab oris præsagio arcano felicium sub Vrbani propugnaculi ibidem quandoq. excitandi seculorum; vbi sint de omni Nectaris hoste reuehenda trophæa. Vrbanus vnde non semel, vt Leo rugiat, æternum sed victor fulmina torquens, cæli ia-

Nnn 2 cula

cula alta virtute remugiat.

8 Vrbano has Michael afflauit Numinis auras, fataq arcana luce monstrauit. Inde Romanam ille pubem armis instruit, & pia propugnacula ad Tiberim inprimis, arcemq. cui Michael Numine, & Nomine praeest, strenue munit.

9 Romana Ara Numinis Hortis, nemore, delicijsq. consita gaudet, instar & eorum, quibus primos illatos generis parentes, felicibus vt Diui vescerentur auris, sontes mox inde crimen extrusit. Hic omnis arborum perpetim vernat decor, & plantarum aetherea plaga, vt velut astra coruscent; omnis nempe virtutum ordo sacrarum, omnis & Diuum gloria.

10 Hic Christi sacra vineta, agri & circum consiti, vineaeque feraces nectaris, potusq. beati. Hinc toto orbe propagantur aethereis locata proceribus, Augustino, Benedicto, Bernardo, Brunoni, Romualdo, Dominico, gemino Francisco, Alijsq. innumeris Christi colonis, pijsq. vinitoribus. Helias ipse arcana sede repostus Carmeli iuga Romam transferenda curauit.

11 Hos inter transformis Christus emicat Franciscus, coluit qui agros hucusq. sacros, vineasque; colit nunc sidera caeli, Romani nempè, rutilum cocco senatum. orbem quin torquet sacrū iam Maximus Atlas. Ita à prole sua Antonio inclyto Barberino Vrbani genere, sed mente praesertim, moribusq. germano, purpurei sacri ordinis firmamento, prope iam ruituri

Ro-

Romani templi fortis Franciscus suffulcit humero culmina.

12 *Christi sedenim summi Serapidis arcano e viscere, orbem quo digerit, omnes istæ* Romani *cæli deliciæ surgunt, ibiq. considunt. Digestæ porro æthereas vertuntur in Apes, easdemque fulgentia sidera.*

13 *Roma nemus* Christi, *iam Osiris, suauesq. deliciæ ipsum arcana condit in ara, ipsius dum viscere souetur, & conditur. inde imo surgit ditissimus æther, emittitque Apum examina sacræ* Romæ *delicias. vbi & qua ratione Christo sacer sit lucus arcanis* Roma *sub umbris?*

14 *Sed nunc tandem luci diuitias, Christum Serapim, qui ibi cōditur, et quæ Christi vtero efferuescūt Diuum examina, sobolemq nectaream Vrbani stemma summa prædicat gloria toto orbe fundendam. Nam hisce postremis seculis opaco à tegmine arborum sacro insigne eduxit lucus æthereum* Regiæ *tergeminæ Apis, quæ & priscas, & supremas rutilis squamis cæli nectaris immensas diuitias præferat gloriosa.*

15 *Apes tres celso à stemmate fulgent sacri tres* Reges *Barberini, Patruus & Nepotes vna summo sub præsule Vrbano nunc iam pro Numine* Rege.

16 *Iidem Reges iure colantur, & quotquot sacra præfulgent purpura, terrarum sceptris longe maiores quā terris gloria præstat Olympus.*

Me-

dere nititur sacra itala Regna.

24 *Bella quæ efferbuerint? Italiam cur prospectent sedula cuncta? Italiæ vbi personant encomia.*

25 *Vrbanus sed enim propulsat felix pacis Christi nectare bella, & prouidus famis sedat nectaris etiam vbertate laborem.*

26 *Sola minatur lues; vnius tamen sed Francisci tela pauescit, cuius diua proles Antonius vel procul aspectus radijs luis arcet agmina tetra; auras dum spirat sacras, quas haurit ab ætheris aula Is quippe sacra ducit agmina Dei, religiosisq; præest castris, simul atq. hortis, pijsq. delicijs, Numen vbi versatur, pugnat, victori præmia parat, sed etiam spatiatur, virtutum carpit & auras.*

27 *Quibus hæc castra pugnent telis instructa? Quibus muniantur propugnaculis?*

28 *Orbis salus omnis ab his castris vna, atq. hortis, cæli, terræq. robore, delicijs, late propagata diffunditur, castris vt deletis nutat Respublica, mox imò proteritur exuta munimine.*

29 *Religio lux emicat orbis, & bonorum vna redundat vbertas, beatæq. mentium plaga vernat hilaritas; ab Ara tandem deriuat Nectaris vndas.*

30 *Hinc igitur Antonius Francisci purpurea proles salutem tuetur, atq. auris propagat æthereis, luis quibus Stigiæ arcet immania monstra, sanctis dum precibus immensum vel Numen iacula torquet omnipotentia in orcum.* *Hor-*

31 *Hortis interea Diuis Romana castra vallantur, lilijs, Rosarijs, floribus, pomisq. omnigenis, & Nectaris vndis irriguis, Apis vnde pascatur miles æthereus. Sed priscis nuper Apum sacrarum agminibus, atq. aluearijs accessit societas inclyta Iesu cantabro Duce Ignatio. cuius etiam laudes delibantur.*

32 *Recensentur & alia aluearia prisca, tum recens coacta, Antonij Magni olim quidem frequentissima, Hilarionis, Basilij: Recentia vero Clericorum Regularium, Clericorum Minorum, Aegris ministrantium, Piarum scholarum; Diui Pauli decollati, & alijs missis tandem Diui Philippi oratorij.*

33 *Sed hæc agmina mente pugnant, & sacra cuspide linguæ. Alia telis, & gladio, olim quidem Templariorum, Theutonicorum. Nunc supersunt Hierosolymarij* Diui *Ioannis, Equites olim* Rhodij, *nunc dicti Melitenses. & hos quidem Nabathæa* Regna *dederunt. Hesperus vero Mauros exturbans plura eduxit præsertim verò Diui Iacobi nomine consecrata. Omnia vero, ubi ubi considant, Romano cælo fruuntur; vnde solum auras illis fas est carpere vita, & sacro nectare redundare, atque inclyta parare trophæa.*

34 Roma *sacra vnis aluearijs omnia prisci imperij, Augustæque* Rom*æ miracula, agmina, triumphos, opera, moles, decora, gloriam, diuitias superat, & excellit.*

Si-

35 *Sibi soli par* Roma, *vix deliciarum hortis conferenda: queis tamen & gloria longe praestat, non terrae, sed iam Olympi deliciae; ipso vt Numine, immenso monte confidant, ac vernent vel Diuum, astrorumque feraces.*

36 *Hinc aethereis figere audet sedibus astra beatis, agmina tot Diuum. & Nuper Vrbanus triginta supra in Diuos relatos Numinis in caelo dextra locauit.*

37 *Quae in Romanis hortis lucis arbor assurgat, scientiaeq. boni, & mali? quibus item viginti nitidis, & vberrimis ramis late diffusa patescat?*

CARMEN

1 TE Rege Vrbano iam nunc pro Numine Christo
Aurea Regna ruant,argentea,et ærea;ferrum
Perdomitum cedat lapidi,qui surgit Olympus.
Nectare concretus Lapis emicat vndiq.fulgor
*H*ic saphyros supra,atq. adamantas,sidera, solem;
Robore tam validus,quo disterat omne metallum,
Ferrea Regna etiam,tenuesq.resoluat in auras;
Insuper immensus mole orbem vt compleat,astraque,
Immensa ac virtus felici vt Nectare manet.
2 Nectaris est *N*umen,quod secula,Regnaq.condat
Gemmea, Nectarea,æterna sed luce beata.
Nectar vbi educit montes à culmine celsos,
Fontibus irriguos,riuis, sed Nectaris vndis.
Effert accliues colles, vallesque profundas
Subducit,campos fundit,deducit & amnes.
Oppida,castra,vrbes iam Nectare condit eodem;
Læta vbi Osiris Apum sacrarum examina sidant.
Nam quid Apum Rex ingenio,virtute decori
Arte struat Regni,vel Apum acri suaue labore,
*N*ectareos,strato nisi quouis hoste,triumphos.
3 Tu quoq. pro Christo Vrbane,alto stemmate fulgens
Dulcis Apum Regni,pro stemmate munere dignus
Nectarei sceptri,Nectar meditaberis vnum,
Semper Apum castra exercens ad *N*ectaris vndas.
Nectare castra fluant,vallo iam nectare structa;
Excitet & circum pia propugnacula,nectar.
Nectare nunc fluat Eridanus,Tiberisq.redundet
Nectareis lætus semper felicibus vndis.
Eridani ad ripas en Nectaris excitat alta
Vrbanus cæli Aræ propugnacula,Christi

Romæ

Romæ Aulæ,imo ipso sacro quoq. Nectare munit.
Sed Romæ ad Tiberim firmat vi Nectaris arcem
Excelsam,supero validam licet agmine lucis,
Vnde trahit nomen cælesti nectare diues.
Omnia Nectar habet,surgit nunc Nectaris æuum;
Hoc docet Vrbani præclarum stemma refertum
Augustis fatis,Apibus,dum oracula fundit.
4 Sed qua propugnet tandem vi Nectaris vnda?
Nectare concrescit cælum,sol, astraq. nectar
Aethereum fulgent;nec cælo arx muniat vlla
Robore vel maior,vel par munimine certet.
Immortale quidem robur,vita inde beata,
Ictus quæ timeat nullos iam nectar habetur.
Et cælum statio viget immortalis honoris,
Lucis vbi agmina vitæ æterna pace fruantur.
Iam virtus igitur similis nunc muniat Vrbem
Arcem orbis,Christi terris quæ præstat Olympus,
Numinis Aula,torus rutilus,Roma inclyta Christi.
5 Pugnat ab arce Deus,propugnat ab aggere Numen,
Nectare ab æthereo,seu Nectaris,ictibus,vndis.
Nectare & Eridanus, Tiberisq. vberrimus vndet;
Seu pugnnet hostes,seu forte insidere castris
Agminibus tetris studeant,Stygioq.furore.
Quin arx, aut agger iaciat ceu fulmina cælum:
Quæ iam? prærutilę fidei, sacrique pauoris,
Excelsi cultus diuino ab amore corusca.
Hostis vt inuadit,tonat alta Numen ab arce;
Aethereis mentes bombis sic complet & aures;
Numen adest,Arx est hæc Numinis;ausit an Orcus
Oppugnare excors,quatere,aut irrumpere Olympũ?
Inde fides quatit hostem,Relligio alta pauore
Incusso sternit,tum æther incendit amoris.
Nectaris hæc etiam vis est,seu fulminis ipsa

Nectarei, vt nectar sic ictus fulmine potet,
Fulmea & ignifluum tam suaui nectare manet.
Quid si trux hostis Numen, fulmenque tremiscat
Ceu stupidus nullum; renuat potare vel vndas
Nectareas illas, scateant queis fulmina diua?
Tunc feriat Numen iaculis, adigatq. sub orcum
Fulminibus ictos, mergat Stygiasq. sub vmbras.
Vertitur in virus nectar nam fontibus atrum
Hostibus infensis Romæ ceu Numinis Aræ.
6 Imminet Eridano Vrbanus firmissimus agger,
Quem Deus immensa munit virtute, præestque
Omnipotens, circum nutu prosternat vt hostes.
En struit Vrbanus, proprio quem nomine munit,
Numine siue suo, arcano quod nomine profert.
Vrbanus quoniam nomen sortitur ab Vrbe,
Numinis excelsoq. toro, seu Numinis Aræ.
Quod sacro præsul solio pro Numine sidat,
Nomine & hinc rutilat cælesti dictus ab Vrbe.
Præsule ab Vrbano agger, ab alta & Numinis aula
Tum trahit augustum nomen, quod muniat Vrbem,
Arceat infensos hostes, tueatur & Aram,
Numinis atq. aulam simul, ac pro Numine Regem.
Qualis mons sacer arx munita remugijt olim
Cæli instar, diuesq. Deo, quem obnubit honore
Aethereo simili, immensa voce inde tonantem.
Arduus ille iugis, cui Sina est nomen, eremo
Imminet & vasto mons ingens, legis origo
Isacidum sacræ, olim vbi iura incisa bis ipse
Lapidibus geminis Mosi dedit ore locutus
Omnipotens, monti incumbens velut ætheris aulæ.
Munijt igni, atro fumo Deus vndiq. montem,
Et terror circum vallauit, fulgure lampas;
Esset vt arx excelsi, clangeret vnde tonantis

Buc-

Buccina terribilis, semper magis atq. cieret.
Hostes incendat circum, fumo obstruat, ipsa
Terreat, & sternat quæ à Numine Buccina clangit.
Quot nunc Phætontas deturbet forte quadrigis
A superis ictu excussos ceu fulminis alto
Ad Stygis Eridanum cæcas Phlegethontis & vndas?
7 Terruit hic olim solo fulgore beato,
Exegitq. potens italis Romanus ab oris
Hunnorum immanes Turmas, Regemq. furentem
Præsul Numen agens, euoluit dum ille futuri
Fata æui: hic tandem Vrbana ceu Numinis Arce
Terrendos Stygios hostes, aut clade terendos.
Rugijt at semel ipse Leo: Tu Vrbane remugis
Aeternum, semperq. arces inuictus iniquos,
Agmina dira Stygis, semperq. à Numine sternis.
8 Has equidem afflarat Michael tibi Numinis auras.
Fataq. monstrauit diuina luce reposta;
Concitus inde paras arcano Flamine bellis
Romanam pubem, & pia propugnacula munis;
Ad Tiberim inprimis, superum quam protegit arcem
Dux Michael, nomenq. suum virtute refertum
Indidit excelsæ moli Romam vnde tuetur.
9 Protegit ille Vrbem, Nemus est quæ & Numinis Ara,
Horti, deliciæ, cęlum iam nata referre,
Proferre ac terris quicquid micat inde beatum.
Hic vernant hilares Horti, procul vnde parentes
Eiecti humani generis, cum carpere pomum
Ausi tam temere, omnem atri repulere nitorem.
Consitus est ager omnigenis circum undiq. plantis,
Arboribusque pijs, cæli rutilantibus instar,
Floribus æthereis, pomisq. micantibus astris,
Omni virtutum serie, seu mentis honore;
Ordinibus procerum, summo qui Numine fulgent,
Virgi-

Virginibus Cedris, Palmis, Lauriſq. triumphis
Teſtibus æterna fuſo pro luce cruore,
Abiete procera ſeruati iuris & æqui;
Buxo humili, viridi ſemper, ſeu viſceris imi
Mente quidem memore, inde Deo parere paratà.
Quid vites memorem varia propagine lætas,
Tot ſacras proles Diuum, Sobolemq. perennem
Vt terere illecebras ſtudeant, hærere Decori?
Quot Chriſto vineas conſeuit Roma feraces
Iam ſacri potus liquidi, cultuſq. ſuperni?
Hic Benedictus habet ſua tot vineta ſalutis;
Bernarduſq. ſua; Aurelius ſed primus ab Afris
Romam perrexit ſacræ ceu vinitor vuæ.
Bruno etiam ſeclo, & Romualdus lege propinqui
Excoluere ſuos, Bernardo nempe priores;
Dominicus, geminus Franciſcus prole potentes
Poſtremis ſeclis complerunt protinus orbem
Vinetis diuis, cœli ac felicibus vuis.
Innumeros Chriſti luſtret quis ſedulos agros,
Aruaq. vineta, exercet quæ ſtrenua virtus
Relligio, colit alma fides, ſed præputat acri
Noxia falce ſua, ſuperus fons irrigat vber?
Petrus vbi excoluit Romana Sede potitus;
Abdicat inde memor ruris, tam nobilis oti
Omnia, qua mentis lætetur pace colonus.
Gualbertus, Guilielmus, Norbertuſq. coæui,
Aut vno hæc ſaltem ſeclo pia rura locatis
Conduxere operis, Chriſto ſeruire parati
Ceu rurum domino, ſtudij cultuſq. ſupremo;
Libera noſtra licet ſeruet ſua iura voluntas.
Quin zelo flagrans Helias, ſede repoſtus
Arcana, ad mundi exitium procul vſq. ſuperſtes,
Carmeli cedros tamen, atque iuga ardua Romam

Tran-

Digitized by Google

Transtulit, vt Christo vernarent Huberum ab vndis
Virgineis Matris fœcundis suaue rigata;
Adæ delicias Romano in vertice nactus,
Maioresq. suis Christus quas excijt auris.
*N*ec dolet eoos disiectos criminis vndis
Olim hortos, late stagnantibus imbribus orbem;
Diruta nec Regna *I*sacidum; dum surgit Olympus
Roma *Dei Ara* velut Solymi pro culmine templi.
His alia accedunt varijs adscripta colonis
Romano cælo tot iam lætissima rura.
11 Ille sed inprimis censitus Nomine diuo,
Stigmatibus Christi sacris qui fulget inustis
Numinis æthereis Flammis super astra beatis
Transformis Christus; Christi colit inde feraces
Cælestes agros; seges est quibus vnica Christus,
Fruges, poma, omnis messis, vindemia diues.
Nunc verò, ò *felix* seclum, colit astra serena
Romani cæli, cocco rutilumque senatum;
Torquet & inde orbem sacrum ceu Maximus Atlas.
Franciscus pauper, Christo sed diues egeno
Diuite fulgoris, quo felix ridet egestas,
Per speciem visus ruituri culmina templi
(Sic supera olim Pontifici monstrauit imago)
Subiectis fulcire humeris, Roma vnde coercet
Imperio sacro, & Christi vi nominis orbem.
Nunc fata arcana exequitur; nunc continet axem
Ipse à prole sua: Romana en culmina fulcit,
In quem Vrbanus nunc pondus tam immane reclinat,
Germanum in fratrem Francisci prolis honorem,
Dignum cui frater fratri commiserit orbem.
Imo piam prolem, & Christi delegat, & omnes
Cæli delicias, Romanæ culmina sedis,
Sidera virtutum summo fulgore corusca;

Ne-

Nectaris excelsi thesaurum, examina diua.
Romæ felices agros, vineta colonis,
Aruaque sanctorum tot sæpe colenda locauit
Virtutum patribus, Diuumq. propagine claris
Aeternum Christus Numen, cui sternitur Ara
Roma, polus, mundi culmen, soliumque beatum.
12 Nectaris at memor excit Apes, examina circum
Innumera, vt flores carpant, & flumina libent,
Et tandem nectar promant, hilaresq. propinent.
Quisq. colonus Apis diuino munere surgit,
Et plantæ, segetes, fruges, vindemia, messis
Illico Apes strident arcano in viscere Christi.
Christum lucus habet, qui Numine sidit Osiri;
Hic vbi frondosi nemoris iacet excitus auris
Iam semel extinctus, semper rediuiuus Osiris.
13 Roma nemus Christi, lucus iam lucis & expers
Olim inter densas diffusi stipitis vmbras
Imperij, sceptriq. orbis, Romana trophæa,
Tot circum ramis Regnorum implexus, opacus;
Lustra vbi tot Lemurũ, Eumenidũ, Stygis atq. ferarũ
Vndiq. terrebant cæcis obducta tenebris.
Nunc sacer est Christo, fidei lætusq. sub vmbris
A iubare immenso Romanus lucus inumbrat;
Lustraq. templa Deo sacrauit plurimus Aris.
Hic superest funus specie, sed vita perennis,
Seruaturque diu ruituri ad funera mundi,
Orcum qui strauit vitæ Dux ipse Serapis.
Hic sacram Sobolem, gaudet quæ fundere nectar
Concipit, atq. emittit Apes vtero vber ad auras
Romanas hilares, crebra serieq. perenni,
Vt dulces stipent tot fusa aluearia crates.
14 En nunc iam nonum sub stemmate Nectaris æuum
Vertitur insigni frondosi à tegmine luci
Ex-

Extinctum, rediuiuum condat vbi Ara Serapin.
15 Stemma coruscat Apum, vim nectaris imperat omnē
Regibus à tribus, vnius sed fœdere Regni.
Nectaris Vrbano Regnum portendit Osiris,
Nobile cui frater nectat, simul atq. nepotes
Stemma decoris, Apes tres Reges, Rege sub vno;
Qui sceptro immenso pro Numine torqueat axem.
16 At Reges illi, & quotquot sacra purpura vestit,
Vt sacro insidunt solio, cæloq. coruscant
Romano, præstant iam Regibus orbis honore
Iure suo, terris qua longe præstat Olympus:
Quanquam infirma pares æquarunt sceptra superbæ;
Vis siue armorum, terras quæ vertit, & astra
Scandere nulla potest, præfert hinc ima supernis.
Nectaris hæc Regna, æterni potusq. beati
Numine digna, Apibus sacris seruantur: at armis
Colluuiem terræ fæcum Rex comparat atris.
Quæq. caduca fluunt, & nulla luce renident,
Nec sapiunt mentis felici grata palato.
Auro Rex rutilat fuluo, quod viscere cæcum
A cæli radijs nitidum trahit vsq. decorem;
Et noctu nullo scintillat lucis honore,
Inuisis, tetris, atris ceu sordibus æquum.
Labitur & tandem, longoque pereditur æuo;
Nec mentis lætis auris penetralia complet.
Nec meliora quidem numero, pretioque parantur
Aureo, quæ mortis sunt nempe propinqua laboris
Vt saltem infestæ mortis sic tela retundant,
Interea castris donec nos insidet arctis
Siue famis, diræque sitis, siue algida cæli
Spicula tot rigidi valeant arcere paratis
Conditis dapibus, generoso aut forte lyæo,
Nec non instratis membris, tectoq. toroq.

Vix remorari ausint circum fusa agmina mortis
Tantisper quotquot Regni,sceptriq.potestas
Præsidijs Regem opportunis muniat ægrum,
Mortali saltem vigeat licet vndiq. sensu.
Mors habet omnia,perpetuo quæ infesta fatigat
Orbem iam totum,medioq. in funere Reges,
Sordibus,ac morbis, squalore,omniq.labore,
Tristia regna struunt atris ruitura procellis.
Hæc Regum sors, Imperij mors gloria,culmen.
At sacer hic ordo summo cum Numine regnat;
Calce terit mortem,cælestes carpit & auras,
Astra ciet,lucis gyrum metitur,& aulam
Aeternæ reserat vitæ,dum pandit Olympum.
Regibus hinc præeat,sceptris,solijq.ruentis
Culminibus maior,quatiat quæ semper,vbiq.
Fulminibus Mors dira suis,orciq.procellis.
17 Scilicet ad vitam Vrbanus super astra beatam
Dux sacer,& summus,sacro qui præsidet orbi
Rex,vt calce Dei stratam premat vndiq. mortem,
Cælestes proceres,demissum astrisq.senatum
Sacrorum Regum sub se ceu Numine,terris
Dum fulget radijs immensi Numinis axis,
Ordine vt excelso,titulo sic extulit alto
Emineant reliquis,quo summo à culmine mundi.
Macte Vrbane tua pandis virtute decorem
Purpurei diua fulgentis luce senatus;
Vt referant summas,summo fulgore propinquas
Numinis immenso iubari,iam sidera supra
Felices ipso succensas Numine mentes.
Nam sic qui tibi fulgenti pro Numine terris
Assidet ordo sacer,rutila trabeaque decorus
Astra refert soli nimio vicina nitore;
Et mentes superas, feruent quæ Numinis auris.
Astra sed alta tenent mundi fastigia nostri;
Arcani verò mentes super astra propinquæ. Im-

Immenso soli; sacro sic celsa galero
Culmina debentur, cælo propiora sereno.
Emineant igitur cunctis vt munere, laude,
Nomine sic celso rutilis à sedibus Axis.
Sceptra serena micent, alto simul ordine surgat
Rex maior populo, maiestas inde vocatus:
Aera transmittet nunquam, nec sidera scandet.
Eminet at solum summo ceu culmine cælum,
Mentes atq. illæ cæli fastigia supra;
Queis sacer hic ordo suppar celebratur honore.
Romano hoc igitur fulgent pia sidera cælo
Sedibus à celsis, cocci, mentisq. nitore,
Orbis & imperio sacro, sed nectare fœta
Iam simul æterno, fruitur quo suauius vno
Ipse Deus, gaudent superum tot castra beata.
Sidera, Apum simul ac Reges en nectaris vndas
Toto profundunt radijs fulgentibus orbe.
Sidera, Apesq. simul, castrorum nectaris astra,
Et Reges, non auro ardent, sed sidera fulgent,
Aethereis radijs saturæ, non tergore, squamis
Scintillant, supero sed mentis honore coruscant.
18 Hæc inter primæ molis virtute renident
Astra poli, reliquis maiora, hinc ordine summa
Barberina quidem, Patruus, clariq. Nepotes,
Antonius geminus, Franciscus, robora mundi,
Axis seu cæli gemino pro cardine triplex.
19 Imo orbem immota bini virtute Nepotes
Vertunt, arctous velut alter, & alter ab Austro:
Linea metitur Patruus terrasq. polumq.
Axes ad geminos mundum dum interfecat omnem.
Antonius superest arctous, mulcet & vrsas
Ad bella instructas, Europę castra, Ducesq.
Conciliat Reges, vt Christi pace fruantur.
Sed mulcet victor semper, licet infremat orcus;

Aestuet atq. orbis belli magis inde procellis.
Semper nam diuo terret fulgore profundos
Sub Styge Manes, nec sæuit tam dirus Auernus.
Et tandem Eumenidas roseis pax difijcit auris;
E Regum mentes, tempestatesque serenat.
20 Aduersus cardo Franciscus sistit ad Austrum
Munere, sed concors virtute, & mentis honore,
Sacra crucis, morum, fideiq. negotia versans.
Caduceo olim quanquam ipse insignis obiuit
Allobroges, Gallos, tandem penetrauit iberos.
21 Linea sed Patruus, geminum quæ tendit ad Axem
Cunctis recta præest, pacem inter prælia figit:
Scilicet Antonius, Franciscus iungitur vnus,
Francisci vt Soboles Diui, sed nomine, morum
Ac laude Antonium referat quæ prolis honorem
Francisci, Hesperiæ geminæ, Patauique perennem.
Aemulus hinc flagrat geminæ virtutis amore
Francisci patris, Antonij prolisq. beatæ
Culminis, illius cultu, huius nomine clarus:
Franciscus genere, Antonius proprioque decore.
Se verò geminum complexus suaue Nepotes,
Virtutis veluti formam, patremque diremit;
Exprimat vt celebri Antonium se à laude Nepotis
Alterius, Francisci virtutem excitet alter.
Sic ipse à geminis radiat fulgoribus vnum
Ceu laudis culmen, geminoque à cardine torquet
Immotus cælum Christi, fideique supremum.
Protinus & terras gemino transmittit ab axe
Linea virtutum, Christi immotæque salutis.
En Templi fulcrum Franciscus, robur Olympi,
Astraque diuino virtutum complet honore,
Francisci vt flagrent igni, iam Flaminis almi
Sidera Romani cæli, simul æstuet orbis.

22 Hoc Templi robur, flamma est cui gloria ab Ara;
Et cælum solo fulcitur luminis igni.
Nam Deus ignis amor mundum succendit amore;
Vt migret inde potens claras in Numinis auras;
Arceat & felix Numen iam à Numine mortem,
Nec ruat, æternus fruitur dum Numine vita.
Pondere libratur nullo nunc Roma, sed altus
Ara Deo iam sacra hoc igni surgit Olympus,
Et leuis, & nitidus summo ceu Flamine fultus;
Dum terræ sordes diuus simul excoquit ignis.
Hoc etiam cęlo tot Christi sacra parantur
Aethereis Apibus diffusa aluearia, fulcit
Quæ & Regit Antonius ceu linea Flaminis Axis,
Rex sed Apum Vrbani summo sub culmine sceptri.
23 Flammeus inuidit Phlegethon cælestibus vndis,
Exarsitq. in Apes dirus, Flammisq. tumescens
Fluctibus ad superas erumpere nititur auras,
Nectaream vt sobolem rapiat, secum inferat orco,
Nectaris exitio, mersis aluearibus igni.
Lima acie præsentit ab alto stemmate fata
Vrbani Secli, cæloq. subinde beata
Secula ab imperio Christi toto orbe cienda.
Hinc furit, hinc Flammis summum torrentibus axem
Impetit immani fremitu, quo diruat astra.
Styx quoq. Cocytus tristis, miscetur Auernus,
Influit atq. Erebus, mersus tum nocte profunda
Cæcus quisq. amnis Phlegethonti immittitur atro,
Agmine conferto, Flammisq. vndisq. furente.
Tartarus ipse omnis superas Erumpit in oras;
Et vehit Eumenidas, Scyllas, Hydrasq. Chimęras,
Gorgonas, Harpyas, & quotquot Monstra barathro
Mersa iacent, superos ad bellum immane lacessunt.
Hoste, lueq. fame inuadunt, Heu, Itala Regna;

Ro-

Romano ac cælo ſemper ſed torua minantur.
24 Dimicat ad fines Italos, Alpinaq. caſtra,
Tum Minci ad tardis labentis flexibus vndas,
Europæ pubes omnis, Germanus, Iberus,
Italus, & Gallus miles, totuſq. laborat
Motibus Europæ concuſſus protinus orbis.
Scilicet Italiam meditantur flumina, pontus,
Diffuſi tractus late terræq. poliq.
Et Natura parens, cunctorum arcanaq. Regum.
Balteus imperij protenditur Itala tellus:
Gladius eſt acies tam ſtrenua crebra virorum.
Semper & illa viget dextra, læuaq. potita
Olim ſeu rerum, ſeu nunc à culmine ſtrata,
Diſijciat vires quod diſſita plurima ſceptris;
Frendeat agminibus ſemper licet illa paratis
Orbem diruere auſpicijs ſi conferat vnis.
Linea nunc terras circum definit Olympi:
Eſt iter & ſolis, ſimul & via Nectaris almi
Vitæ lacte fluens, aſtris crebriſq. coruſca.
Numinis eſt ſolium, cuſtos fideiq. perennis.
Huc ſuperi, huc Manes conuertũt lumina, & vmbras
Perpetuis caſtris itala pro ſede: potiti
Propugnant ſuperi, vt vaſtet depugnat Auernus.
Sed Scythius furor huc rapitur, tranſmittere & Axem
Tot ſeclis parat innumeris caſtriſq. boreum.
Et ſtudet eoas Perſarum Regis ad oras
Tot caſtris penetrare potens, ſubmittere bello;
Vt tandem Romana poſſit ab arce tonare;
Vt tonat à celſis Natę nunc collibus Vrbis;
Olim quo Geta, Mæotæ exarſere truceſq.
Atq. omnis Tanaiſs, rigidis tot & amnibus Iſter.
Haud ſatis Italiam bello vaſtare furori
Eumenidum arctois caſtiris, & Regis iberi;

Immi-

Immiſere luem tot quæ depaſcitur vrbes
Immani luctu, famis acri ac dente pereſas.
Omni colluuie pugnat iam Lerna malorum.
Vmbra ſed aſtra imæ nunquam telluris opacet;
Aera cæca licet circum atra nocte recondat
Diffuſis tenebris, expuncta luce, dieq.
Nec iaculis feriat cælum furor impius orci,
Nube, vel halitibus tetris temerauerit axem,
Aethereumq. vlla correptum labe nitorem.
Roma pauet nunquam, tonat imo à Numinis ore;
Et manes terit inſenſos, & tela retundit.
25 Vrbanus pacis propulſat nectare bella
Finibus à ſacris, Aræ fugat alta tonantis
Vis arcana hoſtes, compellit vertere terga;
Inuaditque potens acies Horrore trêmentes.
Vicinis turbis occurrit virga Nepotum:
Nectaris vbertas ſedat famis ipſa laborem.
26 Sola lues Romæ prope iam graſſata minatur
Vngui ferali, pennis, roſtroq. cruento,
Semper acerba magis, ſaturatur clade nec vlla.
Sed tamen vnius Franciſci tela tremiſcit,
Cardine qui à ſummo Romanæ dimicat arcis.
Macte Vrbane Ducem, mortis qui tela retundat,
Vel procul aſpectu, luis arceat agmina tetra,
Auras dum ſpirat ſacras, cælum imo beatum
Vel medias inter ſæuas, Stygiaſq. Mephites;
Aſtris deductum ſuperis, clauſtriſq. receptum
Franciſci e Diuis inter tua caſtra locaſti
Purpureo inſignem cultu, ſolioq. curuli;
Ducat vt arte potens cæleſti ſuſa per orbem
Agmina ſacra Dei, inſenſum queis ſternat & orcum;
Agmina Apum, puro quæ nectare ſuaue redundant;
Aræ caſtra Dei, templo munita, choriſq.

Cæli

Digitized by Google

Cæli delicijs, & amœnis Numinis hortis,
Quos inter Numen spatiatur, carpit & auras
Virtutum florum, fruitur pomisq. decoris,
Lucis honore, fluat dulcedo Nectaris vnde.
Relligio est nomen castris, cultusq. perennis
Excelsi; hinc vernant circum virtutibus horti.
27 Multiiugus sacri cultus sed promicat ordo
Castrorum, horti quæ tot propugnacula vallant.
Numen nam virtus lux est sine fine beata;
Ipsius inde micant virtutibus inclyta castra,
Astraq. deliciæ, simul omnis & vna voluptas
Felix æternæ vitæ vel pignore diues;
Gloria vel merces tandem iam Numine læta.
Lucis tela micant radij, fulgore triumphant;
Proterit atq. hostes diffuso fulgor honores
Floribus at certant, pomis pugnantq. beati
Nectaris irriguis vndis tam dulcibus horti,
Numinis hostis vt omne scelus mergatur iniquus,
Aut solo fragrantis odore necetur honoris.
28 Inde auras vitæ carpit genus omne, salutem
Inde trahit totus, quam late funditur, orbis.
Imperij pacem, aut populos quæ mœnia, tecta,
Vrbes, aut pagi post castra euersa tuentur?
Nec tellus hilaris gaudet, nisi floribus horti
Vernent, & pomis rami cumulentur opimi.
Occidua nec luce dies extruserit vmbras
Offusæ noctis, nec læta retexerit orbem.
29 Relligio similis cumulat genus omne perennis
Muneribus pacis, mentis tum luce diei;
Exhilaratq. orbem immensa vbertate bonorum
Numine, dum cultu sacro studet æthera supra
Scandere, & excelsum iubar huc deducere fausta.
Aris imponit, deriuat & inde beatas

Ne-

Nectareas vndas, felices fundit & auras,
Orbis vt exultet summo ceu Numine lætus;
Aemulus ac superum diuina laude fruatur.
Relligio quæ summa præest à montibus orbi
Excelsis cælo vicinis culmine,& astris,
Tergeminis illis,pia mens vbi se abdicat imis
Diuitijs; thalamo, quin libera iura voluntas
Exuit, & solo felix à Numine viuit,
Paupertate potens, thalamo copulata Tonanti:
Libera iura Dei sic nacta,ac sceptra superna.
Exuit ipsa hominem, transformis vt induat alta
Culmina felicis vitæ, diuumque decorem:
Hic Apis Antonius manabat nectare diues:
Nunc cælo illatus,Rex nectaris eminet Vrbi
VRBANI imperio fratris pro Numine Regis;
Montibus vt sacris Romano præsit ab axe,
Trigeminis illis, quibus est fastigia Numen.
Scilicet inde Deo similis Franciscus Olympum,
Seu manibus, pedibusque crucis subit instar adactis,
Pectore transformi insignis iam stigmate quino;
Alter sic Christus, Christoque instratus amictu.
Inde quoque Antonius Romana en surgit ad astra;
Moribus vt Christum referat, mentisque nitore;
Tum Christi radijs Vrbem perfundat & orbem;
Ac sacri reparet fundendi Nectaris artem,
Dum colit excelsos montes,hortosque beatos;
Et sacram sobolem ad flores,& lilia ducit,
Ad fontes superos vt Christi Nectare manent.
30 Huic arcere luem licuit virtutibus auris
Aethereis, vitæ, sacris & odoribus aræ.
Terruit immanem Regem Leo maximus olim,
Et sæuos Hunnos ad Minci fluminis vndas
Eridano illapsas,& cladem auertit ab VRBE.

A gemino VRBANVS nunc flumine castra furoris
Eumenidum, stygiæque luis Romam vsque minata
Omni conatu prohibet, procul agmina terrens
Numinis imperio; iubet orcum absistere Roma,
Antonij sacris quam munijt vndique castris
Virtutum, & superi cultus, vbi strenua pubes
Ad bellum instruitur pietatis cuspide, parma.
Nam sanctis precibus vel Numen torquet in orcum
Omnipotēs fulmen, Phlegethon quo cōtremat omnis;
Et morum valida dextra simul æthera vibrat
Mucronem ingentem, perculsos sternit & hostes.
Inde lues Roma absistit, nec lima tueri
Ausa, licet propior italas inuaserit oras.
31 Hortis sed gaudent Romana hæc castra beatis;
Vnde Apis, æthereus miles, iam lilia carpat
Ore dapes, violas, hyacinthos, serta rosarum,
Et reliquos fidei flores, quos inter amœnos
Peruolat, incedit, pugnat, locat ardua castra.
His nuper fœcunda cohors, & strenua bello
Accessit rutilis squamis, insignis & ore:
Cui micat igni ardens, ceu sidus Flāmine circum,
Fulgens immenso, flammis, radijsque coruscum,
Cantaber ille Heros Christi succensus amore,
Dux sacræ prolis, quæ nomine prodit Iesu.
Hoc illi est diues labarum, vigor omnis, vt hostem
Terreat, ac sternat semper, certoque triumpho
Ore tonans, fortis dextræ certamine nullo.
Ignis Iesus erat, quo Dux Ignatius vno
Flagrabat supero, virtutum & mentis honore:
Nomen & inde sibi fecit, prolique creatæ
Aeternum, vt flagrans igni celebretur eodem
Iam pater, & soboles succensa; Ignatius ille;
Excelsum resonans hæc semper nomen Iesu.

Hæc

Digitized by Google

Hæc genere,& mēte,& prope nómine tendit ad axem
Dominicæ laudis,communi ſorte beata:
Heſperus occiduum quibus vnum eſt ſidus origo
Vltima ab Heſperia ad Magnæ ſurgentibus oras.
Mens etiam ſtudio communi ſpectat Olympi
Culmina, quæque ſtylo docto deſcribit,& ore.
Conſentit Nomen ſorti quoque prolis vtrumque,
Et gemini autoris varia ſub imagine vocis;
Virtutem vt reſonant flagrante à viſcere amoris.
Auras ille quidem Domini ſpirabat amatas
Dominicus,Domino vt ſacra ara ſempér ab imo
Pectore, mente, manu, lingua ſacer inde perenni,
Seu vigili ſtudio, medios interque ſopores.
Hic Domini flagrat ſuaui vno Ignatius igni,
Trāſformem in mentem vt Chriſtus ſe immiſerit alte
Iam Dominus, Domino hinc ducatur nomen ab igni.
Prædicat illius ſoboles,& laude notatur
Muneris ætherei;trahit inde hoc nomen honoris.
Prædicat & Chriſtum ſoboles ſed enim altera, gaudet
Nomine quo reſonat ſemper,quo ſpirat Ieſum.
Prædicat ergo trahens hoc ipſo à munere nomen.
Omnia quis numeret ſacras aluearia ad aras,
Caſtraq. fixa,pijs vt telis Nectaris vndas
Infenſi ſemper ſeruent à faucibus orci;
Fundere læta Deo quas ſemper ſuaue laborant
Amnibus,& pelago deductis;ſtagnet vt orbem,
Compleat & ſuperas ſedes,lateq. redundet
Vndiq.ad immenſi iam Numinis vſq.palatum.
32 Antiquas, ortaſq. recens quis Numine Oſiri,
Chriſti ſacro vtero numeret recto ordine proles,
Fundere ſeu Nectar,ſeu propugnare paratas?
Gloria quæ caſtris æternis ſuaue coercet
Agmina tot Diuum,illecebriſq. abſterret ab imis.

Digitized by Google

Antonium, Sobolemq. amplam, quæ viſcere prima
Erumpit Chriſti, Antonio Duce ad ætheris auras,
Eoæ tenuere plagæ, miratur & omnis
Aegyptus, triſtis quanquam Iſmaele ſub Hydra
Et ſilet, & memorat felicia ſecla ſereno
Cum Romana fides cælo ſeruabat, & aula
Milite Romano, ducibuſq. & legis honore
Eoos tractus, fluerent vt Nectare circum
Caſtra Dei, Aegyptuſque omnis reſonaret Olympus.
Prodijt inde Syris hilari Duce fauſta propago,
Prole ſed Antonij, cui Nomen Hilarion, vber,
Quod felix ſemper potaret Nectaris vndas.
Baſilius tandem Graijs Apis edita cellas
Nectare compleuit fuſis aluearibus Vrbes,
Miſit & immanes cautes horrentis eremi.
Impius, heu, nunc poſt virus Graium, omnia fœdat
Iſmael, ſcythiuſq. furor; neq. nectare cællæ
Stipantur ſacro, Stygij ſed fęce veneni.
Non niſi fas Apibus Romanis fundere nectar
Delicias inter fidei, tot lilia, flores,
Queis vernat Romanus ager, tot diues & hortis.
Semper & inde nouis aluearibus inclyta gaudet
Roma, Deo à ſacris cyathis quæ ſola propinat.
Delicias ſemperq. nouas hic ſidera produnt,
Perpetuo & tellus parat hic conuiuia cælo
Lauta magis, cultu cumulatis Numinis Aris;
Orbis deſciſcat reliquus licet, atq. dehiſcat
Impius ad Stygiam noctem, Maneſq. profundos;
Tot retro ſeclis vt iam deſedit eois.
Prodijt hoc æuo proles, cui promus ab aſtris
Eſt Christus, Petri cultu, ſeu ſorte decora,
Legibus aſtricta, & caſtris aluearis Olympi;
Cui ſoli ſtudeant diuinum cogere Nectar

Or-

Ordine digesto; terat vt sub Numine cuncta,
Diuitias, thalamum, mentis quoq. libera iura,
Aeternis uinclis se dum abdicat ipsa voluntas,
Nulla sibi; soliq. Deo deuincta superstes.
Hinc cleros sacra cœpit statione locari
Aurelio Augusto post candida castra parata.
Sacros ore legit flores, & Nectare manat
Dulcior ad populos intenta oratio; scandit
Templi suggestum quoties, tonat vnde coruscus
Nuntius excelsi, tunica sacer ordo, stolaque,
Fulminat à Christo, cautes scelerumque reuellit.
Hunc ordo sequitur minor alta laude vocatus;
Mente satur, constansque preces qui fundit ad Arã,
Et Christi arcanam Nubem; pluit vnde, rigatq.
Orbem nectareo pelago, Ambrosiaq. refercit.
Inde potens ordo Nectar iam potat abunde,
Pascitur Ambrosia lautè, delibat Olympi
Delicias tandem spectati Numinis ipsas;
Ebrius, atq. vber Numen deriuat in orbem;
Dum Christum precibus sugit noctuq. diuq.
Cur sileat soboles ægros quæ subuehit alis,
Infert ac cælo, nitidis solijsq. reponit;
Vt nectar condat cellisq. cadisq. supernis.
Nec Schola sacra quidem proprio pia nomine dicta
Conticeat, pueros explet quæ Nectare Christi:
Inde sacris vndis vrbes perfundit & orbem.
Deniq. confertim Christi nunc agmina toto
Erumpunt vtero postremo hoc diuite seclo:
Pauli iuncta cohors, quem sacro à gutture secto
Ardua signa gerit, cuius quoq. diripit ensem
Diuini eloquij, tetros profliget vt hostes,
Romanas acies inter virtute celebris.
Altera mox nullis vinclis innexa, sed vltro
Se liquido Christi profert e viscere flagrans

Cæ-

Cælesti voto, quo libera semper anhelat
Suaue, suo sic sæpe Duci iam docta Philippo;
Innumeræq. aliæ quas vix memorauerit æuum.
Mente sed hæc pugnant cælestia castra perenni,
Vt seruent fidei, & virtutum à luce decorem;
Numinis ac cultum propagent cuspide linguæ.
33 Sed tamen est opus & telis, & robore dextræ,
Interea dum Regna Stygis, Scytha, Maurus iniquis
Inuadunt castris, Christi sceptrumq. laborant
Conterere immanes, nomenq. excindere prorsus.
Inde Apibus sacris fas est concurrere telis;
Relligioq. Deo iam sæpe ad bella sacratur.
Spicula quippe Apibus mos est infigere acuta;
Inflicto nec fortem horrent à vulnere mortem.
Prodijt examen Solymis ex arcibus olim,
Aedibus à sacris, templo celebriq. vocatum
Nomine, sic telis instructum ad bella gerenda.
Protinus hospitium sacrum tunc fudit ab Ara
Strenua Ioannis, Rhodio mox nomine, tandem
Nunc Melitæa quidem celebrata examina quinis
Iam retro leclis, quanquam ter sede locata;
Et varium semper traxerunt ordine nomen.
Teutone, & à templo expunctis sed sola supersunt,
Iam Solyma, Rhodiaque Asiæ statione vagata,
Afro nunc tandem, Italiam prope, litore sidunt.
Exerit occiduis Iacobus fulmen ab oris,
Vltima ab Hesperia proprio quoque nomine castra
Aemula Ioannis Solymis surgentis eois.
Miles vterq. hostem Ismaelem conterit acer.
Et Mauros Dux ipse potens sæpe æthere ab alto
Insidens ceu Numen equo prosternere visus
Sidereo Pegasi calce, astro ac fundere telo;
Fulmine quin ictos barathro demergere cæco,
Ful-

Fulmine ceu satus ipse vna,fraterq.tonantis
Immensi omnipotente Patris Verbo oris ab aluo.
Sic tonuit Christus geminos cum fudit ab ore.
Plura sed eduxit mox Hesperus agmina serus,
Fulgida luce crucis viridis,rubræq.vel atræ,
Nocte sub obscura merso quæ splendeat orbi.
Sic telis,sic ore student aluearia Christo
Pugnare,& victo tum Nectar ab hoste referre,
Deliciæ Romani cęli,vrbisq.beatæ,
Horti,Castra Dei,Simul atq.aluearia,diuo
Nectare quæ manent circum redimita coronis
Aetherex lucis,florum sertisq.coruscis
Aeternæ vitæ,semper celebrentur vbiq.
Donec Roma fouet,proprio ac dignatur honore.
Hesperus & Romam migrat,transfertur & Orbis.
Deserit inde Rhodum Ioannes,vectus & vrbi
Ad propiora hilaris Melitæ nunc litora gestit.
Hesperus at migrat radijs,ac laude decoris.
Quin superi eois cesserunt sæpe sacellis,
Romanis tandem æternum fruerentur vt aris:
Qua sua sede Deus Christus monumenta locauit,
Sed prope diuini nexus primordia,cellam.
34 Qualis Roma olim regeret cum legibus Orbem,
Imperio,& terras & pontum iungeret vno
Fœdere iustitiæ,virtutum omniq.decore,
Agmina ducebat,sed celsis nata triumphis
Militis inuicti,Heroumq.Ducumq.referta,
Orbem queis domitum nutu compesceret alto
Milite,classe,acie complens simul æquora,terras,
Nomine,lege,viris cum se fundebat vbiq.
Aemula quin summo educebat culmina cælo,
Innumeras vrbes late complexa frequentes,
Immensoq.orbem gremio Roma vna gerebat.

Imò

I no nitore suo,gemmis, fuluoq. metallo,
Auratis tectis, laquearibus astra ferebat
Structura insignis,immensis molibus,omni
Arte operum,templis,circisq.forisq.theatris
Thermis,atq. vijs Italas spectantibus oras,
Aurea quas omnes metitur ab Vrbe columna
Aemula iam solis mundum lustrantis ab axe.
Vrbs verò astris tot rutilum referebat Olympum.
Diruta quin toties iterum nunc surgit eodem
Culmine sublimis, Christo imo à cardine maior
Roma Dei sedes,cæli instar,& aula decoris.
Imperio quoniam tandem sistebat ad undas
Nili,vel Tigris rerum vix quinq. potita,
Aut sex interea seclis,& pressa labore.
At Christo æternum toto dominatur in orbe
Pace fruens Diua,felici,& Nectare læta.
Orbem nunc complet totum,nunc agmina sacra
Semper & innumera emittit,sed vincere certa
Sub Duce si Christo pugnent parere parata,
Orbis queis manet imperiū, & simul altus Olympus.
Hæc sunt Regis Apum Romana aluearia, Christum
Quæ potum populis propinant,Nectaris vndas,
Castra Dei simul,atq.omnis decor Vrbis,& Orbis.
Templa micant,eademq.Deo sacrantur & Aræ;
Nectar Apes vbi seu cultus,seu laudis opimæ
Suaue Deo fundant mente,ore, & viscere ab imo,
Victima quæ locuples vel Numine fragrat ab Aris;
Sola Deo semper noctu iucunda,diuq.
Et cælum complet superum ceu meta beata;
Quam semper sitiunt felicis gaudia vitæ.
Fausta dabunt etiam spectacula,prælia,ludos,
Amphitheatra Dei,virtutum præmia,laudes,
Certamenq.pium,& strato simul hoste triomphos.
Sunt fora,sunt thermæ,virtus vbi venditur vno
Im-

Immenſo ſedenim facili iam Numine nummo:
Vltro ſic Deus & ſe ſpondet,& exhibet vltro.
Crimina nec non terguntur vel Nectaris vndis.
His etiam vectum virtutum curribus agmen
Dimicat Heroum circis,reuehitq.trophæa.
Excipiuntque feras,pedites, inopeſq.theatra,
Prçmia virtutum ſtudeant vbi quærere pugna;
Seu certare,ſolo virtutum inſiſtere calce;
Aut eluctari vitijs, fœdiſq.ferarum
Moribus,vt ſubeant humanæ mentis honorem.
Hinc aperire vias omnes virtutis ad oras
Prænitidas licuit,gemmis ſtrataſq.coruſcis
Ipſas ad ſuperum ſedes,ad culmen Olympi.
Aurea Romanoque foro ceu meta viarum
Emicat excelſi auro diues amore columna,
Virtutum culmen,robur,vis alra merendi.
Omnes Relligio Romana en exhibet vna
Imperij immenſas operas,miracula rerum
Mole,nitore,artis celeberrima laude perenni;
Vix memor vt ſtupeat poſt tot quoq.ſecla vetuſtas;
Hæſitet & mundus ſpectans à mole ruinas.
Nullis fas Romæ terris conferre decorem.
Ipſa ſibi certet geminoq. à diuite ſceptro
Imperij,& ſacro. ſed par neq.terra coruſcis
Aethereis aſtris,quæ uno præ Numine nulla
Deliteant ſemper; ſileat prç Numine Cçſar.
Delicia,Hortos generis ſine labe parentum
Felicem ſedem, vel Numini arte paratos
Vix conferre licet,prçſtat ſed gloria Romæ.
Pellendum genus inde fuit iam crimine præceps
Ad ripas Stygias,triſtes ad funeris umbras.
Hic genus erectum carpit prope Numinis auras.
Aſtra petens recta prçreptum faucibus Orci.

Hortos excelſo,iuga ſupra,culmine amœnos,
Sed laxis campis fuſos Deus ipſe parauit,
Queis nihil uberius,nihil ac felicius orbe
Vernaret toto,facieq. uel aſtra referrent.
Extulit at nutu,inſtruxit nulloq. labore.
Numine monte,iugis,campis ſuper ęthera fuſis
Conſidit gremio immenſo, Diuumq. feraci
Roma quidem Chriſto,qua ſacra eſt aula ſalutis;
Surgit & immenſa Chriſti uirtute,labore,
Robore profuſi diuini fulta cruoris;
Quo ſimul irrigua ubertas ferat aſtra beata.
36 Inferre hinc audet pręfulgida ſidera cęlo;
Aſtris innumeris quin ſummum complet Olympum,
Agminibus Diuum,in ſuperis quę Roma cooperat.
Semper & illa ferax gaudet tot fundere Diuos:
Nunc uerò à Chriſto uberior noua lumina prodit;
Vt noua tot ſemper profert aluearia cultu,
Atque pijs ſtudijs lętiſſima nectaris undis.
Rettulit in Diuos Vrbanus Numinis ore
Plurimus indigites quinos ſuper aſtra locatos;
Andream geminum, Carmeli montis honorem,
Proceram cedrum iam culmine pręſulis arę;
Floruit ille ubi,quo lęta urbs Florentia uernat.
Hic prior emicuit ſuperis uirtutibus ęuo,
Et pręit inſignis ſanctorum laude perenni.
Alter ſed nuper uiguit, dictuſq.beatus;
Illa Theatheę prolis iam gloria prima.
Inde Caetanus,ſiluit qui protinus ęuo,
Excitus ad nati pompam pater ipſe,Magiſter
Tam ſacræ ſobolis, clero dum clauſtra parauit
Dux primus, faceret ſacra cui Regula nomen;
Excitus hic aras,inquam, conſcendit honore
Aethereæ lucis cęli ſuper aſtra beatæ

An;

Antiquis radijs, Nati sed luce retectis,
Quos tumuli, atque æui nubes subduxerat atra.
A stupidis etiam surgit, cui Magdala Nomen,
Illa quidem stupidis stupida, at vigor vndique mẽtis,
Quæ cæli semper spectaret lumina felix.
Accessit tandem Franciscus Borgius Heros
Vltima ab Hesperia, prolis, cui Nomen Iesus,
Excelsum germen, Magnæ vt se inferret Iberus.
His telum Vrbanus, rutilam cæliq. sagittam
Astris compegit, dextra omnipotente tetendit;
Exprimat vt Numen, tonet ætheris arduus astris,
Conterat & Manes tetros, Stygiumq. furorem.
Gregorio, Paulo, Clemente, omniq. perenni
Pontificum serie à Christo tot secla potito
Romanæ pacis, fidei strato hoste tyranno,
Stellarum numero cumulat nunc ditior Atlas
Axem humero sacro Vrbanus dum torquet, & ore.
Sex & viginti trans Indos excijt oris
Lumina tot Persei, fidei testesque supremos
A crucis excelso solio, coccoque decoros
Nomine pro Christi profusi sponte cruoris
Sole sub eoo, Christum vnde Iaponius arcet
Infensus luci à tenebris, Ereboq. Tyrannus.
Excijt Vrbanus Perseum, quem eduxit Olympo
Francisci sobolem; quĩ Iuppiter impluit auro,
Scilicet æthereo, neglectum soluit & imum.
Tam similis Christo transformis stigmate sacro
Diues inops auri, lucis sed diues, Olympi;
Ditior à Christi altæ paupertatis honore,
Ima terens, sceptro æterno super astra potitus.
Tergeminos sedenim Diuos Ignatius vno
Effudit partu, quos nomine format Iesu,
Francisci immistos soboli transformis Iesu.

Deniq. & arctarum fixit late arua rigantem
Vrbanus, geminæ fuso simul imbre salutis,
Aegris hospitio sacro in pia tecta receptis,
Nomine Ioannem, Deus est cui stemmatis aura.
Carmine quæ lustret campos pia Musa canoro?
Decerpat flores? delibet poma? fruatur
Tam nitidis auris? potet vel Nectaris vndas,
Deliciæ quibus, & Christi horti Roma redundat?
Aut obeat modulis aluearia castra tonantis?
Funditur immenso campo, summo æthere, terris,
Terras quæ cælo educit, quin inserit astris.
Et reserare potest super æthera Numinis aulam;
Obserat atq. orcum sceptro dominata tonantis.
Flores hic vernant æterno vere beati:
Numinis ac suaues afflant virtutibus auras
Omnigenis, vitæ complent felicis odore.
Ambrosiam verò stillant hic poma, Deumq.
Arboribus pendere putes ceu Numinis Aris;
Gaudia quæ parat vsq. dapes, conuiuia Roma.
37 En arbor lucis, mala quæ & bona cuncta sereno
Subijcit humanis radio nunc mentibus vno;
Turbato radio sensus vt nube parenti
Prodidit hæc eadem gemino, generisq. supremo,
Crimine sed presso nemoris vetita arbor eoi.
Est arbor fidei, verbo quæ semine sole
Creta Dei, nitidis ramis transmittit Olympum,
Aetherea specie, radijs penetrata profundis;
Vndique pellucens folijs, & floribus imo
Stipite ab immoto, fixoq. ad culmina ramos.
Gemmæ instar viridis, cælo similisq. smaragdus.
Poma sed à ramis pendent ceu specula tersa;
Quæ bona, quę mala prospectantibus obuia prodũt,
Immensum pelagum Numen fusumq. bonorum;
Con-

Consilia arcana, & leges, euentaq. rerum;
Quæ lege æterna statuit Deus ordine miro,
Exciuitque potens seclis cum sidere versis.
Hæc spectanda dedit præfulgida poma, sed ausum
Carpere, in os insertaq. deglutire voracem
Aerumnis, tristem felici à cardine vitę
Deiectum, tandem detrudi iussit ad orcum.
Hac genus omne quidē, & generis pater ipse tenetur
Alta lege Dei, fidei qua poma tuetur,
Vt decor ęternus maneat, nec defluat vnquam.
Arcana hęc eadem in generis lex lata parentes
Forte fuit, fidei poma arbor cum illa parauit.
Credere sat nobis fidei spectantibus auras;
Pomaq. non etiam dextra, lęuaq. procaci
Carpere, vel dente, & cęcam demittere in aluum.
Impius est quisquis temerat sic mente superba;
Diruit imo fidem, fidei dum poma reuellit;
Quę nulla aut superest, aut integra surgit ad astra;
Vrbis & eijcitur sacræ felicibus hortis
In Stygias vmbras, orciq. in lustra ferarum.
Arius, & Macedo, Eutyches, cum Nestore, Apollo
Experti quondam; nunc iam tot monstra borea.
Custos sed manet ęternus Romanus ab Ara
Excelsus princeps Hortorum & lucis Olympi,
Aeternę fidei summus, certusq. Magister.
Carpere non ausit, cumulat sed poma decoris
Orbis Dux certus, summoq. à Numine Doctor.
Hinc ramos fidei viginti eduxit ad astra
Nectareis astans castris, dum Nectaris vndis
Irrigat, & diuum semen succrescit ab imo.
Conuenere piæ toto procul orbe frequenter
Nectare Apes fœtę, quę ducunt agmina sacra,
Iam sacri proceres, totus queis creditur orbis;
Ne-

Nectaris & fidei pellant vt protinus hostes,
Crabrones, fucos, Meropesq. aliasq. volucres;
Et fusis vndis acies mersere profundas;
Et simul vbertas radices lęta rigauit
Immissas alte fidei, ramosq. tetendit.
Nicenus primus surgit, Byzantius inde,
Tertius Ephesius, Chalcedon sustulit orba
Olim, nunc acies quartum, cui nomina fecit.
Quattuor at reliquis hęc summo culmine pręstant.
Tergeminos alios profert tum Thracia Roma;
Queis alter Bithynis Nicęę vrbis ab oris,
Aemulus vt primo se interserit ordine sextum
Inter, & octauum postremum gentis Achiuę;
Eoos fidei ramos vt transferat vrbis
Occiduo ad sacros colles iam sole beatos;
Queis semper fulget cęco rediuiuus ab orco.
Romano quatuor cęlo dein nomine certant.
Gallia dat ternos, binos Germania, tandem
Conficit Italia, & Graios Hetruria cogit
Extremum, furor vt scythius domet inde rebelles.
Roma tulit nonum, decimumque sub ore leonis.
Italiæ ad fines vigesimus, atq. boreos
Postremus surgit forma ipsa, acieq. Tridenti,
Innumeros alios pręter uirtute minores,
Vel mole, haud omni procerum Christi orbe coacto.

VRBA-

VRBANOSIRIDOS
LIBER · XIV.

ARGVMENTVM.

Arbore bis senis gaudent sed diuite pomis
Vitæ, horti, Roma Ara Dei, tũ nectaris amni;
Arbore qui fluit à sublimi sede Serapis,
A sacris etiam pomis, ac fonte perenni,
Culmine, ꝙ pendet pomo crucis arbore Xpo
Esca simul, potus, conuiuia Diua paratus.
Vrbanus sed fōtē aperit, fugit vnde Megæra;
Maximus atq. rotans annus bis pace redũdat.

EXCERPTA LIBRI DECIMIQVARTI.

1

Ortorum Christi, Romanaque Ara summa est crux, vitæ arbor, gloria; astriferis quæ surgit bis senis ramis Olympo celsior, totideq. pomis nectareo manantibus vndiq. amni ditissima, lōge sole nitidior, Christi solium, summi Serapis.

Ne-

bus euolutis seculis trium conuersione celerius transactis, nouos sacro suo stemmate Ecclesiæ portendes Secundi Vrbani triumphos, imo octauo culmine cumulatos.

8 *Italas inter procellas sacri Nectaris fontem aperit Vrbanus, iubetq. Italis, vix inclinante lustro, annum bis recurrere maximum: toties populos pergit lustrare perennis.*

9 *Eumenides bello italiam diro, fame, lueq. Crinibus implexam anguineis sæuissime exagitant.*

10 *Quam sæua lue Megæra exarserit?*

11 *Bella serit implacabilis Alecto. Hinc Mantuæ labor, direptæq. luctus acerbus.*

12 *Fata superi Italiæ concinunt, arcentq. precibus ad Deum fusis Eumenidas.*

13 *Annuit & Numē, concētu tempestatesq. serenat.*

14 *Vrbani hinc Nectaris suauitas castra in sacra cōuiuia vertit.*

15 *Omnis gloriæ belli, pacisq. Italia parens. sacri sedenim Nectaris eminet maxima, Christianæ pacis deliciæ, Nectaris castris vt tandem inundet eos.*

16 *Itala bina fulmina ruunt patria sede concussa; spes vt sacri Nectaris sola supersit. Pergere inde soli Vrbano fas est procellas inter ad Nectaris oras, pacisq. beatas, Stygijs profligatis agminibus.*

17 *Vrbanus nutu ciet orbem Numinis instar, superū cui præsto sunt agmina lucis.*

18 *Romanam arcem orco erutam olim, nunc tandē Vrbanus æthereo militi parauit Olympum, tot velu ti distinctam orbibus, ætherisq. stationibus, immisso circū insuper amni muniuit castreifiri instar eridani*

19 *Hinc tonat omnipotens Vrbanus, cui fulmina sacer fabricatur Vulcanus, Aquila sed* Roma *ministrat.*

20 Ingentes Panthei *pilas orco subductas in æthereā transtulit arcem, à Numinis vt dextra fulmina vibrent.*

21 *Vrbani hec gloria vt tonet, & pluat nectareis à Numine etiā imbribus, quos inter fulmina torquet.*

22 *Castrorum nec non Mosis reuocat columnas, nubis que, ignisque, tonet vnde Deus propugnans, aut micet tempestatesq, serenet.*

CAR:

1 INsuper Hortorum Romanę gloria glebę
Arbore felicis uitę, fructu unica gaudet.
Nam cur ęthereis desit decor iste beatis
Christi hortis, proprio quos sponte cruore rigauit?
Crux Christi uigor est uitę, haud remoratur acerbos,
Queis tandem uita ut pręceps iam corruat, ictus;
Dum uis pręripiat maior, siue inferat astris.
Christus uita Deus, uitam propinat ab Ara;
Ambrosiam parat, & nectar, conuiuia uitę.
Et procul hortorum sacris à finibus arcet
Agmina tetra orci, tristes mortisq. labores.
Ab radice alta surgit crux arbor, et Ara,
Aethereos orbes, & mundi culmina supra.
Ipsos transmittit sup eros, mentesq. beatas,
Trans fines omnes immensum educta trophæum;
Cui radix Christus, virtus sine limite fusa.
Protegit eoos rutilis, ceu frondibus, astris,
Occiduosq. simul, geminum late insuper axem;
Solem quæ immensa diffusa luce recondat,
Nusquam læta vmbris, aut ramis forsan opaca.
Fructus hinc vitæ bis seni à culmine pendent,
Immenso à totidem astriferis hoc ordine ramis.
Primus aquas fundit, diuo seu nectare manat
Numinis æternæ felici semine vitæ;
Nec non excelsas afflat suauissimus auras.
Hinc diuam prolem, summo similemq. parenti
Nectareo format conceptam viscere, vita,
Vndiq. dum manat, proli velut vbera præbens,
Esca, vterusq. simul, semen, conuiuia vitæ;
Concipit vt pullos ouum, nutritq. vitello.

At Pater est summus prolis Deus ipse,tonantis
Cuius ab ore sacer fructus vim seminis haurit,
Quo ferat astra Dei,prolem cæliq.potentem.
Nam tonat hic Deus vt fructus sacer æthera lambat
Astra trahens,arcanam condat & illa sub aluum.
Numen adest subito cultu, verbisq.vocatum
Arcanis, vnum trino sed acumine sistens,
Aspectu trino,resonans quod verba salutis;
Nulla ambage palam,Patrem cum Flamine,Natum.
Alter pingui oleo,nitidoq. opobalsama miscet;
Vertit & in nectar quod Numine fragret odorum.
Hoc proles procera Dei trans æthera crescit,
Vt pugil effuso valeat pugnare cruore,
Excelsæ ac vitæ fortis sibi iura tueri,
Numinis inuictilq.fidem proferre lacertis.
Tertius extinctos vitæ felicis ad auras
Omnipotens reuocat lacrymis,ceu Nectaris vndis;
Cordis & à rimis scissi,gemituq. profundo
Extrudit mortem,& Stygias compellit in umbras.
Tergere quartus habet sordes,quæ forte sub imo
Viscere condantur,diuo purasq. nitori
Sistere spectando mentes fulgore beato.
Illinit inde oleo à verbis iam Nectare sacris,
Quo manat,sensus,mentis sordesque resoluit.
Exhilarat tristes,dum illos mors falce recidit;
Auras æternæ vitæ queis afflat Olympo
Præcipiti à sensu ruituro,ac morte propinquis.
Vnde vigor veniat menti iam iam astra petendi;
Sternat & Eumenidas, deq.orco, ac morte triũphet
Sensu exuta suo, trabea sed Numine amicta.
Initiat quintus proceres,quibus aula salutis
Credita læta patet,deducere Numen Olympo
Vt possint nutu, atq. aris imponere sacris;

Digitized by Google

Obstruere & fauces orco, altum pandere & axem.
Humanam sobolem sextus creat astra beata,
Numinis vt proles æterna luce coruscent;
Et thalamos diuo perfundit semine sacros,
Quisquis vt hoc pomum delibet, Numina gignat.
Septimus excelsa sibi vi tum conserit omnes
Hos reliquos fructus, culmen quibus ipse superfit,
Diuinæ formæ consors, & meta sacrorum
Gratia, nectareo pelago quæ tota redundat;
Aethereis cunctis virtutibus ordine bino
Distinctis, morum, & Numen quæ lambere curant;
Nec non queis adigit mentes, ciet atque potestas
Flaminis immensi arcanis dum illabitur auris.
Expiat octauus. Nonus diuina meretur
Præmia, & æternæ felicia gaudia vitæ.
Immensum decimus thesaurum Regis Apumq.
Nectareum pelagum Christi, Sobolisq. decoræ
Riuos siue amnes condit, ducitq. perennes.
Quid ni? Arbor Christi crux imo stipite terras
Occupat, & cælum ramis, virtute sed orbes
Continet innumeros pomorum & Nectaris vber.
Deniq. crux gemino fructu vel Nectaris omnis
Exhibet immēsum fontem, ipsum hominemq. Deūq.
Victima qua cultu supremo imponitur Aris;
Et qua se Ambrosiam mensis apponit & vndas
Nectaris excelsis Apibus, soboliq. redemptæ.
Arboris à summo pendent hi culmine bini;
Solis & immensi radijs simul inde coruscant.
At longe præstant reliquis virtutis honore,
Culmine quin summo sublimes Numine rerum.
Sed folijs arbor tegitur fulgentibus astris;
Morbos quæ pellant omnes, tristemq. senectam;
Exhilarantq. pias mentes fulgore beato.

Numinis hæc sunt auxilia opportuna saluti;
Seu quibus erigimur mente ad fastigia vitæ
Læta Dei, ad superas sedes, & Numinis auras;
Seu quibus ima igni flagrent pia viscera sacro
Lucis amore, Deum semper meditemur ut vnum.
Occupat hæc Arbos locupletes Numinis oras,
Aetherealsq. plagas deducto Nectaris amni,
Quam uates supera spectauit luce Serapis
Diuinam sedem, Crystallinus unde perennis
Vitæ amnis nitidus fluat, æther imo liquescat.
Imminet at geminis ripis, mediæq. plateæ
Castrorum Christi pomorum, & Nectaris arbos,
Aeterno fruitur felix vbi vere beato,
Prodita sic Aquilæ, scandit dum sidera, uati.
Roma ager est diues; Christus sublime parauit
Hic aram, & cunctis lætos uirtutibus Hortos,
Arbor ubi & fidei, & uitæ defixa perennes
Tenderet ad cælum ramos, compleret & orbem;
2 Nectaris ac Tybris sacras euolueret undas,
Vberior fluuio, qui unus se findit in amnes
Orbis tam celebres quatuor maris instar, & Hortos,
Delicias generis, coeperunt cum astra rotari
Diuitibus lymphis uber, gelidisq. rigabat.
Haud undis fluit hic amnis, sed nectare Christi,
Tot procerum fidei fuso alta mente cruore
Nomine pro Christi, pro cultu, ac Numinis Ara,
Vt cunctas æterna solus hinc lamberet oras.
En facet est Tiberis Tiberini à nomine mersi;
Non Albæ Regis, procerum sed lucis Olympi;
Albę seu fidei, quę sole à Numine fulget,
Innumerum Regum; summus sed nomina fecit
Christus, cęca olim studuit quem mergere Roma
Tot fidei Ducibus Tiberi sub flumine mersis.
Hinc

Hinc tamen emersit Christus virtute perenni;
Et Romam domuit felici calce salutis,
Esset vt aula Dei; Tiberisque euolueret vndas
Nectaris æthereas, flueretque perennis Olympo
Astrifer, à luce æthereа iure Albula dictus.
Hostis sed Tybris stygijs grassatus in omnes
Agminibus Rex immani olim mente Latinos,
Seu genus excelsi, hic stratus, fususque tropнæo
Romano cessit solio, pubique Latinæ,
Quæ Christo regnat, circum dominata per orbem.
3 Quatuor inde amnes celebres, lateque dirempti
Lætas deriuant vndas, lambuntque profundi
Terræ oras circum, quam latè spectat Olympus;
Euphrates, Tigris, Ganges, Nilusque; sed orbem
Alluit vnda nitens, quam latè funditur omnis,
Eoum, occiduum, supero, mersoque sub axe.
Vis est imperij Christi, Regni alta potestas,
Qua terras cæli fœcundas Nectare reddat,
Inferat atque ægros tandem immortalibus astris.
Nunc Roma imperio fundit pia munera diues;
Perdomitos populos gladio, Christi ore trisulco
Aethereis ditat thesauris, Nectaris vndis;
Præripit atque Erebo, noctis tenebrisque profundæ,
Et cælo educit tandem potiantur vt astris.
Vectigal nullum, nec censum pendere cogit
Romano quemquam sceptro pro Numine præsul;
Fundere sed potius felicia dona laborat,
Compellitque auras à Christo carpere vitæ
Humanum genus, Ambrosia cum Nectare vesci.
4 Hoc amni, his vndis detersit crimina mundi
VRBANVS toties, cunctis qua allabitur oris;
Et cæli inuexit merces, simul æthera torquens
Sedibus à superis, auras ciet vnde beatas.

Orbem

Orbem lustrauit profusis Tybridis vndis,
Nectare seu Christi, quod sacro exuberat anno;
Numine sed Regis sacrorum, Præsulis VRBIS.
Is ciet æterni Solis super astra quadrigas;
Tendit & immensæ lucis ditissima sceptra,
Queis sacer excelso solio deducitur annus.
5 Maximus est annus nonus quo vertitur orbis
Anfractu maior, prima statione locatis
Sideribus cunctis rursus, cælique figura:
Nunquam, aut vix nonus reuocet post plurima secla
(Quingenta enumerant, denis licet inde receptis)
Axis ad auspicium, seriemque astra omnia primam.
At sacer hic annus virtutum sidera, totum
Orbem dum lustrat, mentis statione reponit
Prima ipsa innocua, vt scelerum nec pœna luatur;
Orbis & innocuus detersis emicet vmbris.
6 Seclum claudebat primum ditissimus annus,
Gaudia iam secli qui sontes expiat omnes,
Restituitque auras nitidas ridentis Olympi.
Tum decimũ lustrum: à sexto dein tertius annus
Exijt. At lustrum complet nunc denique quintum.
Sic tribus elapsis seclis, retro vnde rotari
Hic annus cœpit, nunc quarto ineunte sub aluo
Nectaris VRBANI vndecimus conuertitur annus:
Scilicet à primo, Christo qui concijt Orbem.
7 Secla sed vndena hæc referant nunc vltima trina,
Sub quarti auspicijs sacri virtute recursus,
Quot secla vndenos retulissent ordine primo
Nectareos annos manantis Nectare cæli.
VRBANVM VBBANVS sic excipit agmine sacro
Iure suo instructis Apibus, castrisque paratis
Nunc iterum, late vt fundant aluearia Christi.
Vndecimo VRBANVS Christi agmina protulit æuo
Ad Nabathæa potẽs sceptra, alti Euphratis & vndas;
Et teritur bellis ætas gauisa trophæis Ex-

Excelsis primum; post cladem denique vertit
Roma annum celebrem conuersis Numinis astris
Omnibus, vt redeant ad fausta auspicia lucis,
Secula post cumulata tribus quoq. dena salutis.
Anno tum sacro Christus sua prisca trophæa
Conuersus studuit reuocare, & sidera diua,
Primaq. nascentis iam Christi nomine prolis
Gaudia, cum Roma excepit, didicitq. salutem.
Sed properat tot secla tribus complexus ab axe
Concito, vt astra mora nulla, subitoq. recurrant.
Tunc redit excelsæ mentis vigor inter acerbos
Conflictus Stygios, mundi pelagiq. procellas;
Qualis tot fidei testes Mors extulit olim.
Sacros nam trusit binos ex ordine Reges
Deiectos in vincla, licet pietate decoros
Vis ausa alterius, quem post vlciscitur Hostis.
Ambo sed vincti fato cessere gementes.
Mox Italas turbas fugit, heu, Romana tiara
Tot lustris, seclo prope, sex cui lustraq. desint.
Et migrat in Gallos, Aris vbi tuta superstit.
Vndiq. sed premitur, iactatur Roma, ruitq.
Omnis iam sacer ordo; iterum sol signa recurrat
Romano donec celo, vt iam intermicet æqua
Luce, iter inde terat diuina lege perenne;
Quà solium Christi, quà orbi Roma imminet axis,
Deliciæ simul atq. horti summi instar Olympi:
Christi vbi Apes nectar fundunt, & sidera fulgent.
Vix Romam repetit Christus, chorus atq. coruscus
Siderum Apum astriferis pennis, & Nectaris vndis;
Cum bini Reges Apibus discordia surgunt
Italus, & Gallus, Clemens hic septimus, ille
Vrbanus Sextus, dirimuntq. toro agmina sacra.
Lustris nam senis pugnant, & spicula torquent,

Christi aciesq. trahunt ad bella hinc, inde paratas.
Gallus adit Gallos, propior cui paret Iberus;
Decedensque Ducem belli hunc sortitur acerbum.
Itala sed series Italis consedit in oris,
Martinus donec circum sol astra serenat.
Subijcit Eugenius fidei certamine Graios
Insigni, & victor gemina mox Vrbe potitur.
Sed genus infensum resilit mente, ore procaci.
Inde luit pœnas Scythij sub calce furoris:
Quæ sunt Romanæ fidei, solijque trophæa;
Ingemat alma licet genitrix tot funera Natæ.
Hæc reuocat pax Constantini secla beata:
Sed prior ille labor memorat, ciet imò procellas,
Nascens queis Christi Soboles iactata recreuit.
Post pacem Martino alta, sacraq. Columna
Præfultam valide, sed eodem Rege decoram,
Ingruit en iterum tempestas sæua, bicepsque;
Vt geminum referat Cocyti, Erebiq. furorem,
Quo primũ Eumenides sub Christo sceptra Quiritũ
Inuasere truces, heu, nunc triuere cruentæ.
A ius & Macedo, mox Nestor, & Eutyches olim,
Immanisq. cohors Phlegethontis plurima nigris
Offudit pennis fa[illegible]is aluearibus vmbras
Immensas Erebi, dum virus Nectar adhalat.
Tum ferus Ismael corrupit cuncta nefastis
Instructus technis, acies trux vnde parauit.
At geminis iterum percellit sacra procellis
Arua, & Apum nectar diro miscere veneno
Nititur, inficere atq. vndis funestus Auernus
Martini, Eugenij sex post lætissima lustra.
Tunc Scythius furor Ismaeli strauit eoum
Imperij sceptrum, Italiæ, Europæq. minatus
Immenso luctu, ingenti mœrore piorum.

Seuijt

Sæuijt Ismael, vulnusq. inflixit acerbum,
Romano, & Christi generi; tot secla deinceps
Hostis Arabs certat Romanum extinguere nomen,
Exosus Christi labarum quod Roma reuexit,
Cui prior ipse palam lætus se credidit olim.
Eminus aggressus, tum cominus intulit atrox
Innumeras clades; sed enim confodit iniquus
Imperij nunquam Sobolem, nec sceptra reuellit,
Bina quater bello quatiens secla vsq. perenni
Templa, arcesq, vrbes, eoæ ac culmina Romæ;
Agminibus donec Scythijs furor irruit omnis;
Quo ruit eoum tandem cum nomine sceptrum.
Hydra sed omnigenis errorum rictibus horrens
Vuicleffo, Hussitoq. lacu tunc forte borea
Compingi coepit, Stygioq. vapore creari
Tetrior eoa Lernæ, Styx ipsa malorum.
Tot tamen immanes inter, crebrasq. procellas
Sidere felici emergit nouus orbis, & Indos
Vel supra eoos penetrat Christi inclyta classis
Vltima ab Hesperia, æris Lusitaniæ ab oris.
Et late Christi sceptrum profertur & Ara.
Plurima nec non hoc æuo pia tecta struuntur,
Cerea Regna quidem, diuo stipata liquore,
Nectare seu sacri cultus, morumq. decoris;
Consedere vbi Apum tot Christi examina, cæli
Mox ad cratarem vt felicia sidera surgant;
Rettulit in Diuos quot nuper Maximus Atlas
Ad superos scandens Romani à verticis Ara.
Sic tribus extremis seclis sunt concita prisca
Euentu rerum vario simul omnia Christi.
Interdum superant operum quin mole piorum;
Vt prisci partes tritas nouus excitus orbis:
Quod sacer ipse recens portendit Maximus Annus

Nunc ergo Virtute refers Vrbane sub anno
*H*oc sacro Vndecimo Vrbani pia secla secundi;
*S*ed numero pleno cumulas octauus ad axem;
Maximus vt reparat sacer annus protinus æuum.
Vberior manas hinc Christi Nectaris vndis,
Delicijs cæli, Tybris perfundat vt orbem
Hortorum flumen Christi, quod diues eoas,
Occiduas oras, Austri, simul atq. boreas
*A*mnes euoluens quatuor, procul irrigat omnes,
Anum iam propius fonti, procul inde diremptum;
Gurgite quadrifido qua sic distinguitur Orbis.
8 Itala dum tellus bellis, varioq. labore,
Horrendaq. lue exercetur funere tristis,
Fontem aperis superum, oras Christi flumẽ in omneis
Deriuas toties, euoluens Nectaris vndas.
Maximus imò annus post *l*ustrum Nectare stagnat,
Sidera qua torques alta Vrbane ocyor ar..,
Lege iubente tua, Regna Itala pressa labore;
Et geminatur adhuc nunc annus maximus vsq.
Diluat vt quisquis sua crimina dignus Olympi,
Virtute inde nitens æternum accumbere mensis.
Scilicet hoc Apibus micat alto stemmate sacris
Sub Rege Vrbano felix ceu Numinis æuum,
*A*ffluat vt retro seclis bis ditius vndis.
Nectare nunc Gallus, Germanus, Sarmatha, *I*berus;
Indus vterque, & vbique pius nunc quisque redũdat
Italiæ à celso, manat quod vertice Roma.
Vrbibus hinc Italis pacem sine fine parasti.
9 Flagrabat bellis stygio succensa furore,
Crinibus Eumenidum, arcte implexa Oenotria circũ.
Germano, Gallo, atq. *I*talo ipso armatus, *I*bero
*A*gmine perpetuo vastabat mente Typhęus
Ausoniam dira, lue trux ruit imò, fameq.

Ty-

Typhon immani,innumeros qua strage trucidat.
Insubres gemuere diu luis ore trifauci
Depasti,belli ærumnis,famis atq.labore
Exesi,exitij nec non formidine strati.
Instruit Alecto diris circum agmina telis;
Exagitat mentes,exercet sæua lacertos:
Esurie vrget Tisiphone,sed peste Megæra.
Tartaream spirat Cocyti altamque mephitim,
Halituum sordisq. situm graueolentis Auerni
Immani e barathro,totum quem protinus haurit,
Corripit inde lues populos,cæditq.repente
Innumeros,quos ausit nemo inferre sepulchro;
Ne ruat in tumulum contage oppressus eundem.
Peruadit subito virus,depascitur exta.
Funera quis recolat ruituri,ah,instar & orbis,
Tot feretra,arctas sandapilas, quin plaustra, vehesq.
Nigra trophæa luis, tot cædibus vndiq.onusta,
Lugentesq. vias infessas tristibus vmbris?
Quis subeat tot tecta simul squalentia tabis
Tetris halitibus,cumulent vt funere funus
Iugiter,& lethum exhalent contage perenni?
Hic videas ternos, ibi forte cubare quaternos,
Quinos,aut senos,spirent queis ora venenum,
Præsentem ac mortem spectantibus eminus afflent.
Orcus habet tecta,Vrbes,Mœnia, castra,viasq.
Culcitra & in molli iacet,ægro vt funus inhalet.
En squalet tabes, virus spuit ore,necemq.
Fulminibus iaculata luem, stygiamq. mephitim:
Inficit & terras,pelagum,simul aera circum.
Occurrat quæ tuta salus,vt pharmaca solers
Opportuna paret,manibus blandisq. ministret,
Dimicat atra lues,perimit subitòq salutem;
Et latè rerum diffusa tabe potitur.

Digitized by Google

Hinc plaustris vehitur, tristi feretroq. triumphat
Ciuibus innumeris stratis, nigra inter acerbi
Agmina tot luctus; nec bis retulisse trophæa
gaudet; sæua frequens spectacuta dira reposcit,
Vespere, mane, diu, noctuq. & lege perenni
Ciuibus inuitis gestare trophæa coactis.
Orbem vel totum terret, terit impia Regum
Sceptra, pauent Reges, miles fugit, obditur aula,
Alto cum tonat à Solio Mors tabe, furitq.
Insubres sed adorta priùs truculenta Megæra
Mox late circum vicinas corripit oras,
Prolato imperio telis graueolentis Auerni.
Excidit Parmam, Veronam triuit iniquo
Calce, & Inalpinos, Venetosq. inuadere pergit:
Felsinam, Hetruscos populatur clade, veneno,
Vrbes, & circum vicos, agrósq. propinquos.
Ipsa accita quidem, sed enim vltro e faucibus orci
Prodijt. inde ciens Italis toto orbe procellas.
Prodijt imo prior tenebris, vmbrisq. profundis
Consilio immane exitium meditantibus atro
Italiæ sacris Apibus, Romæq. decori.
Percijt ipsa truces sontes ad tetra paratos,
Ad clades, excidia, ad ardua criminis ausa;
Diruere vt cælum cuperent, & sidera, terras
Subruere, aut pelagum terris offundere mersis.
Tunc sontes miseri plauserunt fraudibus acti,
Iam stygio Eumenidum correpti, omniq. furore;
Sopitam ac veluti mortem exciuere profundo:
Quæ vigil immani prior ipsos corripit vngue;
Vrget & ad scelus, vt luerent tot deniq. poenas,
Tunderet & caput, atque artus his malleus ingens.
Præmia sic scelerum mortis sibi Regna pararunt.
21 Euocat interea Bellonam, signaq. Martis,
Tam

Tam diras acies, Titanas,& inde Cyclopas
Ab stygijs vmbris Alecto; ad funera Mauors
Prodit & ipse furor, belli fragor, alta ruina.
Mantua sacra licet Musis, vbi plaudere læto
Calce, choros agitare hilares,& carmina gaudent
Fundere, concentu complere atque omnia circum
Parnasi oblitæ, fontis iam, Heliconis & vmbræ:
Vergiliæ rutilant vbi amœno vere perenni,
Deliciæ ac vernant æternæ rura Maronis.
Mantua Castalias sistit quæ Carminis vndas,
Dulcior vt manet Benaci à gurgite ad altum
Mincius Eridanum multis torrentibus vber;
Heu castris infessa choros conuertit in atra
Hostis ab incursu truculento funera tristis.
Ingemitū cōcentus abit, luctusque choreas
Occupat, & lacrymis fluit amnis turbidus vndis.
Musa fugit, carmenque silet, gemitu omne remugit
Dum querulum cælum, tristisq. resultat imago.
Mercurius munit propior, simul atque Minerua;
Protegit at procul æthereis à sedibus astrum
Iuppiter, & tonitru terret Titania castra.
Astra fauent: sed enim Titan sua iura reposcit,
Sol iubar effusum, Augusto fulgore coruscum;
Quē præit,& sequitur iam Lucifer, Hesperus vnus.
Dimicat exortus radijs sol, sternit & vmbris
Occiduus, semper noctuq. diuque triumphans.
Assecla prælucet verò sic Lucifer vna
Nascenti iubari, occiduo qua luce superstit.
Cæca cohors sed enim Titanum, Erebiq. procellæ;
Luctifica Alecto, Mauors, Bellona, Cycoples,
Cocyti Monstra, Eumenidum furor omnis, & Orcus
Cæcis erumpunt claustris, solemque, diemq.
Præripiunt Stygijs vmbris,& nocte profunda.

Min-

Mincius hinc tumet effusi torrente cruoris,
Eridanoq. Erebi, Stygijsq. illabitur vndis
Plurima dum vehitur fluctu atræ mortis imago.
Agmina concurrunt, ceu montes montibus, ictu
Quo tellus concussa tremit, cælumq. remugit.
Fulmina quin campis videas discurrere bombis
Horrisona, atque pilas igni iaculata corusco.
Pauci sed multos arcent à moenibus vrbis
Heroes sæpe, & Titania castra repellunt.
Mantua sic Mantus tot fata arcana tuetur;
Romani ac Tiberis seruat concepta trophæa
Gloria auita insignis, & hæres digna Quiritum.
Romanum at nomen verita, vnde illi Ocnus origo
Fluxit, concedit tandem, nec dura resistit.
Concedit generi, fatis ac plurima fidens
Augusto gaudet muniri stemmate sacro.
Ah tamen infesto velut hosti inuisa cruentis
Poteritur signis, direpta, accisaq. mugit.
Titanas sensit, Titanas & illa refugit,
Seu Stygium virus, non sceptra Augusta Quiritum,
Eumenidum rabiem, Alecto immanemq. furentem
Extimuit; Romæ sed enim concessit honori.
12 Tum superum chorus hæc modulans arcana retexit
Aeterna Italiæ maneant quæ fata? furentes
Arcet & Eumenidas concentu, interq. choreas
Carmine secla ciens æterna luce reposta.
Concinit: Italiæ Roma est pia meta salutis,
Gloria, fata, decus, culmen semperq. beatum.
Roma suos seruat, non est infensa saluti
Dilectæ prolis, sobolemq. agnoscere gaudet
Et seriem claram, tot retro secla nepotum.
Arcet Titanas, tranquillat & Itala Regna:
Cæsaris hoc munus, tum summi est Præsulis Vrbis.
Impe-

Imperium migrat Romano à culmine nunquam;
Italus ac semper fastigia continet orbis;
Deijcere hinc quãquam,sed frustra Barbarus audet.
Decedit Constantinus,sed vt efferat Aram
Imperium supra, Romam vt vereatur Olympum,
Excelsam,vnde orbi præfulget,Numinis aulam.
Ad Thraces migrat,sed Thracum has vertit in oras
Felices Italas,vbi iam noua Roma locetur.
Et Scytha nunc etiam Romano à nomine sedes
Appellat Thracum circum vndiq. Romanorum.
Sic migrat in Natam Mater; tamen ipsa superstes
Prolis origo suæ profert cum nomine sceptrum
Inclyta Roma,procul propagans Itala Regna.
Imo orbem complexa potens Vrbem exprimit axem;
Seu commune solum, seu nunc communis Olympus
Immenso qualis gremio complectitur æther;
Vt genus omne trahat Romani nomen honoris.
Carolus inde,& Otho, series omnisque borea,
Stemmate quæ fulsit Romano Augusta sub axe
Nomen ab Italia,Mundi ceu cardine,summum,
Cui natale solum, populosque, & Regna per orbem
Submisere vltro; Magno ceu læta trophæo,
Inde sibi, Regnisq. suis, populisq.parato,
Duxerunt hilari voto,alta mente perenne
Imperij Augusti, vel solis gloria ab auris
Felices, echo à solo resonante quaternis.
Bis retro seclis, post diruta culmina rerum
Ictibus haud Geticis, Scythijsq. sed vrbis opimæ
Fluctibus,æterni ciuilis ad arma furoris.
Quin Echo Augusta cæli per concaua vastum
Compleat vt gremium, terras simul, æquora circum
Aeternum vt resonat concentu ad sidera pleno,
Aethereo parili ingenio, dextraque laborant

Digitized by Google

Inuicta, instructaq. acie terraq. mariq.
Sidera dum torquet cælum, sol siue recurrit.
Immensa excelsæ Romanæ est gloria gentis;
Imperijq.decor,certet quo solis honori,
Cæcas luce sua noctis vicisse tenebras,
Vel solo obtutu radijs strauisse profundę;
Non telis,galea,aut clypeo,nullisq. paratis
Agminibus,nitida sed sola luce refusa:
Barbarus olim Ister tumidis sæpe inuidus vndis
Romanæ laudis studuit stagnare salubres
Imperij colles,agros, iuga celsaque Romæ,
Virtuti certans truculentis fluctibus altæ.
Vicit sed virtus semper forti agmine primum;
Nomine tum solo, surgit quæ gloria maior.
Aeuo nam lapso Romano culmine tandem
Præcipiti, innumeris domito tot secla triumphis
Orbe, perenne tamen nomen dominatur in hostes,
Mirum,nec telis victor nunc,vicerat olim
Romanus quanquam; sola sed laude subactos,
Vltro cui læti submittere cuncta laborent,
Se, patriam, Populos, mores, cum nomine sceptra.
Nominis obliti decurrunt Ister,& Albis
Ceu Latijs campis Romani Tybridis vndis;
Et rigidum cælum, gelidus tractusq. boreus
Italiæ suaui mitescere nomine gestit,
Vrbibus Augusto dictis de Nomine claris;
Aut Italis illuc deductis forte colonis.
Prisca sed hæc horrentis adhuc primordia cæli;
Cum cœpit Latio sensim mansuescere cultu,
Arctoo & Romæ à signis rutilantibus Axe.
Nunc verò generis Nomen premit,imo borea
Vltro sceptra,suas leges,cultumq. stylumq.
Seu patrias voces prope iam resonare veretur.

Sed

Sed tonat imperium latio sermone Quiritum,
Romanum quoties fas est nunc siue referre,
Siue agere excelso à solio, quo Regibus vnus
Eminet. Augusta Cæsar trabeaque decorus.
Orbis nam positu Germanus, Nomine, sceptro,
Lege Italus, doctoq. stylo, sermone, sub ipso
Cardine ceu mundi arctoo nunc sidere surgit.
Sic semel in Gallos statio Romana migrauit
Augusto solio, vt propior compesceret hostes,
Aut in Germanos alta olim ætate Quiritum.
Sed Thrax Romanus Regnabat lege perenni,
Eoos moderans, Romanum aut protinus orbem.
Nunc verò occiduis firma est Germania sedes
Augustis, Italum tot seclis læta subire
Nomen, & Augusti sceptri toto orbe labores.
Scilicet est Roma Vrbs cælum, quod vertitur inter
Sublimes geminos axes, & sidera bina,
Sacrorum Regem arcanum, Augustum atq. boreum.
Est simul horti deliciæ, vna & Nectaris aluus.
Consita sed nitidis stellis gleba extat Olympus;
Sideribusque Apibus, cælestibus vber & vndis.
Huc genus exactum temerato legis honore,
Crimen dum lueret virtus immensa peræquo
Exhibito crucis excelsæ, iam Numinis Aræ.
Diuinæ luci cultu sine fine decoro,
Fas tandem reuocare fuit, frueretur vt auris
Delicijsque Dei felix diuæ arbore vitæ.
Sed Deus ipse præest custos à Præsule summus
Romano Christus, generis reparator & orbis;
Iam sator Hortorum, occlusit quos, inde reclusit.
Arcet at hinc Hostes, nec dignos carpere poma
Aethereę vitæ; solers iter obstruit altum,
Impius infenso calce ne proterat Aram;

Cęli delicias, Hortos super astra beatos.
Agmen & omnipotens superum statione locauit
Vestibulo æterna sacro, muniret vt auras
Hortorum vitæ, & felicia poma salutis.
Insuper & gladium candentem, igniq. coruscum,
Seu Flammis nitidis, semperq. voracibus; anceps
Terreat vt semper, versatilis arceat hostes.
Augustum Nomen, virtutem, aciesq. parauit
Sternere præualidas dextra, fulmenq. ciere
In tetros Itali, Romani ac Nominis hostes.
Italia hinc sacris cessit prope, & inclyta Roma
Numinis Ara, pij Regnat nunc Thuris honore,
Imperio maior, cæli sceptroq. perennis.
Imperium verò Hortorum trans Itala claustra
Excubat ad postes, iter[atq]ue tuetur ab hoste.
Sic vnus fulgore præest Rex nectaris altæ
Insignis soboli; bello trux si horreat alter.
Est hostis, subitoq. neci ipsum dede furentem;
Nectarei cui nulla manet discreta laboris
Gloria, sed semper deses fœdissimus erret
Illuuie scelerum, infectans iam Nectar, Apesq.
Fulgidus ille operum custos pro Numine Regna
Sacra tenet solus, cælesti Nectare læta.
Sospite quo Rege ęthereas hausere beati
Omnes ęternę vitę, licet eminus, auras;
Communi ac studio virtutum nectare cellas
Mente vna stipant, vt Numinis vnda redundet
Inde fluens tandem, in pelagum pelagusq. refundat,
In virtutem virtus, in vitam inde beatam.
Extincto ruat alta fides, & Nectar Auernus
Sorbeat, ac proprio inficiat, perdatq. veneno.
Non elementa polo, soli nec sidera circum;
Non amnes pelago, nec riui à vertice fonti,

Qui

Google

Qui fluat vmbroso, gelidis sub frondibus vndis;
Non imę valles, campi lateq. patentes
Aereis, celsisq. iugis, quę culmina cęlo
Educant; nec prata rosis, nec lustra leoni,
Gemmę adamanti, auro fuluo vel cęca metalla,
Aut cedro plantę, tenebrę uel forte nitori
Sic sua signa quidem submittant uertice prona.
Non ita quin Regem coluit procul indus *Hy*daspes,
Lambere dum properat Parthos, Medosq. uel Indo
Illabi, & tandem in pelagum se euoluit eoum.
Agmina nec superum subsunt sic luce corusca
Prona Duci; iubar ille licet diffundat honoris,
Orbes quo superos, & mentes compleat unus,
Celsa potestas, & Nomen sub Numine nulli
Quod liceat plenè effari, trans culmina latè
Effusum mentis, quæcunq. insidat Olympo;
Orbe licet maior virtute vel ima, nitore
Pulchrior, innumeræq. micent simul ordine celso;
Et maior semper surgat velut orbis ab orbe.
Eminet immensi solium, polus, inclyta Roma;
Vrbanus tonat vnde potens, Numenq. referre
Orbi audet vasto, cæli, terræq. potiri.
Protegit, en sedem, quæ soli obuersa colores
Tot trahit immenso, sed suaue smaragdina profert
Aeternæ spem vitæ, excelsi fœderis Iris
Fœderis æterni sociata carne tonanti.
Orbem complexus totum sic circinat arcus
Aethereus, Flammasq. Dei sed lambit amoris
A Christi fuso humana pro labe cruore
Luteus est vero à mentis fulgoris amictu;
Quo iam grata Deo consors sociatur, & aura.
Imminet hoc solium pelago, sed Nectaris alueo,
Ceu nitido vitro crystalli luce decoro;

Ve

Digitized by Google

Vt sacris Apibus præsit, seu Nectaris vndis.
Rex vero Iaspis rutilat iam munere Numen;
Sardius est quāquam humanæ simul ordine mentis;
Exprimat vt Christum Regemq. hominemq. Deūq.
Assidunt circum Reges, Regumq. senatus;
Quattuor & viginti,queis redimita renidet
Frons hilaris,gestantq. orbis sua sceptra potentes.
Mox tamen exurgunt solijs,vt sceptra,coronas
Demittant summi pro Numine Regis honori
Vrbano,ad sacros calces procumbere læti;
Dum tonat ille potens instar vel Numinis ore,
Omnipotensq. ciet sublimi fulmina dextra.
Adstant & superum flagrantibus agmina lychnis;
Sacri dum vates modulantur voce perenni;
Et cælum ac terras tot laudum Carmine complent.
Imperium dirimunt tot Reges,vnus vt olim
Orbem tam late sceptro Romanus obibat.
Eminet ipse tamen terrarum à culmine Roma;
Vnde alij emersere omnes discrimine Reges
Bellorum,partesq. orbis secuere Quiritum.
Sed cuncti sacro Regi sua sceptra,coronas,
Regna, torum, sobolemq.suam submittere gaudent.
At geminus Regum hoc numero distinguitur ordo,
Bis senis vt quisque suis iam Regibus extet.
Purpureus sacer,orbem omnem qui Nectaris vndis
Irrigat à summis excelsæ alueatibus Vrbis;
Protegit vnde potens,fœcundat & vbere celi.
Hic prior,vt cælo submittit culmina tellus.
Alter bella gerit, sceptris premit vndique terras
Pace rigans glebas, post bella,hostisque labores.
Nil confert,seruat populos tamen agmine structo,
Viribus at populi,nec solus protegit vnquam.
Imo nec est satis ipse sibi cum Regibus acer
Mi-

Miles,nec tellus omnis,populiq. frequentes;
Ni facer ordo Deum fublimi placet ab Ara
Propitium populis,propinans Nectaris vndas.
Cuius ab ira hoftis furit; at nullo hofte dehifcit
Vel tellus,populosq. voret,vel fidera difflent.
Regibus his tamen ad portas cuftodia facras
Hortorum Chrifti manet alta,vt nectare tellus
Pace fruens, fidei, cultus,omnique redundet
Vbertate pia virtutum,& fe inferat aftris.
Italiam Nulli Regum fas calce fuperbo
Obnitente Deo,premere vnquam; Regna tenet dum
Itala, deducto Numen vel Cæfare Roma.
Nam fuadente Deo primum conceffit & vltro;
Immemor at foboles retulit veftigia retro
Ad fedes italas; ruit inde a culmine fceptrum
Occiduum, pugnante Deo,vt fibi Regna pararet.
Nam neq.tuta fides;nutat fed Numinis Ara
Sub cæco fceptro,terræ ceu pondere preffa,
Euris,vel boreæ expofito fpirantis Auerni.
Cæli fceptra fidem diuina luce tuentur;
Et fufis radijs propagant orbe fubacto;
Pareat vt cælo tellus,non imperet aftris.
Qualis ab inuerfa naturæ fede decora
Merfis fideribus,latis fuper æthera terris,
Dirutus ordo fimul res cunctas perdat & orbem:
Tale ciere nefas,Cocyti e gurgite monftrum,
Aram quod Chrifti fternat fub calce profano.
Sed magis hinc hoftes trufi,fubitòq.procaces,
Signis qui infeftis Italos petiere fubinde.
Nam neque Romanos Geticæ ftrauere peracres
Vnquam acies,victæ toties,totiesq.fubactę
Olim iam Latio,domitis quoque fontibus Iftri.
Ciuilis furor imperium difcerpfit ab hofte

Vndique dum omnigenus trux irruit importunus.
Imò Deus,dextra omnipotens,nutusq.poteſtas
Impulit,& Romæ ſceptrum ſubuertit ab imo,
Occiduum ciuili Auſtro, Boreæq.procellis,
Dum ſimul immani diſſlant uelut agmine ab orco.
Omnipotens uero,qui Numine temperat orbem,
Et Stygias artes eluſit,& agmina dira
Sideris arctoi, Reges Scythioſq. feroces.
Irruit ab Scythia,-gelidiſq. à fontibus Iſtri
Horror ſæpe orci Geticus,tum Vandalus,Hunnus,
Omnigenus tandem furor,alta procella borea.
Mox tamen omnipotens Romano robore preſſit,
Diſiecit,cælum terſit,lucemq.refudit
Imperij,Narſete Getas trudente ſub orcum;
Vendicat atq. prior Dux Belliſarius Afros;
Vandalus & uictus ſolio decedit eGo.
Aetius ante Hunnum profligat ſtrenuus; arcet
Mox Numen ſummum ſacriore Leonis, acerbas
Dum ciet ille iterum funeſta mente procellas
Aetij ab extincti,Romani ac funere ſceptri.
Præripit & tandem,cladem forte tuliſſet,
Hunnorum Regem,proprio mergitque cruore.
Sic ſibi Regna parat,ſtruit Itala Numen amore
Summo,Hoſteſq. terens ſimul,& ſua iura repoſcens.
Agmine Romanum ſceptrum ſibi uendicat Aram;
Mox tamen infidum Romano milite pellit.
Sat quoniam cęlo monitos senſiſſe Quirites
Excelsum infenſum,donec ſibi Regna pararet
Itala,Romanuſq. Dei se in iura reponat.
Audijt at nemo; rurſus Germanus ab axe
Impetit arctoo,promiſſis agmine barbis
Horridus inculto;Italiam anceps bina fatigat
Secula ad occidui reparati culminis ęuum.

Eous

Nous studuit nunquam penetrare recessus
Numinis arcanos, vocesque audire silentes
Euentu à rerum vario,quæ forte susurrent.
Restitit imò excors fidei sacra ab Arce tonanti
Romana,Latio infensus,truculentus vt hostis.
Inde ruit post secla decem, iacet obsitus vmbris
Vndiq. tartareis, spe omnique salutis inanis
Calce sub immani Stygio,Scythioq. labore.
Carolus exequitur fidus pia vota,sed inter
Augustos primus Constantini,altaque iussa
Numinis,æthereis geminos quos afflat & auris
Non nihil at soboles turbauit Teutonis olim
Aræ sceptra Dei,& diras luit impia pœnas
Extra septa viæ,nitidum quæ ducit ad Axem,
Iam sacri ad Stygias vmbras vi fulminis icta.
Et quatit imperium, tonat,ac ciet vna procellas
Ara potens, cælum sacrum, torus ipse tonantis.
Exuit imperio,Augusta trabeaque nefastos
Hostes excelsi, ac solio deturbat ab alto.
Imperium quoniam gladius versatilis anceps
Acuitur Christo; versatur & vndiq,nutu,
Præsulis ac dextra,rutilat quæ Numinis ipsa
Educit,condit, vibrat,mox abijcit vnus
Romanus Præsul;format dum iura Quiritum.
Credidit ille pijs tandem virtutis alumnis;
Quæ colit alta Deum arcano sub tegmine vescum
Mensis appositum sacris,felicibus Aris;
Austria cui genti stirps est, & nomen ab ostro;
Arctoum ad solium quæ iam surrexit ab Austro.
Numinis hæc sunt Fata æterna mente reposta,
Romani Augusti quæ torquent æthera sceptri:
Romano tandem generi post plurima secla
Aeterna serie, aduersoq. sub axe boreo

Sceptra manere orbis prisco vno à iure Quiritum;
Arctoum ad culmen Romano vt surgat ab Austro;
Et Leo Romanus scandat simul Aquila cælum.
Aquila quin pernix orbẽ omnem à cardine spectat,
Qui semper superest, cælum rotat inde perennis,
Immotis radijs solem conuertit & astra;
Vsque & ad occiduos Indos Leo frendet Iberus.
Romano quoniam debentur sceptra per æuum;
Hauriat vt tandem sacer Auster vota salutis,
Augustusq. Italas oras, & Numinis Aram
Protegat immenso Regi, sacræq. Tiaræ.
Itala Regna prior, generis sator ille, Rodulphus
Augustus comes, inde Augustus iure Quiritum
Retro tribus seclis Romana ab stirpe boreus
Extimuit fortis Romani roboris Arcem.
Italiam populos inter regnare Leęnam
Personuit, rugiens quæ omnes deterreat vna,
Aegra licet senio post diruta culmina nutet.
Quam prona ceruice feræ, nemus omne tremiscat
Orbis, & excelsam ad specum, vbi cubat illa reclinis,
Visere quemque alacrem celsæ vestigia Romæ,
Orbis quæ supra surgunt fastigia, miro
Nominis ęterni, & laudum cumulata nitore. (nus.
Sarmata, Marcomanus, Dacus, Geta, Vandalus, Hũ-
Trux Scytha Romanum hoc cęlum spectare laborat
Arctois venerans Italas à finibus oras;
Tantum emensus iter petit anxius astra subire
Lærus, & excelsi demissi culmen Olympi.
Negligit ignauus vix, inscius, orbus & excors:
Agmina dira etiam festinant visere telis,
Ictibus, ac bombis Itali ægri lustra Leonis;
Robore quem firmum prisco iam nemo tueri
Vel procul auderet; totusq. absisteret orbis.

Sed

Sed vorat ille omnes, hosteíq. in pabula cedunt.
En celebrat laudes *Italas* quisq; exterus, auras
Dum carpat nitidas virtutum, & mentis amœnę,
Voto Italus, patriæq. memor vix inde profectus.
Sternitur aut hostis subitò, ceditq; triumpho
Augustæ Italiæ, deleto gentis iniquæ
Nomine, tam cælo semper, terraq. nefasto.
Sic Geta, sic barba promissa incultus, & atrox
Hostes extincti; contra subiere Quiritum
Carolus, & Germanus Otho, seriesq. perennis
Arctoa imperij sceptrum, nomenq. decorum.
Exterus aut summo tandem submittere gaudet
Romano iuri sacro, vel Cæsaris aulæ
*I*am sua sceptra Italis si quis dominetur in oris.
Austrius hinc binis Cæsar recto ordine seclis,
*S*ic olim Magno monitus, doctusq. Rodulpho,
Substitit, aut italas sedes veneratus obiuit;.
Augustum vt traheret nomen, culmenq. decoris,
Territus exitio discerpti Teutonis hostis,
Italiam inuasit quoties, forti ore Leonis,
Cui defert quicunq. refert Augusta trophæa.
Itala nec virtus deterret sola Leonis
Lustra inter, nemorumq. vmbras rugientis, vt orbem
Compleat imperij diffusi gloria famæ.
Sed magis æthereus, circum qui feruidus astris
*I*mperij, solisq. torus præfulget, & *A*ula
*S*ubmittit terras, & solis semine complet
Christus homo *Deus*, en victor Leo; robore Monstra
Qui domuit specubus *Stygijs* emersa furoris.
Sol Leo, quæ omnipotens Italis vis imminet aris,
Romanum Numen, similes creat vnde Leones
Robore, luce sibi, prolem ceu Numinis altam,
Pubem Italam, astrigerum sceptrũ cui credidit olim.

Inde & Osiris Regnat, Apum Rex, fulgor Olympi;
Nectar & in radios vertit, radiosq. vicissim
Nectaris in pelagum, quo felix affluat orbis.
Austrius hunc Cæsar veritus, ceu Numinis arcem
Italiam coluit semper, nomenq. perenne
Augustum hinc nactus, potauit lætus abunde
Nectareas vndas, geminæ vitæq. beatæ.
Discerpsit Leo, cæcum sol detrusit ad orcum,
Sed veritis radijs, & Apum Rex Nectaris vndas
Prohibuit, siti vt immani, rabieq. necaret
Quotquot ab Augusto certarunt nomine, tetros
Hostes Italiæ, Christi Aræ, Numinis Aulæ;
Augusto ac solio deiecit fortior vnus.
Quid nunc Eumenides, summi Regnator Olympi,
Italiam bellis, & vindice Cæsaris ira
Exercere diu, clades, ac funera ab orco
Heu, reuocare student prisci execrabilis æui;
Cum gemini sedem imperij, terræq. polique
Cæsaris, atq. Aræ, sceptro virtute potitam
Excelsa, Heroum dextra, innumerisq. trophæis
Orbe omni victo, tum emensam à Numine cælum
Sternere Thrax primum certabat, & inde boreus
Augusti Augustis auris sic semper acerbis
Auster sedauit Boream, Boreæq. procellas
Binis immanes seclis, cælumq. serenum
Italiæ interea emicuit felicibus auris.
Cur Boreas iterum, nunc primũ aut horreat Auster;
Numine qui te perpetuo pax perflet ab Austro;
Vnde tuis oris post fluctus orta perennis
Arctoos, hilares cælo pax pretulit Aras?
Munere fusa tuo viguit nam hucusq. beatis
Lux radijs, terrisque altum patefecit Olympum
Perpetuo Christi sceptro super astra corusco;
Ardua

Ardua cui tellus iuga circum,ſceptra, coronas,
Anguſtum imperij culmen ſubmittere gaudet.
Condita nam Chriſto, non ſceptro Roma Quiritum
Educta eſt cęlo,terris,pelagoq. ſuperbo
Celſior, imperioq. aſtris vicina ſerenis.
Non ſibi, ſed Chriſto depugnans ſceptra parauit
Agminibus validis, late rerumq.potita.
Scilicet vt tandem ſol Chriſtus ab vrbe micaret
Terris impoſita,præcelſo à culmine Roma
Imperio,cunctiſq. ſalus lux vna pateret.
Nunc ergo Eumenidas Numen compeſce furentes
Chriſte Deus,ſceptrumq. tuum, ſoliumq. tuere.
Hæc ſuperum chorus æternis concentibus Aulam
Felicem complens fundebat voce perenni,
Vber mente, celer modulis,variuſq.peracri
Arte, mora nulla, ſeu carmine plurimus vno.
Qualis imago obtutu ipſum complectitur orbem;
Aequis ac tabulis effert, ſubducit,& æquat
Culmina, tot cæcas valles,campoſq.patentes;
Diſcolor & ſubito rerum diſcrimina profert,
Diſſita, vicina, & magis, aut minus inde propinqua,
Maiora, aut mole ingenti collata minori.
Tardior eſt ſtylus, auras nec ſecat æqua coruſco
Vox radio pictæ tabulæ congreſſa nitori.
Nec par aereos campos, auriſq. lacunar
Cuſpide lingua ſua deſcribat lucis honori;
Anfractu quanquam vario rapit omnia ſecum.
At ſuperi nullo cunctantur carmine,ſecla
Dum vertunt ſubitò concentu Numine pleno.
Accinit at Numen tempeſtateſq. ſerenat
Arcana hæc modulans Itali felicis Olympi.
13 Iam Leo ſeu rugiens,ſtratus ſeu funere triſti

Eume-

Eumenidas terret, blandis vel disijcit auris,
Blandus, & inuictus, bellum, pax, terror, & aura.
Scilicet ille refert me Numen, ab axe superbos
Fulmine dum æterno ictos, vna & Nectare mano
Vitæ iam felix culmen, cuncta vnde beata
Suaue fluunt, cieat tristis nisi culpa procellas.
Sum Leo ab ore potens; placuit sed funere mergi
Quas carpo humanas auras à fœdere diuo;
Prodijt extincti sed Nectar ab ore Leonis.
Aris impositus summus quoque mugio Osiris;
Sed creo Apum arcana, Sobolem fœcundus ab aluo.
Irrugio at Leo, dum balo mitissimus Agnus;
Hauriat vt pastus uires hoc Nectare Samson.
Me Regem summum referat nunc Itala tellus
Sacra mihi, quæ thura, Arabesq. incendit odores
Ignibus æternis, princeps ceu Numinis Ara.
Vitæ alias summis spirauit Naribus auras:
Terruit & rugiens orbem Leo, strauit & vngui
Perdomitum indomito, armatur qui Chalybe circũ.
Nunc Italas tam dira lues grassatur in oras;
(Nam sino nunc furere anguineo sic crine Megeră,
Maior vt inde Italæ virtutis gloria surgat)
Funere sed tristi extinctus Leo protinus vmbras
Arceat immanes Stygias, mergatque profundo,
Nectareo sedenim sibi, quod tum fundat ab ore,
Stagnet vt Europam pelago stillantis Olympi.
Fortior hinc surgat libatis dulcibus vndis
Protinus, & pacis propaget munera Samson.
Hauriat & felix, late demittat & imbres
Aquila cæli Auster, Romani ac Numinis Aræ;
Oceanusq. fluat trans Gades Nectare diues.
Hæc vbi dicta dedit, tonuit simul omnis Olympus
Lau-

Laudibus æternis, italas deterſit & oras
Vndique diſſectis diffuſa luce tenebris.
Rex vero ſuperum, iubar idem, atq, altus Oſiris,
Sol Leo, & Agnus Chriſtus Apes e viſceee promit
Arcanas ſacro, iubet inde cubare Leonis,
Extincti quanquam dira vi tabis, in ore,
Ac ſtipare fauis liquidas ibi *Nectaris* vndas;
Exprimat vt ſuperum, qui Regnat in aſtra, *Leonem*.
Vrbani hoc magni ſtemma eſt virtutis imago,
Quo velut Italiæ Auguſto nunc incubat ori
14 Exceiſæ Romæ, cuius ſe prodit ab arce,
Ara ſeu cęli ſublimi culmine mundi.
*I*nde fluit nectar tam fortis ab ore Leonis.
Libauit Francus Samſon, ſubitòq. beatis
Accumbens menſis didicit pia gaudia pacis,
Exoſus belli clades, *St*ygioſque labores;
Et Nectar potans horret potare cruorem.
Cæſar & ipſe fruens Italis ſeu Numinis vndis,
Nectare fœcundis ſimul his lætabitur agris,
*H*auriat imperij Auguſtum decus vnde perennis.
Et pius *I*taliam ſacram, fulgoris vt aulam
Immenſi, *I*mperij colet vna, omniſq. parentem
Gloriæ ab Heroum bello, ſeu pace, frequenti
Ordine, qui ſemper felix his ſurgit ab oris.
Hoc gemini iuris rutilant nam ſidera cælo;
Lactea & eloquij *L*atij via candida Muſis
Trita nouem, innumeris aſtris redimita Magiſtris.
*A*lueus exundat dicendi hic Nectaris vber:
Ars omnis celebris viget hic, belliq. poteſtas,
Robore, & ingenio, numero, Duce, milite crebro,
Viribus & dextræ inſigni, mentiſque paratæ,
Orbis ſeu terræ poſitu, ſeu ſolis, & æthræ.

Olim

Cęli delicias, Hortos super astra beatos.
Agmen & omnipotens superum statione locauit
Vestibulo æterna sacro, muniret vt auras
Hortorum vitæ, & felicia poma salutis.
Insuper & gladium candentem, igniq. coruscum,
Seu Flammis nitidis, semperq. voracibus; anceps
Terreat vt semper, versatilis arceat hostes.
Augustum Nomen, virtutem, aciesq. parauit
Sternere prævalidas dextra, fulmenq. ciere
In tetros Itali, Romani ac Nominis hostes.
Italia hinc sacris cessit prope, & inclyta Roma
Numinis Ara, pij Regnat nunc Thuris honore,
Imperio maior, cæli sceptroq. perennis.
Imperium verò Hortorum trans Itala claustra
Excubat ad postes, iter, atq. tuetur ab hoste.
Sic vnus fulgore præest Rex nectaris altæ
Insignis soboli; bello trux si horreat alter.
Est hostis, subitoq. neci ipsum dede furentem;
Nectarei cui nulla manet discreta laboris
Gloria, sed semper deses fœdissimus erret
Illuuie scelerum, insectans iam Nectar, Apesq.
Fulgidus ille operum custos pro Numine Regna
Sacra tenet solus, cælesti Nectare læta.
Sospite quo Rege ęthereas hausere beati
Omnes ęternę vitę, licet eminus, auras;
Communi ac studio virtutum nectare cellas
Mente vna stipant, vt Numinis vnda redundet
Inde fluens tandem, in pelagum pelagusq. refundat,
In virtutem virtus, in vitam inde beatam.
Extincto ruat alta fides, & Nectar Auernus
Sorbeat, ac proprio inficiat, perdatq. veneno.
Non elementa polo, soli nec sidera circum;
Non amnes pelago, nec riui à vertice fonti,

Qui

Qui fluat vmbroso,gelidis sub frondibus vndis;
Non imę valles, campi lateq. patentes
Aëreis, celsisq. iugis, quę culmina cęlo
Educant; nec prata rosis,nec lustra leoni,
Gemmę adamanti, auro fuluo vel cęca metalla,
Aut cedro plantę, tenebrę uel forte nitori
Sic sua signa quidem submittant uertice prona.
Non ita quin Regem coluit procul indus *Hy*daspes,
Lambere dum properat Parthos, Medosq. uel Indo
Illabi, & tandem in pelagum se euoluit eoum.
Agmina nec superum subsunt sic luce corusca
Prona Duci; iubar ille licet diffundat honoris,
Orbes quo superos,& mentes compleat unus,
Celsa potestas,& Nomen sub Numine nulli
Quod liceat plenè effari,trans culmina latè
Effusum mentis, quæcunq.insidat Olympo;
Orbe licet maior virtute vel ima,nitore
Pulchrior, innumeræq. micent simul ordine celso;
Et maior semper surgat velut orbis ab orbe.
Eminet immensi solium,polus,inclyta Roma;
Vrbanus tonat vnde potens,Numenq.referre
Orbi audet vasto,cæli, terræq.potiri.
Protegit;en sedem,quæ soli obuersa colores
Tot trahit immenso,sed suaue smaragdina profert
Aeternæ spem vitæ, excelsi fœderis Iris
Fœderis æterni sociata carne tonanti.
Orbem complexus totum sic circinat arcus
Aethereus, Flammasq.Dei sed lambit amoris
A Christi fuso humana pro labe cruore
Luteus est vero à mentis fulgoris amictu;
Quo iam grata Deo consors sociatur,& aura.
Imminet hoc solium pelago, sed Nectaris alueo,
Ceu nitido vitro crystalli luce decoro;

Vt

Vt sacris Apibus præsit, seu Nectaris vndis.
Rex vero Iaspis rutilat iam munere Numen:
Sardius est quãquam humanæ simul ordine mentis;
Exprimat vt Christum Regemq. hominemq. Deũq.
Assidunt circum Reges, Regumq. senatus;
Quattuor & viginti,queis redimita renidet
Frons hilaris,gestantq. orbis sua sceptra potentes,
Mox tamen exurgunt solijs,vt sceptra,coronas
Demittant summi pro Numine Regis honori
Vrbano,ad sacros calces procumbere læti;
Dum tonat ille potens instar vel Numinis ore,
Omnipotensq. ciet sublimi fulmina dextra.
Adstant & superum flagrantibus agmina lychnis;
Sacri dum vates modulantur voce perenni;
Et cælum ac terras tot laudum Carmine complent.
Imperium dirimunt tot Reges,vnus vt olim
Orbem tam late sceptro Romanus obibat.
Eminet ipse tamen terrarum à culmine Roma;
Vnde alij emersere omnes discrimine Reges
Bellorum,partesq. orbis secuere Quiritum.
Sed cuncti sacro Regi sua sceptra,coronas,
Regna, torum, sobolemq.suam submittere gaudent.
At geminus Regum hoc numero distinguitur ordo,
Bis senis vt quisque suis iam Regibus extet.
Purpureus sacer,orbem omnem qui Nectaris vndis
Irrigat à summis excelsæ alueatibus Vrbis;
Protegit vnde potens,fœcundat & vbere celi.
Hic prior,vt cælo submittit culmina tellus.
Alter bella gerit, sceptris premit vndique terras
Pace rigans glebas, post bella,hostisque labores.
Nil confert,seruat populos tamen agmine structo,
Viribus at populi,nec solus protegit vnquam.
Imo nec est satis ipse sibi cum Regibus acer

Mi-

Miles, nec tellus omnis, populiq. frequentes;
Ni sacer ordo Deum sublimi placet ab Ara
Propitium populis, propinans Nectaris vndas.
Cuius ab ira hostis furit; at nullo hoste dehiscit
Vel tellus, populosq. voret, vel sidera difflent.
Regibus his tamen ad portas custodia sacras
Hortorum Christi manet alta, vt nectare tellus
Pace fruens, fidei, cultus, omnique redundet
Vbertate pia virtutum, & se inferat astris.
Italiam Nulli Regum fas calce superbo
Obnitente Deo, premere vnquam; Regna tenet dum
Itala, deducto Numen vel Cæsare Roma.
Nam suadente Deo primum concessit & vltro;
Immemor at soboles retulit vestigia retro
Ad sedes italas; ruit inde a culmine sceptrum
Occiduum, pugnante Deo, vt sibi Regna pararet.
Nam neq. tuta fides; nutat sed Numinis Ara
Sub cæco sceptro, terræ ceu pondere pressa,
Euris, vel boreæ exposito spirantis Auerni.
Cæli sceptra fidem diuina luce tuentur;
Et fusis radijs propagant orbe subacto;
Pareat vt cælo tellus, non imperet astris.
Qualis ab inuersa naturæ sede decora
Mersis sideribus, latis super æthera terris,
Dirutus ordo simul res cunctas perdat & orbem:
Tale ciere nefas, Cocyti e gurgite monstrum,
Aram quod Christi sternat sub calce profano.
Sed magis hinc hostes trusi, subitòq. procaces,
Signis qui infestis Italos petiere subinde.
Nam neque Romanos Geticæ strauere peracres
Vnquam acies, victæ toties, totiesq. subactę
Olim iam Latio, domitis quoque fontibus Istri.
Ciuilis furor imperium discerpsit ab hoste
Va

Vndique dum omnigenus trux irruit importunus.
Imò Deus, dextra omnipotens, nutusq. potestas
Impulit, & Romæ sceptrum subuertit ab imo,
Occiduum ciuili Austro, Boreæq. procellis,
Dum simul immani difflant uelut agmine ab orco.
Omnipotens uero, qui Numine temperat orbem,
Et Stygias artes elusit, & agmina dira
Sideris arctoi, Reges Scythiosq. feroces.
Irruit ab Scythia, gelidisq. à fontibus Istri
Horror sæpe orci Geticus, tum Vandalus, Hunnus,
Omnigenus tandem furor, alta procella borea.
Mox tamen omnipotens Romano robore pressit,
Disiecit, cælum tersit, lucemq. refudit
Imperij, Narsete Getas trudente sub orcum;
Vendicat atq. prior Dux Bellisarius Afros;
Vandalus & uictus solio decedit eco.
Aetius ante Hunnum profligat strenuus; arcet
Mox Numen summum sacriore Leonis, acerbas
Dum ciet ille iterum funesta mente procellas
Aetij ab extincti, Romani ac funere sceptri.
Præripit & tandem, cladem forte tulisset,
Hunnorum Regem, proprio mergitque cruore.
Sic sibi Regna parat, struit Itala Numen amore
Summo, Hostesq. terens simul, & sua iura reposcens.
Agmine Romanum sceptrum sibi uendicat Aram;
Mox tamen infidum Romano milite pellit.
Sat quoniam cęlo monitos sensisse Quirites
Excelsum infensum, donec sibi Regna pararet
Itala, Romanusq. Dei se in iura reponat.
Audijt at nemo; rursus Germanus ab axe
Impetit arctoo, promissis agmine barbis
Horridus inculto; Italiam anceps bina fatigat
Secula ad occidui reparati culminis ęuum.

Eous

Eous ſtuduit nunquam penetrare receſſus
Numinis arcanos, vocesque audire ſilentes
Euentu à rerum vario, quæ forte ſuſurrent.
Reſtitit imò excors fidei ſacra ab Arce tonanti
Romana, Latio infenſus, truculentus vt hoſtis.
Inde ruit poſt ſecla decem, iacet obſitus vmbris
Vndiq. tartareis, ſpe omnique ſalutis inanis
Calce ſub immani Stygio, Scythioq. labore.
Carolus exequitur fidus pia vota, ſed inter
Auguſtos primus Conſtantini, altaque iuſſa
Numinis, æthereis geminos quos afflat & auris
Non nihil at ſoboles turbauit Teutonis olim
Aræ ſceptra Dei, & diras luit impia pœnas
Extra ſepta viæ, nitidum quæ ducit ad Axem,
Iam ſacri ad Stygias vmbras vi fulminis icta.
Et quatit imperium, tonat, ac ciet vna procellas
Ara potens, cælum ſacrum, totus ipſe tonantis.
Exuit imperio, Auguſta trabeaque nefaſtos
Hoſtes excelſi, ac ſolio deturbat ab alto.
Imperium quoniam gladius verſatilis anceps
Acuitur Chriſto; verſatur & vndiq; nutu,
Præſulis ac dextra, rutilat quæ Numinis ipſa
Educit, condit, vibrat, mox abijcit vnus
Romanus Præſul; format dum iura Quiritum.
Credidit ille pijs tandem virtutis alumnis;
Quæ colit alta Deum arcano ſub tegmine veſcum
Menſis appoſitum ſacris, felicibus Aris;
Auſtria cui genti ſtirps eſt, & nomen ab oſtro;
Arctoum ad ſolium quæ iam ſurrexit ab Auſtro.
Numinis hæc ſunt Fata æterna mente repoſta,
Romani Auguſti quæ torquent æthera ſceptri:
Romano tandem generi poſt plurima ſecla
Aeterna ſerie, aduerſoq. ſub axe boreo

Sceptra manere orbis prisco vno à iure Quiritum;
Arctoum ad culmen Romano vt surgat ab Austro;
Et Leo Romanus scandat simul Aquila cælum.
Aquila quin pernix orbẽ omnem à cardine spectat,
Qui semper superest, cælum rotat inde perennis,
Immotis radijs solem conuertit & astra;
Vsque & ad occiduos Indos Leo frendet Iberus.
Romano quoniam debentur sceptra per æuum;
Hauriat vt tandem sacer Auster vota salutis,
Augustusq. Italas oras, & Numinis Aram
Protegat immenso Regi, sacræq. Tiaræ.
Itala Regna prior, generis sator ille, Rodulphus
Augustus comes, inde Augustus iure Quiritum
Retro tribus seclis Romana ab stirpe boreus
Extimuit fortis Romani roboris Arcem.
Italiam populos inter regnare Leęnam
Personuit, rugiens quæ omnes deterreat vna,
Aegra licet senio post diruta culmina nutet.
Quam prona ceruice feræ, nemus omne tremiscat
Orbis, & excelsam ad specum, vbi cubat illa reclinis,
Visere quemque alacrem celsæ vestigia Romæ,
Orbis quæ supra surgunt fastigia, miro
Nominis ęterni, & laudum cumulata nitore. (nus.
Sarmata, Marcomanus, Dacus, Geta, Vandalus, Hũ-
Trux Scytha Romanum hoc cęlum spectare laborat
Arctois venerans Italas à finibus oras;
Tantum emensus iter petit anxius astra subire
Lærus, & excelsi demissi culmen Olympi.
Negligit ignauus vix, inscius, orbus & excors:
Agmina dira etiam festinant visere telis,
Ictibus, ac bombis Itali ægri lustra Leonis;
Robore quem firmum prisco iam nemo tueri
Vel procul auderet; totusq. absisteret orbis.

Sed

Sed vorat ille omnes, hosteíq. in pabula cedunt.
En celebrat laudes *I*talas quisq; exterus, auras
Dum carpat nitidas virtutum, & mentis amœnę,
Voto Italus, patriæq. memor vix inde profectus.
Sternitur aut hostis subitò, ceditq; triumpho
Augustæ Italiæ, deleto gentis iniquæ
*N*omine, tam cælo semper, terraq. nefasto.
Sic Geta, sic barba promissa incultus, & atrox
Hostes extincti; contra subiere Quiritum
Carolus, & Germanus Otho, seriesq. perennis
Arctoa imperij sceptrum, nomenq. decorum.
Exterus aut summo tandem submittere gaudet
Romano iuri sacro, vel Cæsaris aulæ
*I*am sua sceptra Italis si quis dominetur in oris.
Austrius hinc binis Cæsar recto ordine seclis,
*S*ic olim Magno monitus, doctusq. Rodulpho,
Substitit, aut italas sedes veneratus obiuit.
Augustum vt traheret nomen, culmenq. decoris,
Territus exitio discerpti Teutonis hostis,
Italiam inuasit quoties, forti ore Leonis,
Cui defert quicunq. refert Augusta trophæa.
Itala nec virtus deterret sola Leonis
Lustra inter, nemorumq. vmbras rugientis, vt orbem
Compleat imperij diffusi glotia famæ.
Sed magis æthereus, circum qui feruidus astris
*I*mperij, solisq. torus præfulget, & *A*ula
Submittit terras, & solis semine complet
Christus homo *D*eus, en victor Leo; robore Monstra
Qui domuit specubus *S*tygijs emersa furoris.
Sol Leo, quæ omnipotens Italis vis imminet aris,
Romanum Numen; similes creat vnde Leones
Robore, luce sibi, prolem ceu Numinis altam,
Pubem Italam, astrigerum sceptrũ cui credidit olim.

Inde & Osiris Regnat, Apum Rex, fulgor Olympi;
Nectar & in radios vertit, radiosq. vicissim
Nectaris in pelagum, quo felix affluat orbis.
Austrius hunc Cæsar veritus, ceu Numinis arcem
Italiam coluit semper, nomenq. perenne
Augustum hinc nactus, potauit lætus abunde
Nectareas vndas, geminæ vitæq. beatæ.
Discerpsit Leo, cæcum sol detrusit ad orcum,
Sed veritis radijs, & Apum Rex Nectaris vndas
Prohibuit, siti vt immani, rabieq. necaret
Quotquot ab Augusto certarunt nomine, tetros
Hostes Italiæ, Christi Aræ, Numinis Aulæ;
Augusto ac solio deiecit fortior vnus.
Quid nunc Eumenides, summi Regnator Olympi,
Italiam bellis, & vindice Cæsaris ira
Exercere diu, clades, ac funera ab orco
Heu, reuocare student prisci execrabilis æui;
Cum gemini sedem imperij, terræq. polique
Cæsaris, atq. Aræ, sceptro virtute potitam
Excelsa, Heroum dextra, innumerisq. trophæis
Orbe omni victo, tum emensam à Numine cælum
Sternere Thrax primum certabat, & inde boreus
Augusti Augustis auris sic semper acerbis
Auster sedauit Boream, Boreæq. procellas
Binis immanes seclis, cælumq. serenum
Italiæ interea emicuit felicibus auris.
Cur Boreas iterum, nunc primū aut horreat Auster;
Numine qui te perpetuo pax persset ab Austro;
Vnde tuis oris post fluctus orta perennis
Arctoos, hilares cælo pax pretulit Aras?
Munere fusa tuo viguit nam huc usq. beatis
Lux radijs, terrisque altum patefecit Olympum
Perpetuo Christi sceptro super astra corusco;
Ardua

Ardua cui tellus iuga circum, sceptra, coronas,
Angustum imperij culmen submittere gaudet.
Condita nam Christo, non sceptro Roma Quiritum
Educta est cęlo, terris, pelagoq. superbo
Celsior, imperioq. astris vicina serenis.
Non sibi, sed Christo depugnans sceptra parauit
Agminibus validis, late rerumq. potita.
Scilicet vt tandem sol Christus ab vrbe micaret
Terris imposita, præcelso à culmine Roma
Imperio, cunctisq. salus lux vna pateret.
Nunc ergo Eumenidas Numen compesce furentes
Christe Deus, sceptrumq. tuum, soliumq. tuere.
Hæc superum chorus æternis concentibus Aulam
Felicem complens fundebat voce perenni,
Vber mente, celer modulis, variusq. peracri
Arte, mora nulla, seu carmine plurimns vno.
Qualis imago obtutu ipsum complectitur orbem;
Aequis ac tabulis effert, subducit, & æquat
Culmina, tot cæcas valles, camposq. patentes;
Discolor & subito rerum discrimina profert,
Dissita, vicina, & magis, aut minus inde propinqua,
Maiora, aut mole ingenti collata minori.
Tardior est stylus, auras nec secat æqua corusco
Vox radio pictæ tabulæ congressa nitori.
Nec par aereos campos, aurisq. lacunar
Cuspide lingua sua describat lucis honori;
Anfractu quanquam vario rapit omnia secum.
At superi nullo cunctantur carmine, secla
Dum vertunt subitò concentu Numine pleno.
Accinit at Numen tempestatesq. serenat
Arcana hæc modulans Itali felicis Olympi.
13 Iam Leo seu rugiens, stratus seu funere tristi
Eume-

Laudibus æternis, italas deterſit & oras
Vndique diſſectis diffuſa luce tenebris.
Rex vero ſuperum, iubar idem, atq, altus Oſiris,
Sol Leo, & Agnus Chriſtus Apes e viſceee promit
Arcanas ſacro, iubet inde cubare Leonis,
Extincti quanquam dira vi tabis,in ore,
Ac ſtipare fauis liquidas ibi Nectaris vndas;
Exprimat vt ſuperum,qui Regnat in aſtra,Leonem.
Vrbani hoc magni ſtemma eſt virtutis imago,
Quo velut Italiæ Auguſto nunc incubat ori
14 Exceiſæ Romæ,cuius ſe prodit ab arce,
Ara ſeu cęli ſublimi culmine mundi.
Inde fluit nectar tam fortis ab ore Leonis.
Libauit Francus Samſon, ſubitòq. beatis
Accumbens menſis didicit pia gaudia pacis,
Exoſus belli clades,Stygioſque labores;
Et Nectar potans horret potare cruorem.
Cæſar & ipſe fruens Italis ſeu Numinis vndis,
Nectare fœcundis ſimul his lætabitur agris,
Hauriat imperij Auguſtum decus vnde perennis,
Et pius Italiam ſacram,fulgoris vt aulam
Immenſi, Imperij colet vna,omniſq.parentem
Gloriæ ab Heroum bello, ſeu pace, frequenti
Ordine,qui ſemper felix his ſurgit ab oris.
Hoc gemini iuris rutilant nam ſidera cælo;
Lactea & eloquij Latij via candida Muſis
Trita nouem, innumeris aſtris redimita Magiſtris.
Alueus exundat dicendi hic Nectaris vber:
Ars omnis celebris viget hic, belliq.poteſtas,
Robore, & ingenio, numero, Duce,milite crebro,
Viribus & dextræ inſigni, mentiſque paratæ,
Orbis ſeu terræ poſitu, ſeu ſolis,& æthræ.

Olim

Graiugenumq. choros, donec Roma ipsa migraret
Orbis sceptra gerens in Graios grata magistros,
Imperioq. vices sacro pro fonte rependit.
Impius at Graius Romano inuidit honori
Semper, & imperio, & Musis infensus iniquis.
Interea Musæ certant, dirimuntq. canoræ
Iure pari sedes Italas, & gloria Martis:
Vt bello & Musis iam personet Itala tellus.
15 Gloria sed maior fundendi Nectaris vna
Romano rutilat cælo, supraq. trophæa
Imperij: quoniam Musarum est dulcius vndis
Numine & à Christo promanat fonte perenni
Virtutum Nectar fidei, vitæq. beatæ.
Numine quo fruimur liquido, spe siue potiti.
Lambimus immensum pelagus, semperq. sitimus.
Et sitis ipsa suo quoq. Nectare suaue redundat.
Hoc Nectar tandem, diuinæ gaudia pacis,
Itala bella potens, & iurgia quæq. diremit;
Priscos imperij fluctus, sæuasq. procellas
Sedauit, ciuem simul ac compescuit hostem.
Bellis flagrarunt Itali pax donec Olympi
Nectareo pelago sacro sub Principe Romam
Allueret, validas circum stagnaret & oras.
Imperium bellis partum stetit inde, ruitq.
Perpetua bellorum mole, & viscere ab imo
Bullijt hæc tellus armis, ac milite semper.
Exterus inuasit, ruit vnde à culmine Roma,
Captus amore tori laudis, famæq. perennis;
Tot seclis orbis victus cui paruit omnis.
Inualuere acies bello, trusisque nefastis
Hostibus, Italia en rursus pacatur honore
Nominis Augusti, Nectar quod protulit *Aræ*,
Tertius vt Leo Apum Rex cælesti ore refudit.

Mox tamen Auguſtus turbauit Nectaris vndas,
Milite deuaſtans arctoo examina ſacra.
Sed Nectar, cæli virtus, & gloria Chriſti,
Ac diuæ ſobolis ſacris procul arcet ab oris
Bellorum & cladis cæcos, triſteſq. labores.
Ceſſit & Auguſtus Romani culminis Arx.
Stemmate nã Auguſto Nectar, quod funderet vber,
Auſtriadum inde genus clarum vel ab Axe boręo,
Romanum ſceptro, Heroum Latijq. propago
Regis Apum, & Chriſti à ſacris aluearibus hauſit.
Gurgite ab Vrbano tandem reuocata trophæa
Nectaris educunt pacis faſtigia cælo,
Auguſto, & geminis deuinctis Regibus vna
Fœderis æterni ceu nubibus Iride Chriſti;
Nectaris vnde pluat vis vber, & irriget orbem.
Sic felix æuum diua hæc prænunciet Iris,
Nectar ad eoos refluis mox fluctibus omnes
Merſurum populos Chriſti felicibus vndis;
Interea, heu, ſcelerum virus niſi nectar adhalet
Pace fluens, quod ſacra cohors, ſummuſq. veretur
Nectaris ipſe parens; populos pius inde laborat
Luſtrare æthereis vndis bis, terque, quaterq.
16 Itala bina quidem tonuerunt fulmina bombis
Ac ſimul horriſonis, Philibertus Maximus Heros,
Auguſtum genus, Allobrogum Dux inclytus, Alpes
Cui Deus Italiæ firmas concredidit Arces;
Ambroſius Ligur alter, Dux ſed Regis iberi;
Agmine qui inuicto Belgas tot luſtra repreſſit;
Et toties domuit caſtrorum ſæpe potitus.
Heu mox præcipiti ſimul ipſa excuſſa ruina
Concuſſere orbem, cælumq. remugijt altum.
Itala ſed tellus prope ab imo tota dehiſcit.
Hinc rerum ſęuis iactatur cęca procellis.

Spes

Spes omnis,bellumq. famesq.luesq.minantur,
Eumenidum furor omnis:spes vix vna salutis
Nectaris vnda manet,Romani gloria fontis.
Iam Christi pacis cælestem afflabat odorem;
Atque fluens circum fundebat Numinis auras;
Crimina sed spem intercludunt à vindicis ira
Excelsi,ah scelerum,liquidū quæ iter obstruit vndis
Aethereis, pacisq. pios remoratur honores.
Sic bellum,& pax offendunt ceu tramite cæco;
Præpediuntq. sibi vestigia recta vicissim.
Perge Vrbane tamen submittere legibus orcum;
Arcere Eumenidas,Manes terrere profundos,
Exitium quanquam,semperq. minantur acerbi;
Innectuntq. dolos,geminant Stygiosq. labores.
Gloria summa Vrbis;maior sed Numinis Aræ,
Priscis illa fuit,semper manet vna perennis;
Quod fluctus inter, sęuas pelagique procellas
Proferat imperium summi velut ęmula cæli.
Annibal exitium meditatur tetrior hostis;
Et lustris tribus Italiam iactare laborat,
Diruere aut potius vafer astus, Punicus horror.
Intulit & cladem Mithridates; terruit olim
Et Pyrrhus; semper sed maior Roma resedit.
Ac rudis hęc equidem Christi fuit Vrbis imago.
Quid tum sacra Deo? mox tristi ex funere surgit
Fulgidus innumeris astris distinctus Olympus.
Cladibus imperij à Getico,Scythioq. furore
Exitij ipsa parens Augusti nominis Ara,
Sceptraq.nacta orbis superę ęternęq. salutis,
Vrbis,& Italię solio simul ipsa potita est,
Imperiumq. tonans e funere surgere iussit,
Et simul imperij circum sibi subdidit hostes,
Augusta immanes ausos discerpere iura.

Sternant ad sacros calces procumbere leti.
Macte Vrbane tuo iam nectare bella, luemq.
Et clades diras Italis procul impetu ab oris
Disijce; pax fluit, atque salus cum Nectare fusa.
Sin bella irato forsan tum Numine flagrent;
Fortior insiste, educet sua culmina tellus
Itala mox cælo, vnde orbi præfulgeat astris
Iam cunctis maior, iubar, altaq. Numinis Ara.
Sic durare decet, cælum imò rotare secundum.
Prælusit bellum, excidit iuga Ferrea Montis,
Et rigidas Alpes: labor Insubrem, atra luesq.
Vastauit, lacrymis defluxit Mincius omnis;
Et procul Italiæ fines depascitur horror.
Quid si tum fulmen feriat, furor igneus, ictu
Et crebro terebret, vel diruat obuia quæque,
Concussis veluti immani cæliq. ruina
Montibus, atq. Italis campis à sedibus imis;
Vtraq. dum pugnat sæuis simul vnguibus Arctos,
Hesperus ac telis geminis congressus ab vltima,
Et Magna Hesperia Cynosuram elidere perstat
Viribus arctois Elices, sceptriq. borei;
Stagnat & Italiam Rhodanus, simul Ister, Iberus,
Queis tumet Eridanus, proprioq. exundat ab alueo?
17 Tu nihil interea trepidas Vrbane; sed Ara
Castra tibi pugnat, cæli vel fulmina torquens.
Inde potes solus, nullo quoq. milite septus,
Robore ab immenso, quo polles, Numinis ipso:
Et terras quateres, & sidera stare iuberes;
Regum acies cunctas diuino fundere nutu,
Funestæ quoties ausint subuertere sacra.
Præterea superum præsto sunt agmina lucis
Cuncta tibi, Princepsq. Arcem cōmunit, & Vrbem;

Ex-

Google

Excelsi solium, vertit quæ sidera, Romam.
18 Augusta en moles tumulo iactabat inani
Principis extincti nomen, qui sceptra Quiritum,
Romani atq. orbis vasti gestauerat olim,
Dum cælo educta, heu, astris inferre studebat
Infossum lethi Stygijs, altisq. tenebris.
Hinc condens orco frustra, educebat honori
Demersi Regis velut æmula culmina cæli.
Post eadem moles deleuit stemmata mortis,
Cum propior cælo suscepit sidera, Diuum
Agmina; & Arx superis vrbem munita tuetur
Nomine clara Ducis superum, nitidæq. cohortis.
Funere mole sua vergebat Roma sub orcum
Mersa olim, cui culmen erat Mors, vmbra profunda;
Nunc Christi cælum diuino munere fulget:
Funus & in lucem, tumulum conuertit in Arcem.
Nec satis, Vrbane, hæc tibi sint miracula rerum,
Vertis & in cęli anfractus nunc funeris Arces.
Scilicet Arx Romæ, & superis debetur Olympus.
Inde tueri fas est vrbem, & culmina Christi.
Nam sacra Roma præest Christi præfulgidus axis.
Aeterni solis, complet quo lumine terras.
Arx igitur summus merito globus imminet æther
Aethereæ Romæ, cælumq. tuetur Olympus.
Sic Cherub Hortis delicijs mens præfuit altas,
Anfractusq. potens gladio versauit, & igni.
Hanc Arcem agminibus sacris Vrbane parasti
Cæli instar, dirimant orbes vt flexa viarum,
Ad geminos axes, fulgens ad sidus vtrumq.
Vndiq. & excelsus miles procul arceat hostes.
Collibus Vrbs septem, totidem velut orbibus astra
Vertit, quæ nulla certa se lege tuentur;
Eminet Arx vero tot fixis cincta choreis

Astro;

Astrorum rutilis ducta certo ordine resti:
Signa vbi tot rutilant quandoq. paranda trophæa.
Imperij vrbs quoniam aut priscis micat ordine seclis
Olim discordi, sceptra vnde ruere Quiritum;
Aut nuper sacris diuina pace beatis;
Heroum quando spectamina nulla recurrunt,
Aut æui certa, aut virtutum lege rotata,
Crebra licet semper, summoq. nitore corusca.
Difficili at belli, castrorum ac turbinis æuo
Arx Aræ Christi stipatur milite cælo
Delapso, crucis ancili qui strenuus orbem
Vrbi submittat, cunctos profliget & hostes.
Ancile, & gladius crux est, fulmenq. tonantis
Militis omnipotente prope, alto & ab æthere, dextra
Tunc Christi pia concordi crux agmina cogit
Celsa; tot æthereis circum distincta sub astris;
Ordine quæ semper tuto, certoq. cientur.
Vandalus, atque Hunnus subito vna voce repressi
Iam Ducis vnius, Christi validiq. Leonis.
Italia toties acie paruaq. repulsi
Infesti Mauri; fusus terraq. mariq.
Thrax Scytha, siue Pio nuper; siue auspice quondam
Pannonijs Calisto, cum vrbis ab arce tonarent.
Vrbano Solyma, eous tractusq. receptus,
Et furor arctous sæpe hinc absistere iussus,
Et domitus quoties Romanam impegit in arcem,
testantur satis e cælo hæc delapsa trophæa.
Sed maiora manet seclis Vrbane beatis,
Quæ iam tu valida dextra, nutuq. ciebis,
Tractus eoos iterum domiturus, & orbem.
Amnis at astriferi circum hanc vt lamberet arcem
Aemulus ætherei, atq. hortos imitatus eoos

Vt:

Vrbano Tybris suffusis ambijt vndis;
Aut refluit iussus, propioq. elabitur alueo.
Deniq. tres orbes summos Arx sacra tetendit
Numinis,& primum reliquos qui vertit ab ortu;
Et contra occiduis primum qui obuertit ab oris:
Nam fidei globus huc Solyma migrauit ab vrbe,
Arcis quæ virtus Romanæ prima cietur;
Et circum infensos sic concita proterit hostes:
Sed rapit occiduis spes nunc à sedibus auras
Ad iubaris nitidas surgentis, libret vt orbem
Obuerso cursu, & cieat pleno orbe salutem.
At gemini nullo præfulgent sidere cæci:
Vndiq. sed virtus pollent, & sidera torquent,
Ac rutilant circum, licet astris protinus orbi,
Certa luce spei, certo fideiq. nitore.
Qui tamen haud densus nullis spectatur ab astris.
Nam spectare Dei haud fas ulli arcana salutis
Nunc Equidem: satis est diuos haurire susurros.
Imminet & tandem torus altus Numinis vrbi,
Protegit atq. Aram, sacram custodit & arcem.
Quin Deus ipse arx summa ast,arcis siue beatæ
Excelsum culmen Diuum fastigia supra;
Roma vnde omnipotēs dominatur in orbe perennis.
19 Hinc tonat omnipotens, ictos sternitq. gigantes,
Titanas, Stygios Manes, Scythiosq. furores;
Stratos, discerptos medio tum mergit Auerno.
Vrbanus sedenim fabricatur tela tonanti,
Fulmina præsertim diuina mulciber arte.
Scilicet ipse volet canus demissus vt æther;
Tendit & ad superos semper ceu cuspide sacra
Flamma micans, immensi ipsius Flaminis aura;
Sed quæ se cieat,mentisq. vigore perennis,
Vul-

Vulcanus nitidus, nec summo fœdus ab axe
Vnquam deiectus, nec claudus & ille ruina,
Manibus insessus Stygijs quos torquet ab igni;
Sed iubar est cæli, & terræ lux clara diei.
Monstra nec vila suis incudibus ordine fabros
Præficit æthereo, qui cudit cuncta decora,
Aula digna Dei, procul inde arcetq. Cyclopas.
Est Decor, immenso Vrbanus genitusq. decore;
Et terras lustrat tandem, vt secum inferat astris;
Numinis ac sponsæ thalamo sociatur & Aræ.
Aquila sed fulmen sublimis Roma ministrat.
Fulmina bina parat Romana Vrbanus ab Arce;
Et mētes quæ adigāt fontū Phlegethōtis ad vmbras
Igniuomas procul ætheteæ pietatis ab astris;
Et quibus excussis tellus quassa intremat atris
Nubibus ære cauo offusis vi pulueris igni.
30 Ingentes pilas, astris quas Pantheon ingens
Eductas, superumq. Aras iactabat Olympum,
Orco subductas potius, noctisq. profundæ
Manibus atq. vmbris Vrbanus in æthera vertit,
Imposuitq. Arci, iacerent vt fulmina circum
Numinis à dextra obducti caligine sacra
Arcanæ nubis, tonitru vnde erumpat & ignis,
Romani ac solij sternant sic protinus hostes;
Et simul inde gemant Manes, fulmenq. tremiscant:
Vnde olim cælo iactabant sæpe tonare.
31 Maximus Vrbani præfulget in Vrbe triumphus
Regis Apum, e cælo fundit dum Nectaris vndas
Imbribus, & nimbis e mensa Numinis haustis;
Quas inter ciaat fulmen uel Numinis instar;
Et Stygias pilas educit sidera cęli,
32 Castrorum & Mosis nubisq. ignisque columnas.

Iam tonet vnde Deus, fortisq. corufcet in hostes;
Fulgeat atq. pijs, tempestatesq. serenet.
Perge Vrbane, tona æthereis à nubibus imbri
Nectaris uberibus, superum potuq. beato,
Fulmen ut à diuis mensis procul arceat hostes;
Et superum semper lętus conuiua fruatur.

Digitized by Google

VRBANO SIRIDOS LIBER XV.

ARGVMENTVM.

Cũcta ſtudẽt Apibus perſoluere munera ſacris,
Sacrorũ ac Regi, fũdant vt Nectar Olympo.
Et ſuperæ mentes afflant alueâribus auras
Felices, verſant dulcedinis aſtraq rorem
Anfractu vario, ſanctorum nempe laborum.
Hos flores tellus profert, rigat vnda, fouetq.
Aer, atq. ignis; modo Apum Rex pabula fatis
Diſcernat, quibus ipſe Deus flos ſurgit ab Hor
(tis

EXCERPTA LIBRI DECIMIQVINTI.

1
Ex pro Chriſto ſacrarum Apum, ſummo nempe Serapi, vt nunc Vrbanus, ſacer eſt Apis; qui ſacra dum capit oblata pabula, aut renuit nefaſta, arcana muſſat oracula. Non eſurit ille quidem, ſed capit, vt in nectar pabula, & cæli munera uertat arcana recludens.

2 *Omnia strenue sacris alueäribus, sacrorum Regique in orbe ministrant, & munera erogant, nouem Præsertim superum ordines frequentissimi. Vbi quid quisq. præstet? distinguitur.*

3 *Astra etiam labores, cæli delicias, roremq. vario anfractu sacris conuertunt Apibus, Vrbano ac Regi, vt diua Nectar dulcedine condiant.*

4 *Sic quoq. mutuo certamine elementa ministrant.*

5 *Laborum monstra Stygijs e specubus Nectaris spe in cæli sidera migrant toto axe regnantia.*

6 *Ex elementis etiam depugnantibus, acriterque exercentibus Apum agmina sacra nectar hauriunt suauissimum, & luce rutila, ceu sidera, surgunt.*

7 *Pabula sacris vndiq. oblata Apibus Rex Apis arcana luce discernit reserans oracula nutu.*

8 *Solus Rex Apum Aræ sacrarum diuos gaudet Hortos obire, atq. Apibus decerpere flores, vno sedenim felix omnigeno flore sine limite suso, Api simul, & Nectaris pelago, vno Numine trino, tum & Verbo sociata natura.*

CAR-

CARMEN

1 APis tu Christi summi, verique Serapis,
Rex & Apũ, sacræ sobolis, quæ Nectaris vndas
Fundit, & æthereis riuis ad sidera stagnat
Iam prius arentes terras sub nocte profunda.
Tu superis, nobisq. paras conuiuia diues
Aeternæ vitæ, felicis clauiger aulæ;
Condis & immensos thesauros, obdis Olympum;
Mox promis, reserasq. potens; & sidera parent.
Nectar & Ambrosia alta tibi sunt credita dona.
Pabula quid poscis, tacitò licet ore, paranda
Regibus à cunctis, populis labentibus instar
Amnis præcipitis, queis fas consistere nusquam;
Diuitias quanquam iactant sed semper egeni?
Esuris? anne sitis, pelago qui Nectaris vnus
Imperio æterno frueris, dapibusq. beatis,
Atque orbem satiare tuo pro munere gaudes?
Percipis vt fundas, potas & pabula carpis;
In dona vt vertas locuples felicia vitæ;
Et simul æterni pandas oracula sceptri.
Nam tacitus fata euoluis tot condita seclis,
Lucis & æternæ gremio, mentisq. repostæ
Immensæ finibus, nullus cum emergeret orbis;
Limine nec certo posset, seu cardine primo
Aeui prodire, æternum aut penetrare profundum.
Sic olim Cæsar Germanicus audijt Apim
Sed Stygium, renuit qui oblatam à Cæsare lancem;
Sæuaq. fata sibi sensit iam iamq. manere.
Ille sed incertus cæcum tunc subdolus orbem
Mergebat tenebris, tetrisq. anfractibus orci
Nocte sub obscura, procul altæ à luce diei,

Vin-

Vinctus,& igniuomus detrusus in antra barathri,
Prærutilas cæli nunquam vnde emergat ad auras.
Vrbanus verò Romano à culmine pandit
Aethereas sedes, maioris culmina Olympi,
Numinis arcanam mentem, penetralia sacra.
Portendit sceptrum,carpat si pabula lætus;
Arceat à cæli solio, si oblata repellat.
Omnia præcelso libant sua munera Regi
Arcanæ lucis,parentq; cui Nectaris oræ,
Sidera,Diuum acies, elementa, & condita moles.
En superæ mentes, ardent quæ Numinis igni,
Immenso iubari propiores sede beata:
Et quæ succedunt vicino à sole coruscæ.
Inde Tori rutilant alti fulgoris ab auris
Numinis ipsius, quibus incubat vndique pronis:
Ardent, præfulgent, complentur Numine semper.
Vrbani sed Apum propinant Nectar abunde
Immenso, lætęq. simul propiore fruuntur
Accubitu, precibus fundunt violasq. rosasq.
Lilia,& omnigenos glebę cælestis honores;
Nec non æthereas vndas, quibus alta beatas
Nectare tùm cumulent Romana examina mensas.
Agmina nectareo Vrbani sed cuncta labori
Cætera solerti superum sex mente ministrant
Arcana, æterna sic lege incumbere iussa.
Præcipiunt summi,statuunt, prohibentq.salutis
Iam rerum Domini, Augusto quo Nomine gaudent.
Virtutes valida dextra miracula patrant;
Vrbano queis Regna parent ad Nectaris vndas;
Inuerti quoties Naturam euenta reposcunt.
Arcent at Manes tetros, Stygiosq. labores
Excelso nutu,est nomen quibus alta potestas.
Proximus inde præest Apibus tum reliquus ordo;
Qui

Qui supereſt triplex. Summus moderatur honores,
Sceptra, pias ſedes. Princeps ſed præſidet Aræ
Vrbani, ac ſolio; ciet vnde, ac temperat orbem.
Regna, vrbes, populoſq. regunt, examina ſacra
Tum mẽtes, quæ ſceptra gerunt, & ſumma profantur.
Infimus ordo fauos tandem cuſtodit, Apeſq.
Sed mens quæque ſuam conatu peruigil omni;
Inde minora Dei defert mandata ſalutis.
Omnes ſic ſua ad Vrbanum pia lumina flectunt;
Corriuantq. ſuos latices ad Nectar, & alta
Vrbani, & ſobolis Romana aluearia Chriſti.
3 At ſuperi cælum torquent, tot ſidera, ſolem;
Frugibus haud terræ, nec amœnis collibus, hortis,
Tot neque delicijs florum, pomiſq. venuſtis.
Sed neq. vertuntur pecudi, luſtriſque ferarum,
Piſcibus, aut auibus, cetis, Aquilęq. rapaci,
Vndis nec pelagi, nitidiſq. per aera campis;
Mentibus aut cæcis, cælum queis ſurgit Auernus.
Vrbano ſponte Aſtra micant, Apibuſq. ſerenis;
Sol oritur, conuerſo ſemper ab axe recurrit;
Ocyor ac retegit gratos Aurora colores
Præcurrens iubari, noctem vt compellat in orcum.
Vrbano ſuprema ciet vis ſidera ab ortu
Tranſmiſſis ſpatijs circum alto ipſo æthere vaſtis,
Tam celeri mentis ſupra vertigine captum;
Et quater vnius ſenis remorata diei
Præproperis horis, ſecum rapit omnia præceps:
Scilicet vt citius propinet Nectaris vndas
Vrbani, ſuperum menſis, Diuoq. palato;
Præpetibus cęli conuerſi vt ſubuehit alis.
Vrbano occiduis retrahit ſimul orbis ab oris,
Euſtans primæ virtuti obuerſus, & inde
Aſtra rotat, raptum remorans cryſtallinu axem:

Nectar

Nectar vt Vrbanus studeat, pia castraq. potum
Interea ęternis mensis sine labe parare;
Excoquere aut labem, tristis vitiumq. saporis;
Siue litare Deo, lustrare ac secula cæca
Aeuo felici cęlo meliore rotato;
Ne subitò fontem feriat sententia præceps.
Stelliger Vrbano trepidat, ducitq. choreas
Astrorum ancipites semper spe, siue timore;
Aut simulat saltem festiuo ludere saltu
Ad geminos axes, gemino reuocatus ab axe.
Scilicet expectat felices Nectaris vndas,
Euentus varios inter, cladem atq. salutem;
Et pauet, & sperat certus tamen omnia tandem
Nectaris immenso pelago mergenda, resultat.
Nectit & ipse moras, conctantur sidera circum
Tot choreas inter, vis vt fluat omnis ad astra
Nectaris interea, superum mensasque beatas.
Par studium Vrbano impendunt errantia septem
Lumina, quæ proprias distingunnt singula sedes.
Annis triginta Saturnus, Iuppiter inde
Bis senis metitur iter; Mars voluitur annis
Tum geminis, totum sol anno conficit orbem;
Cui Venus insistit propior, pręit inde secuta.
Mercurius Veneri concors vestigia solis
Sectatur modicus: Mense est par Cynthia soli.
Sic celeres stellæ tardis sua fœnora reddunt;
Et Mundi suaui librant discrimine molem
Tardigradæ, celeres, Magnæ, simul atque minores,
Orbibus immissæ proprijs, medioq. diremptę
Orbis ab integri defixo cardine, gyro,
Ipso à quo surgit Mundi structura profundo;
Fundat vt Vrbanus varioq. à cardine Nectar
Ordine cæiorum anfractus, suauiq. labore
Fœtus

Digitized by Google

Fotus, & erectus dum se discrimina librant
Opportuna fauis, cælum queis tempora vertat.
Nam tenera est soboles, pennis licet aurea, telis
Nec non instructa, atq. acie pugnare parata.
Sed clades inter, victo vel ab hoste triumphos
Aeuum agitat dubium, spe læta, incerta timore.
Et ruit, & surgit, subsistit, & agmina fundit;
Sæpe etiam teritur, tristemq. occumbit ad orcum.
Has inter compulsa vices, variosq. labores
Propinare studet cælo, mensisq. beatis
Tam dulcem potum, felices Nectaris vndas.
Sed mora compensat damnum opportuna labori;
Impigra, nec præceps, aptè quæ protrahat æuum
A celeri impulsu, momenti à cardine flexum;
Siue inter celeres gyros, tardosq. coactum.
Nam mora si maior prætendat tempora sera,
Tristi desidia à vigili tunc Nectaris arte
Auertantur Apes, aut fucus subtrahat almum
Christi apibus rorem, absumat seu Nectaris vndas.
Nectar amat properum fontem, semperq. fluentem
Aeternis vndis: superum sic vber Olympi
Perpetuo manat felix à diuite fonte.
Nam mora iter nulla præcluditur amnibus æthræ;
Et subito euoluunt spectati Numinis altum (dūdunt.
Se in pelagum; tumeant vbi nunquam, aut forte re-
Romanæ sed Apes Vrbani, gloria CHRISTI,
Non ita se superis æquent virtutibus alis,
Aut nitidis pennis scandenda ad culmina; fontes
Vnde Dei erumpant subito velocibus vndis.
Cunctantur, nectuntque moras, seræq. laborant,
Et superum celeres vincunt dulcedine lymphas,
Concretum lacrymis; proprij simul imbre cruoris
Dum nectar fundunt, omni pressum atque dolore.

Inde ſapor mirus diuum pulſare palatum
Audet, & oblitum laticis ſopire ſuperni.
Gaudia nam ſemper maiora e funere ſurgunt:
Suffiat & thus incenſum fragrantibus auras
Dulcius halitibus; concuſſa ac lympha vaporet
Suauius infuſis florum, ſertiſque roſarum:
Nec niſi compreſſis vuis fluit vnda *Lyçi*.
Deniq. ab ærumnis vis maior ſpirat amoris;
Emicat atq. decor dilectæ lucis honore
Dignior; aduerſis nitido fulgore retruſis,
Obijce quæ ſtudeant atro ſubducere formam;
Præripere atq. illi ſubiecta in pectora ſceptrum
Cui manet à victa ſummus ſed morte triumphus.
Hoc nectar, præſtare Deum ſublime creatis,
Innumeris quanquam, ſemper potioribus, vnum:
Nec quicquam certare Deo iam fronte ſuperba;
Omnia quin ruere in nihilum tunc ſponte profundũ;
Inde Deo ſurgat cum gloria Nectaris, orbe
Omni ſeu ſtrato, ſeu merſo alteque ſub orcum.
Tunc viuunt nam cuncta Deo, Deus omnia complet
Nectare ſe fuſo, quo cuncta beata redundent.
Condita quæq. fluunt diui ceu Nectaris amnes
Immenſo à pelago; refluunt extincta ſed vltro,
Et meliora quidem diuino illapſa profundo,
Numinis vt tandem ſublimis gloria viuant.
Scilicet vt refluant, viuantque extincta beato
Nectare, læta fluunt ſemperq. ruentibus vndis,
Mors ſibi, vita Deo, proprio quà robore nunquam
Faucibus e nihili cæcis emergeret orbis;
Imo nec ad rerum conſortia nomine ſolo.
Sed Deus eſt cunctis vitæ vigor omnis, & vnus.
Hinc feſtiua Deum; quęrunt iam ſedula cuncta;
Et ſe ſubducunt iubari, velut aſtra diei;
Amnes ſeu pelago gaudent ſe mergere vaſto. Tũc

Tunc verò superis Romana aluearia certent
Nectaris æternis vndis, laudisq. perennis.
Nunc trepidant, cunctantur Apes, tardoq. sub axe,
Atq. simul propero opportuna sede vagantur;
Et flores carpunt hilares, & flumina libant,
Almum inde vt Nectar varioq. labore paretur.
4 Hinc elementa vices subeunt, pugnantq. vicissim,
Vrbano, & sacris Apibus fluat vnda salutis
Dulcior vt bella inter, & altæ fœdera pacis:
Ac prolem exhilarent Christi, ditentque labore,
Gaudia qui fundat pacis, vitæque perennis.
Numen opes profert proprii fulgoris opimas
Aerumnis, Morbo, Luctu super astra locatis
A lucis diuæ radijs, formæq. reflexis
Dum dolor, ac gemitus pariunt felicia vitæ
Gaudia cælestis, si Numine luce coruscent.
5 Vestibulo hærebant prius, alti ac faucibus orci
Sæua truci vultu cunctorum monstra laborum,
Funera, pallentes morbi, præcepsq. senectus,
Vltricis fodiunt vterum quæ tormina mentis,
Ira, metus, tristis cura, algor, hyemsq. procellæ,
Et sitis, atq. fames, neglectus squalor egenus,
Denique, bella, lues, clades furor, Hydra, Chimæra.
Nunc cælo has curas omnes Deus intulit astra,
Vt diuis rutilent radijs educta tenebris
Iam Stygijs, truculentaque monstra in sidera vertit.
Emicat inde Draco, Anguitenens, simul Anguis ab
Stelligero, Telũ, iaciens procul ipse sagittas, (Axe
Scorpius, & Cetus, geminus Canis, ater Orion
Nubibus imbriferis, fusa caligine, nimbis;
Et Lepus, atque Lupus, Cẽtaurus, Coruus, & Hydra,
Vestibuloq. *Axis* gemina quoque dimicat Arctos.
Ara vbi præfulget, radijs incendere thura

Quæ rutilis gaudet, suffitu ac complet odoro
Aethera,& æternæ vitæ felicibus auris.
Vina vbi Centauro profundit Nectaris vndas,
Et Coruo propior, Lernæ propinat & Hydræ;
Dum modulatur Olor, resonat Lira,& Vngula fundit
Pegaseos Latices, Alcides vincit, & Ales
Aethera collustrat pernix à lumine pennis.
Imminet & gemino geminata sub axe corona:
Gloria virtutum, Regniq. insigne beati.
Victima vbi excelsis Aries fulgoris ad Aram
Mactatus radijs rutilat, semperq. superstes;
Et grauidus Taurus tot læta examina Diuum
Mittit Apum liquefacto vtero, rediuiuus Osiris.
Tum Gemini æterno, tranquillo fœdere nubes
Depellunt atras, terris cælum omne serenant.
Petrum agnosce Ducem fidei, Paulum ore tubamq;
Tam dulci resono concentu, vt sopiat orcum.
Cancer vbi sensus retro vestigia vertit,
Atq. humilis semper sub mentis honore coruscat.
Inde Leo victor Mens irrugit hostibus vmbris
Disiectis Stygijs, quæ astris certare laborant.
Et sensu domito pulcherrima Virgo triumphat:
Lancibus ac iuris, stratis Titanibus, orbem
Vel totum librat celso æqui à cardine virtus.
Subsilit hinc subito lætus Capricornus ad auras
Surgentis citius lucis virtutis eoas
Ingenij, domito sensu vis prima diei,
Quæ semper maior fastigia scandit honoris.
Tunc late cælum demittit Nectaris imbres,
Et pelagus tumet immensum, merguntur & vndis
Felicis vitæ pisces, mentesq. beatæ;
Quos inter radiat Delphin, ceu sidus amoris.
Nauigat Astra vehens Argo tũ hæc æquora Nauisi

Pro-

Prorumpunt vnde,& refluunt quo protinus amnes
Hetherei, Eridanus, Nilus quot ſidera fulgent.
Hic etiam Labor, Aerumnæ, Mors, vincla, procellæ
Olim Monſtra Stygis, fulgoris honore beata
Aſtra inter choreas ducunt,nunc gaudia cæli.
Mors nunc ipſa Draco prçfulget ſidus ab Axe:
Infert & ſummo virtutum lumina Olympo.
Anguis,& Anguitenens labor eſt immanis ab hoſte
Virtuti infenſo,trux ipſa hoſtiſq.poteſtas;
Vnde Dei teſtes fidei, virtutis,& Aræ
Diuum hauſere iubar, fulgent nunc ſidera ſupra;
Omnigenusſque dolor,tot & agmina ſæua laborum,
Queis clam, ſiue palã, technis nempe hoſtis amarus
Inſiſtat forte,irruat aut vi dirus acerba;
Cominus inuadat, ſeu torqueat eminus haſtas;
Aut iaciat telum, pugnet terraq. mariq.
Mordeat ore ferox,diſcerpat dentibus inde
Trux furor, aut cieat pelago,cæloq.procellas;
Dum ſinit aſtra Deus conuerti ad funera Diuum,
Et timor exagitet, quin cuncta pericla minentur;
Vndiq. & ærumnis tandem prorumpat Auernus;
In ſuperos migrant tot fulgida ſidera cæli
Monſtra prius,vario rictu, ſed luce decora.
Subuehat Aethiopas atros tunc ſtrenua virtus
Andromedem ſponſam; Perſeus quam faucibus orci,
Et Ceto immani eripuit,ſcopuloq.reſoluit;
Caſſiopen, Cepheum geminos ſponſçq·parentes.
Scilicet exponunt ſontes ſua crimina ceto;
Et religant ſcopulis Stygio iam iam ore vorandos;
Expiat vna tamen virtus,ſoluitq. reuinctum,
Innumeris quanquam vinclis,aut forte rudenti;
Si gemat, & crimen lacrymis delere laboret.
Omnia tum ſubito virtus hæc vincla recidat,

A ſco;

A ſcopulo auellat, cetique ex ore receptam
Andromeden ſponſam rutilum cælo inferat aſtrum;
Inſuper & populos, coniux ſata prodijt vnde,
Exemplo alliciat, cæleſti ac ſede reponat.
Nam ſatis aurigæ mentis, vel plauſtra Bootis
Dum ſequitur, decor eſt, culmenq. triangulus Axis;
Immenſæ Triadis cultus, labor omnis vt vna
Luce micet ſupera, radijs ſemperq. beatis;
Totaq. ſacra cohors cæli à ſtatione coruſcet.
6 Inde elementa parant Apibus conſerta labores,
Munera ceu ſuperum tranſmiſſa luce reflexa;
Excoquere vt nectar poſſint, & fundere latè:
Prodit ab igne micans radijs Laurentius Aſtrum
Pagaſus, & fontem almum aperit pede Nectaris, alis
Effertur, totoque potens ſcintillat Olympo.
Sic prior enituit Polycarpus ab æthere ſidus;
Plura ſed aſtra iubar concepere ignis ab æſtu,
Et flammis genita excelſum petiere lacunar.
Quin fouet à ſuperis æther, ac ſedibus imis
Vndiq. Apum Chriſti toto orbe examina fuſa;
Frigoris & gemini proprio feruore retundit
Arentis, liquidiq. aciem: ſic temperat orbem;
Et fouet aereas, caleant vt ſuauius, oras.
Aer nam ſpatijs ſupra protenditur arctis
Ad centena quater, ſex denaq. ſtadia circum,
Et pelagum; & terras quanquam complectitur vnus.
At tenuis gelidæ, & denſæ certauerit impar
Iam geminæ moli, cæco minus atq. profundo
Par elemento inſtet, prorſus quod mergitur imum;
Ad cælum ſedenim feruens protenditur æther
Immenſis ſpatijs, moliſq. capacibus octo
Terrarum bis complexu, quo frigida vaſto
Aetherea virtute potens elementa coercet;

Ne-

Nectar Apesq. fouet, vicini ac semina cæli.
Instructa est acies cæli, semperq. rotatur
Cæli instar domitura orbem sub lucis honore
Astrorum, & solis, vibrat dum feruida tela;
Subijcit & terras astris, simul æquora circum,
Viscera queis complet, ceu milite, castra calore;
Vitam vt alant, vitæque ferant animantibus escam.
Funditur inde aer Apibus vitæ aura salubris,
Excipit atq. hilaris manantes Nectaris vndas;
Soluat vt obuoluens terrena à labe vapores.
Subsilit vsq. vapor terris, aut excitus vndis
Halitus, ac tenuis, summus quoque tenditur aer,
Acceditq. ignes, nec non velut astra cometas;
Exprimat vt cælum tot iam rutilantibus astris.
Sic Apibus varios portendit sæpe labores,
Dulcius vnde tamen Nectar promanet, & vber,
Dum magis excoquitur tellus, & pura rigatur.
At terræ vbertas medius tum cogitur aer
Nubibus, vt late nimbos demittat, & imbres;
Arentesq. bibant agri, mox vnde uirescant,
Atque parent Apibus dulcissima, pabula flores.
Sed labor inde ruit quoq. nix, hyberna procella,
Et grando, ac glacies uentorum à turbine sæuo.
Hinc & Apes speculantur aquas, & nubila cæli.
Ros uero exhilarat, quem illæ inter lilia potant.
Denique alit terræ propior uariabilis aer,
Immoto hyberno medio, semperq. rigente;
Dum superus semper feruet semperq. rotatur.
Contra imus subsidit, hyemsq. æstusq. recurrit:
Solis & à radijs distinguitur inde reflexis.
Ordine diffusus triplici sic feruet, & alget
Sedibus à uarijs; ima uel sede laborat
Incertus semper gyro uersatilis astri;

Aestus

Aestus atq. hyemis uertigo concita, præceps,
Opportuna Apibus statio tam blanda, uel horrens;
Vere hilaris florum lætis redimita corollis:
Tristis & hyberna glacie, niue, grandine ab Arcto;
Dulcius ut Nectar ripas fluat inter amœnas
Hinc, rigidas illinc cælo, terraq. diremptas.
Nectaris hęc est lex, diuini gloria potus.
Sic fluit, & felix superis allabitur oris.
Pondere nam premitur, ui mira ut surgat ad Astra.
Hic labor; inde tamen summo ceu fœdere gaudet
Terrarum & cæli, fluit ac dulcedinis unda.
En Iacobi amnis propinat nectar ab alto
Aereo deductus fonte, à uertice templi.
Et quadrageni illi sub gelido aere noctu
Armenium nectar Diuo fudere palato.
Quin parat atra lues dulces super aera fontes
Sæpe quidem, unde Deus tot nectaris hauriat undas.
Aereis campis pelagus submittitur inter
Montibus à celsis agros, & litora circum
Decliui fronte, ut refluant ad concaua fluctus.
Amnibus inde rigat terras, mox ebibit illos;
Atque Apibus fontes aperit prope lilia, flores,
Vt libent undas depastis floribus, inde
Cæli delicijs haustis, & Nectare fuso.
Fontibus imo rigat glebas sic uber ab altis
Deductis riuis, collectis amnibus; imbres
Nec non effundit surgens super aera pontus
Arcana tenui cochlea; gradibusq. uaporum
Concretam in nubem, pluat unde atq. alluat orbem;
Agrorum ubertas paret ut conuiuia florum,
Nectaris & tandem suaues demigret in undas
Potus Apum ipse, epulæ, ubertas educta rosarum.
Prouidus en Apibus, dulcis promusq. ministrat
Soli-

Solicitus pontus, consistere nescius vsquam,
Fluctibus allidens semper, refluensq. vicissim.
Sed labor inde fremit, cælum, terrasq. procellis
Inconstans quatit, vndarum furit agmine, ventis
Horrisonus, campis, præruptis montibus, imis
Vallibus educto certa sine lege, minaci;
Dum tumet inconstans, mox ima sede dehiscit:
Sic cælo certare ausus, terrasq. vorare
Naufragus, ac vastis absumere syrtibus orbem.
Clementi Petri Soboli, mox sceptra salutis
Credita cui Petri Regnorum, & Nectaris alta,
Cessit Apum Regi pelagus iam versus in vndas
Cælestis potus, dum mergitur ille profundo,
Mulceret Nectar Clementis vt æquora salsa:
Verteret ac subitò in potum, laticesq. beatos.
Sic etiam Pauli guttur ter Nectare diues
Insiliens ictum gladio tres protinus vndas
Eduxit terræ venis, fontesq. perennes,
Insilijt quoties, nectar propriumq. refudit.
At mersi plures pelago emersere beato.
Denique terra iacet cæli sub culmine sponsi
Dulcis Apum genitrix, manat quæ Nectare circum.
Deliciæ, & labor vna quidem solatur, & horret
A varia cæli facie, seu vere beata;
Seu tristis procul hinc hyberno à sole rotato:
Vere tepet, gremioq. vber iam semine cæli
Emittit lætam sobolem, tot serta rosarum,
Agmina tot florum, varioq. decore venusta,
Iucundas Apibus, plenas ac Nectaris escas.
Aemula sic cæli, cui nuper nupta renidet,
Et viret, & gemmat, lætissima Nectare diues
Vndas felices cælo propinat, & astri.
Cærulea æthereo circum præfulget amictu;

Et ſuperis audet feſtiua educere montes
Omni nube procul,cæli vicina nitori.
Auris quin blandis ſurſum ſe efferre perennes
Nititur ad ſedes hilares,& luce beatas,
Iam thalamo iubari radijs ſociata coruſco.
Hinc Apibus plaudit ſummi velut ætheris aſtris;
Vnde fluit Nectar, tellus quod libat Olympo,
Læta ſuam ſobolem ſuperis accumbere menſis,
Tandem poſt diuos cyathos, potumque paratum.
Contra hyemis ſæuit ventorum, omniſq. procellæ
Ceu ſtario tellus glacie, niue,grandine triſtis,
Vallibus ima horrens, proprijs obducta tenebris,
Atq. rigens campis, ſqualens à cautibus hirtis;
Ipſa ab hyperboreis toto ciet orbe procellas,
Culminibus gelidis, rigidiſq. minatur ab vmbris.
Spirat & immanis vim tetro à viſcere diram
Frigoris, omnigenos ab hiatu orciq. labores.
Bellorum ſedes,gremio quæ continet orcum,
Eumenidas,Stygias Hydras,Scyllaſq.Chimæram.
Vltro vbi confligunt elementa effuſa ſuperne;
Aut cæcis immiſſa vijs, ſpecubuſq. profundis;
Aut vtero tandem concepta furoris ab aſtris
Semine ſuſcepto,fas vnde erumpere nunquam.
Aſtra vbi decertant obtutu & Numinis auris,
Quas afflant tacita, & nullo congreſſa fragore.
Quin læta incedunt per amœna ſilentia lucis.
Agmina ſed tamen inde cient elementa, procellas,
Nubila caſtra, imbres,nimbos, & fulmina vibrant;
Turbine concutiunt terras, & ſæpe profundum
Vndiq. iactatum tollunt, fluctus que tumentes,
Vt mox tempeſtate ruant à culmine preſſa.
Hic Notus, atq. eurus,Boreas, ſimul Africus acres
Inſiliunt acies ventorum, murmure circum;
Collis

Collisque fremunt, trudunt dum viribus æquis.
Obruit interdum terras maris vnda furentis;
Amnesque erumpunt celsis e montibus, agros
Vt latè stagnent, & circum claustra refringunt.
Euomit & tellus flammas, Mons unde Vefeuus
Sępe olim flagrans cineres diffiauit ad Afros,
Et Thraces vsq. ac lapidum pluit igne procellis:
Igniuomisq. iugis ardet furor Aetna per æuum.
Interdum quatitur, arctisque erumpere claustris
Nititur excussis ventos, excindit & vrbes
Insignes sæpe, innumeras vbi diruat ædes.
Desidit tandem immani ad Stygis vsq. profundas
Dissiliens cautes, populos quo glutit hiatu,
Oppida, tecta simul, nec iam his expleta minatur.
Subsilit interdum elatis vel montibus ictu
Turbinis exciti, diuulsaq. culmina transfert
Ab radice ima, vallesq. cacumine complet
Illato montis, subter vel proterit vrbes
Immani oppressas tumulo, quo funere condit.
Inde aperit valles vbi mons surgebat ad astra.
Funditur imo procul medio, mirum, insula ponto;
Inarime vt Prochytam detruso imposta Typhoeo
Protinus excusso profudit monte tonantem
Ingenti hac vi, cum tellus mugiret, & ęquor.
Naturæ sedem in gremio cubat vltima tellus;
Cui fuit vnda vigor, uitæ aura affunditur aer,
Et caput astrigerum summus uelut eminet æther.
Bella tamen semper Naturæ semine fœta
Concipit, omnigeno parit & sine fœdere pugnas.
Aret namq. ferax auri, frugesq. parata
Ferre uber, minus est hilari tunc apta Lyæo.
Sed pecudes inter committit prælia telis
Cornibus armatas, dente, ungui, ipso ore uoraci;

Pennis, roſtro & aues, angues atroq. ueneno.
Sic inhiat lupus agnis; damam & uertagus acer
Venatur, pugnant Tigres, Panthera, Leones,
Sibilat, ac Libycis Regnat Baſiliſcus arenis.
Nec ſatis ore feras eſcis inhiare uiciſſim;
Tum ſibi & ad pugnam celeres tranſmittere lucos
Vndiq. concito curſu iam ſemper anhelas:
Præterea bellis exercet Regna beata
Nectaris, armatis Apibus telo, atq. ueneno.
Exterus indicit bellum aſper Crabro, ſimultas
Surripit & fuci cæleſtia dona propinqui.
Inſilit e cęlo Progne, infeſtæq. uolucres.
Corripiunt Meropes aluearia dulcibus eſcam
Seu nidis teneris, Patrum ſeu forte cubili.
Nec non irrepunt picti clam terga lacerti.
Ipſæ etiam educunt acies ad bella paratas
Nectari Apes natæ binis ſub Regibus acres,
Pugnandi ſtudio, referendi atq. alta trophęa;
Gloria quod belli profundat Nectaris undas.
Hinc ſacrum nectar medijs fluit undiq. caſtris
Terris, & cęlo diuę ſpectacula menſæ.
Felices cyathi, pelagus quibus omne recurrat
Fluctibus, & cęlum pulſant, & ſidera ſtagnant.
Hoſtes inde pauent nullos, quin fulmina torquent
Sedibus à ſuperis, ignes acuuntq. coruſcos:
Aetheris haud unquam extinguunt cæleſtia tela.
Qualis concreſcit Nubes, iacit inter & imbres
Late demiſſos fulmen, fœcundat, & ardet
Vndis, atq. igni, magis imo agitata coruſcat;
Nec licet effuſa pluuia reſtinguere fulgur.
Nectaris Vrbani nam ſceptra à nube tonare
Bella inter didicere Stygis, ſuperiſq. paratis
Dum pugnant inſtructę acies, ſimul ordine menſis
Innu;

Innumeros Inter ictus, & prælia, potum
Propinare Deo fusi iam sponte cruoris,
Quem moriens profudit Apis rediuiua perennis;
Vertit & in nectar, uitæque in munera mortem;
Aeternum ut rediuiua Deo sua funera libet,
Nectar amoris, diuino dignumq. palato.
Sic tonuit strato Saulo, medioque recepto
Ex hoste, excelsę sceptrum iam protinus Arę;
Cum primum Christi cæpere aluearia cogi,
Nectaris, ac Regnum primo fundamine condi.
Tum Regem Agrippam solio deturbat ab alto
Vincula post Petri, atq; Iacobi funus acerbum;
Vulnere & arcano transfodit uiscera cęca.
Diruit imò urbem Solymam, gentemq. nefastam
Surgenti soboli sacrę, Regnoq. salutis,
Nectare quod fluit, & parat hęc conuiuia cęlo,
Octauo tandem lustro post funus Osiris.
Inde migrant Romam deducta aluearia Olympo;
Nectare ut orbem omnem studeant à fonte rigare
Translatis Solymis Romani fontis in undas.
Cautibus at duris iuga tunc præcelsa Quiritum
Obstruxere iter, infensisq. examina dumis
Pungere tetra diu, lacerare, extinguere seclis
Heu tribus, & decies repetita clade furoris
Certarunt, donec sentes, vepresq. reuulsi.
Nectaris & nubes tonuit iuga in aspera dumis;
Cuncta potens ictu strauit perculsa sub orcum.
Primus ibi Nero mugit adhuc, tum Dalmata sæuus;
Nectaris exitio tumuit qui fronte superba
Extremus frustras, subito mergendus Auerno,
Florum mox Apibus Christi, lateque potitis
Imperij, excussisq. iugis, dumisq. recisis.
Has inter Diras vlulant, semperq. gemiscunt

Octo iam reliqui Chriſti alti Nominis hoſtes,
Quos tria tot cladum funeſta hæc ſecla tulere,
Impia ſectati veſtigia prima Neronis.
Nectaris at pelagus terras ſtagnauit,& axem.
Qua vi ſed creuit ſubito,fluxitq. perennis
Vnda Dei gemino obſtructo iam fonte, veneno
Nec non à dumis allapſo,& vepribus orci,
Romano,& Solymo, ſacro a lege, atq. profano?
Vis eſt ætherea, incrementa ſed alta labori
Debentur ſacro, fuſoq. cruore redundat
Nectaris vnda Dei,Cælo, terriſq. rigatis;
Prodit vt examen mactati e viſcere Oſiris.
Sic Apibus mors atra in vitæ cedit honorem;
Orcus & ipſe inhians, ſtratuſq. ad ſidera tollit
Diuinam Sobolem, Romana aluearia Chriſti;
Et Stygius labor eſt dulcedo nectaris ipſa.
Numinis eſt lex,ſacræ vt proli cuncta miniſtrent,
Chriſti ſiue Apibus,fundunt dum nectar opimum,
Condita quęq. elementa , polus ſimul agmina lucis,
Siue acies ſuperum,lux, nox, & cæcus Auernus,
Eumenides tetræ, Harpyæ, immaniſq. Chimæra,
Omnia monſtra Stygis, crimen quoq. bella,lueſq.
Nam virtus ſummum referens dulcedine Numen
Læta fluit ripas inter,gremiumq.laborum;
Aerumnæq. cauant aluearia Nectaris vndis.
At licet excelſis Apibus ſummoq. Serapi
Omnis dextra eſcas, flores,ac munera tendat,
7 Non capit ille tamen quæcunq. oblata peræq.
Seu ſibi, ſeu proli;arcanis oracula ſignis
Edat vt æterna tacitus iam mente repoſta.
Indicijs miris diſcernit dona ferentes;
Annuit ac blandus Diuis, renuitq. ſeuerus
Præcipiti tandem ruituris morte ſub orcum.

Quos

Quos probat Vrbanus mores,queis vescitur escis;
Aethereæ vitæ ambrosio Deus ipse sapore
Sacra suis Apibus laudis libamina condit;
Sedulus & mensas aluearibus instruit altas.
Quos legit & flores, grati violasq. pudoris,
Lilia quæ sensus domiti sine labe nitescant;
Fragrantesq. rosas diui felicis amoris;
Cælestis suaues casias fideiq. speiq.
Purpureas illas ex cæco, atroque colore,
Quæq. rosas redolent dilecto à Numine odoras;
Daphnites alias,spirant quæ suaue lyæum
Omnigenos Arabas halantes inter odores;
Angustæ at surgunt,diuina atq. arte striatæ;
Nec non serpilla,imis quæ demissa sub auris
Funduntur late,crebraq. propagine cunctis
Cœli delicijs,virtutibus apta fruuntur:
Iustitiæque melyphilla alto grata sapore
Christi Apibus, circum queis vncta aluearia manent
Nectare perpetuo,cæli iam Regna beata;
Fortibus atque apium texens,nectensq. coronas;
Prudentemque Thymũ quo primũ examina gaudẽt;
Delicias Hortorum omnes, epulasq.dapesq.
Queis nitidæ superum mensæ cumulantur,& inde
Illas ipse Apibus diues demittit Osiris,
Iam probat & Numen summum, vna acieq. palati
Vrbani, sacra cuius quoq.vescitur ore;
Et flores legit Vrbani certo ordine dextra,
Cuius & ambrosias auras à gutture spirat,
Condit & arte dapes diuę conuiuia mensæ.
8 Solus diuinos hortos, lateq. peragrat
Vrbanus,flores carpens sed Numinis ore;
Rex vt Apes pascat, trahat inde & Nectaris vndas.

Sic

Sic legit omnigenos flores sine fine beatos
Aeternæ formæ, summi, primiq. decoris:
Scilicet immensi, quo fragrat vbiq. refusus;
Aeterni, cuius nictit vix tempus odorem,
Seclorum licet innumeris anfractibus erret;
Et supra sine fine quidem ceu culmina Magni;
Culmina culminibus cumules licet vndiq. semper;
Qua bona cuncta viget felix nitor vnus, & omnis,
Flos florum, fulgor, qui omni vno fragrat odore.
Vernantem rebus cunctis terra, æthere, stellis,
Orbibus & grauidum innumeris tot culmina supra
Vrbanus nactus florem subsistit opimus,
Cui nomen vis omnipotens est lucis origo:
Surgere & hinc orbem spectat, tot secla rotari.
Flos est vita omnis, satis vna sibi omnia, rebus
Atq. eadem cunctis satis alto Numine solo;
Quo surgunt, sistunt, obeunt & munera lætæ:
Flos est vita nitor, vitæ præsentia summæ;
Lux omnis, cuncta vnde nitent spectata theatro
Immenso, nihili licet obruta forte tenebris;
Emergunt subito quales sub luce colores.
Imperio sedenim educit condenda sub auras
Has rerum superas, vmbris excitq. profundis
Aeternæ nihili noctis, fouet, atq. tuetur;
Quæ dimissa ruant e vitæ culmine rerum,
Tristem extincta iterum penitus mergēda sub orcum.
Flores Vrbanus carpit felicis honoris,
Auras qui nitidas afflant, semperq. beatas,
Arcanæ fidei, summus velut ipse Magister;
Vt sacris Apibus paret hæc conuiuia cæli,
Diuinis volitans hortis, seu Numine lętis,
Ceu flore omnigeno, cunctorum sede bonorum.

Hic

Hic vbi fata colit, florem vernantia circum
Omnigenum, immensum, æternum sine fine decorem
Quem tractare audet, quem naribus admouet acer;
Immotum quanquam, vellendum robore nullo.
Arte sed ipse ciet fidei, profertq. paratam
Sacris escam Apibus, nec iam diuellere fixum
Nititur; arcana fidei sed imagine versat.
Flos est ille vnus, triplici sed stipite sistit:
Haud tenui calamo, fusus qui immensus vbique est;
Stipite sed vitæ, flos cum sit vita perennis.
Nam stipes geminus vitæ est ab origine mentis;
Tertius afflati immensi felicis amoris;
Flos Pater vt sistat, mentis quoq. lumine Natus
Aeternæ, immensæ; simul aura affletur amoris.
Scintillare docet fidei fulgore coruscans
Florem vitæ Vrbanus, fœcundum vbere luce
Immensa; florem inde ipsum sed fundere florem,
Qui fundit discreto aspectus stipite solo.
Scilicet omnigenum florem discernere nulli
Fas vnquam: discretus enim iam desinat omnis
Esse decor, laude omnigena nullusq. supersit.
Fundere sed neque se ipsum prorsus solus, & vber
Ipse decor poterit; sibi nec confertur origo,
Aut præeat quisquam, nullo licet ordine causæ.
Hinc docet à triplici subsistere stipite florem
Forma, luce vnum, virtute omniq. decore;
Ordine sed trinum, quo stipite sistat & vber.
Floribus à nitidis qualis sub luce resultat
Perspicuas oras circum, in gremioq. recliuis
Obuersi aspectus quæ nec spectetur imago;
Excitat à visu alterius sed imaginis ortum,
Munere qua vitæ tandem spectentur amœni
Flores, vnde prior visum formauerat aura.

Et decor est vnus sed iam geminatur imago.
Quid decor omnigenus formæ discrimine nullo,
Omnis & vbertas profundere læta decorem
Omnigenum late, cui pars sed nulla supersit?
Sic decor vnus erit, pars vt nec imago decoris
Emicet arcta sinu; quin ipse effulgeat vnus
Iam decor omnigenus distinctus origine sola.
Nam decor ipse est, & simul alta decoris imago
Prænitet immensi, immensus decor omnis, & vnus.
Omnem nec geminata refert perfecta decorem;
Quæ decor effulgens idem sine limite nullam
Consortem patitur referente ab imagine laudem.
Tertius inde afflatur diui stipes amoris:
Scilicet vbertas vitæ est immensa, perennis;
Et bona cuncta sinu complectitur ipsa decoris
Omniluce quidem præfulgida mente, & amore
Immenso vitæ gremio sine fine beatæ.
Flos vitæ hinc sistit fęcunda ab origine mentis;
Et Pater, & Natus, Verbumque & imago sed æqua
Immensæ lucis lux ipsa immensa parentis.
Tertius est stipes sed amoris origine ab aura
Excelsæ afflata formæ, summiq. decoris,
Quæ decor ipsa micat Patris, Natiq. beatus,
Dum gemini vnus amor proprij, immensiq. nitoris,
Et decor idem auram gaudent afflare decorem.
Hortos Vrbani, floremq. inuisere nemo
Ipsius iniussu poterit Ducis, atq. Magistri;
Nec satis aut celebret, spirantē aut exprimat vnquā
Vitæ auras quisquam, Vrbani nisi doctus ab ore;
Credita cui sacra Hortorum est custodia soli.
Quam nitet hic flos, scintillat ceu flamma, vel astris
Aethere sed maior surgit qui sidera supra.
Non hæret glebæ, non cælo; sustinet imo

Cuo;

Cuncta simul; flos est prata, Horti, terra, polusq.
Aeternum est robur, virtus sibi sistit, & orbem
Omnipotens fulcit ruiturum protinus imas
In barathri fauces, delet quod nomina rerum.
Sic stabiles Horti vigeat flos vnus vbique
Immensis fusus spatijs; funduntur & Horti
Late vbi, vel super astra quidem sine limite circum.
At nec gleba viret, nec cælum suaue tot astris
Aeternum vernat; sed cæli & veris origo
Emicat, astrorum, solis lucisq. potestas.
Nomen & est Hortis sine limite vita beata.
Sed neque tenduntur spatijs, quibus vndique præsūt
Horti felices omnis præsentia, vita.
Inde trahant spatia, vt rerum prole vbere vernent
Tam varia pelagi, terræ, circum ætheris alti
Hic nullis folijs distinctus fulget honore
Omnigenæ lucis rerum flos, gloria florum;
Vndiq. lux diues, nec iam distinguitur vmbris.
Vrbani sedenim fidei, ceu nubis ab auris
Discretis folijs flos hic sub nube renidens
Celsior excelsa spectatur luce refracta.
Nam folijs super astra nitens felicibus exit,
Qua fidei nubem circum nox cæca coercet
Rerum vmbris, procul à liquido sine labe nitore;
Dum nihilo mersis forma est à luce potestas
Emergendi orco tandem sed Numine lucis.
Hoc rutilat radijs æternis, illud vbique
Funditur immensum folium, sine limite virtus
Eminet aut rerum cunctarum summa potestas.
Exprimit immensis radijs Mens omnia circum
A se luce omni, possent qua surgere iussa.
Et fel x vita, atque amor, alta & meta bonorum
Quam dulcis recreat simantis acumina visus.

Quin ſummis labris libatur vita beata;
Omnia nec non diuino complentur odore.
Hæc Apibus ſacris dulcedinis eſca paratur
Vrbani cultu Regis, qua veſcitur ipſe
Primus,& ore legens Soboli conuiuia profert.
Quin lu?rans Hortos Vrbanus mente beatos
Obtutu fidei, virtutum calce coruſco
Florem ipſum deprendit Apem ſe carpere,neſci,
Immenſum ac pelagum ſe fundere nectar?s undis?
Flos Apis eſt,lætis alitur quæ floribus agri;
Nectar ut inde fluat liquida dulcedine florum;
Scintillatq. alis flammę inſtar,& ætheris aureis.
Hęc folia exhilarant Hortos præfulgida circum;
Deliciaſq. ferunt ſecum, dum uiſcera geſtant
Floribus exultos Hortos,undiſque rigatos
Nectareis, vitæque afflant felicis odores.
Vita Deus fruitur ſe flore,ac veſcitur uno:
Se bibit,& lętas profundit nectaris undas
Vna Apis,obtutu,roſtro ſed,trina uel ore.
Hęret cui flos, nutritur ſimul ubere glebæ
Ab radice ima,campi qua gloria ſurgit.
At Deus Hortorum campus patet undique fuſus
Iam ſatis ipſe ſibi,micat et flos,gloria campi,
Nulla ab radice, eſt rerum qui diues origo.
Flos ager ergo ſuo locuples nutritur honore,
Vbertas omnis,proprioque decore beatus.
Nec iacet,aut torpet,ciet omnia uita perennis
Fixa, immota Apis;inde pedum quæ munera neſcit.
Sedulus Vrbanus ſed Apum ſurgentia circum
Fata legit cuſtos Hortorum à Numine flore.
Florem ubi ſuaue uidet Ieſſe ab radice rigata
Surgere ad æthereos Hortos,ad Numinis auras;
Excelſi ac floris Patris arte molleſcere libro.

Inde

Inde Apem Api florem sociatam fœdere flori
Et stupet,& gaudet summo,geminoq; decore.
Flos Deus est Verbum, flos Mens Humana cohæret
Cui miro nexu, diuinæ ac mentis honori.
Atq. Apis est Deus ipse Pater,cum Flamine,Verbũ;
Cui sociatur Apis Mens Christi Humana, redundet
Nectaris ut pelago, circum sed litora diua;
Quæ simul immensus pelagus funduntur ubiq.
Condita dum formæ certo uis summa coercet
Limite, sed rerum sine limite præstat origo.
Flos Apis,& Nectar Deus est,seu uita beata
Aemula Mens Christi nec non humana recliuis
Tota Deo solio fulgens à Numinis alto;
Vt uernet flos,carpat Apis floremq.fruatur
Et diuis hortis,fluat inde ac Nectaris unda.
Orbem præterea, terras, simul æthera,mentes:
Et geminas, superas,sensus ac pondere pressas
Tot Deus extruxit crates,tum cerea Regna,
Nectare quæ tandem compleret, Numinis undis.
Natura est cratis, cultus seu Numinis Ara
Cera tenax circum suspenditur æthere, terris;
Vtraq. dum Mens cuncta Deo libare parenti
Gaudet & excelsæ metæ,cui uertitur orbis.
Deniq. Naturam supra quæ munera fundit
Nectaris unda fluunt, fælix pelagusq. salutis.
Eminet at cunctis fauus ille,est Nectaris omnis
Qui fons,& pelagus, Christus uir, Numen, Origo
Felicis uitæ spectati à Numinis vndis,
Nectare ab immenso,quo Mens super astra fruatur
Moribus exculta æthereis, Deo amore propinqua.
Nititur at cratis pelago sine limite fuso,
Numine seu Verbo Mens Christi humana recumbēs

Ipsius

Ipsius immenso in gremio, fundamine nullo
Subsistens proprio; in Verbum quin ipsa reclinat
Sensus, humana ut forma alte in Numine Verbo
In Christo suscepta quidem præfulta resîdat.
Hinc eadem cratis protenditur æthere maior:
Et sacri cultus surgunt ad sidera Romæ
Cerea Regna piæ, ut diuis dominentur ab oris,
Luminibusque micent excelsi vt Numinis Aræ.
A pelago pelagus tandem deducitur, inter
Litora qui refluat primi sine fine refusi;
Dum fauus, & cratis fundamine nititur alto
Immenso supero pelago, tum Nectaris undas
Occiduum à pelago pelagus deriuat eoo.
Nam fauus Oceano maior, quin æthere, mundo,
Est unus Christus, gemino simul æquore diues
Eoo æterno, occiduoq. à tempore uerso,
Iam Deus, atq. homo, stagnauit qui Nectare mundũ
Occumbens crucis immanis, seu mortis, ad oras.
Non capit æthereo gremio, neq. uiscere terræ
Christi undas uastus, quam late funditur, orbis
Diuini nexus pelagi, lymphasq. beatas,
Nectaris & grati consortis suaue palato
Numinis undarum sacra dulcedine pontum,
Quæ Numen sapiunt, uirtutum, & dulcis amoris.
Flos tamen, atque Apis est etiam diui instar honoris
Christus homo pelagus, qui exundat Nectaris vndis
Sed fauus est pelagus pelago collatus eoo,
Numini & immenso, cum Numine, Nectare primo,
Quod neque iam cratis, nec cerea Regna coercent;
Funditur & liquidum, diues nec litora lambit.
Flos Iesse est Christus uitæ ab radice profunda,
Quod sonat excelsum Nomen uel Numinis ipsum.

Iesse

Ieſſe quod eſt notat; & qui eſt, alto hoc nomine uita
Exprimitur Deus, eſt cui forma exiſtere ſoli.
Flos igitur vita eſt Chriſtus, flos uiuit, Apiſque;
Et ſtruit ipſe fauos, diuo quos Nectare ſternit,
Tot diuos, arcanaq. ſeptem ſigna ſalutis:
Pręcipuum uero Oceano ſe Nectare ſtagnat.

VR-

VRBANOSIRIDOS LBER XVI.

ARGVMENTVM.

Sacrarũ dũ lustrat Apum Aræ Numinis Hortos
Vrbanus, carpunt vbi Christi aluearia flores
Aethereos, libant vndas vitæque beatas,
Et nectar fundunt, felicia pocula cæli;
Comperit excelsi floris succrescere prolem,
Floribus expressos sacrosq. ex ordine Reges
Nectar, Apesq. simul genitoris imagine floris,
Nectaris, atq. Apis, omniũ origo est qui vna bonorum.

EXCERPTA LIBRI DECIMISEXTI.

Flore Deo, Ape, & Nectaris pelago, omnium culmine bonorum succrescere conspicatur Vrbanus felici, & perpetua serie prolem similem florum, Apum, & Nectaris alueorum; Reges *præsertim summo pro Numine sacros.*

Se-

2 *Series deducitur Pontificum centum bis, duorum & quadraginta à Petro diuæ sobolis Principe ad Vrbani vsq. octaui tiaram. Vbi & nectarea eorum funditur gloria.*

3 *Linus, Cletus, Clemens primo Christi seculo alaluearibus præfuerunt.*

4 *Anacletus, Euaristus, Alexander primus, Sixtus Primus, Thelesphorus, Hyginus, Pius Primus, Anicetus, Soter, Eleutherus, Victor primus altero seculo.*

5 *Zephyrinus, Calistus primus, Vrbanus primus, Pontianus, Antherus, Fabianus, Cornelius, Lucius primus, Stephanus primus, Sistus alter, Dionysius, Felix primus, Eutychianus, Caius, Marcellinus tertio seculo.*

6 *Marcellus primus, Eusebius, Miltiades, Syluester, sub quo pax inclyta Constantini, Marcus, Iulius primus, Liberius, Felix alter, Damasus, Syricius seculo quarto.*

7 *Anastasius primus, Innocentius primus, sub quo Itala prima clades, A Getis primum Vrbe orbis domina protinus direpta, Zosimus primus, Bonifacius primus, Cælestinus primus, Sistus tertius, Leo primus, sub quo occiduum ruit imperium, Hilarius, Simplicius, sub quo Barbaris cedit Italia ipsa, Augustulo infausto imperij omine, Felix tertius, Gelasius primus, sub quo Geta Theodoricus Odeacro*

Trucidato potitur Italia, Anastasius secundus sęculo quinto,

8 *Symmachus, Hormisda, Ioannes primus, Felix quartus, Bonifacius alter, Ioannes item alter, Agapetus primus, Sylverius, Vigilius, Pelagius primus, sub quo Totila, dira procella, pene diruit Vrbem; sed Narses sub Iustiniano, & altero Iustino Augustis mox Getas profligat, Italiam vindicat; ingratis infensus tamen Augustis Iustino, & coniugi Sophię attrahit Longobardos sub Ioanne tertio summo Pontifice. post Ioannem Benedictus primus, Pelagius alter, Gregorius Magnus sexto seculo Christi aluearia administrant.*

9 *Sabinus, Bonifacius tertius, Bonifacius quartus, Theodatus, Bonifacius quintus, sub quo Heraclius, victo, ac strato Persarum Cosroe Rege, Crucis Christi trophæum summa celebritate recepit, & eoos Romani Imperij fines. Mox tamen; Heu luctus æternus, Mahometes imperij, & Ecclesiæ turbo Stygius orbem quatit, & obuia quæque deturbat. Honorius deinde primus, Seuerinus, Ioannes quartus, Theodorus, Martinus primus, Eugenius primus, Vitalianus, A Deodatus, Domnus, Agatho, Leo alter, Benedictus alter, Ioannes quintus, Conon, Sergius septimo Seculo præluxerunt.*

10 *Ioannes sextus, Ioannes septimus, Zosimus alter, Constantinus, quo Pontifice Hispania Catholicis*

iam

iam Geticis Regibus tunc quidem, à Saracenis eripitur, & Mauro calce proteritur. Gregorius deinceps alter, Gregorius tertius, Zacharias primus, Stephanus alter, Stephanus tertius, cuius iussu Pipinus Francorum Rex inclytus Longobardos atterit, & Ecclesiæ iura, ditionemque restituit. Paulus primus, Stephanus quartus, Adrianus primus, cuius iußu Magnus Carolus, Pipini filius, Longobardorum in Italia infaustum regnum excindit, Ecclesiæ iura, ditionéq. propagat, aut potius cumulatius restituit. Deniq. Leo tertius miracula patrat, occiduiq. iubar imperij quatuor retro sæculis extinctum in Carolo inclyto Rege ipso octauo claudente seculo resuscitat.

11 Hinc mira à Romano sole parelia.

Sub sacris verò Regibus, & ethnicæ procellæ decē, & Hæresum præcipuæ, inde & coacta concilia septem ad octauum vsq Christianum seculum opportune memorantur. Nicenum primum, Constantinopolitanum primum, Ephesinum, Chalcedonēse, Cōstantinopolitana bina alia, quinta, & sexta synodus, ac demum alterum Nicenum contra Iconomachos, scilicet pro sacris imaginibus à Stygijs incursibus vindicandis.

C A R M E N

1 EN videt Vrbanus flores e flore subortos ctar,
Excelso innumeros, ab Ape, ipso ac Nectare Ne-
E pelago pelagum, similiq. erumpere fluctu
Dulcisono, suauesq. furos mira arte paratos,
Et sobolem genitam præclara examina toto
Fusa orbe vnius Patris virtute Serapis,
Semine ceu supero, fuso diuoq. cruore.
Nam proles similis Naturæ lege parenti
Exprimitur semper, vitio nisi causa laboret.
Inde Apem Apis sequitur, florem stipatq. corona
Florum hilaris circum; erumpitq. e nectare nectar.
Quin Apis illa parens examina fœtibus vber
Edat vt innumera, vno cæli gaudia partu.
In bouis immigrat speciem, sacer inde Serapis;
Excelsam lætusq. subit mactandus in Aram,
Sacris vt ruptis costis tot Nectaris agmina
Opificum erumpant subito, super astraq. surgant
Diuino sata, diuinoq. coacta cruore.
Hic longa serie candentia lilia spectat:
Purpureas rutilare rosas a sanguinis vndis
Gaudet, & æternæ lucis vernare sub auris.
Inde etiam violas tuto pallere timore
Criminis, illecebris præssisq. referre trophæa.
Omnigenos flores tandem velut astra tuetur
Fulgida luce Dei, summi sub solis honore,
Excelsi floris, terra à quo vernet Olympus.
Surgere mox & Apes, & nectar fundere diuum;
Atque simul fundi pelagum miratur, & vndas
Numine ab oceano, oceanumque recurrere ad ipsum,
Principium rerum Numen, metamq. beatas.

Vrba-

Digitized by Google

Vrbanus sacros hortos, aluearia, cæli
Delicias lustrat solers, retegitque futura
Floribus expressa, atq. fauis, squamisq. coruscis
Secula prolis Apum post tot conuersa subinde.
Aetherei en flores viuunt à Numine, Apesq.
Diuino potu felices nectare manant
Stelligeræ squamis, summi iam sidera Olympi:
Qualis præfulget crater, vel Nectaris vrna.
Tralucent nitidi flores, squamæque coruscæ
Nectareæ sobolis, concretæ Nectaris vndis,
Spectanti vt referant lucis sacra fata profundæ
Arcano à gremio, folijs quæ cælat in ipsis
Ars summi opificis, Naturæ semina supra.
Hos inter flores Vrbanus obambulat acer
Huc celer, atque illuc flectens sua lumina, carpit
Aethereas auras, & rerum fata recenset.
Sacros inuisit summo pro Numine Reges
Romano à solio; qui Nectaris agmina ad Aram
Duxerunt, seu prata poli, seu Numinis hortos
Felices, potum cælo suauem vnde pararunt.
2 Bis centum supra denos quater ipse recenset,
Et binos, serie ducta ad sua secla perenni
A Petro iam petra, Vrbis fundamine sacræ
Nectare concreto, totus sed floret Hymettus,
Quo Christus præcelso aluearia monte locauit,
Educta vt cælo manarent Nectare circum,
Imbribus ac terras, pelago super astra rigarent
Diuini potus vndis, vitæq. beatæ.
3 Linijt at Linus hanc propior mox Nectare petram
Rex sacer, effuso Christi pro lege cruore,
Qui Petri ipsius quoque Nomine præfuit Aræ
Cum Cleto, Christi Petrus dum clauiger esset.
Sed pergit Cletus, victor qui clade secunda

Domitia

Domitia rapitur. Clemens tum munere claudit
A Christo seclum; Martyr sed mergitur vndis,
Tertia Traiani sæuit quando impia strages.
Nominis at primus Romana in sede reliquit
Hæredes septem,Reges hucusq. beatos.
Sic Petri Tuscus, Romanus & inde potitur
Clauibus æthereis geminus. Tunc iura Latinus
A Petro nactus, Christi prope lustra reuoluit
Tergeminus sedenim,vnus quot iam Petrus obiuit.
4 Bini dein Graij subeunt, Anacletus,& alter
Cui Bethlehem patrem dedit Euaristus origo.
Romanis geminis sed iam decedere Graios
Sedes Roma iubet. Lustrat tunc templa,domosq.
Primus Alexander sacris, baptismatis instar,
Arceat vt Manes tetros,& crimina,lymphis.
Nomine quo clari tot seclis quinq. sequuntur.
Nectitur huic Sistus, Gallos qui continet Aræ,
Et fidei cultu inter Apes,& Nectaris vndas.
Quo celebres quatuor dein nomine secla tulerunt.
Sed repetit Graius; Telesphorus exit eremo,
Solenni ritu ieiunia magna reponit;
Et tria sacra diem, memorat quæ Virginis aluo
Immensum iubar effusum,Regemq.salutis,
Concelebrare prior studet ipse, quot ordine leges
Lustrarunt orbem donec Deus ipse tonaret,
Ore sed humano referans arcana,sub vmbris
Quæ geminæ legis, Natura & uate latebant.
Tandem post duo lustra trahit sacri Axis Hyginum
Ad Regimen, doctis esset licet ortus Athenis.
Post Aquileiæ vndis,tot fontibus, atq. Timaui
Italus emergit]Pius, Aræ fundat vt vber
Nectareos cellis e Romæ collibus amnes.
Succeditq. procul veniens Anicetus eois

Fini-

Finibus e Syriæ, Veri sed strage triumphat,
Quam numerant quartam. Soter Campanus at inde
Castra regit cæli, uectus quo Nectaris vndis
Iam Christi martyr Graium sub fasce reponit
Nomine Eleutherum, Christo, fideiq. Britannos
Qui peperit missis cæli præconibus illuc.
Itala tum series sequitur pro Numine Regum
Ordine perpetuo, aut Latij quæ iura tuetur,
Eois paucis Romana in castra receptis.
Victor nam Afer sacra, Stylo Latioq. secundus,
Arcana, & Christi fidei de Nectaris vndis
Scripsit, Apollonij post Martyris, atq. senatus
Initij sacri vulgata volumina, felix.
Hi verò tam docta Stylo, tam fortia diuo
Nectare profuso Christi pro lege cruore,
Dum sæuit Verus, mox Afer & ipse Seuerus,
Dulciflua æthereis Apibus ceu liba pararunt.
Nomine sed fausto vincendi hucusq. celebres
Tergemini sacri Reges à Nectaris ara
Præluxere orbi, fabris cunctisq. fauorum,
Illecebris, orco, mundo, trino hoste subacto.
Eminet at geminis Victor prior ordine, seclis,
Tertio ab auspicijs, Christi clausoque secundo.
5 Perflat tum Zephirus Romana aluearia blandis,
Atq. orbem vitæ auris; vitro at nectar ab Ara
Excipit elabens valido quod deferat ore.
Calistus micat arctois à finibus astrum
Inde Apibus sacris, Romana à Virginis æde
Trans Tiberim prima, memorant vbi nocte suborti
Aeterni solis, fontem fluxisse beatum,
Haud olei, diui potius sed Nectaris vndis.
Nomine quo binos alios noua secla vocarunt
Sacrorum Reges Soles post mille rotatos.

Aut

Aut prope: Caliſtos dirimunt nam ſecula plura.
Migrat in Vrbanum Calliſtus Strage Seuera;
Exitio ſedenim creſcunt aluearia Chriſti;
Prædia cæperunt Apibus cum multa parari,
Atq. coli ſacris aluearibus vndiq. opima.
Inſtruit inde Aras Vrbanus luce metalli,
Quo cæli nectar ſummo ſeruetur honore.
Irrigat hinc Vrbem, dulcis miteſcat vt orbis.
Potat Alexander labris primoribus, hoſtis
Ille licet, dum in Apes Chriſti furit impia Roma.
Auguſtus ſedenim potat de gente Seuera;
Excipit ac lætus Chriſtum, tamen inter Auerni
Immanes vmbras, & inania Numina noctis
Sub Styge demerſæ, captus ſed amore decoris
Sanctorum à Chriſto morum; bibit ebrius vndas
Confuſas Erebi, & Chriſti pro Nectare, virus,
Orco quem mergit vecors iam Gorgonas inter.
Panditur interea en Apibus via lata ſub vndis
Nectaris affuſis Auguſta ad prædia ſenſim,
Ad caſtra, ad proceres, excelſa ad tecta Quiritum.
Theſauros ſuprema Auguſtos voce Seuerus
Dimittit ſacris Apibus, Regiq. ſacrorum,
Munera morte rata, extremæ ſuſpiria vitæ
Poſt fata Vrbani cum Pontius obtinet Aram.
Sed Mater didicit Mammæa ab Origene Chriſtum.
Quin & Arabs adolet præcone excultus eodem
Tunc ſua thura Deo Chriſto, dicat aulaq. templá.
Antherus Graius Petri poſt ſurgit ad Axem.
Sexta in Apes Maximino iam clade furente.
Ordine ſed ſacra potiuntur ſede perenni
Romani, Fabianus miro euectus honore
Numinis excelſi, cui primum Auguſta Quiritum
Ceſſit cultu Aula, æternæ fideiq. Philippus

Cæſar

Cæsar Arabs, cum nato, & coniuge, condita ab vrbe
Iam deno seclo, ludorum hilariq. recursu.
Quin demissa fronte, reus ceu sanguinis Ara
Solenni arcetur, rediuiuum e funere Christum
Sacro instante die, memorat qui lege quotannis
Immota, ac sontes inter præ crimine sistit.
Augustus tandem gazam profundit ad Aram;
Ditat & immensis thesauris regna fauorum,
Et Christi prolis, Fabiani examina sacra.
At natus Christi fidei pro laude Quirinus
Vitam profudit Diocleti clade suprema.
Sic Nectar Fabianum extremo gurgite fluxit.
Cornelius sequitur tristis, sternitque Nouati
Aduersam Stygiam sedem, quæ se extulit orco.
Prima sed à Christo splendet post Lucius, inde
Stephanus effuso fidei tot sanguine testes,
Quadriiugi currus Romani gloria sacri;
Septima iam Decij, mox atque Valeria clades
Proxima cum furerent, vincunt sed Nectaris vndę.
Lucius eluxit vero ter nomine; dena
Serta Ducum Christi cumulauit Stephanus vber
Floribus innumeris, gemmisq. intexta coruscis
Tot seclis hucusq. æterna luce rotatis.
Iam Sisto Duce Hymettia Athenis culmina migrant
In Latios colles, Romanæ sedis honorem,
Laurea cum cratis redimiuit Nectaris aluum.
Prosequitur Graio Dionysius ore rigatis
Tum Latijs agris profundere nectaris imbres.
Romanus recipit Felix sua iura subinde
Nomine, laude pia, proprioque cruore potitus
Sedibus astrorum; quatuor sed nomine blando
Hæredes hilares nactus felicis honoris,
Fratribus innumeris gaudet sine fine beatis.
Nectaris at crates custodit peruigil altas

Eutychianus.dum sacris inferre sepulchris
Tot Christi testes, siue integra castra laborat;
Atque suis manibus cultos supraq.trecentos.
Strage sed Aurelia nece præsul vterq.triumphat.
Clade sub extrema, pacis quin pignore Christi
Ipse Diocleti Caius licet ortus eodem
Augusti genere, Aræ Christi iura tuetur
Rex sacer, infensumq. hostem,simul atq.propinquum
Proterit agminibus diuis præfultus, & alto
Tot Diuum terras vel ad æthera nectare stagnat,
Hostem cum victor tetrum detrudit ad orcum.
Inde Subactis imperio, vrbe,atque orbe, triumphans
Aethereis castris pacem deduxit olympo,
Inclyta calce terens vestigia,castra,Ducesq.
Vnde trahant alij conferta trophæa subinde,
Mox qui subiecti præsint aluearibus Aræ.
En Marcellinus Caij successor ab orci
Faucibus eripitur, Stygium proprioq. venenum
Nectare præsenti perdit virtute cruoris;
Cerberi & immanis disrumpit viscera rosus,
Thure colit dum Isim,Vestamq. à morte tremiscens.
Hæc strages decima euertit toto orbe sacella,
Diruit atq.Aras, monumenta nec vlla salutis
Dimisit,medijsq. vijs,populoq. frequente
Succendit, medijsq. vijs, populoque frequente
Succendit Stygijs tot sacra volumina flammis.
¶ Cocyti labor extremus,quo perdere Christi
Enixus nomen, prorsusq. extinguere nectar
Mactatis Apibus,diuo quæ nectare manent.
Queis tamen hinc maior surrexit gloria victis
Hostibus, ac stratis tetris iam Manibus orci.
Bellaq. pax lucis compescuit effera telis;
Atque Apibus totum subiecit protinus orbem.

Mar-

Marcellus pugnat, fortis reuehitq. trophæa
Morte premens orcum, tetrum ſpernitq. Tryannum,
A quo & in Aſtra fugit, dū in templa carabula mittit
Impius, inque Stygem Maxentius hoſtis agendus.
Euſebius properat medicus, Graiuſque Latinos
Obtinet interea colles, hortoſq. refertos
Floribus omnigenis, rident qui vere ſalutis
Perpetuo, vt Chriſti Romana aluearia paſcat.
Afer Milciades feſtinat, vterq. quadrimo
Munere vix ſubit hæc Aræ faſtigia ſacræ:
Scilicet vt ſurgant Syluestri luſtra beata;
Ocyor & terras cælo deducta ſereno
Pax nitidis auris perflet, foueatq. perennis
Aetheream Sobolem ſummo ceu Numine diues.
Tunc Conſtantinus, Romanaq. caſtra triumphum
Spectarunt medio rutilantem à culmine cælo,
Omnipotens Chriſti labarum, Crucis alta trophæa
Fulgentis iubaris ſupra, ſoliſq. quadrigas:
Hoc tandem à labaro vincendum, luce tonante
Numinis ætherea, Manes hoſteſq. terendos.
Artibus inde orci fretus Maxentius amni
Mergitur illuſus Tybri, quem ſubrutus vndis
Miluius immani pons deijcit ore tyrannum:
Et ſacro labaro victor dominatur ab arce
Orbis, & imperij, quin cæli à culmine Roma;
Excutit & reliquos hoſtes toto orbe recepto,
Licinio ſtrato poſt funera Maximini.
Hic erat eous Cæſar, quem triuerat arcto
Licinius Conſtantino tunc fœdere iunctus
Infeſtum vnum Apibus, diuis & Nectaris vndis.
Sed mox exoſus Licinius ipſe laborat
Delere excelſam ſobolem; pius inde tuetur
Auguſtus, labaroq. trucem crucis exuit hoſtem.

Tunc Christo imperium, & sacris aluearibus aula
Vltro Augusta, arcano at concita Numine cessit;
Gigneret vt phoenix, dum migrat in æthera sidus,
Roma pyræ crucis incumbens, geminisq. salutis
Aræ iam lignis vitæ, atque à Numine sole
Excitat ignem alas agitans ligna inter odora,
Virtutumq. struem, succensa vt sidera scandat.
Surgit et hinc noua terris Roma ad sceptra regenda,
Dum Mater penetrat superos iam Numinis Ara.
Desijt at nectar fuso stagnare cruore
Tunc orbem riuis saltem, vel fonte perenni;
Intumuit quanquam torrens hybernus ab imbri
Imterdum; subitò Christus sed nubila tersit.
Sed labor, ærumnæ, lacrymæ vis vna supersunt
Nectaris, & complexa Deum quoque gaudia mentis.
Arius en Stygium virus iaculatur amarus
Vnus seu geminus, Verbi cum Patre Tonantis,
Flaminis atq. immensi vnius Numinis hostis.
Patris & imò Dei, cunctarum ex ordine rerum
Cocyti alta lues, Natura vnde areat omnis
Vbertas felix, sterili sine prole parente.
Tunc sacri Verbi manauit nectar abunde
Sanguine pro fuso Stygijs à cladibus olim.
Est opus eloquio diuo ceu fonte perenni,
Qui fluat immensi sublimi à vertice montis,
Aeterni Verbi, haud riuis, pelagoque cruoris,
Dum colit Augustus Patrum vestigia Diuum;
Syluestriq. pedes procumbens pectore lingit.
Dux cæli Nicæę prima aluearia cogit,
Præsidibus geminisq. suis velut ætheris alis,
Auras quæ tergant circum, volitentq. per orbem,
Romani solij legatis; agmina Patrum,
Et Christi proceres sacros in septa fauorum

Ter-

Tercentum supra condit, cellisq. reponit;
Fundant vt fidei cælesti fœdere nectar
Vnanimi sensu dulcis super astra saporis:
Augustoq. pio propinent Numinis vndas:
Qui parat annonam castris, præsensq. ministrat;
Quisq. cubat Patrum, diuis tum floribus altus
Mente quidem, Verbi eructat De Numine nati
Numinis vnius nectar sine fine beatum.
Truditur & virus pelagi vi Nectaris, Hydrus
Impius ipse etiam Cocyti in stagna profundi;
Fluctibus hinc licet erumpens ad sidera diris
Immanis iactarit Apes, orbemque procellis.
Interea primus Syluester substruit Aram
Lapidibus nitidis perfusam Chrismate sacro.
Aeternam, immotam sic Christo à Numine Romam,
Atque Apibus sacram, conuiuia suaue parantem,
Nectaris atq. Deo potum, sedemque perennem
Cælo demissam fidei fore Numinis instar
Aetherei solij, tacita inde oracula pandit.
Lignea quæ verò sub Cryptis Ara latebat,
Cladi à Petro tot seclis subducta frequenter
Pontifici soli Syluestri lege superstes
In Laterana insigni arcana reponitur Aede.
Pace rata hinc series micuit Romana perennis
Tot seclis hucusq. Ducum, Regumq. sacrorum
Augustos supra, fasces, Trabeamq. Quiritum.
Dimicat interdum quanquam, at mox diffugit orcus.
Romani hæc vertunt primi felicia secla
Syluester, Marcus, mox Iulius; inde subortis
Fluctibus en iterum Stygijs, Liberius anceps
Tot flatus inter validos, Erebiq. procellas,
Augustos geminos Natum, atq. ex fratre Nepotem
Constantini Diui, à quo diuertit vterq.

Arium

Arium Auerno dum educit Constantius excors;
Ipsum mox orcum Iulianus protinus hostis
Numinis vnius, Christi uni infensus honori.
Tunc verò Augustis Nonis nix culmina texit
Exquilijs noctu, candens vt Virginis Aedes
Surgens inde astris inferret culmina maior.
Succedit Martyr tum mente,& nomine Felix
Alter,& euentu firmat sibi nomen honoris.
Dimicat inuictus, reuehitq. à morte trophęa
Primus post pacis surgentia secla beatæ.
Arius ac victus succumbit Martyris ausus
Tam sacros lacerare artus, quo Nectare fuso
Disijcitur virus, tristem refluitq.sub orcum.
Iam Lusitanus Damasus fastigia scandit
Romani cæli,occiduis euectus ab oris.
Lustris sed quatuor lustrat præfulgidus orbem,
Post turbas hilari reuocata pace perenni,
Orbe Theodosio Magno cum prole potito.
Concinnat Damasus cælo ridente serenus
Diuinas laudes,Aræque,chorique canori,
Hieronymoq. probat tunc versa oracula primus.
Immensum à Nato tandem procedere Flamen
Verbo,principio ipso cum genitore sed vno
Expressit,sacra inter Apum cunabula Nectar
Vrbis ad eoæ agros, Augustumque lacunar;
Patrum vbi Dux infesta aluearia cogit Auerno,
Omnibus atque vmbris,quæ Erebo emersere profũdo,
Ario, Apollinari, Photino,Macedoniq.
Tunc equidem vt iubar exortum Styx alta voraret.
Vrsini interea conculcat Schisma secundum.
Syricius sequitur Romanus, vertit & æuum
A Christo quartum lustris tribus,astra serena
Inter, & omnigenis vernantes floribus hortos

Vir-

Virtutum, & fidei Christi alta pace decoros.
7 Inde at Anastasius quintum Pius inchoat æuum
Romano infaustum imperio, æternumque gemendũ,
Cladibus innumeris donec subuertit iniquum
Occiduas oras, deiecit, & inde Quirites.
Tunc verò vna salus Italis manet Ara, sacerdos,
Agmina sacra, & Apum, deducta aluearia cælo.
Imperium fulcit Christum vox celsa tonantis
Orbe quidem toto pro Numine Regis ab Arce
Iam Roma; quæ sacra vigor vel diruta surgit.
Imo salus orbi superest nunc ipsa ruenti:
Qua sine criminibus præceps mergatur Auerno.
Hoc experta Getis est Roma furentibus Aula
Imperij olim omni latè dominata sub Axe;
Dum veriti à sacris absistunt protinus Aris,
Raptaq. dimittunt subito, referuntq. precati
Enixe veniam, telis, acieq. tuetur.
Hostibus ignoscunt imo in sacra tecta receptis.
Quo nunquam obsequio dignata profana Deorum
Roma, nec ipsa sibi, ciui ciuisque pepercit,
Relligione, vllo cultæ siue Aedis honore.
Moribus Innocuum nec solo nomine cladem
Ad primam Geticam summus demisit Olympus
Regem Apibus sacris, custodem Nectaris, inter
Agmina tetra minatur primum Vrbs dum alta ruinã.
Exijt hæc æuo pelagi ceu nectaris osor,
Haud satus hoc pelago atra Pelagius ille procella,
Omine nempe Stygis: sic dictus, ab axe Britanno.
Perdere nam studuit fontem, pelagusq. cruorem
Aeternæ vitæ, Christus quem fudit Osiris.
Insula ab arctoa, extremo sub cardine mundi,
ngenti mole emergit quæ celsa profundo,
Rupibus abruptis, & tesquis litora circum,

Infessa

Insessa Oceano, prope dissitus orbis ab orbe;
Natali, patrioq. solo decessit ad oras
Eoas, Solymasq. dolis vt falleret orbem;
Cui comes vt cæli accessit Cælestius hostis.
Conferre hic terræ sordes est ausus Olympo,
Humanæ ac mentis vires, hem, Numinis auris;
Vt quisq. ingenita possit virtute mereri
Aethereas sedes, diuisq. accumbere mensis:
Diua ope nec sit opus, collato aut munere gratis.
Nec genus humanum temeratum labe parentis
Ingemuit primi, traducta ab origine culpa;
Aut eguisse vnquam Christi reparantis honore,
Credidit, adiutum quanquam Christi arte Magistri.
Subdolus at patres Liddæ decepit, vt Afris
Syrtibus & geminis Mileui, atq. vrbis Elisæ
Obrutus excelsis, à Christi, & Flaminis almi,
Ore sed humano, diuoque dehisceret altè;
Romano à solio sacro quod turbine difflent
Primus hic Innocuus præsul, mox Zosimus vnus;
Excutit inde potens vis Flaminis Augustinus:
Mox Ephesi teritur tandem cum Nestore, ab orco
Vnis quæ Stygijs pugnabant agmina castris.
Doctrinæ, morumq. ferax, & Nectaris vber
Hoc æuum fluxit, Diuumq. propagine diues,
Pelagij antidoto, in reliquum Stygiumq. venenum;
Sed secli auspicijs quinti Martinus ad astra,
Pannonijs cunis, Gallis at gloria præsul;
Vnde trahant, Augusta ęram, cui nomina cedant;
Illa sacerdotum concreto à Nectare gemma,
Tot miris signis, virtutum ac luce corusca,
Cum primum Innocuus Romanam scandit in aram;
Nectaris effertur Christi felicibus vndis.
Zosimus en sequitur Graius; mox Roma reponit

Cu-

Custodem ciuem diuini nectaris Aræ,
Moribus egregijs insignem nomine,factis,
Eulalio pulso, qui contra in schismate sedit:
Ceu bona molitus semper Bonifacius exit.
Exijt ad superos, cælo demisit ad vndas,
Diuinum potum, procul omni à sorde legendas,
Et Stygis arcendas fœces, os Nestoris atrum,
Pontificem nomen,mentemque à sede trahentem
Aetherea, vnde satus viget, altus carpit & auras;
Quo & remeare studet re, nomine Cælestinum.
Tunc iterum cogit sacrorum aluearia patrum
Sedibus Ephesijs,manent vt nectare Christo
Vno homine, atque Deo, quem Virgo Deipara fudit.
Præsul at Aegypti Cyrillus præfuit,Orbem
Tersit & à lacubus Stygijs, à Nestoris ore;
Cælestini alto sed nomine fretus,& auris.
Tertius en Sistus sub nomine surgit ad astra;
Porticus vmbrifera, aut fidei ambulatio aprica.
Prodit at inde Leo magnus, rugit arduus,hostes
Deterret, placidusq. Apibus parat ætheris escas.
Interea coeunt Chalcedone castra salutis,
Euthychen vt mergant fidei vel nectaris vndis,
Felici pelago, si sponte innare laboret;
Inuitum aut Stygijs,si respuat ore procaci.
Queis tandem mersus, simul atq. Dioscorus horrent;
Dum sibi, dum populo exitium suadere laborant,
Ex gemina, non in gemina subsistere forma
Aeternum Numen Christum sine fœdere carnis;
Quæ in diuam humana cum mente migrauerit aurã;
Nec pars vlla hominis Verbo sociata supersit.
Primores corrupit Apum, sedesque celebres
Eoas omnes,Solymam, Syriæque,recentis
Ad Thraces Romæ,fidei doctore perempto;

Præſul qui præerat Flauo de Nomine clarus,
Vrbe ab Alexandri ſcelus eſca Dioſcorus orci.
Tunc rugijt Leo, tunc eoos terruit vnus,
A cælo ac tonuit Romanæ ſedis in hoſtes.
Pelagij & nomen perimit, proliſq. ſubortæ,
Relliquias dicunt, & ſemipelagia ſigna;
Altera quæ Gallis aluearia Arauſica delent
Nectare, quod Leo, tranſmiſſo calamoque refudit:
Haud merito humano ſubmitti munera diua,
Quæ arrident collata ab origine Gratia gratis;
Omnia, ceu nullo noſtri fundamine primo
Subnixa humani meriti, puriſſima dona.
Sic Gallos docuit Leo Magnus, lambere terras
Aethereum Nectar, refluumq. ad ſidera tolli.
Bello etiam maior Romano milite cogit
Vertere terga truces Hunnos, Regemq' ſuperbum
Numinis imperio iaculatus ab ore ſagittas:
Mox etiam omnipotens compeſcit Vandala caſtra;
Atq. rebellantem Thracum ſibi ſubijcit Aram.
Tranſit in Aſtra Leo; conſcendit Hilarius axem
Romanum Sardus, triſtis ſed culmine ab alto
Præcipiti Roma imperij terraq. mariq;
Præſule Simplicio tandem quæ corruit omnis,
Italia arctois caſtris, heu vrbe potitis.
Sed vis nulla quatit bello iuga celſa Quiritum.
Mole imo ipſa ſua, diſcordi vrbs mente dehiſcit.
Hoſtis nec tenet ille diu; tria voluere luſtra,
Nec licuit ſceptro, Geticis conceſſit & armis;
Imperij at nutu Romæ iam ſedis eoæ;
Imperat vnde parens ſuffecta prole perennis.
Tunc vero Felix ſed tertius, vrbis, & orbis
Petri à ſede præeſt aluearibus, horrida caſtra
Inter, & Italiæ extinctæ iam funera acerba.

Deij-

Deijcitur ſedenim præſul nouæ Acacius vrbis
Numine Felicis Solio, exuiturq. tiara
Ne Stygijs nectar fidei corrumperet vndis.
Strenua nam Petri ſedes nec ſceptra timere
A Chriſto didicit, nec caſtra horrentia Martis
Clade ſub extrema, poſt diruta culmina Romæ,
Imperio maior toto ſimul orbe poteſtas.
Mox Arę cultum Auguſtini e prole ſu per ſtes
Vt pius illuſtrat, doctuſq. Gelaſius, inde
Surgit Anaſtaſius quintum concludat vt æuum.
8 Symmachus exorſus ſextum Afra aluaaria paſcit,
Vandalica in Sardos diro diſiecta furore;
Templa ſtruitque potens, ditat tum plurimus auro;
Pluraque reſtituit ruitura, aut diruta priſcis
Tot turbas inter, cælique, ſoliq. procellas
Tam pius, & diues, ſumptu nec vincitur vllo.
Romana huic digno, ſummo pro Numine, ſede
Schiſmate & inuitus ceſſit Laurentius vni.
Poſt tria luſtra petit felicis culmen Olympi;
Clauibus & præſul ſacris Hormiſda potitur;
Romana atq. opibus cumulatur ditior Ara.
Primus Ioannes Iuſtino Principe primo
Hormiſda ad ſuperos elato, ſurgit, vt aſtra
Mox Martyr Scandat; Geticum ſubitoq. Tyrannum
Inde quidem iudex tetrum hoſtem mergat Auerno:
Succedunt Felix quartus, Bonifacius alter;
Cui ceſſit ſolio ſubitoq. Dioſcorus Aræ;
Alter Ioannes, Agapetus primus, & ambo
Numine naturam ſupra miracula patrant.
Tergit Ioannes pius obruta lumina cæco:
Erigit atque Agepetus claudum, & vincula ſoluit
Obſtructę linguæ, vt fidei teſtetur honorem.
Ordine quiſque ſuo Petri ſed ſurgit ad Aram.

m geminus Martyr perfundit rore cruoris
ctareo sedem Romanam, concit & imbres
m profusos, memorat cladesq. priores.
m Theodora furit, sæuitq. Augusta reposcens
themium solio deiectum principis vrbis
æ, fundat quod sacro e pectore virus
cyti Euthychium; hinc Agapeto à sede repulsus:
pugnat fortis Romanus præsul vterq.
dine quisq. suo suscepto munere Petri
st Agapetum, anno qui sacra aluearia rexit,
nictus primus Syluerius, inde labore
maior, & ærumnis, quotquot pro sede subiret
m firma fidei alta mente Vigilius, inter
l flagra expirans, eoam abductus in Vrbem;
l procul exul sorte, vt iam Syluerius actus.
tarus sedenim prope lustra quaterna triumphat.
nc quintum coeunt sacrorum aluearia patrum
bis ad eoæ lætissima prata, fluitq.
rginis hinc nectar, iam hominisque, Deique parētis
opsuesteno acie victo, Anthemioq. represso.
omana sub tempestate Pelagius exit;
la dum quatitur tellus, Geticoq. furore
ruitur Roma, vt iaceat vel ciuibus orba.
cteret & nisi Regem immanem à Numine præsul
cidio Totilæ superessent culmina nulla.
d tandem spectauit læta vrbs Roma superstes
onte Getas stratos, qui tum cessere triumpho
m geminæ Romæ, Magnęq. in prole parenti.
t iterum clades, omnis spes vnde salutis
liæ afflarat, post diruta castra Getarum,
gustis infensi ipsa Narsetis ab ira.
ens à promissis barbis accitur ab oris
nnonijs Italas ad sedes calce premendas

Bar-

J
I
I
S
I
V
C
Sa
N
N
Vn
Di
Re
Flu
Vt p
Ille
Dis
Ara
Nun

Barbarico, bello rapienda ac ſceptra Latina.
Luxit Ioannes,quanquam Catilina vocatus,
Tertius ille pius,poſt tot felicia ſecla
Romani labari, cum iam rutilare trophæo
Gauderet crucis æterno, alto & Numine Chriſto;
Italiæ poſt ſpem ſurgentis ab hoſte ſubacto,
Infenſoq. Geta,quæ gens inuaſerat vrbem
Prima olim,ingemuit geminatam Numinis iram.
Narſetem mulcere ſtudet, deducit in vrbem
Parthenope abductum,quo iam ſeceſſerat ille.
Placatus conatur fruſtra auertere gentem
A Latijs oris,ad quas pellexerat acer.
Interea vero fato concedit vterq.
Triſtis ab arctois dum ſæua procella minatur
Italiæ, infenſis aſtris poſt ſecla ſerena.
Præfuit exitio Benedictus, tela,fameſq.
Immanis cum Italos premerent, nec læta ſalutis
Spes vlla eois pennis volitaret ab aula.
Inde pius præſul lacrymis confectus in undas
Vertitur æthereas,& nectar in Aſtra leuatur.
Caſtra inter, Stygijſq. infeſſa aluearia vallis
Sacra premunt nectar, Diuo libant diuoque palato.
Nec ſine Rege fauos ſoluunt, cuſtode ſed ipſo
Numine,ſiue operum ſacrorum, ſiue laborum,
Vna mente arcent hoſtes,& fundere nectar
Diuini cultus nituntur, donec Olympo
Rex illis velut in pelagum demittitur altum
Fluctibus,atque omni virtute Pelagius alter,
Vt prior excidio Totilæ præluxit acerbo.
Ille Dei laudes iuſſit perſoluere ſeptem
Diſtinctas horis ſacros,ſummoſq. miniſtros
Aræ, ſiue choris alternis,Aede ſub ipſa
Numinis,ac Diuum modulentur,ſiue ſeorſum
Men-

Mente pia recitent æterna lege, recurrat
Sol quoties mane exurgens à Manibus atris.
Peste Pelagius e Pelago tum emergit ad astra:
Astraq. Gregorium demittunt ignis honore
Deuectum, ætherea fultum seu luce columna.
Mirifice is cultum propagat Numinis, almam
Ac si lei lucem, qua tergit vbique tenebras
Et procul, & prope ad extremos vigil vsq. Britannos.
Monstra tot Eumenidum, errorũ, Scyllã atq. Charibdim
Orco demersit, Syrtes superauit iniquas.
A siculis oris Manem submouit, ab Afris
Donatum, vltima ab *H*esperia Stygiumq. colubrum
Virus fundentem, dirimat quo à Numine patre
Aeternum Verbum, Triademq. atro ore recidat.
*A*egyptum, & Gallos etiam purgare peracer
Nititur, & Christo capiti tot dissita membra
Conferere, & Ligurem, & Venetũ, procul inde & *I*berũ.
Subijcit at seruus seruorum Numinis vnus
Præsulis eoæ tunc Aulæ fronte superba
Fundere ab imperio ausam toto se orbe tiaram
Romanæ instar, quin Petri fastigia supra.
Nectare sed calamo fœcundus manat, & ore,
Moribus ac diuis, quo Christi aluearia ditat.
Sic tandem à castris arctois milite nullo
Firmus, subsidio Thracum nulloq. Quiritum
Vindicat æthercam vallatam Flamine sedem.
Quin pestem precibus fusis, sacrisq. litatis;
Ingemere & populo compulso crimina toto,
Vrbem dum pedibus supplex, tot lustrat & aras,
Romano iubet in Stygem adactam cedere cælo.
Arium & ipsos detestari compulit hostes.
Hinc Magnus terris, altisq. intermicat astris.
Aeui sed Christi à cunis dum præsidet Orbi

Iam

Iam binis luſtris, almæ rotat Vrbis ab axe
Sexti poſtremos ſoles,quater atq. ſequentis
Conuertit ſecli Arietis primordia veris.
9 Ordine deinde rato viginti aluearia Reges
Septimi ab Auſpicijs æui ad finem vſq.tuentur.
Meuſibus ipſe annum ſupra vix quinq. Sabinus,
Aulæ tuæ victor Bonifacius Vrbis eoæ,
Præſule nunc iterum veteris ſub culmina Romæ,
Et Petri ſolium compulſo,Numine adacto
Auguſto Phoca Romana edicere iura,
Tetricus ille licet, ſed Petri ceſſit honori.
Quin prior Auguſto Aurelio lex lata coegit
Sacræ Romanæ ſedi parere per orbem
Chriſti quot regerent aluearia nomine Diuos,
Eoos præſertim patres; miles & vrget
Cedere ſede alta,qua primum ſedit in orbe
Petrus, & inde Dei nutu migrauit in vrbem,
Nectaris haud Paulum fabrum, fideiq.Magiſtrum
Petri conſortem Romæ vrbis,& orbis ab axe;
Paulum ſed Stygium,Samoſata ortum vrbe colubrum,
Qui Syriæ præſul Chriſti furit hoſtis acerbus;
Et fidei nectar ſtuduit violare veneno
Cocyti immani,diſcreto à Numine Chriſto?
Hoſtis at ipſe Auguſtus Chriſti Aurelius alta
Arcana menti allapſa virtute iubetur
Lege,armiſq. fidem Romanam, & ſacra tueri
Impius, ignarus licet, & mox hoſtis amarus
Indicto ſanctis bello, quem præripit orcus.
Sed Phocæ imperio geminus Bonifacius vrbi
Præfuit,atq. orbi referens à munere Chriſtum,
Tertius, & Quartus ſerie, pietate propinqui.
Romano Marſus ſuccedit; Pantheon Aedem
Qui Stygijs vmbris præcelſo fornice ſacram,

Cæli

Digitized by Google

Cæli inſtar, tetris diſiectis Manibus, Aſtris
Sacrauit, iubaris Chriſti Auroræq. parenti,
Virgini, & à fuſo quotquot micuere cruore
Nomine pro Chriſti, felicia ſidera Olympi.
Agminibus quanquam diuis ſimul omnibus vnum
Gregorius quartus ſtatuit poſt ſecula bina
Laudibus excultum ſolemni hoc lege lacunar.
Inde Theodatus orbi vrbis prælucet ab Ara,
Romanas acies bello cum Perſa fatigat;
Sternitur ac tandem cum Siren carmine mulcet
Caſtra Dei Quintus Bonifacius vrbis ab axe,
Qui ſacrum in templis aperit tot primus Aſylum.
Tunc domito Perſa recipit crucis alta trophęa
Auguſtus, reuehitq. humeris ſuper aſtra triumpho
Calce terens iter ad Solymi iuga montis, & Aram
Nudo, abducta fuit Perſæ prius vnde ſuperbo:
Mox tamen exitium hæc abolet tot gaudia dirum,
Iſmael furor orci, Erebi, noctiſq. procella,
Cum regeret Chriſti iam præſul Honorius Aram.
Tunc Cyrus Nilo infudit Stygis ore venenum
Aegypti præſul, quo Chriſti humana voluntas
Seu vis eripitur, dominans penituſq. facultas;
Seu munus ſolum, vt ſileat concluſa poteſtas,
Libera ſeu tantum dimittat iura ciendi
Diuino ſolo iam concita Numine ſemper.
Sed prius Auguſtum ſceptrum violauit, & vrbis
Eoæ virus gemini tunc præſulis aram,
Sergij, & inde quidem Pyrrhi impietate profanam.
Interea inconcuſſa manent faſtigia Romæ,
Sacra quidem ſummo ſemper quæ Numine conſtant,
Et fidei nitidum conuertunt culmen Olympi.
Primus Honorius en valido ſtudet ore venenum,
Flamine nempe reflans immenſo auertere ripis

His

His sacris superis, in cęcum ac trudere Auernum,
Augustum vt medijs educat fluctibus orci.
Inde Seuerinus claues accepit. ad Astra,
Quæ referant aditum, valuas nitidasque recludunt.
Et pluit hinc sacris locuples pia dona ministris;
Nec non qui Christum referant profusus egenis.
Dalmata Ioannes properus succedit, abitq.
In superas sedes, post tot sacro ære redemptos
Illyricos, Arabum & captos tot classibus Istros.
Quin properant annum supra, vix mensibus ambo
Quot geminare annum simul haud permiserit æuum.
Inde Theodorus post hæc vestigia pressit
Hos redimens populos, diu Arabs quos vinxerat hostis:
Martino ac demum solio decedit, & Ara.
Martinus verò cælestis Martyr honorem
Propagat fidei, sex mensus itinera solis
Iure Tuders ortus, tundendus funere tandem,
Constantem Augustum subducere nixus Auerno.
Elinguis Monothelitas, manibusq. recisis,
Exul & eiectus, magis inde disertus ab axe
Omnipotens diuis manibus deturbat ad orcum.
At tumet Ismael fluctu cæli astra laborat
Præcipiti excussa in barathrum demergere casu.
Europæ, Italiæq. minans vorat omnia circum,
A Syria, gremioq. Asiæ, Solymisq. salutis
Vestibulo, à Christi templo procul vsq. Pachini,
Et Libycas oras, Mauros, Numidasq. feroces
Immanis vastat, medio & tot litora ponto.
Interea Reges præsunt aluearibus, acres
In fucos orci, quoscunq. ac Nectaris hostes,
Proterere Augustos Christi sed calce parati,
Infensos quoties incurrant Numinis Aræ,
Et sacris Apibus, fidei ac cælestibus vndis.

Eugenius primus,iussit qui crimina vinclis
Astringi, sontes ipsos sacrosq. ministros.
Præsulis inde forum substruxit carcere cæco.
Mox cultum reparat sacrum,concentibus auget
Omnigenis modulis vocum, fidibusq. sonoris
Vitalianus prosequitur; lustratque, litatq.
Dum cunctos cælum terret, signisq. minatur,
Demissus velut inde Theodatus vrbis ad Aras.
Domnus ab Exarchis elata fronte Rauennam
Sæpe reluctantem,Romanæ sedis honori
Subijcit,et pacat discordi mente diremptam.
Cogit Apes sacras,fundant vt Nectaris vndas,
Christi pro forma gemina,seu Numinis ipsa,
Atq.hominis,coeunt quæ immenso à stamine Verbo.
Nectare quo fruitur diuo præcelsus Olympus.
Synodus hæc sexta e Trullo profligat iniquos
Monothelitas, tergeminas sedesq. supremas
Deturbat Syriæ,Aegypti,Augustæ vrbis,& aulæ,
Romæ sub Latijs signis,Duce Principe Petro.
Acciuit Domnus,coeunt Agathone subinde
Præsule Romano,tandem Leo conficit alter.
Soluitur at,mirum,dum Agatho obuius oscula libat
Atris obducto crustis,elephantia turpis.
Abdicat & princeps censu tunc principis Aræ,
Præsulis atq. vrbis,quem pendere forte solebat,
Esset vt Augusto rata sacri,heu,infula Regis.
Nam quæ vectigal pietas exegerat olim?
Hinc Constantinum puduit,sed nomine quartum.
Mox alter Benedictus ab aula subtrahit Aram
Augusto à nutu, immunis dein præsit vt orbi.
Annuit atque idem Cæsar, nec iura tuetur
Impia,sed pronus paret pro Numine Regi.
Quintus Ioannes Syria decedit,& vrbis

Sacrum

Sacrum conſcendit ſolium. Poſt Schiſma ſubinde
Thrax Conon; mox ipſe Syrus quoq. Sergius æui
Octaui auſpicijs, binis luſtriſq. prioris.
Hoc ſeclo a Chriſto octauo potiuntur Achiui
Romano ſacro ſolio, hinc Syrus, inde Syriq.
Excipiunt bini binos ſimul ordine primo.
Sextus Ioannes ſequitur, tum ſeptimus vno
Et genere Argiui, iucundo & nomine Diuis.
Zoſimus inde Syrus Graijs ſuccedere gaudet;
Negligit at ſubito terras, & ſidera ſcandit.
Sed Conſtantinus Syrus ipſe Syri excipit auram;
Vt micet excelſo Romano à culmine fulgor
Numinis immenſi, vnde Apibus prælucet ad Aram
Aetherei potus, vbi ſacra aluearia figunt.
Huic ſupplex, & pronus humi procumbit, & orat
Tot ſcelerum veniam, pedibus prior oſcula libans
Auguſtus ſolio deiectus, & inde reſurgens.
Alteri at Auguſto conſtans poſt obſtitit atro
A geminis vmbris orci, geminoq. furore
In Chriſti humanum placitum, monumentaq. patrum,
Queis gemina in Chriſto tandem eſt teſtata voluntas.
Auguſtum hinc nomen, tabulaſq. extruſit ab vrbe,
Nullus vt vrbi eſſet, nulluſq. Philippicus Aris.
Hiſpanam ſedenim cladem ploradit amarus,
A Muza, & Mauris, Miro ac Babylonis Vlicho.
Alter Gregorius Romanus deinde Magiſter
Propugnat fidei fortis, tria luſtraque ſupra;
De fidei Auguſto immani hoſte Leone triumphat,
Ore, armiſq. potens, quanquam rugit ille pauendus,
Tertius at Stygius Leo, ſacris Iconas Aris,
Ac templo auertens, ne geſtu & mente colantur.
Tertius hunc ſequitur præſul Gregorius Orbis,
Atque vrbis Syrus ille licet, virtute ſed æquus,

Et compar fidei, & morum omni laude priori.
Zaccharias Graius Romanæ sedis honorem
Tum Subijt; Stephani succedunt ordine bini;
Cum iam Roma parens Natæ est auersa procaci,
Tetris Augustis infensis semper,& vrbi,
Et fidei,qua Roma præest orbi altus Olympus.
Nam genus exosum prolixæ à nomine barbæ
Vrgebat Romam; matri neque Nata ferebat
Tristis opem, bello semper quin sacra lacessit.
Tertius hinc Stephanus resilit, Gallumq. tueri
Italiam iubet, atque Vrbem; primumque paratum
Mente pia Pipinum Regem immittit in hostes.
Perdomitos arcet, Romana ac sceptra reponit.
Nec non Pipinus Graijs erepta,Rauennæ
Oppida quot subsunt,victor tot & insuper Arces
Aemiliæ recipit disiectis hostibus,Aræ
Subijcit atq. vrbis, Thracis non Cæsaris aulæ.
Post Paulum Stephani fratrem,solioque potitum
Aræ Romanæ,Sedis post schismata bina;
Post quartum Stephanum Siculumq. Adrianus ab vrbe
Aeuo tam propior Petro,lustrisq̃.quaternis,
Insuper atq. annis totidem,pulso hoste triumphat.
Ipsius auspicijs nam Carolus Itala Regna
Restituit primus,post secula bina laboris;
Quot gens Albina, à primi sed nomine Regis.
Non mente,& cultu,quin barbis hispida,tetris
Moribus atque horrens,& subdola semper,& atra
Felices olim imperij vastauerat oras.
Audijt vt iussa hæc Adriani Carolus alta,
Paruit accitus summi ceu Numinis ipsa
Voce,sed arcana Romani à præsulis ore;
Qua tonet, & totum concentu compleat orbem.
Sedulus en properat, parat; instruit agmina,pugnat;
Hostes

Hostes debellat, tot castra expugnat,& vrbes;
Pacat & Italiam,sub Christo Numine Regnum
Subijciens sacro solio Regnantis ab Ara.
Nec noua sceptra offert Christo pro Numine Regi;
Prisca sed à tetro depugnans vindicat hoste
Nec gladij, Aræ diua sed virtute triumphat,
Haud acie victor, Romæ sed præsulis auris.
Hinc pedibus sacris inuitis oscula pangit,
Pronus submittens diuo sua Regna decori.
Iconas inde sacras Adrianus Nectaris vndis
Aethereæ mersit fidei, demersit & orco
Immanes hostes,illas dum abolere laborant.
Septima coguntur Nicçæ aluearia patrum
Sub Magno sacrorum Adriano à Numine Rege,
Suaue vndas vbi profundunt cęli iconas inter
Numinis.ac Diuum, medio pelagoq. reponunt;
Tot prius Augusti quanquam dispungier aris
Bacchantes Stygio toties iussere veneno;
Ore quidem Lernæ quos Aulæ Præsul adhalat;
Et furere Eumenidas inter, Stygis atraq. Monstra
Arreptos adigit, seu diua reuellere signa.
Tertius ille furit Leo, proles inde Leonis,
Atque Nepos quartus Leo: Roma sed inclyta vincit.
Et paret Quarti ipsa Irene Augusta Leonis
Pro Nato Regnans vetut Irenarcha salutis;
Iconas & Patres sacras venerantur,& Orbis.
Felix hoc seclum tandem Leo Tertius Astris
Conserit,occiduis exorto sole Quiritum.
Ipse quidem fidei,& Morum fulgebat ab Ara
Sol nitidis radijs,Christo ceu Numine amictus.
Orbus nec potuit sermone, aut luce Magister
Orbis destitui summus, lux ætheris vna.
Inde vel elinguis,cui vis euellerat ima

Ab

Orbi iura dabant Romanis sceptra triumphis
Educta,atq. acie cęlo, terrisq.subactis.
Inde recurrebant Iubaris velut ęmula solis.
Occubuit tandem sol hic,seclisq. quaternis
Infossus iacuit, tumulatus funere mundi.
Nunc iubet Ara Dei,sacrę iam gloria Romę;
Et subito arctois rediuiuus surgit ab oris;
Innumeri vnde hostes Romani nominis olim
Erupere truces,Romam delere parati.
Hæc virtus Christi, domat omnia Numinis Ara
Vel nutu,summum festiua imitata parentem.
Sic medijs sistit collustrans protinus hortis,
Floribus, at nitidis circum vernantibus astris
Cęli instar, lęta Vrbanus spectacula vitę.
Regibus à sacris quot mira examina Diuum
Perpetua serie, superum quot castra recenset
Tot flores inter,tot Apes, & Nectaris vndas?
Flos, Apis,& Nectar, sed Apum Rex ipse redundat
Nectare,dum felix diuina aluearia versat,
Hortorum & custos, vbi Christi examina pascit.

VRBA-

VRBANOSIRIDOS
LIBER XVII.

ARGVMENTVM.

Hortorum Vrbanus dextra, læuaq. tuetur
Delicias Diuum, tam mira quæ arte satoris
Floribus ostendunt cælata Aræ omnia fata
Arcanis folijs, sacrum genus, Astra, Serapis
Nectaream sobolem, Regum seriemq. sacrorú;
Transformi specie flos est quà, Nectar, Apisq.
Secula surgentis fidei dat dextra, toriq.
Sacræ Vrbis Christi; propagat læua deinceps.

EXCERPTA LIBRI DECIMISEPTIMI.

1 *Tephanus quartus, Paschalis primus, Eugenius alter, Valentinus, Gregorius quartus, Sergius posterior, Leo quartus, Benedictus tertius, Nicolaus primus, Adrianus Secundus, Ioannes octauus. fugit tum qui malis artibus Romanam in sedem irrepsit. surgit Adria-*

Adrianus tertius, ſequitur Stephanus ſextus, Formoſus demum hoc ſeculo claruit vltimus. Nam deinceps Turbo boreus hoc æuo ſuſque deque percellit omnia; nec Romanis Apibus Nectaris interim tam vber gloria manet, aut florum. Interdum tamen cæli felicitate fota erumpit poſt noni ſeculi cæcum exitum, ac decimi obſcura Auſpicia.

2 *Decimi ſeculi ſurgentis e tenebris primus ſe effert ſua luce Ioannes decimus de Saracenis inclytus triumphator. Tum mira religione celebir Stephanus octauus. Eminent etiam Martinus tertius, & alter Agapetus; alij dum inglorij delitent quam plures ad extrema prope huius ſeculi luſtra. Tunc emergit Ioannes decimus ſextus, & Quintus Gregorius fulget imperij procerum ſeptem alta lege ſancita.*

3 *Vndecimo vero ſeculo adhuc nubilo primus emicat Sergius quartus, Ioannes tum vigeſimus; fulget ſolis torus Leo nonus; Victor ſecundus nitidè idè terit iter; nec non decimus Stephanus, Nicolaus alter, Alexãder poſterior. Reuocat Sedenim Romanæ antiquam Aræ gloriam Septimus Gregorius. Pergit Victor vincere tertius: Vrbanus demum ſecundus vndecimi ſeculi faſtigium ſacris exundans aluearibus eois delicijs potitur Nabathæa Regna reſtituens.*

4 *Paſchalis poſterior, Gelaſius, Caliſtus, Honorius, Innocentius, Cæleſtinus, Lucius, omneſque ſui nominis ſerie poſteriores; Eugenius tertius, Anaſtaſius quar*

ius, Adrianus item quartus, Alexander, Lucius, Vrbanus, quisq sui nominis ordine tertius, Gregorius octauus, Clemens, & Cælestinus nominis serie quisq. tertius duodecimum Seculum inclytis strenue pro Christo depugnantes triumphis illustrant.

5 *Innocentius, Honorius, quisq tertius, Gregorius nonus, Cælestinus quartus, Innocentius, Alexander, Vrbanus, Clemens, quisq. etiam quartus, Gregorius decimus, Innocentius, Adrianus, quisq. quintus, Ioannes vigesimus primus, alijs vigesimus secundus, Nicolaus tertius, Martinus quartus, Honorius, Nicolaus, quisq. etiam quartus, Cælestinus quintus, Bonifacius octauus decimum tertium seculum strenuis laboribus, triũphis, gestisq. rebus insignibus metiuntur.*

6 *Decimumquartum auspicatur Decimus Benedictus. prosequitur quintus Clemens, qui in Gallos soliũ transtulit; deinde Ioannes vigesimus secundus; alias vigesimus tertius, Benedictus vndecimus, Clemens sextus, Innocentius item sextus, Vrbanus quintus, Gregorius vndecimus, Romam qui solium retulit e Gallia. Inde schisma ingens, interq. procellas prodit Vrbanus sextus, succedit Bonifacius Nonus, & seculum Claudit Decimum quartum.*

7 *Innocentius septimus, Gregorius duodecimus; interseritur necnon quintus Alexander; tum Ioannes vigesimus tertius, alijs quartus, adhuc schismate sæuiente, donec Martinus quintus Hydram extinguit. Eugenius quartus tum de Thrace subacto triumphat. Nicolaus quin-*

quintus eumdem refractarium dolet Turcico pressum iugo. proterere infensum hostem laborat Pius posterior post tertij Calisti de Turca eodē hoste triumphos. Tādem post alterum Paulum, & quartum Sixtum, Innocentius octauus, atq. sextus Alexander nouos orbes, tractusque terrarum eoos, occiduos letantur apertos fidei, & Christi gloriæ propagandæ decimoquinto exeūte seculo,

8 *Pius tertius, Iulius alter, Leo decimus, sextus Adrianus, Clemens Septimus, sub quo, Heu, Roma extrema clade diripitur, Paulus, & Iulius, vterq. tertius, alter Marcellus, Paulus, & Pius, vterq. quartus, tum Quintus Pius, Gregorius decimus tertius, quintus Sixtus, Vrbanus septimus, Gregorius decimus quartus, Innocentius nonus, octauus Clemens decimo sexto seculo preluxerunt. Sed decimo septimo ineunte post vndecimi Leonis celerem rugitum, Paulus perennat quintus, octauo decimusquintus Gregorius præcurrit Vrbano, vrbis, & orbis nunc sospiti felicitati. Sub his quoq. sacris Regibus, & boreæ, & ab Ismaele procellæ, nec non hæresum ab orco turbines, & conciliorum trāquilla statio describuntur opportune. Sunt autem ordine posteriora tredecim, Constantinopolitanum quartum cōtra Photium, Claromontense sub posteriore Vrbano, faustum illud aduersus Ismaelem, Lateranense primum contra Saracenos, & Turcas, item & posterius Lateranense de reformandis moribus celeberrimum, tertiū*

Lateranense cõtra errores Abbatis Ioachimi, & alios Lugdunense primum contra Federicum posteriorem, Augustum; Lugdunense alterum aduersus Græcos de processione sancti Spiritus, Viennense contra Saracenos, contra Templarios, aliosq. Constantiense contra Schisma trium Pontificum, Basiliense contra Hussitas. Sed deinde reuocatum habitum fuit conciliabulum. Illustre illud Florentinum, græca ubi latinæ submittitur Ara. Lateranense quartum aduersus Turcas, & tandem omnium culmen Tridentinum.

CAR-

Digitized by Google

CARMEN

HOrtorum hæc plaga dextra ad solem vergit eoum
Nascentis fidei; sidus nunc læua superstes
Spectat ad occiduum, quo Vrbanus lumina vertit.
Hic videt & flores,& Apum læta agmina Regum
Felices inter crates,& Nactaris vndas,
Et morum,& fidei,nec non aluearia Diuum.
1 En quartus Stephanus quatuor post lustra Leonis
Mente pium Ludouicum cum coniuge sceptro
Romano decorat Remis, dextraque coronat.
Præficitur mox Paschalis,miracula patrat
Igne cruce extincto,quo Anglis Gymnasia flagrent.
Huic Ludouicus submittit Latia Regna
Sponte iterum, & rata prisca, Augustaq. dona celebrat;
Queis pater,& Pipinus Auus retulere recepta
Hostibus à trusis Aræ sub iura Quiritum;
Abdicat ac se omni Aræ Reges iure iubendi.
Pauperibus Pater inde pius Eugenius alter
Surgit; Zinzinum decimoq. à Schismate sternit.
Calce Valentinus propero,nec præsbyter Aræ
Morum candore insignis fastigia scandit,
Munere vix summo facienti sacra minister.
Sed proporans etiam cum Phœbe vertitur acer,
Et subitò felix metitur culmen Olympi.
Quartus Gregorius Natos,patriq. rebelles
Conciliat Sobolem Augustam Augustoque parenti;
Romano, vt cælo rutilent sol,Astra sereno:
Lustra vbi post tria, signa semel bis sena recurrit
Sol lucis, tandem penetrat Gregorius Astra.
Primus & immutat suffectus nomen ad Aram
Sergius,vt porci fœdum sileatur ab ore

Forte

Forte quidem: at tenebris æui res delitet omnis.
Sergius eſt alter. Quartus rugit inde Leonis
Voce potens ſacri, Baſiliſcum ac pellit ab Ara.
*I*s Saracenos ſtrauit, ſed ſtrenuus vno
A labaro crucis, æterni ſpes vnde triumphi.
Inſtruit agmen Apum, reuehitq. trophæa ſalutis.
Quin precibus claſſem, medioq. ſub æquore merſit.
Mœnia reſtaurat ſacræ vrbis; condit & vrbem
Ad Vaticanum collem, qua Numinis Aedem,
Nomine ſed Petri celebrem communit, & *A*ulam
Pontificum ſacram; inde vrbs iure eſt dicta *L*eonis.
Nec mulier Romæ ſexum ementita Britannis,
Germanis aut forte huc vecta à ſedibus vnquam
Pontificum à ſolio pro Chriſto præfuit Orbi.
Hic rumor ſeritur vanus, variuſq. ſed Orcus
*I*nfenſus cælo, ſimul inde atq. excita monſtra
Errorum plaudunt veſana ſub Axe boreo.
Contigit hoc Vrbi eoæ, non ętheris arci
Iam Latiæ, cui ſceptra abiere in Numinis Auras.
Tertius en igitur Benedictus præſidet Aris,
Inuitus quanquam, lacrymis, & voce reluctans.
Sed nec Anaſtaſius potuit producere Schiſma.
Mox Nicolao primo decedit in Aſtra
Translatus, columenque nouum demittit Olympo
Egregia Nicolaum pietate celebrem;
Gregorij inſtar iam Magni cui ſecla tulerunt
Pontifices inter, conuertunt ſidera quotquot,
Nullum hucuſq. parem ipſius poſt luſtra beata.
Helias alter zelo, ſed blandus amore
Aethereo, Auguſtos ſontes qui terruit acer.
Pergit iter ſacrum, terit hæc veſtigia lucis
Et pius, & doctus ſimul, ac miracula patrans
Ille Adrianus poſt primum hoc à nomine clarus.

Cuius ab auspicijs ineunt aluearia diua
Vrbis ad eoæ tot Apes vberrima prata,
Tot Christi proceres, numerant supraq. trecentos.
Synodus octaua est, Photijq. redarguit ausa.
Eoæ Thracum Magnæ ille inuaserat vrbis
Imperij, atq. aulæ sedem præ munere sacram
A veteris Romæ solio claro ordine primam.
Photius ore procax vnus tamen impius hostis
Certare æthereis Petri vel clauibus audet;
Flamen & immensum à sole deducere Patre,
Non etiam à Verbo studet ore, & mente superba.
Truditur hinc excors Adriani Numine magni;
Redditur atq. iterum eois Ignatius Aris,
Photius vnde atræ iam hunc fronte exegerat olim.
Surgit Ioannes Octauo culmine gratus
Et superis, & terræ Apibus, Diuumq. satori.
Inde micat fulgor radijs, ac dimicat, hostes
Vt fidei Mauros perstrictos agmine sternat;
Italia, & Siculis victor profligat ab oris.
Sed simul Augustos perfundit lumine trinos,
Integro haud lustro, quos præsul inaugurat orbis.
Artibus ille malis qui sedit in vrbe silendus
Nunc equidem, subitò sed vindice Numine raptus.
Tertius hunc Adrianus supplet laude perenni,
Non æuo, semel anfractu cum sole recurrens;
Migrat & ad superos, or bis sed funere latus.
Hic populum, ac proceres monuit suffragia sacra
Tot populi, Diuis addictiq. ordinis Aris
Æternum constare sibi, nec Cæsaris vllum
Fas placitum expectare vnquam, cælique subesse
Nulli hominum claues; Petro succumbere Reges,
Quin pronos ceruice pia submittere sceptra.
Post sexti Stephani, & Formosi lustra boreus
Omnia

Omnia percellit turbo, immanisq.procella.
Destitit heu Zephyrus blandis aluearibus auris
Flare pij generis,Pipino stipite creti;
Carolus,& Nati;fluxit seclum vnde beatum.
Nunc Germana ruit Romani à nomine sceptri
Tempestas saeua exturbans sacra obuia quæque;
Insignes licet Augustos pietate, triumphis,
Hostibus à victis, virtute, omniq.decore
Perpetuis Aquilæ dederit Germania seclis.
Arnulphum,& primum huius ab Arcto gentis honorem;
Tergeminosque etiam consertos gloria Othones,
Magno ab Auo ad Natū,ad culmē summū inde nepotē;
Cui cognomentum reboat miracula mundi;
Præterea Henricum cum Amigunda coniuge casto
Insignes thalamo,illibata Virgine iusta
Tandem ad suprema,atq. alta vna mente pudica;
Conrados etiam ternos, aliosq.celebres.
Monstra tamen Stygis erupere cruenta subinde,
Et sacris infensa Apibus, Regiq. sacrorum
Plura quidem, nomen tetrum quorum horreat orbis.
Inde silenda pijs, fauste recolenda nec Aris.
Nam genus exosum omnipotens deleuit in horam,
Numine & arcano Natos armauit in hostes,
Quin colubros diros, orci virusq. parentes.
Tunc soliti Augusti Reges decernere sacros;
Araq. iuris erat Germani Cæsaris alta;
Illa licet terris referat pia culmina Olympi.
Hoc etiam seclo nutabant iura Quiritum
A Christo decimo; dum Gens hæc trina reposcit,
Italus,& Gallua, Germanus at ipse potitur.
Inde fuit Latijs hoc æuum ignobile sacris;
Et sæpe indignos Augustus prætulit Aræ.
Iam videt Vrbanus leuiter desidere a moenos

Rō-

Romanos hortos dirimi inde voragine cæca;
Halitus erumpens atris premit vnde tenebris
Late agros, superis flos nullus vt emicet auris.
Protulit vbertas tamen Aræ serta rosarum,
Lilia,& æthereos flores velut Astra coruscos,
Quæ noctis tenebras tergant,vmbrasq.laborum.
2 Vernat ager felix belli, pacisq.venusto
Flore Aræ decimo à tam grato Nomine cælo.
Fundit Ioannes qui Nectar,Apisq.piarum
Rex sed Apum,castrorum alto Dux culmine Diuum.
Hic Sarracenos extinxit clade suprema;
Dum vastant Italas oras,vrbiq. minantur.
Fragrat & octauus Stephanus tum serta rosarum
Virtutum sacri cultus,& pacis odore.
Tertius inde etiam Martinus; mox Agapetus
Alter, Ioannes nec non quater ille quaternus
*H*oc Christo,& superis tam grato nomine dictus.
Gregorius quintus celeber tum à lege creandi
Augustos,procerum septem quos calculus effert;
Si tamen Antistes Romanus tempora cingat.
3 Sergius vndecimo seclo,qui quartus habetur;
Acer Ioannes nec non vigesimus; ille
Tum Leo,quem nonum misit Germania Petro.
Sed Petrum sceptris didicit, Regnisq.præesse;
Augustosq. sua Romæ decernere lege;
Cui pia vel sacris pedibus proni oscula libent;
Principis imperio nec tradi in sidera claues,
Quas solus Christus cęlesti à culmine tendit
Elato in superos procerum sacri ordinis alis,
Dum Christo sistunt suffragia lata decore
Aræ.Regem,*A*pibus diuina lege sacrandum.
Missus ab *H*enrico cultu,atque à fronte tiara,
Conspicuus Petri gestans insignia ritu

Digitized by Google

Augusti solo,qui tertius Vrbis habetur
Henricus Cæsar Germanos inter honores;
Exuit admonitus velut impia stemmata,legem
Cæsaris haud veritus, sacrum præfertq. senatum;
Mox cuius placito Romana sede potitur.
Inde & ab Augustis sacra iura hæc vindicat acer.
Corripit eoos,fidei Thracesq. rebelles;
Et Petri solio infensos domat agmine patrum,
Imo Dei telis,quæ arcana oracula vibrant.
Virtutum tandem specimen,miracula patrat.
Sectantur Victor iam alter, Stephanusq.corona
Nomine,mente pia,decimus qui præsidet Aris.
Alter sed Nicolaus sacra libera iura
Conuentu patrum Laterano,& lege reponit.
Pergit Alexander post primum hoc nomine clarus
Minciade à Synodo Romana hęc fundere iura,
Illapsa Eridano,vt circum transuecta ferantur;
Atq. Berengarium postremus diluit vndis.
Arç ausum arcanis signis subducere Christum.
Bis Leo nam nonus collectis patribus,inde
Hunc iterum Victor,Laterano atq.agmine quartum
Prostrarat Nicolaus.Nunc fluctibus vno
Impetu Alexander sacris tot crimina mergit,
Mincius vnde fluit,Germani ac Cæsaris Hydram
Henrici,quartus qui hoc nomine sceptra tetendit,
Aris nec veritus Cocyto educere Regem.
Nunc iterum florum vbertas lętissima surgit
Hortorum Christi,cęlo ridente sereno;
Turbine sic quanquam iactatur ab Axe boreo.
Gloria virtutum vernat nam septimus ille
Gregor ius celeber,flos fragrat & omnis odorus,
Lilia, siue rosę,violęq. & amoeni hyacinthi
Moribus à nitidis, inuicta ac mente perenni.

Par

Digitized by Google

Par verbo,atq. opere,omni maior clade laboris
Inuictus reuehit de morte, atq. hoste trophęa.
Et pugil,& testis fidei super astra corona
Iam Martyr,viuus quanquam post bella triumphat.
Sic terit Henricum,ęthereo pede calcat & orcum
Tertio iter sternens Victori ad sidera latum;
Alteri & Vrbano tot mira trophęa tetendit.
Paschali ac tandem Henricum alta clade subegit.
Nunc acie,& castris Romana examina Christi
Inclyta se magnis æquare Quiritibus audent.
Nec parui,magnis maiores imo Quirites
Depugnant, vincunt, sternunt,funduntq potentes
Mente pia, dextra ætherea, mucrone trisulco
Et Stygios hostes, tot & infensa agmina Regum
Occidua,eoa,imo & ab Austro,atq Axe boreo.
Ardua sed fundunt tela inter Nectaris vndas
Blanda Deo, Cocyto,vna sceptrisq.superbis
Immissus terror, strages, cladesq.suprema.
En fugit Henricum Vrbanus,sed nomine faustus:
Et migrat in Gallos Italis compulsus ab oris
Henrico infenso, sacris decedere tristis.
Sed terit inde hostes nutu iam Numinis instar,
Gergobię vt coeunt sub tanto aluearia Rege;
Agmina & educunt ad Regna eoa petenda,
Ac Solymas arces, Christi cunabula vitæ,
Et lucis tumulum, nostræ monumenta salutis.
Imperio, sed mirum,vno,velut ore tonantis
Sedibus eois decedere cogit iniquum
Hostem Ismaelem fidei,Stygiumq.Tyrannum.
Nec mora, vix licuit soli lustrare ter Axem;
Et simul Henricum terret, domat imo superbum;
Quem tandem mox Paschalis pessundedit alter.
Sol qualis sub nube suos geminare reflexos

Digitized by Google

Tam rutilos gaudet radios; magis inde refulget
Obductus nube aduersa; quæ sæpe coruscam
Concipit hinc prolem, solemq. à sole reflectit.
Nubibus Henrico, Ismaele atq; hoste procaci
En sol Vrbanus premitur velut obiice talis;
Atq. iubar geminat, geminoq; à vertice cæli
Eoo, occiduo, radijs vt compleat orbem;
Vndecimum ac teritur seclum tunc luce serena.
4 Paschalis duodenum aperit, geminumq. furorem
Et patris, & Nati detrudit fulmen Olympi
Sub Stygis immanis noctem, æternumq. laborem,
Crimina, quam sacris Augustus vim intulit Aris
Eumenidum Henricus facibus correptus vterq.
Sæpe etiam radios cogit, patrum agmina lucis;
Vt iubare exorto compellat cedere noctem,
Quam diuturni belli vis offuderat atra
Principis oppressis sacris iam calce profano.
Henricus sedenim nouus Hidrus nomine Quintus
Sibilat inde magis, medias fremit inter & vndas,
Quas agitat squamis, fluctusq. in sidera torquet.
Præficere ipse Aris sacros nam certat honores;
Præsulis ac summi altum Petri munus obire,
Annuere Augusto Paschale heu, milite adacto.
Hinc bella, & clades, & tristia schismata iactant,
Vrbem atq. orbem, decedit Paschalis, & alter
Præficitur sacris, dictusq. Gelasius Aris.
Intumuit verò magis hinc arctoa procella
Sæuijt & tetricis à schismate fluctibus orci;
Instructus quanquam præsul sua iura reposcit
Inuictis castris, infensum terret & hostem.
Ciuium at exosus turbas, cauteq. pericla
Declinans Alpes penetrat sub mœnia Galli,
Cluniaci in sacras ædes, cœnobia, degit

Atque

Digitized by Google

Atq.ibi,Apum Christi suprema ad funera custos.
Calistus subijt munus, Petriq.laborem
Arctoos inter fluctus, sæuasq.procellas.
Sed felix tandem sedat,domat æquo ra,ventos,
Qui barathro erumpunt,cæci seu faucibu s orci.
Subijcit Henricum, pacis reuehitq. trophæa,
Iam denis lustris exactæ à Numinis Aris.
Nunc iterum vero deducitur ales Olympo:
Henrici at Lernæ gemini fugit Hydra cruenta.
Cessit nec non Schisma vrsi sub pelle camelo
Vectum, nempe ioco,ad cœnobia vt exulet arcta.
Sic Romam e Gallis remigrat Calistus,& inde
Astra petit,summo terræ,cælique triumpho;
Quo Duce, quo Rege vndis suauibus Ara redundat.
Sed prius in Turcas Laterana aluearia cogit;
In Sarracenos prolem Ismaelis amaram.
Alter Honorius ætheræ tum pacis honore
Romano à solio fruitur, subitoq. represso
Schismate, propagat pacem,fideiq. salutem.
Abdicat & Cælestinus se sponte tiara.
Nomine ab innocuis præsul nunc moribus exit
Posterior,Christi Soboli seu munere Petrus;
Hostis sed Stygio premitur Petri vngue Leonis,
Schismate qui Christi distraxjt membra,diuq.
Posterior sedenim Augustisq.Lotharius armis
Bis domuit Petrum,sæuo licet ore Leonem,
Vnguibus ac diris vastantem Numinis Aram,
Moribus Innocuo,vna & nomine sede reposto,
Cuius ab ætherea suscepit stemmata dextra,
Augustam trabeam, sceptrum,cellsamq.coronam.
Tunc etiam coeunt Laterana examina rursus
Præsulis infensa ementitis iura supremi
Hostibus,ac Petri,cuius se nomine iactent.

Ber-

Bernardus Diuus Dirumpere ſchiſma laborat,
Dum Petrus Leo, qui ipſe Anacletus nomine fictus
Romanus præſul,decertat perfidus Aris
Romano à Petri ſolio ſublime præeſſe.
Extincto,& tandem Victor ſubmittitur hoſtis
Tum ſacræ pacis: Victor ſed vincitur altis
Bernardi monitis, cedit pius inde tiara.
Et merito remigrant Christi ſub pace beata
Augusta,& ſacra Maiorum iura Quiritum
Ad ſedes Latias,reuocata Lothario ab oris
Augusto eois Romæ iam germinis vrbis.
Quæ niſi Roma parens gremio complexa foueret
Nunc iterum prolem,ſub Turca extincta iacerent;
Vt Latium ſit certa ſalus,& iuris origo.
Sed mox concinnat ſacras à præſule leges
Romano Latium,à gemino vt ſic iure triumphet.
Tunc Cæleſtinum ſuffragia ſacra tulerunt
Submoto primum populo, dictuſq. ſecundus.
Præfuit at ſacris aris diſcrimine nullo.
Lucius huic alter ſuccedit, bella ſtudetq.
In Sarracenos hoſtes accendere Christi.
Ocyor aſtra tamen felix metitur vterq.
Solem haud paſſus iter bis ſenis pergere ſignis.
Tertius inde Apibus ſacris Eugenius alis
Præuolat æthereis,virtutum luce coruſcis.
Auras qui ſuperas Bernardi à voce Magiſtri
Hauſit, & à calamo Romæ dum præſidet Aris.
Quo præcone Dei tranſmiſit ſtrenua caſtra
Suppetias Solymis,domiturus protinus hoſtes,
Conradi Auguſti,Gallorum ac milite Regis;
Agmina qui innumera omnigenis inſtructa pararunt
Telis,quiſque ſua,orbem auſi ſubmittere vaſtum,
Ni dolus Auguſti tot perderet agmina Thracis.
Tunc

Tunc diuina Deus culta est quoq. formæ repulso
Gilberto Rhemis,dirimit dum à Numine frustra
Naturæ Decus immensum,semperq. beatæ.
Cessit at ipse suo monitus discrimine pronus
Pontifici,exhorrens fidei certare Magistro.
Quartus alit sacro sumptu miseratus egenos
Deinde Anastasius,Arens dum Europa esurit omnis;
Sidera nec glebis cęlo fœcunda rotantur.
Præripiturq.nouis Arcto sed ab axe procellis.
Iamq. Adriano instant primum hoc à omine quarto;
Arcet qui blandis auris;mox æthera scandit.
Fortis Alexander surgit certare paratus,
Tertius ille potens, & clara referre trophæa,
Victo Aenobarbo,Germano Cęsare,& Hydra
Schismatis immani,triplici ceruice resecta.
Struxit Alexandri nomen quin protinus vrbes;
Gloria queis reboet populi velut ore perenni
Celsi Pontificis,stratis tot Numine castris,
Sed telis tonuit fulmen ceu Numinis ardens.
Nunc Venetis monumenta vigent, quibus illa triũphat
Vrbs celebris semper,recolitq.ęterna trophęa;
Pręsulis Augustus libauit vbi oscula calci.
Tunc iterum nectar Laterana examina morum,
Arcanę ac fidei fuderunt vbere fluctu;
Vualdenses,Catharos repulere,& ab agmine sacro.
Interea heroas post tot Nabathęa recepta
Sceptra,diu raptos demens discordia iactat.
Nutat & imperium Christi sub nomine partum,
Eumenides curis dum liuida pectora torquent.
Lucius en sacris Antistes tertuis Aris
Anxius occurrit monitis, moliq.ruenti
Fulcra parare studêt,transmittere & agmina sacra;
Allicit ac Reges ad sacri fœderis arma.

Al-

Digitized by Google

Alter at Vrbanus gemit, ah, quęsita priori
Tandem erepta suis, Solymorum lapsaque sceptra.
Hinc tabet lacrymis manans, sed Nectaris vndas
Vertitur in diuos latices, fontemq. beatum.
Tabe peresus, lympha fluit felicis Olympi
Montibus à diuis, quo surgit vt irriget orbem.
Suppetias Solymis Europa cogere ab omni
Pergit Gregorius, qui octauus nomine sedit.
Iamq. decem lustris certabant de vrbe regenda
Ciues, & summus præsul, quo sępe labore
Solicitus terras fastidit, in astraq. migrat.
Nectaris interea sub pondere pressus in vndas
Soluitur, atq. Italos fœcundat profugus agros.
Tertius inde tamen Clemens tot sceptra coire,
Et Gallum, atq. Anglum, siculumq. altum imo Quiritũ,
Nec non Dynastas Belgam, Sequanumq. potentes,
Innumeros proceres, sacras simul atq. tiaras
Inuicta pietate iubet iam fœderis auctor
Quarti; suppetias veniunt Solymisq. peracres.
Classibus & Veneti, Liguresq. & nobile, Pisæ
Tunc equidem regimen, Neptuni illustre tridenti,
Seu pelagi sceptro, cohiberet vt æquora classe.
Prosequitur Cælestinus mox tertius ausa,
Cœptaque Clementis, duodenum & conficit æuum.
5 Innocuus sed sacro oneri succedere præsul
Debuit, ętherco translato in sidera tandem.
Nam nihil est propius cælo, superumq. nitori
Moribus innocuis, rutilet mens vnde serena.
Cælo hinc deducto, cælesti ac nomine digno
Tertius ipse etiam Innocentius ordine princeps
Ordinis excelsi à diuis supponitur Aris.
Is sacri iuris distendit nectare cellas,
Nec non & fidei, & morum, pacisq. beatæ,

Ma-

Digitized by Google

Maxima præsertim Laterana examina cogens
Tercentum patrum prope supra mille sacrorum,
Immenso pelago stagnauit Nectaris orbem.
Terruit Augustos, librat quos lancibus Aræ,
Deprimit, attollit, deturbat fulminis ictu
Ore tonans iudex, vt Apum pia regna reposcunt
Nectare læta Dei potu, mensisq. beatis.
Quartus Otho certat, præstatq. à lance Philippo
Pro generis meritis priscę pietatis Othonum:
Saxo nempe pius; sæpe impius esse Sueuus
Christi Apibus studuit Romani à culmine sceptri.
Moribus at cultis præit, ac pietate Philippus;
Lancibus inde sacris mox ipse leuatur Othone
Post habito tandem, tulerat qui ab origine primas;
Lege sed vt genero ascito illi sceptra manerent
Augusta, & soceri demum post fata Philippi·
Impius ille toro mox deturbatur ab alto,
Sede reflante sacra; Federicus & imperat auris
Elatus sacris blandæ Sirenis ab vlnis:
Cuius Regna, fretiq. canori is iura tenebat
Impubes, matrisq. hæres post funera patris.
Tunc etiam primum cesserunt sceptra Latino
Thracum, vbi tunc sacra Venetus quoq. sede potitur.
Inde patrum princeps Solymus, quin vrbis eoæ,
Nec non Graia patrum conferta tot agmina Romam
Nectaris ad Regna, ad Laterana aluearia pergunt,
Thracis & Augusti legati iure Latino,
Ac Solymi Regis, Latio toto orbe refuso.
Tertius hinc geminos trabea, sceptroq. Quiritum
Augustos insignit Honorius vrbis ad Aram:
Tempora queis cingit dextra, frontemq. corona.
Pronus vterq. pedum lingit vestigia Petri
Romanus princeps, Thrax ille, atq. iste boreus;

Alter seu Federicus, Gallus at ille Robertus.
Sed Federicus mox coluber Stygis insilit Aris;
Hostis & inuadit Romani præsulis arces.
Hinc iterum Eumenides Romana aluearia iactant;
Perfidus inprimis bis dum quas vouerat olim
Suppetias Solymis detrectat ferre, vel astu
Protrahit, ac simulat; solam insectatur & Aram.
Pontifices sex lustra premit, temnitq. quaternos
Ordine perpetuo, binos belloq, fatigat,
Nonum Gregorium, Innocuo tum à nomine quartum,
Arcano morum, & certò velut indice mentis.
Quos inter Cælestinus vix exerit aures,
Sibilat vt coluber Stygius, fugit ocyor inde,
Intrepidus, nulloq. metu petit æthera, crimen
Immane exosus, dirum hostem vt sternat ab Astris.
Ore tonant reliqui, feriunt, & fulmine sacro
Ad Stygias adigunt vmbras procul vndiq. ab Astris,
Lunæ extra, Solisque viam, commercia vitæ
Humanæ, & superæ, procul altì à Numinis aris
Cerbereum caput, Augustum quod delet honorem.
Exuit imperio tandem Innocentius hostem,
Et sacris Apibus demisso milite cælo,
Nectaris & castris instructis Numine telis
Depugnat, vincit, tetrum profligat & orcum
A Duce Gregorio, Mons cui cognomina, cælo
Scilicet eductus sublimi vertice, Longus,
Strenuo Apes inter diuas de hoc hoste trophæum
Immortale refert, direpta protinus vrbe,
Vastata, incensa, quam struxerat Ater Auernus;
Nomen & indiderat Victoriæ ab omine: tandem
Parmam excindendam summo dum à præsule pugnat.
Cogitur inde orcus vastata vertere terga
Arce, studens frustra moliri ac tetra dehiscit.
Lugduni Christi coeunt aluearia summo Rege

Digitized by Google

Rege sub Innocuo, mente illo, & nomine, fundunt
Nectar vbi ad Solymas oras procul vsq. rigandas;
Mergenda infensi ac Federici tristia castra.
Hic solio Augusto, & toto quoque lucis Olympo
Diruitur Petri diris, deuotus & orco.
Et Ludouicus surgit tum Diuus, ab astris
Nectareo imbre pluit, pelago quo stagnet eos,
Alluat & Solymas sedes, Nabathæaq. Regna
Traiecta ingenti sub signo classe salutis.
Tunc quoq. Franciscus compleuit Nectare mundum,
Millia qui centum proge Christo examina fudit,
Hesperia à Magna exundans; dum. Nectaris vndis
Vltima ab Hesperia sacer alter profluit ordo
A Duce Dominico Francisco compare Diuo.
Viscere nam Christi simul vno efferbuit æuo
Agmen vtrumq. Dei, tot Diuum examina mittens
Sub geminis Ducibus, rutilant quę sidera pennis.
Vnus Honorius & mores, & iura probauit;
Nectaris atq. vndas libauit lætus vtrasq.
Diuite & à pelago iussit decurrere Petri.
Rettulit in Diuos simul & Gregorius vnus;
Nec mora, vix alter cum Italo conuertitur annus,
Translato ad superos, qui est ipse octauus ibero.
Apice tunc roseo rutilare à cardine quotquot
Christi Apibus præsunt, cœperunt lege decora
Lugduni lata inter diua examina, tandem
Nectare vt & roseo manarent mente parati
Pro sacro cultu, Christi pro Numinis Ara,
Esset opus quoties, mortis nec tela pauerent.
Tunc etiam Pegaso didicere per aera vecti
Ferri alis Helicona, aperire & Nectaris vndas.
Quartus Alexander pergit, mox quartus & ipse

Vrbanus iam victo de hoste referre trophæa.
Nectaris hinc Christi pelagum, aræ litora circum
Et crusti, & sacri Cyathi, tamen effluit vber
Hinc, orbem ac stagnat, terras simul, æthera, vastum;
Solenni instituit ritu, modulisq. quotannis,
Laudibus atq. pijs certa dein lege colendum
Nectare Thomæ Apis vna, & oloris voce canora.
Nam Thomas geminus fuit, & simul omnis abyssus
Nectaris vndarum, queis sacra rigauerit arua.
Interea proles diuexat sæua colubri
Manfretus nothus, & Conradus coniuge natus;
Inde nepos Conradinus, genus omne veneni
Augustas acies, simul atque aluearia Christi.
Perdere tunc Vrbanus iniquos cogitat hostes,
Pellere & Ausonijs oris, iam sedibus aræ
Nititur, & Regnis geminis Sirenis amœnæ.
Quartus id exequitur Clemens à Numine vates,
Auris afflatus superis, accersit, & ornat
His geminis sceptris Gallum, Diui atq. propinquum
Tunc Ludouici Regis, cui Carolus altam
Virtutem Magnum resonabat nomen auitum.
Sed Brachata illi parebat Gallia, primus
Romanis limes trans Alpes legibus olim.
Sirenem eripuit, Sirenis Regnaque bina
Mamfreto hic primus non vi, sed Numine fretus,
Pugnauit quanquam, sed sacra trophæa reuexit.
Regnat & inuictus strato Rege hoste perempto.
Mox Conradinus repetit sua iura, Quiritum
Nec non Augustam trabeam, ceu culmen Auitum
Regulus; at Carolo cessit deletus acerbo
Funere, ab extincto genere vna in prole Sueuo.
Funditur en acie: satis hęc à Numine clades?
Exitij imo minæ, fugit, ah, latet, inde retractus

Regi

Regi infenso in terga reuinctus sistitur hosti.
Terruit at iudex stipatus milite victor
Deuinctum Regem, spectacula tristia, ludum
Nominis Augusti maiorum,& inanibus ausis
Prærepti pridem,prona ceruice recliuem,
Milite munitum nullo,medioque frequenti
Inde foro eductum,ferit ense,cruenta recidit
Carnificis tetri ceruicem dextra, pauetque
Orbis vel totus ferientem à Numine Regem
Tunc genus infensum sacris, Apibusque beatis.
Iamque hiat imperium Gulielmi à funere tristi;
Henrico Batauus qui oneri successit ab hoste
Seruandi Augustum nomen,sacrumq. Sueuo.
Quin interstitio supra tria lustra nefasto
Nulla lege Italus, nulla Germanus,& omnis
Fluctuat Europa,en pelago sine remige nauis.
Emergit tandem medijs e fluctibus atris
Pax hilaris,placido pede,celsa fronte serena.
Aequora detumuere statim modulata canoro
Murmure,quo refluant vndæ alto à litore lenes.
Et venti posuere truces, Siluitq.procella;
Aera dum Zephyrus cælo ridente serenat.
Illicò & æterno tellus sua gaudia profert
Floribus instrata omnigenis,à vere beata.
Austria stirps astrorum, hausit quæ Numinis auras,
Pax orbi emersit,toto cælo,æquore,terris.
Rudolphus pater Augustæ iam prolis in æuum;
Cui soli æterni sceptri Fata alta Quiritum,
Romanæ trabeæq.manent post nubila secla;
Vt iubare exorto tandem pax cuncta serenèt.
Gregorius decimus pacis ceu summus Olympus
Educit rutilo gremio sua sidera circum;
Sed radijs educit Apes,vt nectare terras

Per-

Perfundant late; ac Lugduni aluearia cogit
Nunc iterum telluris Apes, iam sidera cæli.
Hic Latio geminus submittit iura Quirini
Thrax Cæsar, simul atq. arctous Numinis Aræ
Augustus Michael, rapuit nam sceptra Latinis
Tunc equidem Thracum; at fidei tonat ore Latino
Arcana, & pugnat Flamen procedere summum
A patre, & genito Verbo, vbertate sed vna,
Vno principio, vniusq. ab origine amoris.
Proterit & Graios, adigitq. ad iura Latina.
Rudolphus quoq. Romani sibi culmen honoris
Scandere delatum trepidat: sed Numine solo
Afflari poscit, Petri ac cælestibus auris.
Afflat Gregorius, cumulat serieq. perenni
Augusta, medias inter cratesq. fauorum
Nectaris ætherei, conferta atq. agmina sacra.
Imperat Augusta hæc series iam secula bina
Perpetuo sceptro; tria sed primordia vertunt;
Scandere & in quarti nituntur culmina secli.
Bis senis rutilat Romani à cardine cæli
Astris Augustis sub Christi solis honore:
Voluet & æthereis æterna anfractibus orbem.
Cur ita? quod verita vrbem immensi Numinis Aram;
Quod Latium cælum semper suspexerit æqua;
Quod Petri solio submittere sceptra laboret,
Nunquam infesta sacris, pro labe aut forte litarit;
Abstiterit summi Italia ceu Regis Olympo,
(Discite iam quotquot gestatis sceptra per orbem;)
Nullius solio, solis quæ cesserit aris.
Christi Arx est; inde Augusto ipso Numine plena.
Cæsar nam sua iura quidem Romana tuetur;
At semper Christo, & Petro deferre paratus;
Vertere & Italiæ pacis pia secla beatæ.

Hinc

Hinc celebris series Diuum pro Numine Regum
Tum sacro emicuit solio, altæ pacis ab auris.
Dominici proles Diui sed primus ad Aras
Exijt Antistes summus, qui moribus orbem
Innocuis regeret, traheretq. hinc nomina Quintus.
Sistitur inde Deo post sena volumina Phœbes.
Mox Adrianus, sed properat magis Astra subire
Vix lunæ anfractu donec cum sole recurrat,
Ad superos remoratus iter, quintusque vocatur.
Primus Ioannes viginti hoc nomine supra
Pontifices Summos octauo mense ruentis
Mole sui tecti subnixus ad æthera surgit.
Tunc Nicolaus successit Regula morum,
Tertius ille pius, lacrymis qui Nectaris vber
Semper Christi Aras, & munera sacra rigabat.
Martinus quartus patrat miracula, cæcis
Ipsius ad tumulum spectandi luce potitis;
Sermone & mutis, gradiendi robore claudis.
Quartus Honorius, & Francisci ex prole secutus
Antistes primus Romanæ ad culmina sedis,
Ordine sed quoque Nicolaus nomine Quartus.
Quisq. pius fundit cælestis Nectaris vndas,
Arentesq. italas oras à fæce colubri,
Dissidijs Stygijs, ciuili strage cruentis;
Cui studeat quisq. Augusto, heu, an Numinis Aræ?
Eumenidum rabie? Christi iam rore rigauit.
Tum Cælestinus cælo demissus eremo,
Ordine sed quintus Romanis præsidet Aris.
Mox tamen his cedens sub amica silentis eremi
Se condit procul à curis, & labe rubeta.
Scilicet vnde Deus vati præfulsit Olympo
A summo velut; aut Ara sub sidere quondam.
Insonuit calamus, nec vox simulata fefellit

Numinis; ad sacras cautes arcana ciebat;
Ad vincla, ad caueam, vt Diuus mox scāderet Astra.
Octauus demum claudit Bonifacius æuum,
Anno quo primus lustrauit Nectaris vndis
Christi, & Apum Diuum thesauro Numinis orbem.
Quin sextas iuris distendit Nectare cellas
Ipse sacri, & vindex tandem sua vincla litauit.
6 Auspicijs decimi quartum, decimumq. sacratur
Dein sancto morum Benedicti à lumine seclum;
Præripitur quanquam, edit sed miracula raptus.
En tibi Gallorum series Regum illa sacrorum
Trans Alpes Aræ solio procul vrbe locato.
Nam Quintus rapuit Clemens, ne forte procellis
Tunc Italis quaterentur, fratre à fratre dirempto;
A patre prole, omni vel cultu, semper amaris
Legibus, atq. armis infensis, mente procaci;
Hostibus in ciuem noctuq. diuq. paratis,
Seu tectum subeant, seu lustrent arua, vel vrbem;
Vt quisq. Augusto, aut Vrbis se deuouet Aræ,
Correptus diris, non Aræ, aut Cæsaris auris;
Qui tristes Italis absistunt protinus oris.
Tum verò Clemens aluearia sacra Viennæ
Allobrogum cogit. fidei quæ Nectare manent,
Et morum, & iuris; Templiq. a nomine quotquot
Aculeis perimant sacra sub lege profanos.
Alter Ioannes viginti nomine supra
Grato hilares sequitur, iuris qui Nectare sacros
Ditauit campos deductis amnibus Ara,
A fonte æthereo viginti extraque vagatis.
At Ludouicus depugnat Noricus hostis,
Numinis Augusti castris, nec iure potitus,
Inuita semper, sacra renuente tiara.
Hostes ille fouet Romanæ sedis acerbos.

Schis-

Schiſmate quin dirimit Chriſti reparata cruore
Itala Regna, quatit belli Latiumq. procellis.
Deuouet Eumenidum tunc Numinis ore furori
Romanus præſul temerantem iura Quiritum
Auguſtum Stygium, dirus dum certat Olympo.
Victor Ioannes vinctum ſed ſchiſma coercet.
Poſt Denos præſul Benedictus nomine ſurgit,
Cocyti ac pergit truculentum dedere monſtris
Qui Auguſtū inuaſit ſceptrum; Aræ Auſonia Regna
Romanæ inde potens ſubmittit Numine præſul.
Excuſſo imperio, certat dum Numinis hoſtis.
Præſulis expuncto incauti olim errore prioris,
Non fidei à ſolio, ſed calce ruentis ab imo
Doctoris cæci, fidei haud toto orbe Magiſtri,
A fidei hic docuit ſolio, ſpectare beatos
Diua luce Deum, cum nullo à labe reatu
Obſtricti, ſenſus procul ipſo à fœdere ſiſtunt
Iudicis ante diem, extremus qui diruat orbem.
Sextus ſed Clemens tandem Aræ proterit hoſtem
Auguſto ſolio deiectum: Quartus, & inde
Carolus Auguſta trabea, ſceptroq. renidet;
Aurea qui pacis ſancit tum iura perennis.
Itala Regna, & Apum ſacrarum aluearia pacat,
Pro Chriſto Regem veritus ceruice recliui.
Auguſta hinc ſeries à Chriſti pace beata
Iam tria ſecla prope ad noſtrum deducitur æuum;
Caroli ab arctois auris, dum perflat & Auſter,
Iam binis ſeclis gens Auſtria Numen & haurit.
Deniq. poſt Babylonica luſtra recurrit ad Vrbem
Dena ſuper quatuor Chriſti iubar, Aetheris Aram,
Ad Latias oras; Sol Roma vnde emicet orbi
Aeternus Chriſti diuina luce coruſcus.
Moribus innocuis, mente, ipſo ac nomine ſextus

Binis cunctatur lustris. Mox itala Quintus
Vrbanus Regna,atq. Augustus Carolus arcto
Inuisunt nexu, Christi alto ac fœdere pacant.
Exultant superi,festiua luce refulget
Hinc Numen,demersa diu radijsq.reuelat
Romanæ fidei,& sacri fundamina Regni,
Os Petri,os Pauli spirantia Numinis auras.
Sed redit in Gallos Vrbanus; deserit vrbem
Strata calce via remeanti à Montibus Aræ.
Gregorius celeber Denos hoc Nomine supra
Tum subito remeat diuino afflatus honore.
Eumenides furere,angues intorquere cruentos
A fronte immani, & belli inspirare venenum;
Ingenti vt Christi discerpant schismate regnum
Octo iam lustris, sacris Arisq. diremptis.
Italus,& Gallus certant, geminatur & Aris
Romano à solio,& Petri alto munere præsul.
Septimus hinc Clemens surgit Dux vnus Iberis,
Et Gallis,fidei,& morum qui pandat ad Astra
Lucis iter,pergens trans Alpes figere sedem.
Sed tonat à solio Roma,iam culmine Petri
Vrbanus sextus, paret cui reliquus orbis,
Christo qui sacer ad superos properare laborat.
Sufficiunt limi Benedictum,à mente sed atrum;
Sex, heu,quà lustris Christum discerpit amarus,
Regibus, Augusto, sacris aluearibus orbi
E cælo pacem studio reuocare paratis
Vnanimi; ac paci Martini Nectare Quinti
Ad terras tandem appulsæ reflat ore superbo
Enceladi,Eumenidum rabie Scyllæq.Charybdis.
Obstruit os orci Martinus, pacat & orbem
Hoste reluctante,inuiso tamen omnibus vno,
Qui donec superest,soli sibi Petrus inerrat

A Lu-

A Luna tumidus, Christi sed munere cassus.
Interea Vrbano Nonus Bonifacius, ipso,
Lustra ferunt natum vix sex, sub flore iuuentæ,
Moribus innocuis succedit, & ore pudico:
Comprimit atq. Albos, funesta mente sed atros,
Concluso, decimum supra, quarto ordine seclo.
7 Septimus inde præest Aris simul Vrbis, & Orbis
Et pius, & doctus morum Innocentius alta,
Tot turbas inter diras, tot laude procellas.
Sed properat tristis præclusa luce diei,
Sole sub ardente, immensis à nocte tenebris,
Dum geminus nubes inter radiare laborat,
Præripiturq. iubar ficto velut obijce sole.
Gregorius Venetus duodenus nomine sacris
Præficitur, tamen vt cedat tum munere, sede:
Sic bis testatur Numen, modo cesserit alter,
Qui colitur Gallis à Christo, & præsul Iberis;
Tertius vt tandem dirimat discrimina, Petri
Insidens solio, nullo certante serenus.
Ambo cunctantur, surgit labor inde, tricepsq.
Cerberus immanis Christum studet ore trifauci
Exprimere, horrendum Mõstrum, quo proterat Aras.
Pisis deijciunt Romanæ à culmine sedis
Tum sacri proceres ambos, ceu protinus hostes
Christi Aræ; Præsul quanquam obluctatur vterq.
Quintus Alexander procerum præfertur honore;
Sed certant reliqui, fugiunt, aut forte vagantur.
Gregorio at solij manserunt integra iura
Patribus accitis Aquileiam, ad præsulis auras,
Quo fine iam sacri proceres sua iura profanent.
Perrexit præsul, proceres renuere procaces,
Roberto infensi Augusto, qui iura tuetur

Digitized by Google

Ipse pia, atque Aræ Christi pro pace laborat.
Illicò Alexandri maturo à funere prodit
Quartus Ioannes, viginti nomine supra,
Tertius, aut alter dictus cui paret & orbis.
Nititur Augustus Robertus perdere Monstrum,
Agere & in Stygias præceps vi Numinis vmbras,
Sanctorum Patrum concordi fœdere stratum.
Sed subito raptus, dum sidera scandit opimus
Mente pia, inde acer pugnat, reuehitq. triumphum;
Mōstrum immane triceps Victor quo trudat ad orcū.
Augusto nam pandit iter, cui sceptra Quiritum
Credita Roberti tandem post fata fuerunt.
Sancta Sigismundus terit en vestigia Cæsar
Augusti Augustus Roberti; mergit & orco
Monstrum, Hilaris cęlum, tempestatesq. serenat.
Constans vt Christi subeat pro pace labores
Inuictus mente Augusta, quin Numine plenus,
Omnes quot nectat flammis armata Chimæra,
Auspicijs diuis vrbem, Constantia Nomen
Germanas inter resonat quam robore firmam,
Heroum parat æternæ ceu pacis asylum.
Hanc adit, hic sacros proceres toto orbe coactos
Excipit; huc iubet imperio concurrere toto.
Insignis cocco, & sceptro præit ipse corona,
Augusta ac trabea, qua Aras, & sacra tuetur
Agmina, monstra arcet, Titania castraq. terret,
Numine munitus, dextra à quo fulmina torquet.
Nec satis: Europam lustrat, Benedictus vt Ara
Cedat mente pia, complexus ab æthere pacem.
Transmittit Gallos, furor vnde eruperat olim
Eumenidum; penetrat Benedicti limen Iberum:
Ad fœdus Reges adigit, pacemq. perennem,

Et

Et Gallum, atq. Anglum, nec non mox gentis Iberę;
Indigena à Gallis subijt quæ in tecta receptus
A Luna Petrus, nullis Benedictus ab aris.
Inde triceps monstrum prostratum mergit Auerno,
Cerberea excussa valida ceruice trifauci,
Gregorio sponte afflato sed Numinis auris;
Vim inter Ioanne ac vincla, haud tum mente procaci;
Exploso, at Petro, deuoto ac Manibus atris.
Tunc hilari cælo reuocantur secla beata;
Et sacræ pacis Martinus deuolat alis;
Insultare minis quanquam Styx audet acerbis;
Sufficere & Petro Clementem ad litus Iberum,
Spe nulla, & tandem compulsum cedere sede.
Martino ad superos translato Eugenius Aris
Præficitur Quartus, cui se submittit eous.
Excipit Italia inter sacra aluearia Graium,
Augustum Thracem, cum præsule & vrbis eoæ,
Hetruriæ ad flores Ferraria ab vrbe recepta.
Fœdere postremo consentit Nata parenti
Vrbs Vrbi; Graius decedit sponte Latino
Sacrorum summo Christo pro Numine Regi,
Compulsus certæ fidei certamine sacro.
Audijt Armenius, supplex excepit & Indus;
Descisscit quanquam Graius, pęnasq. rependit.
Sed Basileæ audent iam coepta comitia rite
Vel summo certare patri, Regique Sacrorum.
Disijcit inde potens Titanas Numine præsul;
Abdicat & Felix rapto se nomine Petri.
Iam Nicolaus Romana sede potitur
Felix, & victor Latio discrimine nullo,
Virtute insignis, faustoque hoc nomine Quintus.
Vrbe sed eoa Scythia tunc clade ruente,

Capta

Capta, direpta, Ismaelis calce superbo
Protrita, tristis fato concessit acerbo.
Tertius at sternit Calistus protinus hostem,
Pannonias crucis à labaro sed victor ad oras.
Alter tum Pius Ismaeli indicere bellum
Infensa Scythijs castris pietate laborat.
Sed voti haud compos migrat hinc in sidera, sacrum
Dum prohibet Christo fœdus discordia demens,
Italus ac bellis flagrat, Germanus inardet.
Frustra etiam satagit Paulus, dormitq. repente
Sensibus obstructis, oppleto humore cerebro,
Posterior Petrum retulit qui nomine Paulus.
Sixtus Apes Quartus, belli, pacisq. Magister
Nectare fœcundas, telisq. ad bella paratas
Ore iubet sacro Christi pia sceptra tueri.
Virginis à labe immunis primordia vitæ,
Conceptu æthereo, celebrandaq. firmat ad Aras.
Repperit octauus Christi Innocentius altum,
Sermone ac trino titulum crucis Apice fixum;
Cui frameam & Princeps Turcarum munera mittit.
Sextus Alexander demum nouo ab orbe recepto
Faustum concludit Romano à culmine seclum,
Trans freta quærendis regnis ductæ arte diremptis
Lineæ ab arctoo cælo vergentis ad Austrum,
Quæ Lusitanis hinc, inde excurrat Iberis:
A sacris Apibus saltem sic Nectare manat.
8 Vix oritur Pius, & rapitur, qui tertius Aris
Auspicijs secli impositus, volat ales in astra,
Iulius hinc alter Romano fulget ab axe
Inclytus, & victor, domitor, sacer agmine Cæsar,
Libertatis Dux italæ, vindexque perennis,
Regibus infensis maior simul ense, tiara.

Resti;

Restituit donec Aræ sua limina sceptri.
Terruit ore tonans Reges,& Regna reuellit;
Nutu ictos altaque ruina deuouet orco
Immani Romanæ Aræ sed mente rebelles,
Ausos in sacrum proceres accendere Regem,
Cardinibus quibus excelsis ius vertitur Aræ.
Inde sacra indicit Laterana comitia patrum,
Disijciat Pisis vt quæ Styx atra coegit,
Inter & illa potens demigrat ad æthera victor.
Tum decimus rugijt Leo,Apes interq.Serapis,
Nectare Apis,virtute Leo,Arę sede Serapis,
Rex & Apum Christi rugiens aluearia complet,
Impium vt à solio Ismaelem trudat eoo:
Et validam ciet Europam ad Nabathæa trophęa.
Innumeris Christi pubes iam strenua castris
A crucis inuictis labaro deuicerat oras,
Ad Tigrim,ad Gangem,Romana ac limina supra;
Et Scytha nunc strarus Christi sub calce iaceret,
Ni furor eumenidum Luther misceret Auernum.
Batauus inde Adrianus,& exterus vltimus Aris
Pręficitur sextus sed nominis ordine diuis.
Et pius,& doctus claram Rhodon ingemit armis
Cessisse, heu Scythijs;simul ac lętatur ad Indos
Imperium Eoos Christi penetrare salutis;
Atq. Arabas Lusitana iam classe subactos.
Imo Leoni pridem Elephantum munera misit
Emmanuel Rex,insessum turri,ordine prisco,
Militibusq.Indis;quem stragula nectaret aurea,
Arte gradum ad tibias moderatum,alteq. colentem
Heroas,cultu nactum quoscunq.decoro.
Septimus at Clemens priscas à clade suprema,
Diruto ab imperio memorat,tristisq. remugit,

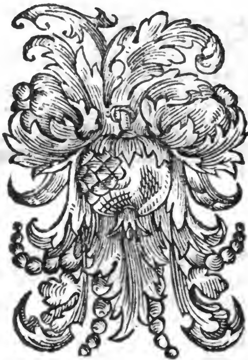
Ar-

Arctoas inter direpta sede procellas.
Carolus Augustus mox Quintus pronus ab ipso
Stemmata,& imperij Romani insignia sumit.
Tunc pacem rutilis reuocatam gaudet ab Astris.
Romana torquet sacrum dein Paulus ab Ara
Tertius axem humero, surgunt atq. astra salutis
Eois latè populis,dum nubilat Arctos;
Protinus atq. Anglus cæcus se mergit Auerno.
Carolus arctoos fidei sed perdomat Hostes.
Tertius ipse etiam succedit Iulius; Anglo
Cum iubar exoritur, gentemque reuisit innanem
Auspicijs Marię sceptri, Regisq. Philippi,
Mox tamen occiduum Reginę funere tristi.
Alter Marcellus terras fastidit,& aulam
Felicem properus scandit;vix sidit ad Aram.
Et Quartus surgit Paulus tum nomine pręsul,
Dulci qui studuit Sirenis Carmine nectar
Fundere, at à rauco frustra clangore tubarum.
Quartus sed Pius excepta olim oracula solers
Exequitur Pauli,sontesq. vlciscitur ęquus,
Impia nec non sacrarum commercia rerum,
Queis Phlegethonteo pia veneat aura metallo
Flaminjs immensi,studiumq. Simonis auarum
Perfidi, amara orco insectatur lege decoris.
Disijcit & tandem fidei tot castra borea
Infensa,& Stygia instructa atrę cuspide,linguę
Agmine Sanctorum Patrum,validoq. Tridenti;
Tertius aggressus quo primum est Paulus Auernum.
Sed Quinto cessit claro pietatis Asylo;
Fœdere qui Pius ęthereo mox de hoste triumphat
Ismaele, Scythaq. truci, mergitq. profundo
Cocyti classem, sed acutis Numine rostris.

Ex

Excoluit Diuis Apibus lætissima prata
Perpetua laudum, Numen queis sacra celebret
Lege cohors, melicisq. choris noctuq. diuq.
Christi Aræ æthereo tot stigmate inusta ministrum;
Gregorius pia sectatur vestigia, denos
Qui supra hoc nomen sortitur tertius, vrbem,
Imò orbem Christi pubis tot nectaris alueis
Sumptibus instruxit sacris, gentisq. per orbem
Omnigenæ. hinc Indos supra procumbere Reges
Ad sua pro Christo vestigia gaudet, iterq.
Emensos orbis, libent vt oscula proni
Imo Pontificis Romani à Numine calci.
Excipit, alloquitur; festinus ad æthera surgit,
Solis iter postquam conuersi digerit Aris.
Romanum scandit solium dein Nomine Quintus
Magnanimus Sistus; priscam ingenti excitat vrbem
Mole operum; fideiq. infensos proterit hostes.
Septimus Vrbanus rapitur; Quartusque moratur
Gregorius denos supra, dum Cynthia denos
Conficit anfractus, vt tum cum sole recurrat.
Vix binos Nonus dein Innocentius hæret,
Surgat vt Octauus Clemens Petri vrbis ab Aris;
Hic pacat Gallos Henrico Rege recepto
Manibus e medijs, orciq. furentibus armis.
Suppetias tulit, & validas, & sæpe boreis
Imperij castris, Thracemq. coercuit hostem.
Vrbem Romanis à Ferro nomine dictam
Aris restituit, telisq. minatus, & ore,
Fulmina quo torquet; Manes adigitq. sub atros.
Nectare & æthereo perfundit ab ore Ruthenos,
Aegyptum, Libanum, Armenios, Afrosq. profundos,
Et sacros coetus, aluearia sacra piorum.
Vndecimus rugijt, subitoq. receptus in astra

Præfulit Leo; mox vt Paulus nomine quintus
Aethereæ pacis manaret Nectaris vndis;
Mole operum mira atq. antiquum educeret vrbem.
Gregorius tandem post Denos nomine Quintus
Eumenidas terret bello iam iamq. furentes:
Conclaue ac format Aræ pro Rege sacrando,
Suffragijs tacitis maneant vt libera vota.

VRBANOSIRIDOS LIBER XVIII.

ARGVMENTVM.

Deniq. se flores inter, primiq. decoris,
Aethereos sed Apũ Reges, qui nectare manent.
Nectare concretos, ipso libamine diuo
En videt Vrbanus Hortorũ ad culmẽ honoris.
Æui fata insculpta notat, totũ inde per orbem
Christi fundẽdum imperium, Ismaele sub orcũ
Agminibus lucis trulo; quo septima secla (cũt.
Post dena, Vrbani & numerus sub stẽmate du-

EXCERPTA LIBRI DECIMIOCTAVI.

1

Va Regna fatis descripta videt Vrbanus, flores inter Hortorum Christi arcanos; Ara, vel inter Italiæ procellas, Vmbros in iura concedere, dum Numine Vrbanus tempestates, Italum cælumque serenat.

2 *Christi Ecclesia Mons surgit Hymettus, petra il-*

Digitized by Google

la sine manibus e Christo Olympo monte excisa; quę mons educta quoq. totum compleat, quam latè funditur, orbem.

3 *Hac petra excussa Mons Christus ictum opprimit orcum; quo etiam fulmine ferit Christus Olympus.*

4 *Nulla manu exciditur Petra, Petrus dum, & qu isquis Petrus munere surgit, non hominum suffragijs, sacrorum procerum, sed ijs oblatus Christo, ab ipso sacræ structuræ pro tempore fundamen immittitur.*

5 *Christi ætas, & Petri pro Christo dum Regnat, quid in Ecclesia præsagiant? Quià tum geminata octo, sub Vrbano, eiusq. nectareo stemmate, à Christo felicissima secula?*

6 *Octauus numerus Christo sacer.*

7 *Septimus etiam fatis plenus; qui nunc seculorum Christi recurrit sub octaui culmine Regis.*

8 *Hinc fata Vrbani vertant in sidera terras: quod sacris ipse lustrat in hortis.*

9 *Ecclesiæ futura describitur gloria.*

10 *Obstructo orco qualia secula?*

11 *Roma templum, Mons, celsis super excita iugis. de qua Isaiæ secundo.*

12 *Pacis hic felicia Regna, pardo, & Hædo accumbentibus. Isaiæ vndecimo.*

13 *Roma solis mensa. de qua Isaiæ 25.*

Chri-

Digitized by Google

14 *Christi Regni decor, nitorq describitur.*

15 *Christi Regni æterna gloria toto omnino orbe fundenda.*

16 *Res condidit Deus solius diuinæ naturæ omnipotentia. At culmen imponere se Numen immensum rebus, clara visione mentibus referandum, & gratiæ consortio referendum, noluit se solo, sed humanæ in Christo Domino naturæ meritis, laboribusq. susceptis; ad quam metam Christum, eiusque regnum æternum condita quæque collimant.*

17 *Sol quarto die conditus quid portenderit?*

18 *Sol Christus quatuor quæ conuertat tempora? quæ signa percurrat? & quale sit rerum generationis principium?*

19 *Denique sol uno rutilo sceptro Christus toto orbe emicat vnus.*

20 *Vnus vt conditus orbis, vnius sic Christi Regn felicitas toto orbe proferenda.*

21 *Regnum sibi Christus peperit, non vsurpauit: sol vt ipse sibi rutila regna profundit.*

22 *Nam sua Christus meritorum luce gratiæ principium eminet, & gloriæ corporum, ac mentium beatarum.*

23 *Dei hinc dextra viget humana in Christo natura.*

24 *Sol sed Christus superis sine nocte refulsit, vt cælo, planeta; nobis tenebras detersit sub terræ iacentibus um-*

Digitized by Google

umbris.

25 Christus Rex superum, hominumque vatibus celeber.

26 Inde & illi Regnum debetur toto orbe diffusum?

27 Ecclesia Christi à solis lumine Cynthia circinat, aduersa illi, non iuncta.

28 Eadem Christi Regnum, toto orbe propagatum Regnorum terræ diruet, conteretq. Mons petra colossum. Inde Rex Regum sibi Christus in foemore sculpsit Apoc. 19.

29 Sic Christi Regnum à pelago ad pelagum procurrat: cui omne genu flectendum.

30 Id & superum felicia reparanda Theatra reposcunt.

31 Id & immensa Christi merita psal. 2.

32 Vrbani à stemmate nectareo imminent hæc Christi Regni beatissima secula.

33 Ioãni cur uati ostensa ciuitas, Christi sedes imperij ad mille, & quingenta milliaria pateat? Apoc. 21.

34 Roma Leana olim, cui toto orbe rugienti catulos e cauea rapuit cęli venator, deludens Stygia monstra.

35 Sed Roma sibi par semper. Imperans illa tamen armis vmbras duxit sacræ huius futuræ gloriæ, ac cælestis imperij; quæ vere æterna vrbs eminet, prisca Roma, æterna olim dicta urbis, ænigmate adumbrata.

Vrbs

Vrbs Roma sarri sed sedes imperij describitur ad Typos Apoc. 21.

37 *Christi Imperij uicina propagatio toto orbe fundēdi Vrbani stemmate, arcano oraculo, indicitur; cui & auspicia fausta reseruantur. Inde recens à flagrāte Vesuuo furit Enceladus.*

CAR-

Digitized by Google

CARMEN

1 POst seriem Regum sceptro super astra decoram
Conspicit Vrbanus medijs regnare procellis
Se faustum, vndiq. & afflatum alte Numinis auris.
Vmbros hinc nutu, Italiæ primordia ab æuo,
Romanis Aris, sibi submitti agmine nullo;
Inter & Eumenidas, bellumq. luemq. sereno
A crucis excelso labaro, Arę pacis Asylo.
Seu tumeant fluctus, pelagusq. in sidera frendat;
Seu concussa tremat tellus, & ad ima dehiscat;
Omnia seu iactent cælo, terraque procellæ,
Mugiatq. aer prærepto sidere cæcus,
Et montes sternat cæli velut alta ruina;
Constans Vrbanus nictu tam tetra serenat.
2 Vernantes agros inter Mons surgit Hymettus;
Atticus haud ille, alter sed sacer, ætheris instar
Prærutilus, Latio, sublimi et qui imminet vrbi,
Floribus æternis insessus, semper amoenus.
Sentibus hic nullis nullis quoque cautibus horret,
Flos totus, totus nectar sine labe redundat.
Saxum est immotum, terris ac surgit ab imis;
Sidera sed penetrat, transmittit culmine cælum.
Nec rude saxum educit sic iuga; gemma renidet
Sic ingens, totum late complexa vel orbem.
Gemma iubar fulget, radijs simul obruit astra,
Ac solem, vitam pandit sine fine beatam.
Mōs Christus, flos, Nectar, Apis Rex, Nectaris amnes
Vnde fluunt diui, vitæ pelagusq. perennis.
Hinc manibus nullis, excidi sponte tuetur
Vrbanus Petram, Romani præsulis Aram;
Quam primus coluit Petræ de nomine Petrus;

Tum

Tum facer ordo,lapis lapidi,ſemperq.cohærens;
Vno ipſo excîſæ petræ ſed robore firmus.
Exciſa eſt ictu montis,cui paret,vt orcum
Proterat,à montis nunquam virtute reciſa.
3 Vis librat montis, ferit & Mons, Monte ſed ipſo
Petra vmbras Stygias excuſſaq.fulminis inſtar.
Mons quoniam cælum,iacit vno à fulmine petram,
Concutit atq. orbem, Manes cæliq. ruina
Opprimit omnipotens, à cælo vt petra triumphet.
Omnipotens telum iacitur, fert impetus axis,
Montis & excelſi; fert Chriſtus, & obterit hoſte.
Sic petram ſequitur victor,vis vnica petræ.
4 Nulla manus Petram excidit,ſed Numine ab vno
Orcum Petra ferit,Romanis præſtat & Aris.
Vix procerum manibus ſacris offertur Olympo
Nunc equidem;à Chriſto deducitur alta poteſtas.
Surgit at in montem Petra, & Mons omnia complet,
Aequora, & arentes terras, & ſidera cæli.
Hæc videt Vrbanus, lætuſq. euenta reuoluit.
5 Annis Rex Chriſtus ter denis diues,egenus
Iam ſiluit,tonuitq. tribus; mox occidit atro
Funere, ſed tandem rediuiuus Regnat ab aſtris.
Par Regni euentus ſacri,ſi ſecula trina,
Et quartum memores; quæ ter dena illa referre,
Atq. trium ſupra ſpatia,inter ſigna laborum
Obliqui anfractus ſolis mira arte videntur.
Annis tercentum Chriſti nam Regna laborant,
Diſſectis quotquot colerent crucis alta trophæa.
Quarto ſed tandem rerum potiuntur ab Axe
Romano, Auguſto ipſo ſub iuga principe miſſo.
Petro humeris ſedit,Chriſto ſcandente paternum
Aeternum ſolium, ipſius quoq. Numine Regnum
Annorum anfractu ſimili: vix nempe quaternis

Nnnn Aeuo

Aeuo prolato spatijs à sole rotato,
Aut prope;triginta numerant sex,quinq.bicornis
Cursibus adiectis Lunæ,bis sexque diebus.
Arcanus similis numerus geminare beata
Nititur æterno sub Christo Numine secla;
Octauo vt Petrus potiatur iure perenni,
Atque inconcusso tandem,procul hoste repulso
Vrbis,& adiecti Latij; late imò per oras
Imperet Ausonias;recipit quas iura sub Ara
Olim quæsitas Pipini,iterumq. labore
Augusti Nati; Augustos cum iam excitat ipsos,
Imperio culmen maius terraq. poloq.
Quid tum? si gemines octo,tua secla recurrunt
Nunc Vrbane tuis Apibus felicia Diuis, 7
Dena super sex, inde & septima labitur ætas.
Aeternum nunc stemma tuum,dum nectare manat,
Augustis Apibus,Triadem referentibus altam
Prærutilum,Regni portendit culmina Christi,
Vndis æternis, diui lætissima potus.
Semper nam Christi imperium sunt Nectaris vndæ;
Nunc vero educto titulo,iam stemmate cælo,
Aris immineat,sacro vt te principe,toto
Regna redundabunt pietatis Nectare Christi,
Quam late patet orbe,tuo sub calce recliui.
Sic tua fata iubent,Vrbane, arcana sub ipso
Stemmate, quo Christus cum Patre,& Flamine origo
Nectaris vna scatet,distinctus acumine solo,
Quo se lux vna inspectant,semperq. vicissim.
6 Sed numerus Christi est octauus,ducit & octo
Ter nomen,toties centum, tum dena reuoluit; 8
Et tandem octauum simplum ceu culmen Iesus
Imponit Nomen; sex contra ducit vt hostis

Ter 9

Ter nomen Stygium, Christi labor vltimus Aræ.
Seclorum hoc numero primo pia Regna salutis
Nectare manarunt, Augusto, & Principe sacro
Romano à cælo fulgentibus ore sereno.
Nunc iterum felix numerus, faustusq. recurrit
Stemmate Apum dulci, cælesti ac luce corusco
Magne Vrbane tuo, Christi lætissimus Aris.
Nectaris, & vitæ geminabit gaudia Regni,
Morte procul, luctu, Cocyti atroq. labore.
Septimus æplenus fatis ab origine rerum
Octauo certat, numerus numeroq. referto
Arcanis: Christi hinc Regni fastigia surgent.
7 Septima nam primum rapiendum secla tulerunt
Henochum vatem, superest qui ad funera mundi.
Tum generis duxere nouum septena parentem
Post dena, abluuij vndis demerso orbe Noemum,
Isacidum Regnum, legem, post millia bina,
Et Mosem vatem, & rerum tot mira dederunt.
Regnorum moles post millia trina cietur
Arcano numero septeno, & protinus orbis.
Deniq. mille retro Persarum concidit annis
Infensum Latio Regnum, sceptroq. Quiritum;
Ausi qui crucis abducto insultare trophæo.
Mox tamen, heu, furit Ismael, Nabathæaq. perdit
Regna, nouam tandem pessundat & impius Vrbem.
Quid iam nūc superest, dū hæc septima vertitur ętas?
Spes vna exitij Stygij, Titanis acerbi
Et fidei, & superum hostis, summi ac Regis Olympi;
8 Hinc videt Vrbanus migrare in sidera terras,
Et cælum rutilum demitti, Numine plenum;
Fulgeat vt tellus astris celsi ætheris instar.
9 Peruia terra micat Crystallina, pontus, & aer
Aethereos referunt orbes fulgore beato.

Digitized by Google

Mons circum radijs cæli velut eminet astrum, (bris.
Sol Roma, Vrbs noua Phœbe obuersa intermicat vm
Hoc Christi Regnum est, quod Nectaris irrigat vnda
Amnibus innumeris, riuis, & fontibus altis.
Vrbes astrorum choreæ, præfulgida signa
Axis Stelligeri distinguunt ordine terras;
Ac decorant orbem, vt tandem se prodat Olympum.
Perpetuo glebæ vernabunt vere salutis,
Floribus æthereis, radijsq. perennis honoris:
Siderea vt cœlum concepit lustra ferarum
Astra quidem, Arietem, Taurum, Cancrū, atq. Leonē,
Et Pisces, & Aues; sic terra in sidera migrans
In superos radios vertet sua germina felix,
Lilia, siue rosas, violas, sacrosque Hyacinthos.
Quid pecudes? coetusq. hominū? quid miles, & Heros?
Migrent in Diuos tandem, seù Numinis auras.
Os putei obstruitur, limen Stygis atq. profundum
Obditur immensi clathro, valuasq. foresq.
Alti Erebi nulli temeranda claue decoris
Obserat omnipotens, Christo meritæq. salutis.
Eumenidum nulli, tunc pectora nostra patebunt,
Anguibus impactis versent quæ crine furoris.
Gorgones, Harpyæq. aberunt, Lerneq. Chimęra.
Agmina tetra Stygis trudentur in antra profundæ
Sedibus aereis deiecta, & mersa barathros.
Qualia, tristis hyems cum soluitur, vndiq. lęta
Arrident astra; & tellus à vere beata
Sideribus certare studet stellata coruscis
Floribus omnigenis, fugit vt cęli algor, & horror,
Nix, grando, Boreas, tempestas, atra procella;
In tetros Manes nitida vi solis adactę.
Cum riget acris hyems nā difflat ab ore procellis,
Cęli delicias, quęcunq. & munera terræ.

Gran-

Grandine fronte rigens, niuibus caput vndiq. crine
Horret, & à gelidis circum artubus hispida nigris.
Nuda, & egena quidem, immani sed robore pontum
Tempestate ciet, fluctusq. ad sidera tollit.
Aera concito commiscet turbine, terras
Concutit, vt nemora, & montes, cautesq. tremiscant.
Et rugit, & mugit Leo, Taurus, sibilat Hydrus.
At placidis auris hyberno horrore soluto
Naturæ in gremio ludunt elementa, choreas
Calce hilari ducunt, & tristia pondera mittunt.
Subsiliunt fluctus, certant ac murmure blando,
Aer & tenuis plaudit, resonatque canorus.
Peruia terra patet, floresq. educit amoenos.
Et radijs æther festiuus gaudia fundit;
Vt tandem referant felicem ab imagine vitam.
Talis frons rutilat mentis cum clauditur orcus:
Munere sed solis Christi, crucis atque triumpho,
Vidit Ioannes arcana vt luce premendum.
Tunc Tellus astris redimita micabit Olympus:
Illata & cælo æthereis formabitur auris.
Et superis iterum demissa huc sedibus Ara
Fulgoris medio radiorum hærebit honore,
Astrorum, & cæli anfractus, & meta laboris;
Sponsa Dei felix, spectacula lætaq. Diuum.
O vitæ limen felix, lucisq. beatæ,
Tam procul à Stygijs vmbris, à nocte barathri:
Curæ vbi solicitæ stabulant, infestaq. bella,
Odia, seditio, rixæ, labor anxius, angor,
Ira, timor, vesana audacia, mentis inanis,
Futilis ac spes, consternataq. vota salutis,
Cæcus amor, lethi qui vulnere sauciat ægros;
Mentis, & exitij tristis, demensq. voluptas,
Omnia Monstra obstricta Dei alta claue, catena,

Cocy-

Digitized by Google

Cocyto vt nequeant superas emergere ad auras,
Regnaque iactare excelso reparata cruore;
Et denis saltem seclis a limine sacro
Protinus absistant, Nūmen dum Regnat ab Ara.
Tunc acies nullæ, telis instructa nec vllis
Agmina pugnabunt, rerum alta pace potita.
Fulgida castra tamen totum diffusa per orbem
Aetherea velut astrorum statione micabunt,
Virtutum radijs præcincto milite forti.
Nectar vbique fluet suaue inter serta rosarum,
Lilia, & omnigenos flores, qui Numine fragrent.
Esuriet nullus, sitiet nec tristis, egenus
Tum quisquam, algebit nunquam, nec sordibus atris
Obsitus aut iaceat, mox sorte aut squalidus erret.
Regem quisq. sua referat vel fronte decora,
Et nitido cultu; maior quin æthere diues;
Et propior superis virtute, ac mente beata.
11 En iuga celsa super Mons, templum, Roma parata est,
Ara, Domus sacra excelso super astra Tonanti;
Rex Vrbanus vbi æternæ vestigia vitæ
Pandit, iterq. pium ad superos, & Numinis auras;
Siderībusq. caput propior sede inserit vnde.
Huc populi properent omnes ad Hymettia dona,
Agmina Apum vt flores carpant, & flumina libent,
Aethere quæ à sūmo hùc decurrunt Numine lymphę.
Hic docet Vrbanus, verbo tonitruq. vel orbem
Complet, vt ad superos, quo scandat itinere, discat.
Pacis iter Munit, summo sed Numine stratum;
Ducat vt ad Numen, metamq. viamq. salutis.
Conflari in falces hastas, & vomere tela
Eruere educto glebas iubet arte superna;
floribus vt vernent Mentis virtutibus agri;
Nectar & vberibus, fluat vndiq. protinus vndis.

A u-

Aurea quin tellus surgat Thesaurus Olympi
Immensus, nullo conclusus limite circum.
Sed Pegaso quisque aligero super astra vehatur,
Et solis nitidis diuo fulgore quadrigis;
Innumeri sint seu Pegasi, seu sole quadrigæ
Prærutilo, summo vecto quæ Numine fulgent.
12 Agno pace lupus stabili sociabitur, hædo
Atq. ferox pardus, Leo oui, tum vitulus vrso;
Infantis lambentq, manum iam Regulus, Aspis.
Noxia nulla iugis incurseat Numinis Aris;
Nectare quod diuo tellus tam sacra redundet,
Non fonte, aut riuo, aut amni, stagnisque rigata;
Sed pelago immenso, montes quod stagnat, & agros.
13 Denique sternetur tellus, ceu mensa beatis
Lęta epulis, diuis dapibus, pomisq. referta
Aethereis, cyathis cumulataq. Nectare plenis:
Vt pateant populis semper conuiuia vitæ.
En solis mensa, accumbit cui candida pubes;
Pellit & Aethiopas, color his aut disperit ater:
Et candent subito, rutiloq. colore nitescunt.
Affluit omnigenis epulis, semperq. parata
Excipit, & pascit populos, nec deficit vnquam,
Sponte renascente annnona, dapibusq. repostis.
Principe sede quidem Romanis figitur aris;
Hinc tamen in totum laute protenditur orbem.
14 O qualis species, qualis decor vndique Regni.
Astris deductum tandem quod compleat orbem!
Auro nam solido tellus, gemmisq. micabit:
Mons viridis surget rutilus sublime smaragdus.
Vrbs Adamas; fons, riuus, & amnis nectare manent
A pelago ad pelagum, tumidum sed nectaris vndis.
Aethere prata simul vernent iam floribus astris,
Fru-

Frugibus ambroſia, & pomis cum gleba ſcatebit?
Hæc Apibus ſtatio ſacris, hæc Regna manebunt.
Comprendat nemo Mundi poſt fata decorem
Labentis, quo terra, polus, pelaguſq. reſurgent.
Luce nitore polum referent elementa, poluſq.
Aſtra ſuper totus fulgebit, ſidera ſolem
Subijcient oculis; ſol iunget mille quadrigas
Immenſi iubaris, ſepteno culmine fulgens:
Eoo ſedenim conſiſtet cardine ſemper;
Occiduo poſitu dum Cynthia læta reſiſtit;
Vndique concurſu radiorum vt fulgeat orbis:
Sed prius anfractu cælum dum vertitur, aſtraq.
Educit terris; Manes mox verſat ad imos,
Chriſti honor, excelſum Regnum ſe proferet omni
Virtutum diues ſplendore, vt imago futuri
Inclyta, felicis Regni, poſt fata caduci.
Inſtabilis vitæ mortalia Regna ſequuntur
Anfractum, vt ſurgit, ſtat, conditur, accidit inde.
Nam cæli vertigo rapit labentia quæque
Sub rutilo gremio ſtellarum lege perenni;
Exprimit ac ſemper Soboles genuina parentem,
Experta vt Babylon, Perſæ, Graijq. Quirites.
Non ita Rex Chriſtus, ſupereſt qui vita perennis;
Condidit & Regnum, cui tempora nulla rotantur,
Nec rerum meta eſt fixa, ætas nec fluit vlla.
Tempora quin ſiſtit, tandem vertendaq. ſecla.
Aeterno auctori cedit, qui tempora voluit
Immotus; præit inde à nullo limite ſupra.
Tempora ſed vincit, tranſmittit & omnia fixum
Aethere, ſideribus, Naturæ omni ordine maius.
Conditur ergo ſalus, profert ſua ſceptra, nec vnquam
Occidit, & fluctus inter, ſæuaſq. procellas
Pergit ad immota æternæ faſtigia vitæ,

Greſſi-

Greſſibus arcanis, quin ſæpe patentibus orbi.
Exoritur, creſcit, terra ſtat nocte laborum;
Occumbit nunquam, Maior ſurgitq. ſubinde,
Aeterno donec ſiſtat vertigine nulla.
Iſmael Chriſti inſectatur perfidus Aram;
Pellere & eois ſtudet altum nomen ab oris,
Mox etiam Libya, Europam belloq. laceſſit.
Funditur at latè interea per ſigna borea
Imperium crucis; inde nouos procul excitat orbes;
Et ſceptrum profert ſupra Garamantas, & Indos:
Quandoq. & numerum rara virtute rependit.
Omnino ſedenim fas eſt ſe fundere toto,
Et ſimul eoo, occiduo, geminoq. ſub Axe,
Quam late patet, orbe, vt conſectetur Olympum.
Non ita ſol radijs terras, pontum, æthera complet
Obtutu ſolo; quin viſcera cæca calore
Telluris, demerſa licet procul vſque profundos
Manes, & nitida fœcundat prole, metallis.
Non ita metitur primus, qui vertitur orbis
Tempora, & anfractu celeri rapit infera vaſto:
Nec cælum gremio complectitur ordine maius
Quot ſubſunt orbes, vicina Elementaq. Phœbæ;
Lege rata ſicut fas eſt comprendere ſceptro,
Condita quæq. ſuo Chriſtum ſuper aſtra tonantem.
Maior nam Chriſtus patet ipſo, ac fulget Olympo
Rex homo, nec Numen ſolum, à quo cuncta reſurgũt,
Aut ſurgunt felix æterni ad culmen honoris.
16 Condere cuncta Deo placuit, ſed Numine ſolo;
Numine non ſolo: transferre in Numinis auras.
En iacit ille ſolum ſolus ſine culmine rerum,
Surgere dum nihilo terras iubet, æthera, pontum;
Et mentes ſuperas, & quæ ima ſede locantur;
Quotquot & ipſa ſuis formant Elementa quadrigis.

Et tamen ad Christum collimant omnia metam;
Cuius & æterno semper famulantur honori,
Excelsa æterni sic condita lege Magistri.
Illi nam solium sublime tetendit Olympum,
Aulam fulgoris complexam protinus orbem;
Vnde tonet iam calce terens fastigia mundi.
Orbes substruxit denos velut ordine celsos
Ad solium super astra gradus, & luce decoros,
Et mole educta vastos, stellisq. coruscos
Innumeris, quibus euecta illuc agmina scandant
Sacra Dei, mira gradibus tamen arte rotatis.
Nam mentes rapiunt, dum sic torquentur in orbem,
Inferre atque student dimisso pondere sensus
Sedibus æthereis, Christo sub rege beatas.
Ipsa vehunt etiam populos elementa, quadrigæ;
Vt tandem rutilis gradibus super astra ferantur;
Et iuncti superis Christo pia Regna sacrentur.
Quin pietatis Apes pennis à luce renident
Cœlestis solij, surgant quibus æthera supra .
Sed flores elementa parant ad Nectaris vndas;
Quem cælo potum propinent agmina diua.
At culmen renuit se mundo imponere summum
Vltro Deus, nihil est cui par, aut viribus æquum.
Sed neque fas sit ad hæc fastigia surgere pennis,
Quas agitet Natura, suas vt comparet escas,
Sternat & vt sibi delicias, gratumq. cubile.
Dirigit vltro Deus mentes felicis ad auras
Aeternas vitæ, quæis Numine luce fruantur
Ipso iam rerum meta, summoq. parente.
Virtutes sedenim diuas, merita alta reposcit;
Deducitq. iter emensum pietate laborum.
Par tamen est nullus cultus, nisi Numen honori
Immensum immenso cedat sibi Numini ab Ara;

Ce-

Cedere qua possit suscepta mente recliui,
Hostia præsertim populi si forte litarit.
Indę Deus se Numen homo fastigia rebus
Imposuit, cęlo,superis,& mentibus imis.
17.Sic subito cælo,& terris lux prima refulsit,
Et tenebras tersit,cum primum conditus orbis:
Interea verò nec sol, nec sidera Olympo
Noctu, siue diu rutilabant protinus orbo;
Donec quarta dies distinxit sidera circum,
Et solem iubar imposuit fastigia cælo.
Nam maior Christi micuit lux semper ab æuo;
Nomine quo cunctis patuit via sacra salutis,
Præluxitq. dies pius ipsa ab origine rerum;
Nec fas aut superis fuit vnquam,aut mentibus imis
Luce alia ad vitam, certoq.incedere gressu.
Quin lux Christus homo radijs æterna retexit
Diuinæ mentis,quæ nunquam exorsa,diei,
Aethereas omnes formas, nitidosq. colores
Virtutum,diuas mentes, & regna beata:
Emicet vt Christus cunctis vis vna salutis.
Prodijt at quarto,numerat qui secula dena
Ordine conuerso, iubar ipse,& sidera traxit
Tot Diuum,quibus excelsum reserauit Olympum.
Tunc terras cœpit lustrare,ac lumine circum
Complere orbem,alto obductis vel cautibus auro.
Et superis oris æterna luce micauit
Incedens terris; cæli sed signa cucurrit.
Vltro Deus Christi mentem statione locauit
Prærutila Verbi humanam,nexuq.perenni
Omnino formam; radijs ditauit honoris
Virtutum, æternæ lucis, gratoq. decore;
Gloria & à summo spectato iubare plena.
Regna sed ætherea hoc vno consistere sole

 Iussit

Iussit, & ipsius rutila virtute cieri.
18 Nam quatuor sacra conuertit sol tempora Christus
Ver lætum propior, feruentem, dum imminet, æstum,
Diuitem & à libra Autumnum sub lancibus æquis;
Dum iustus iudex pœnas, vel grata rependit
Præmia virtuti; sontes detrudit ad orcum.
Tandem hyemem validis tristem ciet ipse procellis
Decedens, scelus vt reprimat, vel strenua virtus
Succrescat vario athletæ certamine maior.
Bis sena at fidei percurrit sidera cæli,
Virtutes Morum quatuor, tres Numine lætas
Spectato prope, & à cruce pendens vulnera quinque.
Exhilarat cælum, glebas conuestit amœnis
Floribus, & fruges, segetemq. educit vbiq.
Vitæ principium, pisces, pecudesq. volucres,
Luce, calore suo gignit, fouet, educat, auget;
Et terræ complet tot viscera cæca metallis.
Procreat æternos flores, frugesq. perennes
Virtutum mentis; ditat nitidisq. fodinis
Pectora dura, Stygi quanquam vicina profundæ.
Et sensum, & mentem lymphis, terræq. poloque
Educit, vitæ carpant felicis vt auras
Aethereas, diuis innent vel Nectaris vndis.
19 Denique sol Christus cunctis iubar emicat vnum,
Astrorum Rex idem hominumq. Deumq. salutis,
Qui solus radios fundit toto orbe beatos.
Lucis Regna Deus nec lege, nec ordine plura
Distinxit; summo iunxit qui fœdere cuncta.
20 Conditor est vnus rerum, idem & meta suprema,
Omnipotens licet: hunc vnum sic condidit orbem,
Vno præclaro digestus qui ordine surgit.
Aduersa hic coeunt elementa, nec agmine, bello
Orbem discerpunt, pugna pacem imo tuentur.
Ima

Ima ruunt semper; stat cælum luce, decore
Perpetuo; inde tamen struitur mira arte lacunar
Naturæ, fixumq. solum iacet vltima tellus.
Astra vicesque rata potius tot lege gubernant
Anfractu solo, virtute immota perenni.
Et Mentes superæ torquent, vt munere pręsint
Moli, nec dirimant ceu dissita Numina mundum.
Omnia sic orbem stipant, vt nullus hiatus
Corpora discludat, nec mens per inania vergat,
Seruata lege ęterna compagine rerum;
Vis quam nulla vnquam dispuncta mole resoluat.
Hic Naturę ordo stabilis minor ordine Regni
Felicis lucis spectato à Numine, recta
Huc tendit; se tandem vt diuis inferat auris.
Area lata patet Natura, & subsidet altæ
A gratis radijs felici Numinis aulę,
Condita mens vbi diuino fulgore fruatur.
Hæc meta excelsa; huc omnis collimat & orbis.
Area si nulla possit virtute bifrontes
In partes findi, sed pars parti hęreat arcte
Vno complexu, dirimat quem nulla potestas;
Culmina plura feret mole, ordine dissita nunquam.
Sic tellus vna æthereis laquearibus vnis
Sternitur, aut saltem quę ordo super extruat vnus.
Nec Natura orbes superos imponere plures
Vni ęque studuit, structura vt surgeret vna.
Cur ergo ętherę lucis bina excita Regna
Vno Naturæ gremio, super astra peræque
Fusa, vna lege, Ambrosiæ vno, ac Nectaris vsu?
Aula sed vna patet cunctis excelsus Olympus;
Delicijs vbi, & auris suaue fruuntur, ijsdem
Diuis ac dapibus, spectata luce beata;
Cogit & vnus Amor, Regem venerantur eumdem.

Sic

Imperio Diuum, Christo Regiq. salutis;
Expectantq. diem, iudex quo finiat orbem.
Orcus & ipse pauet sublimi à sede terentem
Agmina tetra Stygis, tristi licet ore reluctans.
26 Extima cur sola hæc tellus ad lubrica secla
Excutiat Christi Regis iuga diua rebellis; (mur
Nec iuga queis premimur, sed queis super astra leua-
Aethereis alis ad libera iura decoris;
Aethereis radijs immensi ad Numinis auras?
27 Qualis ab aduerso præfulget Cynthia sole,
Instabili positu semper, dum compleat orbem.
Iuncta silet iubari, procul inde at concita maior
Emicat, anfractu procul vt magis illa cietur.
Et tandem sistet pleno orbe obuersa corusco
Occiduis oris, cum sol consistet eois.
Tempora nec vertet cælum, noctemq. diemque;
Astrum sed tellus, iubar omne micabit, Olympus.
Talis & pura Dei, Christi nitidissima proles,
Sponsa simul felix, Regnum, soliumq. perenne.
Olim nam Solymis Christo dum iuncta, silebat.
Inde gregem solitus Pastor vocitare pusillum;
quem tamen excelsi decorat tum nomine Regni;
Confert & grano minimo simul inde sinapis.
Sed grex astrorum est, pascit quæ lumine Phębus.
Cynthia sed radijs adolescit pasta coruscis;
Et Regnum est solis, crescitq. sinapis honore.
At Christo scandente polum pia Cynthia crescit
Soli obuersa Deo, positu nec certa perenni.
Crescit, decrescit, præceps vt labitur æuum.
Decrescens verò crescit simul ipsa sub axe
Non vno: varijs quoniam distinguitur oris.
Cardine at occiduo tandem pleno orbe residet
Fulgida, grata Deo iubari sed semper eoo.

Quam

Quam late patet orbis vtroque ſub axe micabit
Chriſti luce,arctoo,obducto ac manibus alte,
Cardine ab occiduo Romanæ culmine ſedis,
Cui Chriſtus ſemper ſol vni ſurgit eous.
Hoc vates cecinere diu,ſimul atq. ſibillæ.
Arcanis teſtata notis oracula Diua
Imperium en Chriſti celebrant ſine limite fuſum;
28 Sic tritis Auro, Argento,teſta,ære,Coloſſo;
Et valido ferro;tenui, exiguaq.fauilla
Regnorum excuſſa,diſiecta ac turbine ſacro,
Petra ingens, mons æthereus,diffuſa per orbem
Omnia compleuit,terras, & ſidera circum.
Rex Regum eſt Chriſto, æterno ſculptumq. triumphi
Imperij nomen maiore e femore cælo,
Quod radiat ſole, & cunctis felicius aſtris:
Scilicet Aſtrorum, Soliſq. & Regis Olympi.
29 A pelago ad pelagum, terrarum ac protinus oras
Proferat excelſum ſceptrum,ſupraq. profundos
Aethiopas,flexoque genu procumbet & hoſtis,
Ac veritus linget calcis veſtigia terram.
Flectitur omne genu, ſuperum, terręq. Stygiſq.
Quod forte inſiſtat campis,aut hæreat alte
Vmbris demerſum, cæciſque anfractibus orci.
Cælum ſponte colit;Styx horret tota,pauetq.
Terra hucuſq. ſuis nutat iactata procellis;
Præreptum & ſolem auerſatur nubibus atris
Plurima,vbi Iſmael Regnat, vel Numina ficta,
Delitet aut Legis prorſus nunc nomen inane.
Hæc vero tandem procumbet merſa ſub orcum
Progenies infenſa Deo, Chriſtiq.decori.
Quando ſed tellus omnis pia genua flectat?
An ſemper Stygijs hærent oracula ripis
Vt colere infenſos cogant iam fulmine adactos

Imperio Diuum, Christo Regiq. salutis;
Expectantq. diem, iudex quo finiat orbem.
Orcus & ipse pauet sublimi à sede terentem
Agmina tetra Stygis, tristi licet ore reluctans.
26 Extima cur sola hæc tellus ad lubrica secla
Excutiat Christi Regis iuga diua rebellis; (mur
Nec iuga queis premimur, sed queis super astra leua-
Aethereis alis ad libera iura decoris;
Aethereis radijs immensi ad Numinis auras?
27 Qualis ab aduerso præfulget Cynthia sole,
Instabili positu semper, dum compleat orbem.
Iuncta silet iubari, procul inde at concita maior
Emicat, anfractu procul vt magis illa cietur.
Et tandem sistet pleno orbe obuersa corusco
Occiduis oris, cum sol consistet eois.
Tempora nec vertet cælum, noctemq. diemque;
Astrum sed tellus, iubar omne micabit, Olympus.
Talis & pura Dei, Christi nitidissima proles,
Sponsa simul felix, Regnum, soliumq. perenne.
Olim nam Solymis Christo dum iuncta, silebat.
Inde gregem solitus Pastor vocitare pusillum;
quem tamen excelsi decorat tum nomine Regni;
Confert & grano minimo simul inde sinapis.
Sed grex astrorum est, pascit quæ lumine Phœbus.
Cynthia sed radijs adolescit pasta coruscis;
Et Regnum est solis, crescitq. sinapis honore.
At Christo scandente polum pia Cynthia crescit
Soli obuersa Deo, positu nec certa perenni.
Crescit, decrescit, præceps vt labitur æuum.
Decrescens verò crescit simul ipsa sub axe
Non vno: varijs quoniam distinguitur oris.
Cardine at occiduo tandem pleno orbe residet.
Fulgida, grata Deo iubari sed semper eoo.

Quam

Quam late patet orbis vtroque sub axe micabit
Christi luce,arctoo,obducto ac manibus alte,
Cardine ab occiduo Romanæ culmine sedis,
Cui Christus semper sol vni surgit eous.
Hoc vates cecinere diu,simul atq. sibillæ.
Arcanis testata notis oracula Diua
Imperium en Christi celebrant sine limite fusum;
28 Sic tritis Auro, Argento,testa,ære,Colosso;
Et valido ferro;tenui, exiguaq.fauilla
Regnorum excussa,disiecta ac turbine sacro,
Petra ingens, mons æthereus,diffusa per orbem
Omnia compleuit,terras, & sidera circum.
Rex Regum est Christo, æterno sculptumq. triumpho
Imperij nomen maiore e femore cælo,
Quod radiat sole, & cunctis felicius astris:
Scilicet Astrorum, Solisq. & Regis Olympi.
29 A pelago ad pelagum, terrarum ac protinus oras
Proferat excelsum sceptrum,supraq. profundos
Aethiopas,flexoque genu procumbet & hostis,
Ac veritus linget calcis vestigia terram.
Flectitur omne genu, superum, terrçq. Stygisq.
Quod forte insistat campis,aut hæreat alte
Vmbris demersum, cæcisque anfractibus orci.
Cælum sponte colit;Styx horret tota,pauetq.
Terra hucusq. suis nutat iactata procellis;
Præreptum & solem auersatur nubibus atris
Plurima,vbi Ismael Regnat, vel Numina ficta,
Delitet aut Legis prorsus nunc nomen inane.
Hæc vero tandem procumbet mersa sub orcum
Progenies infensa Deo, Christiq.decori.
Quando sed tellus omnis pia genua flectat?
An semper Stygijs hærent oracula ripis
Vt colere infensos cogant iam fulmine adactos

Aeterno, Christum Regem Verboq. tonantem?
Excipiat nunquam hæc oracula sacra seorsum
Auris quæ fruitur superis circum vndiq. tellus
Tota simul, Christo procumbens laude perenni,
Orcus vt inuitus pauet omnis, & astra verentur?
39 Diruta sed superum quando alta theatra resurgent
Felicis vitæ solijs, spectetur & vnde
Innumeros supra Immensus sine limite mundos,
Secula & innumera Aeternus Vigor omnia supra,
Principium, rerum metrum, culmenq. beatum?
Excidit heu superum caudæ pars tertia ab ictu
Immanis, subitoq. Deo ausi inhiare Draconis;
Humani est generis cui nec pars altera compar;
Qua minus est longe superis genus omne caducum
Virtute, & numero, semper potiara ferente
Plura Deo, auctorem vt decet immẽsum, orbis, & artẽ.
Delitet en cælo tellus collata, tot astris
Distincto rutilis; multis quæ partibus orbem
Terræ imum superant: denas super ipsa reponant
Octonas oras terræ, quæ mole minora
Haud errant, certa at lucis statione recurrunt.
Cæca minora decet numero, vel mole coruscis
Cedere corporibus, referant vt luce nitorem
Aptius immensa qui condidit arte Magistri.
Sidera sic etiam vincit sol lumine, mole.
At Deus est mens: iam se mentibus exprimat ergò
Vberius nitidis, molem queis subijcit omnem.
Aether deliteat, vasto licet orbe refusus,
Omnis & hauritur quæ lumine condita moles
Mentium ab immenso, numeri super ordine leges.
Sidera si supra disponas agmina mentes;
Immensis præsint spatijs virtutis honore;

Parti-

Digitized by Google

Partibus haud vllis; pleno sed culmine formę;
Quam repetant veluti spatij pro partibus vnam
Maiorem virtute illis, totiq. peræquam.
Orbes inde nouem, superum quot castra renident
Luce instructa sua, virtute, & robore nutu,
Astris emineant circum, flexoq. recurrant
Complexu, cælo, ponto, terrisq. receptis.
Quanta axi tellus subsidit nulla profundo
Mersa sinu; moles tanta illis desidet omnis.
Quanta igitur Tellus? Quanta est humana propago
Agminibus superum, & castris collata nitoris.
Sed quota pars hucusq. pia reparare ruinas
Mēte potest superū, aut conscendere culmen Olympi?
O. bem stagnauit crimen, mersitq. sub orcum.
Deinde Vmbris Stygijs erexit protinus Aras
Gens vecors, pauciq. Deum coluere parentem:
Lex genus Isacidum seruauit, prodijt vnde
Certa salus Christus, mundi qui crimina delet.
Nec genus omne stetit sacrum; diuertit ad orcum
Maxima pars, Vmbris etiam deuota profundis,
Nec non criminibus varijs obstricta barathro.
Exoritur Christus cæli, terræq. salutis
Omne iubar; Styx halitibus sed præripit atris,
Infensa nunc Lege Deo, Ismaelis acerbo,
Immanique dolo, Vmbrarumq. superstite cultu,
Flexibus innumeris Romano; à tramite sacro
Et morum, & fidei, diuo sub nomine Christi;
Præcipiti vnde ruunt casu, merguntur & orco
Innumeræ gentes lætæ sic ludere Christo.
Romanum donec nomen toto orbe coruscum
Augusto tonuit sceptro, late Ara per oras
Eoas, Austri, Occiduas, Axisq. borei
Fusa olim emicuit Christi fulgore decora.

Diruto ab imperio, Heu,quanta est iactura salutis?
Sic Ar... Augustus sceptro fastigia fulcit
Prona ceruice, & lambens vestigia sacra.
Nunc quota pars orbis superest illæsa veneno
Eumenidum,fidei violat quod Nectaris vndas?
Itala perpetuo tellus,ceu Numinis aula
Immunis virus summi arcet Flaminis auris.
Præterea verò pulsis Hesperia Mauris
Vltima vix superest; sed Gallia nititur omnem
Maiorum,& fidei macte reuocare nitorem.
Quando ergo superum reparabitur alta ruina?
Secla beata Deus summo demittet Olympo,
Fulgida luce pia,à Christo,sed Numine sole,
Axem qui torquens pietatis secla rotabit,
Obstructo puteo, detrusis Manibus atris.
Expectata dies Christi post gaudia Nati
Enixe cælo, & terris,ac vatibus altis,
Gaudia nascentis Christi quæ compleat æui;
Cuius & excelso imponet fastigia Regno.
Condidit hoc Christus Crucis Ara, Morte,triumpho
Extincta,extinctus, rediuiuus protinus inde.
Propagat soboles profuso sponte cruore
Strenua,decertans primis tribus ordine seclis,
Agmina tetra Stygis,confertos inter & hostes.
Culmina Syluestro Regni, pacisq.beatæ
Eminuere Aris,tot post educta labores,
Primum fausta orbi terrarum à vertice Roma.
Propaganda magis toto tunc protinus orbe
Credideris,Christo primum dum Roma triumphat.
Crimina sed prohibent, nec non discordia demens.
Omnes nec Christum coluerunt Numen ab Ara
Deuoti Stygijs spectris penitusq.procaces.

Hinc

Hinc tacito, nullis manibus ſtructi agminis, ictu
Excelſum ſternit vi, Numine Petra Coloſſum:
Inter & intrita imperij tot fragmina, cæli
Educit ſolium, terriſque imponit honorem,
Imperium æternum, cunctis ſemperq. verendum.
Inſiliunt Reges; illiſa at Regna teruntur.
Petra Adamas, Chriſtus, ſummi quin robur Olympi
Omnia dura domat, nec fragmina trita ſuperſunt;
Gloria quem ſolum deceat terraque, poloq.
Illa triumphantem diuis toto orbe trophæis:
Parcere ſubiectis, & ſternere mente ſuperbos
Agminibus nullis, immenſo Numine ſolo.
Inſilijt Perſa infenſus, crucis hoſtis ab Ara
Abducto Solyma labaro ſuper aſtra coruſco.
Mox teritur victus, Regnum tum diſperit omne.
Thrax certat Latio ſolio pro Numine ſacro;
Romanam ac temerat blaſphemus, & impius Aram;
Inde Scythis ceſſit Romano indignus honore.
Vandalus, & Geta pugnarunt; geminiq. ruerunt
Iam geminæ Heſperiæ a ſolio iſte, at Vandalus Afro.
Teſtata hoc ſemper tot caſtra, ac ſceptra borea.
Cur fremitis Reges? populi cur ſemper inani
Anguntur cura: quæ ſunt oracula vatis,
Infenſi, heu, Chriſto Regiq. Deoq. ſalutis?
Excutere at fruſtra imperij iuga celſa laborant
Aeterni, vitæ dirumpere vincla beatæ.
Irrident ſuperi; Numen deludit iniquos;
Et nutu, ac verbo totum peſſundabit orbem.
Quid furitis? Numen Rex eſt de Numine Chriſtus
Cunctorum, æternæ lucis, ſummuſq. Magiſter,
Meta, Iter, & vitæ Faſtigia diua perennis.
Tu mihi, cui Pater omnipotens tonat, vnica proles,
Numen, & omne iubar fulges ſine fine, nec vllis

Tem-

Iussit, & ipsius rutila virtute cieri.
18 Nam quatuor sacra conuertit sol tempora Christus:
Ver lætum propior, feruentem, dum imminet, æstum,
Diuitem & à libra Autumnum sub lancibus æquis;
Dum iustus iudex pœnas, vel grata rependit
Præmia virtuti; sontes detrudit ad orcum.
Tandem hyemem validis tristem ciet ipse procellis
Decedens, scelus vt reprimat, vel strenua virtus
Succrescat vario athletæ certamine maior.
Bis sena at fidei percurrit sidera cæli,
Virtutes Morum quatuor, tres *Numine* lætas
Spectato prope, & à cruce pendens vulnera quinque.
Exhilarat cælum, glebas conuestit amœnis
Floribus, & fruges, segetemq. educit vbiq.
Vitæ principium, pisces, pecudesq. volucres,
Luce, calore suo gignit, fouet, educat, auget;
Et terræ complet tot viscera cæca metallis.
Procreat æternos flores, frugesq. perennes
Virtutum mentis; ditat nitidisq. fodinis
Pectora dura, Stygi quanquam vicina profundæ.
Et sensum, & mentem lymphis, terræq. poloque
Educit, vitæ carpant felicis vt auras
Aethereas, diuis innent vel Nectaris vndis.
19 Denique sol Christus cunctis iubar emicat vnum,
Astrorum Rex idem hominumq. Deumq. salutis,
Qui solus radios fundit toto orbe beatos.
Lucis Regna *Deus* nec lege, nec ordine plura
Distinxit, summo iunxit qui fœdere cuncta.
20 Conditor est vnus rerum, idem & meta suprema,
Omnipotens licet: hunc vnum sic condidit orbem,
Vno præclaro digestus qui ordine surgit.
Aduersa hic coeunt elementa, nec agmine, bello
Orbem discerpunt, pugna pacem imo tuentur.

Ima

Digitized by Google

Ima ruunt ſemper; ſtat cælum luce, decore
Perpetuo; inde tamen ſtruitur mira arte lacunar
Naturæ,fixumq. ſolum iacet vltima tellus.
Aſtra viceſque rata potius tot lege gubernant
Anfractu ſolo,virtute immota perenni.
Et Mentes ſuperæ torquent,vt munere pręſint
Moli,nec dirimant ceu diſſita Numina mundum.
Omnia ſic orbem ſtipant,vt nullus hiatus
Corpora diſcludat, nec mens per inania vergat,
Seruata lege ęterna compagine rerum;
Vis quam nulla vnquam diſpuncta mole reſoluat.
Hic Naturę ordo ſtabilis minor ordine Regni
Felicis lucis ſpectato à Numine,recta
Huc tendit; ſe tandem vt diuis inferat auris.
Area lata patet Natura, & ſubſidet altæ
A gratis radijs felici Numinis aulę,
Condita mens vbi diuino fulgore fruatur.
Hæc meta excelſa; huc omnis collimat & orbis.
Area ſi nulla poſſit virtute bifrontes
In partes findi, ſed pars parti hęreat arcte
Vno complexu, dirimat quem nulla poteſtas;
Culmina plura feret mole, ordine diſſita nunquam.
Sic tellus vna æthereis laquearibus vnis
Sternitur,aut ſaltem quę ordo ſuper extruat vnus.
Nec Natura orbes ſuperos imponere plures
Vni ęque ſtuduit,ſtructura vt ſurgeret vna.
Cur ergo ęthereę lucis bina excita Regna
Vno Naturæ gremio,ſuper aſtra peræque
Fuſa, vna lege, Ambroſiæ vno,ac Nectaris vſu?
Aula ſed vna patet cunctis excelſus Olympus;
Delicijs vbi, & auris ſuaue fruuntur,ijſdem
Diuis ac dapibus,ſpectata luce beata;
Cogit & vnus Amor, Regem venerantur eumdem.

Sic

Sic superum, atq. hominum vno constat Regis honore,
Atque vno sceptro totius gloria Regni:
Et parent æque nullo discrimine Christo.
Imperium cuius nullas cum Numine metas, 23
Tempora nulla subit, rapit omnia Numine plena,
Qua Numen blandum, qua Numen forte seuerum.
Condidit at Regnum propria virtute beatum,
Aeternæ vitę profundens Nectar ab ore, 24
Sacra & Apum erumpens examina viscere ab imo.
21 Regna parit, non parta vsurpat vi, agmine, telis;
Excit sed nihili latebris, vehit astraq. supra
Principium Deus ipse, at homo vis prima merendi.
Sol qualis sibi Regna struit persusa nitore;
Orbem dum radijs insternit lucis origo;
Et tenebras arcet, premerent quæ protinus orbem.
Oras haud tendit cæcas, sed repperit orbas;
Luce sed effusa firmat sua Regna decoris; 25
Illicò & exortus rutilum circum exprimit orbem.
22 Nam meritis complet radijs velut æthera diuis,
Et terras Christus: surgunt sic Regna beata;
Nobis, & superis æque vis prima merendi.
Forte etiam iubaris Mens est humana Quadrigę;
Gloria queis circum, virtus & grata vehatur,
Diuæ lux vitę, totumq. appellat ad orbem.
Nec meritis solis, solium sed Numinis ipsum
Sic rutilat, promitq. sacrum toto orbe nitorem,
Eiaculans circum radios à Numine fusos;
Mens persusa quibus grata est, & digna beato
Obtutu, aut etiam immensum iubar hauriat omne.
Corpora quin summo cumulat fulgore serenas
Felicis mentis sedes, vel sidera supra,
Et lucis pelagum solem toto orbe refusum;
Afflat & ambrosias auras, vigor vnde perennis.

Om-

Digitized by Google

Omnes elidit lethi implacabilis ictus:
Atq. agilis ciet, infunditq.per inuia molis
Viscera,vel nictu artus alta à mente beatos.
23 Numinis est dextra humana ipsi fœdere iuncta
Iugi,forma Deo ad condenda hæc regna salutis
Obtutu nitido,expresso sibi Numine vasta
Immenso, & nitido gremio prope Numinis instar.
24 Detersit sedenim tenebras, noctemq.profundam
Sub Manes trusit nobis qua crimine pressis
Hic sol immensus; superis sine nocte refulsit
Aeternus sine labe dies,semperq.Serenus.
Cælum nam semper rutilat splendore diei,
Conuersus nunquam cui sol subducitur vmbris.
Terra sed ipsa suis solem sibi præripit atris
Manibus occiduum,vicibus noctisq.diei.
25 Hinc iudex Christus superumq.hominumq. peræque
Arcanis canitur numeris, vatumq. profatu
Rex vnus; cæli inde Ducem quem castra sequantur.
Cunctorum Dominus,cælo,terraq. potestas
Omnis,& æterna,à quo totus contremat orbis.
Quin cæli proceres,tellus,cæcumq. barathrum,
Vt tonat immensum nomen iam Numen Iesus,
Profuso cultu prona ceruice verentur;
Sponte,vel inuiti concussa mente tremiscunt;
Se sua cuncta simul submittunt poplite flexo.
Sed Verbi solio dum Mens humana recumbit,
Præficitur cunctis,sceptroq. potitur eodem.
Iam cælum paret;cui secla rotantur, & astra;
Omnia quin Diuis concedunt:agmina diua
Sed subsunt Christo,humana qui mente refulget
A Verbi æterni radijs,seu Numinis auris.
Sic tenuit Paulus summi iam Buccina Olympi.
Naturæ inde struæ rerum famulantur vbique

Imperio

Imperio Diuum, Christo Regiq. salutis;
Expectantq. diem, iudex quo finiat orbem.
Orcus & ipse pauet sublimi à sede terentem
Agmina tetra Stygis, tristi licet ore reluctans.
26 Extima cur sola hæc tellus ad lubrica secla
Excutiat Christi Regis iuga diua rebellis; (mur
Nec iuga queis premimur, sed queis super astra leua-
Aethereis alis ad libera iura decoris;
Aethereis radijs immensi ad Numinis auras?
27 Qualis ab aduerso præfulget Cynthia sole,
Instabili positu semper, dum compleat orbem.
Iuncta silet iubari, procul inde at concita maior
Emicat, anfractu procul vt magis illa cietur.
Et tandem sistet pleno orbe obuersa corusco
Occiduis oris, cum sol consistet eois.
Tempora nec vertet cælum, noctemq. diemque;
Astrum sed tellus, iubar omne micabit, Olympus.
Talis & pura Dei, Christi nitidissima proles,
Sponsa simul felix, Regnum, soliumq. perenne.
Olim nam Solymis Christo dum iuncta, silebat.
Inde gregem solitus Pastor vocitare pusillum;
quem tamen excelsi decorat tum nomine Regni;
Confert & grano minimo simul inde sinapis.
Sed grex astrorum est, pascit quæ lumine Phœbus.
Cynthia sed radijs adolescit pasta coruscis;
Et Regnum est solis, crescitq. sinapis honore.
At Christo scandente polum pia Cynthia crescit
Soli obuersa Deo, positu nec certa perenni.
Crescit, decrescit, præceps vt labitur æuum.
Decrescens verò crescit simul ipsa sub axe
Non vno: varijs quoniam distinguitur oris.
Cardine at occiduo tandem pleno orbe residet.
Fulgida, grata Deo iubari sed semper eoo.

Quam

Quam late patet orbis vtroque sub axe micabit
Christi luce,arctoo,obducto ac manibus alte,
Cardine ab occiduo Romanæ culmine sedis,
Cui Christus semper sol vni surgit eous.
Hoc vates cecinere diu,simul atq. sibillæ,
Arcanis testata notis oracula Diua
Imperium en Christi celebrant sine limite fusum:
28 Sic tritis Auro, Argento,testa,ære,Colosso;
Et valido ferro;tenui, exiguaq.fauilla
Regnorum excussa,disiecta ac turbine sacro,
Petra ingens, mons æthereus,diffusa per orbem
Omnia compleuit,terras, & sidera circum.
Rex Regum est Christo, æterno sculptumq. triumpho
Imperij nomen maiore e femore cælo,
Quod radiat sole, & cunctis felicius astris:
Scilicet Astrorum, Solisq. & Regis Olympi.
29 A pelago ad pelagum, terrarum ac protinus oras
Proferat excelsum sceptrum,supraq. profundos
Aethiopas,flexoque genu procumbet & hostis,
Ac veritus linget calcis vestigia terram.
Flectitur omne genu, superum, terręq. Stygisq.
Quod forte insistat campis,aut hæreat alte
Vmbris demersum, cæcisque anfractibus orci.
Cælum sponte colit;Styx horret tota,pauetq.
Terra hucusq. suis nutat iactata procellis;
Præreptum & solem auersatur nubibus atris
Plurima,vbi Ismael Regnat, vel Numina ficta,
Delitet aut Legis prorsus nunc nomen inane.
Hæc vero tandem procumbet mersa sub orcum
Progenies infensa Deo, Christiq.decori.
Quando sed tellus omnis pia genua flectat?
An semper Stygijs hærent oracula ripis
Vt colere infensos cogant iam fulmine adactos

Aeterno, Christum Regem Verboq. tonantem?
Excipiat nunquam hæc oracula sacra seorsum
Auris quæ fruitur superis circum vndiq. tellus
Tota simul, Christo procumbens laude perenni,
Orcus vt inuitus pauet omnis, & astra verentur?
39 Diruta sed superum quando alta theatra resurgent
Felicis vitæ solijs, spectetur & vnde
Innumeros supra Immensus sine limite mundos,
Secula & innumera Aeternus Vigor omnia supra,
Principium, rerum metrum, culmenq. beatum?
Excidit heu superum caudæ pars tertia ab ictu
Immanis, subitoq. Deo ausi inhiare Draconis;
Humani est generis cui nec pars altera compar;
Qua minus est longe superis genus omne caducum
Virtute, & numero, semper potiara ferente
Plura Deo, auctorem vt decet immēsum, orbis, & artē.
Delitet en cælo tellus collata, tot astris
Distincto rutilis; multis quæ partibus orbem
Terræ imum superant: denas super ipsa reponant
Octonas oras terræ, quæ mole minora
Haud errant, certa at lucis statione recurrunt.
Cæca minora decet numero, vel mole coruscis
Cedere corporibus, referant vt luce nitorem
Aptius immensa qui condidit arte Magistri.
Sidera sic etiam vincit sol lumine, mole.
At Deus est mens: iam se mentibus exprimat ergò
Vberius nitidis, molem queis subijcit omnem.
Aether deliteat, vasto licet orbe refusus,
Omnis & hauritur quæ lumine condita moles
Mentium ab immenso, numeri super ordine leges.
Sidera si supra disponas agmina mentes;
Immensis præsint spatijs virtutis honore;

Parti-

Partibus haud vllis; pleno sed culmine formę;
Quam repetant veluti spatij pro partibus vnam
Maiorem virtute illis, totiq. peræquam.
Orbes inde nouem, superum quot castra renident
Luce instructa sua, virtute, & robore nutu,
Astris emineant circum, flexoq. recurrant
Complexu, cælo, ponto, terrisq. receptis.
Quanta axi tellus subsidit nulla profundo
Mersa sinu; moles tanta illis desidet omnis.
Quanta igitur Tellus? Quanta est humana propago
Agminibus superum, & castris collata nitoris.
Sed quota pars huculq. pia reparare ruinas
Mēte potest superū, aut conscendere culmen Olympi?
O.bem stagnauit crimen, mersitq. sub orcum.
Deinde Vmbris Stygijs erexit protinus Aras
Gens vecors, pauciq. Deum coluere parentem?
Lex genus Isacidum seruauit, prodijt vnde
Certa salus Christus, mundi qui crimina delet.
Nec genus omne stetit sacrum; diuertit ad orcum
Maxima pars, Vmbris etiam deuota profundis,
Nec non criminibus varijs obstricta barathro.
Exoritur Christus cæli, terræq. salutis
Omne iubar; Styx halitibus sed præripit atris,
Infensa nunc Lege Deo, Ismaelis acerbo,
Immanique dolo, Vmbrarumq. superstite cultu,
Flexibus innumeris Romano, à tramite sacro
Et morum, & fidei, diuo sub nomine Christi;
Præcipiti vnde ruunt casu, merguntur & orco
Innumeræ gentes lætæ sic ludere Christo.
Romanum donec nomen toto orbe coruscum
Augusto tonuit sceptro, late Ara per oras
Eoas, Austri, Occiduas, Axisq. borei
Fusa olim emicuit Christi fulgore decora.

Diruto ab imperio, Heu,quanta est iactura salutis?
Sic Ar.. Augustus sceptro fastigia fulcit
Pro..a ceruice, & lambens vestigia sacra.
Nunc quota pars orbis superest illæsa veneno
Eumenidum,fidei violat quod Nectaris vndas?
Itala perpetuo tellus,ceu Numinis aula
Immunis virus summi arcet Flaminis auris.
Præterea verò pulsis Hesperia Mauris
Vltima vix superest; sed Gallia nititur omnem
Maiorum,& fidei macte reuocare nitorem.
Quando ergo superum reparabitur alta ruina?
Secla beata Deus summo demittet Olympo,
Fulgida luce pia,à Christo,sed Numine sole,
Axem qui torquens pietatis secla rotabit,
Obstructo puteo, detrusis Manibus atris.
Expectata dies Christi post gaudia Nati
Enixe cælo, & terris,ac vatibus altis,
Gaudia nascentis Christi quæ compleat æui;
Cuius & excelso imponet fastigia Regno.
Condidit hoc Christus Crucis Ara, Morte,triumpho
Extincta,extinctus, rediuiuus protinus inde.
Propagat soboles profuso sponte cruore
Strenua,decertans primis tribus ordine seclis,
Agmina tetra Stygis,confertos inter & hostes.
Culmina Syluestro Regni, pacisq.beatæ
Eminuere Aris,tot post educta labores,
Primum fausta orbi terrarum à vertice Roma.
Propaganda magis toto tunc protinus orbe
Credideris,Christo primum dum Roma triumphat.
Crimina sed prohibent, nec non discordia demens.
Omnes nec Christum coluerunt Numen ab Ara
Deuoti Stygijs spectris penitusq.procaces.

Hinc

Hinc tacito, nullis manibus ftructi agminis, ictu
Excelsum fternit vi, Numine Petra Coloſſum:
Inter & intrita imperij tot fragmina, cæli
Educit ſolium, terriſque imponit honorem,
Imperium æternum, cunctis ſemperq. verendum.
Inſiliunt Reges; illiſa at Regna teruntur.
Petra Adamas, Chriſtus, ſummi quin robur Olympi
Omnia dura domat, nec fragmina trita ſuperſunt;
Gloria quem ſolum deceat terraque, poloq.
Illa triumphantem diuis toto orbe trophæis:
Parcere ſubiectis, & ſternere mente ſuperbos
Agminibus nullis, immenſo Numine ſolo.
Inſilijt Perſa infenſus, crucis hoſtis ab Ara
Abducto Solyma labaro ſuper aſtra coruſco.
Mox teritur victus, Regnum tum diſperit omne.
Thrax certat Latio ſolio pro Numine ſacro;
Romanam ac temerat blaſphemus, & impius Aram;
Inde Scythis ceſſit Romano indignus honore.
Vandalus, & Geta pugnarunt; geminiq. ruerunt
Iam geminæ Heſperiæ a ſolio iſte, at Vandalus Afro.
Teſtata hoc ſemper tot caſtra, ac ſceptra borea.
Cur fremitis Reges? populi cur ſemper inani
Anguntur cura: quæ ſunt oracula vatis,
Infenſi, heu, Chriſto Regiq. Deoq. ſalutis?
Excutere at fruſtra imperij iuga celſa laborant
Aeterni, vitæ dirumpere vincla beatæ.
Irrident ſuperi; Numen deludit iniquos;
Et nutu, ac verbo totum peſſundabit orbem.
Quid furitis? Numen Rex eſt de Numine Chriſtus
Cunctorum, æternæ lucis, ſummuſq. Magiſter,
Meta, Iter, & vitæ Faſtigia diua perennis.
Tu mihi, cui Pater omnipotens tonat, vnica proles,
Numen, & omne iubar fulges ſine fine, nec vllis
Tem-

Temporis auſpiciis, æternæ gloria mentis,
Splendor, imago nites, nulloq. a limite fuſa:
Naſceris at mihi lux luci, Deus ipſe parenti.
31 Poſce mea, Hæres cunctorum, quot Regna per orbem
Funduntur vaſtum, terris, pelagoque, poloq.
Cuncta tenere decet te Regem hominemq. Deumq.
Omnia cui dedo nullo æui, aut limite rerum.
Tu regere imperio populos mihi Chriſte memento
Perdomitos ferro, Stygio ſi forte rebelles
Corde auſint Diuæ reſilire a legibus Aulæ.
Teſtea vaſa teres: nulla virtute reſiſtent.
Diſcite iam Reges Chriſto ſeruire tonanti,
Vrbano, & quotquot referant Petri ore per æuum
Numinis excelſi Chriſti pia culmina Regni.
Cui ſeruire decet, ſacro lætoſq. pauore
Exultare Deo, felici ac plaudere Regi
Aeternæ vitæ, qui terris aſtra rependit.
Aethera demittit, terræ cum Regna repoſcit;
Inferat vt tandem populos queis Regnat Olympo.
Hoſtes deturbat ſolio, mergitq. ſub orcum.
En videt Vrbanus ſacris à Nectaris Hortis,
Floribus æthereis, arcana vbi fata leguntur,
Ad Stygias vmbras deſidere Regna Scytharum
Præcipiti infenſo Chriſto Iſmaele dracone:
Et fidei ſuperæ conuerti in ſceptra Quiritum,
Bactros, & Perſas, Mauros, Numidaſq. Cyrenas,
Aegyptum, atq. Arabas veſtigia lingere Chriſti
Romano à Solio terrarum ſceptra prementis.
Sed diua quanquam ſpectat ſub luce trophæa
Surgere mille pijs Apibus, & Regibus Aræ,
Expectata quibus rutilabunt ſecla futura;
Fas tamen arcanam rerum diſtinguere nulli

Voluen-

Voluendam feriem,& lucis penetrare receſſus;
Singula ſeu Regum ſacrorum euoluere fata.
Sat procul eductos Apices,tacitoſq;vetcti.
Indus ſed cœpit,pergitq.Iaponius oris
Solis ab eoi extremis penetrare ſub aram
Romani cultus,procul inde ac lambere ſacra.
Dena etiam Iſmael vetitus tranſcendere fecla
Diſperit,immenſæ Petræ cum tunditur ictu
32 Imminet,ah,ſeclum felix procul orbe recepto
E medijs orci tenebris,ac Manibus atris,
Et cæli auris educto, radijſq. beatis.
Fata orbem aperiunt Vrbano,Numinis vrbem,
Vidit Ioannes quam alto deſcendere Olympo
Excelſi montis ſpectans à vertice Chriſto.
33 Tota quidem rutilat Iaſpis,Cryſtallina, circum
Mille patens late,quingenta ac millia: mirum;
Stadia bis ſena prorſus quæ millia reddunt.
Cur fuſam Chriſti toto orbe coerceat Vrbem
Finibus anguſtis,vaſta præ mole triformi
Telluris, tumidique freti,ſimul ætheris alti,
Vatis Ioannis ſacram icon quæ exprimit aulam?
Fines haud orbis Regni diſtinguere ſacri,
Seu terris ſidat, ſummum ſeu ſcandat Olympum
Nititur hic vates,nullo quod fine coercet.
Immenſi potius Chriſti primordia Regni
Sic finit,regit vt ſceptro nunc Roma,ſed Aræ;
Quo ſimul vna præeſt & Regni, & iure Tiaræ,
Nomine ſed Chriſti,ſemper qui Regnat ab axe.
Imperet hinc latè quantum diffuſa per orbem,
Illata aut aſtris, tandem docet inclyta Roma
Auſpicijs primis, hoſtes interque furentes
Innumeros circum,bellorum ſiue procellas
Dum tamen imperio tam late Regnat ab Ara.

Aeno

Aeuo ſed Pyrrhi nec maior Roma patebat
Imperio; at tenebris procul alto à Numine preſſa,
Quinto iam ſeclo ſtructis à Mœnibus vrbis.
Grandia fata tamen vicina,arcana trahebant
Sexto vrbis ſeclo imperium toto orbe parandum,
Hoſtibus haud Chriſti fidei, ſed Numinis Aræ.
Chriſto pugnarunt tunc Romanæ agmina pubis
Ac domuere orbem tam ſtrenua, robore Chriſti,
Arcano ſedenim,tacitis ac Numinis auris.
Inſcia Roma quidem Chriſto ſua ſceptra parabat,
Cęca Deo duce iter ſacram ſternebat ad Aram,
Ad Petri Solium,Vrbani ad faſtigia ſedis,
Tot caſtris,Ducibus ſummis, rutilisſq. trophæis.
Fundere Roma ſuum toto tunc orbe ſtudebat
Auguſtum nomen,Stygia caligine cæca.
Ducitur illa tamen ſublimi Numinis arte
Ad ſacri imperij, ad Chriſti faſtigia regni.
Hæc meta, hoc culmen,domuit quo ſtrenua bello
Orbem, Romani terraq. marique laboris;
Publica non Res,nec Cæſar,nomenque Quiritum;
Chriſtus ſed Numen,Petri claueſq.beatę.
24 Qualis ſæua rugit, totaq.vagatur eremo,
Saltibus, & campis, luſtris, ſaxiſque leæna,
Imperio quaſcunque feras procul obuia terrens,
Antro dimiſſis catulis iam prole tenella.
Cauta tunc verò caueam ſubit arte,rapitq.
Venator catulos,ſpectacula ſępe futura
Vrbi, matre truci illæſus ſine prole relicta.
Arte Deus tali deluſit monſtra profunda,
Dum ſibi Regnorum inſtrauere cubilia bellis,
Agminibus,telis,deuicto atq.orbe trophæis;
Et ſummum latè rerum tot ſecla potitum,
Auſum vel cælo certare, aſtriſque coruſcis
Ro-

Romanum,sublime humani culmen honoris.
Roma leæna rugit, totum dominata per orbem:
Dimittitq.domi fœtus iam tuta tenellos
Insectata hostes, quos proterit agmine,Christum
Atq.hostes inter,vinclis, omnique labore,
Et ferro, & flammis,ceu summo infensior hosti.
Arte sed ætherea, par est cui gloria nulla
Humanæ mentis, cultu inde silenda perenni,
Occupat immanis prolem Deus ipse parentis
Sub cauea imperij, tectisque potitur,& arce
Mundi,vrbe, imperij solio,cui Gloria nomen.
Venator Petrus,Christi huc sed claue penetrat;
Huc Paulus simul,& gladio cæli ore trisulco;
Ad Christum ac sobolem traducunt, læta futuram
Tot seclis orbi tandem spectacula sacro,
Et superis,cultis & Christi nomine terris;
Vt sedeat Petrus Romana Maximus arce,
Cesserit atq.libens Augustus Numinis Aræ;
Et tonet Vrbanus post tot pia secla,perennem
Sacrorum,ac Regum seriem,velut altus,Olympo
Munere,& ore Deus Romani a culminis Axe.
A Pyrrho seclo si vix sua sceptra per orbem
Protulit inuictis tam late vrbs strenua signis,
Stratis,deletis Pœnis, Asiaq.subacta.
Tunc domitus Macedo Christi iam iamq.propinqui,
Fatorum Romæ,à diuis felicibus auris.
Binis ille aberat seclis vix;integra velox
Conuerti haud patitur,præcurrit lustraq.dena.
A Christo verò Augusto se culmine Roma
Prodidit,& quatuor transmittit secula felix
Orbis ab imperio; sub quintum Nata superstes
Regnat,mole parens tanta desidit, & æuo,
Vt surgat sedenim maior iam Numinis Ara;
Cui prorsus cedat,reuocet mox sceptra Quiritum.

Quid nunc tot ſeclis Romano Chriſtus ab axe
Dum tonat, & fulget totum ſubmittat vt orbem?
Imminet his ſeclis fatorum gloria Romæ,
Culmen & Imperij Chriſti, poſt bella, labores;
Poſt Pœni clades, rerum olim vt Roma potita eſt.
Priſcæ fata Vrbis veluti veſtigia ſacrę
Expreſſere Deo vno ſub Duce, fata perennis
Imperij Chriſti, quo Roma educitur aſtris.
Auſpicijs orta exiguis Roma vtraque cælo
Decertat tandem; ſubitoq. in ſidera ſcandit.
Vtraque virtutum ſedes, interq. labores,
Et diras clades erexit celſa trophæa,
Nunquam percluſa exitio, nec territa ſpectris.
Fundere iura ſtudet, regat omnem vt legibus orbem.
Pacis Aſylum inter caſtrorum læta choreas
Inuictæ pubis, tot & Heroum vbere ſemper
Aethereo gremio genitrix, altrixq. triumphis,
Omnibus à victis, domitis toto hoſtibus orbe.
Vtraq. lux orbis bello, ſeu pace coruſca,
Virtutum ſemper, mentiſq. Magiſtra decoris,
Imperij culmen virtutibus, agmine, ſceptro,
Sic ſemper ſibi Roma fuit par vndiq. priſca
Sed ſacræ tamen excelſa icon arte præiuit
Numinis, vt Numen tandem complexa tonaret
Immenſo imperio, æterni fulgoris Olympus.
Vmbra fuit Priſca imperij ſuper aſtra futuræ
Iam ſacræ Romæ, Petro pro Numine Rege,
Vrbano ac demum Petri cui credita ſceptra,
Aethereæ geminæ claues, quibus aſtra recludit,
Obſerat atq. orcum, vitæ Rex, mortis & atræ.
Agmina, virtutes, legeſq. & ſceptra, trophæa,
Heroes, forteſq. duces, tam ſtrenua pubes,
Tot caſtra, atq. acies domito circum orbe perenni

Robore tum mentis, tum dextræ, gloria belli
Aera vix tandem complerunt murmure cæca,
Ingenti aut populi plausu, vel forte tubarum
Concentu, lætos inter victo orbe triumphos.
Omnis sed subito tam fausta euanuit aura.
Gloria quæ verò propera est à morte superstes?
Heu fugit, heu ruit, & nunquam consistere tuta
Hæret præcipiti ærumnarum gloria vitæ.
Secula quot triuit? subijt quot Roma labores
Bellorum æterna serie, luctuq. suorum,
Quos acies strato, domito licet orbe, recidit?
Irritus en labor omnis: paucis sceptra resistunt
Sumptibus immensis, iugi vertigine seclis,
Tot Fluctus inter, cladesque, vicesque pauoris
Terrarum imperij, atq. immani à mole ruentis;
Celsaq. disiecit fastigia protinus æuum.
At sacra Roma Deo regnat, nec finibus vllis
Aeui, vel rerum sua sceptra coercita seruat
Aeternum, æternæ inde Vrbis tam laude celebris.
Prisca per ænigma excelsi velut æmula cæli
Dicta fuit priscis, æterna vrbs, aulaque Diuum;
Orbis & imperio cælo sociata tonanti.
Illa ruit tandem; Morti cessitq. triumpho;
Excita sed sacra æthereis compescuit æuum
Tam felix auris, eduxit culmen & astris.
Annuit & Numen priscæ tot inanibus vmbris
Aeterni imperij, cum Numine ab axe micantis,
Vrbis & æthereæ, superum, alti ac Numinis Aulæ,
Cuius opus, studium, omnis cura sit vnica Roma.
Exequitur, Mirum, sedenim hæc oracula cæca
Numine plena velut, superis afflata vel auris,
Quæ tamen ignaui iactarunt ore petulco;
Cælestem Romam priscæ educitque ruinis,

Quæ ſacro imperio vertat quoque ſidera circum?
36 Mœnia iaſpis habet, rutilent cryſtallina ab imo
Luce Dei vt grata ſemper, dignaque beato
Obtutu, nec opus ſit Luna, ſole,nec aſtris.
Omnigenis gemmis ſunt Mœnia fulta coruſcis,
Celſaque ad aſtra Dei,ſuperum felicia tecta.
Bis ſenis portis patet vrbs properantibus vndique
Eois, Auſtri,Occiduis,Axiſq.borei,
Quam latè circum diffunditur orbis,ab oris.
Portis ſed ſuperi præſunt,Vrbemque tuentur.
Claudit nec quiſquam æterna ſub luce diei.
Margarita ſtruit,ſatis vna & mole,nitore
Inſignis,quam porta patet,tam fuſa peręque.
Conſors diuinæ lucis nam gratia cingit
Vrbem complexu rutilo cryſtallina,iaſpis:
Et ſuperis homines diuis virtutibus ęquat:
Hinc ſuperum,atq.hominum menſura extenditur vna.
Bis ſenas portas fidei bis ſena recludunt
Pręcipua arcana,æternis reſerata diei
Iam Chriſti radijs,nec nox ſubduxerit vlla.
Vrbem ſed fundant bis ſeni,ſacra propago,
Vates,& Chriſti proles,lapis omnis Olympi.
Iaſpis,Sapphirus,cui Calcedonius hęret:
Inde Smaragdus, Sardonix, et Sardius,auro
Chryſolitus fulgens,poſt ordine ſuaue Beryllus
Emicat octauus, nonuſque Topazius exit,
Sed certo Chryſopraſus nitet ordine denus:
Claudit Amethyſtus ſeriem poſtremus honoris
Gemmarum rutilam,vicina ſede Hyacintho:
A primo at circum ducuntur Iaſpide muri,
A Petro ſacrę Romę fundamine ſummo.
Vrbs quadrat Chriſto virtutibus vndiq.recta,
Et conſtans æquis ſpatijs diſtincta decoris.

Tem-

Templum tota micat; non est pars vlla profana;
Nec Regis solium à Christi diuellitur Ara.
Sacra Deo cælum rutilat,soliumq. beatum,
Numinis ac templum, templo quin Numine complet
Se Deus ipse vrbem,cui Christum erexerit Aram;
Victimam!& imposuit, libamen, &omnia dona.
Aurea tota nitet, pellucet vitrea circum,
Peruia seu radijs,summi nempe instar Olympi:
Aureus & qualis sol iam si peruius esset.
Peruia quippe Deo diuo fulgore coruscat.
At quæ tecta, viæ distinguunt ordine sacram
Numinis hanc vrbem præclaram nomine Romam,
Gloria ab æterna, à forti,vel culmine celso?
Diuus Ioannes laquearia surgere nulla
Hic memorat,plateam solam,soliumq.tonantis,
Atq.Agni;flumen tum vitæ,illius amoenas
Et vitæ lignum ad ripas hinc,inde,beatos
Bis senos fructus,totidem pro mensibus anni,
Quoque suum sed mense ferens iam lege perenni,
Folia & omnigenæ virtute Salubria genti,
Diuis describit radijs à Numine vates.
Scilicet Ambrosiæ vrbs vna est, & Nectaris vber.
Est ager & florum vitæ, quos carpere sacris
Fas Apibus tantum,inter odora roseta parare
Ac cæli omnes delicias, aluearia diua.
Nectaris hic degit virtutum sacra propago.
Agmina Apum hic sacras distendunt Nectare cellas;
Rex quibus æthereo sceptro iam Regnat Osiris.
Nectaris est amnis diues, sed sidera, terras
Irrigat vberibus,vitæq. feracibus vndis;
A diuo solio qui fonte ab origine manat,
Viscere Apum sacro, alta Christi aluearibus,ara.
Hinc inde ad ripas ramis diffunditur arbos,

Crux

Crux vitæ, excelsis folijs, pomisq. referta,
Floribus æternis, & semper odore beatis.
Ambrosiam profert, omnem mentisq. salutem.
Folia verba virent, queis menti obtenditur æther
Demissus, semper semper meditetur vt astra serena.
Præripere haud vmbris gaudent à tegmine opaco
Prærutilam cæli faciem, sed folia cælum
Funduntur circum, mentesq. inferre laborant
Humanas astris: via iure hinc dicta salutis.
Fragrat odore Deo spes flos concepta perennis
Virtutum meritis, spectando à Numine vitæ.
Et quibus ad cælum stimulis vrgemur honores
Omnigeni flores vernant, & Numine odori.
Denique poma Dei iam sunt consortia parta
Complexu aut grato, quæsita aut luce beata.
37 Imperium hoc felix Vrbis, quam Christus Olympo
Demisit Romæ, portendis stemmate claro
Magne Vrbane tuo: tibi tam felicia secla
Imperio Christi toto fuso orbe manebunt.
Vrbs vna hæc Roma est, terris simul astraq. fulget
Aeternum supra, hinc sursum conscendere iussa.
Hic iter ad superos aperit fulgore decora
Numinis excelso, locat alta ibi sede beatos.
Late orbis totus gradietur lumine sacro
Romani Solij, Reges cui sceptra, coronam
Submittant proni, regnabunt quotquot in orbe.
Hoc iter excelsum memorat super æthera vates,
Vrbs cui sacra Deo præluceat inclyta Roma
Orbe pijs toto, Christi nitor omnis ab Ara.
Dena quidem post secla orbis nouus, ille Noemus
Humani generis sator, & Rex ipse sacrorum
Prodijt, excelsi vt cultum repararet ad Aram,
Sontibus abluuij mersis toto orbe sub vndas,
In-

Iustitię ac Sobolem ętthereis educeret auris,
Post Adam primus rerum toto orbe potitus,
Auctor & ęterni generis,quod nulla recidat
Immanis clades supremi ad funera mundi.
Hoc tamen exequitur conuersis ordine fenis
Post seclis,vitæ seruato semine ligno,
Vndis elato,circum stagnantibus orbem.
Par rerum euentus portenditur arte reposta
Numinis,arcanis reparato à crimine mundo
Iam noui Adę meritis, celsis crucis atq.trophęis.
Post totidem secla Vrbanus Stygis agmina strauit,
Et Solymas arces, Nabathęaq. Regna recepit;
Alter et Vrbanus, simul alter laude Noemus
Eo › generi,cui vitis monstrat honorem,
Sed diuę Christi, propago est palmitis vnde.
Cœpit at ille quidem,inualuit tamen orcus, & Aram
Subruit immanis Nabathęa sede paratam.
Nulla trophæa manent; Christi vestigia nunc heu,
Styx tenet alta diu, Scytha trux dominatur eous.
Iam nouus Vrbanus referat post secla priorem
Sena quidem, sed dena super,genus vnde reuixit
A Christo humanum, cęlestis & orbis Adamo,
Quinque sed Vrbani à castris,qui primus eois
Eluxit Christi signis,atq.agmine sacro.
Nunc tandem merso vndis Ismaele Noemus
Emicet Vrbanus sator orbis,semine Christi,
Sacrorum octauus,reparatę ac prolis Osiris
Rex, crucis Arcę omnem & latè Dux inferat orbem.
Tu potes ęthereos conuertere Numine gyros,
Sistere, festinus celerare,subinde morari;
Concita vel tandem reuocabis sidera retro.
Excuties fixas immani pondere terras,
Et Syluas rapies, stabili iuga sede reuelles.

Aequo-

Aequora concedent vndis hinc, inde diremptis.
Consistant amnes, refluant aut forte retrorsum.
Vrbani tandem parebunt omnia legi.
Munere nam Verbum,immensi seu Patris honorem
Diua sede refers,quo tellus excita, & ęther,
Seruaturque orbis, quotquot tum secla supersit,
Naturam supra,ęternę ad fastigia vitę
Verbi munus obis,diuę ad consortia lucis.
Verbo hinc ore tonas,totusq. tremiscit Olympus,
Impera, id vni fas tibi, & ęquora,& astra serena.
Transferat en iuga celsa fides, tam firma piorum:
Quid fidei culmen, pietatis & ipse Magister,
Seu genitor,Christum referat qui munere certo?
Excindat, reparet, conuellat,& efferat orbem.
Credita felicis vitę tibi sceptra,recludis,
Aut obdis gemina,quam gestas,sidera claue.
Iam resera Eois, Arctois finibus, Austro
Axis ab occidui fulgoris,culmine,Roma;
Quę à Christo eous vertex toti eminet orbi.
Aude potens,hostes cunctos à Numine sternes,
Agmina tetra Stygis,difflabis Monstra furoris.
Non opus est opibus Regum,nec Milite: sola
Petra terit,manibus nullisq.illisa Colossum,
Scilicet excelsi Solius Numinis ictu.
Fas nulli Regum domitos submittere Christo
Hostes agminibus,telis, celeriq.sagitta.
Ipse sibi sternit,qui vnus ciet omnia nutu;
Ictu vel Petrę arcanæ domat ardua quęque.
Orbem stagnauit, Pharaonem mersit& vndis;
Perdomuit toties Hebręi nominis hostes;
Et Cyrum flexit, pronum succumbere Iaddo
Iussit Alexandrum,Antiochum implorare coegit.
Hęc equidem Christus,Legis dum delitet vmbris;

Herodem Agrippam mox Christus perdit iniquum;
Et Solymum Regnum euertit; stupet ipse Quiritum
Dux Titus,& toties disperdi Numinis ira.
Fatidico,cogente Deo,sępe ore fatetur.
Romanos quoties Christus compescuit hostes;
Terruit, aut strauit rerum licet Axe potitos?
Allexit Constantinum,subiecit & Arç.
Ast vbi crux Stygis insilijt canis ore trisulco
Ismael, nulli fas vnquam trudere Regum,
Faucibus obstructis domitum,vinctumq. sub orcum.
Vltima ab Hesperia disiecit Numinis aura
Dux Iacobus equo insidens à culmine cęli.
A Magna Petri sedes absistere iussit:
Sæpe etiam fudit,nullo Regum agmine fretus,
Castra Stygis cogens Italis decedere ab oris.
At Solymas arces,eoaq.Regna reuellit
Regibus à Stygijs Vrbani gloria sola.
Nec mora: vix Phębo licuit lustrare ter orbem.
Agmina duxerunt Reges mox plurima sępe:
Actum sed nihil, vt Christo iam tota maneret
Gloria prostrati hostis, mergendique profundo.
Tu merges Vrbane tuo mox stemmate victor;
Gloria cui Nectar;fluit vnde & gloria Christi.
Nectaris hæc Apibus tribus est vis vna beati,
Perfecto numero, squamis auroq. coruscis.
Principium numerus medio cumulare decoro
Nititur, & celsæ felici culmine metæ;
Virtutum vt numerus, spectant quæ Numinis auras,
Prærutilis radijs consortis honore propinquus.
Naturæ monstrat, Legisq.& tempora Christi.
Tres animi vires,superum tria Regna beata
Exprimit arcanus,Petri triplicemq. coronam;
Nectar Apis numero vt fundat, formaq.corusca.

Aeternum Christi Regnum felicibus vndis
Stagnet, & ipse Deus, verusq. colatur Osiris
Qua mare, qua tellus, qua circum funditur æther.
Proferre imperium semper studuere Quirites
Bis senis seclis, virtute, & Milite, lege,
Labentis patriæ dum flagrant dulcis amore.
Vrbs eadem totidem seclis post dimicat Ara,
Et Christi solium, superis demissus Olympus,
Patria iam Diuum felix, & Numinis auris.
Cur pigeat Christo sceptrum proferre perenni
Nunc equidem imperio semper toto orbe subacto?
Nec muris, tectis, proli, generique ruenti
Depugnes tandem, vano siue vrbis honori;
Sed patriæ æternæ, vita est quæ Numen origo.
Nec iuga Tarpei scandes; super astra triumpho
Sed felix semper, spectato Numine coram.
Hæc Meta, huc labor æterna collimat ab Ara
Romani Solij, sacræ prolisq. piorum;
Diuinum vt Nectar propagent semper Osiri.
Annuet & Numen, cui gloria Nectaris vna
Semper vbiq. placet, totum complebit & orbem.
Vrbanus dum Mente pia ciet æthera Magnus,
Iam Sileo; premit ille orcum, sua fulmina vibrat;
Instruit ad Nectar tot Apum sacra agmina, terras
Inferre ac cælo meditatur, iterq. salutis
Pergit ad excelsi sub Christo culmen Olympi.
Blandæ Sirenis modulos, & carmina disco
Interea, Vrbanus Christo dum subijcit hostes.
Numinis inde Auris afflatus Musa resurgam.
Ast, Heu, dum sileo tantisper, miscet Auernus
Omnia præerapidus, Phlegethontis & atra referre
Secla studet; fata Aræ, & me deludere vatem.
Sensserat Enceladus seclorum thura piorum;

Necta-

Nectare & Vrbani ducenda aluearia cælo
Conferta, excelsi cultu toto orbe referta,
Fragrantesq. Deo diffusas protinus auras;
Seu fidei cælo certantia Regna propinqua.
Inuidus inde furit; mea carmina inania fatis
Exhaurire cupit sacris; difflare boreis
Nititur, immani excitis barathroq. procellis.
Suscitat ille Getas, terrisq. imponere curat,
Imperij olim vrbis primam, simul Orbis acerbam
Aeternam cladem, resti per funera ducta
Bis senis seclis ad nostros vsque labores.
Nam Geta prima acies irrupit; barbara cuius
Horrisono clangore atro gens irruit ore
Omnis vbiq. ferox, inuertit & ordine terras,
Vandalus, atq. Hunnus, Saliusque, Sueuus, Alanus,
Saxo, Burgundus, Scotus, tot castra Scytharum.
Nunc iterum clangit Geta; nunc trahit agmina rursus
Marte borea suo, ciet vndiq. bella pauendus;
Primus & armipotens Germanas excutit oras.
Iamq. acies strauit Romano nomine claras.
Terruit Hesperias! Gallum subsistere castris
Instructum validis ad Celtica limina cogit.
Nec satis Encelado Geticis erumpere diris;
Vertice ab Ausonio vomuit furor omnis Auernum
Orbis ab auspicijs, vicino à culmine Romæ;
Classicum vbi canat, arripiat dirásq. boreas.
Hic vbi Phlegræi campi, vestibula Ditis,
Obducunt alti; Cocyti halitusq. vaporant.
Arcano vnde sinu transmittunt sulphura, & ignes
Ad iuga Tartareos vicini sæpe Veseui,
Sirenis placidæ ad crateris litora curua;
Mulceat vt cæli concentu Tartara Siren.
Arduus hinc celso gemino Mons vertice surgit:

Altero amoenus, sed propior Sirenis ad auras
Quo spectat viridis, lætis & semper ab agris.
Alter Tartareus desedit ad ima dehiscens
Immani ad Cocyti antra vsq. voragine vasta,
Aret & ille diu referens incendia prisca,
A Sirene procul magis; vnde tuetur eoos.
Prodidit hinc toties Flammis se tristis Auernus,
Obruere enixus terras, cælum, atq. profundum;
Omnia vt à cinere, & Flammis absumeret ater.
Iam sæpe exarsit post Christi Numinis ortum:
Sæpe etiam ante, orcus tenebris cum cogeret orbem,
Præsertim at Titus imperij cum sceptra teneret,
Hinc cinis & Memphi, & Syris, atq. impluit Afris.
Obruit igniuomus quatiens, erumpit vt Orcus,
Omnia, seu montes, campos, seu litora, circum,
Pompeios ad Sarnum amnem, tum Alcidis & Vrbes;
Plinium & à Stabijs spectantem incendia mersit.
Hæc primo Christi seclo spectacula fecit,
Altero & à Christo bacchans, dum truditur æuo,
Territus Enceladus, quod Christi arderet Olympus
Prænitidis Flammis, notesq. incenderet Aræ
Tot sacros Christi præcones Nominis, alti.
At quinto seclo imperium cum concidit Vrbis;
Augusti modici, quod iam portenderet omen,
En iterum furit Enceladus à monte Vesuuo;
Atque diu semper Flammis maioribus ardet;
Aureus ille sacer donec; quem carmine Siren
Implorat, Ianus liquidi virtute cruoris,
Congrediens propria extinguit ceruice resecta.
Sed minus, vt victus, Mons Sæuijt inde Veseuus;
Cum semel extincto cessisset ab igne triumpho
Aureo, & à Christo Iano fulgore corusco.
Fulgrauit sedenim rursus, post secula bina;

Sæpe

Sæpe etiam per fecla octo. dein mitis,& vber,
Fœcundus glebis, lætus vernauit & aruis,
Ira fuccenfus nulla, triftiq. labore.
Aeuo nunc tandem decimo reuocauit iniquos
Halituum Stygios cuneos,& fternere circum
Parthenopes petijt certantia culmina cœlo.
Menfe quidem decimo,primus quo vertitur annus
Aeui huius,triginta fupra,menfis & Idus
Poft etiam exactas,cum tertia furgeret atra
Nocte dies media,quæ feptima dicitur hora;
Mons fubito intremuit totus,concuffit & oras;
Excuffus circum; magnam tremefecit & vrbem
Sirenis blandæ; fed & oppida quæque propinqua.
Euigilant ciues,fufique per arua coloni;
Montis & immanes profpectant vndiq. nixus.
Quifque pauet; docti memorant incendia prifca.
Obftupuere rudes, omnes cladem inde gemifcunt;
Imminet & quæ agris,excuffæ & fæpius Vrbi.
Et Cymba euadit Præful,cui ftemma dracone
Emicat à victo,Boncompagnæ gloriæ gentis,
Francifcus cocco infignis,rofeoq. galero;
Credita cui Siren Fortunæ a culmine Fani;
Gregorij vt generis reuocet tandem inclyta Fata.
Euadit Cymba, medijs fed vt inde procellis
Sirenem eripiat, tumidi Flammifque Vefeui.
Vrbem nam luftrat, delato fæpe cruore
Martyris;ignicomus cui mons incendia fiftat
Territus, atq. algens, tanto percutfus honore;
Frigore quo Stygios olim compefcuit ignes
Correptus facro, flammafq.horrore repreffit.
Ambit Sirenem Præful; concentibus implet
Dum facer ordo Vrbem,fupplex Numenq. precatur;
Et facras ædes vifit, procumbit ad aras,

Matris opem implorans; libranti vt fulmina Nato
Virgo parens rapiat, lactisq. sub æquore mergat
Nectareo, quo aluit Numen, stagnauit, & orbem;
Vberibusque suis aspersam Numinis iram
Leniat, & Montem iubeat sedare procellas.
Sic etiam populos delenda ad crimina flexit
Relligione potens, præconum voce piorum;
Numen & Ambrosia vmbrauit sub nube tot inter
Sidera, & exposuit precibus fulgoris ab ara,
Luminibus circum rutila, populisq. frequente
Dux, bonus vt Christi Comes, ad fastigia præsul.
Mons tonat interea, mugit, furit ignibus atris;
Diruere & cœlum fremitu, terrasq. laborat,
Et velut halituum profert belli horrida signa
Coniferæ Pini, piceæque ingentis acutæ
Instar, & hirsutæ; ad cælum quam protinus effert.
Plinius hæc olim stupuit miracula Pini.
Fulmina mille iacit, vibratq. e nubibus ignes
Mons piceis fusis, concretis cinere, fumo.
Nubilat, & fulget, noctem, lumenq. fragore
Erumpit miro; incostans sed nocte repente
Præripit omne iubar, cœlumq. diemq. tenebris.
En videas nubes infessas nubibus atras
Surgere, succensi Montis fumante camino:
Erectasq. acri cælo vel fronte minari;
Mox terris incuruas immenso agmine facto,
Ceu Stygio cinerum, concretæ omnisq fodinæ.
Aera sic complent, subducunt vndiq. cælum
Pumicibus, cinere, & procul, & prope compluit agris.
Saxa etiam plerumq. furens immania torquet
Igniuomus Mons; sternit, & obruit obuia quæq.
Iapygiam, & Daunos vsq. profudit vt imbres
Immensos cineres, nec non Samnitis ad oras,

Quin

Quin Venetas etiam, Illyricas, & litora ſupra;
Montes vt cinerum credant vomuiſſe Veſeuum:
Tam late, tam alte compleuit protinus agros.
Nec ſatis:ignifluis manans torrentibus vndis,
Et flammis arſit, ſtagnauit & imbribus arua
Demiſſa Eluuie;hauriri qua Nola paueret.
Diruit his iterum torrentibus Herculanum;
Inceditq.fluens,nec non tam ſede propinquos
Pompeios quatiens, vt primo perdidit æuo.
Obruta, vel quaſſa excidit, labefecit ab igni
Oppida,vel pagos ſubiectos,ſiue propinquos,
Confidant quotquot flagrantis montis ad oras.
Tranſtulit, at mirum,his rapidis torrentibus acri
Impetu,& vno ictu tot prædia,rura,vel ædes,
Ingentes cautes auulſas;merſit,& vndis
Vicini pelagi;paſſuſq.ad mille retruſit
Inde ſalum,Pompeios inter,& Herculis Vrbem;
Vt noua nunc ſurgat prope ſepta hic inſula ponto.
Ebullit ſed adhuc ſub vere, æſtuq. Veſeuus;
Bulliet atque annum,geminum vel forte minatur.
Hæc facies æui horrentis portendere tetra,
Exitiumq. immane his ſignis creditur orbi:
Scilicet aſtra cient Elementa,viceſq perennes
Lege rata verſant,placidas,mox funere triſtes;
Euenta vt rerum, conſertus & ordo recurrit.
Sideribus Natura ſubeſt hæc infera celſis;
Et paret ſemper; niſi conditor aſtra coercet.
At cælo Mens nulla ſubeſt, quæ libera regnat.
Noſtra ſed haud raro ſenſus veſtigia pergit.
Sic ergo à rapto ſectatur ſidera ſenſu
Libera Mens etiam,ſæpe orba à Cardine præceps.
Et quæ Naturam verſant tot vicibus atris,
Abducunt Mentem per ſenſus auia cæcam.

Tem-

Tempestate Titi tristis Mons ecce Vesuuus
Tot clades Christi proli prænunciat ardens,
Mox Christo infensa Titi ab atro funere Roma,
Domitio sub fratre Titi,sed Mente Nerone,
Traiano,Vero, Aurelio.Furit inde Seuero
Mons iterum Augusto Stygij prænuncius æui
In Christum alterius; donec felicia sęcla
Sacris conuertunt pia munera Constantini.
At quinto seclo tam dira incendia Montis
Occidui imperij exitium,tot barbara castra
Igne ferunt cęco; qui tunc erupit Auerno.
Septimo ab Ismaele exarsit forte Vesuuus;
Dum mox *H*esperiam extremam sub vespere vastat.
Par quoties arsit solitus sæuire procellis
Bellorum, & cladis Mons visus imago futuri
Exitij immanis,cælo,terraque furente.
Nam decimo seclo alterius monstratur Othonis.
Augusti strages,bis Mons dum fumat,& ardet,
Exitio à gemino,à Thrace, Ismaele vel hoste.
Vndeno gemini Henrici, *N*ati,atq. parentis,
Et Quarti,& Quinti furor arsit imagine Montis,
Bis quoque flagrantis; numerum numeroq. rependit.
*I*nde duodeno excidit Nabathæa trophæa
A Solymis Christo Latia virtute receptis
Mons idem erumpens Cocyti incendia pridem.
Ac tandem post dena recens cum clauderet æuum
Diua fides quintum, cultoque à Nomine Christi
Excijt innumeras succenso hoc Monte procellas
Orcus, & immanis iactauit Regna,fidemq.
Prodijt en Luther,furit inde borea Chimera:
Italia & quatitur, Gallo dum certat Iberus.
Heu nunc congressu astrorum æther æstuat omnis;
Saturno vt propior tristi fit Iuppiter ater.

Igniuoma

Igniuoma erumpit flammas e rupe Vefeuus;
Ignifluifq. vndis chaos orbis imagine stagnat
Exitij extremi; cum cælum, & terra liquefcent.
Aer, vnda, ignis, tellus miscentur Auerni
Fluctibus elatis immani turbine ad oras
Felices pridem, nunc imò crepidinis Orci.
Præripitur cælum, tonat, impluit inde Vefeuus;
Et cinere affurgit piceo conuexus Olympus;
Aftra cietq. potens, tot cæco e vifcere flammas.
Sic chaos erumpit, confufa elementa, polufq.
Nox fimul, atra dies tenebris, & lumine fufa.
Obruta congeries informis, vaftaq. rerum,
Arbor, trabs, pecus omne, atq. obuius ipse uiator,
Cautes, rura, ædes, diuefq. incenfa fupellex:
Cuncta chaos condit, profertq. informia ab igni;
Præfentemq. diem extremum pertentat ab orco.
Scilicet eft limen Ditis Mons iste Vefeuus:
Et Siren innat, luditq. ad litora circum.
Eft procul ille Dies, arcana mente repoftus
Numinis immenfi; fugit altaq; fidera cæli.
At uerfare uices meditatur protinus ægro
Humano generi chaos, orbis imago fluentis.
Orcus fed triftes femper molitur inanis
Aras; felices Numen conuertit ab aftris.
Prima redundarunt facro pia fecla cruore.
Sed Chrifti hoc uirtus terras uelut aftra rigauit
Nectare, diuino potu, felicibus undis;
Vertit & in nitidum Chrifti, ceu folis Olympum.
Labitur occiduum fceptrum: fed Barbarus Aræ.
Subijcitur, fideiq. plus, Roma inclyta fedes
Numinis, & Chrifti dominatur in orbe triumpho;
Hefperiam Ifmael uaftat, quæ uergit ad umbras
Occidui folis, lymphifq. rigatur Iberis.

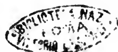
Sed

Sed mox vt surgat fidei ceu fulgor eous
Indis, exactis Mauris, Stygijsq. tenebris;
Exciat atq. nouos, rerum miracula, mundos.
Sæpe etiam diris iactata est Roma procellis
Ara Dei, quoties Augustus ab axe boreo
Sæuijt; at tandem domuit, regnatq. perennis.
Interea cessit Solymis, potiatur vt orbe
Mox toto rerum, diffuso nomine Christi.
Cum cruor effusus conuertet secla beata.
Nunc iterum Phlegethon sæuit, dū sacra trophæa,
Ad geminos latè proferri comperit Indos.
Nunc ruet Ismael, toto nunc orbe coletur
Crux Christi, & diuæ fidei lux sacra micabit.
Infremat inde Erebus: sitiat sacrumq. cruorem
Tot Diuum: hoc sed enim lætatur Nectare cælum.
Corripiat Christi in prolem impia castra Megæra;
Omnigenoq. Stygi deuotos crimine Reges:
Proteret Ara Dei cunctos, vel Nectare læta,
Profusa Diuum vita, sic certa triumphi.
Instrue Apes Vrbane tuas ad prælia Magne
Inuictas semper, magis imò à funere fortes;
Numine quæ viuant extinctæ: æternæ trophæa
Nam tibi sacra manent; sternit, seu sternitur hostis,
Et victus teritur diro magis agmine victor.
Sacris interea castris à Numine vinces;
Faustaq. fata tibi victrica signa præibunt.
Romulus es sacer, en proles tibi Roma parenti
Ara manet, Christo totum diffusa per orbem.
Semine virtutum surget, simul atq. nepotum
Prole potens, Magni Thaddæi laude celebris.
Iure ducem populi ipsum, æternæ ac præficis vrbi;
Exciat Vrbana vt virtute, & prole Quirites,
Numine sed fortes, Heroas & æthere lapsos.

Augusta

Auguſta hinc ſeries ducetur maior Iulo,
Nectare fœta pio, aculeo ipſo Numine fortis.
Laudi ita Thaddæo debetur Gloria Romæ;
Vrbs ſiue Vrbano Thadęi in laude repoſita:
Qui genius Heroum Vrbana virtute manebit.

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google